

ସୁନାମ ସୁଚିତ୍ର ସୁଚିତ୍ର

ସୁର୍ବାକ୍ଷା ତ୍ରିପାଠୀ

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି

(ଆତ୍ମକବିତା)

ଦୁର୍ଗାବତୀ ତ୍ରିପାଠୀ

ସୁବର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶନୀ
ବାଲେଶ୍ଵର

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି

(ଆତ୍ମଚରିତ)

ଦୁର୍ଗାବତୀ ତ୍ରିପାଠୀ

ଦୁର୍ଗାପୁର, ବେତନଟୀ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ

ପ୍ରକାଶକ : କାଳୀପଦ ପଣ୍ଡା

ସୁବର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶନୀ

ଘର ନଂ- ୪୫, ସେନ୍ ବିଲ୍ଡିଙ୍ଗ, ମୋତିଗଞ୍ଜ, ବାଲେଶ୍ଵର - ୩

ଫୋନ୍ - ୯୪୩୭୦-୮୯୨୪୧

ପ୍ରଚ୍ଛଦ : ବିଜୟ କୁମାର ପ୍ରଧାନ

ମୁଦ୍ରଣ : ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରେସ୍, ଦ୍ଵାରପଡ଼ା, କଟକ

ଅକ୍ଷରବିନ୍ୟାସ : ଶବ୍ଦଲିପି

ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି ରୋଡ଼, ବାଲେଶ୍ଵର-୩

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ : ୧୪ ଜୁନ, ୨୦୦୮

ମୂଲ୍ୟ ୧୫୦/- (ଏକଶହ ପଞ୍ଚାଶ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର)

Suneli Smrutira Suravi

(Auto-Biography)

Durgabati Tripathy

Durgapur, Betnoti, Mayurbhanj

Mob: 9437413334

Publisher : *Kalipada Panda*

SUBARNASHREE PRAKASHINI.

House No. 45, Sen Building, Motiganj, Balasore -3

Ph: 9437089241

Cover Design : *Bijay Kumar Pradhan*

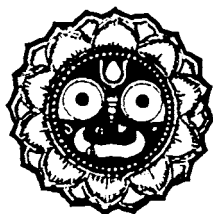
Printed at : *Jagannath Process*, Dagarpura, Cuttack

D.T.P. : *Sabdalipi*,

Fakir Mohan Senapati Road, Balasore-3

First Edition : 14th June, 2008

Price : 150/- (*Rupees One hundred fifty only*)

ଉତ୍ସର୍ଗ

ମୋର ଲେଖାକୁ ଭଲ ପାଉଥିବା ଶୁଭେଚ୍ଛୁ ପ୍ରିୟ ପାଠକ-
ପାଠିକାଙ୍କ ହାତରେ ଚୋଳିଦେଲି ।

ଆମର ଜଗତେ ଅଛି “ଥୁଲେ ଛିଡ଼ାକନା, ହଜିଲେ ମଠା”,
ଏହି ଅନୁସାରେ ଅତୀତ ଦିନର ସ୍ମୃତିର ଅନୁଭବ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମଧୁର ।
ବାସ୍ତବ-ବେଳାରେ ତାହା ଯାହା ଆଉନା କାହିଁକି, ପରବର୍ତ୍ତୀ
କାଳରେ ସେଇ ଘଟଣା ମନେପଡ଼ିଲେ ଅନ୍ତର ମୋହାବିଷ୍ଣୁ
ହୋଇପଡ଼େ । ଅବସର ବେଳେ ବସି ଆଉଡ଼େଇଲେ ସୁନେଲି
ସ୍ମୃତିର ସୁରଭିରେ ଅନ୍ତର-ବାହାର ମହକି ଉଠେ, ଚଢ଼ଟି ଉଠେ ।

ପ୍ରିୟ ପାଠକ-ପାଠିକାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜୟେ ମୋର
ତୋଳି ଧରିଥିବା ସ୍ମୃତି-ପୁଷ୍ପର ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି !

ଲେଖକ/

ମୁଖଶାଳା

ହେ ମୋର ପ୍ରାଣର ଠାକୁରେ । କିସ ତୁ ନ ଦେଇଛୁ ମତେ ? ? କିସ ଅବା ତୁ ଉଣା କରିଛୁ ଏ ମଣିଷ ପାଇଁ ଦେବାରେ ? ? ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର ଏ ସୃଷ୍ଟିର ସର୍ଜନା । ଅପୂର୍ବ ଏ ପୃଥିବୀ ! ଅପୂର୍ବ କରି ତୋଳିଛୁ ସୃଷ୍ଟି ସହିତ ଏ ମଣିଷର ଅତୁଟ ସମ୍ପର୍କକୁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା, ଖରା ବର୍ଷା ଶୀତ, ଝଡ଼ ବନ୍ୟା ବାତ୍ୟା, ରତ୍ନ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଏ ଛଟା, ସବୁ ସୁନ୍ଦର ! କେତେବେଳେ ପୁଣି ରୁଦ୍ରଗମ୍ଭୀର ! ସବୁ ଏଇ ମଣିଷ ଅନୁଭବ କରିଥିବା ମନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ତୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ ପିଲାଦିନ ପାଇଁ ମାଆର କଅଁଳ କୋଳ, ଧୂଳିଖେଳ । କୈଶୋରରେ ଆନନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଘାପନାର ରଙ୍ଗବୋଳା ସାଙ୍ଗସାଥୀ ମେଳ । ଯୌବନରେ ଅପୂର୍ବ ମାଦକତାଭରା ଅନଙ୍ଗ-ଅନୁଭବ ! ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ପାଇଁ ସର୍ଜନା କରିଛୁ ପୁଣି ନାତି-ନାତୁଣୀଙ୍କର ଲାଲାଖେଳା ! ଇନ୍ଦ୍ରେ କ'ଣ ମଣିଷର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ଉଣା ଦାନ ନା ଉଣା କଥା ? ?

ପୁଣି ମନ ଭୁଲାଇବା ଓ ବହୁଲାଇବା ସକାଶେ ଜୀବନକୁ ନିଆରା ଅନୁଭବ ଦାନ କରିଛୁ- ‘ସ୍ମୃତି’, ହଜିଲା ଦିନର ଅପୂର୍ବ ମହକ, ସୁନେଲି ଅତୀତର ଚହଟିଲା ସୁବାସ ! !

ସ୍ମୃତିର ବିକଳ ନାହିଁ ।

ଏକାଶିଆ ନିରୋଳା ବେଳ ଦେଖୁ ‘ସ୍ମୃତି-ସଖୀ’ ଆସି ମନ-ଅଗଣାରେ ଉଭା ହୁଏ । ମନକୁ ଆମୋଦିତ ଓ ଆହ୍ଲାଦିତ କରେ । ପ୍ରାଣରେ ଅପୂର୍ବ ପୁଲକ ଭରିଦିଏ । କେବେ ଧରା ଦିଏ, କେବେ ପୁଣି ମନରାଜଜର ଘଞ୍ଚ-ଅରଣ୍ୟରେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳେ । ଛପିଯାଏ, ହଜି ବି ଯାଏ ।

ଏ ଲେଖା ସେଇ ଷ୍ଟୁଡି-ସୁନ୍ଦରାର ଅପରୂପ ରୂପସମ୍ଭାରର କାଣିରୁଏ ଝଲକ । ପାଠକ-ପାଠିକାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ସକାଶେ ଯାହାର ଝୀନ ଓଡ଼ିଶାକୁ ତୋଳି ଧରିଛି । ତାର ଦୋଷାଦୋଷ କିଛି ନାହିଁ । ଆଶ୍ଚ ସେ ମୁଦି ରଖୁଛି । ମୁହଁରୁହାଁ ଦେବା ନ ଦେବା ପାଠକ-ପାଠିକାଙ୍କର ପସନ୍ଦ-ନାପସନ୍ଦ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

ଲେଖିକା

ପ୍ରସ୍ତାବନା

ଜୁନ ମାସର ଚଉଦ ତାରିଖ, ପହିଲି ରଜ, ଦୁଇ ହଜାର ପାଞ୍ଚ ମସିହା । IMFAର ସାରଳା ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ ସଭା । ଏଇ ସାରସ୍ବତ ପୁରସ୍କାରଟା ଯାହାର ମାନସ-ସନ୍ତାନ ସେଇ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ଭଉଣୀ ଏଇଲା ପଣ୍ଡାର ଦୁଃଖଦ ଅନୁପସ୍ଥିତି ଆଜିର ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ, ସକଳ ସ୍ଥାନରେ ଏକାନ୍ତ ଅନୁଭୂତ । ପୂର୍ବରୁ ସାଧାରଣତଃ ମୁଁ କୌଣସି ସାହିତ୍ୟ ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଉ ନଥିଲି । ତାରି ପ୍ରଚୋଟନାରେ ଓ ଶୋଧଣାରେ ଯେବେଠୁ ସାରଳା ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଲି ଏ ଅବଧି ମୁଁ ଜିଲ୍ଲା ସହିତ ତା' ଗାଡ଼ିରେ ଆସୁଥିଲି ଫେରୁଥିଲି । ଆଜି ତାର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଜନିତ ଏଇ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ମୋ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବେଦନାଦାୟକ ଥିଲା । ଭିତରେ ଭିତରେ ମୁଁ ଅବ୍ୟକ୍ତ ବେଦନାରେ ବାହୁନି ମରୁଥିଲି । ତା' ମାଆ ବଦଳରେ ଆଜି ପାମି ମତେ ସାଇରେ ଥାଣିଥିଲା । ମାତୃବିୟୋଗ ଜନିତ ବ୍ୟଥା-ବେଦନାର ସମତାଟା ବୋଲି ହୁଏତ ମତେ କିଛି ଆଶ୍ୱାସନା ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା ବି କରୁଥିଲା । ଠାକୁରେ ତାକୁ କଲ୍ୟାଣ କରନ୍ତୁ ।

ସଭା ଅନ୍ତେ ଏଇଲା ଝିଅ ପାମି, ମୁଁ ଓ ସୁନାମଧନ୍ୟ କବି ମାୟାଧର ମାନସିଂକ ପୁଅ ଲଳିତ ମାନସିଂ ଏକା କାରରେ ବସି ରାତ୍ରୀଭୋଜନ ସକାଶେ ଅନ୍ୟ ଏକ ହୋଟେଲକୁ ଯାଉଥିଲୁ । କିଛି ଲଘୁ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ପରେ ଲଳିତ ଏଇ ଲେଖାଲେଖି ଉପରେ ମତବ୍ୟ କରି କହିଲା- ନାନା । ଆପଣଙ୍କର ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖନ୍ତୁ ନା, ପୁରୁଣା ଦିନର ବହୁ କଥା ଜଣା ପଡ଼ନ୍ତା, ବଢ଼ିଆ ହୁଅନ୍ତା । ଉତ୍ତର ଦେଇ ନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଭାବୁଥିଲି ପୁରୁଣା ଦିନର ଛିଡ଼ାଛୁଟିକା ସ୍ମୃତି ସବୁକୁ ଏକତ୍ର କରି ଫଟୋଚିତ୍ର ଭଳି ରୂପ ଦେଲେ ହୁଏ ତ ଆଜିକାଲିକା ପିଲାମାନଙ୍କର ପଢ଼ିବା ସକାଶେ ଓ ଜାଣିବା ସକାଶେ ଉପାଦେୟ ଖୋରାକ ମିଳି ପାରନ୍ତା । ପାମି ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା ଦିନର ଘଟଣାବଳୀର ବର୍ଣ୍ଣନା ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସ୍ମୃତି ସବୁକୁ ସାଉଁଟି ଏକତ୍ର ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ସବୁରି ସାମନାରେ ତୋଳି ଧରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ଆପଣା ଅନୁଭବର ବିଭବକୁ ସବୁରି ସହିତ ବଞ୍ଚୁଆରା କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରିଛି । ପ୍ରିୟ ପାଠକ-ପାଠିକା ! ଖୁସି ମନରେ ଏଥି ସହିତ ଭାଗ ବସେଇ ପାରିଲେ ଏ ଅକ୍ଷିପ୍ତନର ଲେଖିବା ସାର୍ଥକ ହେବ ।

ଲେଖିକା

କୃତଜ୍ଞତା ।

ଜୀବନ-ଅଗଣାରେ ସ୍ମୃତି ତ ସାଲୁବାଲୁ । ତାକୁ ସାଉଁଟି ଅଣ୍ଟିରେ ପୂରଇବାକୁ, ପାଠକ-ପାଠିକାଙ୍କ ଆଗରେ ବାଡ଼ି ଦେବାକୁ, ମୋର ବହୁତ ଲୋଭ । କେତେବେଳେ ତାକୁ ଧରିହୁଏତ କେତେବେଳେ ସିଏ ଉଡ଼ିଯାଏ, ଉଡ଼ାନ ହୋଇଯାଏ । କୋଉ ଛଟକରେ ହଜି ବି ଯାଏ । ଏଇ ଦେହ-ମନ୍ଦିରରେ ସାମୟିକ ଭାବରେ ଆତ୍ମା ଅଧିଷ୍ଠିତ । ନଶ୍ୱର ଏଇ ଦେହଟା ସାଥରେ ଆତ୍ମା ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଅଛୁଡ଼ିଶାଳରୁ ମାଣାଣିପଦା ଅବଧି, ଜୀବନର ଆଦିରୁ ଅନ୍ତ ଯାଏ ଆପଣାର ମନୋହରଶକାରୀ ଅପୂର୍ବ ଲାଲାଖେଲା ପ୍ରକଟ କରିଥାଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ଏଇ ସାଂସାରିକ ଲାଲାଖେଲାର ସାମାନ୍ୟତମ ଘଟଣା, ଅଘଟଣା, ଦୁର୍ଘଟଣା ବି ମାନସପତରେ ଏଭଳି ଗଭୀରତମ ଦାଗ କାଟିଦିଏ, ଛାପ ଛାଡ଼ିଯାଏ ଯେ, ତାକୁ ଲିଭାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଅଗାଧ ସମୁଦ୍ରରେ ଅହରହ ଉଠେଲିତ ଢେଉଭଳି ଅନ୍ତରରେ ଦୁର୍ନିବାର ସ୍ମୃତି-ଢେଉର ଆଲୋଡ଼ନ ଓ ଅସରା ସ୍ମୃତିର ସମ୍ଭାର । । ଏଇ ଲିପିଗୁଡ଼ିକ ସ୍ମୃତିପଟଳରୁ ଅବିକଳ ଉଦ୍ଧାରି ଆଣିଥିବା, ଉଦ୍ଧାର କରିଥିବା, ସାଉଁଟି ତୋଳିଥିବା ଉତ୍କଳ ସ୍ମୃତିସମୂହର ସମ୍ୟକ ବିକିରଣ ମାତ୍ର । ଘଟଣାଗୁଡ଼ାର ସାଲ ତାରିଖ ମନେନାହିଁ । ଆଗପଛ ବି ଗଣଗୋଳ । ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ସ୍ମୃତି ମୁହଁ ଦେଖାଉଛି, ସେତେବେଳେ ତୁରନ୍ତ ତାକୁହିଁ ସାଉଁଟି ଧରିବାର ଚେଷ୍ଟାକରିଛି । ଜୀବନ-ସଫରରେ ପଡ଼ିଥିବା ଅନେକ ସ୍ମୃତିର ପାଦଚିହ୍ନରେ ସମ୍ବନ୍ଧ “ସ୍ମୃତି ଓ ସଂସ୍କାର” ପୁସ୍ତକ ଛଡ଼ା ବହୁପୂର୍ବରୁ ବିଭିନ୍ନ ଲେଖା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପତ୍ର-ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର, ସଭା ସମିତି ଅଥବା ଦୂରଦର୍ଶନରେ କୁହାଯାଇଛି । ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂସ୍ଥାକୁ, ସଂସ୍ଥାର କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ, ସମ୍ପାଦକମାନଙ୍କୁ ମୋର ଅଶେଷ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି ।

ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ମୋର ଅନୁଜପ୍ରତିମା ଯଶସ୍ୱୀ କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କୁ ଏବଂ ‘ସୁବର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୀ’ ପ୍ରକାଶନୀର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା କବି କାଳୀପଦ ପଣ୍ଡାଙ୍କୁ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପ୍ରେରଣା, ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗରେ ଏହି ପୁସ୍ତକ ଆଜି ସକାଳର ଆଲୋକ ଦେଖିପାରିଛି ।

ସବୁକୁ ଏକାଠି କରି ‘ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି’କୁ ପାଠକ-ପାଠିକାଙ୍କ ମନରେ ସଂଚରିତ କରିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛେ ସାମାନ୍ୟତମ ପ୍ରୟାସ ମାତ୍ର ।

ଭୁଲ-ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି ।

ଲେଖକା

ମୁଗ୍ଧଦୃଷ୍ଟିର ପଲକରେ

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା-ସାହିତ୍ୟରେ ‘ଆତ୍ମଚରିତ’ର ପ୍ରଥମ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କଥାସମ୍ରାଟ ଫକୀରମୋହନ ତାଙ୍କ ଆତ୍ମଚରିତ ରଚନାର ‘ସୂଚନା’ ଦେବାକୁ ଯାଇ ଲେଖିଛନ୍ତି- “ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଜୀବନ-ଚରିତର ବିଶେଷ ଅଭାବ । ମାତ୍ର ମୋ ତୁଚ୍ଛ ଜୀବନରେ ‘ଜୀବନ-ଚରିତର ଉପଯୋଗୀ ସେପରି ଗୁରୁତର ଉପାଦାନର ମଧ୍ୟ ନିତାନ୍ତ ଅଭାବ । ବିଶେଷ କରି ଯେପରି ସଜାଇ ଲେଖିଲେ ପାଠକ ମହାଶୟଗଣ ଆଗ୍ରହ ସହିତ ପୁସ୍ତକପାଠରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବେ ସେପରି ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ମୋର ନାହିଁ; ତେବେ ଏହି ଦୁଃସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବାର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର କୈଫିୟତ୍ ଅଛି । ଅଦୂର ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଆତ୍ମଜୀବନୀ-ଲେଖକ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ଏହି ପବିତ୍ର ଜନ୍ମଭୂମିରେ ବିଚରଣ କରିବେ, ଏହା ମୋର ଧୂବ ବିଶ୍ୱାସ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୂଳଦୁଆ ମାତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଅଛି ।”

ଆଜକୁ ପାଖାପାଖି ଶହେବର୍ଷ ତଳେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ବା ଆତ୍ମଚରିତ (Autobiography) କେହି ଲେଖି ନଥିଲେ । ଅମଡ଼ାବାଟରେ ପ୍ରଥମପାଦ ପକାଇଲେ ଫକୀରମୋହନ । କାହିଁକି ପକାଇଲେ ତାର କୈଫିୟତ୍ ସ୍ୱରୂପ ସେ ଉପରେ ଯାହା କହିଛନ୍ତି ତାହା ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ । ୧୯୧୫ ମସିହାରେ ସେ ଯେଉଁ ମୂଳଦୁଆ ପକାଇଥିଲେ ତା’ ଉପରେ ଏହି ଗୋଟିଏ ଶତାବ୍ଦୀ ଭିତରେ ଶତାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଆତ୍ମଚରିତ, ଆତ୍ମଜୀବନୀ ବା ସ୍ମୃତିକଥା ଲେଖି ସେହି ମୂଳଦୁଆକୁ ଶକ୍ତ ଓ ସୁଦୃଢ଼ କେବଳ କରିନାହାନ୍ତି, ତା’ଉପରେ ମହଲା ପରେ ମହଲା ତୋଳି ଉଠିଛନ୍ତି । ଆଜି ସେହି ସୌଧ ଉପରେ ଆଉ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଓ ମନୋରମ ମହଲା ଉଠିଲା । ଓଡ଼ିଆ ଆତ୍ମଜୀବନୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଣି ଏକ ନୂଆ ପ୍ରସ୍ଥ ଯୋଡ଼ାହେଲା । ତାହା ହେଉଛି, ଶ୍ରୀମତୀ ଦୁର୍ଗାବତୀ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ଜୀବନର ଦୀର୍ଘ ଆଠଟି ଦଶକର ଏଇ ଆତ୍ମ-କାହାଣୀ- ‘ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି’ ।

ଏତେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ଓ ମୂଲ୍ୟବାନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଫକୀରମୋହନ ନିଜ ଜୀବନକଥା ଲେଖିଲା ବେଳେ, ତାହାକୁ ‘ତୁଚ୍ଛ’ ଓ ‘ସେପରି ଗୁରୁତର ଉପାଦାନର

ନିତାନ୍ତ ଅଭାବ' ଥିବା କଥା ଲେଖି ଆପଣାର ଉଦାରତା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେହି 'ତୁଚ୍ଛ' (?) ଜୀବନାଲେଖ୍ୟ ଭିତରୁ ଏ ଜାତି ଏଭଳି କିଛି ଉପାଦାନ ପାଇପାରିଲା, ଯାହା ହେଲା ଆମର ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନଭଣ୍ଡାର । ଯାହାକୁ ନେଇ ଆମେ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇବାର ଅପୂର୍ବ ସାହସ, ଦମ୍ଭ ଓ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ପାଇପାରିଲୁ ।

କେହିକେହି 'ଆତ୍ମଜୀବନୀ'କୁ 'ଉପନ୍ୟାସ' ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ତାହା ପ୍ରକୃତ ସତ୍ୟଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ ବୋଲି ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଥାଆନ୍ତି । ଏଥିରେ କିଛି ସତ୍ୟ ଘଟଣା ସହିତ ବହୁତ ମିଥ୍ୟା ଓ ମନଗଢ଼ା କଥାର ଖାଦ ମିଶିଥାଏ ବୋଲି କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ, ଆତ୍ମଚରିତ ବା ସ୍ମୃତିକଥାର ସବୁକିଛି କପୋଳକକ୍ଷିତ ନୁହେଁ । ଇଚ୍ଛାକୃତ ବା ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ହୁଏତ କିଛିକିଛି ମିଛ ବା ତଥ୍ୟଗତ ତ୍ରୁଟି ଆଜପାରେ, କିନ୍ତୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କାଳ୍ପନିକ ବା ମନଗଢ଼ା କହିବା ଅଯୌକ୍ତିକ, ସତ୍ୟର ଅପଳାପ । ଖଣିରୁ ବାହାରୁଥିବା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ପ୍ରସ୍ତରକୁ ବିଶୋଧନ କରି ଯେପରି ଖାଣି ସୁନା ବାହାର କରାଯାଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ଆତ୍ମଚରିତ ବା ସ୍ମୃତିଲିପି ମାନଙ୍କରୁ ବିଜ୍ଞ ଓ ସୁଧୀ ପାଠକବର୍ଗ ପ୍ରକୃତ ତଥ୍ୟ ପାଇବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଯାହା ଅମୂଳକ ବା ଅସତ୍ୟ ତାକୁ ସେମାନେ ଆପଣା ବୁଦ୍ଧି ଓ ପ୍ରଜ୍ଞାରୂପକ କଷଟୀରେ ପରଖି ନେଇଥାନ୍ତି । ସାଧାରଣ ପାଠକ ଆତ୍ମଚରିତରୁ ଉପନ୍ୟାସ ବା କାହାଣୀର ସ୍ୱାଦ ପାଉଥିଲା ବେଳେ ବିଜ୍ଞ ପାଠକ ଓ ଗବେଷକମାନେ ସେଥିରୁ ବହୁ ଐତିହାସିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୀତିକ ତଥ୍ୟ ହାସଲ କରିପାରନ୍ତି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶ୍ରୀମତୀ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ଦୀର୍ଘଜୀବନର ଏହି ସ୍ମୃତିଲିପିଟି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହାର ଭାଷା ସରଳ, ଅଥଚ ମନଛୁଆଁ । ପ୍ରକାଶଭଙ୍ଗୀ ଆଚୋପହାନ, ଅଥଚ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଓ ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ ।

ଅଳ୍ପ କିଛି ବର୍ଷ ତଳେ ମୋର ଅଗ୍ରଜା-ସ୍ଥାନାୟା, ସାହିତ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଏହି ସଂଭ୍ରାନ୍ତ, ଭଦ୍ର ମହିଳାଙ୍କ ସହିତ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ହୁଏ । ବହୁବର୍ଷ ତଳେ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ 'ନାରୀର ନିଜକଥା'ର ପୁନର୍ମୁଦ୍ରଣ ପାଇଁ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ମୋ ପାଖରେ । ତାଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଶାଳୀନତାପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର, ଅମଳିନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଏବଂ ସ୍ନେହପ୍ରବଣ ଆଚରଣରେ ମୁଁ ମୁଗ୍ଧ ହୁଏ । ବୟସରେ ମୋଠାରୁ ସିଏ କିଛି ବର୍ଷ ବଡ଼ ହୋଇଥିବା ଜାଣି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବଡ଼ଭଉଣୀର ମାନ୍ୟତା ଦିଏ । ସେ ହୋଇଯାନ୍ତି ମୋର 'ନାନୀ' ।

ସେ ବର୍ଷ ‘ପକାରମୋହନ ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ’ ପକ୍ଷରୁ ବ୍ୟାସକବିଙ୍କ ପୁଣ୍ୟ ଜୟନ୍ତୀ ଅବସରରେ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୁଏ । କ୍ରମେ ସେ ବନିଯାନ୍ତି ମୋର ଅତି ଆପଣାର ଲୋକ । ହୁଅନ୍ତି ନିକଟତର । ତାଙ୍କ ସାରସ୍ୱତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ନିପଟ ପଲ୍ଲୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ରହି ବି ନିରବରେ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା ମୋତେ ମୁଗ୍ଧ-ଚକିତ କରେ ।

୨୦୦୫ ମସିହାରେ ସେ ମୋତେ ଉପହାର ଦେଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ଏକ ପୁସ୍ତକ ‘ସ୍ମୃତି ଓ ସଂସ୍କାର’ । ସେଥିରେ ‘ନିଜକଥା’ରେ ସେ ଲେଖିଥିଲେ- “ଅନେକ ସମୟରେ ଅତୀତର ସାମାନ୍ୟତମ ଘଟଣା ବି ହୃଦୟପତରେ ଏଡ଼େ ଗଭୀର ଦାଗ କାଟିଦିଏ ଯେ ତାକୁ ଲିଭାଇବା ଅସମ୍ଭବ । ଅନୁଭବର ସେଇ ଗଭୀରତାକୁ ପାଠକ ମନରେ ବିଚ୍ଛୁରିତ କରିବା ଏ କଳାମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । xxc ମନ ଭିତରେ ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ା ସାଲୁବାଲୁ । ଭିଡ଼ ଅସମ୍ଭବ ।” ମୁଁ ସେ ବହିଟି ପଢ଼ି ମୁଗ୍ଧ ହେଲି ଏବଂ ନାନାଙ୍କୁ କହିଲି- “ଆପଣଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ା ଯଦି ଏତେ ସାଲୁବାଲୁ, ଯଦି ସେମାନଙ୍କର ଏତେ ଭିଡ଼, ଆପଣ ସେଗୁଡ଼ାକୁ ରୂପ ଦେଉନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏହାକୁ ଧୂର୍ବୀଞ୍ଜ ରୂପ ଦିଅନ୍ତୁ । ଅନେକେ ତା’ ଭିତରୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେଣୁ ଗୋଟାଇ ବଞ୍ଚିବାର ଖୋରାକ ପାଇପାରିବେ ।” ସେ ଏ ସାନଭାଇର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରି ‘ସ୍ମୃତି ଓ ସଂସ୍କାର’ର ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ସହ ଅନ୍ୟ ବହୁ ସ୍ମୃତିକୁ ଶବ୍ଦରୂପ ଦେଇ ଏହାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଛନ୍ତି । ନାମକରଣରେ ଅଧା ତାଙ୍କର ଓ ଅଧା ମୋର ଭାଗ ।

ଏହି ଆତ୍ମଚରିତ ବା ସ୍ମୃତିଆଲେଖ୍ୟର ପରିସର ଓ ଦିଗ-ଦଗତ ହୁଏତ ତ ଖୁବ୍ ବ୍ୟାପକ ଓ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ନ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏଭଳି କିଛି ଅତୀତ ଘଟଣାର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି ଯାହା ଉପନ୍ୟାସ ଭଳି ଟାଣି ନେଇଯିବ ପାଠକ-ପାଠିକାମାନଙ୍କୁ । ଆଜିକୁ ୬୦-୭୦ ବର୍ଷ ତଳେ ଜଣେ ଝିଅ କିଭଳି ପାରିବାରିକ ଓ ସାମାଜିକ ବିଧିବ୍ୟବସ୍ଥା ଭିତରେ ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲା, ଚଳିଥିଲା, ବୈବାହିକ ଜୀବନ ବିତାଇଥିଲା, କି ସଂକଟ ଭିତରେ ଦୃଢ଼ ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ନେଇ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା କରିଥିଲା, ତାର ରସସ୍ୱର ସଜଳଚିତ୍ର ମିଳି ପାରିବ ଏ ଆତ୍ମଚରିତରୁ । ସ୍ମୃତି ଯେତେ ‘କଟୁ-ତିକ୍ତ-କଷାୟ’ ହେଲେ ବି ମଧୁର, ଯେତେ ଧୂସର ଓ ବିବର୍ଣ୍ଣ ହେଲେବି ଜୀବନ-ସଂଧ୍ୟାରେ ତାହା ‘ସୁନେଲି’ ମନେହୁଏ । ଅତୀତର ସେହି ସ୍ମୃତି ସବୁକୁ ଲେଖିବା ଏବଂ ତାକୁ ‘ସୁନେଲି’ ବୋଲି

ଅଭିହିତ କରି ତାର ‘ସୁରଭି’ରେ ନିଜେ କେବଳ ଆମୋଦିତ ହୋଇନାହାନ୍ତି, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆମୋଦିତ କରିବାର ପ୍ରୟାସ ରଖିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ନାମକରଣ କରାଯାଇଛି- ‘ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।’”

ଲେଖିକା କେବଳ ସ୍ମୃତିରରଣ କରିନାହାନ୍ତି ଏହି ଜୀବନଲିପିରେ ଅନେକ ଅନୁଭୂତିସିଦ୍ଧି କଥା ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ । ଯେମିତି- “ମୁଁ ଭାବେ, ପାଠଠୁଁ ଶାଠ, ତଥା ପିତାମାତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ପ୍ରଭାବ ଝିଅମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ବହୁତ କାମ ଦିଏ ।”

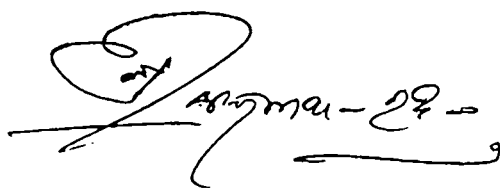
“ଚଳନ୍ତି ନିୟମ ଅନୁସାରେ ନିଜ ଜିନିଷ ଉପରେ ବି ବହୁର ଅଧିକାର, ଅକ୍ରିୟାର ନଥାଏ । ଏଣୁ ସବୁଥିରେ ଶାଶୁଙ୍କର ଆନୁରୋଧ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।”

“ମୋର ମନେ ହେଉଥିଲା ଏଠି ଭାରତ ବା ଇଟାଲିର ନାମ ଅର୍ଥହୀନ । ଆମ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଥିବା ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, ମଣିଷପଣିଆ ହିଁ ଆମର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଂପର୍କ ।”

ଲେଖିକା ଶ୍ରୀମତୀ ତ୍ରିପାଠୀ ତାଙ୍କ ଗନ୍ଧ ସଂକଳନ ‘ନାରୀର ନିଜକଥା’ରେ ଗନ୍ଧିକରେ ନାରୀ-ଜୀବନର ଯେଉଁ ଦୁଃଖ-ଯନ୍ତ୍ରଣାର କଥା କହିଥିଲେ, ଏବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସେ ନିଜ ଜୀବନର ଅଜ୍ଞେୟତା କାହାଣୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ଅତି ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ ଭାଷାରେ ଏବଂ ରସାଳ ରୀତିରେ । ସ୍ମୃତିକଥା ସହିତ ସତେ ଯେପରି କାହାଣୀକଳାର ଅପୂର୍ବ ସମନ୍ୱୟ ଘଟିଛି । ‘ସୁବର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୀ’ ପ୍ରକାଶିନୀ ଏହି ମହାୟସା ନାରୀଙ୍କ ଆତ୍ମକଥା ପ୍ରକାଶ କରି ଏକ ମହାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଅବସରରେ ମୁଁ ମୋର ଅଗ୍ରଜା ସ୍ଥାନୀୟା ଲେଖିକା ଶ୍ରୀମତୀ ଦୁର୍ଗାବତୀ ତ୍ରିପାଠୀ ଏବଂ ପ୍ରକାଶକ ଶ୍ରୀମାନ୍ କାଳୀପଦ ପଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଓ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ।

୧୪-୦୬-୨୦୦୮

ସୁନହଟ- ବାଲେଶ୍ୱର-୨

ଶ୍ରୀ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଚନ୍ଦ୍ର - ୧୨ -
(ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜନାଥ ରଥ)

ପ୍ରକାଶକୀୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି

ଆଜକୁ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ତଳେ ଡେଙ୍କାନାଳ “ସଂଧ୍ୟାତାରା ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ”ର ଗୌପ୍ୟଜୟନ୍ତୀ ସମାରୋହର ଦ୍ଵିତୀୟ ଦିବସର ପୂର୍ବାହ୍ନ ଅଧିବେଶନକୁ ସମ୍ମାନିତ ବକ୍ତା ରୂପେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି । ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ଥିଲା “ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକ ଓ ସଂପାଦନାର ସମସ୍ୟା” । ମଞ୍ଚରେ ସଭାପତିତ୍ଵ କରୁଥାନ୍ତି ‘ଝଙ୍କାର’ର ସଂପାଦକ ଶ୍ରୀ ସରୋଜ ଚଂଜନ ମହାନ୍ତି । ସମ୍ମାନିତ ବକ୍ତା ଭାବରେ ‘ନବଲିପି’ର ସଂପାଦକ ଶ୍ରୀ ଦେବବ୍ରତ ମଦନରାୟ, ମୁଁ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ଆଞ୍ଚଳିକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ କଲିକତାରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ସାହିତ୍ୟିକ ଶ୍ରୀ ମିହିର ସାହୁ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲୁ । ମୁଁ ମୋର ଯଥାସମ୍ଭବ ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବକ୍ତବ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପରେ ଯେତେବେଳେ ସଭାମଞ୍ଚ ତଳକୁ ଆସିଲି, ସେତେବେଳେ ଜଣେ ଗୌରବର୍ତ୍ତୀ ବୃଦ୍ଧା ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଲଗାଇ କହିଲେ, “ବାପା, ବୁଢ଼ାଟିଏ ହୋଇଥାଅ” । ଏହାପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ବହି ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲେ, ସେହି ବହିରୁ ହିଁ ମୁଁ ଜାଣିଲି ସେ ଜଣେ ସୁଲେଖିକା ଓ ଦୀର୍ଘ ସତୁରି ବର୍ଷ ଧରି ସାହିତ୍ୟସାଧନାରେ ରତ ରହିଛନ୍ତି । ଏଇ ଥିଲା ଏହି ଆତ୍ମବୃତ୍ତିତ ଲେଖିକାଙ୍କ ସହ ମୋର ପ୍ରଥମ ପରିଚୟର ପର୍ବ ।

ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ଚାରିବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଥିଲା । ଗତବର୍ଷ ଦିନେ ମୋ ସାରସ୍ଵତ ସାଧନାର ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ମାନିନୀୟ କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥ କହିଲେ, କାଳୀପଦ, ‘ତୁମେ ତୁମ ପ୍ରକାଶନୀରେ ଗୋଟିଏ ବହି ଛାପିବ ? ଏହା ଅତି ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଭଳି ଜିଲ୍ଲାର ନିପଟ ମଫସଲରେ ରହିଥିବା ଜଣେ ମହିଳା, ଯିଏ କି ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ ଓ ବିଖ୍ୟାତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂପର୍କରେ ଆସିଛନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ଓଡ଼ିଶାର ଭୂତପୂର୍ବ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏନୟନୀ ଶତପଥୀ, ବିଶିଷ୍ଟ ଶିଳ୍ପପତି ଶ୍ରୀ ବଂଶୀଧର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଏଇଲା ପଣ୍ଡାଙ୍କର ସେ ସହପାଠିନୀ ଅଟନ୍ତି । ଏବେ ତାଙ୍କର ୮୦ ବର୍ଷ ହେଲାଣି । ଅଥଚ ସେ ନିଜେ ରୋଷାଇ କରି ଖାଆନ୍ତି । ବିଲବାଡ଼ିର ଋଷବାସର ତଦାରଖ କରନ୍ତି ଆଉ ସେଇ ଗାଁରେ ସଦା ଲେଖାଲେଖିରେ ନିମଗ୍ନ ଥାନ୍ତି । ଏଭଳି କି ଇଂରାଜୀରେ ତାଙ୍କର କବିତା ସଂକଳନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଗନ୍ତ ଲେଖି ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ପୁରସ୍କାର ପାଇଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ

ତାଙ୍କର ଗଛ, ଆଲୋଚନା ଓ ସ୍ମୃତିକଥା ପ୍ରକାଶ ପାଇ ପାଠକୀୟ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରିଛି । ଭାରତ ବାହାରେ ଅନେକ ଦେଶ ପରିଭ୍ରମଣ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ତୁମେ ଯଦି ଏଭଳି ଜଣେ ମହାୟସୀ ମହିଳାଙ୍କ କେବଳ ଜୀବନଗାଥା ନୁହେଁ, ତାଙ୍କ ସମୟଖଣ୍ଡର ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିବରଣୀ ସନ୍ନିବେଶିତ ଆତ୍ମଚରିତ ଗ୍ରନ୍ଥଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କର, ତେବେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ବେଶ୍ ଉପକୃତ ହେବ । ମୁଁ ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣାତ୍ ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କଲି । ତତ୍ପରେ ସେହି ଲେଖିକା ଶ୍ରୀମତୀ ଦୁର୍ଗାବତୀ ତ୍ରିପାଠୀ ବାଲେଶ୍ୱର ଆସିଲେ ଏବଂ କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କ ଘରେ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ପନ୍ନୀୟ ମୋ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ । ସେତେବେଳେ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲି । ଋଗିବର୍ଷ ତଳର ସ୍ମୃତି ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣାତ ମାନସପତରେ ଉଠି ମାରିଲା । ଯାହାହେଉ, ଆଜି ଆମ ପ୍ରଦେଶର ଏଭଳି ଜଣେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତିଭା ସମ୍ପନ୍ନା ମହାୟସୀ ମହିଳାଙ୍କ ଆତ୍ମଚରିତ ଗ୍ରନ୍ଥଟିକୁ ମୋର “ସୁବର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶିନୀ” ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ଆଶା ରଖିଛି, ଏହି ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପଢ଼ି ଅନେକେ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରିବେ । ଏହାଯେ ଏକ ଉପାଦେୟ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଏହା ମୁଁ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ପକ୍ଷାତ୍ପଦ ହେଉନାହିଁ ।

ଲେଖିକାଙ୍କ ଆତ୍ମଚରିତକୁ ପ୍ରକାଶନର ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବା ମୋର ପ୍ରଣାମ୍ୟ କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କୁ ଏବଂ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ଏହି ଅବସରରେ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।

ଶ୍ରୀ କାଳୀପଦ ପଣ୍ଡା

ପ୍ରକାଶକ

ବିଷୟକ୍ରମ

<u>ବିଷୟ</u>	<u>ପୃଷ୍ଠା</u>
୧) ଜନ୍ମ	୧୫
୨) ପିଲାଦିନ	୧୭
୩) ପରମ ପୂଜ୍ୟ ଗୁରୁ ଚବାଚାନିଧି ଶତପଥୀଙ୍କ ସ୍ମୃତି ସହିତ ମୋ ପାଠପଢ଼ାର ସ୍ମୃତି-ଅନୁଭୂତି	୩୩
୪) ସେକାଳ ଝିଅର ଭାଗ୍ୟ	୪୪
୫) ମୋ ବିଭାଗର	୪୯
୬) ଶାଶୁଘର	୫୭
୭) ପହିଲି ଅନୁଭୂତି	୬୬
୮) ମୁଁ କେମିତି ଘର ଚଳାଏ	୭୧
୯) ଶାଶୁଘର ଗାଁରେ ସାପ	୭୭
୧୦) ସ୍ମୃତି ଓ ସଂସାର	୯୨
୧୧) ପୂଜ୍ୟପାଦ ଶୁଶୁରେ	୧୦୯
୧୨) ମୋ ଭାଇନା	୧୧୫
୧୩) କାହାଣୀ ନୁହେଁ : ଶାଶୁଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଜୀବନ କଥା	୧୨୬
୧୪) ମୋ ହାରନ-ନୀ	୧୪୮
୧୫) ଆମ କ୍ଷୀରମାଆ ନାନୀ	୧୫୯

ବିଷୟପୃଷ୍ଠା

୧୬) ବଡ଼ ନାନୀ	୧୬୯
୧୭) ବାଲ୍ୟସ୍ମୃତି : ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ନୀଳିମା ମିଶ୍ର	୧୭୯
୧୮) ମୋର ପହିଲି ଗପଲେଖା	୧୯୩
୧୯) ଝିଅଟାଏ ତ !	୧୯୭
୨୦) ସମ୍ପର୍କର ନାଆଁ !	୧୯୯
୨୧) ଦୁର୍ଗାପୁରରେ ପହିଲି ଜୀବନ, ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ-ବାର୍ଷିକପଦା ଓ ଅତକାଳର ଦୁର୍ଗାପୁର ସହ ସ୍ମୃତି ଅନୁଭୂତି	୨୦୧
୨୨) ଅସ୍ତାବ୍ଦଳରେ ଜୀବନ	୨୧୪
୨୩) ଆମେରିକା ପରିବର୍ତ୍ତନ	୨୧୮
୨୪) ଇଟାଳି ଯାତ୍ରା	୨୨୫
୨୫) ଶିମିଳିପାଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ	୨୩୨
୨୬) ସଂଯୁକ୍ତ ଆରବରାଷ୍ଟ୍ରରେ ରହଣି ଓ ଲେଉଟାଣି	୨୩୬

ଜନ୍ମ

ଉଣେଇଶ ଶହ ଅଶ ଚିରିଶ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ତିନି ତାରିଖ, ସମୟଟା ଠିକ୍ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟର ବେଳ । ସ୍ଥାନ ହେଉଛି କଟକ ସହରସ୍ଥିତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ରେଭେନ୍ସା । କଲେଜର ତତ୍କାଳୀନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାତ୍ରାବାସର ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କର ଦୁଇମହଲାର ବାସଗୃହ । ବୋଉ ପ୍ରସବଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରୁଛି । ନନା ଉଦିଗ୍ନ ଚିତ୍ତରେ ବାହାର ବାରନ୍ଦାଟାରେ ଏକଡ଼ ସେକଡ଼ ଟହଲ ମାରୁଛନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପୂର୍ବ ଆକାଶ ଆଡ଼େ ଅନାଇ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠିବେ ଉଠିବେ ହେଉଛନ୍ତି । ହେଇ ଉଠିଲେ । ଉଦୟତାନୁଙ୍କର ଉତ୍କଳ ଶ୍ରୀମୁଖ ଦର୍ଶନ ମିଳିବା ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଭିତର ଆତ୍ମ ନବଜାତ ଶିଶୁର କୁଆଁକୁଆଁ କାନ୍ଦଣା ଭାସି ଆସିଲା । ନନା ସ୍ଵସ୍ଥିର ନିଃଶ୍ଵାସ ମାରିଲେ । ତାଙ୍କ ମନରେ ହଠାତ୍ ସୁଖ-ଆଶାର ଉଦୟ ହେଲା, ଓଃ !! ଏଇ ସକାଳ-ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସମସ୍ତ ତେଜ ଆଉ ଉତ୍କଳତା ନେଇ ଯଶୋବନ୍ତ ଗୁଣବନ୍ତ ପୁଅଟାଏ ଜନ୍ମ ନେଲା କି ଆଉ !! ମୁଁ ଗର୍ଭରେ ଥିଲାବେଳେ ବୋଉ ପୁଅଟିଏ ପାଇବା ଆଶାରେ ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର-ପୁରାଣ ସହ ରାମାୟଣ ମହାଭାରତ ପଢ଼ିବାରେ ସମୟ ବିତାଉଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ହାୟ !!

ବୋଉ-ନନାଙ୍କର ଷଷ୍ଠ ସନ୍ତାନ ଓଆ ପଞ୍ଚମ-କନ୍ୟା ରୂପେ ମୁଁ ଭୁଲ୍ ଭୁଲ୍ଲି । ଖବର ପାଇ ନନା ବିମର୍ଷ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ମନ ତାଙ୍କର ମରିଗଲା,

ଖଟାଖଟା ହୋଇଗଲା । ପୁଣି ଝିଅ ? ? ଏକା ଭାଇନାକୁ ଛାଡ଼ି ମୋ ପୂର୍ବରୁ
ଥିଲେ ଆହୁରି ଝରିଝିଅ ।

ଅନେକ ଦିନ ପରେ, ଏଇ ସ୍ମୃତିଝରଣ କଲାବେଳେ, ହୁଏ ତ ମୋ ମନଦୁଃଖ
ନହେବା ସକାଶେ ଅଥବା ମୋତେ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେବା ଛଳରେ ନନା କହୁଥିଲେ-
“ମନଟା ଦୁଃଖ ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ, ତତେ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ମୋ ମନଟା ପୁରି
ଉଠିଥିଲା, ଖୁସି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତୁ ଥିଲୁ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରିଆ ଗୋଲଗୁଲିଆ ଛୁଆଟାଏ ।
ମୁଣ୍ଡରେ ଗଦାଏ କଳା ମୁରୁମୁରୁ ବାଳ ! ମିଟିମିଟି ଆଖିରେ ମତେ ଅନାଇ ଦେଖୁଥିଲୁ ।
ଛୋଟିଆ ନାଲି ଟୁକୁଟୁକୁ ଓଠ ଦିଟା ହଲେଇ ହୁଏତ ମତେ ନନା ଡାକିବାକୁ ମନ
କରୁଥିଲୁ । ଦଶହରା ବେଳ ସେଇଟା ! ତୋ ଚେହେରା ଦେଖି ତୋ ନାଆଁଟା ଦୁର୍ଗା
ଦେବୀକୁ ମୁଁ ମନେ ମନେ ଠିକଣା କରିନେଲି ।”

ମୋର ଜାତକ ନାମ ଥିଲା ଉର୍ବଶୀ, ଉତ୍ତରା, ଅହଲ୍ୟା । ଆମ ଗୃହ ଦେବତା
ଥିଲେ “ମାଆ ଦୁର୍ଗା” । ନନା ମୋ ନାଆ ଦେଲେ ଦୁର୍ଗାବତୀ ।

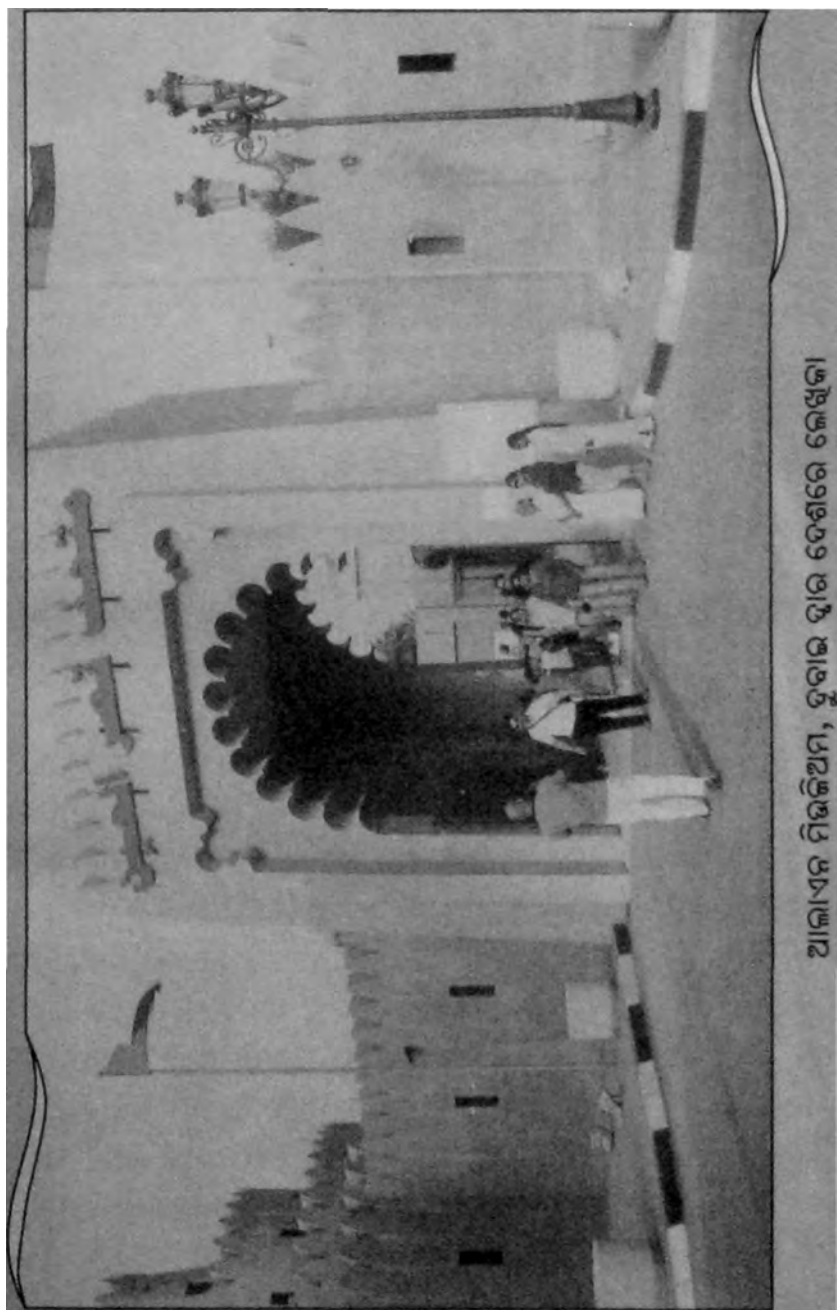
ଲେଖକା

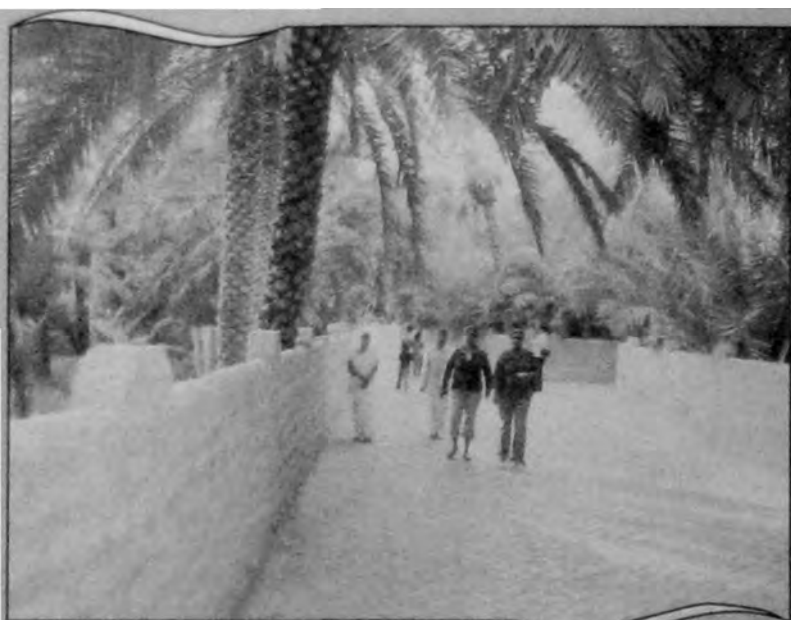
ସ୍ବାମୀ ଅମରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ସହ ବିବାହ ପରେ ।
(ସର୍ଦ୍ଦାର, କୁରାଡିଆ ପ୍ରଗଳ୍ଭା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ - ୧୯୪୫, ଡିସେମ୍ବର)

ଅଶୀନାତି ନାଟୁଣିଙ୍କ ଗହଣରେ ଲେଖନୀ

ଆଲାଏନ ମିଉଜିଅମ, ଦୁବାଇ ଦ୍ଵାରା ଦେଶରେ ଲେଖିବା

ସଂଯୁକ୍ତ ଆରବ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଦୁବାଇ ମରୁ ଓଏସିସ୍‌ରେ ଲେଖିକା

ତା ୨୭-୮-୨୦୦୭ ରିଖରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶିନୀ, ବାଲେଶ୍ଵରର ଏକ ପୁସ୍ତକ ଉନ୍ମୋଚନ ଉତ୍ସବରେ ଲେଖିକା

ପିଲାଦିନ

ମୋର ପିଲାଦିନଟା ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ କମ୍ପାଉଣ୍ଡ ଭିତରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ହସ୍ତେଲର, ଘର-ଛାଡ଼ି ରହିଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କର ଛଡ଼ା ପାଖ ପଡ଼ୋଶୀ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରଚୁର ଭଲ ପାଇବା ଭିତରେ ହିଁ ବିତିଥିଲା । ମୋର ହେତୁ ହେଲା ବେଳକୁ କଲେଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିଲେ ଜଣେ ଗୋରା-ସାହେବ । ନାଆଁ ଥିଲା ମି. ଅର୍ଗିଲ । ତା ପରେ ବିଲାତରୁ ଫେରି ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ପରିଜା ଏବଂ ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ ଦୁହେଁ ଏକାଦିନେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ଏକାଦିନେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପାଞ୍ଚମିନିଟ ଡେରିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବାରୁ ପରିଜା ସାହେବ ବହୁ କାଳ ଅବଧି ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବଙ୍କଠୁ ଜୁନିଅର ବନି ରହି ଯାଇଥିଲେ । ଆମ ଡଳ ଘରେ ରହୁଥିଲେ (ଡକ୍ଟର) ପରଶୁରାମ ମିଶ୍ର । ତାଙ୍କ ଘରେ ଛୋଟ ପିଲା ନ ଥିବାରୁ ସେଠି ମୋର ଅଖଣ୍ଡ ଆଧିପତ୍ୟ ଥିଲା । ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବ ନନାଙ୍କୁ ବହୁତ ଭଲ ପାଉଥିଲେ, ମାନୁଥିଲେ । ଫିଜିକ୍ସରେ ବିଲାତ ଯିବା ଲାଗି ସ୍କୁଲରସିପ ନନାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ମିଳିଥିଲା । ଜେଜେବାପା ଯଦୁମଣୀ ମିଶ୍ରଙ୍କର ଛୁଆପିଲା ନଥିବାରୁ ସେ ନନାଙ୍କୁ ପୁଅକରି ନେଇଥିଲେ । ଜେଜେ ଆପଣି ବାଢ଼ିଲେ— “ପାଣି ଟୋପେ ପାଇବାକୁ ତତେ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର କଲି । ତୁ ଯଦି ବିଲାତ ଯିବୁ ତେବେ ? ତେବେ ମୋ ପିଣ୍ଡ ପାଣିର କଣ ହେବ ?” ତାଙ୍କର ଏଇ ଆପଣି ହେତୁ ନନା ବିଲାତ ଗଲେନି ଓ ସେଇ ସ୍କୁଲରସିପରେ ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ ବିଲାତ ଗଲେ । ଫେରିଲେ ।

ପିଲାଦିନର ପ୍ରଥମ ସାଙ୍ଗ ହିସାବରେ ମନେ ପଡ଼ି ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ପରିଜାକର ବଡ଼ ଦୁଇ ପୁଅ ଠୁରା (ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର), ଲୁଲୁ (ଲଲାଟେନ୍ଦୁ), ପ୍ରଫେସର ଭୈରବନାଥ ରୋହତଗିଙ୍କ ପୁଅ ନରେନ୍ ଓ ପ୍ରଫେସର ପରଶୁରାମ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଝିଆରୀ ତଥା ବାଞ୍ଚାନିଧି ମିଶ୍ରଙ୍କ ଝିଅ ଲତା । ନରେନ ବିହାରୀ- ହିନ୍ଦି କୁହେ । ଲତା ସମ୍ବଲପୁରୀଆ ଭାଷାରେ କଥା କୁହେ । ଆମେ କଟକୀ ଓଡ଼ିଆ କହୁ, କିନ୍ତୁ ଆମର ବନ୍ଧୁତାରେ ଭାଷା କେବେବି କୌଣସି ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିନି । ଆପଣାପଣ ତଥା ଭାବ ବିନିମୟରେ ଆମେ ପାଞ୍ଚଜଣ ସେତେବେଳେ ବଢ଼ିଆ ଦୋସ୍ତ ବନ୍ଧି ଯାଇଥିଲୁ । ସଦାବେଳେ ଏକାଠି ଖେଳୁଥିଲୁ । ବୁଲୁଥିଲୁ । ଅଞ୍ଚଳରେ ଲତା ପଲେଇଲା ସମ୍ବଲପୁର ।

ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା, ଆମ ପୂଜାରୀଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ବସି ମୁଁ ବଜାର ହାଟ ଯିବା ଆସିବା କରୁଥିଲି । ହଷ୍ଟେଲ ପିଲା, କଲେଜ ପିଲାଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟ ମୋର ଖୁବ୍ ଦୋସ୍ତି ଥିଲା । ସେମାନେ ମୋତେ ଚକୋଲେଟ ଦେଉଥିଲେ । ସାଇକେଲ ପଛରେ ବସାଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ହେଲେ ବିଜୁବାବୁ (ବିଜୟାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟନାୟକ), ବାଞ୍ଚାନିଧି ଦାଶ I.A.S, ରତ୍ନାକର ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ଅଦ୍ୱୈତ ମହାନ୍ତି I.A.S ଇତ୍ୟାଦି । ମୋ ତଳେ ସାନ ସାନ ଭାଇଭଉଣୀ ଥିବାରୁ ମୁଁ ଆମ ପୂଜାରୀ (ରାୟଶିଆ)ଙ୍କ ଚେଲା ବନିଥିଲି । ଏବେ ବି ମୁଁ ଭାବେ, ସେ କାଳରେ ପୂଜାରୀ ଝକିରୀ (ପ୍ରଥମ ଦରମା ମାସକୁ ଅଡ଼େଇ ଟଙ୍କା) କଲେ ବି, ଆମ ପୂଜାରୀଙ୍କୁ ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ ଭାଗବତ ଆଦି ବଢ଼ିଆ ଜଣାଥିଲା । ସେ ପାଲା ଗାଉଣିଆ ଥିଲେ । ପିଲାବେଳେ ପାଲା ଗାଆଣ କରି, ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ, ଅଭିମନ୍ୟୁ ଉତ୍ତରା ଓ ପରୀକ୍ଷିତଙ୍କ କଥାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି କରି ଆମକୁ ଖୁଆଇବା ଅବସରରେ ବଢ଼ିଆ ବୁଝେଇ ଦେଉଥିଲେ । ଶୁଣିବାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା ତାଙ୍କର ସେଇ ଗପସବୁ । ନନାଙ୍କ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ରାମାୟଣ ଶୁଣୁଥିଲି । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସୀତାଙ୍କୁ ବଣରେ ଛାଡ଼ିବା କଥାଶୁଣି କାନ୍ଦିଥିଲି ବହୁତ ।

ବିଜୁବାବୁ (ବିଜୟାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟନାୟକ) ଭଲ ଖେଳୁଥିଲେ । ନନା ଆଥେଲେଟିକ୍ ସେକ୍ରେଟେରୀ । ଏଣୁ ସେ ନନାଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟଛାତ୍ର ଥିଲେ । ପୁଣି ଦୁଃସାହସିକ କାମ ସବୁ କରିବାକୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର ସଦାବେଳେ ମନ । କଲେଜ କମ୍ପାଉଣ୍ଡ ଉତ୍ତରିକଡ଼ ରାସ୍ତାରେ ସେ ଲଗାତାର ତିନିଦିନ ତିନିରାତି ସାଇକେଲ ଚଳାଇବା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ।

ଖଲୁଥିବା ସାଇକେଲରେ ବସିଥିବା ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ପାଉଁରୁଟି ବଢ଼ାଇବା ମନେ ପଡ଼ୁଛି
 ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି । ତାଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ ଜର୍ଜ ପଟ୍ଟନାଏକ ଦାନ୍ତ ଡାକ୍ତର ଥିଲେ । ଭିଣେଇ
 ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ସୁକାନ୍ତି ଦିବି ବହୁଦିନ ଧରି ବାରିପଦା M.P.K. ବାଳିକା
 ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ହେଡ଼ ମିଷ୍ଟ୍ରେସ୍ ଥିଲେ । ନନାଙ୍କର ବହୁ ଛାତ୍ର ନନା ବୋଉଙ୍କର
 ପୁଣି ବୋଉ ବନାଉଥିବା ପିଠାର ଭକ୍ତ ବନି ଯାଇଥିଲେ । ଖାଲି କଣ ପିଠା ? ତା
 ସାଙ୍ଗରେ କେତେ ଆପଣାପଣ ଓ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଡାକ୍ତର
 ଥିଲେ ଧନୀରାଜ ଚୌଧୁରୀ । ତାଙ୍କର ବଡ଼ଝିଅ ଅନୁଦା, ଉଦନାନୀର ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ ।
 ସାନଝିଅ ଜ୍ଞାନଦା ଟିକିନାନୀର ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ । ଘରେ ଅବଶ୍ୟ ମୋ ସାଙ୍ଗେ ପଢ଼ିଲେ ।
 ତାଙ୍କର ଦୁଇ ପୁଅରୁ ଜଣେ ଆମ ସ୍କୁଲରେ ରାଣୀହାଟରେ ପଢୁଥିଲେ । ଭାରି
 ସୁନ୍ଦର ବର୍ଜଣୀ ବଜାଉଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ସରୋଜରାଜ
 ଚୌଧୁରୀ ବାରିପଦାରେ ବନ୍ୟବିଭାଗର ଅଫିସର ଥିଲେ । ମୋ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଦୋଷ୍ଟ
 ଛଡ଼ା ଖଜୁରି ବାଘୁଣୀର ପାଳକ ପିତା ହିସାବରେ ବହୁତ ନାଆଁ କମେଇ ଥିଲେ ।
 ତତ୍କାଳୀନ କଟକର ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଲିଲ ମିଆଁଙ୍କ ଝିଅ ରହମତୁନ ଆମ
 ଭାଉଜଙ୍କର ବହୁତ ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ । ସେମାନେ ବରାବର ଆମ ଘରକୁ ଆସୁଥିଲେ ।
 ଆମେ ମଧ୍ୟ ଯାଉଥିଲୁ । ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଗପ କରି ଖୁଆପିଆ କରି ଫେରୁଥିଲୁ ।
 ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଘରେ ଖୁଆପିଆ କରୁଥିଲେ ।

ଅଶିଶ ମାସ ଅପରପକ୍ଷରେ, ନନା ବିନା ଖୁଅର ହୋଇ ସକାଳୁ ଗାଧୋଇ
 ଡିଲ-ଡର୍ପଣ କରି, ପିତା ପ୍ରପିତାମହ ତିନି ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଡାକି ଡିଲତଣ୍ଡୁଲରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ
 କରୁଥିଲେ । ତାପରେ କଲେଜ ଯାଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆମକୁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ କେତେ
 ବି ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ କ୍ରିଷ୍ଟିୟାନ କହି କାହାରି ଜାତି ଉଠେଇବାକୁ ଶିଖେଇ ନଥିଲେ ।
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆପଣା ଆପଣା ବିଶ୍ୱାସ ଅନୁସାରେ ପୂଜାପାଠ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଆମେ
 ସମସ୍ତେ ଯେ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ଜାତିର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଏଇଆ ଆମେ ପିଲାଦିନୁ ନନାଙ୍କଠୁ
 ବୁଝିଥିଲୁ, ଶିଖୁଥିଲୁ ।

କଲେଜ କ୍ୟାଟରରେ ଥିଲାବେଳେ, ଆମ ପିଲାବେଳେ ଆମର ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି
 ଥିଲା । ଘୋଡ଼ା ଥିଲେ, କରୁଆନ ବି ଥିଲା, ନନା ଆଥେଲେଟିକ୍ ସେକ୍ରେଟେରୀ

ଥୁବାକୁ ଆମେ ପିଲାମାନେ ଆମ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିରେ ବସି ମ୍ୟାଟ ଦେଖିବାକୁ କିଲ୍ଲା ପଡ଼ିଆକୁ ଯାଉଥିଲୁ । ହକି, ଫୁଟବଲ ଅବା କ୍ରିକେଟ ମ୍ୟାଟ ବେଳେ କଲେଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ପିଲାମାନେ ବସିବା ସକାଶେ ତମ୍ବୁର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ପୁଣି ତା ସାଙ୍ଗକୁ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ସିଙ୍ଗଡ଼ା ରସଗୋଲା ଆଦିର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହୁଥିଲା । ସେଇ ସମୟର ଛୋଟ ଘଟଣାଟିଏ ମନେ ପଡ଼ୁଛି । କିଏ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣେ (ନନାଙ୍କ ପାଖେ ନିଷ୍ଠୟ କିଛି କାମ ଥିବ ବୋଲି ମାଳନାନୀର ଅନୁମାନ) ମ୍ୟାଟ ଦେଖି ଫେରିବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ଆମେ ପିଲାଏ ଜଳୁଖୁଆ ଖାଇବାଲାଗି ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଇଥିଲେ । ଖେଳ ସରିବାପରେ ନନାଙ୍କ ବରାଦ ଅନୁସାରେ ଆମେ ଦଳଟେ ଭାଇ ଭଉଣୀ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲୁ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ଡାକ ଦୋତାଲା ଘରର ଲମ୍ବା ପିଣ୍ଡାଟାରେ ସତରଞ୍ଜି ଭାଙ୍ଗ ହୋଇ ଆସନ ସଜା ଯାଇଥାଏ । ଆମେ ଲାଜନ କରି ବସିଗଲୁ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଚିନା ବାସନ ପ୍ଲେଟରେ, ସିଗ୍ରେଟ ଡବା ଢାଙ୍କୁଣୀରେ କଟା ଯାଇଥିବା ମାପର ଦୁଇଟି ଲୁଚି ଓ ଗୁଆ ସାଜଜର ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ରସଗୋଲା ଛଡ଼ା ପାଣି ଗିଲାସେ କରି ଥୁଆ ଯାଇଥାଏ ।

ତା ପରର ଘଟଣା କିନ୍ତୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲଜାକର । ବୟସ କେତେ ହୋଇଥିଲା ମତେ ? ପାଞ୍ଚ ? ଛଅ ? କେଜାଣି ! ଦଶ ଏଗାର ବର୍ଷ ବୟସର ମାଳନାନୀ ଆମର ଲିଡ଼ର । ଅନ୍ୟମାନେ ଧୀରେ ସୁସ୍ଥେ ଛିଡ଼େଇ ଛିଡ଼େଇ ଖାଉଥାଆନ୍ତି । କାହାରି ସରୁନି । ମୋର କିନ୍ତୁ ମିନିଟିଏ ହୋଇଥିବ କି ନାହିଁ ଲୁଚି ଦିଖଣ୍ଡ ସହ ରସଗୋଲାଟି ମଧ୍ୟ ସରିଗଲା ।

- ଆରେ ! ଆରେ ! ଲୁଚି ଆଣ, ଲୁଚି ଆଣ । ପିଲାଙ୍କର ସରିଗଲା-ସରିଗଲା- କହିବାରେ ଗୃହିଣୀ ସେଇ ମାପର ଝରି ଛଅଖଣ୍ଡ ଲୁଚି ଆଣି ଆସିଲେ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିଲି ମାଳନାନୀ ମୋ ଆଡ଼େ ଥରୁଟିଏ କଟମଟିଆ ଆଖିରେ ଅନେଇ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ନେଲାଣି । ସେତିକି ମୋ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ମନରେ ଭୟ ଭର୍ତ୍ତି । ଭଦ୍ରମହିଲା ଦୁଇଟି ଆଙ୍ଗୁଠାରେ ଲୁଚିଟିଏ ଧରି ମୋ ମୁହଁ ସିଧାରେ ବାରମ୍ବାର ହଲେଇ ହଲେଇ ପଛରୁ ଥାଆନ୍ତି- କଣ ? ଆଉ ଗୋଟେ ? ଆଉ ଗୋଟେ ଦେବି ? ଦେବି କି ? ଏଁ ? ଏଁ ? ?

ମାଳନାନୀର କଡ଼ା-ଦୃଷ୍ଟି ମୋ ଅନୁଭବରେ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ମନା କରିଦେଲେ କାଲେ ଲୁଚିଟା ପଳେଇ ଯିବ ! ହଁ କରି ପାରୁ ନଥିଲି କି ନା ବି କରି ପାରୁ ନଥିଲି ।

ବୋ ଘାତରେ ପଡ଼ି ଛୋଟିଆ ପାଟି ମେଲାଳ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହସ ହସୁଥିଲି କେବଳ- ହେଁ ହେଁ, ହେଁ ହେଁ- ବୁଝିବା ଲୋକ ହିଁ ବି ବୁଝିପାରେ, ପୁଣି ନା ବି । ଉଦ୍ରମହିଳା କିନ୍ତୁ ମୋ ମୁହଁ ସାମନାରୁ ଲୁଚି ଆଳିଆଟା ଫେରାଇ ନେଇଗଲେ । ଦେଲେନି ।

ଖୁଆ ସରିବାରେ ଉଠିଲୁ । ଆମ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ଚଢ଼ି ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ିଲୁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଅଭଦ୍ରତା ପାଇଁ ବାଟଯାକ ମାଳମାନୀଠୁ ଗାଳି ପଡ଼ିଥିଲା ।

ସେତେବେଳେ ନନା ହଷେଲୁ ସୁପରିନଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ । ଅନେକ ସମୟରେ ପିଲାଙ୍କ ରୁମ୍ ତଦାରଖରେ ଯାଉଥିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ଚପ୍ରାଶି ପଛେ ପଛେ ମୁଁ ଦୌଡୁଥିବାର ମନେ ପଡ଼େ । ପିଲାଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ରୁମ୍‌ରେ ପଶି ଅସଜଡ଼ା ପଡ଼ିଥିବା ବହିପତ୍ର, ଜଳଖିଆ ଠୁଙ୍ଗା ଓ ଲୁଗାପଟାକୁ ଚପ୍ରାଶି ଦ୍ଵାରା ସଜେଇ ଗୁଚ୍ଛେଇ ସାରି ନନା ଅନ୍ୟ ରୁମ୍‌କୁ ଯାଆନ୍ତି ଓ ଅନୁରୂପ କାମ କରନ୍ତି, କରାନ୍ତି । ଅନେକ ବର୍ଷ ପରେ, ୧୯୬୫ ମସିହାରେ କଟକ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାର I.C.U ରେ ଥିବାବେଳେ ଥରେ ଏମାୟାଧର ମାନସିଂ ନନାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ନନାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଆଉଁସୁ ଆଉଁସୁ ସେ ପୁରୁଣା କଥା ଦୋହରାଉଥିଲେ- Sir (ନନା) ନିଜ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଆମ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଆମ ବହିପତ୍ର, ଜିନିଷପତ୍ର ଆଦି ଏମିତି ସଜେଇ ଗୁଚ୍ଛେଇ ଯାଉଥିଲେ ଯେ, ଆମେ ଲାଜ ପାଇ ଆପଣାକୁ ସୁଧାରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲୁ । ପୁଣି ବୋଉ (ମୋ ବୋଉକୁ ସମସ୍ତେ ବୋଉ ଡାକୁଥିଲେ) ପିଠା କଲେ ଆମକୁ ତକେଇ ପଠେଇ ଖୁଆଉ ଥିଲେ । ଆଜିକାର ଏଇ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ ଛାତ୍ରମାନେ ଆଉ କୁଆଡୁ ବୁଝିବେ, କୁଆଡ଼େ ଜାଣିବେ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କର କି ମଧୁର ସମ୍ପର୍କ ଥିଲା ସେ କାଳରେ !!

ମୋ ତଳେ ଶିବ (Dr ଶିବପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର)ର ଜନ୍ମ । ଉଦନାନୀ କହୁଥିଲା କୁଆଡ଼େ ପୋଡୁଆଁ (ସେ ନିଜେ) ଝିଅଠୁ ପୁଅ କଢ଼େଇ ଝିଅ (ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ)ର ଆବର ଅଧିକ । ଶିବକୁ କୁଆଡ଼େ ମୁଁ ବାଟ କଢ଼େଇ ଆଣିଥିଲି । ଶିବ ପିଲାବେଳେ ଦୁର୍ବଳ ଥିଲା । ତା ତଳେ ଦିବ୍ୟସିଂହ । ସିଏ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଥିଲା । ତା ଦେହ ଖରାପ ବେଳେ ଆମେ ଗାଆଁରେ ଥିଲୁ । ବର୍ଷା, ବନ୍ୟା ବେଳେ ଡାକ୍ତର ବି ଆସି ପାରୁ ନଥିଲେ । ମାତ୍ର ବର୍ଷକର ହୋଇ ସିଏ ମରିଯାଇଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ମୁଁ ବେଶି ସମୟ ଜେନା ମଉସା-ମାଉସୀ (ବାଞ୍ଛୁ ଜେନା ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ)ଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ବିତାଉଥିଲି ।

ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କୋଟିକମ ବାଲା ପିଢ଼ାରେ ବସି, ଉଜା କୋଳଥ ତୁନାର ଜାଉ ସାଙ୍ଗକୁ କଥାମୁଗତାଲି ପକା ବଢ଼ି ବଢ଼ରା, ସଜନା ଶାଗ ଖରଡ଼ା, ଆଉ ଦହି ନଡ଼ିଆ ଗୋଲା କଅଁଳିଆ ଆମୁଲ ରାଜତାର ସୁଆଦ ଏ ଅବଧି ମୋ ଅନୁଭବରେ ଜୀବନ୍ତ ଅଛି । କେତେ ବି ଭୁଲିବିନି । ମଉସା ମତେ ଚିଡ଼ଉଥିଲେ- ବାହୁଣୀ ଝିଅଟାର ଜାତି ଗଲା ! କିନ୍ତୁ ଏଇ ଜାତି କ'ଣ ! କୋଉବାଟେ ଯାଏ ? ସବୁ ମୋର ବୋଧର ଅଗମ୍ୟ ଥିଲା ।

ଆମର ସାବକ ଘର ଛାଡ଼ିଦେଇ ନନା ନୂଆ ଜମି କିଣି ପକ୍ଷୀଘର କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଗରମ ହେବ ବୋଲି ଝଲ ଛପର ହେଲା । ଘର କାମ ବେଳେ ମୂଲିଆ ମଜୁରି ଦୁଇ ଅଣା (ଚକାକ ଷୋଳ ଅଣା) ଓ ମୂଲିଆଣୀ ମଜୁରି ଛଅ ପଇସା ଥିଲା । ନନାଙ୍କୁ କହି, ବାଡ଼ି ଆଡ଼ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଆମେ ଖେଳିବା ପାଇଁ ଝରିହାତ ଲମ୍ବ, ଉଜା ବି ଝରିହାତର, ଗୋଟେ ପକ୍ଷୀ ଛାତଘର ବନା କରାଇଥିଲି, ସେଥିରେ ଗାଁର ମୋ ସାଙ୍ଗମାନେ; ଚିତା, ଅଗଣା, ପୁନି, ଧନି, ଗଣ୍ଡେଇ ଆଦି କାମ କରିଥିଲେ । ନନାଙ୍କୁ ଆଣି ସେମାନଙ୍କୁ ଦୁଇ ପଇସା ଝରିପଇସା ମଜୁରି ଦେଉଥିଲି । ସେ ଘରଟା ବହୁଦିନ ଅବଧି ଥିଲା । ଏବେ ଦୁଇ ତିନିବର୍ଷତଳେ ବୋଧେ ଉଜାଗଲା ବୋଲି ଭାଉଜ କହୁଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ନନାଙ୍କ ମିଷ୍ଟା ସେଠିକା କାମ ପୂରା କରିଥିଲେ ।

ସେଇ ସମୟରେ ଘର ଛପର ବେଳେ କାଳିକୁଟା ମେଞ୍ଚାକ ସାଙ୍ଗରେ ତିନିଟା ମୂଷାଛୁଆ ବି ଖସି ପଡ଼ିଥିଲେ । ଆଖି ଫିଟିନି । ରୁମ ଉଠିନି । ଗୋଲାପି ଗୋଲାପି ଚିକ୍କଣିଆ ଚମର ଢାଙ୍କୁଣୀ । ସେଇ ଛୋଟଛୋଟ ଜୀବଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖି ମତେ ଭାରି ବିକଳ ଲାଗିଲା । ଛିଡ଼ା କନା ଚଉତାଇ ତାଙ୍କୁ ଧଇଲି । ଭାଉଜଙ୍କଠୁ କ୍ଷୀର ଟିକେ ଆଣି କନା ବଳିତା କରି ପିଆଇବାର ଚେଷ୍ଟା କଲି । ଦିନଟା ସାରା ଧରି ଧରି ବୁଲିଲି । ସଂଧ୍ୟା ବେଳକୁ ଓଦାକନାରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ପୋଛି କୁଟା ଉପରେ କନା ବିଛଣାରେ ବାଡ଼ି କଡ଼େ ଶୁଆଇ ଦେଲି । ଭାବିଥିଲି ତାଙ୍କ ମାଆ ଆସି ନେଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ସକାଳୁ ଉଠି ଦେଖିଲି ତିନିଟା ସାରା ମୂଷାପିଲା ମରି କାଠେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଧାର ଧାର ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଲାଗି ଯାଇଛନ୍ତି । ଆଉ ଦେଖି ପାରିଲିନି । ସେଠୁ ଝଲି ଆସିଲି । ଭାରି କାନ୍ଦ ମାଡୁଥିଲା । ଦିନଟା ଯାକ ଖାଇ ପାରିଲିନି । ମୁହଁ ଶୁଖେଇ ଶୁଖେଇ ବୁଲିଲି ।

କିନ୍ତୁ ମୁଖା ହୁଆଗୁଡ଼ା ମରିବାର ଦୁଃଖ କାହାକୁ କହି ଥାଆନ୍ତି । କହି ପାରି ଥାଆନ୍ତି ।।
କିଏ ଶୁଣି ଥାଆନ୍ତା ? ବୁଝି ପାରି ଥାଆନ୍ତା ମୋ ଦୁଃଖ ।।

ଗାଆଁରେ ସେଦିନ ବୋଉ ଆମ ମୂଲିଆକୁ ପଛରୁଥିଲା- ବୋହୂଟାର ଜର
ଛାଡ଼ିନି କିରେ ରାଧୁଆ ?

ରାଧୁଆ ଉତ୍ତର ଦେଲା - ନାହିଁ ସାଆଁତାଣୀଏ, ଜମା ଛାଡ଼ୁନି । କୂରଟା
ସଦାବେଳେ ଭିଡ଼ି ରହୁଛି ଧୂଆଁରେ । ଯେତେବେଳେ ଆଉଟି ଗୁଧୁଡ଼ି ପଡ଼ିଆ କିଛି
ସମାଲୁନି । ମାଡ଼ି ବସିଲେ ବି ଦୁଲୁକୁଟି ଖାଲି-

- କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ଦଉରୁ ?

- କ'ଣ ଆଉ ଦେବି ସାଁଆତାଣୀଏ ! ତବତ, ପଖାଳ ଯାହା ଯେତେବେଳେ
ଯୁରୁଟି ଖାଉଟି-

ବୋଉ କହିଲା- କମ୍ ଆସୁଛି ଯଦି ତାଳରବାବୁଙ୍କଠୁ ଓଷଦ ଆଣି ଖୁଆ ।
ଭାତ ପଖାଳ ଦେଏନା । ଗାଧୁଆ ବନ୍ଦ । ଜର ବଢ଼ିଲେ ମୁଣ୍ଡ ଧୁଆଇବା, ପାଣି ପଟି
ଦେବା ବି ଦରକାର । ବୁଝିଲୁ ? ସାଗୁ ବାଲି ଖୁଆ-

- ଆମେ ତ ମୁରୁଖ ନୋକ । ସାରୁ, ବାଲି କେମେତେ ରାନ୍ଧନ୍ତି ଜମାରୁ
ଜାଣିନୁ, ପୁଣି ପାଣିପଟି- ?

ବୋଉ କହିଲା - ରହ, ମୁଁ ବତେଇ ଦେବି ।

ସେକଦିନ ଦୁଇପହର ସୁଦ୍ଧା ବୋଉ ଆମ ପାଖ ଗାଁଆ ବାଲିପାଟଣାକୁ ଲୋକ
ପଠାଇ, ରବିନସନ ବାଲି ତବା, କୁଇନାଜନ ବଟିକା ଅଣାଇଥିଲା । ଦୁଇ ପ୍ରହରେ
ଖୁଆଦିଆ ସରିଲା ପରେ, ତାକୁ ଧରି ବାଡ଼ି ତଳ ବିଲ ହିଡ଼େହିଡ଼େ ଖୁଲିଲା ଗାଆଁ ମୁଣ୍ଡ
ବାଉରିସାଇ ଆଡ଼େ । ବାରମ୍ବାର ମନା କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ତା ପଛେପଛେ ଦଉଡ଼ୁଥିବାର
ମନେ ପଡ଼େ । ଆହୁରି ମନେପଡ଼େ, ବାଉରୀ ସାଇରେ ରାଧୁଆ ବାଉରୀ ଘରର ସେଇ
ନୁଆଣିଆ ଝଲ ତଳେ ମାଟି ପିଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଥିବା ଚୂଲିରେ, ବରଡ଼ା ଓ ଘସି ଜାଳି ମାଟି
ଆଟିକାରେ, ଅଣକରେ ଆଉଟି ବାଲି ରନ୍ଧା ଶିଖେଇଲା ଓ ଲୁଣ-ଲେମ୍ବୁ ସାଙ୍ଗରେ ରୋଗାଣିକୁ
ପିଆଇ, କୁଇନାଜନ ବଟିକା ଖୁଆଇ ଘରକୁ ଫେରିଥିଲା ବୋଉ ।

ଏବେ ବି ମୁଁ ଭାବେ, ସେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଜାତିଆଣ ପ୍ରଥା
ଏତେ ପ୍ରବଳ, ବ୍ରାହ୍ମଣଘରର ବୋହୂ ହୋଇ ମୋ ବୋଉ କେମିତି ବାଲି ରନ୍ଧା
ଶିଖେଇବାକୁ ବାଉରୀ ଘରକୁ ଯିବାର ସାହସ କରିଥିଲା ! କେଜାଣି ! ! ହୁଏତ
ନନା ବୋଉ ଦୁହିଁଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଅତି ଉଦାର ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ସମ୍ଭବ
ହୋଇଥିଲା ।

ସେଦିନ ଉପରଓଳି ଆମ ବାଡ଼ିଆଡ଼େ ଥିବା କୁରୁପା ମାଆ (ଚଷା ହେଲେ ବି
ଗାଁରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ଯୋଡ଼ି ଡାକିବା ବିଧି ।) ଖୁଡ଼ୀ ଘରକୁ ଖେଳିବାକୁ
ଯାଇଥିଲି । ତାଙ୍କ ଝିଅ ବାୟାଣୀ ମୋର ସାଙ୍ଗ । ସେମାନେ ଦୁଇ ଭଉଣୀ । ସାନ
ଲବଣୀକୁ ଜୁର ଆସୁଥିଲା । ସିଏ ମୁହୁରା ଉପରେ ଶୋଇ କୁହୁଡ଼ ଥିଲା । ବାୟାଣୀ
ମଝିଅଗଣାରେ କୁଟାଲେଣୁଆଟେ, ପାଣି ଢାଳଟେ ନେଇ ମାଟି ଭାତଆଟିକା ଓ
ପଲମଟିକୁ ମାଜି ଲାଗିଥିଲା । ଦଣ୍ଡେ ବସିଲି । ତା ପରେ କହିଲି- ରଖିଦେ, ଖୁଡ଼ୀ
ଆସିଲେ ଧୋଇବେ । ତୁ ଆ ଖେଳିବା, ମୁଁ ଘର କାଟୁଚି । ବାଘଛେଳି ଖେଳ ହୁଏ
ସେତେବେଳେ । ଗୋଟି ହେଉଛି କଉଡ଼ି ଆଉ ତେନ୍ତୁଳି-ମଞ୍ଜି ।

ସେ ବି ସେତେବେଳେ ମୋରି ଭଳି ଆଠ ବର୍ଷର ବାଲୁତ ଝିଅ । କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞଙ୍କ
ଭଳି ଉତ୍ତର ଦେଲା- ଏବେଠୁ ମାଜି ନ ଶିଖିଲେ ପୁଣି ଶାଶୁଘରେ କେମିତି ମାଜିବି
ଯେ ! ବୋଉ ଜାଳ ପାଇଁ ପତର ସାଉଁଟି ଯାଇଛି । ଘରେ ମାଟିତେଲ ଟୋପାଏ ବି
ନାହିଁ । ଝଅଟ କାମ ସାରିଦେଲେ ବେଳହୁଁ ପଖାଳ ଖାଇନେବା । ତିଅଣ ବି କିଛି
ନାହିଁ । ସଞ୍ଜ ହେଲେ ଶାତ କରିବ । ଅଧକ ମୁହୁରା ପାରି ବାକି ଅଧକ ଘୋଡ଼ିହୋଇ
ଶୋଇବୁ ଆମେ । ଦେଖୁରୁ ତ ଲବଣୀ ଜରରେ ଦୁଲୁକୁଚି ।

ଖେଳିବନି । ପୁଣି ତାଙ୍କର ଏତେ ଦୁଃଖ । ମନଟା ଖରାପ ହୋଇଗଲା ।
ତରବର ହୋଇ ଘରକୁ ଲେଉଟି ଆସିଲି । ତାପରେ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଗଲା । ବୋଉକୁ
କହିଲି- ମୁଁ ଝାଡ଼ା ଯିବି । ସେତେବେଳେ ଗାଆଁ ମାନଙ୍କରେ ଲାଟ୍ରିନ, ପାଇଖାନା ବା
ବରପାଲି ସବୁ ଅନୁପସ୍ଥିତ । ଦୁଇ କରିବାକୁ ସଦାବେଳେ ପଡ଼ିଆକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ ।
ବୋଉ ମୂଲିଆକୁ କହିଲା, - ବନା ! କୁନୀକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ, କୁରୁପା ମାଆକୁ କହିଦେ
ପଡ଼ିଆକୁ ନେଇ ପୁଣି ଆଣି ଘରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଯିବ । ଲଣ୍ଡନ ନେଇଯା-

ବନା ମତେ କୁରୁପାମା-ଖୁଡ଼ା ଘରେ ଛାଡ଼ି ଫେରି ଆସିଲା । ମୁଁ ସିଧା ତାଙ୍କର ଝାଟିମାଟି କାନ୍ଦୁର ବାଉଁଶ ଖୁଲଟାରେ ଟଙ୍ଗା ଯାଇଥିବା କିରାସିନି ବୋତଲଟା ଘିନି ଆସିଲି । କହିଲି- ଖୁଡ଼ା ! କିରାସିନୀ ତକ ଲଣ୍ଠନରୁ ଗଡ଼େଇ ରଖ । ମତେ ଝାଡ଼ା ମାଡୁନି । ଖାଲି ତେଲ ଆଉ ଆଳୁ (ପକେଟରେ ଆଣିଥିଲି) ଦେବାକୁ ଆସିଲି ।

ଖୁଡ଼ା ଜମାରୁ ରଖିବାକୁ ରାଜି ହେଉ ନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ବାଧ୍ୟ କରିବାରୁ ରଖିଲେ । ଲଣ୍ଠନଟା ଖାଲି ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଯେ ଝେରୀ କରିଚି, ମିଛ କହିଛି, ଦୋଷ କରିଛି, ବୁଝିବାକୁ ମୋ ମନ ଜମା ରାଜି ନଥିଲା । ବରଂ ସେମାନେ ଡିବି ଜାଲି ପାରିବେ, ଆଳୁ ଚଟଣି ଭାତ ସାଙ୍ଗେ ଖାଇପାରିବେ ସେତକ ମତେ ଭାରି ଆନନ୍ଦ ଦେଉଥିଲା ।

ଘରକୁ ଫେରିବା ବେଳକୁ ତେଲ ଅଭାବରୁ ବଡ଼ ଜଳିବା ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ବୋଉ ପାଟି କଲା- ଲଣ୍ଠନରେ କିରାସିନ ପୁରେଇ ନଥିଲୁ କିରେ ବନା ? ନା କଣା ହେଲାଣି ଦେଖ ଦେଖ । ବନା ଗୁଜୁର ଗୁଜୁର ହୋଇ ଲଣ୍ଠନରେ ପୁଣି ତେଲ ଭରୁ ଥିଲା । ଆଉ ମୁଁ ? କିଛି ନ ଜାଣିଲା ପରି ନିର୍ବାକରେ ବସିଥିଲି । ଦେଖୁଥିଲି ।

X X X X X

ଧାନକଟା ବେଳ ସେଇଟା । କଣ ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟି ଥିଲା ? କେଜାଣି !! ନନା ଗାଁଆରେ ଥିଲେ । ବିଲକୁ ଯାଇଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲି । ଧାନ କଟା ବୁଢ଼ା ଝଲିଥିଲା । ମୂଲିଆମାନେ ଭାରରେ, ମୂଲିଆଣୀମାନେ ମୁଣ୍ଡରେ ହଳା ବୋହି ଆଣି ଖଳାରେ ପକାଇ ଆସାନ୍ତି । ନନାଙ୍କୁ ଝୁଲିଲି, କହିଲି - ନନା ? ମୁଁ ଗୋଟେ ହଳା ବୋହିବି ? ନନା ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ହଳା ବନାଇ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଦେବାକୁ ମୂଲିଆକୁ ବରାଦ କଲେ । ସେଇଟା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଗଲା । ଖାଲି ପାଦରେ (ଗାଆଁରେ ଚଟି ଯୋତା ମାଡ଼ିବା ବିଧି ନିଷେଧ) ଉଜା ଉଜା ହିଡ଼େ ହିଡ଼େ ଲସର ପସର ହୋଇ ମୂଲିଆଣୀ ପଛେପଛେ ଆସି ହଳାଟାକୁ ଖଳାରେ ପକାଇଦେଲି । ମୂଲିଆଣୀଟେ ପିଣ୍ଡାକଡ଼ ନଡ଼ିଆ ଗଛଟାଏ ଧରି ଗୋଡ଼ରେ ମକଚି ହଳାଟାରୁ ଧାନ କାତୁଥିଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୋର ଛୋଟ ହାତରେ ପିଣ୍ଡା ଖୁଣ୍ଟଟେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି କୁନିକୁନି ପାଦରେ ହଳାଟାକୁ ଅନୁରୂପ ମକଚି

ଲାଗିଲି । କିନ୍ତୁ ଭୋଗେଇଏ ଖଣ୍ଡେ ଧାନ ବାହାରିଚି କି ନାହିଁ, ତାକୁ ଗୋଟେ ଭୋଗେଇରେ ଗୁଣ୍ଡେଇ ପୁଣ୍ଡେଇ ଗୋଟେଇ ସିଧା ଦଉଡ଼ିଲି ଗୁଡ଼ିଆ ଘର ମାଉସୀ ପାଖକୁ । ଆମ ଗାଁ ଗୁଡ଼ିଆ ଘର ମାଉସୀକୁ ଧାନ ଦେଲେ, ସିଏ ମୁଡ଼ି ମୁଆଁ, ଚୁଡ଼ାପୁଆର ମୁଆଁ ଅଥବା ମନୋହର (ଗୁଣ୍ଡଖଇ) ମୁଆଁ ଦିଏ । ସେଥିରେ ଗୁଡ଼ପାଗ ସାଥିରେ ଲମ୍ବାଲମ୍ବା ପାତିନଡ଼ିଆ ବି ପଡ଼ିଥାଏ । ମୋ ଧାନରେ ମୁଆଁ ଆଣିଲା ବେଳେ ମୋ ମନର ଖୁସି ଆଉ ବୋଲ ମାନୁ ନଥାଏ । କାରଣ ସେଗୁଡ଼ା ମୋ ନିଜ ପରିଶ୍ରମର ଫଳ । ଭାରି ମନ ଖୁସିରେ ତାକୁ ମୋ ସାଙ୍ଗ ଭାଇନାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଖାଇଥିଲୁ । ସେଇଟା ଗୋଟିଏ ନିଆରା ଅନୁଭବ ଥିଲା ।

X X X X X

ପଞ୍ଚୁଦୋଳ ବେଳ ସେଇଟା । ରାତି କି ରାତି ଗାଆଁକୁ ଗାଆଁ ବୁଲି ବିମାନ ଚଢ଼ି ଭୋଗ ଖାଇ ବୁଲିବା ଠାକୁରଙ୍କର ନୀତି । ଆମ ଗାଆଁଠୁ ଅଳପ ବାଟ ଗୁମ୍ଫା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଜାଗା । କଥିତ ଅଛି ଜାଗାଟାରେ କେବେ କୋଉ ମୁନୀ ରଷିଙ୍କ ଆଶ୍ରମ ଥିଲା । ମାଳମାଳ ବିଲ ମଝିରେ ବେଶ୍ ଖଣ୍ଡିଏ ଡିପ ଜାଗା । ମଝିରେ କେତେଯେ ଓହଳ ଝୁଲାଇ, ଝରିକାତ ମେଲାଇ, ବିଶାଳ ବପୁ ବିସ୍ତାରି, ବୁଡ଼ା ବରଗଛଟେ ଆପଣା ଆସ୍ଥାନ ଜମାଇ କୋଉକାଲୁ ବସିଚି । ତାକୁ ସାଙ୍ଗ ଦେବାକୁ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ଅନେକ ଅନେକ ବେଳେ କଇଥ ଓ ଆମ୍ବଗଛମାନେ । କୁଅଟାଏ ଅଛି । ନିର୍ମଳ ପାଣି । ଏମିତିରେ ଜାଗାଟା ନିତାନ୍ତ ନିରୋଳା ନିଛାଟିଆ, ନିକାଞ୍ଚନିଆ । ଏକା ଗଲେ ଡରରେ ଦେହଟା ଛମଛମ କରେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତି ଦୋଳ ପୂର୍ଣ୍ଣମାରେ ପାଞ୍ଚ ସାତଖଣ୍ଡ ଗାଁର ଠାକୁରମାନେ ବିମାନରେ ଆସି ସେଇଠି ଠୁଳ ହୁଅନ୍ତି । ମେଲଣ ବସେ । ଯାତ୍ରା ହୁଏ । କେତେ ଆତୁ ଦୋକାନ ବଜାର ଆସେ ବସେ । ବିମାନ ସଜାର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହୁଏ । ସେବର୍ଷ ନନାଙ୍କୁ କହି ଆମ ବଡ଼େଇ ଦ୍ଵାରା ଆମେ ପିଲାମାନେ ଗୋଟେ ଅଲଗା ବିମାନ ବନାଇଲୁ । ସଜାଇଲୁ । ଠାକୁରଙ୍କୁ କାନ୍ଧରେ ବୋହି ନେଇ ଗୁମ୍ଫାକୁ ଯିବା କଥା । ଯଦି ବା ମୁଁ ଲିଡ଼ର, ଝିଅ ବୋଲି ମତେ ନ ବୁଝାଇ, ଦଦେଇ କକେଇ ପୁଅ ଭାଇନାମାନେ ବୋହି ବିମାନକୁ ନେଇଥିଲେ । ଆମ ବିମାନକୁ ସଜାଣିଆର ପ୍ରଥମ ପୁରସ୍କାର ମିଳିଥିଲା । ଯାତ୍ରା ଖର୍ଚ୍ଚ ନନା ଆମକୁ ଝରି ପଇସା କରି ଦେଉଥିଲେ ।

ବୋଉ ଖୁଡ଼ୀ ଦେଠେଇ ଏମାନେ ଦୁଇ ପଇସା କରି ଦେଉଥିଲେ । ସେଥିରେ କି ଖୁସି
ଆମର ।। ଛୋଟ ଛୋଟ ପିତଳ କୁଣ୍ଡେଇ, ଜଉ କୁଣ୍ଡେଇ କିଣି ବର ଓହଲ-
ଝୁଲଣାରେ ଝୁଲି କୋରା ମୁଆଁ ଖାଇ ଦିନଟା ମହା ଆନନ୍ଦରେ କଟି ଯାଉଥିଲା ।
ସେତେବେଳେ ଅଣି, ଦିଅଣି; ସୁଉକି ଅଧୁଳି ଛଡ଼ା ଅଧଲା ପାହୁଲା ବି ଚଳୁଥିଲା ।
ଅଣାକ ଋରି ପଇସା । ପଇସାକେ ଦୁଇ ଅଧଲା, ତିନି ପାହୁଲା । ପାହୁଲାଟିକରେ ବି
ଜିନିଷ ମିଳୁଥିଲା, କୁଣ୍ଡେଇ ମିଳୁଥିଲା ସେତେବେଳେ ।

X X X X X

କେବେ କେଜାଣି ଖୁଡ଼ାର କଞ୍ଚନ ବୋଲି ଝିଅଟିଏ ମରିଗଲା । ଖୁଡ଼ୀ ବହୁତ
କନ୍ଦାକଟା କରୁଥିଲା । ନନା ମତେ ନେଇ ଖୁଡ଼ୀଘର ଉଜା ପିଣ୍ଡାଟାରେ ମଣିଶାଟାକେରେ
ଗଡ଼େଇ ଦେଇ କାହାକୁ କେଜାଣି କହିଲେ, - ସାନବୋହୂଙ୍କୁ କହିଦିଅ ସିଏ ଆଉ
କାନ୍ଦିବେନି । ଆଜିଠୁ ଏଇ ଝିଅଟା ତାଙ୍କର ହେଲା ।

ଖୁଡ଼ୀ ମତେ ନେଇ ତା ଛାତିରେ ଜାକି ଧରିଥିଲା, ଗେଲ କରିଥିଲା । ମୋ
ହେତୁ ପାଇଲା ଦିନୁ ମୁଁ ଖୁଡ଼ୀକୁ ବୋଉ ଡାକୁଥିଲି; “ସେପାରି ବୋଉ” । ଆମ ନୂଆ
ଘର ଆମ ସାବକ ଘର ମଝିରେ ଗୋଟେ ଯୋଡ଼ (ନଈର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଥିଲା ।
ମଝିରେ ସବୁ ବନ୍ଧ ଥିଲା । ସେପାରି ବୋଉ ମତେ ବହୁତ ଭଲ ପାଉଥିଲା । ଗାଆଁକୁ
ଗଲେ ମୋ ପାଇଁକି ଆରିଶା ପିଠା କରୁଥିଲା । ସୁତା ନାନୀ (ତା ବଡ଼ଝିଅ)କୁ ଲୁଚେଇ
ମତେ ପିତଳ କୁଣ୍ଡେଇ ଆଉ ପଇସା ଦେଉଥିଲା । ପୁଣି ପାଞ୍ଚହାତୀ ନାଲି ଛିଟ ଶାଢ଼ୀ
ଆଣି ଦେଉଥିଲା । ପିନ୍ଧି, ବେଡ଼େଇ ହୋଇ ମୁଁ ଫରଫାର ବୁଲୁଥିଲି । କେବେ
କେବେ ରାତିରେ ବି ତା ପାଖେ ଶୋଉଥିଲି । ସେ ପ୍ରତିଦିନ ଝଲର କାମୁଡ଼ା ବତାକୁ
ଧରି ଫୁକିଆ ଫୁଟିବା ଦେଖିଲେ ଉଠି ପଡୁଥିଲା । ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ ଭାତ ରାନ୍ଧୁଥିଲା ।
ଆମ ଗୃହଦେବତାଙ୍କଠି ଅନୁଭୋଗ ଲାଗୁଥିଲା ।

X X X X X

ମଝିରେ ମଝିରେ ସ୍କୁଲ କଲେଜ ଛୁଟି ହେଲେ ଗାଆଁକୁ ଯାଉଥିଲୁ । ଗାଆଁରେ
ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ କଟକରେ ପିନ୍ଧିଥିବା ଚଟିଯୋତାଗୁଡ଼ା ଶଗଡ଼ ତାଟରେ ଗୁଞ୍ଜା ହୋଇ

ବିଶ୍ୱାସ ନେଉଥିଲେ । ଗାଆଁରେ ଆମେ ଚଟିଜୋଡ଼ା ମାତୁ ନଥିଲୁ । ଭାଉଜ (କକେଇ ଦଦେଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରର) ମାନେ ସବୁ ମାଟି ଘରର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଲିପା କନା ଦେଇ ମୁରୁଜ ପକାଉ ଥିଲେ ସକାଳ ନ ପାହୁଣ୍ଡ । ବଡ଼ ଦଦେଇଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ଦଦେଇ ଝିଅ ଭଉଣୀ ରେବ ଓ ମୁଁ, ଆମେ ଝିଅମାନେ ଗାଧେଇ ଆସି ଦିଅଙ୍କ ଘରେ ବଡ଼ ଚନ୍ଦନ ପେଡ଼ିତାରେ ଚନ୍ଦନ ଘୋରି ରଖି ଦେଉଥିଲୁ । ଖଞ୍ଜା ମାଲି-ଘର କଦଳୀ ପତରରେ ପାରୁକା ଗୁଡ଼ାଇ ଝରକାବାଟେ ଫୁଲ ପୁଡ଼ିଆ ଗଳେଇ ଦେଇ ଯାଉଥିଲା । ବଡ଼ ଦଦେଇ ପୂଜା କରୁଥିଲେ । ଠାକୁରଙ୍କଠି ଅନୁଭୋଗ ଲାଗୁଥିଲା । ଘର ଠାକୁର କେତେ ବି ଭାଗ ହୋଇ ନଥିଲେ ।

ନନାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପୋଖରୀରେ ଗାଧୋଉଥିଲୁ । ଦଶବର୍ଷ ବୟସରୁ ନନାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ପହଁଚା ଶିଖୁଥିଲି । କୌଣସି ପୁନେଇ ପର୍ବ ପଡ଼ିଲେ ନନା ଆମ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ପୁଟି ଖେଳିବାକୁ ଉତ୍ସାହ ଦେଉଥିଲେ । ଆମେ ପୁଟିଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ଝିଅମାନେ ପୁଟି ଖେଳୁଥିଲୁ -

“ପୁଟି ଲୋ ମାଆ, ଘୁଉଁଟି ଯାଆ, ଗହୀର ବିଲରେ ମଇଁଷି

ଧାନ କେରିକେରି ଖାଉଟି ।

ଅଡ଼େଇ ଦେଏରେ ଭାଇ ବେହେରା !

ବୋହୂ ବାପଘର ଯାଉଛି !!

ଗହ୍ୱିର ବିଲରେ କିଏରେ । ମୋ ଠଉଁ ଖବର ନେଏରେ ।

ପାନ ବିଡ଼ିବିଡ଼ି, ଗୁଆ ବିଡ଼ିବିଡ଼ି ଭାଇଙ୍କ ଛାମୁରେ ଦେଏରେ ।।”

କୁଆଁର ପୂର୍ଣ୍ଣମା ଦିନ ସବୁଠୁ ବେଶି ବେଳଯାଏ ଖେଳ ହେଉଥିଲା । ନନାଙ୍କ ମତରେ ପୁଟି ଖେଳିଲେ ଝିଅବୋହୂମାନଙ୍କର ସାରା ଶରୀରର ବ୍ୟାୟାମ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ସୁସ୍ଥ ରହୁଥିଲେ ।

ପୁଣି,

ଗାଆଁରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେଇ ଛୋଟବେଳୁ ନନା ଆମକୁ ଖୁଡ଼ୀ ଦେଠେଇ ହେରିକାଙ୍କ ଘରକୁ ପଠାଉଥିଲେ କାହାରି ପାଣି ଦରକାର ବୁଝି ଗାଆଁ ମୁଣ୍ଡ କୁଅରୁ

କାଖରେ ଗରା ଢାଳ ବାଲଟି ଭରି ଆଣି ଘରେ ଯୋଗାଣ ଦେବାକୁ । ହାତ ନ ଲଗେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଆଣିଲେ, ନନା ପୁରସ୍କାର ଦେଉଥିଲେ ।

ଏହା ଛଡ଼ା ପ୍ରାୟ ଖରାଛୁଟିରେ ନନା ଆମକୁ ଦିଅଣା ଲେଖାଏଁ ପଇସା ଦେଉଥିଲେ । ଋତି ପଇସାରେ ନଚେଇ, ଦୁଇ ପଇସାରେ ଗୁଡ଼ି, ଦୁଇ ପଇସାରେ ସୁତାରିଲ ମିଳୁଥିଲା, ଦେଇ କକେଇ ପୁଅ ଭାଇନାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କାଟ ଗୁଣ୍ଡ କରି, କନାରେ ଛାଣି, ଅଠାକରି ସୁତାରେ ମାଞ୍ଜା ଚଡ଼ା ଯାଉଥିଲା । ଗାଆଁରେ ଥିଲା ବେଳେ ଗାଆଁ ଗୋହିରି, କଟକରେ ଥିଲାବେଳେ କଲେଜ ପଡ଼ିଆରେ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ା ଯାଉଥିଲା । ନନାଙ୍କ ମତରେ ପିଲାଙ୍କ ଦେହ ଟାଣ ହେବ । ଆମକୁ କିନ୍ତୁ ବେଶ୍ ମଜା ଲାଗୁଥିଲା ।

X X X X X

ଗାଆଁରେ ସେଦିନ, ବାଉଁଶର ପାଟିଲା ବାଙ୍କୁଲି ବାଡ଼ିଟିଏରେ ଭରା ଦେଇ । ଆସି ଜଣେ ବୁଢ଼ାଲୋକ ଆମ ଦାଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଆଷ୍ଟୁ ଲୁରୁ ନଥିବା ପାଞ୍ଚହାତୀ ଖଦୀଟିଏ ବେହରଣ । ଦେହରେ ଧୋବ ଫରଫର ହାତକଟା ଫତେଇ । କାନ୍ଧରେ ପାଟିଲା ଗାମୁଛା । ଧୂଳି ଧୂସର ଖାଲି ପାଦ । ପିଣ୍ଡାରେ ସଉପ ଉପରେ ବସିଥିଲେ ନନା । ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ପିଣ୍ଡାରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲେ । ଭୂଇଁରେ ତାଙ୍କ ସାମନାରେ ଲମ୍ବତମ୍ବ ହୋଇ ଅଧିଆ ପଡ଼ି ଛୁହାର ଜଣାଇଲେ । ଆମ ସବୁ ପିଲାଙ୍କୁ ସେଇଆ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମିଳିଲା ଓ ସମସ୍ତେ ଅଧିଆ ପଡ଼ି ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଲୁ ।

ମାଳନାନାକୁ ପଛରିଥିଲି - ସିଏ କିଏ କି ?

ମାଳନାନା ଫୁସଫୁସ କରି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା - ସିଏ ନନାଙ୍କର ଅବଧାନ ଆପଣେ । ନନା ତାଙ୍କରିଠୁ ଅ ଆ ଶିଖୁଥିଲେ ।

ସେତେବେଳକୁ ନନା ପଦାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନର ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାପକ । ଅଥଚ, ଅପର ବୃଦ୍ଧ ଜଣକ ପଲ୍ଲୀ ଅଞ୍ଚଳର ଜଣେ ଅବଧାନ ମାତ୍ର ! କିନ୍ତୁ ଦୁହେଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କି ଅପୂର୍ବ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ !! ଭାବି ବସିଲେ ଏବେ ବି ମୁଣ୍ଡ ନଇଁଯାଏ ।

X X X X X

୧୯୩୩-୩୪ ମସିହାରେ ସାନଭାଇ ଦିବ୍ୟସିଂହର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା । ତା'ପରେ ମିନି (ମହାକିନୀ ରଥ) ଓ ତା ତଳେ ବେବୀ ବୋଲି ଭାରି ସୁନ୍ଦରିଆ ଭଉଣୀଟିଏ ଜନ୍ମିଥିଲା । କଟକରେ ତାର କ'ଣ ଦେହ ଖରାପ ହେଲା ମୋତେ ଜଣାନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କଲେଜ ଡାକ୍ତର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାଓ ଆସି ଦେଖୁ ଥାଆନ୍ତି । ଅକ୍ସିଜେନ ଲାଗିଥାଏ । ଆମ ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସେ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ଦେଉ ନଥାନ୍ତି । ଗୁଣିଆଟାଏ ବି ଆସିଥାଏ ସେ ଗୋଟିଏ ଜିଅନ୍ତା ବେଙ୍ଗ ଆଣିବାକୁ ବରାଦ କଲା । ବେଙ୍ଗଟା କଟାଯିବ । ରକ୍ତ ବାହାରିଲେ ମୋ ଭଉଣୀଟି ବଞ୍ଚିଯିବ । ଅନ୍ୟଥାରେ ଆଶା ନାହିଁ । କିଏ ଝକର ଜଣେ ଗାଧୁଆଘର ପଛ ପଟ ସିଓସିଓଆ ଜାଗାରୁ ଜିଅନ୍ତା ବେଙ୍ଗଟେ ଉଠାଇ ଆଣିଲା । ଗୁଣିଆକୁ ବେଙ୍ଗଟେ ଦିଆଗଲା । ଝରକାବାଟେ ମୁଁ ତୁଙ୍ଗି ଦେଖୁଥାଏ, ଝର୍କ କରି ସେ ଗୋଟାଏ ହାତରେ ଧରି ଅନ୍ୟ ହାତରେ ବେଙ୍ଗଟାକୁ ଝକୁରେ ଦିଗଡ଼ କାଟିଦେଲା । କାହିଁ ? ? ଠୋପାଏ ବି ରକ୍ତ ବାହାରିଲା ନାହିଁ, ମୋ ବୋଉ ଜୋରରେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ବାହାରେ ମୁଁ ବି ପାଟିକରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲି । ବୋଉ ଗୋଡ଼ରେ ଭଉଣୀଟା ଶୋଇ ଶୋଇ, ଶୋଇଗଲା ସବୁଦିନ ପାଇଁ ।

ତା ପରଠୁ ବୋଉ ସବୁବେଳେ କାନ୍ଦିଲା । ତାର ଅଣ୍ଟା ବିନ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ତାପରେ ବାଣୀ ଦେଇ ଡାକ୍ତରାଣୀ ଆମ ଘରକୁ ବାରମ୍ବାର ଯିବା ଆସିବା କଲେ । ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ପରେ ଜଣା ପଡ଼ିଲା, ବୋଉର ଇଉଟ୍ରେସ କ୍ୟାନସର !! ଡାକ୍ତରଖାନା ଗଲା । ଡାକ୍ତର ଥିଲେ ପି:ସି:ରାୟ, ଅପରେସନ କଲେ । ଅପରେସନ, ପରେ ବୋଉର ଚେତା ଆସିଥିଲା । ମୋ କପାଳ ଆଉଁସି ଦେଇଥିଲା । “ଶିବକୁ ଦେଖୁ” କହିଥିଲା । ସେଇ ରାତିରେ ସେ ମରି ଯାଇଥିଲା । ଅପରେସନ ପରେ ମାତ୍ର ଷରିଦିନ ବଞ୍ଚିଥିଲା ।

ସେଇ ରାତି; ଦୁଇଟା ଖଣ୍ଡେ ବେଳେ, କ୍ରନ୍ଦନର ରୋଲ ଭିତରେ ମୁଁ ବିଛଣାରୁ କାନ୍ଦିଉଠି ନନାଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଥିଲି । ପଚାରିଥିଲି - ନନା ! ବୋଉ ? ନନା ! ମୋ ବୋଉ ? ?

ନନା ମତେ ଓ ଶିବକୁ ତାଙ୍କ କୋଡ଼ରେ ରଖି ଆଉଁସୁଥିଲେ । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହୁଥିଲେ- ତୁମ ବୋଉ ଆଉ ନାହିଁଲୋ ମାଆ ! ତୁମର ମୁଁ ଅଛି - ମୁଁ ଅଛି- ଏକା ମୁଁ ଅଛି-

ତାପରେ ପୃଥ୍ବୀଟା ଆମ୍ଭ ପାଇଁ ଓଲଟି ପଡ଼ିଲା ସତେକି । ଯଶ ତା' ଧନ ଓଗାଳିଲା
 ଭଳି ଶିବର ସବୁ କଥା ମୁଁ ବୁଝିବାକୁ ଲାଗିଲି । ତିନିବର୍ଷର ମିନିକୁ ମାଳନାନୀ ସମ୍ଭାଳିଲା ।
 ନନା କଲେଜରୁ ଆସିଲେ ଜଳଖିଆ ନ ଖାଇ ମଣିଷା ଖଣ୍ଡେ ଉପରେ କମଳ ଘୋଡ଼େଇ
 ହୋଇ ଶୋଉଥିଲେ । ତାରି ଭିତରେ ଧକିଧକି କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ମତେ ଭାରି ବିକଳ ଲାଗୁଥିଲା ।
 ଆସି ସେଇଠି ବସି କମଳ ଉପରୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ତାଙ୍କ ପିଠି ଆଉଁସି ଦେଉଥିଲି । ହୁଏତ
 କୁନୀ ମାଆଟାଏ ଭଳିଆ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲି ।

ଶୁଣିଥିଲି, ପାଖ ପଡ଼ିଶା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ କଥା ହେଉଥିଲେ, ଏତେ ଛୋଟ
 ଛୋଟ ଛୁଆ ଛାଡ଼ି ଯାଇଛି, ସ୍ୱର୍ଗରେ ବି କଣ ରହି ପାରୁଥିବ ? ନିଶ୍ଚୟ ଆସୁଥିବ
 ଦେଖିବାକୁ । ଏଇ “ନିଶ୍ଚୟ ଆସୁଥିବ ଦେଖିବାକୁ” କଥା କେତେପଦ ମୋ ଛାତି
 ଭିତରେ ଗହାରିଆ ଦାଗ ଟାଣି ବସି ଯାଇଥିଲା । ଅଧରାତି ହେଲେ, ସମସ୍ତେ ଶୋଇବାର
 ଜାଣିଲେ, ମୁଁ ଉଠି ପଡୁଥିଲି । ଯେତେବେଳେ ମରି ଯାଇଛି, ସେ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଭୂତ
 ବନି ଯାଇଥିବ ! ଭୂତମାନେ ଶୁଣିଛି ଗଛରେ ରହନ୍ତି । ଏଣୁ, ମୁଁ ଆସି ଆମ ଅଗଣାରେ
 ଥିବା ଝଙ୍କା ବରକୋଳି ଗଛମୂଳ, ଆମ ଦୋଳିଝୁଲା ନିମଗଛ ମୂଳରେ ବୁଲେ ।
 ଖୋଜି ବୁଲେ ବୋଉକୁ । ବେଳେବେଳେ ନନାଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଯାଏ । ନନା
 ମୋ ଡେଣା ଧରି ପକାନ୍ତି । ପରଋନ୍ତି- କଣ ହେଲା ? କୁଆଡ଼େ ବୁଲୁଛୁ ? ମୁଁ ଉତ୍ତର
 ଦିଏନି । ମତେ ତର ମାଡ଼େନି । ଯଦି ବା ମୁଁ କେବେ ବି ବୋଉ ଦେଖା ପାଏନି,
 ତଥାପି ରାତିରେ ଉଠି ତାକୁ ଗଛମୂଳେ ଖୋଜିବାଟା ମୋର ନିତାନ୍ତ ନିଜସ୍ୱ, ଏକାନ୍ତ
 ଗୋପନୀୟ ବ୍ୟାପାର ! କାହାକୁ ବା କେମିତି କହିବି !

ସକାଳୁ ତାନ୍ତ୍ରର ତକା ହୁଅନ୍ତି । ମୋର ଅଧାରାତି ବୁଲା ବର୍ଷନା କରାଯାଏ ।
 ତାନ୍ତ୍ରୀ ଅଭିଧାନରେ ମଧ୍ୟ Sleep walk ରୋଗ ଥିବାର ଜଣାପଡ଼େ । ଔଷଧ ଛଡ଼ା
 ମହାଭୃଙ୍ଗରାଜ ତୈଳ, ଲେମ୍ବୁରସ ମାଲିଶ କରିବାର ବରାଦ ହୁଏ । ନାନାମାନେ ଟାଣି
 ଓଟାରି ଘୋଷାରି ମୁଣ୍ଡରେ ଲେମ୍ବୁରସ ଘଷନ୍ତି, ତୈଳ ଘଷନ୍ତି । ନ ଶୁଣିଲେ ବିଧେ
 ବସାନ୍ତି । ସବୁ ଅତ୍ୟାଚାର ମୁଁ ବିନା ପ୍ରତିବାଦରେ ସହିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ମୁହଁ ଖୋଲେନି ।

ମତେ, ବୋଉ ଶୁଦ୍ଧିଘର ଭିତରେ କିଏ ଜଣେ ନେଇ ଯାଇଥିଲା ଗାଁଆରେ
 ହେଉଥିବା ଯାତ୍ରା ଦେଖେଇବାକୁ । ସେଇ ଯାତ୍ରାରେ ରାଣୀ ମରିଯିବାରେ, ବାଳକ

ରାଜପୁତ୍ର ମୃତା ମାତାକୁ ସୁମରି ଦାରୁଣ ବେଦନାରେ ଗୀତ ଗାଇଗାଇ କାନ୍ଦୁଥାଏ । ସେ କାନ୍ଦଣା ଏତେ କରୁଣ ଥିଲା ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଖଣାହାରୀଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରୁଥିଲା । ମୁଁ ଓଜନିଆ ମନରେ ଘରକୁ ଆସିଲି । କଲମ ଧରିଲି- “ଦେବତା ଗୋ ତବ ଚରଣରେ ନମେ । ସେଇ ବୋଉ ପାଏଁ ଜନମେ ଜନମେ ।” ପ୍ରଥମକବିତା, ୧୯୩୯ ମସିହା ।

“ମୋ ବୋଉର ସ୍ମୃତି କାଠଯୋଡ଼ି କୁଳ । ଆଷାଢ଼ ମାସେ ଯେ ହୁଏ କଳକଳ ।।”

“କଳକଳ ନାଦେ ବୋଉ ମତେ ଡାକେ । ଡାକିବ ସେ କାଠଯୋଡ଼ି ଥିବାଯାକେ ।।”

ତାପରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ବୋଉ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖା । ଦିନଯାକର ଅସୁବିଧା ସୁବିଧା ଲେଖି ଚିଠି ଲେଖେ, ମଣାଣୀରେ ଉଠିଥିବା ଫଟୋରେ ଛୁଆଁଇ ଝରକାବାଟେ ଗଲେଇ ଦିଏ । କୁଆଡ଼େ ଯାଏ ମତେ ଜଣାନାହିଁ । ଉପର ଆକାଶକୁ ଅନାଏ । ନେହୁରା ହୁଏ - ବୋଉ ! ମୋ ସୁନା ବୋଉଟା । ଆ- ଅରେ ଦେଖିଯା - ମୋ ପାଇଁ ମୁଁ ତାକୁନି, ଶିବ ମିନି ଆଉ ନନାଙ୍କ ପାଇଁ ଥରୁଟିଏ ହେଲେ ଆ- ଆ- ଲୋ ବୋଉ ! ଆଖିରୁ ଝରଝର ଲୁହ ଝରେ । କିନ୍ତୁ ଏ ଆକୁଳ ଆବେଦନ କଣ ତାକୁ ଶୁଭେ ? ? କେଜାଣି ! ! କାହିଁ ସେ ଆସେନି ତ ।

ହଠାତ୍ ଆପେ ଆପେ ମୁଁ ବହୁତ ବଡ଼ ହୋଇଯିବାର ଅନୁଭବ କରେ । ସେଇ ଦଶ ବର୍ଷ ବୟସରୁ ଏ ଜୀବନ-ନାଟକରେ ମତେ ବୋଉର ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଶୁଦ୍ଧ ପରେ, ନାନାମାନେ ଶାଶୁଘରେ । ଭାଇନାଙ୍କ ପାଖେ ଭାଉଜ । ଏଠି ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ମୋର । ପୂଜାରୀଙ୍କୁ ଡାଲି ଚଢ଼ାଇ କାଢ଼ି ଦେବା, ଭାଇନାଙ୍କ ଛୋଟ ପୁଅକୁ ସମ୍ଭାଳିବା, ଶିବ ମିନିଙ୍କ ଛଡ଼ା ନନା ଓ ନନାଙ୍କ ସହିତ ବେଳେବେଳେ ତାଙ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କ(ଛାତ୍ର) ଖାଇବା ଖବର ମଧ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ପରମ ପୂଜ୍ୟ ଗୁରୁ ଏବାଞ୍ଚାନିଧି ଶତପଥୀଙ୍କ ସ୍ମୃତି ସହିତ ମୋ ପାଠପଢ଼ାର ସ୍ମୃତି-ଅନୁଭୂତି

କୋଟି କୋଟି ଆତ୍ମମ ପ୍ରଣାମ ପୂଜ୍ୟଗୁରୁ ଏବାଞ୍ଚାନିଧି ଶତପଥୀଙ୍କୁ । ଅସହାୟ ମାଆ ଛେଉଣି ବାଲୁତ ଜୀବନର ସାହା-ଭରସା ମୋ ନନା (ପ୍ରଫେସର ନାରାୟଣ ମିଶ୍ର)ଙ୍କ ପରେ ଯାହାଙ୍କୁ ମୁଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମାନ୍ୟତା ଦେଇଥାଏ ସେ ହେଲେ କଟକ ରାଣୀହାଟ ହା:ଇ: ସ୍କୁଲର ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନଶିକ୍ଷକ ଏବାଞ୍ଚାନିଧି ଶତପଥୀ । ଓଡ଼ିଶାର ଶତ ସହସ୍ର କନ୍ୟାସନ୍ତାନଙ୍କ ଭଳି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପାଞ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀରୁ ପାଠରେ ଡୋରି ବାନ୍ଧି ଆସାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ପାଠକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇ ନେଇ ଜ୍ଞାନଦାନ ବିଦ୍ୟାଦାନ ଦେବା ସହିତ ଚରିତ୍ର ଗଠନ ସକାଶେ ଆପଣାର ବଳିଷ୍ଠ ହାତଟିଏ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲେ ଆମ ପୂଜ୍ୟଗୁରୁ ଏ ବାଞ୍ଚାନିଧି ଶତପଥୀ । ଗରିବ ନିପାରିଲା ଶିଷ୍ୟ ଶିଷ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରତି, ତଥା ତତ୍କାଳୀନ ବାଳିକା-ସମାଜ ପ୍ରତି ତାଙ୍କ ଅବଦାନର ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ଆଜି ଏ ଉତ୍ତର ବୟସରେ ମଧ୍ୟ ସାର୍ଥକତା ବା ଯଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୋପାନରେ ମୋର ଗୁରୁଙ୍କର ସୌମ୍ୟରୂପ ମୋ ଆଖି ସାମନାରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏ । ସବୁ ସାର୍ଥକତାର ମୂଳରେ ମୁଁ ଗୁରୁଙ୍କର ଦୟା ଓ କରୁଣା ବାରମ୍ବାର ସ୍ମରଣ ତଥା ଅନୁଭବ କରିଥାଏ । ତାଙ୍କର ଚରଣପ୍ରାନ୍ତ ମୋର ଶରଣସ୍ଥାନ । ଖାଲି କଣ ମୋର ? ? କେତେ ଅସହାୟା, ଅନାଥା, ବାଲୁତ ବିଧବା, ଅଛ ପଢୁଆ, ଅପଢୁଆ ବାଳିକାଙ୍କୁ ସେ ସଦୟ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ! ଆପଣା ଛାତ୍ର-ଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କର, ପ୍ରଫେସର, ଇଞ୍ଜିନିଅର, ଲେଖକ କରି ଗଢ଼ିବାରେ, ସମାଜର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆସନରେ ବସାଇବାରେ ସେ ଯେ କେତେ ସହାୟକ ହୋଇଛନ୍ତି ତାର ହିସାବ କିଏ ବା ରଖିଛି ? ରଖି ପାରିଛି ? ?

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୩୩

ସାଲ ମସିହା ମନେନାହିଁ । ପ୍ରଥମେ ସାନଭାଇର ଜୁଆଳି ନାନା ହିସାବରେ ମୁଁ ରାଣୀହାଟ ନିମ୍ନ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇଥିଲି । ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ବସିଥିଲି । ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ଶିଶୁ ଓ ପ୍ରଥମ ଗୋଟିଏ ବଖରାରେ ଏବଂ ଦ୍ଵିତୀୟ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଅନ୍ୟ ବଖରାରେ ବସୁଥିଲା । ମୋଟରେ ଦୁଇଟି କୋଠରୀ ଥିଲା । ସାନଭାଇ ଶିବର ଶିଶୁଶ୍ରେଣୀ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଦ୍ଵିତୀୟ । ମୁଁ ମୋ କ୍ଲାସକୁ ଆସିବା ମାତ୍ରେ ଭାଙ୍ଗଟା ଆରଘରୁ ପାଟିକରି କାନ୍ଦିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ମାଷ୍ଟ୍ରେ ତାକୁ ବୁଝାଇଶୁଝାଇ, କାଲିକୁ ଆଣିବାକୁ କହି ଆମ ଦୁହେଁଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ଘରକୁ ବିଦା କରି ଦେଇଥିଲେ । ପରଦିନ ଦୁହେଁ ସ୍କୁଲକୁ ଆସିଲୁ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ଏକା ଅବସ୍ଥା । ତୃତୀୟଦିନ ବୋଉ ଶିବକୁ ସ୍କୁଲ ଆସିବାକୁ ମନା କରିଦେଲା । ଭାଇ ଯଦି ପଢ଼ିବନି ଜଗୁଆଳି ନାନାର ଆଉ କିବା ଭୂମିକା ! ମୋର ପ୍ରଥମ ପାଠପଢ଼ା ସେଇଠି ଇତି ହେଲା ।

୧୯୩୯ ମସିହାରେ ରେଭେନ୍ସା ବାଳିକା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାମ ଲେଖାଇବା ପାଇଁକି ଗଲୁ । ମୁଁ ଚତୁର୍ଥରେ, ଟିକିନାନୀ ଷଷ୍ଠ ପାଇଁ, ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ଵାରା ଯୋଗ୍ୟା ବିବେଚିତ ହେଲୁ । ସାଙ୍ଗରେ ମାଳିନାନୀ ଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ତାର ବିଭାଘର ସରିଥିଲା । ମାତ୍ର ପିଲାକନ୍ୟା । ଶାଶୁଘରକୁ ଯାଇ ନଥିଲା । ତାକୁ ନନା ପଛରିଲେ - ତୁ ପଢ଼ିବୁ ?

ସେ ମୁଣ୍ଡ ଚୁଙ୍ଗାରିଲା । ପରୀକ୍ଷାରେ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେଲା । ତାର ମୂଳବିଦ୍ୟା ଥିଲା ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ । କିନ୍ତୁ ଅଧରାତିରୁ ସେ ମତେ ଓ ଟିକିନାନୀକୁ ପଢ଼ାଇ ବସୁଥିଲା । ଆମ ପାଠ “ସାଙ୍କେତିକ, ଶୁଭକରି” ଆସୁନି କହି ତାକୁ ହେୟ ଜ୍ଞାନ କଲେ ବି ସେ ଜମାରୁ ରାଗୁ ନଥିଲା ବରଂ ଆମଠୁ ସହଜିଆ ଅଙ୍କରୁ ସେଇ ସୂତ୍ର ବା ଧାରା ବୁଝି, ହଜମ କରି, ଆମେ ବୁଝି ପାରୁ ନଥିବା କଠିନ ଅଙ୍କଗୁଡ଼ାକୁ ଅନାୟାସରେ କଷି ଆମକୁ ବୁଝାଇ ଦେଇ ପାରୁଥିଲା । ନନା ତାକୁ ସାନଭଉଣୀ (ଟିକିନାନୀ) ସାଙ୍ଗରେ ବସେଇବେ ନାହିଁ କହି, ଘରକୁ ଫେରେଇ ନେଲେ । ଆଠଦିନ ପରେ ନାମ ଲେଖାର ଶେଷ ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ ସ୍କୁଲକୁ ଆଣିଲେ । ପରୀକ୍ଷାରେ ବସିଲା । ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟା ହେଲା । ସେବର୍ଷ ଛମାସିଆ ପରୀକ୍ଷାରେ ସେ ଅଙ୍କରେ ଶୂନ ରଖୁଥିଲା କିନ୍ତୁ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଶତକଡ଼ା ଶହେ

ନୟର ରଖି କ୍ଲବରେ ଦ୍ବିତୀୟସ୍ଥାନ ଅକ୍ତିୟାର କରି ନବମକୁ ଉଠିଥିଲା । ଏତେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ଭଲ କରିବା ସତ୍ତ୍ବେ ତାକୁ ଆଉ ପଡ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ତା ଶାଶୁଘର ଗାଁଆ ବିଶ୍ବନାଥପୁରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏଇ ସମୟରେ ବୋଉର କ୍ୟାନସର ଜଣା ପଡ଼ିଲା ।

ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆମର ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷିକା ଥିଲେ ଶୈଳ ମାସିମା । ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଥିଲେ ମଣି ମାସିମା ଓ ଜଂରାଜୀ ପଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଥିଲେ Miss Khan । ଏଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଏସରସ୍ବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଆମକୁ ହିନ୍ଦୀ ପଢ଼ାଉଥିଲେ । ଆମ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବହୁତ ପିଲାଙ୍କ ନାମ ତଥା କଅଁଳ ମୁହଁର ଛବି ଏବେ ବି ମୋ ଆଖି ଉପରେ ଅପୂର୍ବ ରୂପରେ ନାଚିଉଠେ । ମୋର ତତ୍କାଳୀନ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶାନ୍ତି, ଇନ୍ଦୁ, ପ୍ରମିଳା, ପ୍ରତିମା, କାଞ୍ଚନ, ନାଳିମା, ନନ୍ଦିନୀ ଆଦି ପ୍ରମୁଖ ଥିଲେ । ଏନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲା । ନାଳିମା ମିଶ୍ର ଇକନମିକ୍ସରେ ଏମ୍.ଏ. କରି ପ୍ରଫେସର ଓ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ହୋଇଥିଲା । ପୁଣି କାଞ୍ଚନ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପଦ୍ମନାଭ ସାହୁ । A.S.ଙ୍କ ପତ୍ନୀ ବନିଥିଲା । ମାଳନାନୀ ନନ୍ଦିନୀର ଖୁଡ଼ି ଥିବାରୁ ସେ ମୋତେ ମାଉସୀ ଡାକୁଥିଲା ।

ସେଇ ଚତୁର୍ଥରେ ଆମ ସିଲେଇ କ୍ଲବରେ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଫୁକ ତିଆରି କରୁଥିଲୁ । ଆମର କ୍ଲବ-ସିଲେଇ ଥିଲା । ସ୍କୁଲ ଛଡ଼ା ସେଇ ସମୟରେ ମୋ ବଡ଼ ଭଉଣୀ ଉଦନାନୀଠୁ ମୁଁ ମୋ ଜାପାନୀ ରବର କଣ୍ଢେଇ ପାଇଁ ସ୍ବେଚ୍ଛର ଟୋପି ବନାଇବାର ଭଲ ବୁଣା ଶିଖୁଥିଲି । ପୁଣି, କୃଶର ଥଳି ମଧ୍ୟ ଶିଖୁଥିଲି । କ୍ଲବ ଉଠା ପରୀକ୍ଷା ବେଳେ ବୋଉର ଅପରେସନ ହେଲା ଓ ସେଇ ସମୟରେ ବୋଉ ମରିଗଲା । ଚିକିତ୍ସାନୀର ବିଭାଘର ଠିକଣା ହୋଇଗଲା । ମାଳନାନୀ ତ ଶାଶୁଘରକୁ ଉଠି ଯାଇଥିଲା । ସୁତରାଂ ଆମର ଗାର୍ଲସ୍କୁଲରୁ ନାମ କଟା ହୋଇଗଲା । ପୁଣି, ଶିବ ପଡ଼ିବ, ଏଣୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ରାଣୀହାଟ ହା:ଇ:ସ୍କୁଲକୁ ଆସିଲି । ଶ୍ରେଣୀଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଗୁରୁ ଚିନ୍ତାମଣୀ ସିଂହ ଓ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ବାଞ୍ଚାନିଧି ଶତପଥୀ । ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କଥିତ ଅଛି ଉପକାରୀ ଜୀବ ଗୋରୁଗାଈଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋମକୂପରେ ଦେବତା ବାସ କରନ୍ତି । ଅନୁରୂପ ମୋର ବିଶ୍ବାସ, ଆମ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ବାଞ୍ଚାନିଧି ଶତପଥୀଙ୍କର ଉଲିଚଳନ, ଆରବ-

ସୁନେଲି ସ୍ବତିର ସୁରଭି । । ୩୫

ବିରାଟ, ଆତ୍ମାୟତା ଓ ଛାତ୍ରବସ୍ତ୍ରଲତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଭାବରେ ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ଗୁରୁପରମ୍ପରାର ଆଦର୍ଶ ଗୁଣମାନ ନିହିତ ଥିଲା । କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଥିଲା । ଛୋଟ କ୍ଲବ ଗୁଡ଼ିକରେ ସେ ପଢ଼ାଉ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପ୍ରତି କ୍ଲବ ପାଇଁ ପ୍ରତିଦିନ ସେ ନିଶ୍ଚିତ କିଛି ସମୟ ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରାର୍ଥନା ପରେ ସେଇ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତର ତାଙ୍କ ମୁଖନିସ୍ତୁତ ଉପଦେଶବାଣୀ, ସ୍ନେହବୋଲା ବାକ୍ୟ ହିଁ ଥିଲା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ ଚରିତ୍ର ଗଠନ ସକାଶେ ଅମୂଲ୍ୟ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପାଦେୟ । ପ୍ରତି ଶନିବାର ଦିନ ସ୍କୁଲରେ ଡିବେଟ କ୍ଲବ, ଗୀତ କ୍ଲବ, ବଗିଚା କାମ ଓ ହାତ କାମର କ୍ଲବ ହେଉଥିଲା । ହେଡ଼ ସାର୍ ସବୁଥିରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ ଦେଉଥିଲେ । ମାସର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖରେ ଚତୁର୍ଥ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ପିଲାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଡିବେଟରେ ଯୋଗ ଦେବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ହେଡ଼ ସାର୍ଙ୍କ ଉତ୍ସାହବାଣୀ ଆମକୁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ନେଇ ମଞ୍ଚ ଉପରେ ଛିଡ଼ା କରାଇ ଦେଉଥିଲା । ବିନା ଡରଭୟ, ବିନା ଲାଜ ସଂକୋଚରେ ଆମେ ଆମ ଛୋଟ ମୁହଁରେ ଛୋଟ ମନର ଯୁକ୍ତିସବୁକୁ ବକ୍ତବ୍ୟ ରୂପରେ ବାଡ଼ି ଦେଉଥିଲୁ । ବାହାବା ବି ପାଉଥିଲୁ । ପୁଅମାନେ ବଗିଚା କାମ କଲେ ଆମେ ଝିଅମାନେ ଜ୍ଞାନଦାତା (ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଲେଖକ ଅଶ୍ୱଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପତ୍ନୀ) ଏବଂ କୌଶଲ୍ୟା ଓ ମୁଁ ଗୀତ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲୁ । ଘରେ ଆମକୁ ଗୁରୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ ହାରମୋନିଅମ ଶିଖାଉ ଥିଲେ । ବାହାରେ ଗୀତ ବୋଲୁଥିଲୁ । ପୁରସ୍କାର ମଧ୍ୟ ଆଶୁଥିଲୁ । ହେଡ଼ ସାର୍ ସବୁଥିରେ ଉତ୍ସାହ ଦେଉଥିଲେ । ମାତ୍ର ଏତେ ଭାଗ୍ୟ ସକାଶେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ! ପଞ୍ଚମରୁ ଷଷ୍ଠକୁ ଉଠିଥିଲି । ଅଙ୍କରେ ଶହେରୁ ଶହେ ରଖୁଥିଲି । କ୍ଲବରେ ସେକେଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲି । ଚିକିତ୍ସାନାୟକ ତ ବିଭାଘର ଠିକଣା ହୋଇଥିଲା । ମୋର ମଧ୍ୟ ବିଭାଘର ଠିକଣା ହୋଇଗଲା । ସୁତରାଂ ସ୍କୁଲ ବନ୍ଦ । ବୟସ ବୋଧହୁଏ ଏଗାର । ନନାଙ୍କ ମତରେ ପୁଅମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପାଠପଢ଼ା, ଝକିରୀ ଯେମିତି ଜରୁରୀ ଝିଅମାନଙ୍କର ଉତ୍ତମ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସାଜକୁ ଘରର ପିଲାଙ୍କର ଯତ୍ନ ନେବା ଶିକ୍ଷାଲାଭ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ।

ଆତ୍ମାୟତା ପଡ଼ିଶା ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ ଜ୍ୱାଇଁ ତଥା ଫିଲସଫିର ପ୍ରଫେସର ରତ୍ନାକର ପତିଙ୍କ ବଦଳରେ ଆସିଲେ ଇତିହାସ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରଫେସର ଘନଶ୍ୟାମ ଦାଶ । ରତ୍ନାକର ପତିଙ୍କ ପୁଅ ତ୍ରିଂକ୍ରମ ପତି (ହୁମୁରୁ ଭାଇନା) ବଡ଼ିଆ

ଛବି ଆଙ୍କନ୍ତି, କ୍ଲବରେ ପ୍ରଥମ ହୁଅନ୍ତି । ତାଙ୍କଠାରୁ ଛବି ଆଙ୍କିବା ଦେଖି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଛବି ଆଙ୍କିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । ଘନଶ୍ୟାମ ଦାଶଙ୍କ ବଡ଼ ଦୁଇଟିଏ ପ୍ରତିଦିନ ରେଭେନ୍ସା ବାଳିକା ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ବସରେ ଯାଆନ୍ତି । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସେଇ ବେଳାଟାରେ ମୁଁ ରୋଜ୍‌ରୋଜ୍ ଆସି ପିଣ୍ଡାରେ ଛିଡ଼ାହୁଏ । ଆଖି ଦୁଇଟିରେ ମୋର ଲୁହ ଭରି ହୋଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନିରୁପାୟ ! ତାଙ୍କ ବଡ଼ଟିଏ ବେବୀ (ମନୋରମା) ମୋର ବହୁତ ସାଙ୍ଗ । ଆମେ କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ସଂଗୀତମିତ ଭଳି ମିଠା ଖୁଆଣୋଇ ହୋଇ Sweet ବସିଥିଲୁ । ସେ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଥର ମୋ ଚରପ ହୋଇ ମତେ ପଢ଼ାଇବାକୁ ସ୍କୁଲ ପଠାଇବାକୁ ନମାଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରେ । ନେହରୁ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଅକାରଣ, ମୋର ବିଭାଘର ଠିକଣା ହୋଇଯାଇଥିଲା, ମାତ୍ର ତତ୍କାଳୀନ କନିକା ଲାଇବ୍ରେରୀର ଲାଇବ୍ରେରିଆନ ପଣ୍ଡିତ ଦାମ ମିଶ୍ର ଜାତକ ଦେଖି ମୋର ବିଭାଯୋଗ ତିନିବର୍ଷ ନାହିଁ କହିବା ଫଳରେ ମୁଁ ଅଟକି ଗଲି । ଟିକିନାନୀର ୧୯୪୩ରେ ବିଭାଘର ହୋଇଗଲା । ଆଉ ମୁଁ କିଛି ବର୍ଷ ପଢ଼ିନେଲି ଇତି ମଧ୍ୟରେ ।

ସବୁଦିନ ଭଳି ସେଦିନ ବି ମୁଁ ନମାଙ୍କୁ ନେହରୁ ହେଉଥିଲି । କହୁଥିଲି- ନନା ! ପୂଜାହାରୀଙ୍କୁ କାଢ଼ିଦିଅ, ମୁଁ ସବୁକାମ କରିବି ପଛେ ମତେ ସ୍କୁଲରେ ଛାଡ଼ ! ସେଦିନ ନମାଙ୍କ ମନ ନିହାତି ପ୍ରସନ୍ନ ଥିଲା । କହିଲେ-ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭେ ଗୁରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ଗୁରୁବାର ହେଉ ଯିବୁ ।

ଅନୁମତି ତ ମିଳିଯାଇଛି । ପୁଣି ପଛରିଲେ କାଳେ ନାସ୍ତିବାଣୀ ଶୁଣିବି ଏଣୁ ଆଉ ପଛରିଲି ନାହିଁ । ଗୁରୁବାର ଦିନ ରେଡ଼ି ହୋଇଗଲା । ସାନଭାଇ ଭଉଣୀ ଶିବ ମନିଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ରାଣାହାଟ ସ୍କୁଲକୁ ଯିବା ପାଇଁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ଯିବା ଆଗରୁ ପୂଜାହାରୀଙ୍କୁ କହିଗଲି- ନନା ଆସିଲେ କହିଦେବ ସେ ମୋ ନାଁ ଲେଖାଇବାକୁ ଯିବେ ଯେମିତି ସ୍କୁଲକୁ । ନନା ସେଦିନ ଭାଇନାଙ୍କୁ (ସେ ଯାଜପୁରରେ ସବ୍‌ଡେପୁଟି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଥିଲେ) ଭାଉଜଙ୍କୁ ଷ୍ଟେସନକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଆମର ଗୋଟିଏ ଚକ୍କଲ କାର ଥିଲା । ଦାମ ଥିଲା ବାରଶହ ଟଙ୍କା । ରଘୁ ଥିଲେ ଡ୍ରାଇଭର ।

ଶିବର ସେତେବେଳେ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀ । କ୍ଲବ ପରେ କ୍ଲବ ଉଠିଥିଲେ ସେଇଟା ମୋର ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ହେବା କଥା । ସବୁଦିନ ଭଳି ବାଟଯାକ ଶିବ ମତେ ଧଡ଼କଉ

ଥାଏ- ଯା, ଯା, ପଢ଼ ପଢ଼ । ପଢ଼ିବୁ ସିନା, ଗଢ଼ିଗଢ଼ି (ଅର୍ଥାତ୍ ଫେଲ ହୋଇ) ଆସି
ମୋରି ସାଙ୍ଗରେ ପଢ଼ିବୁ । ମୋର ସ୍ବାଭିମାନ ବହୁତ ଚେଙ୍ଗା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସବୁଦିନ ଭଳି
ଭରର କରେ,- ଦେଖ ଶିବ ! ପଢ଼ିବିନି । ମୁଖ ରହିବି ପଛେ କିନ୍ତୁ ତୋ ସାଙ୍ଗେ
କେତେ ବି ପଢ଼ିବିନି । ତୁ ମୋଠୁ ସାନ । ମୋଠୁ ତଳେ ରହିବୁ-

ଆସି ସ୍କୁଲରେ ସିଧା ହେଡ଼ଫାଷ୍ଟରଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଦେଖା କରିବାକୁ ଗଲୁ । ହେଡ଼ସାର୍
ଅର୍ଥାତ୍ ବାସ୍ତାନିଧି ଶତପଥୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଦେଖା କଲୁ । ଜୁହାର ହେଲି । ମତେ ଦେଖି
ସିଏ ପଛରିଲେ- କିରେ ଦୁର୍ଗା ! କୁଆଡ଼େ ଆସିଲୁ ?

କହିଲି- ସାର୍ ! ମୁଁ ପଢ଼ିବି-

ସାର୍ ହସିଦେଲେ । କହିଲେ,- ତୁ ଟା କିଶ ପଢ଼ିବୁରେ ? ମୟୂରଭଞ୍ଜିଆ
ଲୋକ ସିଏ । ପଛରିଲେ- ଘରେ ପଢୁଥିଲୁ ?

କହିଲି- ନାହିଁ ସାର୍ ! ଘରେ ପଢ଼ିନି । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ମନା କଲେ, ଝିଅଟେ ମୁଁ,
ନନା ଆଉ ମତେ ପଢ଼େଇବେନି । ମୋ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଖସି ଆସିଲା । ମୁଁ କାନ୍ଦି ପକେଇଲି ।
ଭାରି ହତାଶିଆ ଲାଗିଲା । ସାର୍ ମତେ ସ୍କୁଲରେ ନେବେନି ତେବେ ! ଏତେ ନେହୁରା,
ଏତେ ପରିଶ୍ରମ ସବୁ ବୁଝା ହୋଇଯିବ ! ପୁଣି ମୋତେ ଏକୁଟିଆ ଘରେ ବସିବାକୁ
ପଢ଼ିବ । ପୁଣି ସାରା ଦୁଇ ପହରଟା ମଲା-ବୋଉର କାନ୍ଥ-ଟଙ୍ଗା ଫଟେ ସାମନାରେ
ଫେରାଦ ବାଡ଼ିବାକୁ ପଢ଼ିବ ! କ'ଣ କରିବି, କ'ଣ କରିବି ମୁଁ ? ଉଚ୍ଛ୍ଵସିତ ରୋଦନ
ରୋଧ କରିବାକୁ ଲୁଗାକାନିରେ ମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇଲି । ବାରମ୍ବାର ଆଖି ପୋଛିଲି । ସାର୍
ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସିଲେ । ପିଠି ଆପୁଡ଼େଇଲେ- କହିଲେ- ଆରେ ଆରେ ! କାନ୍ଦୁଛୁ
କାହିଁକି ? ତୁ ପଢ଼ିବୁ । ପଢ଼ିବୁ ଯେ, ତତେ ପରୀକ୍ଷା କରି ନେବି ତ- ?

ସାରଙ୍କର ଆଶ୍ୱାସନା ଫଳରେ ଆଖି ପୋଛି ସତେଜ ହେବାର ଚେଷ୍ଟା କଲି ।
କହିଲି- ସାର୍ ! ମତେ ଏବେ ପରୀକ୍ଷା କଲେ ମୁଁ ପାରିବିନି । ଦୁଇମାସ ପରେ
ମୋତେ ପରୀକ୍ଷା କରିବେ । ନ ପାରିଲେ ତଳ କ୍ଲାସକୁ ପଠାଇ ଦେବେ- ସରଳ
ସ୍ବାକାରୋକ୍ତି କଲି ।

ହେଡ଼ସାର୍ ମତେ ଗହଁଲେ ଦଣ୍ଡେ । ତାପରେ କହିଲେ- ଆଛା । ତାହେଲେ
ତୁ କହ ତତେ ମୁଁ କୋଉ କ୍ଲାସରେ ନେବି ?

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୩୮

ଭିତରେ ଭିତରେ ମୋର ଝଡ଼ ବୋହିଗଲା । ଶିବର ଧଡ଼କାନି ମୋର ହେତୁରେ ଅଛି । ମୋ ସାଙ୍ଗମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନବମରେ ଅଛନ୍ତି । ଏତେବର୍ଷ ପାଠ ପଢ଼ିନି । ଯଦି ପରୀକ୍ଷାରେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ହାତରେ କିଛି ସମୟ ପାଇଲେ, ଯେଉଁ କ୍ଲାସ ବି ହେଉ, ଆପଣାକୁ ସଜାଡ଼ି ସୁଧାରି ସକ୍ଷମ କରି ପାରିବାର ବିଶ୍ୱାସ ରଖୁଥିଲି । ଦଣ୍ଡକରେ ମନକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନେଲି । କହିଲି- ସାର୍ । ଦଶମରେ ।

ସାର୍ ମତେ ପୁଣି ଋହିଲେ । କହିଲେ- ତୋ ନିନା କହିଥିଲେ ତତେ ମୁଁ ନେଇ ନଥାନ୍ତି । ଯେହେତୁ ତୁ କହୁଛୁ ତତେ ମୁଁ ଦଶମରେ ନେବି- ସାନଭାଇକୁ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀଟା ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଓ ସେ ନେଇ ମତେ ଦଶମଶ୍ରେଣୀ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଛାଡ଼ି ଦେଲା । କିନ୍ତୁ ଏମିତି କଣ ହୁଏ ? ହୋଇପାରେ.....

ସେଇଟା ଥିଲା ଉଣେଇଶି ଶହ ଚଉରାଳିଶ ମସିହାର ଜାନୁଆରୀ ମାସ । ତାରିଖଟା ଏବେ ଆଉ ହେତୁରେ ନାହିଁ । ଆମ କ୍ଲାସରେ ଶହେ ଷାଠିଏ ପିଲା ଥିଲେ । ଦୁଇଟା ସେକ୍ସନ ଥିଲା । ମତେ ଛାଡ଼ି ଆମ କ୍ଲାସରେ ଆଉ ଜଣେ ମାତ୍ର ଝିଅ ଥିଲା ସୁଧା ମଞ୍ଜରୀ । ପରେ ଏମ୍.ଏ. କରି ସ୍କୁଲ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ହୋଇଥିଲା । ପୁଣି, ତତ୍କାଳୀନ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ବାକବିହାରୀ ଦାସଙ୍କର ପତ୍ନୀ ବନ୍ଧିଥିଲା । ସେ ବର୍ଷଟା ଥିଲା Short session, ଅର୍ଥାତ୍ ଆମର ଦଶମଠୁ Additional ନିଆଗଲା (ମୋର ଅଙ୍କ ଥିଲା) । ସେଇ ବର୍ଷଠୁ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଏପ୍ରିଲରେ ଓ ନୂଆ କ୍ଲାସ ଜୁଲାଇଠୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ମାଟ୍ରିକ । ପୁଣି, ସେତେବେଳେ କେବଳ M.I.L. (ଓଡ଼ିଆରେ) ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସବୁ ବହି ଇଂରାଜୀରେ ଚଲୁଥିଲା, ପଢ଼ା ବି ଯାଉଥିଲା । ଘରେ ରହିବାର ତିନିବର୍ଷ ଭିତରେ ମୁଁ ନନାଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରତିଦିନ ଇଂରାଜୀ ଖବରକାଗଜରୁ ଗୋଟିଏ ପାରାଗ୍ରାଫ ପଢୁଥିଲି । ତା ଛଡ଼ା ଭାଉଜଙ୍କୁ ଇଂରାଜୀ ଶିଖାଇବାକୁ ଆସୁଥିବା, ଆଙ୍ଗ୍ଲୋଇଣ୍ଡିଆନ ଉଦ୍ରମହିଲା Miss D'silva କି ପାଖରେ ଭାଉଜଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗ ଦେବା ପାଇଁ ବସୁଥିଲି । ଭାଉଜ କଣ ପଢୁଥିଲେ ଶିଖୁଥିଲେ ଜାଣେନି । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କଠୁ ବେଶି ପାଠ ହଜମ କରୁଥିଲି । ଇଂରାଜୀ ଗପବହି ସେ ପଢ଼ାଉଥିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ପିରିଅଡ଼ଟା ଇଂରାଜୀ, ହେଡ଼ ସାରଙ୍କର । କ୍ଲାସକୁ ପଶିଲା ବେଳକୁ ବାଆଁପଟ ପ୍ରଥମ ସିଟଟା ମୋର । ମୋ ଆଡ଼େ ଆଙ୍ଗୁଠି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ସାର୍ କହିଲେ -You.....read.

ମୁଁ ଇଂରାଜୀ ବହି ଧରି ଠିଆ ହୋଇ ପଢ଼ିଲି । ସେଦିନ ସକାଳୁ ନନାଙ୍କ ପାଖରେ ଖବର କାଗଜରେ Moth ପ୍ରକାପତି ପଢ଼ିଥିଲି । ହଠାତ୍ Both ର ଉଚ୍ଚାରଣ ବଥୁ ପଢ଼ିଲି ।

Sir- Sit down.. କହିଲେ

ମୁଁ ବସି ପଡ଼ିଲି । କିନ୍ତୁ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ମୋ ଭୁଲ ବୁଝି ପାରିଲି । କାନମୁଣ୍ଡାଟା ଝଙ୍କା ମାରିଗଲା, ହୁଏତ ନାଲି ପଡ଼ି ଯାଇଥିବ ।

ଦଶମିନିଟ ଛୁଟିରେ ଶ୍ରେଣୀ-ସଖୀ ସୁଧାମଞ୍ଜରୀ ସାଙ୍ଗେ ମିଶି ରଙ୍ଗ ଖାତାରେ କିଛିକିଛି ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ ଲେଖି ଯେଉଁ ସାରକୁ ହାବୁଡୁଥିଲୁ ପଛର ବୁଝୁଥିଲୁ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ବିନା ଆପତ୍ତିରେ ଶବ୍ଦାର୍ଥ ସହ ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତର ବଦେଇ ଦେଉଥିଲେ । ଛୁଟି ପରେ ଦିକ୍ଷା ଯାକ ଯାଇ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କର ଅଫିସ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଗୋଟେ କଡ଼କୁ ଛିଡ଼ା ହେଉଥିଲୁ । ସାର ବାହାରିଲେ ସେଇଠି ଠିଆରେ ଠିଆରେ ସାରକୁ ପଢ଼ା ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲୁ । ସାର ରାଜି ହେବାରୁ ଦୁଇଟା ଖାତା କରାଗଲା । ଗୋଟିଏ ଖାତାରେ ପଢ଼ା ଦିଆଯାଏ ଅନ୍ୟଟିରେ ପଢ଼ା ନିଆଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ପାଠ ଦିଆନିଆକୁ ମଧ୍ୟ ଚିତ୍ତସନ୍ କୁହାଯାଏ, ଏଥିପାଇଁ ଯେ ପଇସା ଲାଗେ, ମୁଁ କେତେ ବି ଜାଣି ପାଟିନି । ନନା ପ୍ରଫେସର ଥିଲେ, ବହୁତ ପିଲା ତାଙ୍କଠାକୁ ପାଠ ବୁଝିବାକୁ ଆସନ୍ତି । ସେ କେତେ ପଇସା ନେବାର ମୁଁ ଦେଖୁନାହିଁ । ମତେ Sir ଆଉ ଦିମାସ ପରେ ପରୀକ୍ଷା କଲେନାହିଁ । ଏପ୍ରିଲରେ କ୍ଲାସ ଉଠା ପରୀକ୍ଷାରେ ସବୁ ବିଷୟରେ ପାଶ୍ କରି ମୁଁ ଏକାଦଶକୁ ଉଠିଗଲି । ସେଇ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ କ୍ଲାସ ମାଗାଜିନରେ ମୋର ପ୍ରଥମ କବିତା ପଲ୍ଲୀବାଳା(୧୯୪୪) ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । କବି ବିନୋଦ ନାୟକ ଆମର ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ଲେଖାଲେଖି କରିବାରେ ହେଡ଼ସାରଙ୍କ ଭଳି ସେ ମଧ୍ୟ ମତେ ବହୁତ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲେ । ସୁନାମଧନ୍ୟ ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି(B.J.B Collegeର ଏକଦା ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ) ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲେ ଲେଖାଲେଖି କରିବାରେ । ତା ଛଡ଼ା ସେ ସୁଧାମଞ୍ଜରୀର ଭିଣେଇ ଥିଲେ । ଆମ ପଢ଼ା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ଦେଖୁଥିଲେ ସେ ସମୟରେ ।

ସେଇ ୧୯୪୪ରେ ନନା G.M.College ସମ୍ବଲପୁରର ପ୍ରଥମ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ହୋଇ ବଦଳି ହେଲେ । ମିନି, ଶିବ, ମୁଁ ଓ ଆମ ବୁଢ଼ା ପୂଜାହାରୀ ନନାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗଲୁ । ପ୍ରଥମେ ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲରେ କଲେଜ ବସୁଥିଲା । ଆମେ ମଧ୍ୟ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ଘରୁ ଦି ବଖରା ନେଇ ସେଇଠି ରହିଲୁ । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଆଆଦି ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କ ନାତି ଅଧିରାଜ ମୋହନ ସେନାପତି । ତାଙ୍କ ଝିଅ ଗାୟତ୍ରୀ ମୋର ସାଙ୍ଗ ବନିଗଲା । ତାଙ୍କର ଛୋଟ ଛୋଟ ପୁଅମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଲାଗିବାକୁ ମତେ ବହୁତ ମଜା ଲାଗୁଥିଲା । ଶିବ ଓ ମୁଁ ଯଥାକ୍ରମେ ନବମ ଓ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ବସିଲୁ । ସେଠାରେ ଆମର ଗୁରୁ ଥିଲେ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ଶ୍ରୀ ରାଜକିଶୋର ରାୟ, କାହ୍ନୁଚରଣ ମହାନ୍ତି, କ୍ଷିତିଶ ଦେ ଓ ହମିଦ ସାର । ସମସ୍ତେ ଆମ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସଦୟ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ବିଶେଷ ଯଦ୍ ନେଉଥିଲେ । ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲରେ ଆମେ ଋଚିକଣ ଝିଅ ଥଲୁ । ମୁଁ ଏକାଦଶ, କଲେକ୍ଟର ପ୍ରସନ୍ନ ଦାସଙ୍କର ଦୁଇଝିଅ ରୋଜି ଓ ଲିଟଲ ଯଥାକ୍ରମେ ନବମ ଓ ଅଷ୍ଟମ । ତାଙ୍କର ପୁଅ ମାର୍କସ ବୋଧେ କଲେଜରେ ଆଡ଼ମିଶନ ନେଇଥିଲା । ପୁଅମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମୋର କେତେ ସାଙ୍ଗଙ୍କ ନାମ ମନେ ଅଛି । ଯୋଗେଶ ବ୍ୟାନାର୍ଜୀ, ଅମୋଲ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ସେଠ, ଶାନ୍ତି ପୂଜାରୀ । ସମସ୍ତଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ଆମ ଝିଅ ଋଚିକଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଖୁବ୍ ଭଦ୍ର ଥିଲା । ଅଧିରାଜ ବାବୁଙ୍କ ବଡ଼ଝିଅ ସାବିତ୍ରୀ ରାଉତ ପରେ ପ୍ରଫେସର ମହେନ୍ଦ୍ର ରାଉତଙ୍କୁ ବିଭା ହୋଇଥିଲା । ଏକଦା ୧୯୮୦ରେ ଆମେ ଏକାଠି ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ତରଫରୁ ସମ୍ମାନିତା ହୋଇଥିଲୁ । ଶାନ୍ତି ଆରାଧ୍ୟ ଓ ସିନ୍ଧୁ ଆରାଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସ୍କୁଲରୁ ଆସିଲେ ବି ମୋର ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ । ପୁଣି ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ କଟକ ଆସିଗଲି ରାଣୀହାଟ ସ୍କୁଲକୁ । ସେଦିନ ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସାର ପଚାରିଲେ-Can you labour eighteen hours a day.

ଅଭ୍ୟାସ ବଶତଃ ଆଗେ ତ- Yes Sir ! କହିଦେଲି । କିନ୍ତୁ କହିସାରି ଚେତା ପଶିଲା ଅଠର ଘଣ୍ଟା ? ?

Class ପିଲାଏ ତପଲ ଘୋଷାଡ଼ି ମତେ ଥଙ୍ଗା ପ୍ରକଟ କଲେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲି “ପାଶ୍ ତ କରୈ-”

ଯାହେ, ଆମଘରେ ନନାଙ୍କ ନିୟମ ରାତି ନଅଟା ପରେ ପଢ଼ିବା ନିଷେଧ ।
ମୋର ସବୁ ଖାତାରେ ନନା ଲେଖି ଦେଉଥିଲେ,

“ଶରୀରମାଦ୍ୟଂ ଖଲୁ ଧର୍ମ ସାଧନମ୍ ।”

ଆଉ ମୁଁ ନିଜେ ତା ତଳକୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଲାଜନ, ଲେଖି ଦେଉଥିଲି-
“I am confident to my success”

ମୋର ଏକୃତିଆ ଛୋଟ ରୁମ୍‌ଟାରେ କାଠ-ଖଟରେ ଶୋଉଥିଲି । ସେତେବେଳେ
ବିଜୁଳୀବତି ନାହିଁ । ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଅକୁ ଅଟକାଇବା ପାଇଁ କବାଟରେ କନ୍ଦା ଋଦରକୁ
ଝୁଲାଇ ଦେଉଥିଲି । ନ ହେଲେ ନନାଙ୍କଠୁ ଗାଳି ପଡ଼ିବ । ଖାଲି କାଠ-ଖଟଟାରେ
ବେଶି ସମୟ ନିଦ ହୁଏନି । ପତୁପତୁ ତୁଲେଇପଡ଼େ ଓ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ
ସଡ଼ସଡ଼ିଆ ତେଲ ଲଗେଇ କଳମୂଳେ ଗାଧୋଇପଡ଼େ । ନିଦ ପୂରା ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ।
ପୁଣି ଆସି ପଡ଼ିବସେ ।

କିନ୍ତୁ ହେଲାଣି । ଷୋହଳ ସତର ଘଣ୍ଟା, ଅଠର ଘଣ୍ଟା ଲାଗେ କି ଲାଗେନି
ଠାକୁରଙ୍କୁ ମାଲୁମ । ସେତିକି ବେଳେ ଭାଇନାଙ୍କ ପୁଅକୁ ଟାଇପ୍‌ଏଡ଼ ହେଲା ।
ମଝିରେ ଦୁଇଟିନିଘଣ୍ଟା ପୂଜାରୀଙ୍କୁ ଜଗେଇ କୋଟିଂ କ୍ଲସକୁ ଯାଏ । ତାପରେ ମତେ
ଟାଇପ୍‌ଏଡ଼ ହେଲା । ଏକା ନନାଙ୍କୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସବୁ କାମ କରିବାକୁ ହେଲା ।
ଭାଉଜ ଭାଇନା ସେତେବେଳେ ପୁଲବାଣୀରେ । ଡିସେମ୍ବର- ବିଭାଘର ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଗିତ
ହେଲା । ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ହେଡ଼୍ ସାର୍ ମତେ ଫାଇନାଲ୍
ପରୀକ୍ଷାରେ ବସିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ଆଉ ମତେ ପରୀକ୍ଷା କରିବା କି ଅବା ତଳ
କ୍ଲସକୁ ପଠାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା ନାହିଁ । ୧୯୪୫ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ବାର ତାରିଖ
ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ଦେଲି । ପାଶ୍ କରିଗଲି । କିନ୍ତୁ ଆର୍ଡ଼୍ ଡିଭିଜନ ! ମୁଁ କାନ୍ଦିଲେ କଣ
ହେବ । ମୋ ନନା, ମୋ ଗୁରୁ ପୁଣି ମୋ ଭାଇନାମାନେ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଖୁସି ଥିଲେ ।
ପାଟନାରୁ ଭାଇନା ଜଣେ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ଼ଟିଏ ପଠାଇଥିଲେ, none could have
done better in your position.

ତାପରେ କଲେଜ, ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ । ନନା ରିଟାୟାଡ଼ କରି ପୁଣି
recallରେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଯୋଗ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଭାଇନା (ଏସଦ୍‌ନାଥ ମିଶ୍ର

I.A.S)ମାମୁଁପୁଅ ଭାଇ କୁମ୍ଭଭାଜନା (ଲିଙ୍ଗରାଜ ନନ୍ଦ) ମତେ I.A. ପଢ଼ିବାର ମସୂଧା ଦେଉଥିଲେ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଫିଜିକ୍, କେମେଷ୍ଟ୍ରି, ମ୍ୟାଥେମେଟିକ୍ ନେଇ ଜଣ୍ଟର ମିଡ଼ିଏଟ ବିଜ୍ଞାନ ଶ୍ରେଣୀରେ ଯୋଗ ଦେଲି । ମାତ୍ର ପରୀକ୍ଷା ପୂର୍ବରୁ ବିଭାଜନ ହୋଇ ଯିବାରୁ ଆଉ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ପାରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ମୁଁ ନ ପଢ଼ି ପାରିଥିବା ଝିଅଟେ ଯେତିକି ପଢ଼ିଚି, ପଢ଼ି ପାରିଚି ବା ସବୁ ମୋର ପରମ ପୂଜ୍ୟ ଗୁରୁ ବାଞ୍ଚାନିଧି ଶତପଥୀଙ୍କର ଦୟାର ଦାନ, ଗୁରୁ କୃପା । ମୋର ଯଶ ଗୁଣ ସବୁକୁ ମୁଁ ପୂଜ୍ୟ ଗୁରୁଙ୍କର ଶ୍ରୀଚରଣରେ ନିବେଦନ କରୁଚି । କୋଟି କୋଟି ଦଣ୍ଡବତ କରୁଚି ।

କିନ୍ତୁ ଏମିତି କଣ କେଉଁଠି ହୁଏ ? ହୋଇପାରେ ? ଏବେ ବି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ।

ସେକାଳ ଝିଅର ଭାଗ୍ୟ

ତତ୍କାଳୀନ ଅଧ୍ୟାପକ ନାରାୟଣ ମିଶ୍ରଙ୍କର ପଞ୍ଚମ କନ୍ୟାରୂପେ କଟକର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ପରିସରରେ ଜନ୍ମିଥିଲି, ବଢ଼ିଥିଲି । ମାତ୍ର ରକ୍ଷଣଶୀଳ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରର ଝିଅଟେ ଫୋଇଥିବାରୁ, ଉଣେଇଶ ଶହ ପଇଁଖଲିଶ ମସିହାରେ I.Sc. ପରୀକ୍ଷା ଦେବା ପୂର୍ବରୁ, ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅନୁସାରେ ମାତ୍ର କ୍ଷୋହଳବର୍ଷ ଦୁଇମାସରେ ନନା ମତେ ବିଭା କରିଦେଲେ । ହତାଶ ହୋଇ ଭାବିଲି, ଏତେ କଷ୍ଟକରି, କାର୍ଯ୍ୟକାଚି, ଦିନକୁ ଅଠରଘଣ୍ଟା ପରିଶ୍ରମ କରି, ରାତି ଉଜାଗର ରହି ଯେତିକି ପାଠ ପଢ଼ି ପାରିଥିଲି ସେତିକିରେ ମୋ ପାଠଘର ଶୂନକୁ ଖସି ଆସିଲା । ଆଉ ଆଗକୁ ବଢ଼ି ପାରିବାର ଆଶା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ନା । ନନାଙ୍କ ‘ଶୁଖିଲା-ଖପୁରୀ’ ଗପ ଭଳିଆ ତହିଁରେ ପୁଣି “ଅପରେ କିମ୍ଭବିଷୟଟି !” ରହିଥିଲା । (ଗପଟା କୋଉ ବେଦ ପୁରାଣର ହୋଇଥିବ ପରା !) ଗପଟା ହେଲା- ଏକଦା ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ-ଦିଜଣ ବାସ କରୁଥିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜଣକ ମହାପଣ୍ଡିତ । କର କୋଷ୍ଠି କପାଳର ଲେଖା ପଢ଼ି ପାରିବାରେ ତାଙ୍କର ଅପୂର୍ବ ଦକ୍ଷତା ଥିଲା । ମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମହାଶୟା ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ପଣ୍ଡିତପଣିଆ ତଥା ଚରିତ୍ର ପ୍ରତି ସଦା-ସନ୍ଦେହୀ ଥିଲା । ଦିନେ ପଣ୍ଡିତେ ଯଜମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନ୍ତେ ଫେରିବା ସମୟରେ ନଈ-ବାଲିରେ ନରଖପୁରୀଟିଏ ଗଡ଼ଗଡ଼ଉଥିବା ଦେଖିଲେ । ଆଗ୍ରହ ବଶତଃ ତାର କପାଳ ଲିଖନ ପାଠକରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ସେଥିରେ ଦେବନାଗରୀ ଲିପିରେ ଲେଖାଥିଲା -

“ଭୋଜନଂ ଯତ୍ର କୁତ୍ରାପି
ଶୟନଂ ହତ୍ତଂ ମୟିରେ,
ମରଣଂ ଗୋମତୀ ତୀରେ
ଅପରେ କିମ୍ ଭବିଷ୍ୟତି !”

ଖପୁରି ହୋଇ, ନଈ ବାଲିରେ ଗଡ଼ିଲା ପରେ ପୁଣି ଏଇ “ଅପରେ କିମ୍ ଭବିଷ୍ୟତି !” ଜାଣିବା ପାଇଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାକୁ ଆପଣା ଗାମୁଛାରେ ଗୁଡ଼େଇ ବାନ୍ଧି ଆଣି ମୁଦଦିଆ ପେଡ଼ିରେ ସାଜତି ରଖିଲେ ।

ଜତି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଦିନେ ଯଜମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯିବା ଅବସରରେ, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମୁଦ ଭାଙ୍ଗି, ପେଡ଼ି ଖୋଲି, ଖପୁରୀଟି ଦେଖି ମହାଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଗଲା । ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଗଲା ଯେ, ତା ବୁଢ଼ା ଏଇ ଖପୁରି ସାହାଯ୍ୟରେ ତାକୁ ମାରି ନିଶ୍ଚୟ ଆଉ ଗୋଟେ ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଣି ଘର କରିବାରେ ମସୂଧା କରିବି !!

ଆଜ୍ଞା !! ଦେଖା ଯାଉ - କାହାର ଦୌଡ଼ କେତେ !!

ବ୍ରାହ୍ମଣୀର ବୁଦ୍ଧି ଖୁବ୍ କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ତତ୍ପର ହୋଇ ଉଠିଲା । ଖପୁରୀଟିକୁ ନେଇ ସେ ଡିକି ପଇରେ ପଶିଲା । ଡିକି ମାଡ଼ିଲା । କୁଟି ଲାଗିଲା । ଦକ୍ଷକରେ ଖପୁରୀ ହାତ ଗୁଞ୍ଜ ହେଲା । ତାକୁ ବୁନାଟଲାରେ ଚଳେଇ ଧାନଗୁ ଅଗାଡ଼ି ଉଡ଼ାଇଲା ଭଳିଆ କୁଲାରେ ବାହାରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲା । ଆଶ୍ଚାସନାର ନିଶ୍ବାସ ମାରିଲା ସେ ।

ଯାଃ !! ଦିହ ଥିବ ନା କୂର ହବ !! ଯାଉ, କେଣ୍ଡା ଗଲା !!

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଫେରି ମୁଦା ପେଡ଼ିରେ ଖପୁରି ନଥିବା ଦେଖି, ବ୍ରାହ୍ମଣୀକୁ ଜେରା କରିବାରେ, ସେ କୋପ ପ୍ରକୋପ କବଳିତ ହୋଇ ସବୁ ଘଟଣା ସତ ସତ ଓଗାଳି ଦେଲା, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଖପୁରୀର କପାଳ ଲିଖନ ତଥା ପରିଣତି ଦେଖି କେବଳ ହସିଥିଲେ ।

ସେଇମିତି କଲେଜ ପାଠ ଛାଡ଼ି ଆସି ମଫସଲରେ ଶାଶୁଘରେ ପଡ଼ିଲା ପରେ, ପାଠ ତ ନୁହେଁ “ଅପରେ କିମ୍ ଭବିଷ୍ୟତି” ଭଳି ମୋ ଅବସ୍ଥା । ଶ୍ଵଶୁର ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗୀ । ଗାଧୋଇ ସାରି ମାଳନାନୀ ଶିଖାଇ ଥିବା ଅନୁସାରେ ଶାଶୁ ଶ୍ଵଶୁରଙ୍କର ପାଦୋଦକ (ଗୋଡ଼ଧୁଆ ପାଣି) ସେବା କରିବା କଥା । ଗୋଟେ ଛୋଟ ରୂପା

ଗିନାରେ ଟିକେ ପାଣି ନେଇ ଆଗ ଶୁଶୁରଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି । କହିଲି- ବୁଢ଼ା ଆଜୁଠି ବୁଢ଼ାଇଲେ ବି (ଗୋଡ଼ର) ଚଳିବ ।

ଚଳି ଥାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ବାପା ଦେଲେନି । କହିଲେ- ଏକା ତୋ ଶାଶୁଙ୍କ ପାଦୋଦକ ନେଲେ ଚଳିବ । ମୋ ପାଇଁକି ମାଆ ତୁ ଗୋଟେ କାମ କରି ପାରିବୁ ? ମୋର ବହୁତ ବହି ଅଛି । ଆଖିକୁ ଭଲ ଦିଶୁନି । ହାତରେ ବି ଧରି ପାରୁନି । ମତେ ପଢ଼ି ଶୁଣେଇ ପାରିବୁ ?

ମୁଁ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇ ଯାଇଥିଲି । ଆନନ୍ଦରେ ରାଜି ହୋଇଗଲି ।

ତା ପରଠୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ମୋ କାମ । ସକାଳ ଗାଧୁଆ ପାଧୁଆ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସରିଲା ପରେ ଆସି ଶୁଶୁରଙ୍କ ପାଖରେ ହାଜିରା ଦେଲି । ସେ ଗୋଟେ ବଡ଼ ଆରାମ ବେଆର ଉପରେ ବସିଥାନ୍ତି ଅଥବା ଖଟରେ ଶୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ପାଖରେ ଗୋଟେ ମାଞ୍ଚିଆରେ ମୁଁ ବସେ । ତାଙ୍କର ବରାଦ ଅନୁସାରେ ଆଳମାରିରୁ ବହି କାଢ଼େ ଓ ପଢ଼େ । ସେ ଶୁଣନ୍ତି ।

ମୋ ଶୁଶୁରେ ଆମ ନନାଙ୍କ ଭଳି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଧ୍ୟାପକ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସମୟରେ ସେ ବହୁତ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଳମାରିରେ ଅନେକ ନୂଆ ନୂଆ ବହି ଆଣି ଭରୁଥିଲେ । ଶରତଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବଙ୍ଗଳା ବହି “ଗୃହଦାହ” ଓଡ଼ିଆରେ ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗ ତାଙ୍କୁ ସବୁଥିରୁ ଓହରାଇ ଆଣିଥିଲା । ତା ଛଡ଼ା ତାଙ୍କବେଟିସ ସକାଶେ ଆଖିର ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଉଣା ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ବସି ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଧରି ଦୁଇବେଳା ମୁଁ ପଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲି । ବ୍ୟାସକବି ଫକୀରମୋହନଙ୍କର ସମସ୍ତ ବହି, କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ, ଚିନ୍ତାମଣି ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମ ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ, ପୁରାଣ, ଭାଗବତ; ପୁଣି ବଙ୍ଗଳାରେ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର, ବଙ୍କିମଚନ୍ଦ୍ର, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁରଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଛଡ଼ା, ହିନ୍ଦିରେ ପ୍ରେମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ିଲି । ଦିଅର ପାଟନାରେ ତାନ୍ତ୍ରୀ ପଢୁଥିଲେ । ସେ ‘ମୋପାଁଶା’, ‘ଚେକଉ’, ‘ଓ ହେନେରୀ’, ‘ଚଳଷ୍ଟୟ’ଙ୍କ ବହି ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଆଣି ଦେଉଥିଲେ । ଆଉ ମୋ ସ୍ବାମୀ ? ମୁଁ ଲେଖିବାକୁ ଭଲ ପାଉଥିବାରୁ, ସରିଥିବା ପୁରୁଣା କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର କାଗଜ ସବୁକୁ କାଟି ସିଲେଇ କରି, ପୁଣି ସର୍ଦ୍ଦାରି ଅମଳର

ଖଜଣା ଆଦାୟର ମୁଣ୍ଡି ଟେକଖାତା ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲେ । କହୁଥିଲେ-
ଲେଖୁକୁ ପରା, ଯେତେ ମନ ଲେଖ । ସରିଲେ ଆଉ ଆଣିଦେବି, କହିବୁ ମତେ-

ସେତେବେଳେ ଦୁଇ କୋଶରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଦୂରରେ ଥିବା ବେତନଟୀ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସରେ
ମୋ ଗପ ପୋଷ୍ଟ କରିବା, ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଖବର କାଗଜ ଆଣି ଯୋଗାଇବା, ପୁଣି
ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିବା ଖବର ବାହାରିଥିବା ଖବରକାଗଜ ଆଣି ଯୋଗାଇବା ତାଙ୍କ କାମ
ଥିଲା । ମୋର ପ୍ରଥମ ଗଛ ୧୯୫୦ ମସିହା ମେ ମାସରେ “ଅଭିଶପ୍ତା” ନାଆଁରେ
ପ୍ରକାଶରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ୧୯୫୪ ମସିହା ବିଷୁବ ମିଳନରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ
କ୍ଷୁଦ୍ରଗଛ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପ୍ରଥମ ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିବା ଋରୋଟି ଗଛରୁ ଗୋଟିଏ
ହୋଇଥିଲା ମୋର କ୍ଷୁଦ୍ରଗଛ “ବନ୍ଧ୍ୟା”, ତାର ଇଂରାଜୀ ଅନୁବାଦ ହୋଇଥିଲା ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ
ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଖବରକାଗଜରେ ‘The Barren Women’ ନାମରେ । ପୁଣି ୧୯୬୪ରେ
ମୋର କ୍ଷୁଦ୍ରଗଛ “ନୋଲା” ଆକାଶବାଣୀ (A.I.R.)ରୁ ବେତାର ନାଟିକା ରୂପେ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲା । ସବୁ ପୁରସ୍କାର ଓ ସଭାକୁ ମତେ ନେବା ଆଣିବା ଦାୟିତ୍ୱ ମୋ
ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଥିଲା । ଏଥିରେ ସେ ଖୁସି ହେଉଥିଲେ । ଆନନ୍ଦ ପାଉଥିଲେ । ପୁଣି,
ପଞ୍ଜିକିରିଶ ବର୍ଷର ଲେଖା ସକାଶେ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ମତେ ୧୯୮୦
ମସିହାରେ ସମ୍ମାନିତ କରିଥିଲା । ସାଙ୍ଗରେ ଥିଲେ ରାମକୃଷ୍ଣ ନନ୍ଦ, ଡ. ସାବିତ୍ରୀ ରାଉତ
ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର । ଷୋହଳ ବର୍ଷ ବୟସରୁ ପଲ୍ଲୀ ଗ୍ରାମରେ ସମୟ ବିତାଉଥିବା
ଗ୍ରାମ୍ୟ-ମହିଳା ଜଣକର ଏତେ ଭାଗ୍ୟ ହେବା କଣ ସମ୍ଭବ !!

ଭଗବାନଙ୍କର କଣ ଦୟାର ଅନ୍ତ ଅଛି ?

୧୯୫୦ ମସିହାର ନଭେମ୍ବର ବାର ତାରିଖ, କାର୍ତ୍ତିକ ପଞ୍ଚମୀ ଗରୁଡ଼ ଦ୍ୱାଦଶୀ
ଦିନ ଶୁଶୁରଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଦୟାରୁ ମୁଁ ଯେତିକି ପାଇଲି, ଠାକୁରେ
ଯେତିକି ମୋ ଜୀବନର ଝୁଲିରେ ଓଜାଡ଼ି ଅଜାଡ଼ି ଦେଲେ, ସେତିକି କ’ଣ ମୋ ପାଇଁ
ଭଣା ଦାନ, ଭଣା କଥା ହେଲା ?

କୋଟିକୋଟି ଦଣ୍ଡବତ ଠାକୁରଙ୍କର ପାଦପଦ୍ମ ତଳେ ।

ବାରବାର ସେଇ ଏକାକିଆ ମୁଁ ଦୋହରାଉଛି । ମୋର ମୂର୍ଖ ବୁଦ୍ଧିରେ, ମୁଁ
ଜାଣିବାରେ ମୋର ଆତ୍ମ-ସନ୍ଦୃଷ୍ଟି ହିଁ ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପତ୍ତି ।

କାହାରି ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋର କୌଣସି ନାଲିଶ ନାହିଁ ।।

ପୁଅ ଝିଅ ହେଲା ପରେ ବି, ଶାଶୁ ଗାଳି ଦେଲେବି, ଅଭିଯୋଗ କଲେ ବି,
କେବଳ ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁଆଇବା ବେଳ ଛଡ଼ା ପ୍ରାୟ ମତେ ଛୁଟି ମିଳୁ ନଥିଲା । ଶୁଶୁରଙ୍କ
ପାଖରେ ବସି ପଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ହଁ, ଶାଶୁଘରକୁ ଆସି ଆଉ ଗୋଟିଏ ପାଠ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ପଢ଼ିଲି । ମୋ ବିଭାଘର
ମଗୁଣୀର ମାସରେ ହୋଇଥିଲା । ବୋଉ ନଥିବାରୁ, କଟକରେ ଆମ ଘରେ କେବେ
ଝୁଟି ବା ଚିତା ପଡ଼ୁ ନଥିଲା । ଯାହା ବା ହୁଏ ସେ ଗାଁଆରେ । ଭାଉଜ କିନ୍ତୁ ଭାରି
ସୁନ୍ଦର ମୁରୁଜ ପକାଉଥିଲେ । ସେଦିନ ଗାଁଆରୁ ଝିଅବୋହୁ କେତେଜଣ ଆସିଥିଲେ
ମତେ ଦେଖିବାକୁ । ପ୍ରକୃତରେ ମତେ ଦେଖିବାକୁ ନୁହେଁ, ମଗୁଣୀର ମାସ ଗୁରୁବାର
ସେ ନୂଆବୋହୁ କେମିତି ଝୁଟି ଚିତା ପକେଇଛି ଦେଖିବାକୁ । ସେମାନେ ଯିବା ପରେ
ନାରୁ ନାନୀ (ମୋ ନଣନ୍ଦ) ମତେ ସେ କଥା ଜଣାଇଦେଲେ । ମୁଁ କହିଲି- ଆରେ
ତୁମେ ମତେ ଆଗରୁ କହିଥିଲେ ତ ମୁଁ ବି ଚିତା ପକେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏଥର ବୁଧବାର
ମତେ କହିବ । ବୁଧବାର ଦିନ ନାରୁନାନୀ ମତେ କହିଲେ । ମୁଁ କାନ୍ଦୁରେ ଜଗନ୍ନାଥ
ବଳଭଦ୍ର, ସୁଭଦ୍ରା, ଧ୍ୟାନ ବୋହୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀୟା ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ, ମୋର
ବ୍ରଜଂ କରିବା ବୁଦ୍ଧିରେ ଉତ୍ତଳବଟାରେ ବନାଇଦେଲି । ଝୁଟି ମତେ ଜଣା ନଥିଲା ।
କିନ୍ତୁ ଦେଖଣାହାରୀ ଝିଅ ବୋହୂଏ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଲେ- ଆରେ ବାଃ ! କଟକ ଆଡ଼େ ତ
ବଢ଼ିଆ ଝୁଟି କରି ଜାଣିଛନ୍ତି !

ମୋ ବିଦ୍ୟା ମତେ ମାଲୁମ । ତାଙ୍କର ଧ୍ୟାନଶାସ୍ତ୍ର, କାନ୍ଦୁ କୁମ୍ଭ, ଆଦି ମୋର
ଧାରଣା ବାହାରେ ଥିଲା ।

ଯାହା ହେଉ ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ଜୟେ ବି ଗୋଟେ ବିଦ୍ୟା ।

ତାପରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ଚଉରା ପାଖେ ଜଗନ୍ନାଥ ବଳଭଦ୍ର ସୁଭଦ୍ରା ଓ ଦାଣ୍ଡ
ଦୁଆରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପାଦର ମୁରୁଜ କାଟିବା ମୋର ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ।
ବର୍ଷାଦିନ ଛଡ଼ା ।

ମୋ ବିଭାଘର

ସ୍ବତ୍ବିଲିପି ଲେଖିଲା ବେଳେ କଣ ଭାବିଥିଲି ? ଏମିତି ନିଜକଥା ଲେଖିବାର ଚିନ୍ତା କରିଥିଲି ? ନା । କରିନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାବୁଛି ସେକାଳ ଝିଅଟିଏର ଚଳଣି ବଢ଼ଣି ଓ ସମର୍ପଣର ଇତିବୃତ୍ତ ଏକାଳ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିତ ନୁଆ ଛବିର ଛାପ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବ । ତେଣୁ ଲେଖୁଛି-

ସେଦିନଟା ଥିଲା ୧୯୪୧ ମସିହାର ବାଲିଯାତ୍ରା । ପ୍ରତିବର୍ଷ ବାଲିଯାତ୍ରା ଯିବାଟା ଆମର ଧରାବନ୍ଧା ନିୟମ । ଆହୁରି ଧରାବନ୍ଧା ନିୟମ ଥିଲା ଡଙ୍ଗାରେ ନଈ ପାରି ହୋଇ ନନ୍ଦିକେଶ୍ବରୀ ପଠାକୁ ଯାଇ ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି କରିବା, ଖେଳିବା । ସେଇ ଡଙ୍ଗାରେ ଆମେ ନନାଙ୍କୁ ଶୁଣିଥିଲୁ ରାଜକୁମାରୀ ନନ୍ଦିକାଙ୍କର କଥା । ଶତ୍ରୁ ରାଜାଙ୍କର ପତ୍ନୀ ହେବା ଆଶାରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରି, ଅପମାନିତ ହୋଇ, ସବାରି ଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ଏଇ ପଠାରେ ହାରାମୁଦି ରେଷି ରାଜକୁମାରୀ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଥିଲେ । ଶତ୍ରୁରାଜାଙ୍କୁ ଜାଇଁ ରୂପରେ ସ୍ବାକାର କରିବାକୁ, ରାଜ୍ୟ ଦେବାକୁ, ଆପଣା ପିତାଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରି ପତ୍ର ଲେଖିଥିଲେ । ହତଭାଗିନୀ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ବେଦନାଭରା ଜୀବନଚରିତ ଶୁଣୁଥିଲୁ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମବେଦନା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲୁ ।

ନନା ତତ୍କାଳୀନ D.P.I. ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବାକଥା କହିଲେ । ନଈକୂଳକୁ ଭିଡ଼ି ୩ ନମ୍ବର କ୍ୟାଣ୍ଟନମେଣ୍ଟ ରୋଡ଼ରେ ଘର । ଲମ୍ବା କାଠଡଙ୍ଗାରେ

ବସି ଉହଁକି ହାତ ବଢ଼େଇ, ନଈ ପାଣି ଛୁଇଁ କେତେବେଳେ ଲାଗିଗଲା ନଈକୂଳକୁ
 ଭିଡ଼ିଥିବା ପାହାଚ ପାଖରେ । ଝପାଝପ ଢେଙ୍କୁଦି ନଈତଟ ପାହାଚରେ ଚଢ଼ିଲା ।
 ଉଠିଲା ଉପରକୁ । ତାଙ୍କ ପଛପଟର ବିରାଟ ପଡ଼ିଆ ମଝିରେ ଗୋଟେ ବେଦୀ ଭଳି
 ପକ୍କା ଚଉତରା । ତ୍ରିପାଠୀ ମଉସା ମାଉସୀ ସେଇଠି ବସିଥିଲେ କେଜାଣି । ଆଉ କିଏ
 କିଏ ବସିଥିଲେ । ଆମକୁ ଦେଖି ତ୍ରିପାଠୀ ମଉସା ବହୁତ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ହଠାତ୍
 ମୋ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବାରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଭଳି ପରଗିଲେ- ଏଇଟା କୁନୀ ?
 ଏତେ ବଡ଼ ହେଇ ଶାଲାଣି ! !

ମତେ ପାଖକୁ ଡାକିଲେ । ମୋ ହାତ ଦେଖିଲେ (ସେ ହାତ ଦେଖି ଜାଣନ୍ତି)
 କଣ କରିବାକୁ ଭଲପାଏଁ ପରଗିଲେ-

ମୁଁ କହିଲି- ଅଙ୍କ କଷିବାକୁ-

କହିଲେ- ନାହିଁ । ତୁମ ହାତରେ କଳା ଭଲ ହେବ । କଳାରେ ନାଆଁ
 କମେଇବ । ଗୁରୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ ଆସୁଥିଲେ ଗାତ ଶିଖାଇବାକୁ । ହାରମୋନିଅମ
 ଛଡ଼ା ଏସରାଜ ମଧ୍ୟ ଶିଖୁଥିଲି । ସେଇଦିନ ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବ (ସେତେବେଳେ ଯୁଗରେ
 ବଡ଼ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ସାହେବ କୁହାଯାଉଥିଲା) ନନାଙ୍କୁ କହିଲେ- ଏ ଝିଅଟିକୁ
 ଆମକୁ ଦେବେ ?

ନନା ହଁ ଭରିଥିଲେ । ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ହଁ ପଦଟି ପ୍ରତିଜ୍ଞାରୁ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ।
 ସେତେବେଳେ ମୋ ବୟସ କେତେ ? ବାଆର ପୁରି ତେଏର ଛୁଇଁବ ଛୁଇଁବ
 ହେଉଥିବ । ଟିକିନାନାର ବିଜାଘର ସ୍ଥିର ହେଲେବି ହେବାକୁ ତଥାପି ବହୁତ ବିଳମ୍ବ
 ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବ କାହାପାଇଁ ମତେ ମାଗିନେଲେ ମୁଁ ତ ଜାଣି ନଥିଲି ।
 ନନା ବି କଣ ଜାଣିଥିଲେ ! ! ନା, ଜାଣି ନଥିଲେ ।

ତାପରେ ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବଙ୍କ ଘରୁ ମୋ ପାଇଁ ଡ୍ରଙ୍ଗ ଖାତା, ରଙ୍ଗ ବାକ୍ ତୁଳୀ
 ପହଞ୍ଚିଲା । ଡ୍ରଙ୍ଗ ମତେ ଆଦୌ କଷ୍ଟ ହେଉ ନଥିଲା । କକେଇପୁଅ ଭାଇନା ତା
 ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କର ପ୍ରାକ୍ତିକାଳ ଖାତା ଆଣି ଡ୍ରଙ୍ଗ କରି ଦେବାକୁ କହୁଥିଲା । ବେଙ୍ଗ,
 ଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଆଦି ଆଙ୍କି ଦେଉଥିଲି । ମାଲିକମାନଙ୍କୁ ଜାଣେନି । ମୋର ଛବିଅଙ୍କା
 ଦେଖି ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବ ଖୁସି ହେଉଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ଛବିଅଙ୍କା ଦେଖୁଥିଲି ହୁତୁରୁ

ଭାଇନାଙ୍କର । ରତ୍ନାଙ୍କର ପତିଙ୍କ ପୁଅ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ତ୍ରିବିକ୍ରମ ପତିଙ୍କଠୁ ତାଙ୍କରି ପ୍ରଭାବ ହୁଏତ ପଡ଼ିଥିବ ।

ଭାଇନାଙ୍କୁ ନନା ଅଠରବର୍ଷରୁ ବିଭା କରି ଦେଇଥିଲେ । ଭାଇନା ଖୁବ୍ ଭଲ ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ପାଟନା ଇନିଭରସିଟି ଥିଲା, ଭାଇନା B.Sc ରେ ବିହାର-ଓଡ଼ିଶାରେ ସେକେଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସେତେବେଳକୁ ବଡ଼ପୁଅ ହୋଇଥିଲା । ପାଟନାରେ M.Sc ପୁରା ନକରି ସର୍ବତ୍ତେପୂର୍ବ ଝଙ୍କିରାରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପୋଷିଂ ଯାଜପୁର ଟାଉନ । ଭାଇନା ଭାଉଜ ଦୁଇଟି ସାନସାନ ପୁଅକୁ ଧରି ସେଠାକୁ ଗଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଯାଇଥିଲି । ସେଠି କଲେଜର ଥିଲେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ତ୍ରିପାଠୀ । ତାଙ୍କର ଦୁଇଝିଅ ଉମା, ଅନୁ ମୋର ସାଙ୍ଗ ବନି ଯାଇଥିଲେ । ପୁଣି ମୁନସଫ ଥିଲେ ରମେଶ ମିଶ୍ର । ଚିତାକଟା ଓରଫ ଝରୁପାଣି ନାଆଁରେ ସେ ଲେଖୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୀର ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଝିଅ ହେମାନାମୀ । ସେ ଉଦନାନୀର ବହୁତ ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଝିଅ ନାଲୁ ଓ ସାନଭଉଣୀ ବିନି ମଧ୍ୟ ମୋର ସାଙ୍ଗ ହେଲେ । ତାଙ୍କ ଝିଆରୀ କନକ ନାନାଙ୍କର ବର ସତ୍ୟବାଦୀ ଭାଇନା ସେଠାରେ ଭାକ୍ତର ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଝିଅ ରାନ୍ନୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ (ରାନ୍ନୁ ମିଶ୍ର) ବହୁତ ନାଆଁ କମେଇ ଥିଲା । ପୁଣି, ଭାଇନାଙ୍କ ପଡ଼ିଶା ଥିଲେ ଏଭୁଜନ, ସୁକୁମାର ଦାସ ଓ ମେନୁଦି । ତାଙ୍କ ଝିଅ ଝୁନ୍ନୁ (ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଅଭିନେତ୍ରୀ ଝରଣା ଦାସ) ଓ ପୁଅ ଝୁପନା(ପରେ ପାଇଲଟ) । ସବୁବେଳେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ସାଙ୍ଗରେ ବୁଲୁଥିଲେ । ବୈତରଣୀ ଗାଧୁଆ, ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଖେଳାବୁଲାରେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର କଟି ଯାଉଥିଲା ଦିନ ରୁଡ଼ାକ ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ କଲେଜ ଚପ୍ରାଣୀ କଣ୍ଠୁରୀ ପହଞ୍ଚିଲା, “ବାବୁ କହିଛନ୍ତି କୁନି କଟକ ଯିବେ ।” ସବୁ ଆନନ୍ଦ, ମଉଜ ଛାଡ଼ି କଟକ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଆସି ଜାଣିଲି, ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବଙ୍କ ଖୁଡ଼ୀ ଆସିଛନ୍ତି ମତେ ଦେଖିବେ । ଗାଡ଼ି ଆସିଲା । ଗଲି । ଦିନସାରା ରହିଲି । ତାଙ୍କର ପସନ୍ଦ ହେଲି । ପ୍ରସାଦ ଥିଲା ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବଙ୍କ କକେଇପୁଅ ଭାଇଙ୍କ ପାଇଁ- । କିନ୍ତୁ ବୋଉର ସାଙ୍ଗ ପରିଜାଣି ମାଉସୀ ଉହାଡ଼ରୁ ଆଇ ନନାଙ୍କୁ ଜେରା କଲେ- (ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ପରିଜାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ)- ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବ ଆପଣା ପୁଅ ଛାଡ଼ି କକେଇଙ୍କ ପୁଅ ପାଇଁ କୁନାକୁ କାହିଁକି ମାଗିଲେ ? ତାର ବୋଉ ନାହିଁ ବୋଲି ? ?

କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ଖାଲି ନାଚିବା କୁଦିବା ସାର; କାମ କିନ୍ତୁ ହେବ ଏକା ଠାକୁରଙ୍କ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ । ମଣିଷର କରାମତି ତୁଚ୍ଛ ଆସ୍ଥାଳନ ! ।

୧୯୪୨ ମସିହା ମେ ମାସ । ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବଙ୍କ କକେଇ ଝିଅ ଭଉଣୀର
ବିଭାଘର । ଆସିଲେ ନନାଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବାକୁ । ମୋର କକେଇ ପୁଅ ଭାଜନା
ହାଡ଼ିବନ୍ଧୁର ସେଇ ସମୟରେ ବ୍ରତଘର । ମୋ କକେଇ ତାଙ୍କ ବାଜଣି ବର୍ଷ ବୟସରେ
ଯୋଡ଼ିଏ ଛୋଟ ପୁଅ ସହ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଖୁଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ି ମରି ଯାଇଥିଲେ । କକେଇଙ୍କ
ପଛେପଛେ ବଡ଼ ପୁଅ (ବାଉରାବନ୍ଧୁ) ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ମରିଥିଲେ । ଏକମାତ୍ର
ପୁଅ ହାଡ଼ିବନ୍ଧୁ । ତାର ନନା ନାହାନ୍ତି । ମୋ ନନା ବ୍ରତ କରିବେ, ଏଣୁ ସେ ଯିବା
ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ପୁଣି ହାରନାନାର ଦିଅର ଫକିରଙ୍କ ବ୍ରତଘର ସେଇ ସମୟରେ ।
ଏଣୁ ବନ୍ଧୁଘରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ ସାନଭାଇ ଶିବ ଚପ୍ରାଣୀ ଆନନ୍ଦଙ୍କ ସହିତ
ଯିବ । ବାକି ରହିଲି ମୁଁ । ନନା ତାଙ୍କର ଅସୁବିଧାମାନ ଏବଂ କାରଣମାନ
ଦର୍ଶାଇଲେ । ଯେହେତୁ ମୁଁ ଫାଙ୍କା ଥିଲି ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବ ଏ ବିବାହରେ ଯୋଗ
ଦେବାକୁ ମତେ ନେଇଯିବାକୁ ଖୋଜିଲେ ଓ ନନା ମଧ୍ୟ ରାଜି ହୋଇଗଲେ ।
ସୁତରାଂ ବିଭାଘରର ବହୁପୂର୍ବରୁ, ସେଇଟା ଯେ ମୋର ଏକଦା ଶାଶୁଘର ହେବ
ଜାଣିବା ପୂର୍ବରୁ, ଶାଶୁଘରକୁ ଆସିଗଲି । କଟକରେ ମୁଁ ଫୁକ ପିନ୍ଧି ବୁଲୁଥିଲି
(ସେତେବେଳେ ସାଲଖ୍ୟାର କମିଜ ପିନ୍ଧିବା ପ୍ରଥା ନଥିଲା) ଯେହେତୁ ମଫସଲ
ଗାଁଆକୁ ଆସୁଚି, ଭାଉଜ, ମାଳନାନୀ ମାନେ ମିଶି ମତେ ଦୁଇ ଝରିଖଣ୍ଡ ଶାଢ଼ୀ,
ସାୟା, ବ୍ଲାଉଜ ବାକ୍ ସଜେଇ ଦେଇଥିଲେ । ଫୁକ ଜମା ଦେଇ ନଥିଲେ ।

ତ୍ରିପାଠୀ ସାହେବ, ତ୍ରିପାଠୀ ମାଉସୀ ଓ ତାଙ୍କର ନିଜଲୋକ କିଏ କିଏ
ମିଶି ରାତି ମେଳରେ କଟକଠୁ ବାହାରିଲୁ । ଭୋର ତିନିଟାରେଆସି ବାଲେଶ୍ଵରରେ
ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସେତେବେଳେ ଆଜିକାଲି ଭଳି ସରକାରୀ ବା ବେସରକାରୀ ବସ୍
ଝଲୁ ହୋଇନାହିଁ । କେବଳ ରୁପସାରୁ ଗୋରୁ ମହିଷାଣୀ କୋଇଲା ଖାଦାନ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଡ଼ୀ ଗାଡ଼ି (Light Train) ଝଲୁ ରହିଥିଲା । ଆମଭଳିଆ ଲୋକେ
ସାଧାରଣତଃ ବାଲେଶ୍ଵରଠୁ କାରରେ ଆସୁଥିଲେ । ସେଦିନ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବରୁ କାର
ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ କକେଇ ଅର୍ଥାତ୍ ମୋର ଭାବି ଶ୍ଵଶୁର ଆଉ

ମୁଁ ଗୋଟେ କାରରେ ଆସିଲୁ । ତ୍ରିପାଠୀ ମଉସା ମାଉସୀ ତାଙ୍କ ଲୋକଙ୍କ ସହ ନୀଳଗିରି ଦେଇ ଉଦଳା ଖଲାଡ଼ି (ଦଦେଇଙ୍କ ସର୍ଦ୍ଦାରୀ ଜାଗା) ଖଲିଗଲେ ଆଉ ଗୋଟେ କାରରେ ।

ଘଣ୍ଟାକରେ ଆସି ଦୁର୍ଗାପୁର ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ବି ତଥାପି ଆହୁରି ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିନି । କିନ୍ତୁ ଫର୍ଜା ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ କକେଇ ଖୁବ୍ ତେଜା ମଣିଷ । ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ପାହୁଣ୍ଡ ପକେଇ ଦଣ୍ଡକରେ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ଦେଇ ଖଞ୍ଜାକୁ ପଶିଗଲେ । ପଛରେ ନୂଆ ଶାଢ଼ୀ-ପିନ୍ଧାଳି ମୁଁ ଛନ୍ଦି ହେଲି । ମୋର ପାଦରୁ ଗଳାଣିଆ ନାଲି ଭେଲଭେଟ କନାର ଫୁଲବାଲା ଚପଲଟା ଛିଟକି ଗଲା । ନଇଁପଡ଼ି ବାଆଁ ଗୋଡ଼ରେ ଚପଲଟା ଗଲେଇ, ଶାଢ଼ୀ ସଜାଡ଼ି ଉପରକୁ ଉଠିଁ ଚମକି ଉଠିଲି । ଦେଖିଲି, କୋଡ଼ିଏ ବାଇଶି ବର୍ଷର ଅପୂର୍ବ-ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ଜଣେ ନଇଁପଡ଼ି ମତେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ମୁଗ୍ଧ-ଚକିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେ ଦୃଷ୍ଟି ଉପରୁ ମୋ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ହଟାଇ ଆଣି ପାରୁ ନଥିଲି । ସତେକି ଲଠା ଲାଖି ଯାଇଥିଲା । ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ ସକ୍ ଖାଇବା ଭଳି ଥରି ଉଠୁଥିଲା ସମଗ୍ର ସଭା । ଦଣ୍ଡକରେ ଆପଣାକୁ ସମ୍ଭାଳି ଶାଢ଼ୀ ସଜାଡ଼ି ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ କକେଇଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କଲି । ତାଙ୍କ ଝିଅ ନାରୁ ଆସି ମତେ ବଡ଼ ଆଦରରେ ଭିତରକୁ ନେଇଗଲେ । ପରେ ଜାଣିଥିଲି କୁଆଡ଼େ ଏଇ ଉଦ୍ରଲୋକ ମୋର ବର ହେବେ । ଏଇଟା ଥିଲା ଆମର ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟି ବିନିମୟ । କଣ ଯାକୁଇ ପ୍ରେମ କହନ୍ତି ? କିନ୍ତୁ ବୟସ ସେତେବେଳକୁ ମତେ ତେଏର ବି ପୁରି ନଥିଲା । କେଜାଣି !!

ନାରୁଙ୍କର ଦୁଇଦିନ ପରେ ବିଭାଘର ହୋଇଥିଲା । ସେ ତାଙ୍କ ଶାଶୁଘର ବ୍ରହ୍ମପୁରକୁ ଖଲିଗଲେ । ତାଙ୍କ ଭାଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗଲେ । ମୁଁ ବୋଧହୁଏ କୋଡ଼ିଏ ବାଇଶିଦିନ ତାଙ୍କ ଗାଆଁରେ ରହି କଟକ ଫେରି ଆସିଥିଲି । ୧୯୪୨ ମସିହାରୁ ୧୯୪୪ ଡିସେମ୍ବରରେ ମୋର ବିଭାଯୋଗ ଫିଟିବା କଥା; କିନ୍ତୁ ମତେ ଚାଲିଯିବୁଁ ହେବାରୁ ଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ଅଟକିଗଲା ଏବଂ ୧୯୪୫ ଡିସେମ୍ବର ଦୁଇତାରିଖରେ ବିଭାଘର ହେଲା । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ମ୍ୟାଟ୍ରିକ ପାଶକରି । Sc. ପଡ଼ିଲିଣି P.C.M. ନେଇ ।

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି । । ୫୩

ମୋ ଚରଫରୁ ବିବାହର ସବୁ କଠିନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ “ବାତୁଅ ପାଣିଗାଧୁଆ” । ଅନ୍ଧାର ଆଉଥାଉ ବଡ଼ ଭାଉଜ, ନାନାମାନେ ଓ ଆମ ଭାଉଜ ମତେ ନେଇଗଲେ, ଯିଏ ଯାହା ମନଇଚ୍ଛା ହଲଦୀ ବୋଲି ସାରିଲା ପରେ ଗାଧୋଇ ସାରି ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗାଟା ଖୋଲି ଗୋଡ଼ରେ ପଛକୁ ଆଡ଼େଇ ନୁଆଲୁଗାଟା ପିନ୍ଧିବା ବିଧିଟା କିଛି କମ୍ କଷ୍ଟର କାମ ନଥିଲା । ମୁଁ କାନ୍ଦୁଥିଲି ।

ଆମ ଆଡ଼େ ବିଭା ହେଉଥିବା ଝିଅକୁ ମଝିରେ ବସାଇ ଝରି କଡ଼େ ପରିବାର ତଥା ବାହାର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକେ ଘେରି ବସିଯାନ୍ତି । ଗୀତଗାଇ ବାହୁନା କାନ୍ଦଣା ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ନନା ଆଗରୁ କହିଦେଲେ, କୁନୀ ମୋ ସାଙ୍ଗେ କଲେଜ ଯିବ ।

କିଏ ଜଣେ ପଢ଼ିବେଲା- ଆଜି ବି ? ଅର୍ଥାତ୍ ସେଦିନ ଶନିବାର ମଙ୍ଗଳନ । ରବିବାର ବିଭାଘର । ମୁଁ କାହିଁକି ମନା କରିବି ! ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଗଲି । ଆସିବା ଆଗରୁ ନନା କ୍ଲାସରେ ମତେ ପୁଲାଏ ନିମ୍ନାନ୍ତର୍ଣ୍ଣ ପତ୍ର ଦେଇ କହିଲେ - ତୋ ସାଙ୍ଗ ମାନଙ୍କୁ ଦେଇଦେ-

ମୁଁ Sweet କୁ ଦେଇଦେଲି । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୋ ଚରଫରୁ ବାଣ୍ଟିଦେଲା ।

ବାତୁଅ ପାଣି ଗାଧୋଇବା ପରେ ଲବଣଚଞ୍ଚରା । ଗୋଟେ ନୁଆ ମଣିଶା ଉପରେ ନୁଆ ହଲଦିଆ ବଉଳପାଟ ପିନ୍ଧି ବସିଥାଏ । ମୋ ପାଖରେ ଥାଏ ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାଙ୍ଗ ମନୋରମା ଅର୍ଥାତ୍ ମୋର Sweet । ଜୋରରେ ବ୍ୟାଘ୍ରପାଟି ସାଙ୍ଗକୁ ହୁଲହୁଲି ଶଙ୍ଖ ମହୁରୀରେ ଝରିଆଡ଼ କମ୍ପି ଉଠିଲା- ବର ଆସିଲା, ବର ଆସିଲା, ଝରିଆଡୁ ହୁରି ଶୁଭିଲା ।

ସମସ୍ତେ ବାହାରକୁ ଦଉଡ଼ିଲେ । କିନ୍ତୁ Sweet ମୋ ପାଖକୁ ଝଲି ଆସିଲା । କହିଲା- ଠିଆ ହେଇ ପଡ଼ । ଅମ୍ମ (ମୋ ବର)କୁ ତୁ ଦେଖୁ ପାରିବୁ । କିନ୍ତୁ ବରବେଶ ! ମନବୋଧ କରି ଦେଖୁଥା- ମୁଁ ଆସୁଟି- ସେ ମଧ୍ୟ ପଳାଇଲା । ମୁଁ ଠିଆ ହୋଇ ଝରକାବାଟେ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲି । ପ୍ରକୃତରେ ମୋ ବର ବରବେଶରେ ବହୁତ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲେ ।

ତୋଜିରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ହଜାରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକ ଖାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନନାଙ୍କର କଡ଼ା ଅନୁରୋଧ ଥିଲା “କାହାରିଠୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଉପହାର ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ନାହିଁ । କେବଳ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦିଅନ୍ତୁ; ଯିଏ ଯେତେ ପାରିବେ ।” ମନ୍ତ୍ରପାଠ କରି

ବ୍ରାହ୍ମଣ ହାତଗଣ୍ଠି ପକାଇଲେ । ଶ୍ଳୋକ ବୋଲା ଉଠିଥିଲା । ଦଦେଇ କନ୍ୟାଦାନ କରିଥିଲେ । ସେ ମତେ ପଦ୍ମାବତୀ ତାକୁଥିଲେ । ବେଦୀରେ କନ୍ୟାନାମ ‘ପଦ୍ମାବତୀ’ କହିବା ବେଳେ ମୋର ବର ତାଙ୍କ ହାତଟା ଓହରେଇ ନେଇଥିଲେ- ପଦ୍ମାବତୀ ? ଭାବିନେଲେ ହୁଏତ ଆଉ କେଉଁ ଝିଅ ! ! ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଦଦେଇ ସଂଶୋଧନ କଲେ- ଦୁର୍ଗାବତୀ- ଓଡ଼ିଶା ତଳେ ବି ମତେ ହସ ମାଡୁଥିଲା ।

ଶାଶୁଘରକୁ ଆସିଗଲି । ସେଦିନ ହୋମଘର । ଦିନସାରା ନିଆଁଧାସ ଆଗରେ ଓଡ଼ିଶା ଟାଣି ବସିଥିଲି । ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟଦାୟକ ଥିଲା । ସରିବାପରେ ଧୁଆଁଧୋଇ ହେଲି । ମାଆ (ଶାଶୁ) ନାଲି କୋଟିକମ ଧଡ଼ିବାଲା ଶାନ୍ତିପୁରୀ ଶାଢ଼ୀଟିଏ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ- କହିଲେ-ପିନ୍ଧି ପକା । ପିନ୍ଧି ସାରିବାପରେ କିଏ କେଜାଣି ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆମ ଶୋଇବା ଘରକୁ ମତେ ପେଲିଦେଲା । ବାହାର ଆଡୁ କବାଟ ଟାଣି ନେଲା ।

ସ୍ବାମୀ ଭିତରୁ ବନ୍ଦ କଲେ ।

ମାଳନାନୀ ବୁଦ୍ଧି ବତେଇ ଥିଲା- ଆମେ ଝିଅମାନେ ହେଲୁ ବଳି ମୁହଁର ଛେଳି । ତୋର ଦେହମାନର ମାଳିକ ଏବେ ଅମ୍ମ (ମୋ ସ୍ବାମୀ) । ଆପଣାକୁ ସମର୍ପଣ କରିଦେବୁ । ତାଙ୍କରି ମନ ନେଇ ଚଳିବୁ । ତେବେ ଜୀବନରେ ସୁଖୀ ହେବୁ । ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କୁ ଜୁହାର କରିବୁ-

ଆଗରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି, ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି ଜୁହାର କରିଥିଲି ।

ଦୁଇ ହାତରେ ମତେ ଉଠାଇ ଧରି ସିଧା ସଳଖ ମୋ ମୁହଁକୁ ଉଠିଲେ । କହିଲେ- ଦେଖ, ତୁମକୁ କଟକରୁ, କଲେଜରୁ, କେତେ ଉଚ୍ଚା ଜାଗାରୁ ଆଣି ମଫସଲରେ ପକାଇଦେଲି । ନିଜକୁ ସ୍ଵାର୍ଥପର ପୁଣି ଦୋଷୀ ଲାଗୁଛି, କିନ୍ତୁ କିସ କରିଥାଆନ୍ତି ! ତୁମେ ନ ଆସିଥିଲେ, ତୁମକୁ ନ ପାଇଥିଲେ ଜୀବନଟା ମୋର ଜିଅନ୍ତା-ମରଣ ହୋଇ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତା ଯେ ।

ଆଖି ତୋଳି ଅନାଇଲି । ବିରତ ସାଢ଼େ ତିନିବର୍ଷ, ବୟାଳିଶି ମେ’ ରୁ ପଞ୍ଚାଶିଶି ତିରିସନ୍ଧର ଭିତରେ ଥରେ ବି ଦେଖା ହୋଇନି । ବିଶେଷ ବଦଳି ନାହାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଆଜିଏ ଲୋକଟାର ମଧୁରାତି ! ଅଥଚ ତାଙ୍କର ସରଳ ସ୍ଵାକାରୋକ୍ତି ଆଉ ମୁହଁର କରୁଣ ଦୋଷୀଦୋଷୀ ଭାବ ମତେ ବ୍ୟଥିତ କଲା । ବାଧା ଦେଲି । କହିଲି- ଏଥରେ

ଆପଣଙ୍କର ଦୋଷ କୋଉଠି ରହିଲା । ଯାହା କରିବାର ଆପଣଙ୍କ ବାପା ଆଉ ମୋ
ନନା କରିଛନ୍ତି । ହୁଏତ ଠାକୁରଙ୍କର ଏଇଆ ବରାଦ ଥିଲା-

- ଆରେ । ମତେ ତୁମେ କୁହ । ଆପଣ ନୁହେଁ-
- ତେବେ ଆପଣ ଆଗ ମତେ ତୁ କୁହନ୍ତୁ, ମୁଁ ତୁମେ କହିବି । ମୁଁ ତ ସାନ ।
- ଆଛା । କହି ସେ ହସିଥିଲେ କେବଳ ।

X

X

X

ମୁଁ ଏତେବର୍ଷ ପରେ ବି କେତେ ଦିନେ ହେଲେ ଆପଣାକୁ “ବଳି ମୁହଁର
ଛେଳି” ଭଳି ଅସହାୟ ଅନୁଭବ କରିନି । ବରଂ ମୋର ଛୋଟିଆ ଘରଟାରେ ମୋର
ବୁବେଲ ଦଉଡ଼ି ଚଉକିଟା ମୋତେ ବ୍ରିଟିଶ ମହାରାଣୀ- ଏଲିଜାବେଥଙ୍କର ମୟୂର
ସିଂହାସନ ଅନୁଭବରୁ ବଳକା ଲାଗିଛି । ଆପଣାର ସବୁଷ୍ଟି ହିଁ ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପତ୍ତି ।
ଏଇଟା ମୋର ସବୁବେଳର ମତ ।

ଶାଶୁଘର

ଶାଶୁଘରକୁ ଆସିବା ବେଳକୁ ଶୁଶୁର ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗୀ । ସର୍ଦ୍ଦାର ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବେରାମ ଲାଗି ତାଙ୍କ ପୁଅ ଅର୍ଥାତ ମୋ ସ୍ବାମୀ ସର୍ଦ୍ଦାରା ବୁଝୁଥିଲେ । ମହାରାଜା ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ । ବାପା ତାଙ୍କ ପୁଅଙ୍କୁ ବାରିପଦା ଯିବା ଆସିବା ପାଇଁ ଛ'ଶହ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଗୋଟେ ମଟର ସାଇକେଲ କିଣି ଦେଇଥିଲେ । ସେଇଥିରେ ସେ ଆବଶ୍ୟକ ବେଳେ ମହାରାଜାଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରୁଥିଲେ । ତା ପୂର୍ବରୁ ଶୁଶୁରଙ୍କର ଗୋଟେ ଟ ୧ ୨ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର କ୍ୟାନଭାସ ଛାତବାଲା କାର ଥିଲା । ଘରେ ଘର ମଣିଷ ତିନିଜଣ (ବାପା ମା ଓ ତାଙ୍କ ପୁଅ, ପରେ ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ ହେଲି) କିନ୍ତୁ ଝକର ବାକର ଚଉଦ ଜଣ । ଦୁଇଜଣ ଖାସ ବାପାଙ୍କୁ ଦାଣ୍ଡକୁ ଟେକି ବୋହି ନିଆ-ଅଣା କରୁଥିଲେ । ରିକ୍ସା (ଗୋଟେ କିଣା ଯାଇଥିଲା)ରେ ବସାଇ ଟାଣି ଟାଣି ତାଙ୍କୁ ବେତନଟୀ ବୁଲାଇ ଆଣୁଥିଲେ । ଦୁଇଜଣ ରଜାଘର ପାଇକ ପ୍ରତିଦିନ ଆସି ହାଜିରା ଦେଉଥିଲେ । କାମ ଥିଲେ କରିବେ, ସକାଳୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇବେ । ବିଲବାଡ଼ି ଓ ନଈପଠରେ ଋଷ କରାଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଦୁଇଜଣ ମୂଲିଆ । ମୂଲ ଆଠଣା ପଇସା ଅଥବା ଋଷ ସେର ଧାନ । ପଖାଳ ବା ଜଳଖିଆ ଖାଇବେ । ହିଡ଼ବାଡ଼ ହଳ ଲଙ୍ଗଳ ଖତବୁଣା ସବୁର ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କର । ଦୁଇଜଣ ବାରମାସିଆ, ଅର୍ଥାତ୍ ଦିନରାତି ରହିବେ । ଜଣେ ଗାଈ ବଳଦ ଚରେଇବ ଓ ଅନ୍ୟଜଣେ ମଇଁଷି । ପୁଣି ଘାସ ଆଣିବାକୁ ଜଣେ । କାମତୁଣୀ ଦିଜଣ । ଜଣେ ବାସି କାମ କରିବ । ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଗୁହଳ ପକେଇବ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରାନ୍ଧିବାଡ଼ି ପରଷିବା ଲାଗି ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନାନୀ ତ୍ରିନାଥମାଆ ଥାଏ । ତା ପୁଅ ଥାଏ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ।

ଏମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଗୋଟେ ହାତଡ଼ିକୁ ମାଆ ରଖୁଥିଲେ (ତା ବର ତାକୁ ତଡ଼ି ଦେଇଥିଲା) ସେ ବହୁତ ବିଶ୍ୱାସୀ । ଖାଲି ପାନ ଭାଜି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେବା ଓ ଗୁଣ୍ଡି ଭାଜିବା ଜତ୍ୟାଦି ତା କାମ । ଠିକା ମୁଢ଼ି ଭାଜୁଣୀ ଆସେ ଏ ୧୯୪୩ ସାଲ ମରୁଡ଼ି- ଦୁର୍ଭିକ୍ଷରେ ଗୋଟେ ଲୋକ ସେରେ ଭୁକା ନେଇ ପୁଅଟେ ଦେଇ ଯାଇଥିଲା । ତାକୁ ମୋ ଶାଶୁ ପାଲିଥିଲେ । ତାକୁ ସମ୍ବଳିବାକୁ ଛୋଟ ଝିଅଟେ ଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଶୁଆପିଆ ଓ କାମର ତଦାରଖ ମାଆ କରୁଥିଲେ । ମୋର କାମ ହେଲା ସକାଳୁ ଶୁଶୁରଙ୍କର ଟେବୁଲ ଝାଡ଼ି ଗୁଛେଇ ରଖିବା । ତାଙ୍କ ପାଖେ ବହି ପଢ଼ିବା ଛଡ଼ା ଖାଇବା ବେଳ ହେଲେ ଯିଏ ବି (ମାଆ କିମ୍ବା ତ୍ରିନାଥମାଆ) ବାବୁ, ଆଣି ବାପାଙ୍କ ସାମନାରେ ଥୋଇ, ଗୋଟେ ବିଞ୍ଚଣା ଧରି ବିଞ୍ଚିବା । ବଡ଼ ଆରାମ ଚେଆର ହାତ ଉପରେ ସୁନ୍ଦର ଶିଶୁକାଠର ପଟାଟିଏ ପକାଯାଇ ଟେବୁଲ କାମ କରିଥାଏ । ତାରି ଉପରେ ଥାଳି ଗିନା ଗିଲାସ ଥୁଆ ଯାଏ । ହଁ, ଗାଧୋଇ ସାରିଲେ ମୁଁ ଶନିଷ୍ଠୋତ୍ତ ବି ପଡ଼େ । ତାପରେ ବାପା ଖାଆନ୍ତି ।

X X X X X

ମୋ ବିଭାଘର ଭୋଜିକୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜା ସାହେବ ଆସିଥିଲେ । ଦାଣ୍ଡଘରେ ମୋଟା ଗଦି ଓ ଗେରେଦା ପକା ଯାଇଥିଲା । ରାଜାଙ୍କ ତରଫରୁ ମତେ ଖଣ୍ଡେ ସୁନ୍ଦର ଗାଡ଼ ଗୋଲାପି ରୂପା ଜରିଥିବା ବନାରସା ପାଟ, ଦୁଇ ଅଡ଼େଇ ଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବାର ସୁନା ଉପରେ ପ୍ଲାଟିନାମ କୋଟେଡ଼, ରୁବି ପନ୍ନା ହାରା ଓ ମୁକ୍ତର ଝୁରା ଲାଗିଥିବା କାନବାଲା ମିଳିଥିଲା । ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କ ଛଡ଼ା ରାଜ ପରିବାରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର କାନବାଲା ଓ ମୁଦ୍ରା ଆଦି ମିଳିଥିଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦଦେଇପୁଅ ଭାଇ, ମୋର ବଡ଼ ଦେଡ଼ପୁର ତରକାଳିନ ଓଡ଼ିଶା-ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ D.P.I. ସେଦିନ ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କୁ କହିଥିଲେ- ହଜୁର ! ଝିଅଟାକୁ ମୁଁ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରୁ ଘିନି ଆଣିବି- (D.P.I. ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ ଆମ ତ୍ରିପାଠୀ ମଉସା)

ମହାରାଜା ସାହେବ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ- ବୁଝିଲ ତ୍ରିପାଠୀ ! ଘୋଡ଼ାର ସିଂଗ ନାହିଁ !! ଅର୍ଥାତ୍ ସିଂଗ ଥିଲେ ଘୋଡ଼ା ରଖିବ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷାର ସେ କଡ଼ା ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ । ମହାରାଜା ସାହେବ ବଂଚିଥିବା ଅବଧି ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ବାଳିକା ଉଚ୍ଚ-ଜଞ୍ଜାଳୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଥବା ମହିଳା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଚଲୁ ହୋଇ ନଥିଲା । ମହାରାଜ

X X X X X

ଶାଶୁ ଟିକେ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲେ । କହିଲେ - ସେ ତ ନଉଟି; ଆଉ ମୁଁ
କିଶ କରାବି !

X X X X X

ଶାଶୁଙ୍କର ବାପା ମାଆ ଦୁହେଁ ତାଙ୍କୁ ଋଗିବର୍ଷ ହେଲାବେଳେ ମରି ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଆଉଜଣେ ଦୁଇବର୍ଷର ଭଉଣୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ କକାଖୁଡ଼ୀ ମଣିଷ କରିଥିଲେ । ବାହାଚୁଡ଼ା ବି ଦେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସେଇ କକେଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜାଙ୍କ ରାଜୁତି କାଳରେ ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଥିଲେ ଓ ରିଟାୟାର କରିଥିଲେ । ବୟସ ଅଧିକ । ପୁଣି ତାଜବେଟିସ ହେତୁ ଆଖିର ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଉଣା ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ବିଭୀକ୍ଷର ଭିତରେ ଅସୁବିଧା ହେବା ହେତୁ ବିଭୀକ୍ଷରେ ଯୋଗ ଦେଇ ପାରି ନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ବଂଶର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ନାତୁଣୀବୋହୂକୁ ଦେଖିବାର ଜଞ୍ଜା ପ୍ରକଟ କରିଥିଲେ । କିଛିଦିନ ବାଦେ ଶୁଶୁର ତାଙ୍କୁ କାର ପଠାଇ ଆଣିବାର ବୟୋବସ୍ତ କଲେ । ସେଦିନ ଶାଶୁ ନିଜେ (ରାନ୍ଧୁଣୀ ନାନୀ ନୁହେଁ) ବହୁତ ଯତ୍ନ କରି ବହୁତ ରକମ ରନ୍ଧାବଡ଼ା କଲେ । ଅଜାଶୁଶୁର ପହଞ୍ଚିଲେ । ଗୋରା ତକ୍ତକ, ଉଁଝ, ପୁରା ଛଇଛାଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା । ସେ ଥିଲେ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓଙ୍କ ଗୁରୁପୁତ୍ର । ନାମ ଭାଗୀରଥ ମହାପାତ୍ର । (ଗୁରୁ ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର) ।

ପିଣ୍ଡାରେ ବଢ଼ିଆ ଆସନ ପଡ଼ି ଠାଆପାଣି କରା ଯାଇଥାଏ । ଅଜା ଆସି ବସିଲେ । ସବୁ ସଜେଇ ଗୁଛେଇ ମାଆ ଖାଇବାର ଆଳିଟା ମୋ ହାତରେ ଦେଇ, ପାଖରେ ବସି ବିଞ୍ଚିବାକୁ ଓ କିଛି ଦରକାର ଥିଲେ ବୁଝିବାକୁ କହି, ଉହାଡ଼ ହୋଇଗଲେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଏଟାସେଟା କହୁକହୁ ଅଜାଙ୍କର ଖୁଆ ସରିଆସିଲା । ସେ ଠିଆହେଲେ । ପିଣ୍ଡାକଡ଼ରେ ବାଲଟିଏ ପାଣି, ସାବୁନ ଓ ଚକ୍ଚକିଆ କଂସା ଲୋଟାଟେ ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା । ହାତ ଧରି ନେଲି । ଲୋଟାରୁ ପାଣି ଗଡ଼େଇ ହାତ ଧୁଆଇ ଦେଲି । ହାତ ଧୋଇସାରି ସେ ହାତ ବଢ଼ାଇ ଠିଆ ହେଲେ । ଋଗିଆଡ଼କୁ ଝହିଲି । ଗାମୁଛା କି ତଉଲିଆ ଦେବାକୁ ହୁଏତ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଧୀରେ କରି ମୋ ପିନ୍ଧାଲୁଗାର କାନିଟା କାଢ଼ି ହାତ- ମୁହଁ ପୋଛିଦେଲି । ସେ ଲୁଗାକାନିଟା ଧରି ବୋଧହୁଏ ଚିପିଚିପି ପରଶୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ହାତ ଧରି ନେଇ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଦାଣ୍ଡରେ ଗୋଟେ ଚଉକିରେ ବସାଇ ଫେରି ଆସୁଥିଲି, ଦୁହଁଙ୍କ କଥା ମୋ କାନରେ ବାଜିଲା ।

ବାପା (ଶୁଶୁର) ପଚାରୁଥିଲେ- ବୋହୂ ଦେଖିଲେ ? କେମିତି ଲାଗିଲା ?

ଅଜାଙ୍କ ଉତ୍ତର - ହୀରା ଖଣ୍ଡେ ।। ବୁଝିଲେ ନରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ । (ମୋ ଶୁଶ୍ରୁକ ନାମ) ପିଲାଦିନେ ମୁଁ ମୋ ମାଆ-କାନିରେ ହାତ ପୋଛୁଥିଲି । ଆଜି ମୋ ନାତୁଣୀ-ବୋହୂର କାନିଟା ମତେ ବହୁତ ଦିନ ପରେ ମାଆ କାନିର ଅନୁଭବ ଆଣିଦେଲା । ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଲା ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଲାଜରେ ମରିଗଲି । ଭାବିଥିଲି, ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଉଣା, ହୁଏତ ସେ ବୁଝି ପାରିବେନି । କିନ୍ତୁ, ନା । ମୁଁ ଠକି ପାରିନି । ଧରା ପଡ଼ିଯାଇଛି । ସବୁ ସେ ଜାଣି ପାରିଛନ୍ତି ।

X X X X X

ପ୍ରଫେସର ତକୂର ପରଶୁରାମ ମିଶ୍ର ଆମ ସବୁ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ନାଆଁରେ ଗୋଟେ ଗୀତ ପାଢ଼ିଥିଲେ । ତହିଁରେ ମୋ ନାଆଁ “କୁନୀ ଜଂଗଲି-ହାତୀ ।।” କାରଣ ପିଲାଦିନେ ମୋର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଖୁବ ଭଲ ଥିଲା । ପୁଣି ମୋ ଦୁଷ୍ଟାମୀ ବି ବହୁତ ଥିଲା । ତଥାପି ପରଶୁରାମ ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ମୁଁ ଯେତେ ଦୁଷ୍ଟାମୀ କଲେ ବି ମୋର ସାତଶୁଣ ମାଫ ! ପୁଣି ମୋ ନନାଙ୍କ ଆଖିରେ ବି ମୋ ଦୋଷ ଦିଶେନି । ବହୁତ ବଡ଼ ହେବା ଯାକେ ପଡ଼ିଆରେ ବ୍ୟାଡ଼ମିନଟନ, ହକି ଛଡ଼ା ଘନଶ୍ୟାମ ଦାଣ ପ୍ରଫେସରଙ୍କ ଝିଅ ମନୋରମା (ମୋର Sweet) ସାଥରେ ଡୁବୁ ବାଗୁଡ଼ି ଖେଳୁଥିଲି । କାଚଚୁଡ଼ି ତ ରହେନି । ସୁନା-ରୂପା-ଚୁଡ଼ି ମଧ୍ୟ ଚେପା ହୋଇଯାଏ, ବଙ୍କା ହୋଇଯାଏ । Sweetର ମାଆ ଓ ମୋ ନାନୀ ଗାଳି ଦିଅନ୍ତି । ପୁଣି ସଜାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ଏଣୁ ଆମକୁ କିଛି ଫରକ ପଡ଼େନି । ବଡ଼ି ଭୋରରୁ ଡକାଡକି ହୋଇ Sweet ଓ ମୁଁ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜର ବଟାନିକାଲ ଗାର୍ଡେନର ବାଡ଼ କଣାକରି ଭିତରେ ଗାଳି ପଶୁଁ । ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ଗୋଲାପଫୁଲ ଝେରିକରିବା ଆମ କାମ । କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ଆମର ଏକୃପେରିମେଣ୍ଟ । କଡ଼ ଗୋଲାପ କାଟଗିଲାସ ପାଣିରେ କେତେଦିନ ସତେଜ ରହିବ । ଫୁଟିଲା ଗୋଲାପର ଝରା ପାଖୁଡ଼ାଗୁଡ଼ା ଖାତା ଭିତରେ ବଡ଼ ଯନ୍ତରେ ରଖାଯାଏ । ସେଗୁଡ଼ା ପ୍ରଜାପତି ତେଣାଭଳି ଶୁଖିଲା ସୁନ୍ଦର ଖଡ଼ଖଡ଼ ପାଲଟି ଯାଏ । ତାଛଡ଼ା ଗଛରୁ ପିକୁଳି, ତୁତ୍କୋଳି ଖାଇବାର ଲୋଭ ତ ରହିଛି । ଯଦି ସେଇ ଭୋର ବେଳାରେ ତକୂର ପ୍ରଫେସର ବଳଭଦ୍ର ପ୍ରସାଦଙ୍କୁ ସାମନା ସଡ଼କରେ ଆସିବା ଦୂରରୁ

ଦେଖିପାରୁ ସେଇ ପଛପଟ କଣାବାଟେ ବାହାରି ଆସୁ । ଋଷଜୀକୁ ନମସ୍କାର କରୁ ।
ପୁଣି Morning walk କରୁଛୁ ବୋଲି ବାହାବା ବି ପାଉ ।

ନଶାଦମାନେ ତାଙ୍କ ଶାଶୁଘରେ । ଯାଆ ଦେହଶୁର ଟାଟାରେ । ଦିଅର
ପାଟନାରେ । ଏଠି ଶାଶୁଘରେ ଘରଲୋକ ମାତ୍ର ଋଷିଜଣ । ଶାଶୁ ଶୁଶୁର ଓ ଆମେ
ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ସ୍ବାମୀ ତାଙ୍କର ସର୍ଦ୍ଦାରା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ପଢ଼ିବା
ସମୟ ଛଡ଼ା ଅନେକ ସମୟ ବଳେ । ବେଳେବେଳେ ଖେଳିବାକୁ ଭାରି ମନହୁଏ ।
ଦଶବାରବର୍ଷର ପିଲାଟିଏ ବୋଲହାକ କରିବାକୁ ଥାଏ । ତା ନାଆଁ ହେଣ୍ଡା । ଆଉ
ଥାଏ କନ୍ଦି ହାଉଡ଼ି, ପାନ ଭଜାବାଲା । କଥା କହି ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଭାରି ବିଶ୍ୱାସୀ ।
ସକାଳ ହେଲେ କୋଉଠି କଦଳୀ କାନ୍ଦି, କୋଉଠି ପପୟା, କୋଉଠି ରାଜମେଝା
ଅତା (ଆତ), ପିଜୁଳି ପାଟିଲାଣି ଖୋଜି ଘରେ ଆଣି ରଖେ । ପୁଣି ଶୁଶୁର ଖାଇବା
ବେଳେ ଆଣି ଥୋଇଦେବା ତାର କାମ । ମୁଁ ଥିରକିନା ହେଣ୍ଡାକୁ ଶିଖେଇ ଦିଏ- କନ୍ଦି
ଉପରକୁ ଟେକାଟେ ପକା ତ ।

କନ୍ଦି ଟେକା ବାଜିବାରେ, ଟେକାଟା କୁଆଡୁ ଆସିଲା ଏକଡ଼ ସେକଡ଼ ବୁଲି
ଦେଖେ । ସେତେବେଳେ ତାର ହାଉଡ଼ି ଭାଷାରେ ଗାଳିଦିଏ । ଟେକାଟା ଦେଖେଇ
କହେ- ତୁ ମଇରୁ (ମରିବୁ) ମଇରୁ ମଇରୁ ।

ହେଣ୍ଡା ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଜିଜ୍ଞାସା କାଢ଼ି ଖତେଇ ହୁଏ - ତୁ - ତୁ- ଆଗେ ମରିବୁ । କଲି
ବଡ଼େ । ମାମାଂସା ପାଇଁ କନ୍ଦି ହେଣ୍ଡାକୁ ଘୋଷାଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ଶାଶୁଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇଯାଏ ।
ଆଉ ମୁଁ ? ଧୀରେ ଧୀରେ ଯାଇ ମୋ ଶୋଇବାଘରେ ପଶେ ଓ ହସେ ।

ସେଦିନ ସ୍ବାମୀ କାମରେ ବାରିପଦା ଯାଇଥିଲେ । ମୁଁ ଜାଣେ, କନ୍ଦି ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ
ଦିଖଣ୍ଡ ପାନ ମତେ ନିହାତି ଆଣିଦେବ । ସେଦିନ ତାକୁ ଡରାଇବାକୁ, ମଜା କରିବାକୁ,
ବହୁତ ମନ ବଳିଲା । ତାର ପାନ ଆଣିବା ବେଳ ଦେଖି ମୁଁ କଳା କମ୍ବଳ ଘୋଡ଼େଇ
ହୋଇ ଖଟତଳେ ଅପେକ୍ଷା କଲି । ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସି ଏକଡ଼ ସେକଡ଼
ଅନେଇଲା । ଏତିକି ବେଳେ ମୁଁ ମୁଷା ଆକୃତିରେ ହାତ ଦୁଇଟା ଯୋଡ଼ି ତାର ଦୁଇ
ଗୋଡ଼ ମଝିରେ ଭୂଷ-ଷ-ଷ କରି ପଶିଗଲି । ସେ ଡରରେ ମତେ ଡିଆଁଟେ ମାରି ତାର
ହାଉଡ଼ି ଭାଷାରେ- ଆ-ପା-ଲୋ ! - ଆ-ପା-ଲୋ କରି ସିଧା ଯାଇ ଶାଶୁଙ୍କ ପାଖେ

ହାଜର । ହାତ ଧରି ଘୋଷାଡ଼ି ଲାଗିଲା - ଆ- ଓ୍ୟାଲୁ - ଓ୍ୟାଲୁ- (ଅର୍ଥାତ୍ ଭାଲୁ) ଆ-
ଦେଖୁରୁ । ମାଆ ତାକୁ ଗାଳି ଦେଲେ - ଭାଲୁ କୁଆଡୁ ଆସିବ ଚଳା ?

ସେ କିନ୍ତୁ ନଛୋଡ଼ବନ୍ଧା । ମାଆକୁ ମୋ ଦୁଆର ମୁହଁଯାକେ ହାତଧରି ଟାଣି
ଆଣିଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ଣା ସଜାଡ଼ି ପୁରାପୁରି ସୁନାବୋହୁ ବନି ଗଲିଣି ।

ମାଆ ପଚାରିଲେ- ସେ କିଏ କହୁଛି, ଭାଲୁ ?

ମୁଣ୍ଡରେ ଓଡ଼ଣା । ହାତ ହଲାଇ ମୁଁ ଜଣାଇ ଦେଲି- କିଛି ମୁଁ ଜାଣେନି ।

ମାଆ ତାକୁ ଖୁନ୍ଦା ଉଠେଇ ଗାଳି ଦେବାକୁ ଲାଗିଥିଲେ- ପୋଡ଼ାମୁହଁ !
ମିଛେଇ ! ଭାଲୁ କୁଆଡୁ ଆସିବ । ଏ ?

ସେ କିନ୍ତୁ ଆଖି ଛୁଇଁ ବାରମ୍ବାର ପ୍ରତିବାଦ କରୁଥିଲା - ହତ - ହତ- (ସତ !
ସତ !) ଓ୍ୟାଲୁ । ହାତ ଦେଖେଇ ସାଇଜ ମଧ୍ୟ ବତେଇ ଦେଉଥିଲା । ସେମାନେ
ଗଲେ । ଆଉ ମୁଁ ? ମୋ ଖଟରେ ହସିହସି ଗଡ଼ି ଯାଉଥିଲି ଆପେ ଆପେ ।

X X X X X

ଉଣେଇଶଶହ ସତରଈଶି ମସିହା ! ସବୁଆଡ଼େ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସିବାର ହାଓ୍ୟା !

ସେତେବେଳେ ଆମ୍ଭକୁଡ଼ା ଗାଆଁର ଶରତ ଦାଶ କଂଗ୍ରେସୀ ନେତା । ଜମିଦାରୀ
ସରଦାରୀ ହଟେଇ ଦେବାକୁ ପ୍ରବଳ ଉଦ୍ୟମ ଚାଲିଥାଏ । ସଭା ସମିତି । ଜମିଦାର
ସର୍ଦ୍ଦାରମାନଙ୍କ ଘରକୁ କୌଣସି ଋକର ଋକରାଣୀ ବା ମୂଲିଆ ଆଦି କାମ କରିବାକୁ
ଛଡ଼ା ଯିବନାହିଁ ବୋଲି ଘେରଉ । ସତେ କି ସର୍ଦ୍ଦାର ଜମିଦାରମାନେ ତାଙ୍କର ହଠାତ୍
ଶତ୍ରୁ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି । କେହି ଆସି ନ ଥାନ୍ତି, କାମକୁ ସେଦିନ ।

ବାପା ମତେ ଡାକିଲେ । ପଚାରିଲେ- ମାଆରେ ! ଯଦି ଲୋକବାକ କେହି
ନ ଆସନ୍ତି, ଘରକାମ ତୁ କରି ପାରିବୁ ?

ମାଆ ମଝିରେ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ- ସେ କାହା ଝିଅ ! କାହା ବହୁ ! ! କିଏ
ତାକୁ ପଚାରୁଛ ତୁମେ ? ମାଆ-ଫାଆ ଠିକ୍ ଅଛି ତ ? ? ବାସନମଜା, ଗୁହାଳକଡ଼ା
ଭଳି ଛୋଟ କାମଗୁଡ଼ା ସେ କରିବ ? କରି ପାରିବ ? ?

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ପାଖକୁ ଆସି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି- ଆପଣ ଜମା ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁନି ବାପା । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ମୁଁ ସବୁ କାମ କରି ପାରିବି-

ଅନ୍ଧଦିନ ପରେ ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ଭାରତ ସରକାର ସର୍ବୋତ୍ତମମାନଙ୍କୁ ତହସିଲଦାର ଝକିରୀରେ ମୁକରିର ହେବାକୁ ମସ୍ତୁଆ ଦେଲେ । ମୋର ଜଣେ ଦେହଶୁର (ଦେହେଇ ଶୁଶୁରଙ୍କ ପୁଅ) ଖଲାଡ଼ି ସର୍ଦ୍ଦାର ଥିଲେ । ତହସିଲଦାରୀ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ମୁଁ ସତର ବର୍ଷର ଝିଅ ଅବୋଧ, ଅଜ୍ଞାନ ! ଝକିରୀ ହିସାବରେ କେବଳ ଜାଣିଥିଲି ପ୍ରଫେସରର, ଡାକ୍ତର, ଇଞ୍ଜିନିଅର ଆଉ ମାଷ୍ଟର । ବାକି ଯେତେ ଝକିରୀ କିରାନୀତଲର । ଇନ୍ଦ୍ରେ ତହସିଲଦାର ! ପୁଣି କି ଝକିରୀ !

ପରଲି - ତହସିଲଦାର କି ଝକିରୀ କି ?

ସେ କହିଲେ - ମୁଁ ତ କରିନି । କେମିତି ଜାଣିବି ?

ଆଗରୁ ମୁଁ ସେ ଝକିରୀ ନାଆଁ ଶୁଣି ନଥିଲି । ଟିକିଏ ବି ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇଲିନି । ସ୍ୱାମୀ କଲେନି । ବଦଳରେ କିନ୍ତୁ ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଣୁତରେ ଆମକୁ ବହୁତ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ବହୁତ ଅଭାବ ଭିତରେ ଗତି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସବୁ ଭାଗ୍ୟ ! !

ସେତେବେଳେ ବସ୍ ସର୍ଭିସ ନଥିଲା । କଟକ ଯାଇ ଭାଜନା (ପଦ୍ମନାଭ ମିଶ୍ର I.A.S.)ଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଗୋଟିଏ ବସ୍ ଲାଜନ ପାଇଁ ଅନୁମତି ମିଳିଲା । ବାରିପଦାରୁ ରୁପସା । ଶୁଶୁର ନାଆଁ ଦେଇଥିଲେ “ମେଘାସନ ବସ୍ ସର୍ଭିସ” । ବସ୍ ଚାଲିଲା । ଆୟ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଥିଲା । ବସ୍‌ର ସମସ୍ତ ଲୋନ ଶୁଝା ସରିଗଲା । ଟାୟାର ଆଦି କିଣା ପାଇଁ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ କିଛି ମୋଟା ଟଙ୍କାର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲା । ଉପାୟ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ବସ୍‌ର ମାଲିକାନା ସ୍ୱତ୍ୱକୁ ଆଉ ଜଣେ ପଇସାବାଲାଙ୍କ ସହିତ ଭାଗି (Share) କଲେ । ଭାଗିରେ ଚାଲିଲା । କିନ୍ତୁ ସେଇଠି ସବୁ ଗଣ୍ଡଗୋଲର ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ବସ୍‌ଟି ହାତରୁ ଖସିଗଲା । କିଛି ଟଙ୍କା ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଲା । ସେଇ ପଇସାରେ ପୁଣି ବ୍ୟାଙ୍କ ଲୋନ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଟ୍ରକ କିଣାଗଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ବହୁତ ପରିଶ୍ରମ ପଡୁଥିଲା । ତଥାପି ଟ୍ରକ ଭଲ ପଇସା ଦେଉଥିଲା । ଆମ ଖର୍ଚ୍ଚ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା ।

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି । । ୬୪

ଶୁଣୁର ସେରିବାଳ ମେଲେରିଆରେ ଉଣେଇଶି ଶହ ପଞ୍ଚଶ ମସିହାର କାର୍ତ୍ତିକ ଗରୁଡ଼ ଦ୍ଵାଦଶୀରେ ମାରା ପଡ଼ିଗଲେ । ଶୁଷ୍କ ଘର ସକାଶେ ସମସ୍ତେ ଏକଜୁଟ ହେଲେ । ଦେହଶୁର ତାଙ୍କ ଅସୁବିଧା ଜଣାଇଲେ- ଝିଅ ବିଭାଘର କରିଚି । ହାତରେ ଗୋଟିଏ ପଇସା ନାହିଁ । କେମିତି ଯେ ଶୁଷ୍କଘର କରାଯିବ..... !! ଦିଅରଙ୍କର ତଥାପି ଡାକ୍ତରୀ ପାଠ ସରି ନଥିବା କଥା ମାଆ ଦର୍ଶାଇଲେ । ମୋ ସ୍ଵାମୀ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ କହିଲେ- ଏକା ମୁଁ ବାପାଙ୍କର ଶୁଷ୍କଖର୍ଚ୍ଚ କରିବି । ଟ୍ରକଟା ବିକିଦେବି-

ଏକାଶିଆ ଦେଖୁ ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରି ଥିଲି- ଗାଁଆ ଉଦ୍ରଲୋକ କହି ଦି'ଖରିଜଣ ତାକି ସମସ୍ତେ ବସ, ବିଭର କର । ତୁମେ ତିନିପୁଅ ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଲାଉବା କଥା । ଯଦି ଜଣେ ତୁଲାଉବ ତା ପାଇଁ କିଛି ଜମିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହୁ- ମୋ ମୁହଁକୁ ଝୁଣିଲେ ସ୍ଵାମୀ । କହିଲେ- ତୁ ସେ ଛୋଟ କଥାଗୁଡ଼ା ମୋଟେ ମନକୁ ଆଣନା । ମୋ ବାପାଙ୍କ କାମ । ସେ ଆମପାଇଁ କେତେ ନ କରିଛନ୍ତି ! ତୁ ଭାବ, ଯଦି ମୋ ବାପାଙ୍କର ମୁଁ ଗୋଟିଏ ପୁଅ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ଯଦି ମୋର ଏବେଠୁ କମ୍ ସମ୍ପତ୍ତି ଥାଆନ୍ତା ! ତ, ମୁଁ କିସ କରିଥାଆନ୍ତି ! ତୁ ମୋଟେ ବ୍ୟସ୍ତ ହଅନା । ଏଇଟା ଆମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ବାପା ଉପରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବେ- ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଝୁଣିଲି । ମୋ ସ୍ଵାମୀ ଖୁବ୍ ବିଦ୍ଵାନ ନୁହନ୍ତି । ବଡ଼ ଅଫିସର କି ଅବା ବଡ଼ ପଇସାବାଲା ନୁହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସେ ଉଦାର ମନଟାକୁ ଦେଖୁ ମୋ ମନଟା ଗର୍ବରେ ଫୁଲି ଉଠିଥିଲା ।

ପହିଲି ଅନୁଭୂତି

- ଆଆ ଲୋ ମାଆ । ଯାଉଚି, ପହଞ୍ଚି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଚିଠି ଦବୁ, ଏ ? ?
କହି ପର ହାତରେ ତୋଳି ଦେଇଥିବା ମାଆଛେଉଣି ଝିଅଠୁ ଶେଷ ବିଦାୟ ଘେନିଲେ
ନନା ।

ରାତି ମେଲ ଛାଡ଼ିବା ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଝିଅ ଜୀବନର ଶେଷ ଅଭିନୟ ଟିକକ
ସରିଗଲା । କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟର କ୍ଷୀଣ ଆଲୁଅ ଟିକକ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ।
ନନା, ଭାଇନା, ସାନଭାଇ ଭାଉଜ ଓ ନାନୀମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଘରର ଆଉ ସମସ୍ତେ
କାହିଁ କେତେଦୂରରେ ଛପିଗଲେ । ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ କଟକର ମାଟି ପାଣି ପବନ ସବୁ
ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିଲା । ଗାଡ଼ିର ଗତି ସହିତ ତାଳ ମିଳେଇ ଏକାକିନୀ ମୁଁ ଆଗେଇ
ଝଲିଲି ଅଜଣାର ହାତଧରି ଆପଣାର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ । ମହାନଦୀ
ପୋଲର ଧୁକ୍ଧୁକ୍ ଶବ୍ଦ ସାଥରେ ତାଳଦେଇ କାନ ପାଖରେ ତୁହାଇ ତୁହାଇ ଗୁଞ୍ଜରି
ଉଠୁଥିଲା ଗୁରୁଜନଙ୍କର, ପ୍ରିୟଜନଙ୍କର ଉପଦେଶବାଣୀ । ଆଖି ଫଟାଇ ପାଣି
ଝରୁଥିଲା । ଛାତି ଥରାଇ କୋହ ଉଠୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଏଠି ଏ ଲୁହ ଆଉ ଖସିବା
ଅନୁଚିତ । ପାଖରେ ବଡ଼ ଯାଆ, ତ୍ରିପାଠୀ ମାଉସୀ । ଅପର ବର୍ଥରେ ସ୍ବାମୀ ।
ମନକଷ୍ଟ କରି ପାରନ୍ତି । ନିଜକୁ ସଂଯତ କଲି । ଆଖିର ଲୁହ ପୋଛିଲି । ଠାକୁରଙ୍କୁ
ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି । ପ୍ରଭୁ ଶକ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ । ଯେମିତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶାନ୍ତି ଦେଇପାରେ । ସବୁରି
ସୁଖକୁ ଆପଣାର ସୁଖ ମଣେ ।

X X X X X

ଜଉ-କଉଡ଼ି ଖେଳେଇ ସାରି କେହି ଜଣେ ମତେ ନେଇ ରୋଷେଇଘରେ
ବସେଇଲେ ।

ସ୍ବାମୀ ତାଙ୍କ ଭଉଣୀକୁ ରୁପରୁପ କହିଲେ- କାଲିଠୁ ଖାଇନି । ତାକୁ ଗାଧୁଆ
ପାଧୁଆ କରେଇ ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ମାଆକୁ କହିଦେ-

ନଶନ୍ଦ ଥଙ୍ଗା କଲେ - ଏଃ ! ଭାରି ଶରଧା ତ ! !

ତଥାପି କହିବାନୁସାରେ ଆସି ପିଢ଼ାରେ ବସିଲି । ଦକ୍ଷିଣୀ-ପାଟର ଲମ୍ବା ଓଢ଼ଣା
ତଳେ ପୁରାପୁରି ନୁଆବୋହୁ । ଯାଆ ନଶନ୍ଦ ଭଣଜା ଭାଣିଜୀ ଘେରି ରହିଥାନ୍ତି ।
କେଜାଣି କିଏ ଜଣେ ଗୋଟେ ବଡ଼ ଥାଳିରେ, ଅନେକ ପ୍ରକାର ଛେନାମିଠା, ପୁରୀ
ତରକାରୀ, କ୍ଷୀରଗଜା ଛଡ଼ା କଲିକତି ସୋନପାପୁଡ଼ି, ସନ୍ଦେଶ ଆଦି ଆଣି ଆଗରେ
ଥୋଇବାର ଓଢ଼ଣା ତଳୁ ଦେଖି ପାରିଲି । ପ୍ରଥମ ଆସିବି । ଯେତେ ଭୋକ ଥିଲେ ବି
ହଠାତ୍ ଖାଇବା ଅନୁଚିତ, ନିର୍ଲଜ୍ଜତାର ଲକ୍ଷଣ । ସୁତରାଂ ମୋର ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ ମିଠା
ଓ ଜଳଖିଆକୁ ସତୃଷ୍ଣ ନୟନରେ ଅନାଇଲି । ଅପେକ୍ଷା କଲି, କେହି କହିଲେ ବା
ସାଙ୍ଗରେ ବସିଲେ ଖାଇବି ।

- ଏଃ ! ଉଠା, ଉଠା, ଉଠା । ସେ ମିଠାଗୁଡ଼ାକ ତା ଆଗରୁ ଉଠା । କାଲିଠୁ
ଉପାସ । ଆସି ଏତେ ଖରା ହେଲାଣି । ତାକୁ ସରୁ ପଖାଳ ଅଦା-ଦହି ଗୋଳେଇ,
ଲେମ୍ବୁଖଣ୍ଡେ ଦେଇ ଦେ- ତା ପାଟିକି ଭଲ ଲାଗିବ ।

କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ହାୟ ଭଗବାନ ! କାହା ପାଟିକି କଣ ସୁଆଦ ଲାଗେ, ଆଉ
କିଏ ବୁଝିପାରେ ! !

ଗୁରୁଜନଙ୍କର ଏଇ କଥା କେତେପଦ ତଥା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ବିନା ମେଘରେ ବଜ୍ରପାତ
ପରି ହେଲା । ମିଠାର ପୋକ ମୁଁ । ଏତେ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ମୋ ଆଗରେ ଥିଆ
ହେଲା । ପୁଣି, ଉଠି ଉଲିଗଲା । ଅଥଚ ମୋ ପାଟିରୁ ପଦେ ବଚନ ବି ଫୁଟିଲାନି ।
ଚକ୍ଚକିଆ କଂସା ବେଲାଟାରେ ଅଦା ଦହି ଲେମ୍ବୁଦିଆ ପଖାଳରେ ହାତ ବୁଲାଇ
ଲାଗିଲି କେବଳ !

X X X X X

ବିଛାରୁ ଉଠି ଠିଆ ହେଲି । ଭାଣିଜୀ ବସନ୍ତ ପାଖ ଭିଡ଼ି ଥାଆନ୍ତି । ପରୁରିଲେ-
କିସ ? କିସ ଦରକାର ?

କହିଲି- ଡାଳଟେ ଆଣିଲେ-

ଅଧା କଥାରେ ବାଧା ଦେଲେ ସିଏ । ଅବାକ ଆଖିରେ ଝୁଇଁଲେ । ପରୁରିଲେ-
ଡାଳ ? ଡାଳ କିସ କରିବ ?

ପ୍ରାୟ ଫର୍ଜୀ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ନୂଆବୋହୂ ହିସାବରେ ସକାଳୁ ସହଳ ଗାଧୋଇବା
କଥା । କିନ୍ତୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରିଲେ ତ । ଏଣୁ ଭାଣିଜୀଙ୍କୁ ଡାଳଟେ ଆଣିବା ପାଇଁ
ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଭଙ୍ଗିମା ଦେଖୁ ବୁଝିଲି କୋଉଠି କଣ ଗଡ଼ବଡ଼
ହୋଇଗଲା । ଡାଳଟେ ଦେଖାଇ ପରୁରିଲି- ଏଇଟାକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

- ତୁକୁଣା ' ? ଓ -

ମୋ କଥାରେ ସମସ୍ତେ ପରସ୍ତେ ହସିଲେ । ମତେ ଆଣି ପିତଳ ତସଲା
ଗୋଟେ ଦେଖାଇଦେଲେ- ଏଇଟା ହେଲା ଡାଳ । ବୁଝିଲ ? ?

X X X X X

- ଗୁଲିକୁ ମାଆ ! ତୋ ଶୁଶୁର ନଈ କୂଳେ କେମିତି ବଗିଚା କରିବନ୍ତି ଘେରେ
ବୁଲି ଆସିବା-

ନନା ସେଇଦିନ ଆସିଥିଲେ ମତେ ନେଇ ଯିବାକୁ । ଉପରଓଳି ଡାକିଲେ
ବୁଲିଯିବାକୁ । ଏଇଟା ତାଙ୍କର ସବୁଦିନର ଅଭ୍ୟାସ । କିନ୍ତୁ, ଆଜି ମୁଁ ଆଉ ଖାଲି ତାଙ୍କର
ଝିଅ ହୋଇନାହିଁ । ଆଜି ବଧୂ ମୁଁ, ପୁଣି ପଲ୍ଲୀ ଗାଆଁର । କେହି ନୂଆବୋହୂ ଏଠି ଏମିତି
ଶୁଶୁର ଘର ଗାଆଁରେ ବୁଲି ବାହାରନ୍ତି କି ନାହିଁ ମତେ ଜଣାନାହିଁ । ଶକ୍ତିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ
ଝୁଇଁଲି । ନ ଗଲେ ନନା ନିଶ୍ଚୟ ମନଦୁଃଖ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ସେ କଥା କହିଲେ,

- ଓ ! ତୋ ଶାଶୁଙ୍କୁ ନ ପରୁରିଲେ ଯିବୁନି ପରା ! ହଉ ଯାଆ, ତେବେ
ପରୁରି ଆ -

ମୁଣ୍ଡ ପୋତିଲି । ଗୋଡ଼ ନଖରେ ଭୂଇଁରେ ଗାର ଟାଣୁଟାଣୁ କହିଲି,

- ଆଜି ଥାଉ ନନା !

- ହଉ ତେବେ । ମୋ ଅବସ୍ଥା ସେ ହୁଏତ ବୁଝିଲେ । କହିଲେ - ତେବେ ମୁଁ ଆସେଁ-

ତାଙ୍କର ସେ ଉସାହ ଆଉ ନଥିଲା । ତାଙ୍କ ଯିବା ବାଟକୁ ଋହଁ ରହିଲି । ପିଲାଟି ଦିନରୁ ନନାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବୁଲିଯିବା ମୋର ଅଭ୍ୟାସ । ଆଖି ଦିଟା ଲୁହରେ ପୁରି ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜି ମୁଁ ଝିଅ ନୁହେଁ, ବୋହୂ । ଉଡ଼ା ଚଢ଼େଇ ନୁହେଁ । ପିଞ୍ଜରାର ଚଢ଼େଇ । ସାମାଜିକ ପିଞ୍ଜରା ।

X X X X X

- କେଡ଼େ ଝଡ଼ି ଗଲୁଣି ! ନନା ଚିନ୍ତିତ ହେଲେ - ଦି'ଝରି ମାସ ଏଠି ରହିଯା- ତୋ ଦିହଟା ଟିକେ ବାଗେଇଲେ ଯାଇ ଯିବୁ-

ସ୍ବାମୀ ଆସିଛନ୍ତି ନବାକୁ । ପ୍ରାୟ ମାସକ ତଳେ କଟକ ଆସିଥିଲି । ଶୁଶୁର ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗୀ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ, ଭାଗବତ ଆଦି ପଢ଼ି ଶୁଣାଇବା ମୋର କାମ । ବାରମ୍ବାର କହିଥିଲେ ଯେମିତି ବେଶିଦିନ ରହିବନି, ଅସୁବିଧା ହେବ । ଦେହ ଭଲ ନ ଥିଲା । ହୁଏତ ଝଡ଼ିଥିବି । ମାଆ ଛେଉଣିଆ ଝିଅଟାକୁ ସେ ପରମ ଯତ୍ନରେ ବାପମାଆ ଦୁହିଁଙ୍କ ସ୍ନେହ ଦେଇ ବଡ଼ କରିଛନ୍ତି । ସବୁଠି ସବୁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମାନି ମନେଇ, ଚଳି ଚଳେଇ ପାରିବା ବି ଶିଖେଇଛନ୍ତି । ଗଲେ ଯଦି ପୁଣି ଝଡ଼ିଯାଏ ତେବେ ? ଶାଶୁଘରେ ତ ମତେ ସାରା ଜୀବନ କଟେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତେବେ ? ଝିଅଟାର ଦୁର୍ବଳତା ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି କରୁ ହେଉଛି । ସ୍ନେହ ବଶରେ କହୁଛନ୍ତି- ତୁ ଏଇଲେ ନଇଲେ ଯାଆନା-

କିନ୍ତୁ,

କହିଲି- ନନା ! ତୁମେ କହୁଛ କେତେଦିନ ଏଠି ରହିଯିବି, ମୋଟା ହେବି । ପୁଣି ତ ସେଇଠିକି ପଠେଇବ । ସେଇଠି ମୋଟା ହେଲେ ସିନା- ଜାଣିବ ମୋଟା ହେଲି ।

ନନା ଆଖି ଟେକିଲେ । ଘଡ଼ିଏ ଋହଁଲେ ମତେ । କହିଲେ- ସତକଥା । ସେଇଠିକା ପାଣି ପବନକୁ ତୋ ଦେହରେ ଚଳେଇ ପାରିବା ଦରକାର । ଦେହକୁ

ଜଗି ଚଳିବୁ । ସେ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ- ସେଠି ବି ତ ସୁସ୍ଥ ସବଳ ଝିଅ ବୋହୂ
ଥିବେ । ତୁ ବା ନ ହେବୁ କାହିଁକି ।। କିଛି ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଚିଠି ଲେଖିବୁ-

X X X X X

ଝିଅରୁ ବୋହୂ ସାଜିବା ନାରୀଜୀବନର ପ୍ରଧାନ ପରିବର୍ତ୍ତନ । ସ୍ମୃତି ତ ଅନେକ
ଆସି ଭିଡ଼ କରୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ସଭିଜ୍ଜ କାମରେ ଲାଗି ପାରିବା ଭଳି କେତୋଟା ସ୍ମୃତି
ଅନୁଭୂତି ବାଡ଼ି ବସିଲି ଏଠି ।

ପ୍ରଥମତଃ ମୋର ମତାମତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇ ନ ପାରିଲା ଯାଏ ସେମାନଙ୍କ
ମତ ଅନୁସାରେ ନିଜକୁ ଚଳାଇ ନେବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ପୁଣି, ଯେଉଁଠି ମତେ ଜୀବନ ଭରି କଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେ ଜାଗାର ଭାଷା
ଅଥବା ଚଳଣିଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ କଦାପି ଦେଖିବି ନାହିଁ । ପରନ୍ତୁ
ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ସବୁରି ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟକୁ ଯେପରି ଆପଣାର ଆନନ୍ଦ ମଣେ; ଆପଣା ସ୍ୱାର୍ଥକୁ
ଅନ୍ୟର ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ଯେପରି ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇପାରୁଁ ଏତିକି ମୁଁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ମାରୁଥିଲି ।

ଯାଛନ୍ତା, ସହରର ବୋହୂ ହାତେ ଲମ୍ବ ଓଡ଼ଣା ଟାଣି ନଇଁନଇଁ ଗଲିବା
ଯେମିତି ଅସଙ୍ଗତ; ଗାଁଆର ବୋହୂମାନେ ଓଡ଼ଣା କାଢ଼ି, କାନି ଛାଡ଼ି ହିଲଓ୍ୟାଲା
ଯୋତାମାଡ଼ି, ବବ୍‌କାଟି ଦାଣ୍ଡରେ ଗଲିବା ସେତିକି ଅସୁନ୍ଦର, ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ । ସୁତରାଂ
ସ୍ଥାନ କାଳ ପାତ୍ର ଭେଦରେ ନିଜକୁ ଖାପ ଖୁଆଇ ଚଳାଇ ପାରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ତଥା ଶକ୍ତି
ହାସଲ କରି ଶିଖିବା ଝିଅମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । କିଏ ବା ଜାଣେ ।।
ଭଗବାନ କୋଉ ଝିଅ ପାଇଁ ଭବିଷ୍ୟତରେ କେମିତିକା ଜାଗା ସର୍ଜନା କରିଛନ୍ତି ।।

(ବି:ଦ୍ର: ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ନାରୀଜଗତ ପାଇଁ ଶାଶୁଘରର ପହଲି ଅନୁଭୂତିର ଲେଖାଟିଏ
ଦେବାକୁ ମୋତେ ଅନୁରୋଧ କରା ଯାଇଥିଲା । ଏଇଟା ସେଇ ଉତ୍ତର । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର
ନାରୀ ଜଗତରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ମୁଁ କେମିତି ଘର ଚଳାଏ

- ମାଆଲୋ ! ସବୁରି ମନ ଘିନି, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚଳେଇ ନିଜେ ଚଳିବୁ ।
ଆଖିରେ ଭରି ଲୁହ । ନାକପୁଡ଼ା କମି ଉଠୁଛି । ତଳ ଓଠକୁ ଦାନ୍ତରେ ଟିପି ଧରୁଛନ୍ତି
ନନା । କହୁଛନ୍ତି- ତୋର ବୋଉ ନାହିଁ । କିଛି ତତେ ମୁଁ ଶିଖେଇ ପାରିନି ।

ଛାତି ଥରାଇ କୋହ ଉଠୁଥିଲା । ଆଖି ଫଟାଇ ପାଣି ନିଗିଡ଼ି ଗଡ଼ି ଆସୁଥିଲା ।
ପାଟିରେ କଥା କହିନି ମାତ୍ର ଆଖିର ସେଇ ଝରା-ଲୁହ ଗୁଡ଼ା ସତେ କି ତାଙ୍କୁ କଥା
କହୁଥିଲା, କଥା ଦେଉଥିଲା- ତୁମେ ଜମାରୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା ନନା । ତୁମରି ଝିଅ ମୁଁ,
ଅବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ନିଜକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଚଳାଇ ନେଇ ପାରିବି ।

ଏ ଘର-ସଂସାରରେ ପାଦ ଦେବାର ଆଉ ମାସକରେ ଚଉଦବର୍ଷ ପୁରିଯିବ ।
କିନ୍ତୁ ଆସିବା ଆଗର ସେଇ ପଦକ କାନ୍ଦକାନ୍ଦ କଥା ଏବେବି ସେମିତି କରୁଣ ଝଙ୍କାର
ତୋଳି ମୋ ମନ କାନରେ ବାଜିଯାଏ । ସେଇଦିନୁ ଅସଂଖ୍ୟ ଘଟଣା ଭିତରେ ଆଜି
ଆସି ସକଳ ଦାୟିତ୍ୱ ପଡ଼ିଲାଣି ମୋରି ମଥାରେ । ଜମିଜମା ପ୍ରାୟ ଆଠ ଏକରରୁ
ଅମଳ କରା ଧାନ, ଏହା ଛଡ଼ା ଛୋଟ ଧାନକଳରୁ ଆଦାୟ ବାର୍ଷିକ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦରଶହ
ଟଙ୍କା ଆୟ । ସବୁ ପୁଷ୍ପରୁ ଚଢ଼ତ ବୈଶାଖ ଭିତରେ ମିଳିଯାଏ । ବାକି ସାତ ଆଠମାସ
ଏଇ ଆୟକୁ ସାଇତି ସମାଳି ନେଇ ଆଣି ଥୋଇ ଚଳିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସୁତରାଂ
ବର୍ଷକର ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ ଯଥା ତେଲ, ଲୁଣ, ଡାଲି ଇତ୍ୟାଦି ସବୁ ଏଇ
ସମୟରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ରଖିବା ଦରକାର । ପୋଷ୍ୟ ସନ୍ତାନ ପାଞ୍ଚୋଟି ଓ ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କୁ

ମତେ ଛାଡ଼ି ଆହୁରି ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଜଣ ଆମରି ନିର୍ଭରରେ ଚଳି ଥାଆନ୍ତି । ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା କିଛି କିଛି କହିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବି ଏଠି- ।

ଗୃହିଣୀ ହିସାବରେ ମୁଁ ଭାବେ ମୋର ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ବାମୀ, ଗୃହସ୍ବାମୀ ତଥା ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କର ସଠିକ ସେବା କରିବା । ଧରନ୍ତୁ ଶାଶୁ ଗାଧୋଇ ଆସି ବସିଛନ୍ତି । ଆଜି ଏକାଦଶୀ । ମନ ସୁଖ ନାହିଁ । ଖାଇବାର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ହୁଏତ ଅତୀତ-ଭବିଷ୍ୟତ ଏକାଠି ନାରୁଛି । କିନ୍ତୁ ବଧୂ ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ଭଲି ପାଦୁକା (ଗୋଡ଼ଧୁଆ ପାଣି) ପାଇଲି । ଋ' କପଟା ଥୋଇ ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲି- ଋ' ପିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ସୁଜି ମହନଭୋଗ ଟିକେ କରିବି ? ଖାଇବେ ?

- ନା- ନା- ସେଇ ଋ ଦେଇ ତୁ ଖା ଯାଆ । ମୋର ମନ ହେଲେ କିଏ ହେଲେ ପରେ ଖାଇବି ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ବୁଝୁଛି, ଅଟା, ମଇଦା, ସୁଜି ତାଙ୍କୁ ସୁଖ ଲାଗେନି । ମୁଗ ଦିଟା ବତୁରୁଛି । ବାଟିଦେଇ ଭଲ ଘିଅରେ ଦିଶାଣ୍ଡ ଚକୁଳି କଲେ ସେ ଖାଇବେ । ନିଆରାରେ ହେବ । ମନ ଜାଣି କଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସୁଖୀ ହେବେ । ଆଉ ତାଙ୍କରି ସନ୍ତୋଷରୁ ତ ଏ ସଂସାର ଆମର । !

ପୁଣି ଧରନ୍ତୁ, ସ୍ବାମୀ ଅବେଳରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଦିନ ବାରଟା ବେଳେ ଋରିଜଣ ଭଦ୍ରଲୋକ ନେଇ ଆସିଲେଣି । ଦାଣ୍ଡରେ ବସି ଗପ ଚାଲିଛି । ସ୍ତ୍ରୀ ବିରଜା ଯାଡ଼େ ମହାବ୍ୟସ୍ତ, ଲୋକଗୁଡ଼ା ଉଠୁ ନାହାନ୍ତି । ଅଥଚ ଖାଇବା ବେଳଟା । ବଟକରା ହାତରେ ବାବୁଙ୍କୁ ଡକାଇଲା ବେଳକୁ- ଯାଉଛି ଯାଉଛି- କହି ଆସିବାକୁ ନାହାନ୍ତି । ଦୋ ଦୋ ପାଞ୍ଚ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଧିକ ସରୁ ଅରୁଆ ବାସ୍ନା ଋଉଲର ଭାତ ବନେଇଲେ, ଭଜାଭଜି ଦି ପ୍ରକାର କଲେ । ସରି ଆସିଲା ବେଳକୁ ପିଲାଙ୍କ ହାତରେ ଖବର- ମାଆକୁ କହ, ଋରିଟା ଜାଗା ବାଡ଼ିବାକୁ । ସ୍ବାମୀ ଖାଇସାରି ହାତ ପୋଛି ପୋଛି ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲେ । ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା - ଏତେବେଳକୁ ଆସିଲଣି । ଦାଣ୍ଡରେ ଗପ ଚଳେଇଚ, କହନ୍ତନି ଏମାନେ ଖାଇବେ । ବୋଲି-

-ହଁ ! ଏତେବେଳେ ଏଠି ତତେ ଆଉ କଣ ଅଧିକା ମିଳି ଥାଆନ୍ତା । ଖାଲି ରାଗି ଥାଆନ୍ତୁ ଯାହା- ସ୍ବାମୀ ହସି ଦେଲେ, କହିଲେ- ତୋର ବୁଦ୍ଧି ଅଛି । ଯାହା ଅଛି ସେଇଥିରେ ତୁ ଚଳେଇ ପାରିବୁ ମୁଁ ଜାଣେ-

ଶୁଣିବାକୁ ମନ୍ତବ୍ୟଟା ମଧୁର ହୁଏତ । ତରବରିଆ କୁହୁରି ପତ୍ର, ସଜନାର ଅଗ ଶାଗ ତାଳ ମିଶା ତୁନାରେ ବୁଡ଼ାଇ ମୁଷ୍ଟମୁଷ୍ଟ ଭଜା, ପୁଲାଏ ବଡ଼ି ଭାଜି ପିଆଜ ରସୁଣ ଲଙ୍କା ଦେଇ ତୁରା ଛଡ଼ା ବୁଲାଇଦିଅନ୍ତି ରସୁଣ ଭୃଷଙ୍ଗାପତ୍ର ଛୁଙ୍କ ଦେଇଥିଲି । ଶୁଣିବାକୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କରିବା କଥା । ବିଶେଷତଃ ଆମର ଏ ପଲ୍ଲୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ସବୁ ଜିନିଷ ସବୁ ବେଳେ ସୁଲଭ ନୁହେଁ । ପାଞ୍ଚ ମାଲଲ ଗଲେ ଦୋକାନ । ଏଇଠି ଗୃହିଣୀର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଘର କରି, କାରବାର ଛଡ଼ା, ଚଳିବା ଜିନିଷଠାରୁ କାଟକ୍ଟାଟ କରି ସମୟବେଳେ ଅସମୟ ବେଳ ପାଇଁ ଘଡ଼ିରେ ପେଡ଼ିରେ କିଛି ସଂଚୟ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯାହାକୁ ନିତାନ୍ତ ପଲ୍ଲୀବାସୀରେ କୁହାଯାଏ “ଘର ସରିଆ” । ଅର୍ଥାତ୍ ଅବେଳରେ କିଛି ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଉଧାର ସ୍ବରୂପ ସେଠାରୁ ଜିନିଷ କାଢ଼ି ପୁଣି ସୁବିଧା ବେଳେ ତାକୁ ସୁଝି ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେଦିନ ମୁଁ ଶାଶୁଙ୍କର ଏଇ କଥାଟାକୁ ଭଲକରି ବୁଝିଥିଲି ।

ଦ୍ଵିତୀୟତଃ ଘରର ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା ପାଇଁକି ସହନଶୀଳତା ନିତାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । ସ୍ବାମୀ ଯଦି ଟିକେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଅନ୍ତି ! ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ପିଲାଙ୍କର ଦାମା ଖେଳନା, ଜାମାପଟା ଅଥବା ଅନୁରୂପ ଅନ୍ୟକିଛି କିଣନ୍ତି ବା କିଣିବାର ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ସେଠି ବାଧା ଦେଲେ ଡର୍କ ଗଲେ । ଅଶାନ୍ତି ଉତ୍ପତ୍ତେ । ତାଠୁ ବାଧା ନ ଦେଇ ସହି ଯିବାକୁ ବା ସହଯୋଗ କରିବାକୁ ମୁଁ ଉଚିତ ମନେ କରେ ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ ଲାଗ ଲାଗ ଋଷିଦିନ ଘରେ ମାଂସ ହେବା ପରେ, ପୁଣି ସେଦିନ ଗାଁଆରେ ଖାସି କଟା ହୁଏ । ବିକ୍ରୟକାରୀ ଆସି ଦୁଆରେ ଠିଆ ହୁଏ- ମାଂସ ଆଣିବି କି ଆଜ୍ଞା ?

ସ୍ବାମୀ କହିଲେ - ଦିନକୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା (ଅଧାସେରକୁ) ପଡ଼ି ଗଲାଣି । କେଜାଣି ରଖିବେ କି ନାହିଁ ଘରେ ପକ୍ଷର-

“ଘରେ ପଢ଼ର” ଏଇ ଅଧିକାର ପାଇବା ସ୍ଥଳେ ବି ମୋର ବା ସ୍ଵାର କଣ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିତାନ୍ତ ମନା କରିଦେବା ? ମୁଁ ନିରାମିଷ କିନ୍ତୁ ସ୍ଵାମୀ ଅତିମାତ୍ରାରେ ଆମିଷପ୍ରିୟ । କେବଳ ଏଇ ଅଧିକାର ବଳରେ ଯଦି ମନ ନ ବୁଝି ଆଜି ମୁଁ ମନା କରିଦିଏ, ତେବେ ହୁଏତ ଏ ଅଧିକାର ଟିକକ ମୋ ହାତରୁ ଖସିଯିବା ସମ୍ଭବ । ପରନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ମନ ସବୁଥୁ ଥିଲେ ମୋର ଅସୁବିଧା ସେ ନିଶ୍ଚୟ ବୁଝିବେ । କୌଣସି ଦିଗରେ ଅଧିକା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଗଲେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦିଗରୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କାଟ କରି ଭାରସାମ୍ୟ ସମାନ ରଖିବା ଦାୟିତ୍ଵ ଗୃହିଣୀର ।

କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ସଂସାରର ସବୁ ଦୋଷ ଆସି ମୋରି ମଥାରେ ଉଜାଡ଼ି ପଡ଼େ । କେତେବେଳେ ଛୁଟିରେ ଆସି ପୁଅ ପୋଖରୀରେ ବନ୍ଧିଣୀ ପକାଇଲାଣି, ତ ସାଇକେଲ ଚଳାଇ ଗୋଡ଼ ହାତ ଭାଙ୍ଗିଲାଣି । କାହା ସାଥରେ କଳି କଲାଣି କି, କାହାକୁ ଜବାବ ଦେଲାଣି ! ପୁଅରା ଟୋକା ଦିଟା କାଟ ଗିଲାସ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲାଣି ତ ଗାୟାଳ ଟୋକା ଦିଟା ବଣି କି ଗୁଣ୍ଡୁଚି ଧରି ଆଣିଲାଣି ପାଲିବାକୁ । ଏସବୁର ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗ ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ଶୁଣାଇ ବିରକ୍ତ କରିବାଠାରୁ ନିଜେ ସହି ସମ୍ଭାଳି ସଜାଡ଼ି ନେବାରେ ମୁଁ ଅଧିକ ଆନନ୍ଦ ପାଏ ।

ସହରରୁ ପିଉସା ଘରେ ରହି ପଡୁଥିବା ବଡ଼ପୁଅ ଲେଖୁଚି- ପଟିଶିଟଙ୍କା ବାରଣା ଶାନ୍ତ ପଠା । ତାଲିକା ପଠାଇଲି ବହି କିଣାଯିବ । ବଡ଼ଝିଅ ସହରକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଯିବାବେଳେ କହି ଯାଇଛି- ସେଠି ସମସ୍ତେ ନୀଳ-ଧଳା କନାରେ ସ୍କଟ ବ୍ଲୁଉଜ ପିନ୍ଧୁଛନ୍ତି । ମୋର ବି ଦରକାର । ଟଙ୍କା ପଠାଇବୁ । ଗଣେଶ ପୂଜାକୁ ମୁଁ ବି କରିବି ।

ସାନଝିଅର ଆପତ୍ତି ତାର ବସ୍ତ୍ରାନିଟା ଫାଟି ଯାଇଛି । ଲୁଗାଧଡ଼ି ଯୋଡ଼ି ତୁରନ୍ତ ମେସିନ୍ରେ ସିଲେଇ କରିଦେଲେ ଯାଇ ସେ ସ୍କୁଲକୁ ଯିବ-

ମଝିଆଁପୁଅର ନିତାନ୍ତ ଗୋଟେ ଯେଶୋର ପାନିଆ ଦରକାର । ସ୍କୁଲକୁ ଯିବା ଆଗରୁ ଓ ଆସିବା ପରେ ଆରଶି ଟେବୁଲ ଆଗରେ ମାଞ୍ଚିଆ ପକେଇ ତା ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ମଥା-ଖାଙ୍କିବା ତାର ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ !

ସାନପୁଅଟା ହାତ ଲେଉଟାଇ ଲେଉଟାଇ ଦେଖାଇ ଦେଉଛି- ମୁଁ- ମୁଁ କହି ଛିଲ ଛି ନାହିଁ । ମୁଁ- ମୁଁ- ଛୁ ଯାଇନା ? ଅର୍ଥାତ୍ ତାର ଖଡ଼ି ସିଲଟ କିଛି ନାହିଁ । ସେ

ସ୍କୁଲକୁ ଯିବନି କି ? କାଖକୁ ଡୋଳି ନିଏ । ବୁଝାଇ ଦିଏ- ଏଇ ହାଟଦିନ ତୋ ଲାଗି ଖଡ଼ି ସିଲଟ କିଣି ଆଣିବା । ଏଥରକ ତୁ ବି ସ୍କୁଲ ଯିବୁରେ ଧନ ।

ଗରିବ ଆଶ୍ରିତ ପିଲାଟିଏ ଆମ ପିଲାଙ୍କୁ ପଡ଼େଇ, ପାଞ୍ଚମାଇଲ ସାଇକେଲରେ ଯାଇ ଆସି ମାଟ୍ରିକ ପଢୁଛି । ତାର ଆଜି ବହି କାଗଜ କାଳି ଦରକାର ତ କାଲି ତା ଉପରେ ପୂଜା ଋୟା ଦି'ଟଙ୍କା ଭିଡ଼ିଚନ୍ତି । ମୁହଁ ଖୋଲି ମୋତେ ସେ ମାଗି ପାରୁନି । ତାର ଅଭାବ ବୁଝି ସହାନୁଭୂତି ସହକାରେ ଯୋଗାଇ ପାରିବାରେ ମୋର ଆନନ୍ଦ ।

ଝକର ଆପରି କରୁଛି- ତା'ଘରେ ଅଭାବ, ଅର୍ଥ ଲୋଡ଼ା ।

ମୂଲିଆ କହିଲାଣି- ଆଗୁଆ କିଛି ଧାନ ଦିଅନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା । ଘରେ ଆଠପ୍ରାଣୀ କୁଟୁମ୍ବ । ଭୋଦୁଅ ଅଣିଣ ଭାରି ଟାଣ । !

ପୁଣି ଗାୟାଳ ପିଲାଟାର ଆପରି, ଆଇନ୍ଦା ହାଟପାଳି ତାର ନିତାନ୍ତ ଗୋଟେ ତାଳପତ୍ର ଛତା ଆଣିବା ଦରକାର ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ମନାଇ ଚଳିଲେ ତ ଯାଇ ବିଲର ଧାନମୁଠାକ ଆସି କୋଠିରେ ପଡ଼ିବ ।

କଥାରେ ଅଛି - ଋଷ, ପର ହାତକୁ ଆଣ ।

ଯା ଛଡ଼ା, ଋଷ ପାଇଁକି ବଳଦ ଦି'ହଳ । ପିଲାଙ୍କର ଓ ଘରର ଋହିଦା ପାଇଁ ଗୁହାଳରେ ଗାଈ ଦିଟା ନ ହେଲେ ନୁହଁ । ଏମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି, ଛଡ଼ା, ଦାମୁଡ଼ିଆ, ବାଛୁରୀ ମଧ୍ୟ ରହିବେ । ନଜଲେ ଋଷାଘର ଖତ ଅଭାବ ପଡ଼ିଯିବ । ସୁତରାଂ ଘର କଥା ପରେ ଗାଈ ଗୋରୁଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱ ଅବଶ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନଜଲେ ଦୁଆରୁ ବାହାରିଲେ ଗାଈଗୁଡ଼ା ପଘା ଓଟାରି ହେବେ । ଅନାଇବେ । ପାଟି ତାଙ୍କର ଖୋଲୁନି । ଆଖି ତାଙ୍କର କଥା କହିବ- କାଇଁ ? ଆମର କୁଟା କାଇଁ ? ଘାସ କାଇଁ ?

ଟିକେ ତେରି ହେଲେ ବାରିକି ଗଲେ, ବାଛୁରୀ ଦିଟା ଭୂଷା ପକେଇବେ, ସେଇ ଭୂଷାରେ ସେ ମତେ ଜଣାଇ ଦେବେ- ଆମ ମାଆଠୁ ତ ସବୁ କ୍ଷୀର ଦୁହିଁନେଲ । ଆମକୁ ଶୋଷ ହେଲାଣି । ପେଟପାଣି ଟୋପେ ଦବନି କି ?

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୭୫

ମୋ ଶବ୍ଦବାରୀ ଦାଣ୍ଡରୁ ଆଲସେସିଆନ କୁକୁରଟା ପାଟି କରି ଉଠିବ, ଭେ-ଓ, ଭେଉ-ଓ; ଅର୍ଥାତ୍ ତୁମ ଦାଣ୍ଡ ଜଗି ପଡ଼ିବି ମୁଁ । ଦୁଧ, କି ପାଉଡ଼ର ଦୁଧ ଗୋଳି ମତେ ଦେବନି କି ବାସି ରୁଟି ପଟେ ? ନା, ମନେ ପଡ଼ିନି ଏଯାଏ ?

ବାଡ଼ିର ଶିମା, ସଲରା ଅବା ଜହ୍ନି ଲଟା ଗୁଡ଼ା ମାଡ଼ି ଯାଉଛି ଭୂଇଁକି । ପବନରେ ପତ୍ର ଦୋହଲେଇ ହଲେଇ ଯେମିତି ସେଗୁଡ଼ା କଥା କହୁଛନ୍ତି ମତେ- ଆମକୁ ରଞ୍ଜା ଦିଖଣ୍ଡ ଦେବାକୁ କାଉଁକି ଆଉ ଡେରି କରୁଚ ?

ଛୋଟିଆ ବଗିଚାରେ ଜିନିଆ ଗଛଗୁଡ଼ା ଗଡ଼ି ପଡୁଛି ପବନରେ, ବର୍ଷାରେ । ସତେ କି ଛୋଟ ପିଲାପରି ଭୂଇଁରେ ଲୋଟିଯାଇ ମୋଠି ଅଝଟ କରନ୍ତି- ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦରିଆ ନାଲି ଗୁଲୁଗୁଲୁ ଫୁଲ ଫୁଟାଇଲୁ ତୁମ ପାଇଁକି । ଭାରା ଦେଇ ଠିଆ ହେବାକୁ ବାଉଁଶକାଠି ଖଣ୍ଡେ ପୋତିବାକୁ ବରାଦ କରି ପାରିଲନି ?

ଏଇମିତି, ଏଇମିତି ମୋ ସଂସାରର ସମସ୍ତେ ମୋ ସାଥରେ କଥାଭାଷା କରନ୍ତି, ଯେ ଯାହା ଭାଷାରେ । ଏଇମାନଙ୍କୁ ନେଇ ମୋର ଘରସଂସାର ।

ସ୍ବାମୀ ବାର୍ଷିକ ବା ମାସିକ ଉପାୟ ଅନୁସାରେ ଆୟ ଆଣି ଅଜାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀର ପଣତରେ । ସେତିକିରେ ସେ ଖଲାସ । ମାତ୍ର ସ୍ବାମୀଙ୍କର ସମ୍ମାନ, ପିଲାଙ୍କର ପାଠପଢ଼ା, ଗଲା-ଅଇଲା, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ, ଝକରବାକର, ଭିକ-ଭିକାରୀ, ଦାନ ଖଇରାତ ତଥା ପୂଜା-ପାର୍ବଣ ଓ ଗାଈଗୋରୁ, କୁକୁର-ବିରାଡ଼ି ଗୃହପାଳିତ ଜନ୍ତୁ ସବୁରି ଅସୁବିଧା ମେଣ୍ଟାଇ, ସୁଖ ସୁବିଧାକୁ ଆଖିରେ ରଖି, ଆୟ ଅନୁସାରେ ହାତ ମୁଠାକୁ ସମାନ ରଖି, ଉଧାର ଧାର ନକରି, ସୁରୁଖୁରୁରେ ସଂସାର ଚଳେଇ ଜାଣିବାର ଦାୟିତ୍ବ ମୁଖ୍ୟତଃ ଗୃହିଣୀ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ । ତେବେ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଘରର ସ୍ବାମୀମାନେ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ସହାୟତା କରି ପାରିଲେ ନିଷ୍ପତ୍ତ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତେ ।

ଅଭିଜ୍ଞତାର ସ୍ବଚ୍ଛ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ, କେତେ ମୋର ଜଣା ଅଜଣା ନିଜେ ମୁଁ ଜାଣେନି । ଏବେ ବି ମୁଁ ଆଗ୍ରହ ଅପେକ୍ଷାରେ ଥାଏଁ । କେତେବେଳେ କେହି ଗୁରୁଜନ କିଛି ଆଦେଶ ଉପଦେଶ ଦେବେ, ଆଉ ମୁଁ ତାକୁ ତାଲିମ କରିବି ।

(ପ୍ରକାଶିତ - ନାରୀଜଗତ ପ୍ରକାଶନ- ଡା-୭-୧୧-୧୯୫୯)

ଶାଶୁଘର ଗାଁରେ ସାପ

ଝିଅଟିଏ ପିତୃକୁଳରେ ଜନ୍ମ ନେଇ ବୟସ କାଳରେ କୋଉଠି କାହାଘରେ ବୋହୂ ବନିବ, ମାଆ, ଗୋସେଇ ମାଆ ଅଥବା ଆଇ ହୋଇ ବସିବ, ତାର କୌଣସି ହିସାବ ନିକାଶ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଝିଅଟି ଯେଉଁଠିକୁ ବି ଯାଉ, ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ଅବସ୍ଥା ସାଥରେ ସାଲିଶ କରି ପାରିଲେ, ନିଜକୁ ଖାପ ଖୁଆଇ ଚଳାଇ ପାରିଲେ ନିଶ୍ଚିତ ଯେ ସୁଖୀ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ପ୍ରିୟ ପାଠକ ପାଠିକା ! ଏଇ ସ୍ମୃତିଲିପିଟି ଗଛ ନୁହେଁ, ପ୍ରତିକୁଳ ପରିବେଶ ସହିତ ସାଲିଶିକରଣର ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରତୀକଟିଏ, ନମୁନାଗୁଡ଼ିଏ ମାତ୍ର ।

ଆମ ଘରେ, କଟକର ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ପରିସର ଭିତରେ ପିଲାଦିନୁ ସାପ ଯେ ମୁଁ ନ ଦେଖୁଟି ନୁହେଁ । ଦେଖୁଟି । ସେତେବେଳେ ବାରଙ୍ଗର ପଟିଆର କେଳାମାନେ ପେଡ଼ିମାନଙ୍କରେ ନାଗ, ତମ୍ବ, ଗୋଖୁର ସାଙ୍ଗକୁ ଅଜଗର, ଅହିରାଜ, ମଣିବୃତ୍ତ ଆଦି ବଡ଼ବଡ଼ ସାପମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭାର କରି ଆସନ୍ତି । ବାବୁଘର ମାନଙ୍କରେ ଖେଳାନ୍ତି । ପଇସା ଆଦାୟ କରନ୍ତି । ଅଜଗର ସାପ ଗୁଡ଼ାକ ଭାରି ଗଧ ଭଲ ଲାଗନ୍ତି । ତାର ମୋଟା ଗଣ୍ଡିଟାକୁ ବେକରେ ଝୁଲାଇ କେଳାମାନେ ପଇସା ଆଦାୟ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କେଳାମାନେ ପଦ୍ମତୋଳା ବୋଲିବା ମାତ୍ରକେ ଅହିରାଜ, ମଣିବୃତ୍ତ ସାପମାନେ ନାଜୁଡ଼ ଅଗରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଯାନ୍ତି । ଫଣା ଟେକି ଶୂନ୍ୟକୁ ହେଲେ ବି ବାରମ୍ବାର ଦଂଶନ କରୁ ଥାଆନ୍ତି । କେଳା କୁହେ ସେମାନେ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କ ଶତ୍ରୁର ମୁଣ୍ଡକୁହିଁ ଆପଣା ଚୋଟ ବସାଇବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବନାଇ ଥାଆନ୍ତି । ସାପ ଖେଳା ଦେଖିଲେ

ମନ ଭିତରେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅପୂର୍ବ ଆତଙ୍କମିଶ୍ର ଆନନ୍ଦ ଉଠୁଜେ । ଖେଳୁଖେଳୁ ସ୍ବାପ ଆମ ଦେଖଣାହାରୀ ପିଲାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ି ଆସିଲେ ଭୟରେ ରୁମ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠେ । କେଳା ଭାଆଲା, ଭାଆଲା ! ଗପ ଅଛି କହି ତାକୁ ଲାଞ୍ଜରୁ ଭିଡ଼ି ଆଣି ପେଡ଼ିରେ ପୁରାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଦେଖଣାହାରୀଙ୍କଠୁ ମାଗିମାଗି ପଇସା ଅସୁଲ କରନ୍ତି । ଅଣ୍ଟା-କରାଟକୁ ଖୋସଣିରେ ଖୋସନ୍ତି । ବିଦା ହୁଅନ୍ତି । ଇନ୍ଦେ ସେମାନଙ୍କର ପେଶା ବେଉସା । ପରିବାର ପୋଷଣର ଅଙ୍ଗ । କିନ୍ତୁ-

କିନ୍ତୁ- ଷୋହଲବର୍ଷର ଲମ୍ବା ଅବଧି କଟକରେ କଟାଇ, ଯେତେବେଳେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଦୁର୍ଗାପୁର ଗାଆଁର ସର୍ଦ୍ଦାର-ଘରର ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିଲି, ସେତେବେଳେ ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁର ସ୍ବାମୀ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅନାବିଳ ସ୍ନେହ ପ୍ରେମ କରୁଣାରେ ଧାରେ ଧାରେ ଜନ୍ମମାଟି ପାସୋରି ଗଲି । ଏଇଠି ସେତେବେଳେ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଏଠିକାର ଆକାଦ ସାପମାନଙ୍କ ସହିତ ଦର୍ଶନ ହେଲା । ସେଇ ସାପମାନଙ୍କ ସ୍ମୃତି ସହିତ ଆପଣାର ଚଢ଼ି ସିନ୍ଦୂର ପିନ୍ଧା ବେଳର ଅନେକ ଅନେକ ଆତଙ୍କ-ତିକ୍ତ, ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ-ସିକ୍ତ ସ୍ମୃତି ସବୁ ଜଡ଼ିତ ରହିଛି । ତେଣୁ ମୋର ପ୍ରିୟ ପାଠକ ପାଠିକା ! ନିତାନ୍ତ ନିଜର ଏଇ ବିଚିତ୍ର ଅଭିଜ୍ଞତାର ସ୍ମୃତି ସବୁକୁ ଆପଣମାନଙ୍କ ସହ ବଣ୍ଟୁଆରା କରିବା ସକାଶେ ବାଡ଼ି ବସୁଡ଼ି ଏଠି । ଉପଭୋଗ କରି ନ ପାରିଲେ, ଦୋଷ ଧରିବେନି, ଏତିକି ମାରୁଣି-

ଏ କ

ବିଭାଘର ପରର ସେଇଟା ଥିଲା ପହିଲି ଆଷାଢ଼ । ବର୍ଷାଦିନ । ଦୁଇ ପହର । ବାପା ମାଆ (ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁର) ଖାଇ ପିଇ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଛନ୍ତି । ଏଇଲେ ଦୁଇ ଡିନିଘଣ୍ଟା ବିଶ୍ରାମ ନେବେ । ହଠାତ୍ ବଟକରାଟି ମୋ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା । ମୋ କାନିଟା ଟାଣି ଦେଇ କହିଲା- ବୋଉମା ! ବୋଉମା ! ଦାଣ୍ଡକୁ ଗଲ । ଗୁଣ୍ଡେ ଗଲ । ବାବୁ (ମୋ ସ୍ବାମୀ) ଡାକୁଛେଁ । ସାପ ଦେଖିବୁ ପରା ! ଆସ ମୋର ସାଥରେ-

ଆଦିବାସୀମାନେ ସାଧାରଣତଃ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ବି ‘ତୁ’ ସମ୍ବୋଧନରେ ଡାକି ଥାଆନ୍ତି । ତା କଥାରେ ତରତର ହୋଇ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଦାଣ୍ଡ ଘର ବାଟେ

ରାଧିନୀ (ପକା-ଚଉତରା)କୁ ପାଦ ଦେଲି । ହଠାତ୍ ଚମକି ଉଠିଲି । ମୋ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ମଝିରେ କରି ସାପଟାଏ ହଲ୍‌ହଲ୍ କରି ପାରେଇ ଗଲା । ଭୟରେ ମୋ ଭିତରେ ସିନ୍ଦୂର ଖେଳିଗଲା । ଆତଙ୍କରେ ଆଶୁ ଅବଧି ଶାଢ଼ୀ ଟେକି ପାଖରେ ପଡ଼ିଥିବା ଚଉକିଟା ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଗଲା । ନୂଆବୋହୂଟାର ଏତାଦୃଶ କାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ଭୟ ଦେଖି, ମୂଲିଆ ଗୁରୁମାନଙ୍କ ସହିତ ସ୍ବାମୀ ମଧ୍ୟ ହସି ଉଠିଲେ । କହିଲେ, - ଆରେ ! ଆରେ ! ଡରିଗଲୁ ନା କିସ ? ଦେଖୁନୁ ସାପଟାକୁ ମାରା (ମରା) ଯାଇଛି, କାଟା ଯାଇଛି ପରା !

ଅନାଇ ଦେଖିଲି । ସାପର ମୁଣ୍ଡ ଦଳୁରା କରି ଛେଚା ଯାଇଛି । ଟାଙ୍ଗିଆ ସାହାଯ୍ୟରେ ତାର ମୋଟା ଗଣ୍ଡିଟା ତିନିଗଡ଼ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ତାର ଜୀବନ ତଥାପି ଯାଇଛି । ଜୀବକୋଷ ତଥାପି ମରିଛି । ସେଇ କଟା ଗଣ୍ଡିଗୁଡ଼ାକ ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରେ ଖୁଲି ଲାଗିଚଢ଼ି । ମୋ ଦେହ ଶୀତେଇ ଉଠୁଥିଲା; ଲୋମ ଟାଙ୍କୁଡ଼ି ଉଠୁଥିଲା । ଛାତି ଭିତରଟାରେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅସ୍ବାଭାବିକ ଆତଙ୍କ ଖେଳି ଯାଉଥିଲା । ଚଉକି ଉପରେ ସେମିତି ଆଶୁ ସରିକି ଶାଢ଼ୀ ଟେକି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଥିଲା । ତଳେ ସାପଗୁଡ଼ା ଥିବାରୁ, ଓହ୍ଲାଇ ବି ପାରୁ ନଥିଲି । ମନେ ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ସେଦିନ ତଟକା କଟା କଉମାଛ ଗୁଡ଼ାକୁ ତତଲା ତେଲ କରେଇରେ ପକେଇଲା ପରେ ବି ସେମାନେ ଜିଅନ୍ତା ମାଛ ଭଳି ଡିଆଁ ମାରୁଥିଲେ । ଅତର୍ଜ୍ଜଣ୍ୟ ମୁଁ ଛାଟିପିଟି ହେଉ ବାହାରକୁ ପଳେଇ ଆସିଥିଲି । ଅତି ବିକଳରେ ଶାଶୁଙ୍କୁ ନେହୁରା ହୋଇଥିଲା, - ମାଛଗୁଡ଼ାକ ବଞ୍ଚିଚଢ଼ି ମାଆ ! ମତେ ଡର ମାଡୁଛି । ମୁଁ ଭାଜି ପାରୁନି । ମନ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣିଥିଲି- ସେଗୁଡ଼ାକର ଅଜରା ଜୀବନ । ସହଜେ ଯାଏନି । ହଉ ତୁ ଯା-

ଶୁଣୁର ଓ ମୁଁ ଆମେ ନିରାମିଷ । କିନ୍ତୁ ଏମାନେ ମାଆପୁଅ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆମିଷପ୍ରିୟ ।

ବାଡ଼ିରେ ଝୁଲେଇ ସେ କଟା ସାପଗୁଡ଼ାକୁ ମୂଲିଆଟା ସେଠାରୁ ନେଇଯିବା ପରେ ମୁଁ ଚଉକିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ସିଧା ମୋ ଘରକୁ ପଳାଇ ଆସିଥିଲି । ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ବାସ ମାରିଥିଲି । ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ହୁଏ ତ ବୁଦ୍ଧି ଉଣା । ସେ ସାପଟାକୁ କାଉଁଟି ମରାଗଲା ? କେବଳ ବିଷଧର ବୋଡ଼ା ସାପ କୁଳରେ ଜନ୍ମନେବା ଛଡ଼ା ତାର ଆଉ କିଛି ଦୋଷ ଥିଲା !

କେଜାଣି !!

ମଗୁଣୀର ମାସ ଦୁଇ ପହର । ପୁଅଝିଅ ଦୁହଁଙ୍କୁ ଦୁଇପହରେ ଶୁଆଉଥିଲି ।
ତିନିମାସର ଝିଅଟା ମୋର ମାଆ କ୍ଷୀର ପିଇ ନିଘୋଡ଼ ନିଦ୍ରା ଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ପୁଅଟାକୁ
ଯେତେ ବହଲେଇଲେ ବି ସେ ଶୋଇବାକୁ ନାରାଜ । ଥରକୁ ଥର ବସିପଡ଼ି ମୋ
ହାତରେ ହାତ ମାରି ଘରର ଅପର କୋଣ ଆଡ଼େ ଠାରୁଟି

- ଏଃ ! ଏଃ ! ମା ! ହେ... ଇ ଏଃ !

ହଠାତ୍ ନଜର ପଡ଼ିଲା, ସେକଡ଼ କୋଣରେ ଡେରା ହୋଇଥିବା ସ୍ବାମୀଙ୍କର
ବାର ବୋରିଆ ବନ୍ଧୁକଟା ଡେରା ହୋଇଛି । ତାରି ଉପରକୁ ମସ୍ତ ଲମ୍ବା ସାପଟାଏ
ଚଢ଼ୁଛି ପଡୁଟି । ପୁଣି ଚଢ଼ୁଛି ପୁଣି ପଡୁଟି । ଆରକଡ଼ ଅରମା ଆଡୁ ହୁଏତ
ଝରକା ବାଟେ ପଶି ଆସିବି ଘରକୁ । ତାକୁଇ ଦେଖିବାଠୁ ମୋ ପୁଅ ଆଖିରୁ ନିଦ
ଉଡ଼େଇ ‘ଯାଇଟି’ ।

‘ସାପ’ ‘ସାପ’ କହି ପୁଅକୁ କାଖେଇ ମୁଁ ପଦାକୁ ପକାଇ ଆସିଲି । ରାନ୍ଧୁଣୀ
ନାନୀ ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଝିଅଟାକୁ ଖଟରୁ ଉଠେଇ ଆଣିଲା । ତା ପରେ ମୂଲିଆ
ଝକର ସମସ୍ତେ ଜମିଗଲେ । ଠେଙ୍ଗା ବାଡ଼ି ଧରି ସାପକୁ ଗୋଡ଼ିଆ ଝଲିଲା । ଝଲିଲା
ଡ଼ାଇ ତୁ ଠେଙ୍ଗା ପାହାର । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସବୁ ପାହାର ଗୁଡ଼ା ପଡୁଥାଏ ପକ୍କା
ପିଣ୍ଡାଟାର ପିଠିରେ । ସାପଟା ବିକୁଳି ବେଗରେ ପାହାର ପଡ଼ିବା ଜାଗାରୁ ଖସି ପକାଇ
ଥାଏ । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏତେ ଲମ୍ବା ସାପଟା ଅଗଣାର ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ ଥିବା ପକ୍କା
ନାଲୁଆ ଭିତରକୁ ଗଲିଗଲା । ନାଲୁଆର ଦୁଇ ମୁହଁରେ ଲୋକ ଜଗି ଦେଲେ । ଲମ୍ବା
ଲମ୍ବା ବାଉଁଶ ଆସିଗଲା । ଦୁଇକଡ଼ୁ ଖେଆ ଲାଗିଲା । କିନ୍ତୁ ସାପଟା ଯେ କୋଉଛକରେ
କୋଉ ବିଳ ଭିତରେ ଗଲିଗଲା ତାର ଆଉ ପତ୍ତା ବି ମିଳିଲାନି ।

ମନ୍ତବ୍ୟ ହେଲା- ଶଳାଃ ଯାଉ- ଡେମେଣାଟା ! ବିଷ ନାହିଁ ।

ମୋ ମନ କିନ୍ତୁ ଭାରି ଖୁସି । ଯାହାହଉ ବର୍ତ୍ତିଗଲା ।

ଚିନ୍ତି

ସେଦିନଟା ଥିଲା ମହାଲୟାର ପୂର୍ବଦିନ । ଶୁଶୁର ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗୀ । ସବୁଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଖାଇ ନିଅନ୍ତି । ଶାଶୁଙ୍କର ସବୁଦିନର ଅଭ୍ୟାସ ଭାତଖିଆ ଲୁଗାଟା ବେଳଓଳି ହକାଳି ପଖାଳି, ବାପା ଖାଇ ସାରିଲେ, ସଂଧ୍ୟା ଦେଇ ଅଗଣାରେ ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟଟାରେ ଖୋଲା ଆକାଶତଳେ ଦଣ୍ଡେ ଗଡ଼ିବେ । ମୋର ରକ୍ଷା ପ୍ରାୟ ସରି ଆସିଲାଣି, ଖାଳି ଖାଇବା ବେଳେ ରାତିଖିଆ ରୁଟି କେତେପଟ ଗରମ ଗରମ ସେବା ହେବ । କଢ଼ିକିଆ ଗୋଟେ ଘରେ ସ୍ବାମୀ ଖାଇବା ଲାଗି କେତେଟା କୁକୁଡ଼ା ଆଣି ରଖିଥିଲେ । ସେଥିରେ ଗୋଟାଏ ଚିଁ ଚିଁ କରି ଉଡ଼ି ଆସି ମାଆଙ୍କ ଖଟ ପାଖେ ପଡ଼ିଲା । ମାଆ ତାକଦେଲେ-
ଚୁକ୍ତିଟା (ଡିବିରିଟା) ନେଇ ଆ-ତ । ଘରଟାରେ କୁକୁଡ଼ା ଖାଇବାକୁ ନେଉଳ ପଶିଲାଣି ନା କିଏ । ସେତେବେଳେ ଆଜି ଭଲି ଗାଁକୁ ଗାଆଁ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ଆହୁରି ଆସିନି । କୁକୁଡ଼ାଟା ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ଚୁକ୍ତିଟା ଧରି ମାଆ କୁକୁଡ଼ା ଥିବା ଘରଟାରେ ପଶିଲେ । ସେ ଘରଟା ନାନା ଆଳିମାଳିକାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଥାକ ଥାକ କାଠ ପଟା । ଦୁଇଟା ଡ୍ରମରେ ଭର୍ତ୍ତି ବାଡ଼ିର ଶିମିଳି ତୁଳା । ଛଡ଼ା, ହାଣ୍ଡି ମାଠିଆ ଡ୍ରମ ଭର୍ତ୍ତି । ମାଆ ବାଆଁ ହାତରେ ଚୁକ୍ତିଟା ଧରି ତାହାଣ ହାତରେ ଡ୍ରମଟା ପିଟି ପିଟି ହାସ୍ ହାସ୍ କରୁଥିଲେ । ଏତିକି ବେଳେ ସ୍ବାମୀ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ପରୁରିଲେ- କିଏ ହେଲା ?

କୁକୁଡ଼ାଟା ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲି । ଏଇ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ ମଧ୍ୟରେ କୁକୁଡ଼ାଟା କାଠେଇ ଗଲାଣି । ସ୍ବାମୀ ମାଆଙ୍କୁ ତାକ ଦେଲେ,

- ଏ ମାଆ । ବାହାରି ଆ ।

ମାଆ ବାହାରି ଆସିଲେ । ବାବୁଙ୍କ ହାତରେ ପାଞ୍ଚସେଲିଆ ଟର୍ଟ । ଟର୍ଟଟା ଟିପି ଦେଲେ । ସେ ଘରଟା ହାଲୋଲ ହୋଇଗଲା । ହେ ଭଗବାନ ! ମାଆ ଯେଉଁ ବଡ଼ ଡ୍ରମ ଦିଟା ହାତରେ ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ ହାସ୍ ହାସ୍ କରୁଥିଲେ, ସେଇ ଦୁଇ ଡ୍ରମ ମଝିରେ କାନ୍ଥର କୋଣଟାରେ ବାରଦର୍ପରେ ଫଣା ତୋଳି ରହିଛି ଗୋଟିଏ କଠଉ ଚିହ୍ନଧାରି ଗୋଖର ସାପ । ତାର ଚିକ୍ ଚିକ୍ ଆଖି ଆଉ ଲିକ୍ ଲିକ୍ କରୁଥିବା ଦି ଫାଳିଆ ଜିଭ ଏଇ ଦର୍ଶକଟା ମନରେ ପ୍ରବଳ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ମୋତେ ଟର୍ଟଟା ଧରେଇ ଦେଇ

ବାବୁ ବନ୍ଧୁକଟା ଆଣିବାକୁ ବାହାରି ଗଲେ । ମାତ୍ର ଦଣ୍ଡକରେ ହୁଏତ ସାପର କୋପ ଟିକେ ଉଣା ପଡ଼ିଗଲା । ଫଣା ଅବନତ କଲା, ଧଅପ କରି ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ି ସର ସର ଗତିରେ ଯାଇ କୋଣରେ ଥିବା ଗୋଟେ ବିଳରେ ପଶିଗଲା । ସର୍ଦ୍ଦାରୀ ଗଲାଣି । କର୍ପୁର ଢଡ଼ିଗଲେ କନାରେ ବାସ ଥିବାପରି, ତଥାପି ପ୍ରଚୁର ପ୍ରଭାବ ବିଦ୍ୟମାନ । ଦଣ୍ଡକରେ କିଛି ଲୋକ ଆସିଗଲେ । ମୂଲିଆ ଋକର ସହିତ ମିଶି ଛିଣ୍ଡା କପଡ଼ା-କନା, ଛିଡ଼ା ବସ୍ତ୍ରା କେପାଳ କୁଟାଇ ସବୁ ଗାତଗୁଡ଼ାକର ମୁହଁ ବୁଜା ଗଲା । ସଖାକୁ ପାଞ୍ଚ ସାତ କିଲୋମିଟର ଦୂର ଗାଆଁରୁ ସାପପରା କେଳା ଡକାଇବାର ମସୁଧା କରାଗଲା ।

ପରଦିନ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶ୍ରାଦ୍ଧ । ବଡ଼ି ସଖାକୁ ଶାଶୁ ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ, ଧୋବ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଡକାଇ ମଉଳା-ପକ୍ଷ ପାଳନର ସିଧା ଓ ସଞ୍ଚା ଟେକିଦେଲେ । ସଞ୍ଚାରେ ସାଧାରଣତଃ ପାଞ୍ଚପା ଋତଳ; ଦନେ ମୁଗଡାଲି, ଦନେ ଲୁଣ, କଞ୍ଚାକଦଳୀ, ସାରୁ, ଓଉ, ଖୁମାକୁ ଆଦି ପରିବା ସାଙ୍ଗକୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଦକ୍ଷିଣା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମୋଠୁ ବୟସରେ ବଡ଼ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଲେଖାରେ ପୁତୁରା ହେବ । ନାମ ଦାମ ମିଶ୍ର । ମାଆ ବଡେଇଥିବା ଅନୁସାରେ ଠାଆ ପାଣି କରି ଜଳଖିଆ ବାଡ଼ି ଦେଲି । ସେତେବେଳକୁ ଜଣେ କେଳା ପହଞ୍ଚିସାରି ଗାତ ମୁହଁ ଖୋଲି, ପୂଜାକରି, ପଦ୍ମତୋଳା ବୋଲିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ । ଦାମ କିନ୍ତୁ ଖାଇବାରେ ଜମା ମନ ଦେଉ ନଥାଏ । ଖାସ୍ ଗଲ, ରୁଅ, କାନ୍ଥବାଡ଼କୁ ବାରମ୍ବାର ଅନାଉଥାଏ । ପରୁରିଲି- ଦାମ ! ଖାଉନା ଯେ- ଉତ୍ତର ମିଳିଲା- ଖୁଡ଼ା । ଆପଣ ବଜାରିଆ ଝିଅ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ପଦ୍ମତୋଳା ଗୀତ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଏ ସାପ, ଯିଏ ଯୋଉ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବେ ଖସି ପଡ଼ିବେ । ଯୋଉଠି ବି ଥିବେ ରହି ପାରିବେନି-

ଆଉ ଜଣେ ବୁଢ଼ା କେଳା ପହଞ୍ଚି ସେ ଟୋକା କେଳାକୁ ଆଡ଼େଇ ବନ୍ଧରେ, ସିନ୍ଦୂର ମଖା ଗୁଆ ବସେଇ, ଦୁବ କୋଳିପତର ଅରୁଆ ଋତଳ ଦେଇ, ଦୀପଜାଳି ବନ୍ଦାପନା କରି ଅପୂର୍ବ ଲହରରେ ବୋଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା “ପଦ୍ମାବତୀ ରାଣୀ କରିଅଛି ଧନ୍ଦୁନ୍ତରି ଓଷା, ଲକ୍ଷେଭାର ପଦ୍ମ ଦେବୁରେ କହ୍ନାଇ....” ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ, ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚମିନିଟ ଗତ ହୋଇ ନଥିବ, ପାଞ୍ଚ ଛଅ ହାତିଆ, ହଳଦୀଗଣ୍ଡିଆ କଠଉ ଚିହ୍ନଧାରୀ ସାପଟାଏ ହଲହଲ ହୋଇ ବାହାରି ଆସିଲା ସେ ଘରୁ । ତାକୁ ଲାଞ୍ଜ ଆଡୁ ଅପୂର୍ବ କାଢ଼ବାରେ ଧରି ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରଖୁଥିବା ଖାଲି ମାଠିଆଟାରେ ଭରି ଦେଇ ଷଡ଼େଇଟିଏ ଜାବ ମାରିଦେଲା । ସାପଥିବା ମାଠିଆଟାକୁ ଦାଣ୍ଡ ଋଦିନାକୁ ବୋହିନେଲା ।

ପଲ୍ଲୀ ଅଞ୍ଚଳ । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଛୋଟିଆ ଗାଁ ଖଣ୍ଡକରେ ପ୍ରୟର ହୋଇ
 ଯାଇଛି କି ବାବୁଘରୁ ସାପ ବାହାରିବ । କେଳା ଆସିଛି ଧରିବାକୁ । ବଡ଼ ପକ୍ଷୀ
 ଅଗଣାଟାରେ ଦେଖଣାହାରୀଙ୍କ ଭିଡ଼ । କିଏ ମୂଲିଆ ଦାଆ ବାହାଙ୍ଗି ଧରି ଘାସ
 କାଟିଯିବା ବାଟରେ, କେଉଁ ତିରଲ୍ଲା ହାତରେ ଟେକାଏ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଧରି ଦାନ୍ତ ମାଛୁମାକୁ
 ପୋଖରୀ ଯିବା ବାଟରେ, ପୁଣି ଟିଉସନ ଯିବା ପିଲାଦଳ ବହି ବନ୍ଧାନି ହାତରେ, ସାପ
 ବାହାରିବା ଦେଖିବାକୁ ମଣିଗୁଲ । ଏତିକି ବେଳେ ଅଭୂତ ଘଟଣାଟିଏ ଘଟିଲା । କିଛି
 ଲୋକେ କେଳା ପଛେ ପଛେ ଦାଣ୍ଡକୁ ଗଲେଣି । ଆଉ କେତେଜଣ କୋଉଠୁ
 ସାପଟା ବାହାରିଲା କହି ସାପ ବାହାରିଥିବା ଘରଟାର ଭିତର ଆଡ଼କୁ ନଇଁପଡ଼ି ତୁଙ୍ଗି
 ତୁଙ୍ଗି ଦେଖୁଛନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା ପ୍ରାୟ ସେଇ ଲମ୍ବର, ଦୁଧ ରଙ୍ଗର, କଠଉ
 ଚିହ୍ନଧାରୀ ଧୋବଲିଆ ସାପଟେ ହଳି ଦୋହଲି ପାଗଳପ୍ରାୟ ବାହାରି ଆସୁଛି । ଘଟଣାଟା
 ଏତେ କ୍ଷିପ୍ର ଥିଲା । ଏତେ ଅତର୍କିତ ଥିଲା ଯେ, ଲୋକଗୁଡ଼ା ମୁହଁ ବୁଲାଇବାକୁ ବି ତର
 ପାଇଲେନି । ସାପକୁ ଅନେଇ ପଛେଇ ପଛେଇ ତରବରିଆ ଫେରିବା ଆରମ୍ଭ
 କରିଦେଲେ । ପିଣ୍ଡା ଧାରରେ ଧାଡ଼ି ମାରି ରଖା ଯାଇଥିବା କ୍ରୋଟନ ଗଛର କୁଣ୍ଡ
 ଗୁଡ଼ାକରେ କୁଟି ହୋଇ ମଝି ଅଗଣାରେ ଯା ଉପରେ ସିଏ, 'ତା ଉପରେ ଇନ୍ଦ୍ରେ,
 ପଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଲେ । ମଝି ଅଗଣାଟା ମସ୍ତବଡ଼ । ଝରିକଡ଼ ଘେରି ପିଣ୍ଡା ଓ ଘର ।
 ଏପଟ ପିଣ୍ଡାରେ ପାଣି ଦେଉଥିବା, ମସଲା ବାଟୁଥିବା, ଝିଅ ଫକ ହସିହସି ଲୋଟି
 ପଡୁଥିଲା । ମୁଁ ବୋହୂଟା ମଧ୍ୟ ମୁହଁରେ ଲୁଗା ଝପି ଉଦୃତ ଉଛୁସିତ ହସକୁ ରୋଧ
 କରିବାର ଆପ୍ରାଣ ଅସଫଳ ଚେଷ୍ଟା ଚଳେଇଥିଲି । ଇତିମଧ୍ୟରେ କିଏ କେଜାଣି
 କେଳାକୁ ଡାକିଦେଲା ଓ ସେ ଆସି ଏ ସାପଟାକୁ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବବତ୍ ମାଠିଆରେ ଭରି
 ଦାଣ୍ଡକୁ ନେଇଗଲା । ଲୋକେ ମନ୍ତବ୍ୟ କରୁଥିଲେ- ତା ଯୋଡ଼ିଟା ! ଦୁଧିଆ ନାଗ !
 ଉକୁଟ ବିଷଧାରୀ ! କିନ୍ତୁ ଘରେ ରହିଲେ ଭାରି ଶୁଭ । !

ଦାଣ୍ଡରେ ଲୋକ ଭର୍ତ୍ତି । ଗୋଲାକାର ଲୋକ ମେଳା ଭିତରେ, ମଝିରେ ଖଣ୍ଡେ
 ସଫା ଜାଗାରେ କେଳାଟା ଆଣ୍ଟୁ ନଝଇ ନଝଇ, ତମ୍ବରୁ ବଜାଇ ବଜାଇ, ଲହରେଇ
 ଲହରେଇ ପଦ୍ମତୋଳା ବୋଲି ବୋଲି ସାପ ଦୁଇଟାକୁ ଏକାସାଙ୍ଗେ ଖେଳାଇ ଲାଗିଛି ।
 କ'ଣ ଏଡ଼େ ଜଳନ୍ତି ବିଷଦାନ୍ତ ଭାଙ୍ଗିଦେଲା ? କେଜାଣି ! ! ସେ ଦୁଇଟା କୁଣ୍ଡଳୀ ଭିତରୁ

ଫଣା ତୋଳି ଅପୂର୍ବ ଠାଣିରେ ହଲୁଚନ୍ତି, ଦୋହଲୁଚନ୍ତି, ଖୁଲୁଚନ୍ତି, ଖେଲୁଚନ୍ତି । ଧୋବଲା ହଳଦିଆ ରୂପ ରଙ୍ଗ । ଉଭୟଙ୍କ ଫଣାରେ କଠଉତିହ୍ନ । କୁଳନ୍ତ ଆଖି । ଦିଫାଳିଆ ଲହଲହକା ଜିଭ । ରୁଦ୍ର ।। ଅଥଚ କେତେ ସୁନ୍ଦର ।। କିଏ କହିବ ଗତ ରାତି ଅବଧି ଏମାନେ ନିଶ୍ଚିତରେ ଆପଣା ବିଳରେ ଥିଲେ । ସେଇ ଖେଲୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ସ୍ବାମୀ ତାଙ୍କ କଳାଧଳା କୋତାକ କ୍ୟାମେରାରେ ଫଟୋ ତୋଳିଲେ । କିଛି ଦୂରରେ ଝରିବର୍ଷର ପୁଅଟା କମିକୁ ଖଣ୍ଡେ ଧରି ବସିଥିଲା ପଥର ଉପରେ । ବହୁଦିନ ଧରି ଫଟୋଟିକୁ ସିଏ ପାଖରେ ରଖିଥିଲା । ରଜିନ ଫଟୋର ପ୍ରଚଳନ ସେତେବେଳେ ଆହୁରି ଆମ ପଲ୍ଲୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ହୋଇନି । କେଜାଣି ।।

କେଳା ଭାରି ଖୁସିରେ ସାପ ଦୁଇଟାକୁ ନେଇଗଲା । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ବିଦାଳି ବାବଦକୁ ଆଠଣିଆ-ଆଠହାତୀ ଖଦୀ ଖଣ୍ଡେ, ଦୁଇଟା ଚଢ଼ା, ଗୁଉଳ ଦିସେର ଓ ଭୁଜା କଠେ ନେଇ ବିଦା ହେଲା ।

ଗୁରି

ସେଦିନ ସକାଳୁ ବାବୁ ବାଥରୁମରୁ ବାହାରୁ ହସିହସି କହିଲେ, ଗୋଟେ ବେଙ୍ଗକୁ ମୁଁ ପୋଷା ମନେଇଛି । ଯାହା କହିବି କରିବ । ଦେଖୁରୁ ? ମୋ ସାଙ୍ଗେ ଆସ -

ମୁଁ ହସିଲି । ଥଙ୍ଗା କରି କହିଲି- ଆଜିକାଲି ତ ମଣିଷଗୁଡ଼ା କିଏ କାହା କଥା ମାନୁ ନାହାନ୍ତି, ଆଉ ବେଙ୍ଗ ତୁମ କଥା ମାନିବ । ଯେତେ ସବୁ ମିଛ ପୁଟାଣି ।।

- ବିଶ୍ବାସ ହଉନି ? ଦେଖୁରୁ, ଆ-

ମନ ନଥିଲେ ବି ଗଲି । ଗାଧୁଆ ଘରର ପକ୍ଷୀ ଅଧାକାନ୍ତି, ଯେଉଁଠି ତେଲ, ସାବୁନ ଆଦି ରହେ, ଉପରେ ଗୋଟେ ବୁଡ଼ା ବେଙ୍ଗ ବା ବେଙ୍ଗୁଲି ସେଇ କାନ୍ଥଡ଼ା ଉପରେ ବସିଛି । ଏତେ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲା କେମିତି କେଜାଣି । ବାବୁ ତାଙ୍କର ଗୋଟିକିଆ ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ଦେଖେଇ ଆଦେଶ ଭଂଗିରେ କହିଲେ-

- ବେଙ୍ଗ ! ଏ ବେଙ୍ଗ ! ଓହ୍ଲ । ଓହ୍ଲ କହୁଛି ପରା-

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୮୪

ବେଙ୍ଗଟା ଫକ୍ କରି ତଳକୁ ଡିଆଁଟେ ମାରିଦେଲା । ତାଙ୍କର ସେ କି ହସ !
କି ଖୁସି ! ବେଙ୍ଗଟା ତାଙ୍କ କଥା ମାନିଲା । ମୁଁ ବି ହସିଦେଲି । କହିଲି, -ବେଙ୍ଗଟା
ତୁମ କଥା ନୁହେଁ, ତୁମର ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠି ହଲାଇବା ଦେଖୁ ଡରରେ ଡିଆଁ ମାରିଦେଲା ।
ବିରାଗ ।।

ସେଇଦିନ ଦୁଇ ପହରରେ ସାନ ବୋହୂଟା ତାର ତିନିବର୍ଷର ଝିଅଟାକୁ ଗାଧୋଇ
ଦେଉଦେଉ ଗଜର ଗଜର ହେଉଥିଲା- ଏ ସାବୁନ କେଶ ତେଲକାଡ଼କୁ, ମଗକୁ କିଏ
ଯେ ପିଙ୍ଗିଟି ତଳେ- କିନ୍ତୁ ତା କଥା ସରିଲାନି । ଦଣ୍ଡକରେ- ସାପ ସାପ କହି,
ଝିଅଟାକୁ ଟାଣି ଓଟାରି ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ସାବୁନ ବଲବଲିଆ ଦେହ,
ନଜୁଲି ଝିଅଟା ତଥାପି ଟାଣି ହୋଇ ଦେଖୁ ଲାଗିଥିଲା ସେଇ ସାପଟାକୁ ।

ଦଣ୍ଡକରେ ମୂଲିଆ ବଡ଼ ଗୋଟେ ବାଉଁଶ ଆଣି ଗାଧୁଆଘର ଭିତରର ସାପଟାକୁ
ଖେଳୁ ଲାଗିଲା । ଆଉଜଣେ ଅପର ପଟରେ ଠେଙ୍ଗାଟିଏ ଧରି ତାକୁ ଛକିଲା ।
ପାଟିରେ ସେଇ ବେଙ୍ଗଟାକୁ ଧରି ସାପଟା ବାହାରକୁ ଡିଆଁ ମାରିଦେଲା । କିନ୍ତୁ ସାଙ୍ଗେ
ସାଙ୍ଗେ ମୂଲିଆର ଠେଙ୍ଗା ପାହାରଟା ତା ପିଠିରେ ପଡ଼ିବାରୁ ରକ୍ତାକ୍ତ ବେଙ୍ଗଟା ତା
ପାଟିରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଦଣ୍ଡକରେ ସାପଟା କଣ୍ଟାଝଟା ବାଡ଼ ଗଲି ଆରକାନିରେ ଥିବା
ଲତାରୁଦା ଭରା ଘଅ ଅରମା ବାଡ଼ିରେ ଭୁକିଗଲା, ହଜିଗଲା, ଛପିଗଲା । ତାର ପରା
ବି ମିଳିଲାନି ।

ସେଇ ରାତି ଦଶଟା ପ୍ରାୟ ବେଳେ ବାଥରୁମକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲି, ସେଇ ବୁଡ଼ା
ବେଙ୍ଗଟା ତାର ସାପ କାମୁଡ଼ା ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବୁଡ଼ା, ରକ୍ତାକ୍ତ କଲେବରଟାକୁ ଧରି ସେଇ
କାନ୍ଥରେ ବସିଛି । ଡରରେ ମୁଁ ଛିଟ୍କି ବାହାରି ଆସିଲି । ଆସି ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ କହିଲି- ସେ
ଗାଧୁଆ ଘରକୁ ମୁଁ ଜମା ଯିବିନି ଆଉ । ସେଇ ସାପଟା ବେଙ୍ଗଟା ସେଇଠି ବସିଛି ।

ଭରର ମିଳିଲା- ରାତିଟା ଦେଖୁ । ଶିକାରୀ ତା ଶିକାର ଛାଡ଼ିବନି ।

ସତକୁ ସତ ସକାଳକୁ ସେଠି ଆଉ ସେ ବେଙ୍ଗଟା ନଥିଲା ।

ଜଙ୍ଗଲ ଦେଶର ଅଲିଖ୍ତ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଶିକାରୀ ତାର ସମୟ ସୁବିଧାଭକ୍ତି
ଶିକାରକୁ ନିଷ୍ଠା ଆପଣାର ଅକ୍ତିଯାର କରିନିଏ ।

ରାତ୍ରିର ଘନ-ଅନ୍ଧକାର ହିଁ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସମୟ ।

ସେ ଯୁଗର ଯାତାୟାତର ମାଧ୍ୟମ ଥିଲା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁପ୍ତ ଛପରଦିଆ ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ି । ରୋଗୀଙ୍କ ପାଇଁ ତାଳୁର-ବଜଦ, ଓଝା-କବିରାଜଙ୍କ ଘରକୁ ନେବାପାଇଁ ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟିଆର ଭାର । ହେଡ଼େ ହାରୁଡ଼େ ମରଦଲୋକ ଯିବାପାଇଁ କାହା କାହା ଘରେ ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ଶୂନଗାଡ଼ି ବାହାର ଥିଲା । ଶୁଣୁରେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ସର୍ଦ୍ଦାରୀ କାମ ତୁଲାଉଥିବା ହେତୁ, ଛଅଶହ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଖଣ୍ଡେ ମଟରସାଇକେଲ କିଣି ଦେଇଥିଲେ ।

ସେଦିନ ତାଙ୍କର କଣ କାମ ବୁଝାବୁଝି କରି ବାରୁ ବାରିପଦାରୁ ଫେରିବା ବେଳକୁ ବେଳ ରତରତ । ଶାଶୁ ତାଙ୍କ ସାନପୁଅ ତାଳୁରବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ କଟକ ଯାଇଥିଲେ । ମୁଁ ବିରି ଚକ୍କୁଳି କରୁଥିଲି । ବରାଦ ହେଲା ଘରମରା ଘିଅରେ ଅଦା କଥାଲଙ୍କା ଭୃଷଙ୍ଗାପତ୍ର ଦେଇ ମୁଷ୍ଟମୁଷିଆ କରିବାକୁ । ମନବୋଧ କରି ପିଠା ଖାଇବା ପରେ ରାତିକା ପାଇଁକି ମୂଲିଆକୁ ଗୋଟେ କୁକୁଡ଼ା ଆଣିବାକୁ ବରାଦ କଲେ । ମୂଲିଆ ଏକାଦଶିଆ ମାଝୀସାଇକୁ ଯାଇ ଟଙ୍କାଏ ବାରଣା ଦେଇ ଏବକାର କିଲୋ ଉପର କୁକୁଡ଼ାଟିଏ ଆଣି, କାଟି ବାଗେଇ ଧୋଇ ଦିନକର ମଜୁରି ଆଠଣା (ବା ଋଷିସେର ଧାନ) ନେଇ ବିଦା ହେଲା । ଅନ୍ଧପୁଟି, ମୁଣ୍ଡଗୋଡ଼ ସାଥରେ ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ମାଂସ ବି ତା'ର । ଶୁଣୁରଙ୍କ ଅଜାଣତରେ ଶାଶୁ ଖାସି ମାଂସ ଖାଇଲେ ବି କୁକୁଡ଼ା ମାଂସ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ପୁଅମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରାନ୍ଧି ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତୁଲ୍ଲି ବାଡ଼ିପିଣ୍ଡାରେ ଏକକଡ଼ିଆ, ଅଥବା ଢିଙ୍କିଶାଳେ ମହକୁଦ ଥାଏ । ପୁର ଘର ଭିତରକୁ ସାଗୁଆତି ପଶିବା ବାଞ୍ଛନ୍ତି । ତା ପୁଣି ବାପାଙ୍କୁ ଲୁଚି ଛପି । ଆଜି ମାଆ ନାହାନ୍ତି । ବାବୁଙ୍କର ବରାଦ ହେଲା ସେ ନିଜେ ରାନ୍ଧିବେ । ମୁଁ ସବୁପ୍ରକାର ମସଲା ଅଲଗା ଅଲଗା ବଟା କରାଇ ରଖିବି । ରଖାଗଲା । ବାବୁ ଆସି ତୁଲ୍ଲି ପାଖରେ ଗୋଟେ ମାଞ୍ଚୁଆ ଉପରେ ବସିଲେ । ହାତରେ ପାଞ୍ଚ ସେଲିଆ ଟର୍ଚ୍ଚ । ବରାଦ ହେଲା- ତୁଲ୍ଲି ଜାଲ, ଡେକଟି ବସା, ତେଲ ପକା । ତେଲ ତାତିଲେ ଋମୁଚେ ଚିନି ପକା । ଚିନିଟା ଟିକେ ରଙ୍ଗ ଧରି ଆସିଲେ ରସୁଣ ବଟା,

ପିଆଜ ବଟା, ଜିରା ଧଣିଆ ପୋଷ୍ଟକ ଗୋଲମରିଚ ଓ ନାଲି ଲଙ୍କା ବଟାକୁ ପକାଇ ନାଡ଼ା ଝଡ଼ା (ଘାଣ୍ଟିବା) କର । ମଝିରେ ମଝିରେ ମୋଠୁ ଖୁସୁଣି (ଲୁହା ଖଡ଼ିକା) ନେଇ ରାନ୍ଧୁଣିଆ ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଥରେ ଅଧେ ଘାଣ୍ଟି ଦିଅନ୍ତି । ମାଂସ ମସଲା କଷା ହୋଇ ଆସିବା ବେଳକୁ କଲିଜା ଓ ଶିନ୍ତ୍ର ସିଝିବା ମାଂସ ଖଣ୍ଡେ ଦିଖଣ୍ଡ ଝଣ୍ଟିବାକୁ କଡ଼ାଯାଇ ମାପରେ ପାଣି ଦିଆଯିବ । ପାଣି ଦେଲା ପରେ ଡେକଟି ଡାକୁଣି ସହ ଡେକଟିକୁ ଅଟାମେଞ୍ଚେ ଚକଟି ନିବୁଜ ପ୍ୟାକିଂ ଦିଆଯିବ । ହୁଏତ ସେକାଳରେ ସେଇଟା ଆଧୁନିକ ପ୍ରେସର କୁକରର ନକଲି ସଂସ୍କରଣ । ଓହ୍ଲାଇବା ପରେ ଡାକୁଣି କଡ଼ା ହେଲେ, ଅଦା ଗରମ ମସଲା ବଟା ସାଜକୁ ଘର ଗୁଆଘିଅ ଅଧାକପ ପକାଯିବ, ପଡ଼ିଲା । ପ୍ରାୟ ରାତି ନଅଟା ବେଳକୁ ଖୁଆ ସରିଗଲା । ବାରମାସିଆ ପିଲାଟି ସନ୍ଧ୍ୟାରୁ ଶୋଇଗଲାଣି । ତାପାଇଁ ଗିନେ ତରକାରୀ ହଣ୍ଡାତଳେ ଘୋଡ଼େଇ ରଖି ଦେଇଛି । ପଖାଳ ସାଥରେ ଖାଇବ ସକାଳୁ । ବାବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆମିଷପ୍ରିୟ । ମୁଁ ପୁରାପୁରୀ ନିରାମିଷ ହେତୁ ଅଳିଖିତ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ବାରିପଦା ଗାଁଆରୁ ଆଣିଥିବା ଛେନାପୋଡ଼ ଦୁଇଟି ପକେଟରୁ କାଢ଼ିଦେଲେ । ସେ ଖାଇସାରି ଉଠିଗଲେ । ମୁଁ ପରଟା ଭଜା ଓ ମିଠା ନେଇ ଖାଇବାକୁ ବସିଲି । ପରଟା ଛିଡ଼େଇ ଦିଅର ପାଟିକି ନେଇଛି କି ନାହିଁ ପିଣ୍ଡାରୁ ସେ ଓକା କରୁଥିବା ଶବ୍ଦ ପାଇଲି । ଖାଇବାର ଘୋଡ଼େଇ ଦେଇ ପାଣି ଗିଲାସେ ନେଇ ବଡ଼େଇ ଦେଲି । ମୁହଁ ଧୁଆଇ ପିଠି ଆଉଁସି ଲାଗିଲି । ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ୱର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ବାଉଳି ହୁଅନ୍ତି । ପିଠିରେ ହାତମାରି ଦେଖିଲି ଜ୍ୱର ଭର୍ତ୍ତି । ଭୀକ୍ଷଣ ତାତି । ବାନ୍ତି ଟିକେ ଥମିଛି କି ନାହିଁ ଗାଆଣ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ- ଆରେ ମୋ ପେଟ ! ବାପା ମୋ ପେଟ !! ତତେ କେତେ ଆଉ ଏତେ ବେଶି ଖୁଆଇବିନିରେ ପେଟ ! ତୁ କାଟନା- ଆଉ ତୁ କାଟେ ନା-

ହସିବି ! ନା କାନ୍ଦିବି ! ନା ସେବା କରିବି ! ଆଖ ପାଖରେ ପାଞ୍ଚ ମାଇଲ ଆକ୍ରାନ୍ତରେ ଡାକ୍ତର ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ପୁଣି ଏତେ ରାତିରେ । କେତେବେଳେ ନାଲୁଆର କୋଉ ବାଟ ଦେଇ ଅଗଣାକୁ ବଜ୍ରକାପତାଟାଏ ପଶିଲାଣି ତ କେତେବେଳେ ଦାଣ୍ଡ ଗୋହିରୀ ସାହାଡ଼ା ଗଛରେ ଝୁଲୁଥିବା ମହୁଫେଣାଟାରେ ମୁହଁ ମାରିବାକୁ ଭାଲୁଟେ ଆସି ଗୁଡୁଗୁଡୁ ହେଲାଣି । ସୁତରାଂ ଯାହା କରିବୁ ନିଜେ ।

ଖାଇବା ସୋଡ଼ା ଲେମ୍ବୁରସ ଦେଇ ଉଷ୍ମ ପାଣି ସାଙ୍ଗରେ ପିଇବାକୁ ଦେଲି । ପିଠି ଆଉଁସି ଲାଗିଲି । ଟିକିଏ ଉପଶମ ହେବାରୁ ଘୋଡ଼େଇ ଦେଇ ଆସି ଅଧାଖୁଆ ଖାଦ୍ୟକୁ ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ କଲି (ପୁଣି ଦି ଥର ଖାଇଚି କି ନାହିଁ ବାବୁ ହାଁକ ଦେଲେ- ଶୁଣୁରୁ ? ଏ ପଟରେ ଆସିବୁନି । ପିଣ୍ଡାରେ ସାପ ଅଛି । ଘର କାନ୍ଥରେ ଛୋଟିଆ ଚିମିନି ଆଲୁଅଟେ ଦିକିଦିକି ଜଳୁଛି । ମୋ ପାଖରେ ବୁଜି (ଡିବିରି) । ପାଞ୍ଚ ସେଲିଆ ଟର୍ଚ୍ଚ ତ ଜାଳି ନାହାନ୍ତି । କେମିତି ଦେଖୁ ପାରିଲେ । ମୁଁ ଜୀବନ ବିକଳରେ କଡ଼ବାଟିଆ ଡିଆଁଟେ ମାରି ସେ ବାରମାସିଆ ଶୋଇବା ଘର ଦୁଆର ଠକ୍‌ଠକ୍ କଲି - ଉଠରେ ବାବୁ । ଜଳଦି ଉଠରେ । ସାପ ।

ସେ ଦଣ୍ଡକରେ ମୁଣ୍ଡ ପାଖେ ଡେରି ଥୋଇଥିବା ଠେଙ୍ଗାଟା ଧରି ବାହାରି ଆସିଲି ।

ସ୍ବାମୀ ସେଇ ଜରୁଆ ଦେହରେ ଉଠି ଟର୍ଚ୍ଚ ଦେଖାଇଲେ । ପାଲିଶ ପକ୍କା ପିଣ୍ଡା, ପୁଣି ପାଞ୍ଚସେଲିଆ ଟର୍ଚ୍ଚର ଆଲୁଅ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ସାପଟା । ତା ଗତି ମୋଟେ କ୍ଷିପ୍ର କରି ପାରୁ ନଥିଲା । ମାତ୍ର ଦୁଇଟା ପାହାରରେ ତା ମୁଣ୍ଡଟା ଛେତେରା ଉଠିଗଲା । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ! ହଳଦିଆ ମାଟିଆ ତୋରାକଟା ଗଡ଼ଣ ! କିନ୍ତୁ ବିଷାକ୍ତ ଚନ୍ଦନ ବୋଡ଼ା କି ରଣା କୁଳରେ ଜନ୍ମିବାଟାହିଁ ତାର ମୃତ୍ୟୁର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ଥିଲା ।

ଛଅ

୧୯୯୭ ଫେବୃଆରୀ ପହିଲାରେ ଆମେରିକାର ନିଉଜର୍ସିକୁ ଯାଇଥିଲି । ଝିଆରୀ ଘରେ ପାଞ୍ଚମାସ ରହି ବୁଲାଇବା କରିବା ପରେ ଜୁନ୍ ଏଗାରରେ ଗାଆଁକୁ ଫେରିଲି । ବର୍ଷାଦିନ । ଋଷ ବେଳ । ବିଳାତର ଆଡ଼ମ୍ବର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଫାସୁତୁରା ଆରାମଦାୟକ ପରିବେଶରୁ ଆସି, ଋବି ଖୋଲି ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ ପଶିଲି । ପ୍ରକୃତରେ କୋଉ କବିଙ୍କର “Home Home Sweet Home” ମନେ ପଡୁଥିଲା । ନିରାଟ ସତକଥା । ସଫା ପଛେ ମୁଲିଆ ଆସିଲେ କରିବ ! ମୋ ମନଟା ପୂରା ହାଲୁକା ! ଫ୍ୟାନଟାକୁ ପୂରା ଦମ୍‌ରେ ଚଳାଇଦେଲି, ତା ତଳେ ବେତ ଚଉକିଟା ଟାଣି ଆଣି ଆରାମ କରି ବସି ପଡ଼ିଲି ।

ସେତେବେଳେ ଆମ ଘରର ଝରିକାନ୍ତ ମାଟି ! ଉପରେ ଝଲ ଛପର ।
କେବଳ ଚଳି ପକ୍ଷ । ହଠାତ୍ ମୋ ଆଡ଼କୁ ବେଙ୍ଗଟାଏ ଡିଆଁ ମାରି ମାରି ଆସୁଥିବାର
ଦେଖିଲି । ପୁଣି ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା, ତାକୁ ପିଛା କରୁଛି ଗୋଟେ ହଳଦୀ ଗଣ୍ଡିଆ କଠଉ
ଚିହ୍ନଧାରୀ ଲମ୍ବା ସାପ ।

ଗୋଡ଼ ଦି'ଟା ହଠାତ୍ ଚଉକି ଉପରକୁ ଟେକି ଆଣିଲି । ଛ'ମାସ ହେଲାଣି
ଘର ଝରି ପଡ଼ିଥିଲା । ତାଙ୍କ ଦଖଲରେ ଥିଲା । ସାପଟାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ମୋ ପାଟିରୁ
ଅତର୍କିତ ବାହାରି ଆସିଲା- ଆରେ । ଆରେ । । ତତେ କିଏ ମଣିଷ ଦିଶୁନି କିରେ
ସାପ ? ?

କଣ ସେ ବୁଝିଲା କେଜାଣି ! ସେଉଁ ସେ ଫଣା ତୋଳି ଦଣ୍ଡେ ମତେ
ଛୁଇଁଲା । ଫଅଟ୍ କରି ଲେଉଟି ପଡ଼ି ସର ସର ହୋଇ ଝଲି ଯାଇ ଘର କୋଣରେ
ମାଟି କାନ୍ଥରେ ଥିବା ଗାତରେ ପଶିଗଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ବେଙ୍ଗଟା ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଆସି ମୋ ଗୋଡ଼ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି
ସାରିଥିଲା ।

ସାତ

- କାଳିଆରେ ! ତୋ ମାଆକୁ ଚିକେ ଆମ ବିଲଗୁଡ଼ା ଦେଖେଇ ଆଣିବୁ ତ !

କାଳିଆ ମୋର ହଲର ଚଳାଏ । ଋଷବାସ ମୁଁ ଶୁଣୁରଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଅର୍ଥାତ
୧୯୫୦ ମସିହାଠାରୁ ପୁରାପୁରି ବୁଝିଲେ ବି, କେତେ ମୁଁ ବିଲକୁ ଯାଇ ନଥିଲି ।
ବାବୁଙ୍କର ଦେହ ଖରାପ ହେବା ପରେ ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ଭଲ ଦେଖା ଯାଉ ନଥିଲା ।
କିନ୍ତୁ ସେ କେତେ ଆଖିକୁ ଦେଖାଯାଉନି ବୋଲି ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଜାଣିବାକୁ ବି
ଦେଜନାହାଁନ୍ତି । ଅଭ୍ୟାସ ଅବା ଅନୁମାନ ଅନୁସାରେ ସବୁ ନିଜକାମ ସେ ନିଜେ
କରୁଥିଲେ । ଏମିତି କି ସ୍କୁଟର ମଧ୍ୟ ଚଳାଉଥିଲେ । ସ୍ବାମୀଙ୍କ କହିବାରେ କାଳିଆ
ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇ ସବୁ ବିଲ ଦେଖି ଆସିଥିଲି ।

ସୁନେଲି' ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୮୯

ସ୍ବାମୀଙ୍କ ଅନ୍ତେ, ସମୟ କଟାଇବା ପାଇଁ ଅନେକ ଅନ୍ୟ ଜିନିଷ ଆପଣେଇ ନେଲି । ଯେତିକି ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥେଷ୍ଟ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯେତିକି କରିଛନ୍ତି ଯଥେଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି । ଏଇଆ ଭାବି ମନକୁ ସାନ୍ତ୍ବନା ଦେଲି । କାମ ଲାଗିଲା ବେଳେ ବିଲକୁ ଯିବା ଆରମ୍ଭ କଲି । ସବୁବେଳେ ଧଳା ଲୁଗା ପିନ୍ଧୁଥିବାରୁ ମୂଲିଆଣୀ ଝିଅଟାଏ ମତେ “ଧୋବଲି ବଗ” ଡାକୁଥିଲା । ତା କଥା ମତେ ମଜା ଲାଗୁଥିଲା । ଜୟେ ସେମିତି ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣାଟିଏ ।

ଅସରାଏ ମେଘ ବରଷି ଛାଡ଼ି ଯାଇଛି । ଆକାଶରେ ଦଳଦଳ ମେଘ ଦଉଡୁଛନ୍ତି । ସତେକି ବାଦଲ ମୁହଁ ଫୁଲେଇ ରୁଷି ଯାଉଛି । ମୂଲିଆଣୀମାନେ ତଳା ମାରୁଚନ୍ତି (ଅର୍ଥାତ୍ ପୁହା ଉଠାଉଛନ୍ତି) । ଅଧେ ମୂଲିଆଣୀ ରୁଆ ମଧ୍ୟ ଚଳାଇଛନ୍ତି । ତଳା ଉଠାଉଥିବା କିଆରୀର ହିଡ଼ ଉପରେ ଛତାଟାକୁ ଆସନ ବନାଇ ବସିବି ମୁଁ । ହାତରେ କୃଶ୍ନ ଲେସଟାଏ ବୁଣି ଲାଗିଛି । କିଆରୀଟାରେ ଗୋଲାକାରରେ ତଳା ମାରିମାରି ମୂଲିଆଣୀମାନେ ମୋ ହିଡ଼ ଆଡ଼ିକି ମାଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି । କିଆରୀରେ ପାଣି ଥଳ ଥଳ କରୁଛି ।

ପଛଆଡୁ ଏତିକି ଲୋକଙ୍କର ଆଗମନ ଦେଖି ହଠାତ୍ ଲମ୍ବା ସାପଟାଏ, ପାଣିଧଣ୍ଡ ହେବପରା ! ସିଧା ଡିଆଁଟେ ମାରି ଆସି ମୋ କୋଡ଼ଟା ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ଦଣ୍ଡେ, ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତମାତ୍ର ! ମୋ ଲୁଗାକାନି ତଳେ ଗଲି ହିଡ଼ ଆରପଟେ ଥିବା କିଆରୀରେ ଧଅପ କରି ପଡ଼ିଲା ଓ ପାଣି ଭିତରେ ପଶିଗଲା । ଘଟଣାଟା ଏତେ ଅତର୍କିତ ଘଟିଗଲା ଯେ, ମୁଁ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିବାକୁ କି ଅବା ମୂଲିଆ ମୂଲିଆଣୀଙ୍କୁ ଡାକଟେ ଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ତର ପାଇଲିନି । ମନର ଆତଙ୍କରେ ହିଡ଼ ଉପରେ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲି କେବଳ ।

ମୂଲିଆ ମୂଲିଆଣୀ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ- କିସ ହେଲା ମାଆ ?

- ମାଆ ତୋର କିସ ହେଲା ?

ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ବସିବାର ଉପକ୍ରମ କଲିଣି । ହସି ଦେଇ କହିଲି- ଆଲୋ ହବ ଆଉ କିସ ? ତମକୁ ଋହୁଥିଲି । ହାତର ବୁଣା ଅଟକି ଯାଇଥିଲା । ମତେ ଅଚଳ

ଦେଖୁ ସାପଟା ମୋ ଉପରକୁ ଡିଆଁଟେ ମାରିଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ଜାଣି ପାରିଲା
ହାତଗୋଡ଼ ଚଳୁଛି, ଡିଆଁଟେ ମାରିଦେଲା ଆଉ କିଆରୀକୁ - ପାଣିକୁ-

- ନାହିଁ, କାମୁଡ଼ିନି ତ -

- କାମୁଡ଼ିବାକୁ ତାକୁ ତର କାହିଁ ? ମୁଁ ତାକୁ ଯେତିକି ଡରୁଛି- ସେ ବି ମତେ
ତାରୁ ଅଧିକ ଡରୁଛି ।

ସମସ୍ତେ ତୁହେ ହସିଲେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଝିଅଟାକୁ ଫୋନରେ କହିଲି କୋଡ଼ରେ ସାପଟା ପଡ଼ିବା କଥା ।

ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲା - କାଲି ଗୋଟେ ମହାଦେବ ପୂଜା କରିଦେବୁ ମାଆ !

ସେତିକିରେ କଥା ସରିଲା ।

କିନ୍ତୁ କଥା ସରିଲା କହିଦେଲେ କିସ ସବୁ କଥା ସରିଗଲାଣି ? ନା, ଏବେ ବି
ସାପ ଅଛନ୍ତି । ଆସୁଛନ୍ତି, ଯାଉଛନ୍ତି, ବୁଲୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ ଦେଖିବାକୁ
ଲେଖିବାକୁ ବଳ, ବେଳ କିଛି ବି ପାଉନି ।

ସବୁ ଦିହସୁହା ହୋଇଗଲାଣି ।

ସ୍ମୃତି ଓ ସଂସ୍କାର

(ସଭିକର କାମରେ ଲାଗି ପାରିବା ଭଳି ସଂସ୍କାରଧର୍ମୀ ସ୍ମୃତିର ଆଲୋଚ୍ୟ କେତୋଟି-)

- ଏକ -

ସେଦିନ ପୟାଶ୍ରାଦ୍ଧ । ଆମଘରେ ସବୁ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ହୁଏ । ନନା କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟଦିନ ଭଳି ସେଦିନ ବି ଶ୍ରାଦ୍ଧ ସରିବାରେ ନନା ଡାକଦେଲେ- ଆସରେ ପିଲେ ! ଯାଅ ବସିପଡ଼ ।

ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ଝିଅକୁ ଧରିବାକୁ କୋହୁ ଝିଅଟାଏ ଆସିଥାଏ । ନାମ ଠୁରୀ । ଆମେ ଝଲିଯାଇ ପିଣ୍ଡ ବଡ଼ା ଯାଇଥିବା ଜାଗାରେ ବସିଗଲୁ । କବାଟକୁ ଆଉଜି ଠୁରୀ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା । ନନା ତାକୁ ଝୁହଁ କହିଲେ - କି ଲୋ ମାଆ ! ତୁ ଗଲୁନି ।

ସେ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲାନି । ସେମିତି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଲା । ଗଲା ନାହିଁ । ନନା ତା ପିଠି ଆପୁଡ଼େଇଲେ । କହିଲେ- ଯାଉନୁ ଲୋ ମାଆ ! ଯାଆ ।

ମୁଁ ନନାଙ୍କ ପାଖକୁ ଉଠି ଆସିଲି । କହିଲି- ନନା । ସିଏ ଜାତିରେ କୋହୁ । ସିଏ କଣ ଆମ ସାଥରେ ବସିବ ?

ନନା ମତେ ଠାରି ଗୋଟେ କଡ଼କୁ ଡାକିନେଲେ । ଡିରସ୍ସାର ଢଙ୍ଗରେ କହିଲେ-
-ଛିଃ ! ଏତେ ପାଠପଢ଼ି ଶେଷକୁ ଏଇଆ ଶିଖୁଲୁ ? ସେ ପିଲା ଲୋକ ! ତାର ବି ଆଶା ଅଛି । ତାଠି ବି ଆତ୍ମା ଅଛନ୍ତି । ଇୟେ ଗୋଟେ କଥା ହେଲା ? ? ବୁଝାଇଲେ, ଶ୍ଳୋକ ଆଉଡେଇଲେ-

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୯୨

ଜନ୍ମନା ଜାୟତେ ଶୁଭ୍ରଃ

ସଂସ୍କାରାତ୍ ଦିଜ ଉଚ୍ୟତେ ।

ବେଦାଭ୍ୟାସାତ୍ ଭବେତ୍ ବିପ୍ର

ବ୍ରହ୍ମ ଜାନାତିତି ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ।।

ପୁଣି ବୁଝାଇଲେ- ଆମେ ଜନ୍ମବେଳେ ଶୁଦ୍ର ଥାଉ । ସଂସ୍କାର ବା ବ୍ରତ ହେଲେ ଦିଜ ଓ ବେଦ ଅଭ୍ୟାସ କଲା ପରେ ବିପ୍ର ବୋଲାଉଥାଉ । କିନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମ ବା ଆତ୍ମାକୁ ଚିହ୍ନିଲେ ଯାଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଯା, ତାକୁ ଡାକି ନେ । ସାଙ୍ଗରେ ବସା । ଡାକିନେଲି ।

ଠୁଁରୀ ଆମରି ସାଥରେ ବସିଲା । ଖାଇଲା ।

ତାଙ୍କ ମତରେ ଖାଲି ପଇତା କାନ୍ଦେଇଲେ ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୁଅନ୍ତିନି । ପ୍ରକୃତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମଣିଷର ମନ ବୁଝିପାରେ । ଆତ୍ମା ଚିହ୍ନିପାରେ ।

X X X X X

ନନା ଆସିଥିଲେ ମୋ ଶାଶୁଘର ଗାଁଆକୁ । ପୁଅର ଏକୋଇଶିଆ ଭୋଜି । ଅତିଥି ନେବା ଆଣିବା ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ବସର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ତୁହାକୁ ତୁହା ଅତିଥିମାନଙ୍କର ଖିଆ ଦିଆ ଚାଲିଥାଏ । ଦଶ ବାର ବର୍ଷ ବୟସର ଉକରାଣୀ ଝିଅଟିଏ ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଖରୁ ପତର ଉଠେଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ବଡ଼ ଟୋକେଇଟିଏ ଧରିଟି । ଅଇଁଠା ଖାଲି ଭରୁଟି, ଟେକ ଖତ-ଖଣାରେ ପକାଉଟି । ନନା ଉଠି ଆସିଲେ । ତାଠୁଁ ଟୋକେଇଟି ମାଗିନେଲେ । ତାକୁ ଦଣ୍ଡେ ବସିବାକୁ କହି, ଅଇଁଠାପତ୍ର ଉଠାଇ ପାଛିଆ ଭରିବାରେ ଲାଗିଲେ ।

ଦେଖିପାରି ଦେହଶୁର ଜଣେ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ନନାଙ୍କ ହାତ ଧରି ପକାଇଲେ । ଅନୁରୋଧ କଲେ - ମଉସା ! ମଉସା ! ଆପଣଙ୍କ ଗୋଡ଼ଧରୁଟି, ଏ କାମ କରନ୍ତୁନି । ଆମର ବହୁତ ଅପମାନ ହେବ -

ନନା ତାଙ୍କୁ ଆଖି ଟେକି ଚାହିଁଲେ । ହସିଲେ । କହିଲେ- ଅପମାନ ହେବ ? କାଜିକିରେ ବାବୁ ? ସେ ଏଡ଼ିକି ବକଟେ ପିଲା ସନ୍ଧ୍ୟାଠୁ ପତ୍ର ଉଠେଇ ଉଠେଇ ରାତି

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୯୩

ଦିଅନ୍ତି ହେଲାଣି । ତାକୁ ବାଧା ହେଲାଣି । ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ଅପମାନ ହେବ ?
ହଃ ।। ତୁମେ ଆସିବ ଯଦି ଆସ ବାବୁ । ମୋ ସାଙ୍ଗେ ମିଶିଯାଅ । ମୁଁ ହଟିବିନି ।

- ଆସୁଚି, ଆସୁଚି । କହି ଆମ୍-ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସଚେତନ ବ୍ୟକ୍ତି ସିଏ ଦଣ୍ଡକରେ
ଭୋଜିଘର ଲୋକଗହଳିରେ ପଶିଗଲେ । ମିଶିଗଲେ ।

ହୁଲହୁଲ ପଡ଼ିଗଲା । ଏଡ଼େବଡ଼ ଅଧ୍ୟାପକ ସମୁଦି, ପତ୍ର ଉଠାଉଛନ୍ତି ।। କିନ୍ତୁ
କିଏ ମିଶିଲା, ଖସିଲା, ବସିଲା ଅଥବା ହସିଲା ଏଥିକି ତାଙ୍କର ଖାତର ନାହିଁ । ସେ
ପୂର୍ବଭଳି ନିର୍ବିକାର ଚିତ୍ତରେ ଅଜ୍ଞାପତ୍ର ଉଠେଇବାର ଲାଗିଲେ ।

ଅତୀତର ସାମାନ୍ୟ ଏଇ ଘଟଣାରୁ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ସେ ବୁଝାଇ ଦେଲେ ଯେ,
କାମରେ କୌଣସି ଛୋଟବଡ଼ ନାହିଁ । ପାରତ ପକ୍ଷେ, ଅପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା
ମଣିଷର ଧର୍ମ ।

X X X X X

ହିଡ଼ରେ ଲୁଗାଛନ୍ଦି ପଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତି । ଅଣ୍ଟା ଜଖମ । ଦେହରେ ଜ୍ୱର । କାରରେ
ଗାଁଆରୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ହାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଛି କି ନାହିଁ ଜାଣିବାକୁ X'ray ହେବା କଥା ।
ଡାକ୍ତରଖାନା ଯିବାକୁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଲୁଗା କାମିଜ ଭାରି ମଲିଆ ।

ମୁଁ କଟକରେ ଥିଲି । ଭାଜନା କହିଛନ୍ତି ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଡାକ୍ତରଖାନା ଯିବି ।
କହିଲି- ନନା ! କୁଞ୍ଚି(ରବିକାଠି) ଦିଅ । ଲୁଗା କାମିଜି କାଢ଼ିବି । ପାଲଟି ପକାଇବ ।
ଡାକ୍ତରଖାନା ଯିବା ପରା ।

ସେ ବିନା ଉତ୍ତରରେ, ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ପଇତାଟି ବଢ଼ାଇଦେଲେ । ରବିକାଠି
ନେଲି । ବାକ୍ ଖୋଲିଲି । ଧୋତି ଖଣ୍ଡିଏ ପାଇଲି । ମାତ୍ର କାମିଜ ନାହିଁ ।

ପରାଗିଲି - ନନା ! ଆଉ କାମିଜ ନାହିଁ ?

ମତେ ରହିଲେ । ହସିଲେ । ପିଲାଙ୍କ ଭଳିଆ ଗୋଟିକିଆ ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠିଟେ
ଦେଖେଇ କହିଲେ- ଏକୋଇଶ ବଳା ବିଶିକେଶନ, ଅର୍ଥାତ୍ ସେଇ ଖଣ୍ଡିଏ ।

ଅଣ୍ଟା ଜଖମ । ଜ୍ୱର । ତାଙ୍କ ହସ୍ତରେ, ରସିକତାରେ ହୁଏତ ମୋର ହସିବାର
କଥା । ମାତ୍ର ମତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଲାଗୁଥିଲା, ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଥିଲା, କାନ୍ଦ ଲାଗୁଥିଲା । ସାତଶହ

ଟଙ୍କାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପେନ୍‌ସନ୍ । ପୁଅ କଟକର କଲେଜର । ପାଳଟିବା ପାଇଁ ଜାମା ଖଣ୍ଡିଏ ନାହିଁ ? ଏଇ ଖଣ୍ଡିଏ କାମିଜ । ମୋ ନନାଙ୍କ କଥା କେହି ବୁଝୁ ନାହାନ୍ତି ।

ବାବୁକୁ ଇହଁ, ନନାଙ୍କୁ ପଛକରି ସେମିତି ମୁଣ୍ଡପୋତି ଠିଆ ହୋଇଥିଲି । ଭିତରେ ଭିତରେ ରାଗରେ କ୍ଷୋଭରେ ଦୁଃଖରେ ମୁଁ ଥରି ଉଠୁଥିଲି । ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରୁ ନଥିଲି । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଖସି ଆସୁଥିଲା ।

ତାକିଲେ - ମାଆଲୋ ! ଶୁଣ । ରାଗୁରୁ କାଜିକି ? ପିଠି ଆଉଁସି ଦେଲେ । ତାଙ୍କୁ ଇହଁଲି । ଆଖିରେ ଭରି ଲୁହ । ସେ କହୁଥିଲେ,

- ମୋର ଆହୁରି ଦିଖଣ୍ଡ କାମିଜ ଥିଲା ଯେ, ବନା (ଆମ ପୁରୁଣା ଝଙ୍କର)କୁ କୁର ଆସିଲା, କମ୍ପ ହେଲା, ଯେତେ ଘୋଡେଇଲେ ବି ସମ୍ଭଳା ପଡ଼ିଲାନି । କାମିଜରୁ ଖଣ୍ଡିଏ କାଢ଼ି ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲି । ତେବେକେ ଶୀତ ରହିଲାନି । ଆଉ ଖଣ୍ଡକୁ କାଢ଼ି ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲି । ତୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ପଦକୁ କହିଲେ ସେ ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ଦିଖଣ୍ଡ ଆଣିଦେବ ଯେ ।

ମୁଣ୍ଡ ପୋତିଲି । ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲି, ଏ ଯୁଗରେ ବି ଆପଣାକୁ ଉଜାଡ଼ି ଅପରକୁ ଅଜାଡ଼ି ଦେବାର ଲୋକ ବି ମହଜୁଦ ଅଛନ୍ତି ।

ପିଲାଦିନୁ ବୋଉ ନଥିଲା । ଆଜି ନନା ନାହାନ୍ତି । ବୋଉର ଅଭାବ ବୁଝି ପାରିନୁ । କିନ୍ତୁ ନନାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଆମେ ଯେ କେଡ଼େ ଅସହାୟ ସେ କଥା ଆମର ଆତ୍ମା ଜାଣୁଛି । ପରମାତ୍ମା ପ୍ରଭୁ ଜାଣୁଛନ୍ତି । ଆମ ସମାଜର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସୋଲ ଫୁଲ ଭଳି ଶସ୍ତା ଫମ୍ପା ହାଲୁକା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା କଠିନ ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ ଯେ ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକ, ଏକଥା ସେ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିଥିଲେ ଓ ବୁଝାଉଥିଲେ ଯେ, ଭୋଗ ଅପେକ୍ଷା ତ୍ୟାଗରେ ତୃପ୍ତି ମିଳେ; ସୁସ୍ଥି ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରମରେ ଶାନ୍ତି ମିଳେ । ସେ ସର୍ବଦା ସମାଜରେ ଶ୍ରମ, ସାମ୍ୟ ଓ ଉଦାରତାର ବିକାଶ କାମନା କରୁଥିଲେ । ଠାକୁରଙ୍କ ପାଦତଳେ, ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କ ପାଦତଳେ ଏତିକି ପ୍ରାର୍ଥନା, ସେ ଦୟା କରନ୍ତୁ । ତାଙ୍କର ଏଇ ଅଭାଗା-ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ତାଙ୍କରି ଆଦର୍ଶରୁ କାଣିଷ୍ଠ୍ୟ ଦାନ କରନ୍ତୁ । ଅନ୍ୟାୟ ଅବିଚାର ବିରୋଧରେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର ଶକ୍ତି ଯୋଗାନ୍ତୁ । ଦୟା କରନ୍ତୁ । କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ । ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ।

ଆଜି ମହାରାଜା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଗୌପ୍ୟ ଜୟନ୍ତୀ-ଜନିତ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ସ୍ମରଣିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ କିଛି ଲେଖିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଜଣାଇଛନ୍ତି ଅଧିକ୍ଷ ମହୋଦୟ । ସେ ଆହ୍ୱାନର ଅଣହେଲା କରି ପାରୁନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗୁଣୀ ଜ୍ଞାନୀ ଅଥବା ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ମୁଁ ନୁହେଁ । ସାମାନ୍ୟ ଲେଖିକା ମାତ୍ର । ଶିକ୍ଷକ-କନ୍ୟା କେବଳ । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ କନ୍ୟା ହୋଇଥିବାରୁ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଅବସ୍ଥାର ଯେତିକି ଛାପ ମୋ ମନରେ ଲାଖୁଟି, ଯାହା ମୁଁ ଦେଖୁଟି, ଶିଖୁଟି, ତହିଁରୁ କିଛି ଲେଖୁଛି ଏଠି । ଯାହାକୁ ଆଖିରେ ରଖି ଲେଖୁଟି, ସିଏ ମୋର ପୂଜ୍ୟପିତା (ଏପ୍ରଫେସର ନାରାୟଣ ମିଶ୍ର) ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଏଇ କଲେଜର ସହଯୋଗୀ ଓ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ଥିଲେ । ସୁତରାଂ ଶିକ୍ଷକ ବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ କାହାରି ମନରେ ଏ ଲେଖା କିଛି ବି ଛାପ ଛାଡ଼ି ପାରିଲେ ଏ ଲେଖିକା ତା ଲେଖିବା ସାର୍ଥକ ମଣିବ ।

X X X X X

ଚପ୍ରାଣୀ ଆନନ୍ଦ ଆସି ମତେ ସ୍କୁଲରେ କହିଗଲେ ନନା ତାକୁଚିତ୍ତି । ଘରକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ସ୍କୁଲରୁ ଡକରା । !

ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କର ଅନୁମତି କ୍ରମେ ଘରକୁ ଆସିଲି । ଛାତି ଧଡ଼ପଡ଼ କରୁଥିଲା । ନନାଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲି । ନନା କହିଲେ- କାଲିଠୁ ଆଉ ତୋର ସ୍କୁଲଯିବା ଦରକାର ନାହିଁ ।

ହଠାତ୍ ଘଟଣା କଣ ବୁଝି ପାରିଲିନି । ଆଖି ଛଳଛଳ ହେଲା । ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲା । କାହାକୁ କି ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଏ ମତେ ଜଣାନାହିଁ । ମାତ୍ର ‘ସ୍କୁଲ ବନ୍ଦ’ ମୋ ପାଇଁ ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଦଣ୍ଡ ଥିଲା । ନନାଙ୍କୁ ରହିଲି । ରାଗ ତମତମ ମୁହଁ । କିଛି ଆଉ ମୁଁ କହି ପାରିଲି ନି ଫେରି ଆସିଲି । କାନ୍ଦିଲି । ଚିନ୍ତା କରି ମୋ ଦୋଷଟା ମୁଁ ବୁଝି ପାରିଲି । ସେଦିନ ଗାଧୁଆ ଲୁଗାଟା ଚିପୁଡ଼ି ଖଟ ବାଡ଼ାରେ ରଖି ଦେଇଥିଲି । ଶୁଖାଇବା ପାଇଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି । ସ୍କୁଲକୁ ପଳେଇଥିଲି । ଝକର ଶୁଖାଇଲା ବେଳେ ନନା ଦେଖୁଥିଲେ । ମନେମନେ ରାଗିଥିଲେ ସ୍କୁଲରୁ ମତେ ଡକାଇ ପଠାଇଥିଲେ ।

ପରଦିନ ସ୍କୁଲବେଳ ପୂର୍ବରୁ ନନାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି । ପଞ୍ଜରିଲି

- ନନା ! ସ୍କୁଲକୁ ଯିବି ?

ପୁଣି ହଲେଇ ମନା କଲେ । ହାତ ହଲେଇ ଝଲି ଯିବାକୁ କହିଲେ । ତଥାପି କିଛି ସମୟ ଠିଆ ହେଲି । ଅପେକ୍ଷା କଲି । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଫେରି ଆସିଲି ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ପାରିଲିନି । କାନ୍ଦିଲି କେବଳ !

ତା ପରଦିନ; ପୁଣି ସ୍କୁଲବେଳ ପୂର୍ବରୁ ଆସି ନନାଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲି । ଆଜି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କଲି । ଅନୁମତି ମାଗିଲି । ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି- ନନା ! ମୋର ଦୋଷ ହୋଇଛି । ସବୁଦିନ ଏଥର ଲୁଗା ଶୁଖାଇବି । ସ୍କୁଲକୁ ଯିବି ?

ଅନୁମତି ଦେଲେ- ଯାଆ- ମନ୍ତବ୍ୟ କଲେ- ନିଜ କାମତକ ନିଜେ ନ କରିପାରିଲେ, କି ପାଠ ପଢ଼ିଲ ? କି ମଣିଷ ହେଲ ଏ ସଂସାରରେ ? ? ପିଲା ନିଜ ପାଟିରେ ସ୍ୱୀକାର କରି ଦୋଷ କ୍ଷମା ନ ମାଗିବା ଯାକେ, ପାଟିରେ କୁହନ୍ତୁ ନ କୁହନ୍ତୁ କ୍ଷମା ସେ କରୁ ନଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମତରେ ଝକରକୁ ଝକର ଭାବିବା ଅନ୍ୟାୟ । ସେ ମଣିଷ । ତୁମ ଅସମୟ ଅବସ୍ଥାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ତାର କାମ । ଆମେ ଉକୁଣା ବା ଛାରପୋକ ନୁହଁ । ପାରୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଅନ୍ୟର ଶ୍ରମ ଉପଭୋଗ କରିବା ଠିକଣା କାମ ନୁହଁ । ସେ ଝକର ହେଲେ ବି, ଆମେ ପିଲା ହେଲେ ବି ମଣିଷ ଆମେ । ମଣିଷର ଅଧିକାର ପାଇବାକୁ ହକଦାର । ମଣିଷ ଭଳି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।

ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ଉପଦେଶ ସେ କଥାରେ କହିନାହାନ୍ତି । ଜୀବନସାରା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦର୍ଶାଇ ଆସିଛନ୍ତି ।

X X X X X

କାରୁରୁ ଓହ୍ଲାଇଲୁ ଆମେ, କ୍ଲବକୁ ଯିବୁ । ପିତା ପୁତ୍ରୀ, ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଛାତ୍ରୀ । ନନା ଫିଜିକ୍ସ ପ୍ରଫେସର । ମାତ୍ର ସିଧା ସଡ଼କ ବାଟେ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଆଡ଼େ ନ ଆଗେଇ, ବାଆଁକୁ ବଙ୍କେଇଲେ । ଠିଆ ହେଲି । ଅପେକ୍ଷା କଲି । ଦେଖିଲି, ଅଣା ନବେ ବର୍ଷର ଅଶକତ ବୁଢ଼ାଟିଏ ବଡ଼ ବେତ ଟୋକେଇରେ ଟୋକେଇଏ ପତର ପୁରେଇଛି । ବାଙ୍କିଲା ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଭରା ଦେଇ ଝକୁନ୍ଦା ଗଛକୁ ଆଉଜି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ଆଡ଼କୁ ସାଡ଼କୁ ଅନଉଟି ।

ତାରି ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଗଲେ ନନା । ପଞ୍ଚରିଲେ- ପତର ଟୋକେଇଟା କଣ ମୁଣ୍ଡକୁ ତୋଳିବୁ କି ମାଉସୀ ?

କାନ୍ଧକୁ ପାଉ ନଥିବା କୋଇଟ ମଳିଆ ବବଟା ବକଟେ ତାର ବେହରଣ । ଶୁକୁଟା ହନୁହାଡ଼ ଉହାଡ଼ରୁ ଉଠି ମାରୁଥିବା ନେଞ୍ଜେରିଆ ଆଖି ତୋଳି ଚାହିଁଲା । ନନାଙ୍କର ସୁଟସାଟ ପିନ୍ଧା ଟାଇ ଭିଡ଼ା ପ୍ରଫେସର ବେଶକୁ ଦେଖିଲା । ପାଞ୍ଜୁଳା ପାଟି ମେଲି ହସିଲା । କହିଲା- ଓଜନିଆ ହୋଇଛି ଯେ, ଟେକି ପାରୁନେଇ ରେ ପୁଅ ।

ନନା କହିଲେ - ଦେ ଧର । ମୁଁ ଟେକି ଦଉଛି ।

ମୁଣ୍ଡକୁ ଟୋକେଇ ଉଠେଇ, ନନାଙ୍କୁ “କୋଟିଏ ପରମାୟୁ ହେଉ ।” ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ବୁଢ଼ୀ ତା ବାଟ ଭାଙ୍ଗି ଚାଲିଗଲା । ନନା ତାଙ୍କ ବାଟକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ଏକାସାଙ୍ଗେ ଚାଲିଥିଲୁ । ସ୍ମୃତି ଆସି ବାରମ୍ବାର ଆତ୍ମାତ ହାଣ୍ଡୁଟି । ଆଜି ସତ ସ୍ବାକାର କରିବାରେ ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ । ସେଦିନ ସେ ପତର ଗୋଟେଇ ନଇଁ ବୁଢ଼ୀକୁ ଟୋକେଇ ମୁଣ୍ଡେଇ ଦେବାକୁ ଯଦି ନନା ମତେ କହିଥାନ୍ତେ, ହୁଏତ ଅବାଧ ହୋଇ ନଥାନ୍ତି । ଟେକି ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତଟକା କଲେଜ ମାଟି ମାଡ଼ିଥିବା, ତୁଟୁକା ଢାମର ଢେଉ ଉଛୁଳା ମନଟା ମୋର ଏଇ କଥାଟାକୁ କଦାପି ସୁସ୍ଥ ମନରେ ମାନି ନେଇ ପାରି ନଥାଆନ୍ତା । ତାଙ୍କ ଭଳି ଆପଣା ଆନନ୍ଦରେ କଦାପି ଆଗେଇ ଯାଇ ପାରି ନଥାନ୍ତା ଅପରକୁ ଏମିତି ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ- ।

X X X X X

- ମାଆ ଲୋ ! ଭାତ ଅଣ୍ଟିବ ? ଦେଖିଲୁ । ମୋ ପିଲାଏ (ଛାତ୍ରମାନେ) ଘରରନ୍ଧା ଭାତ ଗଣ୍ଡିଏ ଗଣ୍ଡିଏ ଖାଇବେ । ନନା କହୁଥିଲେ- ନ ଅଣ୍ଟିବ ଯଦି, ଆମେ ଆମ କାମ ମଦନ ଦୋକାନର ଜଳଖିଆରେ ତୁଲେଇ ଦିଅନ୍ତେନି । ପୂଜାହାରୀଙ୍କୁ ଜଳଖିଆ ଆଣିବାକୁ ପଠେଇ ଦେ- କଣ କହୁଛୁ ? ବାଡ଼ିଦେବୁ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଇଁକି ?

- ହଉ, ବାଡୁଟି - କହିଲି ନନାଙ୍କୁ ।

ବୋଉ ନଥିବାରୁ, ନାନାମାନେ ବିଭାହୋଇ ଶାଶୁଘରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିବାରୁ, ଭାଉଜ ଭାଇନାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ଚାକିରୀ ଜାଗାରେ ରହୁଥିବାରୁ, ଛୋଟଟି ବେଳୁ,

ବେଳେବେଳେ ମତେ ଘରର ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲେଇବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଅନେକ ସମୟରେ ମୋ ସହିତ ନନା ବଡ଼ମଣିଷଙ୍କ ଭଳି ପରାମର୍ଶ କରୁଥିଲେ । ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ସେଦିନ ଆମେ ମଦନ ଦୋକାନର ପୁରି ତରକାରୀ ମିଠା ଖାଇ ଆମ କାମ ତୁଲେଇଲୁ । ନନାଙ୍କ ପିଲାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ଛାତ୍ରମାନେ ଘରରକ୍ଷା ଭାତ ଡାଲି ତରକାରୀ ମିଠା ଖାଇ ଯେ ଯାହା ବସାକୁ ଗଲେ ।

ସେଦିନ ସେମାନେ ଆସିଥିଲେ ଅଙ୍କ ବୁଝିବାକୁ । ଯଦିଓ ନନା ଅଙ୍କ ପ୍ରଫେସର ନୁହଁନ୍ତି, ତଥାପି B.Sc ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନନାଙ୍କର ଅଙ୍କ ଥିବାରୁ, B.Sc ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ଆସନ୍ତି ଅଙ୍କ ବୁଝିବାକୁ । ନନା ବୁଝାନ୍ତି । ସେମାନେ ଖୁଆପିଆ ସାରି ବାହାରିଗଲେ, ଆଉ ନନା ଖାତା କଲମ ଧରି ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଗଲେ । ସେମାନେ ପଢ଼ି ଯାଇଥିବା ଅଙ୍କର ସମାଧାନ କଷ୍ଟ ଲାଗିଲେ ।

ରାତିରେ ଯେତେଥର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବି, ଉଠିବି, ଦେଖିବି ନନା ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଥାନ୍ତି । ସେମିତି ଅଙ୍କ କଷ୍ଟୁଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ସକାଳୁ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ବେଳକୁ ଦେଖିଲି ନନା ପାନ ଭାଙ୍ଗି ଖାଉଛନ୍ତି । ଦେହରେ କାମିଜ ଗଲେଇଛନ୍ତି । ମୁହଁଟା ହସହସ । ଚିକ୍କା ଠିଆ ହୋଇଛି । ଅଙ୍କ ତାଙ୍କୁ ହରେଇ ପାରିନି । ସେ ଛାଡ଼ିବା ଲୋକ ନୁହଁନ୍ତି । ଯାଉଛନ୍ତି, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ମେସ୍‌ରେ ଅଙ୍କ ବୁଝାଇ ଆସିବା ପାଇଁ । ଦ୍ରାଘତାରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନାହିଁ ।

ସେ କାଳର ଅଧ୍ୟାପକ !!

X X X X X

ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷାଦିଏ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଦୀକ୍ଷା ନିଏ । ବାକ୍ୟରେ, କାର୍ଯ୍ୟରେ, ମନରେ । ଦୁହେଁଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତାର ମିଳନରୁ ସଂସ୍କୃତି ଜନ୍ମ ହୁଏ । ମାର୍ଜିତ ସଂସ୍କୃତି ସମାଜକୁ ସାର୍ଥକ କରି ଗଢ଼େ । ସୁନ୍ଦର କରି ତୋଳେ । ପ୍ରକୃତ ଶିକ୍ଷା ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଶ୍ରେଣୀର ବକ୍ତୃତା ଅଥବା କଳାପଟା ଉପରର ଲେଖାରୁ ମିଳେନାହିଁ । ମିଳେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଶିକ୍ଷାଦାନ ପଦ୍ଧତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟ-କଳାପରୁ, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କର ମାନସ-ପଟରେ ଦାଗ କାଟି ପାରିବାର କ୍ଷମତାରୁ, ଦକ୍ଷତାରୁ । ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତା ବିନା ସମାଜ ଉତ୍ପୃଜ୍ଜଳ ହୁଏ । ସଂସ୍କୃତି

ବିକଳାଙ୍କ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ସତରେ କଣ ଆଜିର ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ଶାସକ ଓ ଶାସିତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମବିକଳତା ଆଉ ବଞ୍ଚିଛି ? ନା, ମଲାଣି ? ଆମେ ଖାଲି ମିଛ ସଭ୍ୟତାର ଚହଟ ଚିହ୍ନ ଖୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କର ସମାଜର ଉପର ଆସନରେ ଆସ୍ଥାନ ଜମେଇ ବସିବୁ ? ଭିତରଟା ଆମର ହଳାହଳମୟ ବିଷ । ସତରେ ଆଜିର ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷାଦାନରୁ ଅଧିକ ଆଗ୍ରହରେ କେବଳ ଟଙ୍କା ଗଣୁଛନ୍ତି । ଆଉ ଆଜିର ପିଲାଏ ଅଧିକ ଚତୁରତାର ସହିତ ପାଠ କିଣୁଛନ୍ତି, ଠକୁଛନ୍ତି । ବେଶ ବାନ୍ଧୁଛନ୍ତି ।।

ବିଗତ ପଚାଶବର୍ଷ ଭିତରେ ଆମେ କେତେ ଆଗେଇଛୁ, ବାଗେଇଛୁ ବା ଶିଖୁଛୁ ଓ ଶିଖିବାକୁ ସେକଥା ହୁଏତ ଆଜିର ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଆପଣା ମନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ବୁଝି ପାରିବେ । ଶିକ୍ଷକ-କନ୍ୟା ହେଲେ ବି, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀର ମାଆ ହେଲେ ବି, ଦାରୁଣ ଦୁର୍ଘଟାରେ ପଡ଼ିଲେ ବି, ମୁଁ କେବଳ ଜଣେ ବାହାରର ଲୋକ ।

- ଚିନ୍ତି -

ସ୍ମରଣ କରୁଛି ସ୍ମୃତିକୁ । ମୋର ପରମ ପୂଜ୍ୟ ପିତାଙ୍କ ସ୍ମୃତିକୁ । ଏତେଦିନ ପରେ ବି ତାଙ୍କର ସେଇ କାମଗୁଡ଼ିକ ଚିତ୍ରପଟରେ ଅଙ୍କିତ ରହିଛି ମୋ ମାନସ ପରଦାରେ । ଯାହାର ଛାପ ହୁଏତ ମଲାଯାକେ ଲିଭିବନି ।

ସେଥରକ କେତେଜଣ ମୁସଲମାନ ବନ୍ଧୁ ଆମଘରେ ଜଳଖିଆ ଖାଇଗଲେ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କନିଂ ଟେବୁଲ୍ ଚଉକିର ରେବାଜ ଉଣା । ପିଣ୍ଡାରେ ଆସନ ବାସନ ଧାଡ଼ିମାରି ପଡ଼ିଛି । ପୂଜାରୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଘରେ ଦୁଇଜଣ ଝକରଭାଗା ଓ ବୁଦ୍ଧିଆ । ଭାଗା ବାସନ ଉଠେଇ ନେବାର ନନା ଦେଖୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଦଣ୍ଡକ ପରେ ପୁଣି ଦେଖିଲେ ଯେଉଁ ବାସନ ଯେଉଁଠି ଥିଲା ସେ ବାସନ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତ ସେଇଠି ଥିଲା ହୋଇଛି । ନନା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ଭାଗାକୁ ଡକିଲା-ହେଲା । ପଚାରି ଗଲା । ଭାଗା ଆପଣା କାନମୁଣ୍ଡା ଆଉଁସି ଆଉଁସି, ହାତ ମଟାଳି ଉତ୍ତର ଦେଲା । ସଂଖୁଡ଼ି ସେ ମାଜିବାକୁ

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୧୦୦

ଉଠାଇ ନେଇଥିଲା । ମାତ୍ର, ବୁଦ୍ଧିଆରୁ ସେମାନେ ପଠାଣ ଶୁଣିବା ପରେ ବାସନ କୁଶନ ପୂର୍ବବତ୍ ରଖି ଦେଇ ଯାଇଛି । ପୁଣି କହିଲା- ଦରମା ନେଲେ ବି, ଝକିରା କଲେ ବି, ଆପଣା ଜାତିକୁ ସେ ମାରା କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ବୁଦ୍ଧିଆକୁ ଡକରା ହେଲା, ପଚରା ହେଲା, ଗାଳି ହେଲା । ହୁକୁମ ହେଲା କି ପୁରା ମାସର ଦରମା ନେଇ ଆଜି ସେ ଆମଘରୁ ବିଦା ହୋଇଯିବ

କିନ୍ତୁ କ୍ଷମା ମାଗିବା ପରେ, ସେ ପୂର୍ବଭଳି ବାହାର ରହିଥିଲା ।

ନନା ନିଜେ ଗଲେ, ବାସନ ଉଠାଇଲେ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ବାସନ ଉଠେଇବାକୁ ମାର୍ଜିବାକୁ ଉତ୍ତୁଡ଼ା ପଡ଼ିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ନନା କାହାରିକୁ ଦେଲେନି । ପିତାରେ ନିଜେ ମାର୍ଜିବା ପାଇଁ ବସି ପଡ଼ିଲେ । କହିଲେ, - ପିଲାମାନେ ପାଣି ଗଡ଼େଇ ଦିଅ । ମୁଁ ବାସନ ମାଜୁଛି । ବୁଦ୍ଧିଆ ଦେଖୁ, ମୋ ଜାତି କୋଉବାଟେ ଯାଉଛି ! କେମିତି ମାରା ହୁଅନ୍ତି ! !

ନୈଷିକ ବ୍ରାହ୍ମଣର ସମସ୍ତ ନିତି ନିୟମ ପାଳନ କଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଜାତି ଧର୍ମ ବର୍ଷ ନିର୍ବିଶେଷରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷକୁ ସେ କେବଳ ମଣିଷଜାତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ।

X X X X X

ସବୁରି ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଆମଘରେ ହୁଏ । ସେଦିନ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ସରିବାରେ ସବା ଶେଷ ଦଫାରେ ନନା ଖାଇ ବସିଥିଲେ । ଭାତରେ ଗୁଆଘିଅ ଦେଲା ବେଳକୁ ମନା କଲେ । ଜିଭ କାମୁଡ଼ି କହିଲେ- ଆଲୋ ବୋପା ଲୋ ! ସେ ଘିଅ ମୁଁ ଖାଇବିନି । ଫୋପାଡ଼ି ଦେ । ବିଷ ।

ବୁଝି ପାରିଲିନି । ସଂକ୍ରୁତିତା ହେଲି । ପଚାରିଲି- କାଜିକି ? କ'ଣ ହେଲା ? ଭଲ ଘିଅ ତ-

ପଚାରିଲେ- ତଳେ ଯୋଉମାନେ ଖାଇ ବସିଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଦିଆ ହୋଇଛି କି ?

ତଳେ, ଶେଷ ଦଫାରେ ଝକର ପୂଜାରୀ ଓ ମୂଲିଆ ଓଗେର ଖାଇବାକୁ ବସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପତରରେ ଦେବାପାଇଁ ନନା ଗୁଆଘିଅ ଖୋଜିଥିଲେ । ପାଇ ନଥିଲେ । ସତକଥା କହିଲେ, ଗୁଆଘିଅ କଥା ତ ଦୋଷରା, ଘରେ ସେମାନେ ହୁଏତ

ଦିବେଳା ପେଟଭର୍ତ୍ତି ଭାତ ବି ପାଉ ନଥିବେ । ଭାତ ସାଧକି ହୁଏତ ତରକାରୀ ବି-ଅଣ୍ଟ
 ନଥିବ । କୋଉ ବାବୁଘର କାହିଁକି ଅବା ତାଙ୍କୁ ଭାତରେ ଗୁଆଘିଅ ବାଢ଼ିବ ।।
 ଭଦ୍ରଲୋକେ ଖାଇସାରିବା ପରେ, ଘରଲୋକେ ହୁଏତ ଘିଅଘଡ଼ି ସାଇତି ଦେଇଥିଲେ ।
 ଲୁଗଇ ଦେଇଥିଲେ । ନନା ଖୋଜିଥିଲେ । ପାଇ ନଥିଲେ । ଏଥପାଇଁ ରାଗିଥିଲେ ।
 କହିଲେ- ଯାଆ । ତୁ ନିଜେ ଯାଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ପତରରେ ଘିଅ ଦେବୁ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ
 ସବୁକଥା ଦିଆ ହୋଇଚି କି ନାହିଁ ବୁଝିବୁ । ତା ପରେ ଆସିବୁ । ମତେ ଦେବୁ । ମୋ
 କଥା ବୁଝିବୁ । ବୁଝାଇଥିଲେ- ପତ୍ର ଛେଦ୍ର ଠାରୁ ପାପ ନାହିଁ । ପାତର ଅନ୍ତର କରିବା
 ଖରାପ କଥା । ଅନ୍ୟାୟ କଲା ଲୋକ ସବୁବେଳେ ଅଶାନ୍ତି ଭୋଗ କରନ୍ତି । ସତରେ
 ଝଲିଲେ ଠାକୁରେ ଦୟା କରନ୍ତି ।

X X X X X

ଦିନ ଯାଇଚି । ବୋଉ କେବେଠୁ ନଥିଲା । ତା କଥା ଭଲ ହେତୁରେ ନାହିଁ ।
 ଆଜି ନନା ନାହାନ୍ତି । ସ୍ମୃତିକୁ ମୁଣ୍ଡପୋତି ସ୍ମରଣ କରୁଚି କେବଳ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା
 କରୁଚି । ଧନୀ ନିର୍ଦ୍ଦିନ, ହିନ୍ଦୁ ଅହିନ୍ଦୁ, ସବୁ ଧର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରେଣୀ ନିର୍ବିଶେଷରେ ତାଙ୍କର
 ଏଇ ଉତ୍ତର ପୁରୁଷ ଆମେ, କଥା ଓ କାମକୁ ସମାନ ରଖି, ସମାନ ଭାବରେ ଦେଖି,
 ଆଦର୍ଶମୟ କର୍ମଠ ଜୀବନ ପଥରେ ଆଗୁସାର ହେଉ । ଠାକୁରେ ଦୟା କରନ୍ତୁ ।
 ସୁବୁଦ୍ଧି ଦିଅନ୍ତୁ ଆମକୁ ।

- ଗୁରି -

ଅନେକ ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ମତବାଦର ଲୋକ ହେଲେ ବି, ନନା ଅନେକ
 କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ଧତିର ଭକ୍ତ । ସବୁ ଜାତିର, ଧର୍ମର ଲୋକଙ୍କୁ ମଣିଷ ଜାତି
 ମଣିଲେ ବି, ଶ୍ରାବ୍ଧ ତର୍ପଣ ଆଦି ବ୍ରାହ୍ମଣର ସମସ୍ତ କ୍ରିୟା କର୍ମ କରନ୍ତି । ଅଣିଶ ମାସ ଅପର
 ପକ୍ଷରେ ରଡ଼ି ଦାଡ଼ି ରଖି ତିଳ-ତର୍ପଣ ସାରି କଲେଜକୁ ଯାଆନ୍ତି । ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧ ଛଡ଼ା
 ମହାଲୟା ଓ ପୟା ଶ୍ରାଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ନନା ଦଦେଇ କକେଇ ଅଲଗା ହେଲା ପରେ
 ମଧ୍ୟ ଗୃହଦେବତା କୋଠରେ ଥାଆନ୍ତି । ଦିଅଁଙ୍କୁ ବଣୁଆର ନ କରିବା ପାଇଁ

ଜେଜେବାପାଙ୍କର ହୁକୁମ ଥିଲା । ଛୁଟିରେ ଗାଆଁରେ ଥିବାବେଳେ ନନା ଗାଧୋଇ ସାରି ଓଦା ଲୁଗାରେ ଦିଅଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ନ୍ତି । କଟକରେ ଆମର ଦିଅଁଙ୍କ ଘର ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ନଥାଏ । ନନା ଗାଆଁ ଦିଅଙ୍କର କିଛି ଛଡ଼ାଫୁଲ ଆଣି ବଡ଼ ଡ୍ରେସିଂ ଟେବୁଲର ଗୋଟିଏ ତ୍ରୟରରେ ରଖି ଥାଆନ୍ତି । ଗାଧୋଇ ସାରି ଆସି ସେଇଠି ମୁଣିଆ ମାରନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏ କାମ ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ନଜର କରିଥାଏ । ସେଦିନ କଣ ମନ ହେଲା କେଜାଣି । ନନା ଦିଅଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି ସାରିବା ପରେ ପାଖରେ ଆସି ଠିଆହେଲି । ପଛରିଲି-ନନା ! ଏ ଶୁଖିଲା ଫୁଲ-ବେଲପତ୍ର ଫୋପାଡ଼ି ଦେବି କି ? ଆଉ ଭଲ ଫୁଲ ବେଲପତ୍ର ଆଣି ରଖି ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି ।

ଘଡ଼ିଏ ମୋ ମୁହଁକୁ ଖସିଲେ ନନା । କହିଲେ- ଦିଅଁ କୋଉଠି ଅଛନ୍ତି କହିବୁଟି ଲୋ ମାଆ ।

ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲି । ଦିଅଁ ଦେଉଳରେ ! କି ଖରୁଳାରେ ! କି ଅବା ଫୁଲ ବେଲପତ୍ରରେ କୋଉଠି ଅଛନ୍ତି ସଠିକ ବୁଝି ପାରୁ ନଥିଲି । ଏଣୁ ନୀରବ ଥିଲି । ମୁଣ୍ଡପୋତି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲି ।

ନନା ହସିଲେ । ମୋ ପିଠି ଆଉଁସି ଦେଲେ । ସରଳ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାଷାରେ ବୁଝାଇ ଦେଲେ ଯେ, ଦିଅଁ କେବଳ ଫୁଲ ବେଲପତ୍ରରେ ନଥାନ୍ତି, କେବଳ ଦେଉଳରେ କି ଅବା ଖରୁଳାରେ ବି ନଥାନ୍ତି । ଠାକୁରେ ଅଛନ୍ତି ମନରେ, ଭକ୍ତିରେ, ତୋ ବିଶ୍ବାସରେ । ସକଳ ଘଟରେ ସବୁଠି । ଠିକଣା ବିଶ୍ବାସରେ ଭକ୍ତିରେ ଯାହାକୁ ପୂଜା କରାଯାଏ ସିଏ ଦିଅଁ । ପହିଲେ ଆପଣା ମନଟା ପବିତ୍ର ହେବା ଦରକାର । ନିର୍ମଳ ହେବା ଦରକାର । ମନଟା ମନ୍ଦିର । ବିଶ୍ବାସ ଭଗବାନ ।

ଅନେକ ସମୟରେ ଆମେ ବହୁତ ବେଳ ସାରି ଠାକୁରଙ୍କ ପାଇଁ ଫୁଲ ଗୁନ୍ଥୁ । ଧୂପ ଦୀପ ଆଦି ନାନା ବର୍ଣ୍ଣର ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ ଧରି ଦଉଡ଼ୁ ଦେଉଳକୁ । ପୂଜାଦିନ ନୂଆଲୁଗା ପିନ୍ଧିବାକୁ ହଟ କରୁ । ନଦୀ, ପୋଖରୀରେ ବୁଡ଼ ପକେଇ, ଚୂଳ ଛାଡ଼ି, ଚନ୍ଦନ ଚିତା ଲଗାଇ ବାହାରର ବହୁ ଆଡ଼ମ୍ବର ଦେଖାଉ । ଅନ୍ତରର ପବିତ୍ରତା କଲ୍ଲକ୍ଷତା ବିଷୟ କେତେ ବି ଚିନ୍ତା କରୁ କି ? ନନା ଯୋଗୀ ବା ସାଧକ ନୁହନ୍ତି, ପିତା ଓ ଶିକ୍ଷକ କେବଳ । ତାଙ୍କରି ଦୟାରୁ ଶିକ୍ଷାରୁ ଏତିକି ବୁଝିବି ଯେ, ଭଗବତ୍ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ସକାଶେ

ଦେହଠୁ, ଦେଉଳଠୁ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ୱଚ୍ଛ ପବିତ୍ର ମନ । ଆରଣିରେ ମଇଳା ରହିଲେ
ଆପଣା ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହେଁ ରହିବ । ଭକ୍ତର ପବିତ୍ର ମନର ଦଣ୍ଡକର ଆଶ୍ୱମୁଦା ଓ
ଘଡ଼ିକର ଧାନ ଯେତିକି ସାର୍ଥକ, ମନରେ ଭକ୍ତି ନଥାଇ, ଦେଉଳକୁ ଦଉଡ଼ି, ଆଶ୍ୱମାଡ଼ି
ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଶ୍ଳୋକ ଆଉଡେଇବା ସେତିକି ବ୍ୟର୍ଥ ।

X X X X X

ଜ୍ଞାତସାରରେ ଅଥବା ଅଜ୍ଞାତ ସାରରେ ପିତାମାତାଙ୍କର କିଛି ଗୁଣ ଦୁର୍ଗୁଣ ନିଶ୍ଚିତ
ଭାବେ ପିଲାଙ୍କଠାକୁ ଗଲିଥାଏ । ଜାତିରେ ଝିଅଟେ ହେଲେ ବି, ନନାଙ୍କ ଭଳି ଅନ୍ୟାୟ
ଦେଖିଲେ ମୁଁ ତାତି ଉଠେ । ନିହାତି ପ୍ରତିବାଦ କରି ନ ପାରିଲେ କାନ୍ଦି ପକାଏ ।

ଇନ୍ଦ୍ରେ ବି ଅନୁରୂପ ତୁଚ୍ଛା ଘଟଣାଟିଏ ।

ପ୍ରତିବାଦ କରି ପାରିନଥିବା ଗୋଟିଏ ଅବିରର ମତେ ବ୍ୟସ୍ତ ବିବ୍ରତ କରୁଥିଲା ।
ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ମୁଁ ରାଗ କ୍ଷୋଭ ଅପମାନରେ ଫାଟି
ପଡୁଥିଲି । ନନାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଗଲା । ତାକିଲେ । ପରଗିଲେ, - କ'ଣ
ହେଲା କି ଲୋ ମାଆ ? କଣ ଭାରି ଜୋରସେ ଫୁଟୁଛୁ ? (ଗରମ ହୋଇଛି, ଅର୍ଥାତ
ରାଗିଛି ।) ନନାଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ ଥାଏ । ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡ ପୋତି
ଠିଆ ହେଲି, ମନର କ୍ରୋଧକୁ ମନତଳେ ରୋଧ କରି ରଖିବାର ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା
କଲି । କହିଲି- କାଜ୍ କିଛି ହେଇନି ତ- ନନା ହସି ଦେଲେ- ଆଲୋ ମାଆ ! ମତେ
ଠକିବୁ ? ଇନ୍ଦ୍ରେ Science ଅଧ୍ୟାପକର ଆଖି । ଯାକୁ ଫାଙ୍କିବା ସହଜ କଥା
ନୁହେଁ । କହୁନୁ କଣ ହେଲା ? କହ-

ଭିତରେ ଭିତରେ ମୁଁ ଉତୁରି ଉଠୁଥିଲି । ନନାଙ୍କ ସ୍ନେହବୋଲା କଥାରେ ଆଖି
ଦିଶା ଲୁହରେ ପୁରିଗଲା, ଉଛୁଳି ଆସିଲା । ଲୁଗାକାନିରେ ଆଖି ପୋଛୁପୋଛୁ ମୋ
ପାଟିରୁ ଖସି ଆସିଲା- ଅନ୍ୟାୟ ଅବିରର ଯିଏ କରୁଛି ଭଗବାନ ତାକୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଅନ୍ତୁ,
ତାରି ପାପ ତାକୁ ଫଲୁ ।

ଆହା ! ନା ! ନନା ଜିଭ କାମୁଡ଼ିଲେ । ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲେ । କଷ୍ଟ ପାଇଲା
ଭଳି କହିଲେ- କେଡ଼େ କଥା କଲୁ ? ଅଭିଶାପ ଦେଲୁ ? ଛି ମା' ଛିଃ ! ଆ । ମୋ
ପାଖକୁ ଆ, ବସ୍ ।

ଏବେ ଏତେଦିନ ପରେ ବି, ତାଙ୍କର ସେଇ କଥାଗୁଡ଼ା ଉଞ୍ଜଳ ଜଳଜଳ ଜଳୁଛି ମୋ ମନରେ, ହୃଦୟରେ । ଏବେ ବି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି ଦୟା କରନ୍ତୁ । ଖଳ ଲୋକଙ୍କୁ ସୁରୁଦ୍ଧି ଦିଅନ୍ତୁ । ମୋର ଅମଙ୍ଗଳ ପାଞ୍ଚୁଥିବା ଲୋକର ବି ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ । ଏ ମନର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବଗତି ହେଉ ।

ସାନ ଭାଇର ବିଭାଗର ।

- ‘ହଉ, ଦେଖାଯାଉ’ କହିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଦରଖାସ୍ତରୀ ନନା ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ । ଭାଇନାଙ୍କୁ (ପଦ୍ମନାଭ ମିଶ୍ର) ଡାକରା ହେଲା । ବରାଦ ହେଲା- ମୋର ଗୋଟିଏ ବସ୍ ଦରକାର । ପିଲାଏ ବରଯାତୀରେ ଯିବେ ।

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଜି ।। ୧୦୫

ପିଲାଙ୍କୁ ବରଯାତ୍ରୀରେ ସାମିଲ ନ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କଲୁ । ନନାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ବସିଲୁ । ମାତ୍ର ନନା ଅଡ଼ି ବସିଲେ । କହିଲେ- ପିଲାଟେ, ମାନେ ଆମ୍ଭାଟେ । ବଡ଼ ମଣିଷ କେତେଜଣ ନଇଲେ ନ ଯିବେ । ମୋ ପିଲାଏ ନଗଲେ, ମୁଁ ଯିବିନି । ପଦ ବଡ଼ଭାଇ ହୋଇ ଯାଇ ଶିବକୁ ବିଭା କରି ଘିନି ଆସୁ । ଦଣ୍ଡକରେ ସବୁ ଅଣ୍ଟା ।

ଦଣ୍ଡକରେ ପିଲା ବରଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବସ୍ ବରାଦ ହୋଇଗଲା । ପୁଣି, ନନାଙ୍କ ଦାବି ଅନୁସାରେ ବରଗାଡ଼ିର ଆଗେ ଆଗେ ଶୋଭାଯାତ୍ରୀରେ ପିଲା-ବରଯାତ୍ରୀ ବସ୍ ଖଲିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ ନନା ।

କନ୍ୟାଘରେ ମଧ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ଆତ୍ମ ଚର୍ଚ୍ଚା ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା । ବିଭାଘର ସରିବାପରେ, ନନା ନିଜେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଆଣି ଯେ ଯାହା ମାଆମାନଙ୍କ ଜିଜ୍ଞା କରି ଦେଇଗଲେ । କଟକ ଭିତରେ ତ ! ଏଣୁ ଅସୁବିଧା କିଛି ଉପୁଜିନି । ପିଲାଏ ଖୁସି । ପିଲାଙ୍କ ଅଜା ଆହୁରି ଖୁସି ।

ପିଲାଏ ତଥା ଦୁର୍ବଳପକ୍ଷ ମହା ଆନନ୍ଦ ଯେ, ସେମାନଙ୍କର କଥା ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ କିଛି କହିବାର ପାଇବାର ଅଧିକାର ରହିଛି । ସେମାନେ ସେ ଅଧିକାର ପାଇଛନ୍ତି । ଦୁର୍ବଳପକ୍ଷର ସାହାଯ୍ୟ ସକାଶେ ପରିବାରର ମୁଖ୍ୟ ନନା ଆପଣାର ଶକ୍ତି-ସମର୍ଥ ହାତଟିଏ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଆମ ଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ଯଦି ସେଇଭଳି ଦୁର୍ବଳପକ୍ଷର ସାହାଯ୍ୟ ସକାଶେ ଆପଣାର ଶକ୍ତି-ସମର୍ଥ ହାତଟିଏ ବଢ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତେ ! ଦେଇ ପାରନ୍ତେ !!

X X X X X

ସାନଭାଇର ବିଭାଘର ବାସି ।

ଘରକୁ ନୁଆବୋହୁ ଆସିଛି । ବୋଉର ଅଭାବ ସତ୍ତ୍ୱେ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦ ବିଭୋର ! ନନା ଅଳ୍ପ ହୋଇ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଥିବା ବଗିଚା ଘରଠି ଶୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ନନାଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ସବୁଦିନେ ସମସ୍ତେ ଡରନ୍ତି । ନିତାନ୍ତ ଜରୁରୀ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ନନାଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ହାତ ବୁଲେଇ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ଖୁଆ ସରିବାରେ ନନାଙ୍କର ଡେରି ଦେଖି ଭାଉଜ ଜଣକୁ ନନାଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ପଠାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଲୋକଟି ଯାଇ ନନାଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଛି । ଡରରେ ଡାକିନି । ନନାଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବା ବେଳକୁ ବେଳ ଆଖର ହେଲାଣି । ଭୋକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ । ରାଗ ବି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ।

ନନା ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସମସ୍ତେ ଖାଇ ସାରିଛନ୍ତି । ଆମ ଘରେ ଖାଇବାରେ କୌଣସି କଟକଣା ନାହିଁ । ପୁଅ ଝିଅ ବୋହୂ ଯାହାକୁ ଯେତେବେଳେ ଭୋକ କରେ, ସେତେବେଳେ ସିଏ ଖାଇପାରେ । ଭାଉଜ ନନାଙ୍କ ପାଇଁକି ଭାତ ବାଢ଼ିବାକୁ ଯିବା ବେଳକୁ ଗାଳି ହେଲା । ଜଣ ଜଣ କରି ଡକରା ହେଲା । ପଚରା ହେଲା । ଘରେ ନନାଙ୍କର ଛଅ ଝିଅ, ଦୁଇ ବୋହୂ, ନାତି ନାତୁଣୀଙ୍କ ଛଡ଼ା ବିଧବା ଭଉଣୀଟିଏ ମଧ୍ୟ ଅଛି । କାହାରି ହେଲେ କ'ଣ ନନାଙ୍କ ନ ଖାଇବା କଥା ମନରେ ପଡ଼ିଲାନି । ସମସ୍ତେ ଭୁଲିଗଲେ ନନାଙ୍କ ଖାଇବା କଥା ।

ସମସ୍ତେ ଗାଳି ଶୁଣିଲୁ । ବ୍ୟସ୍ତ ବିବ୍ରତ ହେଲୁ । ମାତ୍ର ଭୁଲ ତ ହୋଇଛି । ଜଣ ଜଣ କରି ସମସ୍ତେ ଆସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କଲୁ । ନୂଆ ବୋହୂଟା ବି ବାଦ ପଡ଼ିଲାନି । କିନ୍ତୁ ନା । ହେଲାନି । ନନା ଅଟଳ । ଦିନ ତ ଗଲାଣି । ଏକା ଅରକେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡ଼ିଲେ ଖାଇବେ । ସେଇ ଅନୁସାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡ଼ିବାରେ ଖାଇଲେ ।

ପରଦିନ ।

ପୂର୍ବଦିନର ଭୁଲ କଥା ସବୁରି ସ୍ମରଣରେ ଅଛି । ଏଣୁ, ସମସ୍ତେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ନନାଙ୍କ କଥା ବୁଝିବାକୁ ତତ୍ପର, ଆଗଭର । କିନ୍ତୁ, ନନା କହିଲେ ଯେ, ସିଏ ଆଜି ବି ଦିନ ଗଢ଼ିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡ଼ିଲେ ଖାଇବେ । ତା ମାନେ ସାରାଦିନଟା ଉପବାସ । ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲୁ ।

ପାଖକୁ ଆସି ନନାଙ୍କର ଆରାମ ଚଉକି ବାଡ଼ାରେ ବସି ପଡ଼ିଲି । ପଛରିଲି-କାଲି ସିନା ଆମର ଭୁଲ ହେଲା । ରାଗିଲ । ଖାଇଲାନି । ଆଜି ପୁଣି କ'ଣ ହେଲା ? କାଉଁଟି ଖାଇବନି ?

ନନା ହସିଲେ । କହିଲେ- ଆମ୍ଭେ ଶୁଣି ।

ପକ୍ଷରିଳି- କି ଆମ୍ବୁଶି ?

ନନା ଆହୁରି ହସିଲେ । କହିଲେ- ଆଲୋ ଲାଣ୍ଡିମୁଣ୍ଡି ! (ନନାଙ୍କର ସ୍ନେହର ଡାକ) ଏତିକି ବୁଝି ପାରୁନୁ ? ତୁମର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ସାନ ଭାଇ, ତା ବିଭାଘରରେ ତୁମେ ଟିକେ ଆନନ୍ଦ କଲ । ଖୁସି ହେଲ । ଖୁସିରେ ତ ମତେ ଭୁଲିଗଲ । ମୁଁ ବାପ ହୋଇ ଏତକ ସହି ପାରିଲିନି । ଭଲ ଦିନଟାରେ ତୁମ ଉପରେ ହାକିମି କଲି । ଶୋଧୁଲି ! ଗାଳି ଦେଲି ! !

ସେ ସେମିତି ହସୁଥିଲେ । କହୁଥିଲେ- ଆଜି ମୁଁ କାହାରି ଉପରେ ରାଗିନି; ନିଜକୁ ନିଜେ ଦଣ୍ଡ ଦେଉଛି ।

ଛାତି ଭିତରଟା କ'ଣ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ବୁଝିଲି, ଏ କଥାର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେବାର ନୁହେଁ । ଦିନ ଯାକ ନିଜକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଇ ସେ ଉପାସ ରହିବେ । ମୋର କାନ୍ଦିବାକୁ ମନ ହେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ନିଜପ୍ରତି ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରି ନନା ସେମିତି ନିର୍ବିକାର ହସି ଲାଗିଥିଲେ ।

ହାୟ ଭଗବାନ !

ଆଜି ଆମେ ଯଦି ଏମିତି ଦିବ୍ୟଦୃଷ୍ଟି ଲଭନ୍ତେ ! ଅନ୍ୟର ଦୋଷତୁଟି ଭଳି ଆପଣାର ଦୋଷ ତୁଟିକୁ ଦେଖି ପାରନ୍ତେ ।

ସୁଧାରି ପାରନ୍ତେ ! !

ପୃଥ୍ବୀଟା କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ନ ହୁଅନ୍ତା ସତେ ! !

(ପ୍ରକାଶିତ : ପୁରଗିତା : ନଭେମ୍ବର ୧୯୭୯ :
ଏଥକ୍ଷ ଅଧ୍ୟାପକ ନାରାୟଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ)

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୧୦୮

ପୂଜ୍ୟପାଦ ଶ୍ଵଶୁରେ

ମୋ ଶ୍ଵଶୁରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଜ୍ଜିତ ସତ୍ୟବାଦୀ ଥିଲେ । କେହି ମିଛକଥା କହିଲେ ବହୁତ ରାଗି ଯାଉଥିଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ଆମ ଦୁର୍ଗାପୁର ପଲ୍ଲୀ ଗାଆଁଟାରେ ନିତିପ୍ରତି ଆବଶ୍ୟକ ଜିନିଷ ମିଳିବାର କୌଣସି ଦୋକାନ ନଥିଲା । ଋଷର ଋତୁ ଓ ପାଳ (ନଈ ପଠା)ର ପରିବା ଛଡ଼ା ସବୁ ତେଜରାତି ଜିନିଷ ବେତନଟୀସ୍ଥିତ ଏରାଧାକୃଷ୍ଣ ସାହୁ ମହାଶୟକ ଦୋକାନରୁ ଆସୁଥିଲା । ଉଦ୍ରଲୋକକୁ ମୋ ଶ୍ଵଶୁର ବହୁତ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଦୋକାନର ଓଜନ ଠିକ୍ । ପୁଣି, ସବୁ ଏକନମ୍ବର ଜିନିଷ ମହଜୁଦ ଥିଲା ।

ସେଦିନ ସଉଦା ଆସିବା ପରେ ବାପା ମାଆଙ୍କ ଭିତରେ ମୋ ଅଜଣାରେ ଟିକେ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ହୋଇଗଲା । ସେତେବେଳେ ଆମ ଘରମାନଙ୍କରେ ‘ଦାଲଦାର’ ପ୍ରଚଳନ ଆଦୌ ନଥିଲା । ଜଳଖିଆ ପାଇଁ ସାହୁବାବୁଙ୍କ ଦୋକାନରୁ ଗୁଣ୍ଡୁର ଜିଲ୍ଲାର ମଇଁଷା ଘିଅ ଓ ଭାତ ସାଙ୍ଗେ, ମୁଡ଼ି ସାଙ୍ଗେ ଖାଇବା ପାଇଁ ଘରମରା ଗୁଆଘିଅର ଚଳଣି ଥିଲା । ସଉଦା ଆସିବା ପରେ, ମଇଁଷା ଘିଅର ବାସ ପରୀକ୍ଷା ସକାଶେ ବାପା ଘିଅ ଜାଗା ମାଗିଥିଲେ । ବାପା ଘିଅ ଶୁଦ୍ଧି ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଭିତରେ, ମା ପ୍ରକାଶ କରିଦେଲେ କି, ଦୋକାନୀ ଅଧସେର ଘିଅ ଲେଖାଥିବା ସୁଲେ, ସେରେ ଘିଅ (ଭୁଲରେ) ଦେଇ ଦେଇଛି ।

ବାପା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପାଇକକୁ ଡାକିଲେ; କହିଲେ- ଭୁମା ! ତୁ ଚିଠା ଆଉ ଘିଅ ନେଇ ବେତନଟୀ ଯା । ଆମର ଅଧସେରେ ଆଣି ଅଧିକ ଅଧସେରକୁ ଫେରାଇ ଦେଇ ଆ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ସାହୁ ବାବୁଙ୍କର ଦୋକାନରେ ।

ମାଆ କିନ୍ତୁ ଜୋର ପ୍ରତିବାଦ କଲେ- ଆମେ କିଏ ତାଙ୍କ ଦୋକାନରୁ ଠକି ଆଣିଛୁ ନା ଚୋରୀ କରିଛୁ ? ସେ ତ ନିଜେ ଦେଇଛନ୍ତି । ଆମର ଏତେ ଭଲେଇ ହେବା କି ଦରକାର !

ବାପା ମତେ ଡାକି ପଠାଇଲେ । ପଚାରିଲେ- ମାଆରେ ! ଆମକୁ କଣେ ଦୋକାନୀ ଅଧସେର ଜାଗାରେ ଭୁଲରେ ସେରେ ଘିଅ ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି କିଏ କରିବା ?

ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ମୋ ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା- ତାଙ୍କ ଅଧିକା ଘିଅ ଫେରାଇ ଆମର ଯେତିକି ଲେଖା ଓ ଦାମ ଦିଆଯାଇଛି ସେତିକି ନେଇ ଆସିବା । ବାପା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପାଇକ ହାତରେ ଘିଅଡିବା ପଠାଇ, ଅଧିକାକୁ ଫେରାଇ, ଲେଖାଥିବା ଅନୁସାରେ ଆମର ଘିଅ ଅଣା କରାଇଥିଲେ । ସବୁଦିନ ଭଳି ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ସାତରୁ ବାରଟା ଅବଧି ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ପଡ଼ାସାରି ମୁଁ ଘରକୁ ଆସିଲି । ଏ ସମୟରେ ବାପା ତେଲ ମାଲିସ ହେବେ ଓ ଗାଧୋଇବେ ।

ପକ୍ଷାଘାତ ହୋଇଥିବାରୁ ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ଖାସ୍ ତାଙ୍କୁ ଉଠାଇବା ସକାଶେ ସଦାବେଳେ ମହଜୁଦ ଥାଆନ୍ତି । ସ୍କାକୁ ବିଛଣାରୁ ଆଣି ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବେତରୁଣା ଆରାମ ଚେଆରରେ ବସାଇବେ । ସେଠାରେ ଦାନ୍ତ ଘଷି ଜଳଖିଆ ଖାଇବା ପରେ ପୁଣି ପୂର୍ବରୁ ସଜା ହୋଇଥିବା ଦାଣ୍ଡ ଗନ୍ଧିନୀରେ ପଡ଼ିଥିବା ଖଟକୁ ବୋହିନେବେ । ବାରଟା ପରେ ପୁଣି ଗାଧୁଆ ଖିଆ ପାଇଁ ଘରକୁ ଅଣାଯିବେ ଓ ଡିନିଙ୍ଗ ଯାକେ ବିଶ୍ରାମ ।

ଘରକୁ ପଶିଛି କି ନାହିଁ ବାପା ଡାକି ପଠାଇଲେ । ଯାଇ ଠିଆ ହେଲି । କହିଲେ- ଗୋଟେ ଜିନିଷ ମାଗିବି ଦବୁ ?

କହିଲି- କଣ ଦରକାର କହୁ ନାହାନ୍ତି ?

- ତୋର ଖଣ୍ଡେ ଶାଢ଼ୀ ମତେ ଦବୁ । ତୋ ମାଆକୁ କହିବୁନି । ପାଟି କରିବ ।
ମୁଁ ହସିଲି । କହିଲି- ମୋର ଲୁଗାଟେ ଆପଣ କିସ କରିବେ ?

ତାଟି ତତୁଆରେ ଟିଣ ବେଲାଟେ ଧରି ବସିଥିବା ଅଶକତ ବୁଢ଼ୀଟେ ଆଡ଼େ
ହାତ ବଢ଼ାଇ ଦେଖାଇଲେ- ତାକୁ ଦେବି ।

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଖଣ୍ଡେ ଲୁଗା ଆଣିଦେଲି । ବାପା ତାକୁ ଡାକି ଲୁଗାଟା ଦେଲେ ।
କହିଲେ- ଗଡ଼ମ । (ପିଉସୀ ନାନୀ ।) ମୋର ବୋହୂ ଦେଇଛି । ତୁ ନେ ପିନ୍ଧିବୁ ।

ସେ ବାପାକୁ ଓ ମତେ କଲ୍ୟାଣ କରି କାଖରେ ଲୁଗାଟି ଜାକି ଝଲିଗଲା । ମୁଁ
ତାର ଯିବା ବାଟକୁ ଝୁଟି ରହିଥିଲି ।

ସେଇବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୫୦ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ବାର ତାରିଖ କାର୍ତ୍ତିକ ଗରୁଡ଼
ଦ୍ଵାଦଶୀ ଦିନ ବାପାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଘର ଲୋକେ ଆତ୍ମୀୟସ୍ଵଜନ କିଏ
କେତେ କାନ୍ଦିଲେ ତାର ହିସାବ କିଏ ରଖିଛି ! କିନ୍ତୁ ସେଇ ମାଝୀ ବୁଢ଼ୀଟି ବାପା
ଯାହାକୁ ଗଡ଼ମ ଡାକିଥିଲେ, ସିଏ ଖବର ପାଇ ଲଗାତାର ଆମ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ସାମନା
ରାସ୍ତାଟାରେ ଆପଣା ଛାତିରେ ଦିହାତ ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ କରୁଣ କାନ୍ଦଣା କାନ୍ଦୁଥାଏ ।
ବାରମ୍ବାର କହୁଥାଏ - ସର୍ଦ୍ଦାର ଆମର ସର୍ଦ୍ଦାରରେ ! ଆମକୁ ଛାଡ଼ି କାହିଁ ଗେଲୁ ରେ !
ମୋକେ ଛାଡ଼ି କେନେ ଗେଲୁ ରେ ! ମୁର୍ଦ୍ଦା କିସ କରିବିରେ ! କିଏ ବୁଝବ- ଶୁଣବ
ଆମର କଥା-

ତାର ସେ କରୁଣ କାନ୍ଦଣାରେ ଦେଖିବା ଶୁଣିବା ଲୋକଙ୍କର ଆଖି ଓଦା
ହୋଇଯିବ । ମନ ବତୁରି ଯିବ ।

ସହସ୍ର ଉପକାର ବଡ଼ବଡ଼ିଆ ମାନେ ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର, ମଳିମୁଣ୍ଡିଆ
ପାଇଥିବା ସାମାନ୍ୟ ଉପକାରର ସ୍ମୃତିକୁ ସାରାଜୀବନ ମନ ଭିତରେ ସାଇତି ରଖେ ।
ରଖିଥାନ୍ତି ।

X X X X X

ସରଦାରିଆ ବିରୁଦ୍ଧ :

ମହାରାଜାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ସର୍ଦ୍ଦାରମାନେ ସିଧାସଳଖ କାମ କରୁଥିଲେ । ଖଜଣାର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଅଂଶ (ସଠିକ ଜଣାନାହିଁ) ସର୍ଦ୍ଦାରମାନେ ବାର୍ଷିକ ଦରମା ଆକାରରେ ରଖି, ଅବଶିଷ୍ଟ ରାଜାଘର ଖଜଣାଖାନାରେ ପକ୍ଷୀ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନଙ୍କ ଭଳି ଛୋଟ ବଡ଼ ମକଦ୍ଦମା ବିରୁଦ୍ଧ କରିବା କ୍ଷମତା ଥିଲା । ବାପା ବିରୁଦ୍ଧ କରୁଥିଲେ । ସ୍ବାମୀ ବସି ଦେଖୁଥିଲେ । ଆମେ ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ ଓ ମୋ ନଣନ୍ଦ ଝରକାକୁ ଅଛ ଫାଙ୍କ କରି ବିରୁଦ୍ଧ ଶୁଣୁଥିଲୁ । ତାଙ୍କରି ବିରୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ମୁଁ ତତ୍କାଳୀନ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ନିର୍ଲୋଭ ସଜ୍ଜରିତ୍ରର ନମୁନା ଦେଖୁଥିଲି । କିଛି ରଜ ମଧ୍ୟ ଲେଖୁଥିଲି ।

ଜୟେ ସ୍ବାମୀ ଶ୍ରୀ ଝରଡ଼ା ଉପରେ ଗୋଟେ ବିରୁଦ୍ଧ,

ସେଦିନ ମାଝି ମାଝିଆଣୀ ଦିକ୍ଷା ଆସିଲେ । ମାଝି ଜଣକୁ ମୁଁ ଜାଣେ । ସେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆମଘରେ କାଠ ଚିରେ, କାମ କରେ । ନାମ ପାଣ୍ଡୁ । ସେ ସିଧା ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । କଡ଼ା କଣ୍ଠରେ କହିଲା, - ଦେଖୁ ସରଦାର ! ଏ ଚିରଲା (ତା ଶ୍ରୀ ଆଡ଼େ ଆଙ୍ଗୁଠି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି)କୁ ମୁଁ ଆଜିରେ ଛାଡ଼ପତର ଦେବି । ଜଟା ବାୟୁଶିଟାଏ ! ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତ ମର(ମୋର) ହାତଟାକେ କେମିତି କରି କାମୁଡ଼ିଛେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ତାକୁ ଠେଲି ତା ଶ୍ରୀ ଆଗକୁ ଭିଡ଼ି ଆସିଲା । ସମାନ ପାଟିରେ କହିଲା- ଖାଲି ତାକେ ଦେଖିଲେ ନାହିଁ ହେବା । ପଛକରି ପିଠିରୁ ଲୁଗା କାଢ଼ି ଦେଖାଇ ଦେଲା- ମନ ଭର୍ତ୍ତି ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ, ମାତି କରି ଘରକେ ଆସବ । ତୁଛା କଥାଟାରେ ମୋକେ କେମିତି ପିଟିଛି ତ ଦେଖୁସାର ଆଗେ । ତାର ପରେ ତାର କଥା ଶୁଣିଯିବୁ ।

ତାର କଳା ପିଠିଟାରେ ଠାଆକୁ ଠାଆ ନୋଲା ବସି ଫୁଲି ଯାଇଛି । କେତେ ଜାଗା ସେ ନୋଲା ଦାଗରୁ ରକ୍ତ ଚିହିକି ଦିଶୁଛି । ବୋହୂ କହୁଥିଲା- ମାଡ଼ ଖାଏଲା ବେଳେ ଜୀବନ ବିକଳରେ ମୁଇଁ କାମୁଡ଼ି ଦେଇଛେ-

ବାପା ଅତୁଆରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ପଛରିଲେ- ବୋହୂ ! ତୁ ଆଗ କାମୁଡ଼ିବୁ ନା ପାଣ୍ଡୁ ! ତୁ ଆଗ ପିଟିବୁ ?

ପାଣ୍ଡୁ କହିଲା- ହଜୁର ମାଆ ବାପ ! ମୁଇଁ ଟିକେ ମାତି ଯାଇ ଥିଲି । ସିଏ ଟିକେ ସମଲା (ସମ୍ଭଳା) ପଡ଼ିବାର ଥିଲା ନା ! ସେତିକି ବେଳେ କଥାକୁ କଥା କାର୍ଲେ ମାଡ଼ ଖାଏବ ତ-

ବାପା ପଚାରିଲେ- ତୁ ତା' ହେଲେ ଆଗ ମାରିବୁ ବୋଲି ମାନୁଛୁ ?

ପାଣ୍ଡୁ ଗନ୍ଧାର ଉତ୍ତର ଦେଲା- ହଜ- (ହଁ)

ବାପା କହିଲେ- ତେବେ ତୁ ଯାଇ ବୋହୂକୁ ଗଡ଼ (କୁହାର) କର । ମାଟି ମାଗ । ସେତେବେଳେ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଝୁପଟି ଆସିଲା । କହିଲା, - ତର (ତୋର) ବୁଦ୍ଧିକୁ ପୁଡ଼ି ଖାଏଲୁଣି କି ସରଦାର ? ଗେରସ୍ତଟା ମତେ ଗଡ଼(କୁହାର) କରବ ? ମୁଜ୍ଠ ଠିଆ ଥିବି ? ଇନ୍ଦ୍ରେ କି ବିଚାର ?

ବାପା କହିଲେ- ତେବେ ତା ଘା ସଫାକରି ମହାଶଙ୍କର ମଳମ ଲଗାଇ ଦେବୁ । ଆମ ଘରୁ ନେଇ ଯା । ଏବେ ହାତ ଧୋଧରି ହୋଇ ଘରକୁ ଯାଅ । ଗାଉଁଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଟଙ୍କା ରଖିଯାଅ ।

ପୁଣି କହିଲା- ପାଣ୍ଡୁ ! ତୁ ଆଉ ଏତେ ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ ମାଟି ଯିବୁନି । ଆଉ ବୋହୂ ! ତୁ ବି ଏଡ଼େ ରାଗ ହୋଇ ଏତେ ଜୋରସେ କାମୁଡ଼ିବୁନି-ଯାଅ- ହାତ ଧୋଧରି ହୋଇ ଯାଅ-

ସର୍ଦ୍ଦାରର କଥା, ହୁକୁମ, ଅନ୍ୟଥା ହେବାର ନୁହେଁ । ଦୁହେଁ ଦୁଇ ଆଡ଼େ ମୁହଁ କରି ହାତ ଧୋଧରି ହୋଇ ଚାଲିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ମୁହଁରେ ଲୁଗାଝପି ହସିହସି ଆମେ ଭିତରକୁ ପଳେଇଲୁ । ଦାଣ୍ଡରେ ଆଉ ଯୋଉ ଦିଗ୍ଠର କଣ ବିଚାର ଦେଖୁଥିଲେ ସେମାନେ ବି ମୁହଁ ବୁଲାଇ ହସୁଥିଲେ ।

କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ସେମିତି ହାତ ଧୋଧରି ହୋଇ ଦୁହେଁ ଦୁଇ ଆଡ଼େ ମୁହଁ କରି ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ ।

X X X X X

ପଲ୍ଲୀ ଅଂଚଳ । ପନ୍ଦର ଷୋହଳ ବର୍ଷ ବୟସର କିଶୋରଟିଏ ଗୋଟିଏ ଏଗାର ବାରବର୍ଷର କିଶୋରୀର ପିଛା କରି ଆମ ଦୁଆର ସାମନା ସଡ଼କରେ ଦଉଡୁଥିଲା । ବାପା (ଶୁଶୁର)ଙ୍କ ପାଖରେ ମାଞ୍ଚିଆରେ ବସି ମୁଁ ଫକୀରମୋହନକୁ ପଢ଼ି ଶୁଣାଉଥିଲି । ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଉଣା ହେତୁ ମଣିଷ ଚିହ୍ନି ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ କିଏ ଦଉଡୁଥିବା ଜାଣି ପାରିଲେ ବାପା ହାଙ୍କ ଦେଇ ପଚାରିଲେ- କିଏଟା ରେ ? ?

ପିଲାଟିକୁ ମୁଁ ଜାଣିଚି ଆମଘରକୁ ବସାଦହି, ଛେନା ନେଇ ଆସେ । ଆର ଗାଆଁରେ
ଘର । କହିଲି- କୁସୁନା ଗଉଡ଼ ।

ବାପା ଚିହ୍ନାର କରି ଡାକିଲେ- କୁସୁନା । ଏ କୁସୁନା । ଶୁଣ ଶୁଣି ଯା-

ସେ କିତୁ ଦଉଡ଼ା ବନ୍ଦ ନକରି, ଲେଉଟି ଝହଁ, ହାତ ଟେକି ଶୁଣାଇ ଦେଲା-
ଟିକେ ଥା ସର୍ଦ୍ଦାର । ଏବେ ମୁଁ ତରଠାକୁ ଆସୁଛି-

ପ୍ରାୟ ଅଧଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ, ସେ ଝିଅଟିକୁ ଗଣି ଘୋଷାରି ଆଣି ବାପାଙ୍କ ସାମନାରେ
ତଳେ ପିଣ୍ଡାରେ ବସାଇ ଦେଲା ଓ ନିଜେ ବସି ପଡ଼ିଲା । କହିଲା- ସର୍ଦ୍ଦାର । ଏଇଟା ମୋର
ବନ୍ଧୁ । ମୋର ମାଆ କୋଉଠି ଋପୁଡ଼ଟେ ପିଟି ଦେଲା ଯେ, ଇନ୍ଦ୍ରେ ଘରଛାଡ଼ି ବାପଘରକୁ
ଦଉଡ଼ିଚି । ସତେ ଯେମିତି ଛୁଆଟି ପାଖରୁ ତା ବୋପା ମାଆ କେତେ ତାକୁ ଆକଟ କରି
ନାହାନ୍ତି । ଋପୁଡ଼େ ଅଧେ ପିଟି ନାହାନ୍ତି । ଇନ୍ଦ୍ରେ କିଏ ଗୋଟେ କଥା ହେଲା ? ଘରକରି
କେତେ କଥା ଅଛି ନା ନାହିଁ ? ତୁଜ କହ ତ ସର୍ଦ୍ଦାର ।

ବାପା କହିଲେ- ପିଲା ଲୋକ । ତାକୁ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ କହିବୁ ସିନା ।
ପିଟିଲେ- କୁସୁନା କଥା ମଝିରେ ପ୍ରତିବାଦ କରି କହିଲା- ଓଃ ।। ଏଇ ଦିଟା ଗାଆଁ
ପାରିହେଇ ନଈଟା ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ବୋପା ଘର ହେଲା ବୋଲି ହରଦମ କେନେ
ପଳାଇବ ସିଏ ? ? ଇନ୍ଦ୍ରେ କିଏ ବାଗୁଡ଼ି ଖେଳ ହେଉଚି କି ? ଯେ କହିବ “ଆ’ଲୋ
ବାଆ ଖେଳିବା, ନାଆଲୋ ବାଆ ଖେଳିବାନି ।” ହକ ବେଦିରେ ବସି ତା ହାତ ଧରି
ବାହା ହେଉଚି ପରା ! ପଲେଇବ କହିଲେ କିଏ ମୁଁ ଛାଡ଼ିଦେବି ତାକୁ ? ତୁଜ କହ
ତ ସର୍ଦ୍ଦାର ! ତୁଜ କହ-

ତାର “ଏଇ ଆଲୋବାଆ ଖେଳିବା, ନାଆଲୋ ବାଆ ଖେଳିବାନି” କହିବାର
ଭାଙ୍ଗିରେ ବାପା ହସି ପକାଇଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୁହଁରେ ଲୁଗାକାନି ଦେଲି । ବାପା ତା ସ୍ତ୍ରୀକୁ
ପଚାରିଲେ- କୁସୁନା ତତେ ମାରେ ? ସେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ନାସ୍ତି କଲା । ବାପା ତାକୁ ବୁଝାଇ
ଦେଲେ । ଶାଶୁଟା ବୁଢ଼ୀ ଲୋକ । ତା ଦୋଷ ଧରନା ଏବେ ଯଦି ମାରିବ କହିବୁ ମତେ ।
ତୁମ କଲି ଦେଖିଲେ ଲୋକେ ହସିବେ । ଏବେ ଧାରଧାର ଦିହେଁ ଘରକୁ ଯାଅ-

ମୋ ଭାଇନା

(ଏପହୁନାଉ ମିଶ୍ର ଆଇ.ଏ.ଏସ୍, ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ପରୋଇ ସଚିବ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାର
ମୃତ୍ୟୁ ୧୬/୭/୧୯୯୫, ଜନ୍ମାଞ୍ଜନା)

ଭାଇନା ! ହେଇ ସେଦିନ ତୁମକୁ ଦେଖି ଆସିଥିଲି । ଆସିବା ବେଳେ ପିଠି
ଆଉଁସି ଥିଲା । ବିଦାୟ ମାଗିଥିଲା । କହିଥିଲା- ଏଥରକ ମୁଁ ଶୋଇବାକୁ ଯିବି । ମାଆ
ଲୋ ! ତୋର ଯେତେବେଳେ ମନ ଖରାପ ହବ ମୋ ପାଖକୁ ଝୁଲି ଆସିବୁ ।
ଯେତେଦିନ ମନହବ ରହିକରି ଯିବୁ । ଯାଆ ମା ! ଯା । ମୁଁ ଯାଉଛି ଶୋଇବି-

ବିଦାୟ ବେଳାରେ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଥିଲି । କାନ୍ଦୁଥିଲି । ଠିକ୍ ନନାଙ୍କ ଭଳିଆ,
ସେମିତି ପିଠି ଆଉଁସୁଥିଲା । ଯଦି ମୁଁ ଥରକ ପାଇଁ ବି ଜାଣି ପାରି ଥାଆନ୍ତି, ଆଉ
ପାଞ୍ଚଟା ଦିନ ପରେ ତୁମେ ଝୁଲିଯିବ, ତୁମକୁ ଏଇଟା ମୋର ଅନ୍ତିମ ପ୍ରଣାମ ବୋଲି,
ଥରକ ପାଇଁ ତୁମ ଗୋଡ଼ ଧୂଳିରୁ ଆଉ ପୁଳାଏ ଆଣି ମୁଣ୍ଡରେ ମାରି ପାରି ଥାଆନ୍ତି ।
ଆଜି ତୁମେ ନାହିଁ, ସ୍ମୃତି ବଞ୍ଚିଛି ଖାଲି । ଆଖି ଲୁହରେ ତୁମର ପବିତ୍ର ମଧୁର ସ୍ମୃତିକୁ
ସ୍ମରଣ କରୁଛି ମୁଁ । କଲମ ଧରିଛି ଲେଖିବାକୁ-

X X X X X

ନନା ପ୍ରଫେସର ଥିଲେ । ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ଓପେଷ୍ଟ ହେଲେ
ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ କ୍ୱାର୍ଟରରେ ଜନ୍ମିଥିଲି । ଛଅବର୍ଷର ଝିଅ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ।
ନନାଙ୍କ ଆରାମତତ୍ତ୍ୱକି ବାଡ଼ାକୁ ଆଉଜି ଆପରି କରୁଥିଲି । କହୁଥିଲି- ନନା ! ତୁମେ
ଭାଇନାଙ୍କୁ କହ, ଏଇଲାଗ ଡାକ, କହିଦିଅ କି ସିଏ କୋଉଠି ହେଲେ, କାହାକୁ ବି ମୁଁ
ତାଙ୍କ ଭଉଣୀ ବୋଲି କହିବେନି । ଜମାରୁ କହିବେନି ।

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୧୧୫

ଭାଇନାଙ୍କୁ ଡକରା ହେଲା । ମତେ ତାଙ୍କ ଭଉଣୀ ବୋଲି କୋଉଠି କାହାରିକୁ କହିବେନି । ତାଙ୍କ ଭଉଣୀ ବୋଲି ମୋର କୋଉଠି ବି ପରିଚୟ କରାଇବେ ନାହିଁ ବୋଲି ହୁକୁମ ହେଲା । ଭାଇନାଙ୍କୁ ମୋର ରାଗିବାର, ଭାଇନାଙ୍କ ଭଉଣୀ ନ ହେବାର ବି କାରଣ ଥିଲା । ଭାଇନାଙ୍କର ଦଳେ ସାଙ୍ଗ ମତେ ବଡ଼ ହଜରାଣ କରୁଥିଲେ । ଭାଇନାଙ୍କଠୁ ମୁଁ ବାରବର୍ଷ ସାନ । ସେତେବେଳେ ପାଞ୍ଚ ଇଅବର୍ଷର ଥିବି ହୁଏ ତ । କଲେଜ ପଢ଼ିଆରେ ମୁଁ ମୋ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଖେଳିବା ବେଳେ ଭାଇନାଙ୍କର କଲେଜ ସାଙ୍ଗମାନେ ମତେ ଡାକୁଥିଲେ । ନ ଶୁଣିଲେ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ଘେରି ଯାଇ ଜବରଦସ୍ତ ମତେ ଧରି ପକାଉଥିଲେ । ପଛରୁ ଥିଲେ - ତୁ ପଦ ଭଉଣୀ ତ ?

ମୋର ତୁରନ୍ତ ଉତ୍ତର- ନା - ନା- ନା-

- ତୁ ତ ପଦ ଭଉଣୀ । ଆଉ ନୁହଁ କେମିତି ?

ମୁଁ ରାଗି ଯାଉଥିଲି । ପାଟିକରି କହୁଥିଲି - ନା - ନା -ନା ମୁଁ ଭାଇନାଙ୍କ ଭଉଣୀ ନୁହେଁ- ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ହୋ ହୋ ହୋଇ ହସି ଉଠୁଥିଲେ । ଏଇ ଘଟଣାର ବାରମ୍ବାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ହେଉଥିଲା । ମନେ ମନେ ମୁଁ କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡୁଥିଲି । ମନା କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଭାଇନାଙ୍କ ଭଉଣୀ ବୋଲି ସେମାନେ କଣ ଜାଣି ପାରିଲେ କି !! ଏତେ ଜୋରସେ ହସୁଛନ୍ତି କାହିଁକି !!

ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ- ତେବେ - ତେବେ ତୁ କାହା ଭଉଣୀ ?

ମୁଁ ତରବରିଆ ଉତ୍ତର ଦେଉଥିଲି- ମୁଁ ପୂଜାହାରୀ (ଆର ରାନ୍ଧୁଣିଆ)ଙ୍କ ଭଉଣୀ ।

ସେତେବେଳେ ପିଲାବୁଦ୍ଧିରେ ପୂଜାହାରୀଙ୍କ ଭଉଣୀ ହେବାଟା ମୋପାଇଁ ବହୁତ ଲୋଭନୀୟ ଥିଲା । ମତେ ବୋଧେ ଉଣେଇଶଦିନ ହୋଇଥିଲା ପୂଜାହାରୀ ଆମଘରେ ରହିଥିଲେ । ମୋ ତଳେ ସାନସାନ ଭାଇ ଭଉଣୀ ଥିବାରୁ ବହୁତ ସମୟ ମୁଁ ପୂଜାହାରୀଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରହୁଥିଲି । ପୂଜାହାରୀ ଆମକୁ ବହୁତ ଗପ କହୁଥିଲେ । ପାଲା ଗୀତ ବୋଲି, ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ଶୁଣାଉଥିଲେ, ବୁଝାଉଥିଲେ । ପୁଣି ଗପ ଛଳରେ କହୁଥିଲେ କି ତାଙ୍କ ଘରେ ସତରଟା ମଟର (Car) ଅଛି ।

ସାନଜାଜ ଶିବ ପକ୍ଷରେ- ତେବେ ତୁମେ ଆମଘରେ ରାନ୍ଧୁଛ କାହିଁକି ?
ପୂଜାରୀଙ୍କ ଉତ୍ତର- ଆରେଃ । ତୁମର ସିନା ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ି (Car) ଯେ, ସେଥିରେ
ତୁମେ ଇସ୍ତୁଲ ଯାଉଛ, ବାବୁ କଲେଜ ଯାଉଛନ୍ତି । ଆମ ଘରେ ତ ଗାଡ଼ି ମାଲ ମାଲ ।
ସେଗୁଡ଼ାକ ଖାଲି ମାଇକିନିଆଙ୍କ ପୋଖରୀପାଣି (ଝାଡ଼ା) ଯିବା ଆସିବାକୁ ନବା
ଆଣିବା କରେ ।

- ସତରେ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଖିରେ ଅନାଇ ରହୁଁ ଆମେ ।

ଶିବ ପକ୍ଷରେ - ତୁମ ଗାଡ଼ିରେ ମତେ ଡ୍ରାଇଭର ରଖିବ ପୂଜାରୀ ?

ପୂଜାରୀ ଆଶ୍ଚାସନା ମଧ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି କି ଆଗ ବଡ଼ ହେବା ଦରକାର । ସୁନାପିଲା
ପରି ଚୁପ୍‌ଚପ ସବୁ ଖାଇନେବା ବି ଦରକାର । କେତେବେଳେ ଅଧିକା ଚିନି କି କ୍ଷୀର
ମାଗିଲେ ପୂଜାରୀ ବୁଝେଇ ଦିଅନ୍ତି ଏଥରକ ବାବୁଙ୍କୁ ଛୁଟି ନେଇ ଗାଆଁକୁ ଗଲେ ସେ
ସବୁ ଆଣିଦେବେ । ପୁଣି ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତି ତାଙ୍କ ଗାଆଁ ନଈରେ ପାଣି ନୁହେଁ ଦୁଧ
ବୋହିଯାଏ । ଆଉ ତାଙ୍କ ନଈରେ ଆମ ମହାନଦୀ କାଠଯୋଡ଼ି ଭଳି ନଈବାଲି
ନୁହେଁ, ଖାଲି ଚିନି । ବସ୍ତାରେ ପୂରେଇ ଆଣି ପାରିଲେ ହେଲା । ତାଙ୍କ କଥା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
ହେଲେ ବି ଆମେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲୁ ।

ସେତେବେଳେ ଧୋବାମାନଙ୍କର ମାସିକିଆ ଦରମା । ଆମ ଧୋବା ମଧ୍ୟ
ମାସକୁ ଛଅଟଙ୍କା ଦରମା ନେଉଥିଲା । ସପ୍ତାହକୁ ଥରେ ଆସି କଷ୍ଟଲୁଗା ଦେଇଯିବା
ସାଙ୍ଗକୁ ଖୋଜି ଲୋଡ଼ି ସମସ୍ତଙ୍କର ମଳିଆ ଲୁଗା ନେଇଯିବା ତାର କାମ । ବେଳେ
ବେଳେ ପାଲଟିବାକୁ ନ ରଖି ମଧ୍ୟ ସବୁ ଫୁଙ୍କ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ନେଇ ଯାଇଥାଏ । ସ୍କୁଲ
ଗଲାବେଳେ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଫୁଙ୍କ ନ ପାଇଲେ ଆମେ କାନ୍ଦିବା ଆରମ୍ଭ କରୁ । ସେତିକି
ବେଳେ ପୂଜାରୀ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତି । ଖାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କି ନେବା ଅବସରରେ ବୁଝାନ୍ତି-
ଏଇଥରକୁ ବାବୁଙ୍କ (ନମାଙ୍କ)ଠୁ ଛୁଟି ନେଇ ତାଙ୍କ ଗାଁକୁ ଗଲେ ଜାମା ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଗଛର
ମଞ୍ଜି ଆଣିବେ । ପୋତି ଦେବେ । ନିତି ନିତି ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗର ଜାମା ପ୍ୟାଣ୍ଟ
ଫଳୁଥିବ । ଝୁଲୁଥିବ । ଗାଧୋଇ ସାରି ମନ ମୁତାବକ ତୋଳି ଆଣି ପିନ୍ଧିଲେ ହେଲା ।
ଧୋବା ଜାମାପଟା ନେଲେ ବି ଆଉ ଚିନ୍ତା ନଥିବ ।

ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମନ ବୁଝିଯାଏ । ପିନ୍ଧିବା ଜାମାଟା ମଳିଆ କି ସଫା ଭୁଲି ଯାଉ ।
ସ୍କୁଲକୁ ଦଉଡ଼ୁ-

X X X X X

ନନା ନିୟମ କରି ଆଆନ୍ତି, ଖରାଦିନ ଦୁଇପହରେ ପିଲାମାନେ ଶୋଇବେ ।
ନିଦରେ ଶୋଇଲେ ଦୁଇ ଅଣା, ଋହୁଁକରି ଶୋଇଲେ ଋରିଟା ବେଳେ ଋରିପଇସା
ମିଳିବ । ଭାଇନା ଗୁରୁ । ମାଳନାନୀ ତାଙ୍କ ଚେଲା । ଭାଇନା ନ କହିଲେ ନନା
ପଇସା ଦେବେନି ।

ଆମେ ପିଲାଏ ସତରଞ୍ଜି ଉପରେ ଧାଡ଼ିମାରି ଶୋଇଥାଉ । ମାଳନାନୀ ସାଙ୍ଗେ
ଭାଇନା ଟେକିଂରେ ଆସନ୍ତି । ଭାଇନା କହନ୍ତି- କୁନୀ ଶୋଇଚି ନା ଋହୁଛି ?

ମାଳନାନୀ ଉତ୍ତର ଦିଏ- ଶୋଇ ପଡ଼ିଚି କି କଣ ।

ଭାଇନା ହସନ୍ତି । କହନ୍ତି- ନାହିଁମା ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ତ ପିଲାଙ୍କର
ଗୋଡ଼ର ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠାଟା ହଲେ । ଦେଖଲୁ, କୁନୀର ହଲୁଛି କି ?

ସେମାନଙ୍କୁ ମୋ ଶୋଇବା ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚିତ କରାଇବାକୁ ମୁଁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ
ଗୋଡ଼ର ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିଟାକୁ ହଲାଏ । କିନ୍ତୁ ଋରିଟା ବେଳେ ପଇସା ମିଳିଲା ବେଳକୁ
ଋରି ପଇସା ମିଳେ । ମୋର ଏଇ କ୍ଷତି ପାଇଁ ମୁଁ ମନେମନେ ଭାଇନାଙ୍କ ଉପରେ
ଭୀଷଣ ରାଗିଯାଏ । ଏଣୁ ଭାଇନାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ମୋର ଶତ୍ରୁତା ।

ବୋଉ ମରିଗଲା ପରେ ଘାଟରେ ଭାଇମାନେ ଲଣ୍ଡା ହେଲେ । ସେତେବେଳକୁ
ମୋର କାନ୍ଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବା ଗହଳ ବାଳ ଥିଲା । ବୋଉ ଦୁଇ କଡ଼େ ବେଣୀ କରି
ବାନ୍ଧି ଦେଉଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ବୋଉ ଆଉ ନାହିଁ । ପୁଣି ଭାଇନା, ଶିବ ଲଣ୍ଡା
ହେଲେ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୁଣ୍ଡରେ କ୍ଷୁର ଚଳେଇବାକୁ ଜିଦ୍ ଧରିଲି । ଲଣ୍ଡା ହେଲି । କିନ୍ତୁ
ବର୍ଷକ ଭିତରେ ମୋ ବାଳ ବେଶ୍ ବଢ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଭାଇନା ଗୋଟେ ତେଲକାଟ
ଆଣିଦେଇ କହିଲେ- ସପ୍ତାହରେ ଇଞ୍ଚେ ବାଳ ମାପି କାଟି ଦରୁ । ଦୁଇ ଇଞ୍ଚ ବଢ଼ିଯିବ ।
ବିଶ୍ୱାସ କଲି ।

ସପ୍ତାହରେ ଇଞ୍ଚେ ମାପି କାଟିଲି । କିନ୍ତୁ ପର ସପ୍ତାହକୁ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ
କାହିଁ ? ଦୁଇ ଇଞ୍ଚ ବଢ଼ିନି ତ ! ମାଳନାନୀ ଓ ଭାଇନା ହସିଲେ । ମୁଁ କାନ୍ଦିଲି । ସବୁ

କଥାରେ ଏମିତି ମୋ ସାଥରେ ଲଗେଇଥିଲେ ଭାଇନା । ମତେ ଚିଡ଼େଇବାରେ
ଆନନ୍ଦ ପାଉଥିଲେ । ପୁଣି କାନ୍ଦିଲେ ପିଠି ଆଉଁସି ବୁଝାଉଥିଲେ ।

X X X X X

ପୁଅର ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଥିଲା । Compound fractur, ପ୍ଲୁଷ୍ଟର ହେଲା କଟକ
ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ । ପୁଣି ଅପରେସନ ହବା କଥା ତିନିମାସ ପରେ । ଭାଇନା
ସେତେବେଳେ କଟକର ବଡ଼ ହାକିମ । କଣ ଥିଲେ ? କଟକର କଲେକ୍ଟର ? ନା
ସେକ୍ରେଟେରୀ !! ବ୍ୟସ୍ତ ଲୋକ । ତାଙ୍କର ବହୁତ କାମ ଭାବି କିଛି କହି ନଥିଲି ।
ମାତ୍ର ସେ ନିଜେ ମତେ ଡାକିଲେ । ପଚାରିଲେ- ଅପରେସନ ପାଇଁ ପୁଅ ପୁଣି
କେବେଠୁ ଡାକ୍ତରଖାନା ଯିବ ?

ତା ମାନେ ସେ ସବୁ ଖବର ରଖିଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ତାରିଖ ଜଣାଇଲି ।

ଭାଇନା ପୁଣି କହିଲେ- କାହାରିକୁ ଗାଡ଼ି କଥା କହିବୁନି । ପୁଅକୁ ମୁଁ ନିଜେ
ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବି-

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ଏତେ ଦାୟିତ୍ବ, ଏତେ କାମ ସତ୍ତ୍ବେ ବି ପୁଅକୁ
ଓ ମତେ ନେଇ ଡାକ୍ତରଖାନା ଗଲେ । ଏତେ ଲୋକ ଥିଲେ ବି, ସମସ୍ତେ ହାଁ ହାଁ
କରୁଥିଲେ ବି ଭାଇନା ପୁଅକୁ କୋଡ଼ପଞ୍ଜା କରି ନିଜେ ଡୋଳିନେଲେ । ନେଇ
ଷ୍ଟେଚରରେ ଶୁଆଇଲେ, ସାଙ୍ଗରେ ସାଙ୍ଗରେ ଝୁଲିଲେ । ଡ୍ରାଇଭରକୁ ପଠାଇ
ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁସାରେ ଔଷଧ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଛଡ଼ା ହରଲିକ୍ ଓ ଫଳ ମଧ୍ୟ କିଣିଦେଲେ ।
ଘରକୁ ଆସିବାରେ ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଘର ବଖରା ପାଖ ଘରେ ଶୁଆଇଲେ । ସକାଳେ
ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପୁଅର ତଥା ମୋର ଅସୁବିଧା ସୁବିଧା ବୁଝିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଋଦ୍ଧିଆଗଲେ,
ରାତି କ୍ଷୀର ଦିଆଗଲେ ମତେ ଦେଇ ଦେଉଥିଲେ । ଆଗ ପିଇବାକୁ କହୁଥିଲେ ।
ମନା କଲେ ବି ଶୁଣୁ ନଥିଲେ । ନନା ମଲା ପରେ କେମିତି ସେ ନନାଙ୍କ ଭଳିଆ
ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଭାଇନାଙ୍କ ଭଉଣୀ ବୋଲି ମନଟା କଣ ଡଣା
ଫୁଲି ଉଠୁଥିଲା ?

X X X X X

- ମାଆ କୁନ ! ରେଡ଼ିଓରୁ ଶୁଣିଲି ତତେ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ସମ୍ମାନିତା କରୁଛି । ଶୁଣି ଭାରି ଖୁସି ଲାଗିଲା । ନ ଆସିବାର କରିବୁନି । ନିଶ୍ଚେ ଆସିବୁ । ତତେ ମୁଁ ସତ୍ତାକୁ ନେଇଯିବି । ଭାଇନାଙ୍କ ଚିଠି । କାରଣ ୧୯୫୪ରେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି ତରଫରୁ ହୋଇଥିବା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଛ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ମୋର ଗଛ “ବନ୍ଧ୍ୟା” ପ୍ରଥମ ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିବା ଋରୋଟି ଗଛରୁ ଅନ୍ୟତମ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପୁରସ୍କାର ଆଣିବାକୁ ଯାଇ ପାରିନଥିଲି । ଭାଇନା ଜାଣିଥିଲେ ।

ଏଇଟା ୧୯୮୦ ମସିହାର ଫେବୃଆରୀ ମାସ ୨୭ ତାରିଖ । ଘରେ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ଭାଇନା କେତେଫର୍ଦ୍ଦ କାଗଜ ମତେ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ, କହିଲେ ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ କିଛି ଲେଖିପକା । ପୁରସ୍କାର ଆଣିଲା ବେଳେ ତତେ ମିଟିଂରେ କିଛି କହିବାକୁ ହେବ । ପିଲାଙ୍କୁ କହିଲେ- ନାନୀକୁ ଛାଡ଼ିଦିଅ । କେହି ଗୋଳମାଳ କରନ୍ତା । ସେ ଲେଖୁ -

ଭାଇନା, ଭାଉଜ, ସ୍ୱାମୀ ଓ ନାତି ମୁନୁ ସହ ଗଲୁ ‘ସୁଚନା ଭବନ’ ସଭାକୁ । ସେଠି ଭାଇନାଙ୍କୁ ଦେଖି ସଜିବାବୁ (ଲେଖକ ସଜି ରାଉତରା) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଣ୍ଠରେ ପଛରିଲେ- କି ହୋ ପଦ । ତୁମେ କଣ ଏଠି ଏ ସାହିତ୍ୟ ସଭାରେ ?

ଅର୍ଥାତ୍ ତୁମେ ଶାସନ କଲର ଲୋକ । ହୋମ ସେକ୍ରେଟେରୀ । ଏଠି ସାହିତ୍ୟ ସଭାରେ କେମିତି ! !

ଭାଇନାଙ୍କର ତୁରନ୍ତ ଉତ୍ତର- ଏକାଡେମୀ ମୋ ଭଉଣୀକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବ, ମୁଁ ଆସିବିନି !

ଭିତରଟା ମୋର ଭାଇନାଙ୍କ ପାଇଁ ଗର୍ବ ଗୌରବରେ ପୁରି ଉଠୁଥିଲା ।

ପୁଣି, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ସମୟରେ ନନାଙ୍କ ଉପରେ ଲେଖାଟିଏ ଲେଖିଥିଲି । ‘ସମାଜ’ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଭାଇନା ବାଲିପାଟଣା (ଆମ ଗାଆଁର ତତ୍କାଳୀନ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ) ଲୋକ ପଠାଇ ଦଶଖଣ୍ଡ କାଗଜ ମଗାଇ ଥିଲେ ।

ପଛରି ଥିଲି- ଏତେ କାଗଜ କ’ଣ କରିବ ?

କହିଲେ- ତୁ ଲେଖୁ, କାହାକୁ କେମିତି ଦେବିନି ? ଦେଖେଇବିନି ?

ଅଭ୍ୟାସ ବଶତଃ ଲେଖିବାଟା ସହଜ କଥା । ମାତ୍ର ପରିବାରରୁ ସୁଯୋଗ ଓ ଉତ୍ସାହ ପାଇବା କ'ଣ ଏତେ ସହଜ ! କୃତଜ୍ଞତାରେ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦିଟା ମୋର ଲୁହରେ ପୁରି ଉଠୁଥିଲା ।

X X X X X

ସେତେବେଳେ ଭାଇନା S.D.O., କଟକରେ ପୋଷ୍ଟିଂ । ଦରମା ଆଣି ଭାଇନା ନନାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଲେ । ନନା ସବୁଦିନ ଭଲି ତାଙ୍କ ଆରାମ ଚେଆରରେ ବସିଥିଲେ, ଦରମା ଟଙ୍କା ତକ ଭାଇନା ନନାଙ୍କୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ଓ ନିଜର କଣ ଦରକାର ପାଇଁ ଦଶଟଙ୍କା ରଖିଛନ୍ତି ଜଣାଇ ଦେଲେ । ଦରମା ଟଙ୍କାରୁ ନନାଙ୍କୁ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଦଶଟଙ୍କା ରଖିଛନ୍ତି ହେତୁ ବିରକ୍ତିରେ ନନା ଭାଇନାଙ୍କୁ ସବୁତକ ଟଙ୍କା ଫେରାଇ ଦେଲେ । ନନାଙ୍କୁ ନ ପରସ୍ତ(ତାଙ୍କ ଦରମା ହେଲେ ବି) କାହିଁକି ରଖିଲେ ! ଭାଇନା ନନାଙ୍କ ଗୁଣ ଜାଣିଛନ୍ତି । ଗଲାକ ଲୋକ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସବୁତକ ଦରମା ନନାଙ୍କ ହାତକୁ ଦେଲେ । ବାରମ୍ବାର ଭୁଲ ସ୍ବାକାର କରି କ୍ଷମା ମାଗିଲେ । ତାପରେ ନନା ଟଙ୍କା ରଖିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକ ସକାଶେ ଦଶଟଙ୍କାଠାରୁ ବହୁତ ଅଧିକ ଟଙ୍କା ତାଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଅଧିକାର ପ୍ରଥମେ ମିଳିବା ଦରକାର ଥିଲା ।

ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି, ଏବେ ବି ମୁଁ ଭାବେ, ଭାଇନା ବିନା ଦୋଷରେ ଏତେ ନମ୍ର କାହିଁକି ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ! କେମିତି ହୋଇ ପାରନ୍ତି ! !

ବେଳେ ବେଳେ ଭାଇନା ଅଛା କରି କହି ଥାଆନ୍ତି- ସିଏ sock absorber । କିଛି କଥା ତାଙ୍କୁ କାଟେନି । ପୁଣି କହି ଥାଆନ୍ତି, - ନନା ସବୁବେଳେ ମତେ ଦେବତା ବା ଅତିମଣିଷ କରିବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଅଛନ୍ତି, ସଂସାର ମତେ ସଦାବେଳେ ତଳକୁ ଭିଡ଼ୁଛି । ଅମଣିଷ କରିବା ଚେଷ୍ଟା ଚଳେଇଛି । ଦୁଇ ଆଡ଼ର ଟଣା ଭିଡ଼ା ମଝିରେ ମୁଁ ସାଧାରଣ ମଣିଷଟିଏ ହେଇ ଚଳୁଛି । ଚଳି ପାରୁଛି ।

ନନାଙ୍କର କିଛି ବି ଜିନିଷ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ, କୌଣସି ଅସୁବିଧା ସୁବିଧାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଯେତେ ରାତି ହୋଇଥିଲେ ବି ଭାଇନା ନିଜେ ଆଣି ନନାଙ୍କୁ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଭାଇନା ନନାଙ୍କୁ କଣ ଭାବନ୍ତି ମୁଁ ଜାଣେନି । କିନ୍ତୁ ନନା- ପଦଟା

ଦେବତାଟାଏ ।। କହିବାର, ମୁଁ ବହୁବାର ଶୁଣିଛି । ମୋ ମୂର୍ଖ ବୁଦ୍ଧିରେ ଯାହା ଦେଖିଛି, ଶୁଣିଛି, ଅନୁଭବ କରିଛି ସେଇଥିରୁ ବୁଝିଛି ଯେ, ଭାଇନା ନିଶ୍ଚିତ ସାଂସାରିକ ସାଧାରଣ ମଣିଷଠୁ ଅନେକ ଅନେକ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ ଥିଲେ ।

X X X X X

ବୋଉ ଥିଲାବେଳେ, ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଖରାଦିନଟା ଆମର ଗାଆଁରେ କଟୁଥିଲା । କଟକରୁ ଯାଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନ ଓହ୍ଲାଇଁ । ସେତେବେଳର ଡେଡ଼ିଂ ରୁମ୍‌ରେ ବି ମସ୍ତବଡ଼ କୋଇପ ଠୁଙ୍କା ଯାଇଥାଏ । ଆମେ ପହଞ୍ଚିଲେ ନନା ଚୌକିଦାରକୁ ଡାକିବାକୁ ଲୋକ ପଠାନ୍ତି । ସିଏ ଆସି ବିଶ୍ରାମାଗାରର ଦୁଆର ଖୋଲେ । ଆମ ଭଳି ସହରରେ ଜନ୍ମ ବଡ଼ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଏଇ ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା ବହୁତ ମଜା ଲାଗେ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନରୁ ଆମ ଚଟି ଜୋତାମାନେ ପୁଣି ଫେରିବା ଯାକେ ଶଗଡ଼ ତାଟରେ ଗୋଟା ହୁଅନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଛୁଟି । ସେ କାଳରେ ଚଟି ଜୋତା ମାଡ଼ିବା, ପୁଣି ଗୁରୁଜନଙ୍କ ସାମନରେ ଚଟି ଜୋତା ମାଡ଼ି ବୁଲିବା ଗାଆଁରେ ଚଳୁ ନଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଆଜିକାଲି ଚଳି ଗଲାଣି ।

ଆଗିଲି ପଛଲି ଝରିଟା ଶଗଡ଼ । ନନା ପଞ୍ଚରକ୍ତି- କିଏ ସେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଝଲିବ କିରେ ପିଲାଏ ! ନନା ଭାଇନା ଝଲୁ ଥାଆନ୍ତି । କେହି କେହି ଝଲିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ୁଁ । ତେଜପତ୍ର ଶଗଡ଼ର ପଛପତ୍ର । ବୋଉ ସାନ ଭାଇ ଭଉଣୀକୁ ଧରି ଗାଡ଼ିରେ ବସିଥାଏ । ଦୟା ନଇ ପଠାରେ ଭୂଇଁ ବରକୋଳି ଭର୍ତ୍ତି । ଦୁଧକୋଳି, ବେତକୋଳି ଯୋଗାଡ଼ କରୁଁ । ନାଲି ସଡ଼କ (ଜଗନ୍ନାଥ ସଡ଼କ) ପାରିହେଲେ ବାଳକାଟା ଆଡ଼ ଗଡ଼ାଣି ଉଠାଣିରେ ଗାଡ଼ିଆଳ ଛଡ଼ା, ଆଗିଲି ପଛଲି ଦଣ୍ଡା ଧରି ବଳଦ ଅଟକାଇ ଅଟକାଇ ବ୍ରେକ କଷିଲା ଭଳି ଝରି ଝରିଟା ଲୋକ ଗାଡ଼ି ପାର କରନ୍ତି । ଶଗଡ଼ ଓଲଟି ଯିବା ଭୟରେ ବେଳେ ବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡେବାଟ ଓହ୍ଲେଇ ଝଲିବାକୁ ପଡ଼େ । ଧକଡ଼ ଚକଡ଼ ହୋଇ ଗାଆଁରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସଂଧ୍ୟା । କେବେ କେବେ ରାତି ବି ହୋଇଯାଏ । ବରାଦ ଅନୁସାରେ ବନା ଘରଦ୍ୱାର ସଫା କରାଇଥାଏ । ଯାଇ, ହାଲିଆରେ ଶୋଇପଡ଼ୁଁ ।

ସକାଳେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ବେଳକୁ ନନା ବରାଦ କରନ୍ତି- ଯାଅ, ଖୁଡ଼ୀ, ଦେଠେଇ
କାହା ଘରେ ପାଣି ଦରକାର ବୋହି ନେଇ ଦିଅ ।

ଇୟେ ବି ଆଉ ପ୍ରକାରେ ମଜା । ଆଠହାତି ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି, କାଖରେ ଗରା ଢାଳ
କାଖେଇ, ବାଳତି ଓହ୍ଲାଇ, ନାନାମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଦୁଇ ଋଷି ଝିଅ ମେଳରେ କୁଅରୁ
ଉଠାଇ ଘରଘର ପାଣି ଯୋଗାଇବାକୁ ମନ୍ଦ ଲାଗେନି ।

ଏଥପାଇଁ ନନା ବେଳେବେଳେ ପୁରସ୍କାର ଘୋଷଣା କରୁଥିଲେ । ଯିଏ ଗରା
ମୁଣ୍ଡେଇ, ହାତ ନ ଲଗେଇ, ପାଣି ବୋହି ଦବ, ପୁରସ୍କାର ତାର । ଆମେ ସାନ
ସାନ । ମାଳନାନୀ ପାଉଥିଲା ।

X X X X X

ଆମ ଘର ପଛପଟେ କୁରୁପା ମାଆ ଖୁଡ଼ୀ ଘର । ଜାତିରେ ଚଷା । ସେଥିରେ
ଆମର କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ନନା ବୋଉ ଆମକୁ ଛୋଟ ଜାତି ବଡ଼ଜାତି କେତେ
ବୁଝେଇ ନାହାନ୍ତି । ବୋଉ ବୋଧହୁଏ ଖୁଡ଼ୀ ତାଙ୍କ ଶିଖେଇ ଥିବ । ତାଙ୍କର ଯୋଡ଼ିଏ
ଝିଅ ବାୟାଣୀ, ଲବଣୀ । ସେଥର କୁଆଁର ପୁନେଇ ମୋ ପାଇଁ ସାତ କି ଆଠହାତି
କୁମ୍ଭଧଡ଼ିଆ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡେ କିଣା ହୋଇଥିଲା । ଦାମ ଥିଲା ବାରଣୀ କି ଚଉଦଶା ।
ସେତେବେଳେ ହାତ ଅନୁସାରେ ଦାମ ଥିଲା । ଦଶହାତି ଖଦୀକୁ ଦଶଅଣା । ଟଙ୍କାଟା
ଷୋହଳ ଅଣା ଥିଲା । ତିନି ଅଣା ଚଉଦ ପଇସା ଦେଲେ ଛୋଟ ଫୁଲ ପୁଣି କରିଆ
ଗାମୁଛା ବି ମିଳି ଯାଉଥିଲା । ସକାଳେ ହଳଦୀ ଲଗେଇ ଗାଧୋଇ ଥିଲି । ଭାଉଜ
ଚନ୍ଦନ ବାଟି ଲଗେଇ ଦେଇଥିଲେ । ଅଳତା ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଥିଲେ । ହାତରେ ପଟେ
ପଟେ ଖଡ଼ୁ । କାନରେ ଲବଙ୍ଗ । ନାକରେ ନୋଲକ ପିନ୍ଧୁଥିଲି । ଛୋଟ ଛୋଟ ବାଳକୁ
ରୁପା ଚଉଁରୀ ଭିଡ଼ି ବାନ୍ଧି ବଉଳମାଳ ଗୁଡ଼େଇ ଦେଇଥିଲେ ଭାଉଜ । ଝେର ନେଲାଠୁ,
ବେକରେ ହାର ନଥିଲା । ଗୋଡ଼ର ପାଉଁଜି । ଦେବେଇଙ୍କ ଝିଅ ଭଉଣୀ ରେବ ମଲ
ପିନ୍ଧୁଥିଲା । ସଜବାଜ ହୋଇସାରି ତେଇଁ ତେଇଁ ଗାଆଁ ବୁଲି ବାହାରିଲି ।

ପ୍ରଥମେ ଆସି ବାୟାଣୀକୁ ତାକିଲି । ସିଏ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ପରବରବାରୁ ଖୁଡ଼ୀ
କହିଲେ- ତା ଭାଇ ରେଙ୍ଗାମ ଯାଇଛି, ଏ ସାଲେ ପଇସା ପଠେଇନି; ଲୁଗା ହୋଇନି
ବୋଲି କାନ୍ଦୁଛି ।

ଶାନ୍ତୀ ଉଦ୍ଧୃତ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଥିଲେ, ଫୁକ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଉପରେ ପିନ୍ଧିଥିଲି । ଟାଣି ଖସାଇ ଦେଲି । ତାକୁ ଦେଇ କହିଲି- ମୋର ଦରକାର ନାହିଁ ଖୁଡ଼ୀ ! ତାକୁ ଏ ଲୁଗାଟା ଦେଇଦିଅ ।

ଶାନ୍ତୀଟା ସେଇଠି ଛାଡ଼ି ପୁଣି ତେଜ୍ଜ ତେଜ୍ଜ ଗାଆଁ ଭିତରେ ପଶିଲି । ଖେଳି ଖେଳି ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଦିନ ଆଖର । ପହଞ୍ଚିଲା ମାତ୍ରେ ନନା ଡାକିଲେ । ପଞ୍ଜରିଲେ- ହଜଲୋ ମାଆ ! ତୋ ନୂଆ ଲୁଗାଟା କୁଆଡ଼େ ଗଲା କି ?

ଦେଖିଲି ଆମ ଲମ୍ବା ପାଟିରାକଡ଼ ପିଣ୍ଡାଟାରେ କୁରୁପାମା ଖୁଡ଼ୀ ମୋ ଶାନ୍ତୀଟିକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ପୁରେଇ ବସିଛନ୍ତି । ହୁଏତ ଆମ କୋଠିଆ ବନାକୁ ମୁଁ ଛାଡ଼ି ଆସିଥିବା କଥା କହିଛନ୍ତି । ଶାନ୍ତୀଟାକୁ ଫେରାଇ ଦେବାପାଇଁ ଧରି ଆସିଛନ୍ତି ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ନନାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ମୁହଁ ତୋଳି ଝୁଲିଲି । କହିଲି- ବାୟାଣାର କୁଆଁର ପୁନେଇରେ ଲୁଗା ହୋଇନି । ସେ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ମୋ ଲୁଗାଟାକୁ ଦେଇ ଦେଇ ଆସିବି ।

ସାଇ ଲେଖାରେ ନନା ଦେଉଁଶୁର । କୁରୁପା ମା ଖୁଡ଼ୀ ଲମ୍ବ ଓଡ଼ଣା ଟାଣି ସେମିତି ବସିଛନ୍ତି । ନନା କହିଲେ- କୁରୁପା ମାଆଙ୍କୁ କହିଦେ ବନା । କୁନୀର ଲୁଗା ସିଏ ଦେଇଛି, ସେ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ।

ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଗଡ଼ ଜିଣିଲା ଭଳି ମନେମନେ ଖୁସି ହୋଇ ଯାଇଥିଲି ମୋର ଅଧିକାର ମତେ ମିଳିଛି । ମୋର ବି କାହାକୁ କିଛି ଦେବାର କ୍ଷମତା ରହିଛି । ଗର୍ବ ଗୌରବରେ ମୋର ମନଟା ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ନେପୋଲିଅନ କି ଆଲେକ୍ଜାଣ୍ଡର କଣ ତାଙ୍କ ଦେଶ ବିଜୟ ପରେ ଏତିକି ଖୁସି ମୋ ଭଳି ହୋଇଥିବେ ? ?

କେଜାଣି !!

ଜେନାଘର ମଝିଆଣୀଙ୍କୁ ଆମେ ମାଉସୀ ଡାକୁଥିଲୁ । ସକାଳେ ବେଳେବେଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଘରେ ଖାଉଥିଲି । ଭଜା କୋଳଥରୁନାରେ ପେଜ ଜାଉ ସାଙ୍ଗକୁ ବଡ଼ି ବଘରା, ତତଲା ସଜନା ଶାଗ ଖରଡ଼ା, ପୁଣି ଦହି ନଡ଼ିଆ ପକା ଆମ୍ବୁଲ ରାଜତା । ଚକଚକିଆ ଫରୁଆ କଂସାଥାଳିରେ ତତଲା ଜାଉକୁ ଶୀତଳେଇ ପିଡ଼ା ପାଣି ଥୋଇ ପରଶି ଦେଉଥିଲେ ମାଉସୀ । ଜେନା-ମାଉସୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ମୁଁ ବି ଖାଇ ବସୁଥିଲି ।

ପାଖରେ ଅପୂର୍ବ କୌଟିକମ କଟା ନୁଣ କାଠୁଆଟାରେ ଧାନୁଆ ମରିତ ସହ ଲୁଣ ରଖା
ଯାଇଥିଲା । ଖୁଆ ସରିବାରେ ଜେନା-ମଉସା ମତେ ଚିଡ଼ିଉଥିଲେ- ବାହୁଣୀ ମାଆଟାର
ମୋର, ଜାତିଟା ଗଲା ।।

X X X X X

କୋଉ ନାନୀ ବିଭାଘର ବେଳେ କେଜାଣି, ଭାଇନାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଝିପି ଝିପି
ବର୍ଷାରେ ଯାଇ ଚେରୀ ଠାବ କରିଥିଲି । ବନାରସା, ପାଟ ଲୁଗା କିଛି ମୁଁ ଜାଣି ନଥିଲି ।
କିନ୍ତୁ ଧରାପଡ଼ିଥିବା ଲଣ୍ଠନଟାରେ ଆମେ ଶିଶା ତତେଇ ଚିଆଁ ମାରିଥିଲୁ । ଏଣୁ ସେଇଟା
ଚିହ୍ନିବାରେ ମୋ ପାଇଁ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ଉଠୁନି ନଥିଲା । ଦେଖିବା ପରେ, ଆନାବାବୁ
ସାକ୍ଷୀରେ ମୋ ନାଆଁଟା ଦେଇ ଦେଇଥିଲେ । ନନା ବିଗିଡ଼ିଲେ ବି ମତେ ନେଇ
ବାରମ୍ବାର ପୁରୀ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ଆଖପାଖ ସବୁ
ଅଂଚଳ ପାଇଁ କଟେରୀ କାମ ପୁରୀରେ ସମାଧାନ ହେଉଥିଲା । ସାକ୍ଷୀ ଦେଲା ବେଳେ
ମୁଁ ଛଅବର୍ଷର ଝିଅ । କାଠଗଡ଼ାରେ ନୁହେଁ ମୁଁ ଜଳସାହେବଙ୍କ ସାମନା ଚଉକିରେ
ବସିଥିଲି । ଟେବୁଲ ଉଚ୍ଚା ହୋଇଥିବାରୁ, ହାକିମଙ୍କ ମୁହଁଟା ସପାରେ ନ ଦେଖା ଯିବାରୁ
ଆଶୁଆଇ ପଡ଼ି ଅନାଇଥିଲି । ଏହା ଦେଖି ଦେଖଣୀହାରୀ ମାନେ ହସି ଉଠିଥିଲେ । ମୁଁ
ବୁଲିପଡ଼ି ଋହୁଥିଲି । ସେମାନଙ୍କ ଅଭଦ୍ରତା ପାଇଁ ମତେ ବହୁତ ବିରକ୍ତ ଲାଗିଥିଲା ।
ସେଇଠି ଟେବୁଲରେ ମୁହଁରଖି ସେଇ ଆଣ୍ଟେଇବା ଅବସ୍ଥାରେ ହାକିମଙ୍କର ସକଳ ସୁଆଲର
ସଠିକ୍ ଜବାବ ଦେଇଥିଲି । ଚେରକୁ ତିନିମାସ ଜେଲ ହୋଇଥିଲା । ହାକିମ ତାଙ୍କ
ଟମଟମ (ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି)ରେ ମତେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇଥିଲେ । ରସଗୋଲା
ଖୁଆଇଥିଲେ । ସେତିକି ବେଳେ ମୁଁ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ପୁରୀରେ ସମୁଦ୍ର ଦେଖିଥିଲି ।

X X X X X

ଜନ୍ମ ହେଲେ ମୃତ୍ୟୁ ନିଶ୍ଚିତ । ଆଜି ଭାଇନା ଖଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଯିବା
ବାଟକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଚି । ତଥାପି ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକୁଚି, ଦୟା କରନ୍ତୁ, ସତରେ ଯଦି
ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଥାଏ ତେବେ ପୁଣି ମତେ ଭାଇନାଙ୍କ ଭଉଣୀ କରି ଜନ୍ମ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ
ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରେ ଭାଇନାଙ୍କୁ ବଡ଼ଭାଇ ରୂପେ ପାଇପାରେ ।

କାହାଣୀ ନୁହେଁ : ଶାଶୁଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଜୀବନ କଥା

(ଏଇଟା ପ୍ରକୃତରେ କାହାଣୀ ନୁହେଁ । ମୋ ଶାଶୁଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିଥିବା ତାଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଜୀବନଲିପି !! ତାଙ୍କରି ଭାଷାରେ କହିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛି- ।।)

“ହଳଦୀ ମଖାମାଖୁ

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ପାରି ହେଲେ କୁରୁମ ଦେଖାଦେଖୁ ।।”

କାହାଠୁ କେବେ ଡଗଟା ଶୁଣିଥିଲି ମନେନାହିଁ । ମାତ୍ର କଥାଗୁଡ଼ା ଗହାରିଆ ଦାଗ କାଟି ବସି ଯାଇଛି ମୋ ମନରେ, ହୃଦୟରେ । କେତେ ମନ ହୁଏ, ମାତ୍ର ଭରା ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ପାରି ହୋଇ ଛାଡ଼ି ଆସିଥିଲି ଯେଉଁ ଜନ୍ମମାଟିକୁ, ସେଠିକୁ ଆଉ ଫେରି ପାରିଲିନି ଏ ଅବଧି, ଏ ଜୀବନ କାଳରେ । ଯୋଡ଼ ସମୟର କଥା କହୁଛି ସେଇଟା ଜଂରାଜୀ ଉଣେଇଶିଶହ ଆଠ ମସିହା ହେବ ପ୍ରାୟ । ମତେ ଋରିବର୍ଷ, ମୋ ସାନ ଭଉଣୀକୁ ଦେଢ଼ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥିବ । ମାଆ ସାଙ୍ଗେ ଆମେ ଭରା ନଇ ପାରି ହୋଇ ଡଙ୍ଗାରେ ଆସିଥିଲୁ । ତଳେ ଖଳଖଳ ପାଣି । ଉପର ଆକାଶରେ ଭରା କଳା ବଉଦ, ଥାଇ ଥାଇ ବିଜୁଳିର ଦାନ୍ତ ନିକୁଟା ସାଙ୍ଗକୁ ଘଡ଼ଘଡ଼ି, ମୋ ପିଲା ମନଟା ଭୟରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସାଙ୍ଗରେ ଗୋରା ତକତକ ଉଚ୍ଚା ପହଣ୍ଡ ଚୁରକିଚୁଟିଆ ମାମୁଁ ଜଣେ ଆସିଥିଲେ କି କିସ ଠିକ୍‌ରେ ମନେ ପଡୁନି । ମନରେ ପଡୁଚି ପଛରେ ପକାଇ ଆସିଥିବା ଆମ ଅନାମୟେ ଜଗନ୍ନାଥପୁର ଗାଆଁର କେତେ କେତେ ମଧୁର ସ୍ମୃତି । ଋରି ହାତିଆ ନାଲି ଛିଟଶାଢ଼ୀ ବେଢ଼େଇ ହୋଇ ପିଉସୀ ନାନାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଟିକି ଟିକି ହାତରେ ଟିଣ ଉପରେ ବଢ଼ି ପକାଇବା, ଛୋଟିଆ ଖେଳନା ତମାଲୋଟାରେ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧି କୁଅରୁ ପାଣି କାଢ଼ିବା, କଣ୍ଢେଇ ଖେଳ, ପୁଣି ପିଉସୀନାନାଠୁ ପିଠଉ

ବେଳା ଛଡ଼େଇ ଅଳାମଲା ଚିତା ପକାଇବା, ଲମ୍ବା ପିଣ୍ଡା, ବଡ଼ବଡ଼ ଘର, ଧାନ ଅମାର, ମାର୍ବଲ ପଥର ବିଛା ଯାଇଥିବା ବଡ଼ ଅଗଣା ମଝିରେ କୁଅ । ସବୁଠୁ ସୁନ୍ଦରିଆ ମୋର ବାଲୁତ-ଅତୀତଗାକୁ ପଛରେ ପକାଇ ବସିଲାଠୁ ଉଠି ଆସିଲୁ ଆମେ । ବାବାଙ୍କର ଦେହ ଖରାପ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖରାପ । ବାବା ଝଲିଗଲେ ।

ଝଲି ଆସିଲୁ । ଭଦ୍ରକର ଜଗନ୍ନାଥପୁରଠୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲୁ ବିଦେଶରେ ବାରିପଦା ସହରରେ କକାଙ୍କ ଘରେ । ସାଙ୍ଗରେ ସେଇ ମାମୁ ଆସିଥିଲେ । ମୁଣ୍ଡରେ ଚୁରୁକି ଚୁଟି । କପାଳରେ, ବାହୁରେ, ଛାତିରେ ଚନ୍ଦନ ଚିତା ଚଢ଼ାନ୍ତି । କାନ୍ଧରେ ପଇତା ନାମାବଳୀ । ସେମାନେ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କ ଭଉଣୀ ଓ ଭାଣିଜୀ ଦୁହେଁଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ ବାବାଙ୍କ ଅନ୍ତେ । ପ୍ରସ୍ତାବଟାକୁ କକା ତାଙ୍କ ବଜ୍ର କଣ୍ଠରେ ନାକଚ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସିଧା ସଳଖ କହିଥିଲେ- ନା, ନା, ନା । ମୋ ଭାଇର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଛାଡ଼ିବିନି । ତୁମେ କିସ କରିବ ନେଇ ? ସାତବର୍ଷ ହୋଇ ଗଲେ କନ୍ୟାସୁନା ନେଇ କୋଉ ଚୁରୁକି ଚୁଟିଆ ଚିତାକଟା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଦେଖି ଗୌରାଦାନ କରିବ ? ହେଇ ପାରିବନି । ମୁଁ ଛାଡ଼ିବିନି । ସେମାନେ ଏଇଠି ମୋ ପାଖେ ରହିବେ । ତାଙ୍କ ବାବା ନଥିଲେ କିସ ହେଲା ! ମୁଁ ତ ଅଛି-

ସ୍ବପ୍ନଭଳି ଝାପସା ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ମାଆର କାନିତଲେ ରହି କାନି ତଳୁ ଅଳ୍ପ ମୁହଁ କାଢ଼ି ଦେଖୁଥିଲି । ପିଲାବୁଦ୍ଧିରେ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ପରଖୁଥିଲି । କକାଙ୍କର ବଜ୍ରଗନ୍ଧାର କଣ୍ଠସ୍ବର ଶୁଣି ଭୟରେ ଅଧିକ ସଂକୁଚିତା ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲି । ମାଆର କାନିତଲେ ପୁଣି ମୁହଁ ଲୁଚାଉଥିଲି ।

ଆମକୁ ଗାଆଁଠୁ ଅଣା ଯାଇଥିଲା, ବାବାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖରାପ ହୋଇଥିବାରୁ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ବର୍ଷ ହେଲାଣି ବାବା ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବନ୍ଧ ପାଗଳ । ଖାସ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଘର ରେଲିଂ ଦେଇ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା, ଜେଜେବାବା କରାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖା ଯାଉଥିଲା । ସକାଳ ହେଲେ ଝରି ଝରିଟା ଜଘା ଝଙ୍କର ତାଙ୍କୁ ଜବରଦସ୍ତ ଧରି ଘେନି ଆଣୁଥିଲେ, ଛାତି ପାଣିରେ ଠିଆକରି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ମୂଳ ଲଦୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବାବା ପାଗଳ ହେଲେ କାହିଁକି ? ତାଙ୍କ ପାଇଁକି ଲୁହାରେଲିଂ ଦିଆ ପକ୍ବା ଗାରଦ ବନାଇଲା କିଏ ? ?

ବାବା ଥିଲେ ବିରାଟ ଧନୀ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓଙ୍କ ଗୁରୁଙ୍କର ପତ୍ନୀ ପୁଅ । ଜେଜେବାପାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର । ଅନେକ ପୂଜା ଯାଚନା ପରେ, ପୁରସ୍କ୍ରମ ଯାଇ ବଡ଼ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲା ପରେ, ଆଠଝିଅ ତଳେ ବାବା ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ଜେଜେ, ଜେଜେମାଆଙ୍କର ଅଲ୍ୟଳ ଦୁଲାଳ । କନ୍ଦର୍ପ ରୂପ । ସେ ଯୁଗରେ B.A. ପଢ଼ୁଥିଲେ । ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହେଲା କାହିଁକି ? ଫେଲ ହେଲେ କାହିଁକି । ତତ୍କାଳୀନ ଓଡ଼ିଶାରେ ବଙ୍ଗାଳୀବାବୁ ଓ ବଙ୍ଗାଳୀ ଭାଷାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରଭାବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓଡ଼ିଆ ପଢ଼ାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ବଙ୍ଗାଳୀ ଶିକ୍ଷକ ବାହାଲ ଥିଲେ । ଜେଜେବାପା ସେ କାଳରେ ପଣ୍ଡିତ ତଳେ ଗଣା । ମଧୁବାବୁ, ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ, ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି, ଉଚ୍ଚକବି ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ସହିତ ସହଯୋଗୀ ଫଳରେ ଜେଜେବାବାଙ୍କ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଲେଖିବାର କିଛି ଦାୟିତ୍ୱ ପଡ଼ିଲା । କଟକ ସହରରେ ଉଡ଼ାଘର କରି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଜେଜେମାଆକୁ କଟକ ଆସିବା ସକାଶେ ଲୋକ ପଠାଇ ତଳବ ଗଲା ।

ଜେଜେମାଆଟା ଏଡ଼ିକି ହୁଣ୍ଡି । । କହିଲା କଣ ନା- ମୁଁ କଟକ ଯିବିନି । ମୋ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ଭିଟାମାଟି ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ହଲିବିନି ।

ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧର ବିରୋଧ ପରେ, ଜେଜେ ତାଙ୍କ ବେଉରାବାହକ ହାତରେ ଶେଷ ନୋଟିସ ଜଣାଇଦେଲେ- ନ ଆସିଲେ ନଇଲେ, ସଂସାର ଧର୍ମ ପାଳନ କରିବା ସକାଶେ ଏଇଲେ ମତେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦାର ପରିଗ୍ରହ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ବେଉରା ବାହକକୁ ଜେଜେମା ଜବାବ୍ ଦେଲା- ଆଉ ଥରେ ବାହା ହୁଅନ୍ତୁ ଏବେ ! ମୋର କୋଉ ପୁଅ ଝିଅରେ ଉଣା ପଡ଼ିଛି କି ।

ସେତେବେଳକୁ ବଡ଼ପୁଅ B.A. ପଢ଼ୁଛି । ଆଠ ଝିଅ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ବାପ ଜେଜେ କଟକରେ ଗୋଟାଏ କିରସ୍ତାନ ଝିଅକୁ, କୋଉ ରାତିରେ ମତେ ଅଜଣା, ବିଭାହେଲେ । ପୁଅଝିଅ ଜନ୍ମିବାର ଉପକ୍ରମ । ତତ୍କାଳୀନ ଆଜ୍ଞାବହ ପୁତ୍ର ବାବାଙ୍କୁ ମୌଖିକ କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ କରି ନାହାନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିବାଦ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ତୀବ୍ର ହୋଇଛି । ଏତେ ତୀବ୍ର ହୋଇଛି ଯେ, ଯାହାର

ଭାରସାମ୍ୟ ସମ୍ଭାଳିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ଉଠିଛି । ମୁଁ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲି । ସାନ ଭଉଣୀ ଜନ୍ମ ପରେ ପରେ ବାବା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ।

ଜେଜେ ପୁଣି ନିଜ ଜାଗାରୁ ବାରିପଦାକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ବଡ଼ପୁଅକୁ ପାଖକୁ ଅଣାଇଥିଲେ । ଚିକିତ୍ସା କରାଇଥିଲେ । ଡକ୍ଟ ନେଇଥିଲେ । ଅନୁତପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ କି କେଜାଣି ! ପାଗଳପୁଅ ରହିବା ଲାଗି ଲୁହାଛତଦିଆ ପକ୍ସ ଘର ବନାଇଥିଲେ । ପଛ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଆଣି ପାଖରେ ରଖିଥିଲେ । ଡାକର ପରେପରେ ଖରିପୁଅ ଦୁଇଝିଅ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ଜେଜେଙ୍କର ପ୍ରଥମା ପନ୍ଦାଙ୍କର ସାନପୁଅ ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ କକା ତାଙ୍କ ବାରିପଦା ଘରେ ରହି ନଥିଲେ । ତାଙ୍କର କୌଣସି ବାରିପଦା ସମ୍ପର୍କ ଛୁଟି ନଥିଲେ । ନିଜେ ଜାଗା କିଣି ଘର ବନାଇଥିଲେ । ରାଗରେ ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ବାରିପଦା ମହାରାଜାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଝକିରା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । କକା ତାଙ୍କ ବାବାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କବାଡ଼ିକୁ “ଅପବିତ୍ର” ମନ୍ତବ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଆମେ ଆସିବା ପରେପରେ ମୋ ବାବାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଗଲା । ମାଆ ବାବାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁପରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଏକାଦଶୀ କରିଥିଲା । ଏକାଦଶୀ ବାସିଦିନ କଲେରା ତାର କାଳ ହେଲା । ମରିବା ପୂର୍ବରୁ ତାର ଗୋଟିଏ ଉକ୍ତି ମୁଁ ଏ ଯାଏ ଭୁଲି ପାରିନି । କିଏ ତାକୁ ସତ୍ତକ ମାଗିଥିଲା ଅଥବା କାହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସିଏ କହୁଥିଲା ମତେ ଜଣା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ତାର ସେ କଥାଗୁଡ଼ା ଏବେ ବି ମୋର ମନେ ଅଛି- ମତେ କିଛି କରିବାକୁ କୁହନ୍ତି । ମୋ ଛାତି ଭିତରଟା ଜଳୁଛି କୁହୁକୁଟି । କି ସତ୍ତକ ମାଗୁତ ମତେ ? ତାର ଦି’ଟା ସତ୍ତକ ସଂସାରରେ ଅଛନ୍ତି । କାହାକୁ ମୁଁ କି ସତ୍ତକ ଦେବି ? କାଉଁଟି ? ?

ପରଦିନ ସିଏ ମରି ଯାଇଥିଲା । ଜେଜେମା ଆମ ଦୁଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ସହ ସେଇ ଛୋଟିଆ ବାରିପଦା ସହରରେ କକାଙ୍କ ଘରେ ରହୁଥିଲା । ମୁଁ କିଏ ଜେଜେମାର ପଣତ ଧରି ବାବାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ପଙ୍କ ଲଦା ହେବାର ଦେଖୁଥିଲି ? କଣ ମୋର ବାଲୁତ ମନଟା ବାପ କୋଡ଼ ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା ? ଜେଜେମାଆ ପଣତ କାନିରେ ଆଖି ପୋଛୁଥିଲା । ମୋ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରୁଥିଲା । କାଉଁଟି ଆଖିଦିଟା ମଝଳି ହେଉଥିଲି ମୁଁ ? କଣ ସତରେ ଏଗୁଡ଼ା ମୁଁ ଦେଖିଛି ! ଅନୁଭବ କରିଛି !! ନା

ମୋର ବାପାମାଆ ଛେଉଣି ବିଷାଦଗ୍ରସ୍ତ ବାଳୁତ ମନର ଚିନ୍ତାରେ ଭାବନାରେ ବ୍ୟାକୁଳତା ଭରି ଏଗୁଡ଼ା ବାରମ୍ବାର ଭାସି ଉଠିଛି ସ୍ୱପ୍ନ ଭଳି ।

ଆମ ଜୀବନର ଗତି ବଦଳିଗଲା ତା ପରେ । ରାତିରେ ଜେଜେମାର ଦୁଇ ଗୋରା ଗୋରା ବାହୁକୁ ତକିଆ ବନେଇ, ତା ଦେହକୁ ଲାଗି, ଦୁଇଜଣେ ଆମେ ଦୁଇ ଭଉଣୀ ଶୋଉଥିଲୁ । ଦିନଯାକ ଖଣ୍ଡେ ନାଲିଧଡ଼ିଆ ଶୁଆପଖୁଆ ସାତହାତି ଶାଢ଼ୀ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ଏ ଖୁଣ୍ଟ ସେ ଖୁଣ୍ଟ ଉହାଡ଼ରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖୁଥିଲି । ପିଲା ବୁଦ୍ଧିରେ ହୁଏତ ପରଖୁଥିଲି କେବଳ । କକାଙ୍କୁ ଦେଖିଲା ମାତ୍ରେ ଘରେ ପଶି ଯାଉଥିଲି । ଲୁଚି ପଡୁଥିଲି ।

କକା ଖୁଡ଼ାକୁ ଡାକୁଥିଲେ । ପଛରୁଥିଲେ- ଉମା ମତେ ଦେଖୁ ଲୁଚୁଛି କାହିଁକି ? ତା କଥା ବୁଝୁନ କାହିଁକି ।

ଖୁଡ଼ା ଉତ୍ତର କରୁଥିଲା- ତାର ତ ଦୁନିଆ ଯାକର ଲାଜ ।।

କକା ଆମକୁ ପଢ଼ିଶାଘର ନାନୀ, ମାଉସାମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ନୂଆନୂଆ କିସମର ସିଲେଇ ଶିଖିବାକୁ ପଠାଉଥିଲେ । ସିଲେଇ, ଭଲ ଭଲ ରନ୍ଧା ଓ ଘରକାମ ସବୁକୁ ପଢ଼ିଶା ଘରୁ ଦେଖିବାକୁ ଶିଖିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଥିଲେ । ସ୍କୁଲକୁ ଯାଉଥିଲୁ । ପାଠପଢ଼ା ସାରି ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଜେଜେମା ଆମ ପାଇଁ ପଖାଳ, ଶୁଖୁଆପୋଡ଼ା ବାଡ଼ି ଘୋଡ଼େଇ କବାଟ ଆଉଜାଇ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲା । ସ୍କୁଲ ଫେରତା କକାପୁଅ ଭାଇମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପୁରି ମାଲପୁଆ ଛଣା ଯାଉଥିଲା । ଜେଜେମାଆ ଆମକୁ ବୁଝାଇ ଦେଉଥିଲା “ଝିଅ ପରଘର । ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ କୋଉଠି ଶାଶୁଘର ମିଳିବ । କେମିତି କଣ ହେବ ଠିକ୍ ଠିକଣା ନାହିଁ । ଏଣୁ ସବୁଠୁ ଶସ୍ତା ଖାଦ୍ୟରେ ସେମାନେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ରହିବା ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।” କକା କିନ୍ତୁ ନିୟମ କରିଥିଲେ ପ୍ରତିଦିନ ସେ ଖାଇସାରି ଉଠିଗଲେ ତାଙ୍କରି ଖାଇବା ଆଳିରେ ଆମେ ଦୁଇ ଭଉଣୀ ଖାଇବୁ । ଏବେ ଭାବିଲେ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି, ଆଖିରେ ଲୁହ ଜଳେଇ ଆସୁଛି । ପୁଣି, ଖୁସି ଲାଗୁଛି, ଆନନ୍ଦ ଆସୁଛି । କକାଙ୍କ ଉଦାରତା ପାଇଁ ଏତେଦିନ ଏତେବର୍ଷ ପରେ ବି କୃତଜ୍ଞତାରେ ଭରି ଉଠୁଛି ମନ । ମୁଁ ଭାବୁଛି କାଲେ ଆମକୁ ସବୁରୁ ସବୁ ଜିନିଷ ମିଳୁଥିବ ନଥିବ, ଏଣୁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା । କକା କର୍ତ୍ତା । ତାଙ୍କ ଖାଇବା ଆଳିରେ ତ ଆଉ କୌଣସି ଖାଇବା ଦରବ ବାଦ ପଡ଼ିବାର ପ୍ରଶ୍ନ

ନାହିଁ । ପୁଣି ସବୁ ଗିନାରେ ଆଳିଆରେ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ବଳକା ଛାଡ଼ି ଥାଆନ୍ତି । ହୁଏ ତ ଖାସ ଆମରି ପାଇଁକି । ସାନ ଭଉଣୀ ଜେମାଟା ଭାରି ଅଝଟ । ଭାରି ନାକକାନ୍ଦୁରୀ । ମାଛମୁଣ୍ଡରେ ତାର ପ୍ରବଳ ଲୋଭ । ମୁଣ୍ଡମାଛ ଭଜାରୁ କକା ନିଶ୍ଚୟ ଗଡ଼େ ଛାଡ଼ି ଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ସେଦିନ ଖାଉ ଖାଉ ହୁଏ ତ ସବୁ ଖାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଜେମା ଶୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଖୁଡ଼ୀ ତାକୁ ଉଠାଇ ଆଣି ଆଳି ପାଖରେ ବସାଇ ଦେଲେ । ଆଳିରେ ହାତ ଦେଉ ଦେଉ ସେ କାନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା- ଏ ଖୁଡ଼ୀ । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ? ମୋ ମୁଣ୍ଡ କାଜିଲୋ ଖୁଡ଼ୀ । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଦେ- ମୁଣ୍ଡ ଦେ ମତେ-

କକା ହସି ଉଠିଲେ । ଖୁଡ଼ୀକୁ ପଛରିଲେ- ଜେମା କିସ କହୁଛି ? କି ମୁଣ୍ଡ ? କାହାର ମୁଣ୍ଡ ?

ଖୁଡ଼ୀ କହିଲା- ସେ ମାଛମୁଣ୍ଡ ଖୋଜୁଛି-

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କକା ହୁକୁମ କଲେ- ଦିଅ, ଦିଅ ତାକୁ । ଆଉ ଗୋଟେ ପୁରା ଭଜା ମାଛମୁଣ୍ଡ ତାକୁ ଦିଅ । ସେ ଖାଉ ।

ଆମ ପାଇଁ ଏମିତି ଥିଲେ କକା । ମହାରାଜାଙ୍କ ଗୁରୁ ପୁଣି ଧନୀ ପିତା ପଣ୍ଡିତ ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ପକ୍ଷୀକୋଠା ଘରବାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେଇ ସେଇ ସହରରେ ଶହେ ପଚାଶଟଙ୍କାରେ ଖଣ୍ଡେ ଘର ଡିହ କିଣି ତହିଁରେ ଘର ବନାଇ ରହିଥିଲେ କକା । ସେଇ ଘରର ବର୍ତ୍ତନା ଟିକେ ଦିଏଁ । ଲମ୍ବା ଉଚ୍ଚା ପକ୍ଷୀ ପିଣ୍ଡା । ଲାଗି ଲାଗି ଝରିଟା ଶୋଇବା ଘର ଦକ୍ଷିଣ ମୁହାଁ । ଦକ୍ଷିଣ ପଟେ ଝରି ବଖରା ମାଟିଘର । ସେଥିରେ ଆମ ଘରଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ସାମିଲ ହୋଇ ଯାଇଥିବ, ଘରକାମ, କକା ଖୁଡ଼ୀଙ୍କ କାମ ଛଡ଼ା, ରୋଷେଇବାସ କରୁଥିବା ଲୋକ, ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ରହୁଥିଲେ । ପୂର୍ବରୁ ତିନିବଖରା ଟିଣ ଘର । ମାଟିକାନ୍ଥ, ତଳି ପକା । ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଥାତ ଦାଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ ମସ୍ତ ବଡ଼ ପକ୍ଷୀ ମେଲା । ସେଠାରୁ ଦାଣ୍ଡକୁ ବାଟ କିନ୍ତୁ ଝରକା ମାପରେ । ଲମ୍ବା ଅଗଣାଟା ଲୁଗାଭାଗ । ଦାଣ୍ଡ ଅଗଣା, ଭିତର ଅଗଣା । ଭିତର ଅଗଣା ମଝିରେ କୁଅ । ସେଇ ଭିତର ଅଗଣାରୁ ଛୋଟିଆ ରନ୍ଧାଘର ସାମିଲ ମେଲା ରନ୍ଧାଘର ଅଗଣାକୁ ବାଟ ଫିଟିଛି । ଓସାର ପିଣ୍ଡା । ସେଠାରେ ଖୁଆପିଆ ହୁଏ । ଖୁଡ଼ୀର ସବୁବେଳେ ଛୋଟ ପିଲା । ସେ କାମ କରି ପାରେନି । ସେତେବେଳେ ଜେଜେଙ୍କ ପାଖରେ ଥିବା ଝରିଟା ଲୋକ

ନାଲା, ବାଲା, ଉଦିଆ ଶିକରାରୁ । କେବଳ ଉଦିଆ କକାଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଥିଲା । ସେଇ ରାତ୍ରେ । ମେଙ୍କି ନାନୀ, ଗାଁଆ ଲେଖାରେ ପିଉସୀ ହବ, ଆମ କଥା ବୁଝେ । ହାରା ମାଆ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ବାକି କାମ କରନ୍ତି । କବାଟ ଝରକା ସାଧାରଣ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆସବାବପତ୍ର ସବୁ ବହୁତ କୋଟିକମ ବାଲା, ବହୁତ ସୁନ୍ଦର । ମାତ୍ର ଦାଣ୍ଡ ଆଡୁ ଭିତର ଖଞ୍ଜାକୁ ପଶିବା ବାଟଟି ଝରକା ମାପର ଥିବାରୁ ବାହାରୁ କବାଟ ବୋଲି ମୋଟେ ମାଲୁମ ପଡ଼ିବନି । ଆଶ୍ଚ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଡେଇଁ ଅର୍ଗଳାବାଟେ ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ପଡ଼େ । ମୋ ବିଭାଘର ପରେ ବୋଧହୁଏ ସେଇଟାକୁ କବାଟ କରି ଦିଆଗଲା । ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା ଆଦବ କାଢ଼ଦାର ଅନ୍ତ ହେଲା ।

ଆମର ସୁନ୍ଦରିଆ ଛୋଟିଆ ସହରଟାରେ ଖରାଦିନେ ପାଣିର ବହୁତ ଅଭାବ ପଡ଼େ । ଆମ କୁଅଟାରେ କିନ୍ତୁ ଭରା ପାଣି । ଆଦୌ ଶୁଖେନି । ଖୁଡ଼ାର ଅନୁମତି କ୍ରମେ ପାଖ ପଡ଼ିଶାରୁ କେହି କେହି ଆସି ପାଣି ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ସେଦିନ ପଡ଼ିଶା ବାବୁଘର ଚକରଟା ଦୁମୁଦୁମିଆ ଖରାବେଲେ ପାଣି ନେବା ପାଇଁ ଆସିଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ କକାଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଦଣ୍ଡକରେ କକାଙ୍କର ତୋପା ଗୋରା ମୁହଁଟା ସୁନ୍ଦରି ଆମ୍ଭ ଭଳି ନାଲି ପଡ଼ିଗଲା । ପାଟିକରି ଘର କମ୍ପେଇଲେ । ସେ ଦରବୁଡ଼ା ଲୋକଟାକୁ କାନଧରି ବସଉଠ କରାଇଲେ । ଆଉ ଦିନେ ଦୁଇପହରେ ପାଣି ନ ନେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଆଦାୟ କରି ଛାଡ଼ିଲେ । ଖୁଡ଼ାକୁ ଶୋଧା ପଡ଼ିଲା- ଘରେ ଝିଅମାନେ ବଡ଼ ହେଉଛନ୍ତି । କୁଆଡ଼କୁ ଆଖି ନାହିଁ କି ଆକଟ ନାହିଁ ।

ଏ ସବୁର କାରଣ ହେଲି ମୁଁ । ମୁଇଁ ହେଲି ବଡ଼ଝିଅ ଏଗାର ପୁରୀ ବାଆର ଚାଲିଛି । ତାଙ୍କ ପାଟିରେ, ଗାଳିରେ, ବିନା ଦୋଷରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ଝେରଣା ମଣୁଥିଲି । ଏବେ ମୋର ବର୍ଷନା ଟିକେ ଦିଏଁ । ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଫୁଟ ପାଞ୍ଚ ଇଞ୍ଚର ଗୋରା ତକତକ ପତଳା ବାଡ଼ିଆ ଡେଙ୍ଗା ଝିଅ ମୁଁ । ନାଲି ଓଠ, ଚକା ମୁହଁ । ଗହଳ କଳା ମୁରୁମୁରୁ ବାଳ ଆଖୁ ସରିକି ଛୁଇଁଥାଏ । ସେଗୁଡ଼ା ମୁଁ କିବା ମୋ ଜେଜେମାଆ କୁଣ୍ଡେଇ ବାନ୍ଧି ପାରୁନା । ମତେ ଚାଣି ଭିଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ତାକୁ ବାନ୍ଧେ ବେଶାକରେ ମେଙ୍କିନାନୀ । ଯିଏ ଦେଖେ କୁହେ ଘୁଁ କୁଆଡ଼େ ଭାରି ସୁନ୍ଦରୀ । ପିଲାଟି ଦିନୁ ଅଧିକାଂଶ ବେଳ ଜେଜେମା'ର ବରାଦ ଅନୁସାରେ ମୋ ପାଇଁକି ନାଲିଧଡ଼ିଆ ଶୁଆପଞ୍ଜିଆ ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ୀ

ଆସେ । ସେଇ ଶୁଆପଝୁଆ ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ୀ ବେହରଣରେ ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଭାରି ଆଶ୍ଚ
 ଦୁରୁଣିଆ ଦିଶେ । ଏଣୁ କୌଣସି ବାହାର ଲୋକକୁ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବା ବାରଣ । କକା
 ମୋ ଚେହେରା ନେଇ ଗର୍ବିତ ଥିଲେ ବି ମୋ ପାଇଁ ବର ତଲାସରେ ବ୍ୟସ୍ତ ବିକ୍ରତ
 ଥିଲେ । ଝିଅଟା ହୁ ହୁ ବଢ଼ି ଯାଉଛି ଯେ । ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କରି
 ଜଣେ ବନ୍ଧୁ; ଯାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ଯୋଡ଼ିଏ ପିଲା ଛାଡ଼ି ମରି ଯାଇ ଆଆନ୍ତି ନଗଦରେ । ଗୋଟିଏ
 ନଅବର୍ଷର ପୁଅ, ଗୋଟିଏ ତିନି ମାସର ଝିଅର ବାପା । ତତ୍କାଳୀନ ମହାରାଜାଙ୍କ
 ଦରବାରରେ ଜଣେ ଜାଗିରଦାର ସର୍ଦ୍ଦାର । ବୟସ ପଞ୍ଚତିରିଶ । ଖାଲି ବାଳଗୁଡ଼ା ପାତି
 ଯାଜାନ୍ତି ସିନା । ନଇଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁପୁରୁଷ । ସର୍ବୋପରି ଦାବି ଦବା କିଛି ନାହିଁ ।
 ତାଙ୍କରି ସହିତ ମୋର ବିଭାଘର ଠିକଣା ହୋଇଗଲା । ଜେଜେମାର ବହୁତ ଦିନରୁ
 ନେହୁରା ଥିଲା, “ଉମାକୁ ତା ମାଆର ସାତ ନହରିଆ ହାରକି ଛ ଭରିଆ ବାକୁବନ୍ଧୁ କିଛି
 ଦିଅ” କିନ୍ତୁ ତାହା ଆଉ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ବରର ଖାଲି
 ତାଗର କନ୍ୟାଟିଏ ଦରକାର । ବିଭାଘର ସରିଗଲା ବିନା ଯଉତୁକରେ । ବିଭାଘର
 ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିବା ଜଣେ ବଜାକୁଣ୍ଡି ମାଉସୀ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲେ, - ଆହା ! ଏତେ
 ସୁନ୍ଦର ଦେବୀ ପ୍ରତିମା ପରି ଝିଅକୁ ବୁଢ଼ାବରରେ, ପୁଣି ମଫସଲରେ ? କେମିତି ଦେଲ
 ଦିଦି । ମୁଁ ହେଲେ ତଝିଡ଼ିପି ମାରି ଦେଇ ଆଆନ୍ତି ସିନା, ଏମିତି ଦିଅନ୍ତି ନି ।

ଖୁଡ଼ୀ କହିଥିଲା- ତା ଭାଗ୍ୟ ! ପୁରୁଷପୁଅ କଣ ବୁଢ଼ା ହୁଏ ? ଝିଅ ତ
 ଗୋଟାଏ ଛୁଆରେ ବୁଢ଼ୀ !

କଥାଟା ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି । କିଛି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା କଣ ହୋଇଥିଲା ମୋ ମନରେ ?
 କେଜାଣି ! । ଜୀବନର ଗୋଟାଏ ଅଧ୍ୟାୟର ଏଇଠି ଅନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଝିଅ ଜୀବନର
 ଯବନିକା ପଡ଼ିଗଲା ।

ମୋର ଅଶ୍ରୁବର୍ଷର ଶାଶୁ । ତାଙ୍କ ସମୁଦି ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ କକାଙ୍କୁ ଖବର କରିଥିଲେ
 କି- ବୋହୂକୁ ଟିକେ ଦେଖିବି, ପଠାଇବ । କକା, ତାଙ୍କର ସାତପିଲା ଓ ମୋ ସାନ
 ଭଉଣୀ ସହ ଆମ ନଅ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଗାଡ଼ି କରି ପଠେଇଥିଲେ ମୋ ଶ୍ଵଶୁରଘର
 ଗାଆଁକୁ । ଘରଯୋଗା ହୋଇ ନଥିବାରୁ, ପୁଆଣୀ ହୋଇ ଆସି ନ ଥିବାରୁ ମତେ ଏକା
 ଛାଡ଼ି ନଥିଲେ ।

ଶାଶୁ ମତେ କରେଇ ଖୁସୁଣୀ ତୁଲ୍ଲୀ ଦେଖେଇଦେଲେ । ଘଡ଼ିଏ ଗୁଆଘିଅ
ବଢ଼େଇ ଦେଲେ, ପରାରିଲେ- ମହନଭୋଗ କରି ଆସେ ?

ମୁଣ୍ଡ ଚୁଙ୍ଗାରି ହଁ ମାରିଥିଲି ।

ଶାଶୁ କହିଲେ- ତେବେ ଅଟା ମହନଭୋଗ ବନାଇ ଦେ । ପିଲାଏ ଖାଇବେ ।

ମୁଁ କରେଇରେ ଘିଅ ଢାଳି ଅଟା ଭାଜୁଛି, ଏଇ ସମୟରେ ଜଣେ ବେଉରାବାହକ
ଧାଇଁଧାଇଁ ଆସିଲା । ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । କହିଲା- ଜେଜେମାଆ !
ଜେଜେମାଆ ! ମେଲିଆମାନେ ନଈ ଘାଟଠି ପହଞ୍ଚି ଗଲେଣି । ଛୁଆପିଲାଙ୍କୁ ନେଇ,
ଘରଛାଡ଼ି ପଳାଅ ଶୀଘ୍ର-

ଦଣ୍ଡକରେ ଘିଅ କରେଇ ଓହ୍ଲେଇ ଦିଆଗଲା । ପଡ଼ିଶା ଘରଟା ମୋ ଶାଶୁଙ୍କର
ବାପଘର । ବାପା ଭାଇ ନାହାନ୍ତି । ଭାଇର ପୁଅ ଅଛନ୍ତି । ଦେଶିଆ କବିରାଜି ଆମ
ନଅ ଭାଇ-ଭଉଣୀଙ୍କୁ ନେଇ ତାଙ୍କରି ଜିମ୍ମାରେ ଛାଡ଼ି ଦିଆଗଲା । ସ୍ବାମୀଙ୍କ ପ୍ରଥମ
ପକ୍ଷଙ୍କ ପୁଅକୁ ନେଇ ଜଣକ ଆଗୁରେ ଘୁମ ତଳେ ଲୁଚାଇବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଗଲା ।
କାମତୁଣୀ ଋୟ ଶାଶୁଙ୍କୁ ପଲେଇବାକୁ ଡାକୁଥିଲା । ମାତ୍ର ଶାଶୁ ନାରାଜ ହେଲେ-
ମଲାମର । ପୁଅଟା ନାହିଁ । କେମିତି ମୁଁ ଘରଟା ଛାଡ଼ି ରୁଲିଯିବି ।

ଦଣ୍ଡକରେ ନିଆଁହୁଳା, ତେଙ୍ଗା ତେଙ୍ଗା ଠେଙ୍ଗା, ବଛା, ଧନୁଶର, କାଣ୍ଡ ବାଉଁଶ-
ଧରା, ପାଉଁଶବୋଳା କଉପୁନିମରା ଶହଶହ, ହଜାର ହଜାର ଲୋକ କୁଆ କିଲିକିଲି
ମାରି ଗାଁଆ ଭିତରକୁ ମାଡ଼ି ଆସିଲେ । ସତେକି ଜନସମୁଦ୍ର ! ଲୋକ ଧାଡ଼ି ପ୍ରାୟ
ମାଇଲିଏରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଥିଲା । କିଏ ଜଣେ ତହିଁରୁ ଆଗେଇ ଆସି ଶାଶୁଙ୍କୁ ପରାରିଲା- ଏ
ବୁଢ଼ୀ ! ତର ପ ? ପ କାଇଁ ? (ଅର୍ଥାତ ତୋର ପୁଅ କାହିଁ ?)

ଶିଖାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ଅନୁସାରେ ଶାଶୁ କହିଲେ- ପୁଅ ସାଙ୍ଗେ ମୋର
ପଟେନି । ସେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛି ମୁଁ ଜାଣେନି ।

ପ୍ରକୃତରେ ପୂର୍ବଦିନ ଜଣେ ବେଉରା-ବାହକ, ଗୁପତ ଖବର ଥିବା ଚିଠିଟିଏ
ମାଇପି ବେଶରେ ନକଲି ଜୁଡ଼ା ଭିତରେ ପୁରାଇ ଆଣି ଆସିଥିଲା । ସେଥିରେ ଆସନ୍
ମେଳିକଥା ଜଣାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ତୁରନ୍ତ ଗାଆଁ ଛାଡ଼ି ରୁଲିଯିବାକୁ ଅନୁରୋଧ
କରାଯାଇଥିଲା । ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଥମେ ରାଜି ହେଉ ନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପରେ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ

ଅନୁସାରେ ପାଉଁଶ ବୋଳି ହୋଇ, କଉଁସୁନି ମାରି, ବସ୍ତାରେ ବନ୍ଧୁକ ଗୁଡ଼େଇ କମଳ
ଘୋଡ଼ାଇ ରାତାରାତି ଗାଁଆ ଛାଡ଼ିଥିଲେ । ବଣରେ ବଣରେ ଝଲି ଝଲି ଯାଇ ଦଶବାର
କୋଶ ଦୂରରେ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନରେ ଆଶ୍ରା ପାଇଥିଲେ ।

ସେମାନେ ଶାଶୁଙ୍କ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ ଗଲେନି । ଠେଙ୍ଗାରେ ବୁଢ଼ୀଙ୍କୁ ପାହାରେ
ପକାଇଲେ । ମାଡ଼ଟା କାନ୍ଧରେ ବାଜିବା ପରେ ଧମକାଇଲେ- ସତେଜିଆ ତା ହେଲେ
କହିବୁନି ବୁଢ଼ୀ ! ଖାଇବୁ ଆଉ ପାହାରେ ।।

ବାଉଁଶ ଠେଙ୍ଗା । ଅଶୀବର୍ଷର ପାଟିଲା ଆମ୍ବଭଳି ଗୋରା ତକ ତକ
ନଇଁବୁଢ଼ୀ । କାନ୍ଧ ଫାଟି ରକ୍ତ ଝରୁଛି । ଲୋକଟା ଶାଶୁଙ୍କର ଚିହ୍ନ । ତାଙ୍କରି
ପ୍ରଜା । ଶାଶୁଙ୍କ ଆଖିରୁ ପାଣି ଝରୁଥିଲା । ଯନ୍ତ୍ରଣା କାତର କଣ୍ଠରେ ଲୋକଟାକୁ
କହିଲେ- ତତେ ମଣିଷ ଚିହ୍ନ ପଡ଼ୁନି କିରେ ମୋଟିରାମ ! ଏଇ ଅଶୀବର୍ଷର ବୁଢ଼ୀ
ଉପରକୁ ଯୋଉ ହାତ ଉଠେଇଲୁ ସେଇ ହାତରେ ତୋର କୁଷ୍ଠ ହୋଇଯାଉ- ପୋକ
ପଡ଼ିଯାଉ-

ଋଦ୍ଧ କାମଦୁଶୀ ଶାଶୁଙ୍କୁ ଘୋଷାଡ଼ି ଆଶୁଆଶୁ ପାଟି କରୁଥିଲା- ବୁଢ଼ୀକି କହୁଛି
ପଲେଇ ଆ- ପଲେଇ ଆ- ସେ କିସ ଶୁଣୁଛି ।।

ଶାଶୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠୁଥିଲେ ।

ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ପୁତୁରାବୋହୂ ଗରମ ପାଣିରେ ଲୁଣ ପକାଇ ସେକ ଦେଇଥିଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମୋଟିରାମକୁ କୁଷ୍ଠ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ
ପୋକ ପଡ଼ିବା ପରେ ତାର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ଅଭିଶାପ ଫଳି ଯାଇଥିଲା ।

ମେଳିଆମାନେ ସେମିତି କୁଆ କିଲିକିଲି ମାରି, ଡିଆଁ ମାରି, କୁଦା ମାରି ଘର
ଝରିପଟେ କେତେ ପେଆ ବୁଲିଗଲେ । ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ ଖୋଜି ଲାଗିଲେ । ପାଇଲେନି ।
ନେତେୟା ! ନେତେୟା ! (ନାହିଁ ନାହିଁ) କହି କୁହାଟିଲେ । ଚିଲ୍ଲେଇଲେ । ସ୍ୱାମୀ
ବଡ଼ ଜଣେ ଋଷୀ ଥିଲେ । ଉକ୍ତୁଷ୍ଟ ଆମଦାନୀ ଓ ଭଲ ଋଷ ସକାଶେ ଏକଜିବିସନ
ବେଳେ ମହାରାଜାଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ସାର୍ବତ୍ରିକେଷ ଓ ପୁରସ୍କାର ହାସଲ କରୁଥିଲେ ।
ଆରୁ ଭର୍ତ୍ତି ମହଣ ମହଣ ଆଳୁ ବିହନ, ଧାଡ଼ିକି ଧାଡ଼ି ଗୁଡ଼ମାଠିଆମାନ ଥୁଆ ଥିଲା ।
ତିନି ଗୋଡ଼ିଆ ଭଲ ବଡ଼ କ୍ୟାମେରାଟାଏ ଥିଲା । ମେଳିଆ କିସ ଖାଇଲେ, କେତେ

ବୋହିଲେ, ଭାଙ୍ଗିଲେ ବା କୁଅରେ ପକାଇଲେ ତାର କିସ ହିସାବ ଅଛି । ପୁଣି ହଷ୍ଟା ହାଣ୍ଡି, ମୋ ସଉଦୁଣୀଙ୍କ ଗହଣା ଗାଣ୍ଡି ପିଟି ଭାଙ୍ଗି ଚେପା କରି ଛିନ୍ନଚ୍ଛତର କରି ଫୋପାଡ଼ିଲେ । ତା ପରେ ଆମର ପଦମପୁରୀ ପୁରବନ୍ଦୀ ଝଲଘରର ଝରି କୋଣରେ ନିଆଁହୁଳା ଠେକିକଲେ । ଦଣ୍ଡକରେ ଘର ହୁ ହୁ ଜଳିଲା । ବାଉଁଶ ଠୋ ଠା ପୁଟିଲା । ଅଂଚଳଟା କଳା ଘୁମର ଧୂଆଁରେ ଛାଇ ହୋଇଗଲା । ସେତେବେଳେ ଦଳେ ମେଳିଆ ଆମେ ଥିବା ପଡ଼ିଶା ଘରକୁ ମାଡ଼ି ଆସି, ସ୍ବାମୀଙ୍କ ମାମୁପୁଅ ଭାଇଙ୍କୁ କହିଲେ- ଏ କବିରାଜ ବୁଢ଼ା । ଏ ପିତଳ ହଷ୍ଟାଟାକେ ନେଇକରି ଦଶଟା ଟଙ୍କା ଦେ- ପୁଣି, ସର୍ଦ୍ଦାର ପରା ନୁଆରେ ବାହା ହେଇଗି- ତାର ପୁଅ ମାଏପକୁ ଆମକୁ ଦେଇପକା-

ଦେଢ଼ଶୁର ବହୁତ ନେହୁରା ହୋଇଥିଲେ- ମତେ ପଛେ ମାର । ସେମାନଙ୍କର କିଛି କ୍ଷତି କରନା-

ପୁଣି କବିରାଜ ତ । ସେମାନଙ୍କୁ କେତେବେଳେ ଚେରମୂଳିକା ଦେଇଥିବେ । ସୁସ୍ଥ କରିଥିବେ । ସେଇଆ ହୁଏ ତ କହିଥିବେ । ଲୋକଗୁଡ଼ା କିନ୍ତୁ କବିରାଜଙ୍କ କଥାରେ ବୁଝିଗଲେ । ତଥାପି ଯିବା ଆଗରୁ ହଷ୍ଟା ବଦଳରେ ଦଶଟା ଟଙ୍କା ନେଇଗଲେ । ନେତେୟା, ନେତେୟା ପାଟିକରି, କୁଆ କିଲିକିଲି ସହ ନାଟି ଡେଇଁ କୁଦାମାରି ସଦଳ ବଳ ଗାଁଆରୁ ବାହାରି ଝଲିଲେ, ହୁଏତ ଆଉ କେଉଁ ସର୍ଦ୍ଦାର ଜାଗିରଦାର ଘରକୁ ଯିଏ ତାଙ୍କ କଥା ମାନିନାହିଁ ।

ମହାରାଜାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏ ମେଳି କିସ ପାଇଁ ହୋଇଥିଲା ମତେ ଜଣା ନାହିଁ । ଆଦିବାସୀ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ସହିତ ମିଶିବା ପାଇଁ କୁଟାରେ ଗୋଟେ ଗଣ୍ଡି ପକାଇ ଜଣେ ଲୋକ ହାତରେ ଆମ ଘରକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ସେଇଟା ରଖିଦେଲେ ତାଙ୍କର ସପକ୍ଷ, ଫେରାଇ ଦେଲେ ତାଙ୍କର ବିପକ୍ଷ ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ଗଣ୍ଡି ଆସିବା ବେଳକୁ ଘରେ ମୋ ସ୍ବାମୀ ନଥିଲେ । ଘରେ କିଏ ତାଙ୍କର ପୁତୁରା ଜଣେ ଥିଲେ । ମେଳିଆଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସେ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିଥିଲେ, ତତ୍ସହିତ କୁଟା ବାହକକୁ ଗାଳି ଦେଇ, ଗଣ୍ଡି କୁଟାରେ ପରିସ୍ରା କରି ତାଙ୍କୁ ଓଷାପସ କରିଥିଲେ । ଏଇ ଘଟଣା ମେଳିଆଙ୍କୁ ବହୁତ ଉତ୍ତେଜିତ କରିଥିଲା ।

ଅଳ୍ପଦିନରେ ମହାରାଜା ସାହେବ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ମଗେଇଥିବା
 ସୈନ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ମେଲି ଦମନ କରାଗଲା । ମେଲି ନେତାରୁ କେହି
 କେହି ଆଜାବନ ଅର୍ଥାତ୍ ଚଉଦବର୍ଷ ଜେଲଦଣ୍ଡ ଭୋଗିଲେ, କେତେ ଗୁଳିରେ ମଲେ
 ଅବା କଳାପାଣି- ଆଣ୍ଡାମାନକୁ ରମାନା ହେଲେ । ପୁଣି ସେଇ ପ୍ରଜାମାନେ ଆସି
 ବେଠିରେ ସେମାନେ ପୋଡ଼ିଥିବା ଘର ସଜାଡ଼ି ମରାମତି କରି ବନେଇ ଦେଇ
 ଗଲେ । ମାତ୍ର ସେସବୁ ପଛକଥା-

କକା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ । ସେଦିନ କିନ୍ତୁ କଟେରାରୁ ଖବର ପାଇଗଲେ କି,
 ମେଲିଆମାନେ ଦୁର୍ଗାପୁର ସର୍ଦ୍ଦାର ଘର ପୋଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ସମସ୍ତ ପରିବାରକୁ ମାରି
 ଦେଇଛନ୍ତି । ଆରେ, ମୋ ବଂଶ ବୁଡ଼ିଗଲାରେ !! ଚିନ୍ତାରେ, ଆଉ ଗୋଡ଼ ହାତ
 ଧୋଇବେ କିସ । ଖାଇବେ କିସ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ଧଳାଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ି
 ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଆସିବା ବେଳେ ଜଣେ କାହାକୁ ଗୋଟେ କାର ସହ ଅତି ଶୀଘ୍ର
 ଆସି ଦୁର୍ଗାପୁର ଗାଁଆରେ ପହଞ୍ଚିବାର ବରାଦ କରି ଆସିଲେ । କକା ପହଞ୍ଚିଗଲେ ।
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜୀବନ୍ତ ଦେଖି ସ୍ୱପ୍ନରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲେ । କାର୍ ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଆମେ
 ଫେରି ଆସିଲୁ ପୁଣି ଆମର ସେଇ ଛୋଟିଆ ସହରଟାକୁ ।

ମାତ୍ର, ସେଦିନର ସେ ରୋମାଞ୍ଚକର ଅନୁଭୂତି, ଭାଇ ଭଉଣୀମାନଙ୍କର କାନ୍ଦଣା
 ଭିତରେ ସେ ଅନୁଭୂତିର ଭୟର ବିଚିତ୍ର ଅନୁଭବ ଏବେ ବି ମୋ ଛାତିରେ, ମୋ
 ସାଥରେ ରହିଛି । ଜୀବନ ଥିବା ଯାକେ କେତେ କଣ ଲିଭିବ ? ଲିଭି ପାରିବ ? ?

ଶାଶୁଘରକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ କଟକରେ ରେଭେନ୍ସା ବାଳିକା
 ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲି । ହଷ୍ଟେଲରେ ରହିଥିଲି । ସୁବିଧାତା
 ମତେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଡରଫରୁ ମିଳିଥିଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ପ୍ରଥମା ପତ୍ନୀ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି
 ମରିଥିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ସବୁବେଳେ ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତ ରହୁଥିଲେ । ଭାରତର ସକଳ ତୀର୍ଥ
 ପର୍ଯ୍ୟଟନ କରି ସମୟ କାଟୁଥିଲେ । ଶାଶୁଘରକୁ ପହିଲି ମୁଁ ଆସିଲି ମୋତେ ଚଉଦବର୍ଷ
 ବୟସରେ । ଆସୁ ଆସୁ ଅଣୀ ବର୍ଷ ବୟସରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଶାଶୁ, ଦଶବର୍ଷର ପୁଅ ଓ ଛୋଟ
 ଝିଅ ସହ ସକଳ ଦାୟିତ୍ୱ ଆସି ପଡ଼ିଲା ମୋରି ମଥାରେ । କକା ଖୁଡ଼ା ପୁରୁଣା
 ବାକ୍ସିରେ ଦି ଋଗିଶଖ ନୂଆ ପୁରୁଣା ଲୁଗା ଦେଇ ବିଦା କରିଥିଲେ ମୋତେ ପୁଆଣି

ବେଳେ । ମୋ ମାଆର ଛଅ ଭରିଆ ତାବିଜ, ସାତ ନହରିଆ ସୁନାହାର ବା ଅନ୍ୟ ଅଳଙ୍କାର କିଛି ଆଉ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ି ନଥିଲା । ତଥାପି ଛୁଆ ବେଳରୁ ଦେହଭରିଆ ସୁନାହାରଟିଏ ଥିଲା ମୋ ବେକରେ । ପରେ ଅବଶ୍ୟ ସବୁ ଗହଣା ମୁଁ ଗଢ଼ିଥିଲି । ମୋ ସ୍ବାମୀ କରି ଦେଇଥିଲେ ।

ମହାରାଜାଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନ ଆମ ସହରରେ ଖୁବ ଧୁମ୍‌ଧାମ୍‌ରେ ପାଳନ ହୁଏ । ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ହୁଏ । ବାହାର ବାହାର ସହରମାନଙ୍କରୁ କେତେ ସୁନ୍ଦର ଜିନିଷମାନ ଆସି ବିକ୍ରି ହୁଏ । ରାଜାଘର କାମତୁଣୀମାନେ ବନାରସୀ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧନ୍ତି । ସାନ ଭଉଣୀ ଜେମା କାହା ସାଙ୍ଗେ ଯାଇଥିଲା ଦେଖିବାକୁ । ଫେରିଆସି ଖୁଡ଼ୀକୁ କହିଲା,

- ଖୁଡ଼ୀ ! ମତେ ତୁ ରାଜାଘର କାମତୁଣୀ କରି ଦେ-

- କିଲୋ କାଇଁକି ?

- ଦେଖୁନୁ - ସେମାନେ କେମିତି ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି । ମୁଁ ବି ସେଇ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବି ।

ଖୁଡ଼ୀ କକାଙ୍କୁ କହିବାରେ କକା ତା ବିଭାଘରରେ ତାକୁ ଗୋଟେ ବନାରସୀ ପାଟ ଦେଇଥିଲେ ।

ହୋମ ପରେ ମତେ କିଏ ଆଣି ବାସର ଘରେ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ମନେ ନାହିଁ । ସ୍ବାମୀ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଥିଲି । ସେ କବାଟ କିଲିଲେ । ମତେ ପାଖକୁ ନେଲେ । ଦୁଇ ହାତରେ ମୋ ମୁହଁକୁ ତୋଳି ଧରିଲେ । ନିର୍ନିମେଷ ନୟନରେ ଘଡ଼ିଏ ଅନାଇ ରହିଲେ । ଛଳଛଳ ଆଖି, ଥର ଥର ଓଠ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଧାର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ- ତୁମେ କେତେ ସୁନ୍ଦର । କେତେ ଭଲ ଜାଗାରେ ପଡ଼ି ଥାଆନ୍ତି । ତୁମକୁ ଉଠାଇ ଆଣି ମୁଁ ଉଚିତ କାମ କରିନି । କିନ୍ତୁ କିସ ବା କରି ଥାଆନ୍ତି କୁହ ! ବୁଡ଼ୀ ମାଆ, ସାନ ସାନ ଯୋଡ଼ାଏ ପିଲା । କିସ ଆଉ ଉପାୟ ଥିଲା ମୋର । ତୁମକୁ ନ ହେଲେ ଯାହାକୁ ହେଲେ ବି ତୁମ ଜାଗାରେ ମତେ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ି ଥାଆନ୍ତା ।

ତାପରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମା ଏସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କଥା, ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଓ ତାଙ୍କ ଭାଉଜଙ୍କର ସବୁଦିନିଆ କଳିକଜିଆ କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ । ଗପିଥିଲେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରଥମା ସ୍ତ୍ରୀ କେମିତି ରୂପଗୁଣ ସେବାରେ ସବୁରି ମନ କିଣି ନେଇଥିଲେ । କେବଳ ମାଆ ଛେଉଣିଆ

ହୋଇଥିବାରୁ, ମାମୁଘରେ ଋଷିମାମୁ ସାତ ମାଙ୍କୁ (ତିନିଜଣଙ୍କ ଦୁଇଟି ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଜଣଙ୍କର ଗୋଟିଏ)ଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗେହ୍ଲା ଆଦରରେ ବଢ଼ି ଥିବାରୁ, ବହୁତ ଅଭିମାନିନୀ ଥିଲେ । କାହାରି କୃତ୍ତା କଥା ସହି ପାରୁନଥିଲେ ଆଦୌ । ଏ ସ୍ତ୍ରୀ ରାନ୍ଧିସାରି ରୋଷଘରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ, ଭାଉଜ ଯାଇ ସବୁ ତରକାରିରେ ମେଞ୍ଚାମେଞ୍ଚା ଲୁଣ ପକାଇ ଦେଇ ଆସୁଥିଲେ । ଝଲରେ ଶୁଖୁଥିବା ତାଙ୍କ ଧୁଆଁଲୁଗାରେ କଳାହାତ ପୋଛି ଦେଇ ଆସୁଥିଲେ । ଯେମିତି ଖାଇଲା ବେଳେ ତରକାରୀ ଲୁଣିଆ ବୋଲି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଉପରେ ଗାଳି ପଡ଼ିବ । ପୁଣି ଗାଧୋଇ ସାରି ଲୁଗା ପାଲଟିଲା ବେଳେ ଅପଦସ୍ଥରେ ପଡ଼ିବ । ବାରମ୍ବାର ତିନିଦିନ କଲି ଶୁଣିଶୁଣି ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ଦୁହିଁକୁ ଡାକି ସ୍ବାମୀ ବିରକ୍ତି ଭରା ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ କରିଥିଲେ- ଏତେ କଲି କରୁଚ ଯେ, ଗାଁ ଦୁଲୁକୁଚି । ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ମରି ଯାଉନ କାଜକି ? କଲି ଛିଡ଼ି ଯାଆନ୍ତା । ଆମେ ଦାଣ୍ଡରେ ଘାଟରେ ଲୋକହସା ହୁଅନ୍ତୁନି । କିସ ? ମରିବାକୁ ଉପାୟ ପାଉନ ? ମୁଁ ବାଟ ବଡେଇ ଦଉଡି ଶୁଣ, ଅଫିମ କି ବିଷ ଖାଇଲେ ମରିବ, ଦଉଡ଼ି ଦେଲେ ମରିବ । କୁଅକୁ ଡେଇଁଲେ ମରିବ । ଯା ଭିତରୁ ଗୋଟାକୁ ବାଛି ନିଅ । ଏ ନିତିକଲି ବନ୍ଦ କର ଏଥରକ ।

ସେଇଦିନ ରାତିରେ ମୋ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ପ୍ରଥମା ସ୍ତ୍ରୀ ବିଷ ଖାଇଥିଲେ ।

ଦିନର କାମ ପରେ, ସବୁଦିନର ସଞ୍ଜ ପହରଟା ସ୍ବାମୀ ଭାଗବତଘର ପିଣ୍ଡାରେ ବସି ସାଙ୍ଗସାଥ ମେଳରେ ତାସ ପାଲି ପକାଇ ସମୟ ବିତାନ୍ତି । ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାଠୁ ବି ତାସ ପାଲି ପଡ଼ିଥିଲା । ସ୍ବାମୀ କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ବସିଥିଲେ । ଉଠିବି ଉଠିବି କରୁଥିଲେ । ରାତି ଦଶଟା ହେବଣି । ହଠାତ୍ ଅନୁଭବ କଲେ ସତେ କି କିଏ ତାଙ୍କ ପିଠିରେ ଶକତ ବିଧାଏ ବସାଇଲେ । ପଛକୁ ଫେରି ଚମକି ଉଠିଲେ । କିନ୍ତୁ କେହି ନାହିଁ । କାନ୍ଥଟା କେବଳ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ଆଉ ଖେଳିବାକୁ ମନ ହେଲାନି ଉଠି ଆସିଲେ । ଘରକୁ ମୁହେଁଇଲେ । ସେଇଟା ଭୋଦୁଆ ମାସ । ଅସରାଏ ବରଷା କରୁଛି ଦେଇ ଗଲାଣି । ଋଷ ବାଦଲର ଲୁଚକାଳୀ ଖେଳ ଚାଲିଛି । ତାଳ ପିଠା ବେଳ । ସ୍ତ୍ରୀ ବଢ଼ିଆ ତାଳପିଠା କରନ୍ତି । ଖାଇ ବସିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ମରାକ୍ଷାର, ତାଳ କାକରା-ବଡ଼ା ସାଙ୍ଗକୁ ସବୁଳା ବାଡ଼ି ଦେଲେ । ଅନ୍ୟଦିନ ଭଲି- “ଆଉ ଦେବି କି ? ପିଠା ଭଲ ହେଇଛି କି ?” ନ ପରାରି କହି ବସିଲେ,

- ଚିକେ ସହଳ ସହଳ ଖାଇ ନିଅ-

ସ୍ବାମୀ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଝିଙ୍କିଲେ । ଲୁହ ଡବଡବ ଆଣି । ତୋଫା ମୁହଁଟା ରଙ୍ଗା ପଡ଼ିଛି । ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ମନକୁ ପାପ ଛୁଇଁଲା । ଖାଇବାଠୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ । ମାଆ ବୁଢ଼ୀ ପ୍ରତିଦିନ ଅଫିମ ଖାଆନ୍ତି । ସେଇଦିନ ସକାଳେ ପାଇକ ତାଙ୍କୁ ଭରିଏ ଅଫିମ ଆଣି ଦେଇଛି । ସିଧା ଯାଇ ମାଆଙ୍କ ଅଫିମ ଗୁରୁଲିଟା ମାଗିଲେ । ଦେଖିଲେ କରାଟଟା ଶୂନ୍ୟ-

ସିଏ ଅଫିମ ଖାଇଥିବା ଜଣା ପଡ଼ିଗଲା । ରାତିସାରା ତାଙ୍କୁ ଶୋଇବାକୁ ନ ଦେଇ ଧରି ଧରି ଚଲାଉବାଣେ, ଲୁଣ ପାଣି ପିଆଇ ବାରମ୍ବାର ବାନ୍ତି କରାଇବାରେ, ଅନିଦ୍ରାରେ ରାତି ପାହିଗଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ବଞ୍ଚିଗଲେ ।

ତାପରେ, ପୁଅଝିଅର ମାଆ ହେଲେ । ସବୁ ଠିକ୍ ଝଲିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ପୁଅକୁ ନଅବର୍ଷ, ଝିଅକୁ ତିନିମାସ । ପୁଅର ପାଠପଢ଼ା ନେଇ ଅଶାନ୍ତି ହେଲା । ସେଦିନ ପୁଅ ହଷ୍ଟେଲରୁ ପଳାଇ ଆସିବାରେ ବାପା ତାଙ୍କୁ ଝପୁଡ଼େ ପିଟି, ଦଣ୍ଡସ୍ବରୂପ ଖରାରେ ଠିଆ କରିଦେଲେ । ମାଆ ପୁଅର ତରଫଦାରୀ କଲେ । ଏଇ କଥାରେ ବଚସା ବଢ଼ିବାରୁ ବିରକ୍ତିରେ ସ୍ବାମୀ ଯାଇ ଦାଣ୍ଡଘରେ ଶୋଇଲେ । ବାହାରକୁ ଯାଉଛି କହି ତିନିମାସର ଝିଅକୁ ଶାଶୁଙ୍କ ପାଖରେ ଶୁଆଇ, ପୁଣି ଶାଶୁଙ୍କ କରାଟରୁ ଅଫିମ ନେଇ ଖାଇଲେ । ଝିଅକୁ ହୁଏ ତ ଟୋପାଏ ଚଟେଇ ଦେଇଥିବେ । ନଚେତ୍ ସିଏ ଭୋର ଯାକେ ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇଲା କେମିତି ।।

ସେତେବେଳକୁ ଫର୍ଜା ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଝିଅର କାନ୍ଦରେ ବୁଢ଼ୀଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଗଲାଣି । ଅଫିମ ନିଶା ବି ଛାଡ଼ି ଆସିଲାଣି । ଉଠି ପଡ଼ି ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ହାଉଲା ଖାଇ ପୁଅଙ୍କୁ ଡକା ପାରିଲେ- ଦଉଡ଼ି ଆରେ ବାବୁ । ମୋ ଘର ବୁଡ଼େଇ ଦେଲାରେ । ସବୁ ସାରି ଦେଲା ରେ ।। ମୁଁ କି କରିବି ଟି ।।।

ଡାକଶୁଣି ସ୍ବାମୀ ତରବରରେ ଉଠି ଆସିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ରୋଷେଇ ଘର କବାଟ ମାରି ଶୋଇଥିଲେ ବିଷ ଖାଇ । ଭିତର ଆତ୍ମା ଗଁ ଗଁ ଆଘ୍ୟାଜ ଆସୁଥିଲା । ଦଣ୍ଡକରେ ଲୋକ ଲଗାଇ କବାଟ ତଡ଼ା ଗଲା, ଭଙ୍ଗା ଗଲା । ମଣିଶା ପକାଇ ଟେକି ଆଣି ଅଗଣାରେ ଶୁଆଇ ଦିଆଗଲା । କିନ୍ତୁ କିଛି ଆଉ କରିବାର ନଥିଲା । ଅଳ୍ପ ସମୟ

ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ସରିଗଲା । ଅପମାନରେ ମୁହଁ ନାଲି । ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ବସି ରହି ଥାଆନ୍ତି
ରଜାଘରର ଜାଗିରଦାର ସରଦାର । ସେଇ ବ୍ୟସ୍ତତା ଭିତରେ ଲୋକ ପଠାଇ ଥାନାରୁ
ପୁଲିଶ ହାକିମକୁ ଡକାଇ ପଠାଇଥିଲେ । ସବୁ ସତ ସତ କହିଥିଲେ । ହାକିମ ଶବ
ଦେଖିଲେ । କିନ୍ତୁ ପୋଷ୍ଟମଟମ କରିବାକୁ ନ କହି ଦାହ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ
ଫେରିଗଲେ ।

ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ଝିଅ ହଠାତ ମୁଁ କହି ପକାଇଲି- ଯାହା ବି ହୋଇଯାଉ, ଯେତେ ବି
ଗାଳି ଦିଅ । ମୁଁ ଏତେ ଦୁର୍ବଳମନା ନୁହଁ । ମୋର ଛୁଆପିଲା ଛାଡ଼ି କେତେ ମୁଁ
ମରିବିନି । ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବିନି ।

ସେତେବେଳେ ମୋର ଛୁଆପିଲା ହୋଇ ନଥିଲେ । ସ୍ବାମୀ ମତେ କରୁଣ
ଆଖିରେ ଚାହିଁଥିଲେ । ହସିଥିଲେ । ମୁଁ ଲାଜେଇ ଯାଇଥିଲି ।

ତାପରେ, ମୁଁ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଜଖମର ମଲମ ହେବାର ଚେଷ୍ଟା କଲି । ତାଙ୍କ
ବଡ଼ପୁଅର ମନ ଜାଣି ଖାଇବାର ବନେଇଲି । ଭାବିଲି ସବୁ ସାବତ ମାଆ କୈକେୟୀ
ହେବେନି । ଅନ୍ତତଃ ମୁଁ ତ କଦାପି ହେବିନି । ମାଆ ଛେଉଣ୍ଡ ଝିଅଟାର ସକଳ
ଜଞ୍ଜାଳ ସହିଲି । ସବୁ କଥାରେ ହଟ । ସବୁ କଥାରେ ଜିଦି । ବେଳେବେଳେ ମୋର
ଗୋଟାଏ ହାତକୁ ଧରି କହିବ- ତୋ ହାତକୁ କାମୁଡ଼ିବି ଲୋ ମାଆ । ତୋ ହାତକୁ
କାମୁଡ଼ିବି । ସେଦିନ ବାଆଁ ହାତଟାକୁ ତାକୁ କାମୁଡ଼ିବାକୁ ଧରେଇ ଦେଇ ତାହାଣ
ହାତରେ କ'ଣ କାମ କରୁଥିଲି । ବୁଢ଼ା ଗୁମାସ୍ତା କି ଝକର ତାକୁ ଜବରଦସ୍ତ ଟେକି
ନେଇଗଲେ । ତାର ଦୁଇ ହାତକୁ ଗାମୁଛାରେ ବାନ୍ଧି ଦେଲେ ।

ସେ ଚିତ୍କାର କରୁଥିଲା- ଆଜି ମୋ ବାପା ଆସବୁ- ମୁଁ କହୁଛି । ମୋ ବାପା
ଆସବୁ ଆଜି-

ସତକୁ ସତ ତା ବାପା ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ନାଲିଶ ହେଲା- ବାପା ! ବାପା !
ଆଜି ମୋ ହାତ ବନ୍ଧା ଯାଇଥିଲା । ତୁମେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗାଳି ଦିଅ- ମାର ସେମାନଙ୍କୁ-
ତା ବାପା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନକଲି ଧମକ ଦେଇଥିଲେ- କିଏ ସେ ରେ ? କିଏ ସେ
ମୋ ଗେହ୍ଲା ଝିଅର ହାତ ବାନ୍ଧିଲା ?

- ଆଜ୍ଞା ସେ ମାଆଙ୍କ ହାତ କାମୁଡ଼ୁଥିଲେ ।

ତା ବାପା ପଢ଼ିଲେ- ତୁ ମାଆର ହାତ କାମୁଡ଼ୁଥିଲୁ ସୁନା ।

- ହଁ, ହଁ । କାମୁଡ଼ିବି । ଆହୁରି କାମୁଡ଼ିବି ।

- ଛିଃ ମାଆ ! ତାକୁ କାଖକୁ ଉଠାଇ ନେଇ ତା ବାପା ବୁଝାଇ ଲାଗିଲେ, -
ମାଆଟା ପରା ! ସୁନାଝିଅମାନେ କାହାକୁ କାମୁଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । କାମୁଡ଼ିବା ଖରାପ କଥା-
ତାକୁ ବୁଝାଉ ବୁଝାଉ ମୋ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଥିଲେ । ସେ ଚାହାଣୀରୁ ସତେ କି କୃତଜ୍ଞତା
ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ଏଣିକି ବାହାରେ ବାହାରେ ବୁଲି ବୁଲୁଥିବା ମୋର ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତ ସ୍ବାମୀ ଘରମୁହଁ
ହେଲେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ପକ୍କା ଗୃହସ୍ଥ ବନିଗଲେ । ମୋର ଦୁଇ ପୁଅ ଦୁଇ ଝିଅ
ଜନ୍ମିଲେ । ଜମି କିଶାଗଲା । ସହରରେ ଘର ତିଆରି ହେଲା । ସେତେବେଳେ କିଏ
ଆଜିକା ଭଳି ଚିଢ଼ି ରେଡ଼ିଓ ଥିଲା କି ? ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଯାତ୍ରା ବା ଥିଏଟର ନିଶା ଭଳି
ଥିଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ ମତେ ମୋ ସ୍ବାମୀ ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଏଟର ଦେଖାଇବା ପାଇଁ
ଗୋରୁଗାଡ଼ିରେ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ । ସେ ନିରାମିଷାଶୀ ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭଲ ପାଉଥିବାରୁ
ବନିଶୀ ପକାଉଥିଲେ, ମାଛ ଧରୁଥିଲେ । ମୋ ପୁଅଟା ଭାରି ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିଲା ।
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ମହାରାଜ ହଜୁର କେବେ ତା ବାପା କାଖରେ କୋଉଠି ଦେଖୁଥିଲେ
କେଜାଣି ! ବାରମ୍ବାର ଦେଖିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ଏ ଆଡ଼ ଗସ୍ତରେ
ଆସୁଥିଲେ ମୋ ପୁଅକୁ ନ ଦେଖି ଯାଉ ନଥିଲେ । ପୁଅକୁ ନେଇ ତା ବାପା ଗୋଟାଏ
ମଣିଶାରେ ଲଙ୍ଗଳା ଗଡ଼ାଇ ଦେଉଥିଲେ । ସେ କାଳରେ କୌଣସି ସାଧାରଣ ପ୍ରଜା
ଘରକୁ ମହାରାଜା ହଜୁରଙ୍କ ଆସିବା ବିଧି ନିଷେଧ ଥିଲା । ହଜୁର ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରେ
ପିଣ୍ଡା ତଡ଼କୁ ଥିବା ପଥର ଉପରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଡ଼ ରଖି ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଅନାଇ
ଦେଖୁଥିଲେ ମୋ ପୁଅକୁ । ହଳଦୀ ଗରଗର ଦେହ, ଗୋରା ତକତକ ମୁହଁର ସେ
ଖୁଲିଖୁଲି ହସ ! ବେକରେ ସୁନା ଗୋଠ । ଅଣ୍ଟାରେ ଘାଗୁଡ଼ି ଲାଗା ଅଣ୍ଟା ବିଛା,
ହାତରେ ଖଡ଼୍ଗ, କପାଳ ଉପରେ ଖେଳେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଝାମ୍ବୁର ଝୁମ୍ବୁର ବାଳ ।
ଭାରି କଉଡ଼ୁକିଆ ଦିଶୁଥିଲା । ଗୋରଚନା ଟିକା ଚହରୁଥିଲା କପାଳରେ ।

ଦୁଃଖର କଥା, ହଜୁରଙ୍କର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ଛୁଆପିଲା ହୋଇ ନଥିଲେ ।
ମୋ ପୁଅର ବି ଭାଗ୍ୟ ଖରାପ ! ନିଃସନ୍ତାନ ସେଇ ଲୋକ ପ୍ରିୟ ମହାରାଜା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର

ଭଞ୍ଜଦେଓଙ୍କ ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ଜୀବୀ ତାଙ୍କ ସାନଭାଇ ମହାରାଜା ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ଅଧିକାର କରିଥିଲେ ।

ମୋ ଜେଜେମାଆ ସେତେବେଳକୁ ଆହୁରି ବଂଚିଥିଲା । ମୋ ଘରକୁ ବେଳେବେଳେ ଆସୁଥିଲା । ମୋ ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ଲୁଚୁଥିଲା । ତାର ନିଜ ସଉତୁଣୀ ତଥା ଜେଜେଙ୍କ କିରସ୍ତାନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ତାର ବନ୍ଧୁତାକୁ ଆମେ ଛିଗୁଲି କହୁଥିଲୁ, - “ସିଏ ତୋର ଜୀବନ ମାଟି କଲା । ତୋର ଗେରସ୍ତକୁ ଅଧିକାର କଲା । ଆହୁରି ତା ସାଙ୍ଗେ ତୁ ବନ୍ଧୁତା ବାନ୍ଧୁଛୁ ? ତତେ ରାଗ ଲାଗୁନି । ଖରାପ ଲାଗୁନି !!” ଫିସ ଫିସ କଣ୍ଠରେ ଜେଜେମା ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା- “କି ? ଖରାପ କିଆଁ ଲାଗିବ ? ତୋ ଜେଜେ ଆଣିଲାକୁ ସିନା ସିଏ ଆସିଲା । ତାର କି ଦୋଷ !! ଯେତେହେଲେ ସିଏ ମୋର ଛୋଟ (ସଂସ୍କରଣ) । ବଡ଼ଟିଏ ହୋଇ ତାକୁ ସଂଖୁଲିବିନି ? ଛୁଆପିଲାଙ୍କ ବାଉଁ ବୁଝିବିନି ? ସେଗୁଡ଼ା ପରା ମୋ’ରି ପିଲା । ନହେଲେ ଏବେ ମୋ ପେଟରୁ ଜନମି । କିସ ହେଲା ସେଉଁ ? ?”

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ମଫସଲ ଗାଁରେ ଜନ୍ମି ବଡ଼ ହୋଇ, ମୂର୍ଖ ବୁଦ୍ଧି, ମୋ ଜେଜେମାଆର ମନଟା ଏତେ ଉଦାର ହେଲା କେମିତି ? ?

କକା ଖୁଡ଼ୀ ମଝିରେ*ମଝିରେ ମୋ ଘରକୁ ଆସୁଥିଲେ । ଆସୁଥିଲେ ତାଙ୍କ ନାତିକୁ, ମୋର ପୁଅକୁ ପ୍ୟାକେଟବାଲା ଠାକୁରପାଟ ଆଣି ପୋତୁଆଁ କରିବାକୁ, ମାନ୍ଦୁଥିଲେ । ଶାଶୁ, ଦେଢ଼ଶୁର, ବଡ଼ ମାଆ, ପୁତୁରା ଝିଆରୀ, ଭଣଜା ଭାଣଜୀ ସମସ୍ତେ ମତେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ବଡ଼ ନଣନ୍ଦ ତାଙ୍କୁ ବୋହୂ ପୁଅଙ୍କ ଉପରେ ରାଗ କରି ଦେଢ଼କୋଶ ବାଟ ମୁଷାଗଡ଼ିଆ ଗାଁଆରୁ ଝଲି ଝଲି ପଳେଇ ଆସୁଥିଲେ । ଆସି ଅକ୍ଲା ହୋଇ, ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଥିବା ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ପଡୁଥିଲେ । - ନାନୀ ଆସିଲାଣି, ଏକଥା ତାଙ୍କ ଭାଇଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣି, ପାଣି ଚୁକୁଣା ନେଇ ଯାଉଥିଲି । ଗୋଡ଼ ଧୋଇ କାନିରେ ପୋଛି, ହାତ ଧରି ଘରକୁ ଆଣୁଥିଲି । ସୁକୁସୁକୁ କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ବୋହୂର ଅବିଗୁଣ ବଖାଣୁ ଥିଲେ । ପୁଣି, ଦଶ ବାରଦିନ ନ ହେଉଣୁ, ନାତି କଥା ମନେପଡୁଛି ବାହାନା କରି ନିଜ ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ି ଯିବାକୁ ବାହାରୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ମୋଠୁ ପଚାରି ଚିରିଶବର୍ଷ ବଡ଼ ନଣନ୍ଦଙ୍କୁ ବାସ୍ନା ଝଉଲ, ଡାଲି, ପରିବାପତ୍ର, କଦଳୀ ନଡ଼ିଆ ହେରିକା ଦେଇ ଝିଅବିଦା କରୁଥିଲି । ନୂଆଲୁଗା ସାଙ୍ଗକୁ ପାଞ୍ଚ ଦଶଟଙ୍କା ବି

ହାତରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଉଥିଲି । ତାଙ୍କ ଭାଇଙ୍କୁ ପଛରୁ ନଥିଲି । କି ପଛରିବା ଯେ ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କରୁ ନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ନାନୀଙ୍କୁ କିଛି ବି ଦେବାର ଦେଖିଲେ ସେ ଖୁସି ହେଉଥିଲେ । ନାନୀ ମୋ କପାଳ ଆଉଁସି ଦେଉଥିଲେ । କହୁଥିଲେ, - ମୋ ମାଆ ବି ଏମିତି ସଜାଡ଼ି ଗୁଚ୍ଛେଇ ମତେ ଦିଏନି କେବେ । ତୁ ବୋହୂ କେଡ଼େ ଭଲ । ଏତେ ଭଲ ପାଇବା ଭିତରେ, ଏତେ ସୁଖ ଭିତରେ ହଜିଲା ଅତୀତକୁ ମନ ଧାନରେ ବି ଖୋଜା ପଡ଼ୁ ନଥିଲା ଆଉ ।

ପୁଣି ଧାପେ ଚଢ଼ିଗଲା । ହଜୁରଙ୍କର ଦରବାରରେ କଣ କାମ ଥିଲା ଯାଉଥିଲେ ସହରକୁ । ସେଇଠି ରକ୍ତରସ ପ ହେତୁ ଶିରା ଫାଟି ଯିବାରୁ ବେହୋସ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଲୋକ ଗାଡ଼ି (Car) ଆଣି ଆସି ମତେ ବସିଲାଠୁ ଉଠାଇ ନେଇଗଲେ । ବେହୋସ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ହୋସ ଆଣିବାର ଚେଷ୍ଟା କଲି । ଡାକ୍ତରଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ, ଔଷଧ, ଚୋପାଏ ଚୋପାଏ ଫଳରସ, ଗୁଳକାଜ ପାଣି ଘଡ଼ି ଦେଖି ପିଆଇଲି । ଜୀବନ ସାଙ୍ଗରେ ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲଢ଼େଇ କଲି । ରାତି ପରେ ରାତି ଉଜାଗର ହୋଇ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ପାଖେ ଜଗି ବସିଲି । ଶେଷକୁ ଜିତିଲି । ମାତ୍ର ଜିତି କରି ବି ହାରିଗଲି । ତାଙ୍କର ବାମ ଅଙ୍ଗଟା ପଡ଼ିଗଲା । ପକ୍ଷାଘାତ ହେଲା । ସ୍ବାମୀ ଖଣ୍ଡେ କାରି କିଣିଥିଲେ, ମୂଲ୍ୟ ଥିଲା ଶହେ ପଚାଶ ଟଙ୍କା । ବିକ୍ରି ହୋଇଗଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଆମ ଅବସ୍ଥାର ଅବନତି ଘଟିଲା । କାମର ମଣିଷଟା ପଡ଼ି ରହିବାରୁ ଅଭାବ ଆସିଗଲା । ପୁଣି ବର୍ଷ ତିନିଟାରେ ସର୍ଦ୍ଦାର ବଲ୍ଲଭଭାଇ ପଟେଲଙ୍କ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଫଳରେ ସର୍ଦ୍ଦାରୀ ଜାଗିରୀଦାରୀ ହଟାଇ ଦିଆଗଲା । ସିଏ ନ ପାରିବାରୁ ମଝିଆଁପୁଅ ସରଦାରୀ ବୁଝୁଥିଲା । ପଇସା ଆସୁଥିଲା । ମାତ୍ର ସର୍ଦ୍ଦାରୀ ହଟିଯିବାଟା ମଧ୍ୟ ମୋ ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ବଡ଼ ଧକ୍କା ହେଲା । ଏମିତି ପାଞ୍ଚ ଛଅବର୍ଷର ସେବା ଶୁଣ୍ଠି ଔଷଧ ଇଂଜେକ୍ସନ ସବୁକୁ ଅକାରଣ କରିଦେଇ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦିନର ବ୍ରେନ ମ୍ୟାଲେରିଆରେ ସ୍ବାମୀ ଝଲିଗଲେ । ଏ ସଂସାରରେ ମୋତେ ଏକୃତିଆ କରିଗଲେ ।

ବୁଝିଗଲି ଇୟେ ମୋର ଶେଷ ଅବସ୍ଥା ଆସିଗଲା । ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ବଜନରୁ କିଏ କେମିତି ମତେ ଛାଡ଼ି ପୃଥିବୀ ଛାଡ଼ି ଝଲି ଗଲେଣି । ବଡ଼ପୁଅ ବାହାରେ ରେଲବାଇ ଚାକିରୀ କରେ । କହିଲା- ଝଲ ମା ମୋ ପାଖେ ରହିବ ।

ସାନପୁଅ ଡାକ୍ତର ହେଲାଣି । କହିଲା- ମାଆ ମୋ ପାଖକୁ ଚଲ ।

ସର୍ଦ୍ଦାରାୟିବା ପରେ ମଝିଆଁ ଜମିବାଡ଼ି ଦେଖା ଶୁଣା କରୁଥିଲା । ସବୁଆଡ଼େ ଗଲି, ରହିଲି, ଅଇଲି । ସମସ୍ତେ ମୋ ପାଇଁ ତପ୍ତ ହେଲେ । ତଥାପି ସବୁଠି ଆପଣାକୁ କେମିତି ଗୋଟେ ବହକା ବୋଝ ଭଳି ଅନୁଭବ କଲି । ସ୍ବାମୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଯୋଉ ମାଟିରେ, ଯୋଉ ଘରେ, ଏତେବର୍ଷ କଟାଇଥିଲି ସେଇଠିକି ଫେରି ଆସିଲି । ସେଇଠି ସ୍ଥାୟୀ ହେଲି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ହୁଏତ ଅନୁରୂପ, ଅର୍ଥରୁ ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକ ଆପଣାର ସ୍ବାଧୀନତା । ସ୍ବାମୀଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ସଂସାର-ଗାଡ଼ିର ଯାତ୍ରୀ ଆମେ, ଆପଣା ମୁକାମ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଓହ୍ଲାଇଯିବା । ମୁକାମରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ମୋର ଆହୁରି କେତେ ବାକି ଅଛି କେଜାଣି ।

ପୁଅଘରକୁ ଆସିଥିଲି । ପୁଅ ମାଂସ ଆଣିଥିଲା । ନାତି ହଟ କଲା କି - ଗଦିମା (ଜେଜେମା) ! ତୁମେ ଆଜି ମାଂସ ରାନ୍ଧ । ମାଆ ଜମା ତୁମ ଭଳି ରାନ୍ଧି ଜାଣୁନି ।

ବୋହୂ ତା ପୁଅକୁ ଆକଟ କଲା- ଆରେ ବାବୁ ! ଆଜି ପରା ଏକାଦଶୀ । ଗଦିମା କେମିତି ରାନ୍ଧିବେ କହିଲୁ ?

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବୋହୂକୁ ବୁଝାଇଲି, ତିଆରିଲି, କହିଲି- ଆଲୋ ମାଆ ! ଅତିବଡ଼ିକର ଭାଗବତ ପଢ଼ିନୁ ?

“ଜୀବ ମାରିଣ ଜୀବ ପୋଷେ

ସେ ଜୀବ ବୈକୁଣ୍ଠରେ ବସେ ।।”

ମୋରି ପିଲାଏ ଖାଇବେ । ତାଙ୍କ ଆତ୍ମା ଯଦି ସନ୍ତୋଷ ହେଲା, ମୁଁ ନ ରାନ୍ଧିବି କାହିଁକି ? ରାନ୍ଧିବାରେ ଖୁଆଇବାରେ ମୋର ଆନନ୍ଦ । ବିକାର ନାହିଁ ।

ସେ ସେଇ ଉପାସରେ ରାନ୍ଧିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ପୁଅନାତି ଆନନ୍ଦରେ ଖାଇଲେ ।

ସେଇ ଗେହ୍ଲାନାତି ଆଉ ଦିନେ କିସ କରିଚି ନା ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବାଲେଶ୍ବରରେ ସେକେଣ୍ଡ ସୋ ସିନେମା ଦେଖି ଫେରିବା ବାଟରେ ହୋଟେଲ ଡବା ବନ୍ଦ ଦେଖି ବାଟରୁ ପାଞ୍ଚ ମାଇଲ ଭିତରକୁ ପଶିଚି ଆମ ଗାଁକୁ । ଆସି ମୋତେ ଶୋଇଲାଠାରୁ ଉଠାଇଚି । କହିଚି- କିସ ଗଦିମା ! ଏଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳୁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲଣି ?

ଆଖି ମକଟି ମକଟି ଉଠିବି ମୁଁ, ଉତ୍ତର କରିବି- ଆମେ ଏଇ ପଲ୍ଲୀ ଗାଁଆର
ଲୋକଗୁଡ଼ା ତିକେ ସହଳ ସହଳ ଖାଇଦେଇ ଶୋଇପଡ଼ୁ-

- ହଉ, ଉଠ ଉଠ । ମୋ ସାଙ୍ଗମାନେ ତୁମ ହାତରନ୍ଧା ଖାଇବାକୁ ପରା
ଆସିଛନ୍ତି । ଯାହା ପାରୁଛ ଚଞ୍ଚଳ ରାନ୍ଧିଦେଲେ ଖାଇକରି ଆମେ ଯିବା ।

ଉଠିଲି । ଝକର ପିଲାକୁ ଉଠାଇଲି । କୁକୁଡ଼ା ଘରୁ ସେ କୁକୁଡ଼ାଟିଏ କାଢ଼ିଲା ।
ମାରିଲା । ମଶଲା ବାଟିଲା । ଦୁଇଟା ଚୁଲ୍ଲି ଜଳେଇ ଖେଚେଡ଼ି ଆଉ ତରକାରୀ
କଲି । ଅଧଘଣ୍ଟାରେ ବାଢ଼ିଦେଲି ।

ଖୁଆ ସରିଲା । ହାତ ଧୋଇଲା ବେଳକୁ କୁକୁଡ଼ା ରାବିଲାଣି । ଫୁକିଆ
ଫୁଟିଲାଣି । ଚକିତ ହେଲି । ପଛରିଲି- ହଜରେ ବାବୁ । ମୋତେ ପରା ସଞ୍ଜ
ବୁଡ଼ିବି କହିଲୁ ?

ନାତି ଠୋଠୋ ହସିଲା । କହିଲା- କଟକରୁ ଫେରିଲୁ । ବାଲେଶ୍ଵରରେ
ସିନେମା ଦେଖୁଲୁ । ହୋଟେଲ ଡାବା ସବୁ ବନ୍ଦ । ଏତେ ରାତିରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ
କିଏ ଦବ ଖାଇବାକୁ । ଗାଳି ଖାଇବା ସାର । ସେଇଥି ପାଇଁକି ତୁମ ପାଖକୁ ଆସିଲୁ ।
ହଉ । ଏଥରକ ଯାଅ । ଆଉ ତିକେ ଶୋଇପଡ଼ । ଆମେ ଝଲିଲୁ-

ନଟଖଟିଆ ଠାକୁରଙ୍କର ଇନ୍ଦ୍ରେ ବି ଏକ ପ୍ରକାର ଲାଲା ଖେଳା ।।

ଏବେ ମୋ ଦେହରେ କଣ ଗୋଲମାଲ ଧରିଛି । ମତେ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନେଇ
ଆସିଛନ୍ତି । ବୋହୂଟା ରାତିଦିନ ଜଗୁଛି । ମୁଁ ଖାଇ ପାରୁନି କିଛି । ବଡ଼ି ସକାଳୁ ଟୋପେ
'ଡବଲ ସେଭେନ' ପିଉଛି । ସାତଟା ବେଳକୁ ପୁଅ ଆଣି ଦଉଛି ଗୋଟିଏ ସନ୍ଦେଶ, କି
ଗୋଟିଏ ପକେଡ଼ି, ଋମୁଡ଼େ ଫଳରସ । ଦୁଇ ପହରେ ମୁଁ କହିବା ଅନୁସାରେ ନାତୁଣୀବୋହୂ
କଞ୍ଚାମୁଗା ଖେଚେଡ଼ି, ମଟର ପଲଉ, ସାଦା ପଲଉ ସାଙ୍ଗରେ ପୋଷ୍ଟକ ବାଇଗଣ ଖଟା
କି ଆମଡ଼ା ଖଟା ଯାହା ବି ପଠଉଛି ପାଟି ଛୁଉଁଛି । ଯାହା ଯେତେ ଭଲ ହେଲେ ବି ଖାଇ
ହେଉନି । ପୁଣି ବଡ଼ ନାତୁଣୀବୋହୂ ନିତି ତିନିଟା ବେଳକୁ ଆଇସକ୍ରିମ, ଝିଅ ନାନା
ପ୍ରକାର ପିଠା ଆଣି ଦେଉଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସବୁ ଋଖିବା ସାର । ଖାଇ ପାରୁନି କିଛି ।
ଡାକ୍ତରପୁଅ କହୁଛି-ଏମିତି ହେଲେ ଲୋକଙ୍କୁ କ୍ୟାନସର ହୋଇଯାଏ । ମୋର ତ

ପହିଲୁ ଚିକିତ୍ସା ଖଲିଛି ତେଣୁ ହୋଇ ପାରିନି ସିନା । ଦୁଇବର୍ଷ ଖରିମାସ ହେଲାଣି । ଏ ଦେହରେ କଳ କବଜା କୋଉଠି କେମିତି ବିଗିଡ଼ି ଯାଉଛି ଯେ, ବେଳେବେଳେ ଭାରି ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଭାରି କଷ୍ଟ ହେଉଛି ମତେ ।

ଆରେଃ ! ତୁମର ମଟର, ସ୍ତ୍ରୋତର, ଘଣ୍ଟା, ସାଇକେଲ ସବୁର କଳକବଜା ତ ବେଳେ ଅଧେ ବିଗୁଡ଼ୁଛି । ଏ ଦେହଟା ବି ଠାକୁର- ତିଆରି ଯନ୍ତ୍ରଟାଏ । ଦିନେ ଅଧେ ବିଗିଡ଼ିବା କି ବିଚିତ୍ର ! ! ବୁଝାଇ କହିବାରେ ପିଲାମାନେ ଏବେ ମତେ ମୋ ଗାଁଆକୁ ମୋ ଘରକୁ ଘେନି ଆସିଛନ୍ତି । ଏବେ ମୁଁ ଗାଁଆଘରେ ରହୁଛି । କେଜାଣି । ହୁଏ ତ ଦିନ ଗଣୁଛି । କେବେ ସରିବ ? ?

ପ୍ରିୟ ପାଠକ ପାଠିକା, ଏ ସତ ଗଛର ନାୟିକା ସେଇ କ୍ୟାନସର ରୋଗରେ ୧୯୮୦ ମସିହାର ରଥଯାତ୍ରା ଦିନ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ହରିହରି ବୋଲ ନାଦରେ ରଥରେ ଚଳିବା ସମୟରେହିଁ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ ।

[ଏଇଟା ଗୋଟେ କାହାଣୀ ନୁହେଁ । ଏଇଟା ମୋର ମାତୃପ୍ରତିମା ଶାଶୁଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିଥିବା ଶ୍ରୁତିକଥା ମାତ୍ର । !]

ମୋ ହାରନାନୀ.

ହାରନାନୀ ଉପରେ ଏଇ ଲିପିକାଟି ଲେଖିଲା ବେଳେ ଭାବୁଛି, ଏ ଦେଶରେ ଏମିତି କେତେ କେତେ ଝିଅ ହାରନାନୀ ଭଳି ଆପଣା ଆପଣା ଜୀବନ ସଜବା ରଖି କରି ବାହୁଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି, ତାର ହିସାବ କିଏ ସେ ରଖୁଛି ।।

ତଥାପି,

ଅନେକ ଦିନଠୁ ହାରନାନୀକୁ ଦେଖୁ ନଥିଲି । ଭିଣୋଇ ମାଲାରୁ ତାକୁ ଦେଖା କରିବି କରିବି କରି ଆଉ ଦେଖା ହୋଇ ପାରି ନଥିଲା । ତାକୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିବା ବେଳକୁ ସେ ତାର ଡାକ୍ତରପୁଅ ସାଙ୍ଗରେ ଦିଲ୍ଲୀକୁ ଗଲି ଯାଇଥିଲା । ସୁଅ ମୁହଁର ପତର ଭଳି ଗୋଟିଏ ବାପା-ମାଆରୁ ଜନ୍ମ, ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ବଡ଼ ହୋଇ ଅତି ଆପଣାର ଆମ ଭଉଣୀମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟସୁଅ କାହାକୁ କୁଆଡ଼େ ଭସାଇନେଲା ସେ କଥା ସେଇ ଭାଗ୍ୟନିୟତା ଭଗବାନଙ୍କୁହିଁ ମାଲୁମ । ତା ବୋହୂଠୁ ଶୁଣିଥିଲି, ହାରନାନୀ କୁଆଡ଼େ କହୁଥିଲା ଏଥର ସିଏ କାହାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯିବନି, ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଦେଖୁ ଆସିବେ ।

ସେଇଆ ହେଲା । ଦେହ ଖରାପ ଶୁଣି ଡାକ୍ତରଖାନା ଯାଇଥିଲି । ହାର୍ଟ ଆଟାକ୍ । ହୃଦ୍‌ଯନ୍ତ୍ର ବିକଳ ହୋଇଥିଲା ତାର । ଓଲଟି ହେଲି । ଏତେ କଷ୍ଟ ଭିତରେ ବି ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦେହ ଖବର, ପିଲାଙ୍କ ଖବର ପଚାରିଲା । ତାକୁ କଥା କହିବାକୁ କଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା । ଗୋଡ଼ ଆଉଁସିଦେଲି । ଧାରକିନୀ ଶୋଇବାକୁ, କଥା ନ କହିବାକୁ କହିଲି । ଆଖି

ଦୁଇଟା ମୋର ଲୁହରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । କେତେଦିନ ପରେ ଦେଖା, କେତେ ଦୁଃଖସୁଖ ହେବି, କେତେ କଥା ତାକୁ କହିବି, ତାଠୁ ଶୁଣିବି ଆଶା କରିଥିଲି । କିଛି ଆଉ ହେଲାନି । ହୋଇ ପାରିଲାନି । ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦିନ ପରେ ଆମ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଆ କରି ସେ ଝଲିଗଲା । ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାରକୁ ଦାହ ସକାଶେ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ପୁଣି ତାର ମର ଶରୀରକୁ ଶେଷଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଆସିଥିଲି । ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ଗୋଟିଏ ଅତି ସାଧାରଣ ଜୀବନର ଅନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ତାର ଅଭାବରେ କାହାର କଣ ଗଲା ନଗଲା ମତେ ଜଣା ନାହିଁ; ମାତ୍ର ମୋର ମନ ପ୍ରାଣ ଆତ୍ମାକୁ ଦମ୍ଭ କରି ଧରିଥିବା ଶକ୍ତ ଖୁଣ୍ଟରୁ ଗୋଟିଏ ଖସିଗଲା ସତେ କି । ଯେତେ ଦୂରରେ ଥିଲେ ବି ସେ ମୋର ହାରନାନା ଥିଲା । ଆଜି ଆଉ ନାହିଁ । ସତେ କି ତାର ଯିବା ବାଟର ଅନୁସରଣରେ ଅଛି ମୁଁ । ଅପେକ୍ଷା ଅଛି । ଆଉ, ତା ପାଖକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ତା’ରି ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତିରୁ କିଛି ବାଢ଼ି ବସୁଛି ଏଠି-

ବୋଉ ମରିବାର ଦଶଦିନ । ଘାଟରେ ବୁଡ଼ି ପକେଇବା ପୂର୍ବରୁ କକେଇ ପୁଅ ହାଡ଼ିବନ୍ଧୁ ଓରଫ ହାଡ଼ିଆ ଭାଇନା ତୁପ୍ ତୁପ୍ କହିଥିଲା- ବୁଡ଼ି ଦେଲାବେଳେ ଆଖି ଖୋଲି ଦେଖୁକୁ କୁନୀ ! ଦେଠେଇ (ମୋ ବୋଉ) ଦେଖା ଦବ ।

କିନ୍ତୁ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ଆଖି ଖୋଲି କରି ଝୁହଁଲି । ଝୁହଁ ଝୁହଁ ଆଖି କଷା ପଡ଼ିଗଲା । ପୋଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ? ବୋଉ ତ ଦେଖା ଦେଲାନି । ମନ ଭିତରଟା ଅଭିମାନରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତ ବୋଉ ନିଶ୍ଚୟ ଦେଖା ଦେଇଥିବ, କେଉଁ ଦୋଷରୁ ମତେ ଦେଖା ଦେଲାନି !! ପାଟି କରି କାନ୍ଦିବାକୁ ମନ ହେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ କାନ୍ଦି ପାରୁ ନଥିଲି ।

ଶୁଦ୍ଧିଘର ପୂଜା ପାଖେ ବସିଥିଲି । ହଠାତ୍ କଣ ହେଲା ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଉଜା ପିଣ୍ଡା ତଳକୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲି । କାଳେ ମୂର୍ଛା ଯାଇଥିଲା ।

ଶୁଦ୍ଧିଘର ପରେ ଆମେ କଟକ ଫେରିଆସିଲୁ । ସମବେଦନା ଜଣାଇବାକୁ ସାଇ ମାଇପେ ଆସନ୍ତି । କଥା ହୁଅନ୍ତି- ଏତେ ସାନ ସାନ ପିଲା ଛାଡ଼ି ଯାଇଛି, ପିଲାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ବୋଉଟା ନିଶ୍ଚୟ ଆସୁଥିବ । ଏଇ “ନିଶ୍ଚୟ ଆସୁଥିବ” କଥାଟା ମୋ ମନରେ ଗହ୍ୱରିଆ ଦାଗ କାଟି ବସି ଯାଇଥିଲା । ଏଣୁ ରାତିରେ ସମସ୍ତେ ଶୋଇଲେ

ସେଦିନ ରାତିରେ ନନା ଦେଖୁପାରି ଧରି ଆଣି ବିଛଣାରେ ଶୁଆଇ ଦେଇଥିଲେ । କାହିଁକି ବୁଲୁଥିଲା ବାରମ୍ବାର ପଛୁରିଥିଲେ । ମାତ୍ର, କୌଣସି ଉତ୍ତର ମୁଁ କେତେ ବି ଦେଇନି । ମଲା ବୋଉକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଉଠି ବୁଲିବାଟା ମୋର ନିତାନ୍ତ ନିଜସ୍ବ । ଏକାନ୍ତ ଗୋପନୀୟ । ବାରମ୍ବାର ଏମିତି ଉଠିବାର ବୁଲିବାର ଦେଖି ନନା ତାନ୍ତ୍ରର ତକାଇଲେ । ତାନ୍ତ୍ରର ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ତାନ୍ତ୍ରୀ ଅଭିଧାନରେ Sleep-walk ରୋଗ ଥିବାର ଜଣାଇଦେଲେ । ସେଥିରେ ରୋଗୀ ଶୋଇଶୋଇ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଦ୍ରା ଅବସ୍ଥାରେ ଝୁଲି ବୁଲେ । ଚିକିତ୍ସା ଝୁଲିଲା । ଔଷଧ ଓ ନାନାପ୍ରକାର କବିରାଜୀ ତୈଳ ମଧ୍ୟ ମାଲିଶ କରିବାର ବରାଦ ହେଲା । ସକାଳ ପାହିଲେ ହାରନାନୀ ମହାଭୃଙ୍ଗରାଜ ତୈଳ (ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଶିଶୁକୁ ଟଙ୍କାଏ) ଆଣି ମୁଣ୍ଡରେ ଘଷେ । ମାଲିଶ କରେ । ନ ଶୁଣିଲେ ଟାଣି ଉଟାରି ବିଧାଏ ମାରି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଲେମ୍ବୁକୁ ଆଣି ମୁଣ୍ଡରେ ଘଷେ । ପୁଣି ଗୁଣ୍ଡା କରି ଭାତ ଖୁଆଇ ଦିଏ । ବୁଝାଏ । ହାତରେ ନଖାଇ ପାରିବା ଭଳି ଏତେ ଛୋଟ ପିଲା ମୁଁ ନଥିଲି । ତଥାପି ହାରନାନୀର ଖୁଆଇ ଦେବାଟା ବୋଉ ଖୁଆଇ ଦେଲା ଭଳିଆ ଲାଗେ । ବହୁତ ବଡ଼ ହେବା ପରେବି, ହାରନାନୀ ଶାଶୁଘର ଆସିଲେ, ତା ଖୁଆଇବା ଲୋଭରେ ମୁଁ ଖାଇବା ସମୟରେ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ କରି ନଖାଇ ବୁଲି ବୁଲେ । ହାରନାନୀ ବିଗିଡ଼େ । ତାକେ- ଏତେବେଳ ହେଲାଣି ଉପାସରେ କାଉଁଜି ବୁଲୁଛୁ କିଲୋ ? ଆସନ୍ତୁ ଖାଇବା । ଆ ମୁଁ ଖୁଆଇ ଦେବି ।

X X X X X

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୧୫୦

ହାରନାନୀର ଦୁରନ୍ତ ଉତ୍ତର- ପୂଜାହାରୀକୁ ପଚାରୁନ- ମୁଁ ଆଜି ସକାଳୁ ଏତେ ବେଳ ଯାଏ ଚାରିପଟ ଶାନ୍ତ ପିଇଚି କି ନାହିଁ ?

ସେଦିନ ହାରନାନୀର ଦେହ ଖରାପ ଥିଲା । କଲେଜ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ କଲେଜ ଡାକ୍ତର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଥଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ନନା ତାକୁ ଶାନ୍ତ ବା ବାଲି ପିଇବାକୁ ବରାଦ କରି ଯାଇଥିଲେ । ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଦେଖିଲେ ସିଏ ପ୍ରତିଦିନ ଭଳି ଆଳିଏ ପରିବା ପୋଡ଼ା ଚକଟା ସାଙ୍ଗକୁ ବେଲାଏ ପଖାଳ ଧରି ବସିଛି ଖାଇବାକୁ । ନନା ପଚାରିଲେ- ହଇ ଲୋ ହାର ! କିଲେ କଅଣ ? ?

ତାର ଉତ୍ତର ଶୁଣି ନନା ତାକୁ ଚାହିଁଲେ । ପୁଣି ପୂଜାହାରୀଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଲେ ଚାରିପଟ ଶାନ୍ତ ପିଇବା ଛଡ଼ା ସଖାଳର ଜଳଖିଆ, ଦୁଇପହରର ଭାତ ତରକାରୀ ସବୁ ସେ ଖାଇଛି । ପୁଣି ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଅନୁସାରେ ଶାନ୍ତ ବି ପିଇଛି । ନନା ହସିଲେ । କହିଲେ- ହୁଣ୍ଟିଟା ସାଙ୍ଗେ ଆଉ ପାରି ହବନି-

ଏମିତି ଥିଲା ହାରନାନୀ ।

X X X X X

ହାରନାନୀ ବିଭୀଷଣ ବେଳେ କାହା କାଖରେ ମୁଁ କାଖ ହୋଇଥିଲି ମୋର ମନେ ନାହିଁ । ଅଥଚ ପରିଷ୍କାର ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ତା ଶାଶୁଘରୁ ଆସିଥିବା ଅଠର ଚରିଆ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର ତାଡ଼ (ବାଜୁବନ୍ଧ)ଟାକୁ । ସମସ୍ତେ ନିରେଶ୍ୱ ନିରେଶ୍ୱ ଚାହିଁ ଦେଖୁଥିଲେ । ସେଇ କୋଟିକମ ବାଲା ତାଡ଼ଟାର ସୁନ୍ନ ଜାଲିକାମର ଛବି ଏଯାଏଁ ମୋ ଆଖି ଉପରେ ନାଚି ଉଠୁଛି । ହଳଦିଆ ବଉଳପାଟ ପିନ୍ଧା ହାରନାନୀର କିଶୋରୀ ବଧୂବେଶ ଏବେ ବି ମନରେ ଲାଖୁଛି । ସୁନାଫୁଲ, କଣ୍ଟା ପାନିଆର ସୁନାଝରା ଲୁଗା ଚଉଁରିଦିଆ ଖୋସା । ଚାରିକଡ଼ରେ ବଉଳଫୁଲର ମାଳ । କପାଳରେ ସୁନା ଅଳଙ୍କାର ତଳକୁ ନାଲି ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା । ହଳଦୀ ଗୁରୁଗୁରୁ ଚକା ମୁହଁ । ନାକରେ ନୋଥ, ମୟୂରବସା ଗୁଣା, ନୋଲକ । ଉପର କାନରେ ବାଉଳି, ଫାସିଆ, ତଳ କାନଫଳିରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପେଣ୍ଡି ଝୁମୁକା । ବେକରେ ଭେଲଭେଟ କନାଦିଆ ଗପସରି, ଧାନ୍ତୁଆ ମାଳି, ଧଣିଆ ଫାଳି ତଳକୁ କେତେ ସୋରାର କେଜାଣି ସୁନାମାଳି ମଝିରେ ଶ୍ରୀରାମ ଲେଖା ପଦକ । ହାତରେ ଛଅ ସାତଉରିର ସୁନା ବାଲା (ଶଶୁରଘର ଦିଆ) ଛଡ଼ା ସୁନାକାଟ, ବଟଫଳ, ଜଉକାଟ ପୁଣି

ପାଣିକାଟ । ଅଣ୍ଟାକୁ ରୁପା ଚନ୍ଦ୍ରହାର । ଗୋଡ଼ରେ ଝୁଣିଆ, ପାଉଁଜି, ପାଆପଦ୍ମ, ମଲ,
ଗୋଡ଼ଖଡ଼ୁ, ଆଠବାଙ୍କି । ଗୁଲିଲା ବେଳକୁ ଝମ୍ ଝମ୍ । ଶାଶୁ ଘରକୁ ଯିବା ବେଳକୁ
ହାରନାନାର ବୟସ କେତେ ? ଏଗାର, ବାଆର ନା ତେଏର ? ?

X X X X X

ଏବେ ବି ନନାଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି କାନ୍ଦିବାକୁ, ଅନୁଯୋଗ କରିବାକୁ,
ଅଭିଯୋଗ ବାଢ଼ିବାକୁ ମନ ବଳୁଛି । କାଉଁଜି ଏମିତି କଲ ନନା ? କି ପାପ ? କି
ଅପରାଧ କରିଥିଲା ତୁମ ଝିଅଟା ? କୁଣ୍ଢେଇ ଖେଳରୁ ଟାଣି ଉଠାରି ଉଠେଇ ଆଣି
ଏତିକି ସୁନାରୁପା ସହିତ ଜଗତର ସକଳ ଜଂଜାଲର ବୋଝ ଲଦି ଦେଲ ତାର ସେ
ଟିକି ଦେହରେ, ମୁଣ୍ଡରେ ମନରେ !!

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ !! ବୋଉର ଆଉ ତୁମର ମାନ ରଖୁ ସେ ସବୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଲା ।
ପ୍ରଫେସରଙ୍କର ଝିଅ ସେ, କଟକର ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ପରିବେଶରୁ ଯାଇ କାଶୀପୁରର
ନିରୋଳା ପଲ୍ଲୀ ପରିବେଶରେ ଆପଣାକୁ ଖାପ ଖୁଆଇ ନେଲା । ମିଶାଇ ଦେଲା ।
ସୁନାବୋହୂ ବୋଲାଉଲା । ଏତେ ଟିକେ ବି ତ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେଲାନି । ଭୂଇଁ, ଜାନକୀ
ବଲ୍ଲଭ ମହାପାତ୍ର ଜମିଦାର ଘର ପୁଅ । ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ପଢୁଥିଲେ ।
ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିଲେ । ସେ କଣ କାହା ହାତରେ ମଗେଇ ପଠାଉଥିଲେ । ହାରନାନୀ
ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପୁଳାପୁଳା ପାନ ଭାଙ୍ଗି ତା ଚେଲା (ଟିକିନାନୀ, ମୁଁ ଆଉ କିଏ ?) ମାନଙ୍କ
ହାତରେ ଘରଲୋକଙ୍କୁ ଲୁଚେଇ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଦେଇ ପଠାଉଥିଲା । ବିଭାଘର ସରିଥିଲା ।
କିନ୍ତୁ ପିଲା କନ୍ୟା, ଶାଶୁଘରକୁ ଯାଇ ନଥିଲା ସେତେବେଳେ । ବୟସ କେତେ ହେବ
ତାର ? ବାଆର ବା ତେଏର ? ଏଇଟା କଣ ପ୍ରେମ ? ଭୟ ? ନା ଆନୁଗତ୍ୟ ? ?

X X X X X

ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ କରାଗଲେ ବି, ଗୁଲିଗଲେ ବି ଜାନକୀ ବାବୁ ଜମିଦାର
ଖଲ କେତେ ବି ଛାଡ଼ି ପାରି ନଥିଲେ । ସେ କାଳରେ ଯତା ଯାଉଥିବା ସବଡ଼େପୁଟି
ଖକିରାକୁ ସେ ଉପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । କହିଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ସବଡ଼େପୁଟିଙ୍କ
ଦରମାଠାରୁ ତାଙ୍କ ଗୁମାସ୍ତାର ଦରମା ବେଶି । ଅଥଚ ସେଇ ଖକିରୀ ତାଙ୍କର ଜଣେ
ବନ୍ଧୁ କରି ଓଡ଼ିଶାର ଟିପ୍ ସେକ୍ରେଟେରୀ ହୋଇ ରିଟାୟାର କରିଥିଲେ ।

ସେଥରକ ଆମେ ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବା ସାନପୁଅ ଦୁହିଁକୁ ଧରି ଯାଇଥିଲୁ କାଶୀପୁର ବୁଲି । ଜାନକୀବାବୁ ଉଠୁଉଠୁ, ତାଙ୍କର ସକାଳ ହେଲା ବେଳକୁ ଦିନ ଏଗାରଟା ବାଜି ଯାଇଥିଲା । ହାରନାନୀ ସେତେବେଳକୁ କୋଉ ସଖାକୁ ଉଠି, ପବିତ୍ର (ଗୋବର) ପାଣି ଛାଟି, ଲୋଟା ବାସନ ମାଜି, ଦିଅଙ୍କ ଦୁଆରମୁହଁ ଲିପି ମୁରୁଜ ପକେଇ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଚକଚକିଆ କଂସା ଢାଳରେ ପାଣି ଦାନ୍ତକାଠି ସଜାଡ଼ି ରଖୁଥିଲା । ଦାନ୍ତ କାଠାଟା ଛେଟା ଯାଉଥିଲା । ଉଠି, ଦାନ୍ତ ଘଷୁଘଷୁ ସେ ଚହଲ ମାରୁଥିଲେ । ଏକଡ଼ ସେକଡ଼ ହେଉଥିଲେ । ଗଲା ଖଙ୍କାରି ମାରିବା ମାତ୍ରେ ତୁରନ୍ତ ଆସି ଜାନକୀ ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥିଲା । ଲୋଟାରୁ ପାଣି ଗଡ଼େଇ ଦେଉଥିଲା । ଦିଅର କୁଳକୁଣ୍ଡା କରିବା ପରେ ପୁଣି ସେଇ ଦାନ୍ତଘଷାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ଝଲିଥିଲା । ଘଣ୍ଟାଟିଏ ଧରି ଦାନ୍ତଘଷା ସରିଲେ ଆହୁରି ଘଣ୍ଟାଏ ତେଲ ମାଲିଶ । ତା ପରେ ପୋଖରି ଗାଧୁଆ, ଓଦା ଗାମୁଛାରେ ଦେଉଳ ଯାଇ ଠାକୁର ଦର୍ଶନ ସାରି ଫେରିବା ବେଳକୁ ଦିନ ଦୁଇପ୍ରହର । ଘଣ୍ଟା କଣ୍ଠାରେ ଦେଢ଼ଟା ପ୍ରାୟ । ହାରନାନୀ ଠାଆ ପିଡ଼ା କରି, ମୁରୁଜ ପକେଇ, ଚକଚକିଆ କଂସା ବେଲାଟାରେ ଅଧ ବେଲାଏ ବାଲିଭଜା ଚୁଡ଼ା, ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବେଲାରେ ଅଧ ବେଲାଏ ଝ, ଏବଂ ରୁପା ଗିଲାସରେ ପିଇବା ପାଇଁ ପାଣି ରଖୁଥିଲା । ଏଇଟା ହେଲା ସକାଳର ନାସ୍ତା ।

ଆମେ ଯାଇଥିଲୁ ବୋଲି ସେଦିନ ସହଳ ସହଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଦିନ ତିନିଟା ପନ୍ଦରରେ ଭାତ ଖାଇବାକୁ ବସିଥିଲେ । ଭାତ ସାଙ୍ଗେ ମୁଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡା ପେଟି ମାଛ ଅଥବା ସାଗୁଆତି ନିଶ୍ଚୟ ରହୁଥିଲା । ସେଦିନ ଖାଉ ଖାଉ ଆପରି କରୁଥିଲେ କି ମାତ୍ରାସ ଆତୁ ଆସୁଥିବା କୌଣସି ଗାଡ଼ି (Train) ର ବେଳ ତାଙ୍କ ବେଳ ସହିତ ଆଦୌ ଖାପ ଖାଉ ନଥିବାରୁ ସିଏ କଟକ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଜମାରୁ ଆସି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପୁଅମାନେ କର୍ଣ୍ଣଲ, ଡାକ୍ତର, ଇଞ୍ଜିନିଅର ଓ କଂଜରଭେଟର ହୋଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପିଲାମାନଙ୍କର ବିଭାବ୍ରତ ପାଠପଢ଼ା ସବୁ ହାରନାନୀ ବୁଝିଛି, ତୁଲାଉଛି । କାହିଁ ସିଏ ଅଳପ ପାଠ ପଢ଼ିଛି ବୋଲି କିଛିର ତ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୋଇ ଯାଇନି । କେମିତି କଲା ? କରି ପାରିଲା ? ମୁଁ ଭାବେ, ପାଠୁ ଶାଠ, ତଥା ପିତାମାତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପର ପ୍ରଭାବ ଝିଅମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ବହୁତ କାମ ଦିଏ ।

X

X

X

X

X

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୧୫୩

କକେଇ ପୁଅ ଭାଇନାର ବ୍ରତଘର । କକେଇ ବାଇଣି ବର୍ଷରେ ଦୁଇଟି ଛୋଟପୁଅ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରୀ (ଚନ୍ଦ୍ରମା) ଖୁଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ି ମରିଥିଲେ । ଅଇଁଠା ଭାଇନା, କକେଇ ଯିବା ପରେପରେ ମରିଥିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରୀ ଖୁଡ଼ାଙ୍କର ନୟନ ପିତୁଳା, ଏକୋଇର ବଳା ବିଶିଦେଶନ ହୋଇ ବଞ୍ଚିଥିଲା ଏକା ହାଡ଼ିଆ ଭାଇନା । ଏଭଳି ଅଭିଳା ନାମ ଦେବାର ଅର୍ଥ ଏହି କି, ଏଇ ଖରାପ ନାମଧାରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଯମ ମଧ୍ୟ ଛୁଇଁ ଯିବନି । ଏତିକି ବେଳେ ହାରନାନୀ ଦିଅର ବିଭାଘର ବନ୍ଧୁଗୁଣ ଆସିଲା । ଝିଅର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପୁଣି ବନ୍ଧୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରଖିବାକୁ ନିହାତି ଯୋଗଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏମିତି ପରିସ୍ଥିତିରେ ନନା ନିଜେ ଯାଇ ନ ପାରିଲେ ଚପ୍ରାଣୀ ସାଙ୍ଗରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯାହାକୁ ହେଲେ ପଠାଇ ଥାଆନ୍ତି । ହୁଏତ ସବୁଠି, ସବୁରି ସାଙ୍ଗରେ, ସବୁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଚଳି ପାରିବା ପକ୍ଷେ ଜଣେ ଏକ ପ୍ରକାର ତାଲିମ ।

ଏମିତି ଗୋଟାଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ, କାହା ବିଭା କି ବ୍ରତରେ, ସେଥରକ ଚପ୍ରାଣୀ ଆନନ୍ଦ ସହିତ ମତେ ହାରନାନୀ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ନିରାକାରପୁର ରେଳ ଷ୍ଟେସନରୁ କିଛିଟା ଡ଼ଳାବାଟ ପରେ କାଶୀପୁର ବ୍ରହ୍ମଘର । ହାରନାନୀର ଶାଶୁଘର । ଆଜିକାଲି ସେ ଜାଗାରେ ଅନେକ ଗାଡ଼ି ଓ ରିକ୍ସା ଠିଆ ହେଲାଣି । ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ଓହ୍ଲାଇବା ଲୋକ ଉଣା । ତେଣୁ ଭଡ଼ା ଗାଡ଼ିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ହାରନାନୀ ଶାଶୁଘରକୁ ଆସିଲା ବେଳେ ତା ଶୁଶୁର ଘର ସବାରୀର କବାଟ ଖୋଲାହୋଇ ଟ୍ରେନ ଦୁଆରକୁ ଲଗାଯାଏ । ହାରନାନୀ ସିଧା ତା ଭିତରେ ପଶେ ଓ ଗଉଡ଼ମାନେ କାନ୍ଦ ନ ଖସାଇ “ହାକୁମ ଭାଇ” “ହାକୁମ ଭାଇ” କରି ସବାରୀ ବୋହି ନିଅନ୍ତି ବୋହୂ ମିଶା । ଯିବା ବାଟଟା ନିଛାଟିଆ ତୋଟାମାଳ । ମଝିରେ ଡ଼ଳାବାଟ । ମୁହଁ ସଞ୍ଜବେଳ । ହୁଡ଼ିମୁଣ୍ଡିଆ ଆଡୁ ଖୁସୁର ଖୁସୁର ଗୁଡୁର ଗୁଡୁର ଶବ୍ଦ ଭାସି ଆସୁଥିଲା । ଚପ୍ରାଣୀ ଆନନ୍ଦ ଗତି ଖର କଲେ । କହିଲେ -କୁନ ମାଆ । ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ଝଲ । ଅଧାର ହୋଇଯିବ ।

ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଦଉଡୁଥିଲି । ପରେ ଜାଣିଥିଲି ଯେ, ଖୁସୁର ଖୁସୁର, ଗୁଡୁର ଗୁଡୁର ଶବ୍ଦ କରି ଭାଲୁମାନେ ହୁଡ଼ିମୁଣ୍ଡିଆରୁ ତଳକୁ ଖସୁଥିଲେ । ସଞ୍ଜ ହେଲେ ସବୁଦିନ ଏମିତି ଖସନ୍ତି । ଆନନ୍ଦ ମତେ ହାରନାନୀ ଘରେ ଛାଡ଼ି କଟକ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ମତେ ବୟସ କେତେ ସେତେବେଳେ ? ଦଶ ? ନା, ପାଖାପାଖି ଏଗାର ?

କେଜାଣି ।। କାଶୀପୁରରେ ମୁଁ କେତେଦିନ ଥିଲି ସଠିକ ମନେନାହିଁ । ମନେ ଅଛି ହାରନାନୀ ଦିଅର ଫକିର, ପୁତୁରା ଶଶୀ ଓ ଝିଆରୀ ପୁନା ଛଡ଼ା ଆମରି ବୟସୀ ଦଳେ ପିଲା ବାହାରି ପଡୁଥିଲୁ ସକାଳୁ ସକାଳୁ । ହୁଡ଼ିମୁଣ୍ଡିଆରେ ଚଢ଼ି ବୁଲି, ତାଳି ମାଙ୍କୁଡ଼ି ଖେଳି ଫେରୁଥିଲୁ । ପୁଣି କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଶେଷ ହୋଇ ନଥିବା ପଥର ଘର-ଛାତର କଢ଼ିରେ କଢ଼ିରେ ବ୍ୟାଲେନ୍ଦୁ ଦେଖେଇ ଏକଡ଼ରୁ ସେକଡ଼କୁ ପାରି ହେଉଥିଲୁ । ପଡ଼ିଲେ ଜାଣ ଛତୁ ।। କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳର ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ସାହସିକ ସର୍କସ ଭଳି ଖେଳ ।।

ସେଦିନ ହାରନାନୀ ମତେ ଡାକିଲା । ତା ଶାଢ଼ୀଟିଏ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ପିନ୍ଧିବାକୁ କହିଲା । ଆଉ କହିଲା ତାକୁ ତା ଶାଶୁ କୁଆଡ଼େ କହିଲେ- ହଜକିଲୋ ହାରା । ତୋ ବୋପାଟା କିରସ୍ତାନ କି ? ତୋ ଭଉଣୀଟା ଏତୁଟେ ହେଲାଣି, ଅଣ୍ଟିରାଙ୍କ ଭଳିଆ ଅଜା ପେଏଣ୍ଟ ଘୋଡୁଟି । ଘୋଡ଼ାଙ୍କ ଭଳିଆ ଡିଆଁ ମାରୁଟି, ଖେଲୁଟି, ବୁଲୁଟି । ତାକୁ ଆକଟ କରୁନୁ କିଆଁ ?

ଶୁଣି ଭାରି କାନ୍ଦ ମାଡ଼ିଲା । ସେଠୁ ମୁକୁଳିବାକୁ ମନ କଲି । କଟକ ପଠାଇଦେବାକୁ କହିଲି । କାନ୍ଦିଲି । ହାରନାନୀ ବୁଝେଇଲା, ଏଇଟା ମଫସଲ । ଏଇଠିକା ଚଳଣି ଅନୁସାରେ ଏଠି ଚଳିବାକୁ ହେବ । ତା'ରି କହିବା ଅନୁସାରେ, ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ତାଙ୍କ ରାନ୍ଧୁଣୀ ନାନୀ ଘରେ ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ରଖି ଫୁକପିନ୍ଧି ଖେଳି ଗଲି ଓ ଘରକୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ତାଙ୍କରି ଘରୁ ପୁଣି ଶାଢ଼ୀ ବେଢ଼େଇ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଲି । ସତେ କି ପୁରାପୁରି ସୁନାଝିଅ ।

X X X X X

ହାରନାନୀ ଗାଆଁର ଅନ୍ୟ ବୋହୂମାନଙ୍କ ଭଳି ଶାଶୁ ତଥା ଶାଶୁଘରର ସବୁ ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ କଥା କହୁ ନଥିଲା । 'ତୁ' ମାରୁଥିଲା । ଇନ୍ଦେ ବି ସେକାଳର ବୋହୂମାନଙ୍କ ପାଇଁକି ଏକ ଅଜବ ଆଦବ କାଜଦା । ବୋହୂପିଲା, ଶାଶୁ ତଥା ଶାଶୁଘରର ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଠାରୁ ଯଥା ଅଯଥା ଯେତେ ଶୋଧଣା ଖାଇଲେ ବି ମୁହଁ ଖୋଲିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ସେଦିନ ହାରନାନୀ ମୋ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇ ଦେବ ବୋଲି ତା ଶାଶୁଙ୍କଠୁ ପାନିଆଟିଏ ମାଗି ଆଣିବାକୁ ପଠାଇଲା । ଚଳନ୍ତି ନିୟମ ଅନୁସାରେ ନିଜ

ଜିନିଷ ଉପରେ ବି ବୋହୂର ଅଧିକାର, ଅକ୍ତିୟାର ନଥାଏ । ଏଣୁ ସବୁଥିରେ ଶାଶୁଙ୍କର ଆନୁଗତ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଦୟା ମାଗିବାକୁ ପଡ଼େ । ତା ଶାଶୁ ତାଙ୍କର ଲମ୍ବା ପଥର ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି ଯାଇ କହିଲା- ମାଉସୀ ! ମାଉସୀ ! ହାରନାନୀ-

କିନ୍ତୁ ମୋ କଥା ସରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ତା ଶାଶୁ ଝଙ୍କାରୀ ହୋଇ ଉଠିଲେ । କହିଲେ- ହଇ କିଲୋ ଝିଅ ! ତୋ ବୋପାର ଶାଳୀ କି ମୁଁ ? ମତେ ମାଉସୀ ! ମାଉସୀ ! ବୋଲୁଛୁ କିଆଁ ?

ମୁଁ ବିନା ପାନିଆରେ ଛୁ ମାରିଛି ହାରନାନୀ ପାଖକୁ । ମନଭର୍ତ୍ତ ଭୟ । ସତେ କି ଅତି ଅକାୟ୍ୟ କିଛି କରି ପକାଇଛି । ଡରି ଡରି ତା ଶାଶୁ ମୁଁ କଣ ଡାକିବା କଥା ପଚାରିଲି ଓ “ଶାଶୁଏ” ଡାକିବା ବିଧି ଶୁଣି ଅଧିକ ବିଚିତ୍ରି । ହାରନାନୀ ହସିଛି । ଜାନକୀ ବାବୁ ଥଙ୍ଗା କରିଛନ୍ତି । କହିଛନ୍ତି- ତୋ ନାନୀ ମୋ ମନ-ଝେରଣୀ ଘରଣୀ । ହେଲେ ବି ତୁ ମୋ କୁନୀ ଘରଣୀ । ଯଉଡୁକ-

ମୁଁ ଅଧିକ ବିଚିତ୍ରି । ରାଗିଛି । ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କଥା କହିନି ଆଉ-

X X X X X

ଉଣେଇଶି ଶହ ଚଉରାଳିଶ ସାଲ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ । ବେଶ ଗରମ ପଡ଼ି ଆସିଲାଣି । ଆଲୁଅ ପକ୍ଷ । ତୋଫା ଜହ୍ନ ପଡ଼ିଛି । ହାରନାନୀର ପିଲା ହେବାର ଥାଏ । ତାକୁ ନିଦ ହୁଏନି । ସେ ଆସି ପିଣ୍ଡାରେ ସଉପ ଖଣ୍ଡେ ପକେଇ ଗଡୁଥାଏ । ପରାକ୍ଷା ବେଳ । ପାଖ ଟେବୁଲରେ ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଅରେ ମୁଁ ପଡୁଥାଏ । ରାତି ବହୁତ ହେଲାଣି । ହଠାତ୍ ହାରନାନୀର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଡାବୁ ଆର୍ତ୍ତସ୍ୱର- ‘ଝେ ଓ-ଓ-ଓ ର’ ସେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କହି ପାରିନି । ମୁଁ ଟମକି ଉଠିଲି । ଚଉକିଟା ପଛକୁ ଠେଲି ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଝରି ଆଡ଼କୁ ଝହିଁ ଦେଖିଲି, ଅଗଣାର ଘେରା ଉଜା ପାଚେରୀ ଉପରେ ଲୋକଟାଏ ବସିଛି । ବସିଥିବା ଲୋକଟା ଏକଡ଼ ସେକଡ଼କୁ ଅନାଇଲା, ଦଣ୍ଡକରେ ଅଗଣା ଭିତରକୁ ଡିଆଁ ମାରିଲା । ହାରନାନୀର ଦେହଭର୍ତ୍ତ ଅଳଙ୍କାର । ହୁଏତ ସେ ଦିନରେ ଦେଖୁଥିବ । ରାତିରେ ଝେରି କରିବାକୁ ମସୁଧା କରିଥିବ । ତାର ଡିଆଁ ଦେଖୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପିଣ୍ଡା ତଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଥିଲି । ପିଲାଦିନୁ ଡର ମତେ ମାଡ଼େନି । ଭାବିଲି, ମୁଁ ଲୋକଟାକୁ ଧରି

ପକାଇଲେ, ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ ବି ଅଟକାଇ ପାରିଲେ, ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡାରେ ଶୋଇଥିବା କକେଇ, ଭାଇନା ଓ ଝକର ପୂଜାରୀ ନିଶ୍ଚୟ ପହଞ୍ଚି ଯିବେ । ଲୋକଟା ନିଶ୍ଚୟ ଧରା ପଡ଼ିଯିବ । ଝେରଟା ମୋର ଡେଇଁ ପଡ଼ିବା ଦେଖୁ ପୁଣି ଧକଡ଼ ସେକଡ଼ ଝୁହୁଁଲା । କଲେଜ ପଡ଼ିଆ ଆଡ଼କୁ ଥିବା କବାଟ ଆଡ଼େ ମୁହାଁଇଲା, କବାଟ ଫିଟାଇଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଦଉଡ଼ିବାକୁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି, ମୋ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା ଆଦୌ ଝଲୁନି । ଚଲୁନି ଜମ୍ମା । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲି କଣ ମୁଁ ସତରେ ଡରି ଯାଇଛି ? ଏତେ ଡରି ଯାଇଛି ଯେ, ଏତେ ଭୟ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଯାଇଛି ମୋ ମନରେ ଯେ, ମୋ ଗୋଡ଼ହାତ ଚଲୁନି ଆଉ ? ? ପଛକୁ ଫେରି ଝୁହୁଁଲା ବେଳକୁ ହାରନାନୀ ମୋ ଅଣ୍ଟାକୁ, ଅଣ୍ଟାର ଲୁଗାକୁ ସାୟାମିଶା ତା ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଦୁଇ ହାତିଆ ପଛରୁ ଓଟାରି ଧରିଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ଆଗକୁ ବଢ଼ି ପାରୁନି । ଠାଏ ଠିଆ ରହିଛି । ଦଣ୍ଡକରେ ତାର ହାତଟାକୁ ଛଡ଼େଇ ଦେଲି । ଦଉଡ଼ି ଯାଇ ବାଡ଼ି କବାଟ ପାଖେ ପହଞ୍ଚିଗଲି ଓ ଦୁଆର ସେ ପାରିରେ ଥିବା ପକ୍ଷ ନାଲୁଆଟାରେ ହାବୁଡ଼ି ଗଲି । ଡେରି ହୋଇଗଲା । ଦାଣ୍ଡରୁ ସମସ୍ତେ ଆସି ଅଗଣାରେ ହାଜର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଝେରଟା ସେତେବେଳକୁ କୁହୁଡ଼ିଆ କଲେଜ ପଡ଼ିଆ ଭିତରେ ହଜି ହଜି ଆସୁଥିଲା ।

ନନା ସେ ରାତିରେ ତାଙ୍କର ଥେସିସ୍ ଲେଖା ସକାଶେ କଲେଜରେ ଥିଲେ । ସକାଳୁ ଫେରି ସବୁ ଶୁଣିଲେ । ମତେ କାହିଁକି ଝେର ଧରିବାକୁ ଛାଡ଼ିଲାନି ବୋଲି ହାରନାନୀକୁ ପଚାରିଲେ ।

ସିଏ ପ୍ରତିବାଦ କଲା । ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଲା- ସିଏ ଝିଅଟାଏ । । ଏଇଟା କଣ ତା କାମ ? ? ଝେରଟା ହାତରେ ଛୁରୀ ଥିଲେ ?

ଝିଅମାନଙ୍କର ସବୁ କାମ ପରିବାରର ଝରିକାରୁ ଭିତରେ ସାମିତ ରହିବା ହାରନାନୀର ନିଜସ୍ବ ମତ ଥିଲା ।

X X X X X

କଟକ ସହରର ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ପରିସର ଭିତରେ ନାଟି ଖେଳି ବଢ଼ିଥିବା ଝିଅଟା କାଶୀପୁରର ମରହଟ୍ଟି ବ୍ରହ୍ମା ପରିବାରର ବୋହୂ ହୋଇଥିଲା । ସକଳ ପଲ୍ଲା

ବୋହୂଙ୍କ ସମାନ, ମାଛି ଅନ୍ଧାରୁ ଉଠି ଅଗଣାରେ ବାହାରେ ଗୋବର ପାଣି (ପବିତ୍ର ପାଣି) ଛିଞ୍ଚୁଥିଲା । ଲୋଟା ମାଜି ଚକ୍ଚକ୍ କରି ଗୁରୁଜନଙ୍କ ପାଇଁ ଦାନ୍ତକାଠି ପାଣି ସଜାଡୁ ଥିଲା । ଗାଧୋଇ ସାରି ଦିଅଁଙ୍କ ଘରେ, ଇଶାଣ ଘରେ ଲିପାକନା ଦେଇ ମୁରୁଜ ପକାଉଥିଲା । ଶାଶୁଙ୍କର ଗୋଡ଼ଧୂଆଁ ପାଣି (ପାଦୁକା) ନିତି ଗାଧୋଇ ସାରି ପିଉଥିଲା (ସେବା) । ଠାଆ ପିଢ଼ା କରି ମୁରୁଜ ପକେଇ ଶାଶୁ, ଖୁଡ଼ାଶାଶୁ ଓ ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାର ବାଡୁଥିଲା । ନିଦ ଆସିବା ଯାକେ ଶାଶୁଙ୍କର ଗୋଡ଼ ମୋଡୁଥିଲା । ତା ଛଡ଼ା ଏକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ ପରିବାର, ବିଶା ଶହେ ସରିକି ଗହଳି କୁଟୁମ୍ବ, ହଷ୍ଟା ହାଣ୍ଡିରେ ଭାତ ରନ୍ଧା । ସବୁ କାମରେ ରାନ୍ଧୁଣୀ ନାନୀ ସହିତ ହାରନାନୀର ମଧ୍ୟ ହାତ ଲାଗୁଥିଲା । ପୁଣି, ପଲ୍ଲୀରେ ପୁଆଡ଼ିମାନେ ପାଣି ପିଇବା ବାଛନ୍ତି । ପାଇଖାନା ଲୋଟାରେ ପାଣି ନେଇ ପିଇବାର, ବିକଳରେ କୁଣ୍ଡାପାଣି, ତୋରାଣୀହାଣ୍ଡିରେ ମୁହଁ ମାରିବାର ଦୁଃଖ ବି ସିଏ ସହିଛି । କେବେ କୌଣସି ପ୍ରକାଶ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କରିନି । ତାରି ମୁହଁରୁ ତାର ଅଙ୍ଗେ ନିଭା ଅନେକ କାହାଣୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମୋତେ ଗପ ଲେଖିବାର ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଢ଼ି ।

ଏ ପୃଥ୍ବୀକୁ କେହି ଆମେ ଏକାଠି ଆସିନୁ । କେହି ଆମେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଯିବାବି ଜାଣିଛୁ । ତଥାପି ମୋର ହାରନାନୀ ଯେ ଆଉ ଆମ ଭିତରେ ନାହିଁ, ଆସିବନି, ଦେଖିବିନି, ଦେଖିପାରିବିନି କେତେ ବି, ଭାବିଲା ବେଳକୁ ରହି ପାରୁନି । କହି ପାରୁନି କିଛି । ଆଖି ଦିଟା ଲୁହରେ, ଛାତି ଭିତରଟା କୋହରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଉଠୁଛି ।

ଜାଣେନି, ତାର ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଝଲି ଯିବାକୁ ମତେ ଆହୁରି କେତେ ଦିନ ଲାଗିବ । ।

(‘ସୁଚରିତା’ ସେପ୍ଟେମ୍ବର-୧୯୯୫ ପୂଜାବର୍ଷରେ ପ୍ରକାଶିତ ।)

ଆମ କ୍ଷୀରମାଆ ନାନୀ

(ଲେଖାଟି ତାନ୍ତ୍ର ଶୈଳୁଣ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଏମାତୃଦେବୀଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ଲିଖିତ)

ପ୍ରିୟ ପାଠକ ପାଠିକା ! ଦୋଷ ଧରିବେନି । ମଫସଲ ଗାଆଁରେ ଆମର ଘର । ଏଠି ଶ୍ରୀମତୀ ମିଶ୍ର ବା ଶ୍ରୀ ଅମ୍ବୁକ ସମ୍ବୁକ କୁହା ଯାଏନି । ଏଠି ନାରୀର ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ ଭୂମିଷ୍ଠ ହେବା ପରେ ତାକୁ ମାତୃଦୂର ସମ୍ମାନ ମିଳିଯାଏ । ନିଜର ନାଆଁ ସେ ହରାଇ ବସେ । ଗାଉଁଲି ଚଳଣୀ ହିସାବରେ ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ “କ୍ଷୀର”ର ନାଆଁ ଯୋଡ଼ି ସମସ୍ତେ ତାକୁ କ୍ଷୀରମାଆ କହୁଥିଲେ । ଆମେ କ୍ଷୀରମାଆ ନାନୀ ଡାକୁଥିଲୁ । ତାଙ୍କ କଥା ଭାବିଲା ବେଳେ ଆପଣାର ଏକାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମନ-ଆଇନାରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ, ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠେ । ସେ ତାନ୍ତ୍ରୀ ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ନର୍ସିଂ ଟ୍ରେନିଂ ନେଇ ନାହାନ୍ତି । କୌଣସି ସମାଜସେବୀ ସଂସ୍ଥା ସହିତ କେତେ ବି ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଆମ ନଗଣ୍ୟ ପଲ୍ଲୀ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ପାଇଁକି ସିଏ ସମୟ ଅନୁସାରେ ଅନନ୍ୟା ସାର୍ଥକ ତାନ୍ତ୍ର, ସାର୍ଥକ ନର୍ସ, ସାର୍ଥକ ପରାମର୍ଶଦାତ୍ରୀ ପୁଣି ଅତି ଆପଣାର ମାଆ ଭଉଣୀ ବି ବନି ଯାଇଛନ୍ତି । ପର ଆପଣା ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ଜାତି ଅଜାତି ବାରି ନାହାନ୍ତି । ଧନୀ ନିର୍ଦ୍ଧନ ଭାବି ନାହାନ୍ତି । ବେଳ ଅବେଳ କିମ୍ବା ରାତି ଦିନକୁ ବି ଖୁଆଲ କରି ନାହାନ୍ତି । ଯାହାର ଦରକାର ଯେତେବେଳେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇ ସାହାଯ୍ୟର ସମ୍ବେଦ ହାତଟିଏ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏକାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଘଟଣା, ଅଘଟଣା, ଦୁର୍ଘଟଣାର ଅବତାରଣା ପାଇଁକି ସହୃଦୟ ପାଠକ ପାଠିକାଙ୍କଠାରୁ ପୁଣି କ୍ଷମା ଭିକ୍ଷା କରୁଛି ।

X

X

X

-X

X

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୧୫୯

ସନ ଉଣେଇଶି ଶହ ପଞ୍ଚାଶିଶ ଡିସେମ୍ବର ମାସର ଦୁଇ ତାରିଖର ରାତି
 ମେଲ ଗାଡ଼ି ସହିତ ମୋ ଭାଗ୍ୟ ଡୋରି ଗୁଚ୍ଛା ଥିଲା । ଧୁକ୍ ଧୁକ୍ ଛୁକଛୁକ୍ କରି
 ଟ୍ରେନ୍‌ଟା ମହାନଦୀ ପୋଲ ପାରି ହେବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ, ମୋର ଜନ୍ମସ୍ଥଳୀ,
 କୁଡ଼ାସ୍ଥଳୀ, ଶିକ୍ଷାସ୍ଥଳୀ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ଓ ମୋର ପ୍ରିୟଜନ, ଆତ୍ମୀୟ-ପରିଜନଙ୍କୁ
 ଛାଡ଼ି ମୋର ପ୍ରିୟତମ କଟକ ମାଟି ପଛରେ ପକାଇ ଏକା ମୁଁ ଆଗେଇ ଚାଲିଲି
 ମୋର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରକୁ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବାକୁ । ଆଖି ଫଟାଇ ପାଣି ଝରୁଥିଲା । ଛାତି
 ଫଟାଇ କୋହ ଉଠୁଥିଲା । ଧକି ଧକି କାନ୍ଦୁଥିଲି । ବୋଉ ନାହିଁ । ନାନାମାନେ
 ପରଘରୀ । ଭାଉଜ ଭାଇନାଙ୍କ ପାଖରେ । ମୋ ପରେ କିଏସେ ବୁଝିବ ମୋ
 ନନାଙ୍କ ଖବର ଅନ୍ତର । ମନେ ପଡୁଥିଲା ମୋ ଭାଇ ଭଉଣୀ, ପୁତୁରାମାନଙ୍କ
 କଥା । କାନ୍ଦୁକାନ୍ଦୁ ଯେ କେତେବେଳେ ତୁଳେଇ ପଡ଼ିବି, ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି, ମାଲୁମ
 ପଡ଼ିନି । ଯେତେବେଳେ ଆଖି ଖୋଲିଲି ପ୍ରାୟ ଭୋର । ରାତ୍ରୀର ଅନ୍ଧକାର ମୋର
 ଅତୀତକୁ, ଅତୀତର ସୁଖଦୁଃଖ ସବୁକୁ ଆପଣା ଅର୍ଦ୍ଧରେ ପୂରାଇ କୁଆଡ଼େ ଅପସରି
 ଗଲାଣି । ପୂର୍ବ ଆକାଶ ଅନ୍ଧାରିଆ ଫର୍ଜା ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ମନଟା ବି ତା
 ସାଙ୍ଗରେ ସାଙ୍ଗରେ ସଫା ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ଆଗତ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ
 ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଲାଗି ପଡ଼ିଲାଣି । ଉପର ବର୍ଥରେ ସ୍ବାମୀ, ସେକଡ଼
 ବର୍ଥରେ ବଡ଼ ଯାଆ ଓ ଅନ୍ୟ ବର୍ଥରେ ଜଣେ ଭାଇନା ଶୋଇଛନ୍ତି । ଭୋର ଭୋର
 ଟ୍ରେନ୍‌ଟା ଆସି ବାଲେଶ୍ବର ଷ୍ଟେସନରେ ଲାଗିଲା । ସମସ୍ତେ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ । ଆମେ
 ଓହ୍ଲାଇଲୁ । ସେତେବେଳେ ସରକାରୀ ବେସରକାରୀ ବସ୍ ଚଳଣୀ ଆହୁରି ଆରମ୍ଭ
 ହୋଇନାହିଁ । ମୋ ଶାଶୁଘର ମୟୂରଭଞ୍ଜକୁ ଆସିବାକୁ ହେଲେ ରୁପସାଠୁ ଗୋରୁ
 ମହିଷାଣୀ କୋଇଲା ଖାଦାନ ଯାଏ ମହାରାଜା ପକାଇଥିବା ବୁଢ଼ୀଗାଡ଼ି (Light
 train) ଭରସା । କେହି କେହି ବାଲେଶ୍ବରରୁ କାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଆସାନ୍ତି ।
 ଆମର ମଧ୍ୟ କାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଗ୍ରାମ ଦୁର୍ଗାପୁରରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ପ୍ରାୟ
 ଘଣ୍ଟାଟିଏ ଲାଗିଗଲା । ଛକଠି ବରକନ୍ୟାଙ୍କୁ ପାଛୋଟିବାକୁ ବାଜାବାଲାମାନେ ଆଗରୁ
 ଅପେକ୍ଷାରେ ଥିଲେ । ଆମେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ବାଜାବାଲାଏ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କିଛି
 ଗାଁ ପିଲାଏ ନାଟିକୁଦି ବାଜା ବଜେଇ ବଜେଇ ଆଗରେ ଆଗରେ ଚାଲିଥିଲେ ।
 ଆମ ପୁଅବୋହୂଙ୍କ ଗାଡ଼ି ଧୀରେ ମନ୍ଦିରଗଡ଼ିରେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରୁଥିଲା । ଅନ୍ଧ

ବାଟ ପରେ ଗାଡ଼ି ଅଟକିଲା । ଭାବିଲି ମୋ ଶ୍ଵଶୁର ଘର ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ନା,
କେହି ସଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ଜଣେ ମୋ ହାତ ଧରି ମତେ ଓହ୍ଲାଇଲେ ଗାଡ଼ିରୁ । କାନ୍ଧରେ
ଗଇଁଠାଳ । ସ୍ଵାମୀ ମତେ ଅନୁସରଣ କଲେ । ଆସି ଗୋଟିଏ ସ୍ଵପ୍ନପରେ ବସିଲୁ ।
ସିଏ ଆମକୁ ଦୁବ ଅଉଆ ଝିଉଳ ଦେଇ ବନ୍ଦାପନା କଲେ । ଓଡ଼ଣା ଟେକି ଓଠ
ତୋଳି ମୁହଁ ଦେଖିଲେ । ହାତରେ ମୁହଁରୁହାଁ ଟଙ୍କା ଧରାଇ ଦେଲେ ଯିଏ, ସିଏ
ଥିଲେ ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ଦେବାନନ୍ଦ ମାଷ୍ଟର ପତ୍ନୀ ‘ଆମ କ୍ଷୀର ମାଆ ନାନୀ’ ।

ମୋ ଶାଶୁଘର ଗାଁଆକୁ ମତେ ପ୍ରଥମେ ସ୍ଵାଗତ ଜଣାଇଥିବା ସେଇ ଭଦ୍ର
ମହିଳା ଥିଲେ “ଆମ କ୍ଷୀର ମାଆ ନାନୀ” ।

X X X X X

ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ତେଜଶି ତାରିଖ, ଉଣେଇଶହ ଅଠଇଲିଶି ମସିହା । ସଞ୍ଜ ପହରୁ
ଦିହକୁ ଲାଗିଲାଣି । ଦ୍ଵିତୀୟ ଗର୍ଭ । ପ୍ରଥମ ପିଲା ହେଲାବେଳେ ଅସୁବିଧା ଉପୁଜିଥିଲା ।
ସକାଳୁ ପିଲା ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସଞ୍ଜଯାକେ ଫୁଲ ପଡ଼ି ନଥିଲା । ନର୍ସ ଡାକ୍ତରାଣୀଙ୍କ
ଛଡ଼ା ସିଭିଲ ସର୍ଜନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏଥରକ ମଧ୍ୟ ଗୁଆଡ଼ିକୁ ପ୍ରସବ ପୂର୍ବରୁ
ବାରିପଦା ସହରକୁ ନେବାକୁ ଶାଶୁଙ୍କର ମନ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଶ୍ଵଶୁରଙ୍କର ପକ୍ଷାଘାତ ଯୋଗୁଁ
ତାଙ୍କୁ ଏକା କିମ୍ବା ନୂଆ ଝକରଙ୍କ ତତ୍ତ୍ଵାବଧାନରେ ଛାଡ଼ି ଯିବା ସମ୍ଭବ ନ ଥିଲା ।
ବୋହୂଟାର ମାଆ ନଥିବାରୁ ତାକୁ ତା ବାପସାଙ୍ଗେ ବାପଘରକୁ ନ ପଠାଇ ଶାଶୁଘରେ
ପାର୍ ଉତ୍ତାର କରିବା ପାଇଁ ଗାଉଁଲି ଛୁଲୁଣୀ ବୁଢ଼ୀ (ଧାଈ)କୁ ଡାକିବାକୁ ଲୋକ ଯାଇଛି ।
ଜାତିରେ ସିଏ ତୁମୁଣୀ । ଟୋକେଇ, ପାଛିଆ, ଡୋଲି, ଝଞ୍ଜେଡ଼ା ବୁଣିବା ତାର ପେଶା,
ବେଉସା । ଗୋଟିଏ ବଖରା ଘର ଛୁତିକା ପାଇଁ ଖାଲି କରାଯାଇଛି, ସଫା କରାଯାଇଛି ।
କଡ଼କିଆ କାଠ ଖଟଟାରେ ବଡ଼ ରବରକୁଥ ଉପରେ ଅଧା ଚଉତା କରୁ ଖଣ୍ଡେ ପଡ଼ିଛି ।
ସେଇଠି ବସି ଶେଇ ଯନ୍ତ୍ରଣା ତଥା ଭୟରେ କାତର ହେଉଥିବା ଏଇ ବୋହୂ ମୁଁ । ପ୍ରଥମ
ସନ୍ତାନ ପାଇବା ବେଳର ଚିକ୍ତ ଅଭିଜ୍ଞତା ମନରେ ପଡୁଥିଲା । ଗାଆଁରେ ଡାକ୍ତରଟିଏ ବି
ନାହାନ୍ତି । ନର୍ସଟିଏ ବି ନାହାନ୍ତି । କଟକରେ ଭାଉଜ ଓ ନାନୀମାନଙ୍କର ପିଲା ହେବା
ବେଳର କୌଣସି ବ୍ୟସ୍ତତା ଚତ୍ପରତା ବି ଏଠି ନାହିଁ । ଭୟ ଆତଙ୍କ ବେଳୁବେଳ
ବଢୁଥିଲା । ଧାଈ ପହଞ୍ଚିଲା । ଦୁଇ ହାତରେ ତେଲ ମାରି ପାଖରେ ଖଟରେ ବସିପଡ଼ି

ମତେ ଆଉଁସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । କିନ୍ତୁ ହାତ-ଆଉଁସାର ଅନୁଭବ ଅନୁଭବୀ ମୋ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କେହି ବୁଝି ପାରିବ ନାହିଁ । ସତେ କି ହାତଟାରେ ଦାଆର ଧାର । ବାଉଁଶ ପାତିଆରେ କାମ କରିକରି ସେ ହାତ ଦିଟା ଶାଣିତ, ଧାରୁଆ । ମୋ ଆଖିରୁ ପାଣି ଖସି ଆସିଲା- ଆଃ ।। ଚିହ୍ନାର କରି ଉଠିଲି । ବିକଳରେ ବାଧା ଦେଲି - ନାହିଁ ନାହିଁ ଠିକ ଅଛି । ମୋ ଦେହରେ ହାତ ମାରନା ।

ଶାଶୁଙ୍କର ବହୁତ ଭୟ । ସେ ଛୁତିକା ଘର ଭିତରକୁ ପଶୁ ନଥାନ୍ତି । ବାରନ୍ଦାରେ ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟ ଉପରେ ବସିଛନ୍ତି । ବାରନ୍ଦାର ମୋ ଖବର ପକ୍ଷରୁଛନ୍ତି । ଦେହବର୍ଷର ପଡୁଆ ପୁଅଟା ମାଆକୁ ନ ଦେଖି କାନ୍ଦୁଛି । ତା ବାପ ତାକୁ କାନ୍ଧରେ ପକେଇ ବୁଲଉଛନ୍ତି, ଭୁଲାଇଛନ୍ତି । ଶାଶୁ କ୍ଷୀରମାଆଙ୍କୁ ଡାକି ପଠାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଆସିବାର ବିଳମ୍ବ ଦେଖି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଛନ୍ତି । ଏତିକି ବେଳେ କ୍ଷୀରମାଆ ନାନୀ ପହଞ୍ଚିଲେ । ରବିବାର ହେତୁ ତାଙ୍କ ସ୍ବାମୀ ଚାକିରୀ ଜାଗାରୁ ଆସିଛନ୍ତି । ପୁଣି ତାଙ୍କ ଛୋଟ ପୁଅଟାକୁ କ୍ଷୀର ପିଆଇ ଶୁଆଇ ଆସିବାକୁ ଡେରି ହେବା କଥା କହିଲେ । ସିଧା ସଳଖ ଆସି ମୋରି ପାଖରେ ଖଟରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ମୋ ମୁହଁରେ କପାଳରେ କର ବୁଲାଇ ଆଉଁସି ଦେଲେ । ସ୍ନେହବୋଲା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ- କାନ୍ଦୁଛୁ ? କେନେ ? କିସ ହେଲା ? ? ଭଗବାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେଇ ଉଦ୍ଧାର କରିବେ । ବିଶ୍ବାସ ରଖ । ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ ।

ବୁଝାଇଲେ- ଚିରିଲା ଆଉ ପୃଥ୍ବୀ ସମାନ । ଦାନ୍ତଚିପି ବଥା ସହି ଯା । ପୁଣି ହସିଲେ- ଆରେଃ । ମାଆ ହେବୁ, ଟିକେ କଷ୍ଟ ପାଇବୁନି ଇନ୍ଦ୍ରେ କେମିତି କଥା ? ? ଏ ? ?

ଶହ ଶହ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ପିଲା ଏଠି ମଫସଲରେ ବିନା ଡାକ୍ତର, ବିନା ନର୍ସ ସହାୟତାରେ ଜନ୍ମୁଥିଲେ । ଜନ୍ମୁଛନ୍ତି । ଜନ୍ମୁଥିବେ ।। ସବୁ ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ । ତାଙ୍କ କଥାଗୁଡ଼ା ମୋ ମନରେ ଅପୂର୍ବ ଶକ୍ତିର ସଂଚାର କଲା । ବିଶ୍ବାସ ଭରି ଦେଲା । ଡାକ୍ତର ନର୍ସ କଥା ମୁଁ ଭୁଲିଗଲି । କେତେବେଳେ ପିଲା ଜନ୍ମିତ, ତମ୍ବା ପଇସା ବା ଟଙ୍କା ଉପରେ କୁନ୍ତିଆ ଛୁରୀ କି ନୂଆ ବେଲ୍‌ଡରେ ନାହିଁ କାଟି ଟଙ୍କିଟା (ବା ତମ୍ବା ପଇସା) ଛୁଲୁଣା ବୁଡ଼ା ନେଇଟି, ପୁଣି କେତେବେଳେ ଉଷ୍ମ ମାଣିରେ ସାବୁନ

ଫୁଲ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ସଫା ସୁତୁରା କରି ଦେବାରେ ଦକ୍ଷକରେ ମୋର ଆଖି
ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ମୁଁ ଶୋଇ ଯାଇଛି ।

କଡ଼ରେ ରବରକୁଥ ଉପରେ ଛୋଟ କଢ଼ାଟାରେ ଗୁଲୁଗୁଲିଆ ସୁନ୍ଦରିଆ ଗୋରା
ତକତକ କୁନୀ-ଝିଅଟା ମୋର ଶୋଇଛି । ମୁଣ୍ଡରେ କଳା ମଫମଫ ଗଦାଏ ବାଳ ।
ପୃଷ୍ଠା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ନିଘୋଡ଼ ନିଦ୍ରା ଯାଇଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି !!

X X X X X

ସୁନେଲି ସୁତିର ସୁରଜି ।। ୧୬୩

ଅଘର ଦୁଆରି ଖୋଜି, ବୁଝି ଆସିବାକୁ କହି ତାକୁ ପୁଣି ଚାଲିଲା । ପୁଣି ଫେରି ଆସି କହିଲା- ମିଶ୍ରଘର ଝିଅ ସାଙ୍ଗେ ସେ ବଡ଼ ପୋଖରୀକୁ ଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କରି ସାଙ୍ଗରେ ଗାଧୋଉଥିଲା । ବୁଡୁଥିଲା । ଏମାନେ ଉଠି ଆସିଲେ । ତାକୁ ଡାକିଲେ ସେ ଶୁଣିଲାନି । ସେମିତି ବୁଡୁଥିଲା । ଆସିଲାନି ।

ସତେ କି ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ବଜୁ ପଡ଼ିଲା । ଶାଶୁ ଦିଅରଙ୍କ ଘରେ ବୁଲିବାରେ ଅଛନ୍ତି । ସ୍ୱାମୀ କଣ କାମରେ ବାରିପଦା ଯାଇଛନ୍ତି । ଗଡ଼ିଆ ପୋଖରୀ ବିଳ ନୟନ-ଯୋଡ଼ି ସବୁଆଡ଼େ ଉଛୁଳା ପାଣି । ହଠାତ୍ ଆଖି ଉପରେ ଅତୀତର ଦୁର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଶାଠିଏ ଭାସି ଉଠିଲା । ସମ୍ବଲପୁର କଲେଜର ପ୍ରଫେସର ଶିତିକଣ୍ଠ ମିଶ୍ରଙ୍କ ବୁଡ଼ି ମରିବା ଛବି । ମଝି ପୋଖରୀରେ ଫୁଟିଥିବା ନାଲି କଇଁଟିଏ ତୋଳିବାକୁ ଯାଇ ଆଉ ବାହୁଡ଼ି ପାରି ନଥିଲେ । ବୁଡ଼ିଯିବା ଆଗରୁ ତକା ପାରିଥିଲେ । କାଠ ପତର ରୁଣ୍ଡଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ କେତେକଟା ତାଙ୍କ ତାଳ ଶୁଣିଥିଲେ ବି ସାହାଯ୍ୟ କରି ନଥିଲେ । ସେ ପୋଖରୀରେ କୁଆଡ଼େ ‘ସାତ ଭଉଣୀ’ ଠାକୁରାଣୀ ଅଛନ୍ତି । ସେଇମାନେ ଏ ଭେଣ୍ଡିଆକୁ ଧରି ରଖୁଛନ୍ତି । ଛାଡ଼ିବେନି । ଖବର ପାଇ ଆମ ସ୍କୁଲ କଲେଜ ପିଲାଙ୍କ ଛଡ଼ା ବହୁ ସାଧାରଣ ଲୋକ ବି ଜମା ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ସେଠି । ଜଂଘାଜଂଘା ଝରିଟା ମରଦ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ବାଉଁଶ ଧରି ପହଁରି ପହଁରି ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିବା ଲୋକର ଠାବ କରୁଥିଲେ । ସକାଳ ନଅଟାରେ ବୁଡ଼ିଥିବା ଲୋକଟାର ଠାବ ହୋଇ ପାରିଲା ବେଳକୁ ଦିନ ତିନିଟା ହେଲାଣି । ଜୀବ ଯିବା ଯିବା ଉପରେ । ଗୋରା ତକତକ କାଲିର ସୁସ୍ଥ ସବଳ ଯୁଆଣ ଲୋକଟା ଆଜି ଚିତ୍‌ପଟାଙ୍ଗ ମାରି ଘାସ ଉପରେ ଶୋଇଛି । ମତେ ଆଉ କେତେକ କଲେଜ ଝିଅଙ୍କୁ ନନା ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ଦୁଇ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ପିଟି କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆମେ ସବୁଯାକ ଝିଅ କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି ତାଙ୍କ ଘରୁ ଫେରି ଆସିଥିଲୁ । ଏବେ ଯୁଆଡ଼େ ମୁଁ ଝୁଲିଲି ମତେ ଜଣାଗଲା ମୋ ଛୋଟ ଝିଅଟା ସେଇ ଅଥଳ ପାଣି ତଳେ ଛଟପଟ ହେଉଛି । ଦୁଇହାତ ତୋଳି ମୋ ପାଖକୁ ଆସିବ ବୋଲି ଆକୁଳ ବିକଳ ହେଉଛି । ମୁଁ କାନ୍ଦୁଥିଲି । ଶୂନ୍ୟକୁ ଝୁଲି ଝିଅଟାର ନାଆଁ ଧରି ଧରି ଡାକୁଥିଲି । ପାଣି ଆଡ଼େ ଅନାଇବାକୁ ମତେ ଡର ମାଡୁଥିଲା । ଠାକୁରଙ୍କଠି ନେହୁରା ହେଉଥିଲି

ମୋ ଝିଅଟାକୁ ମତେ ଫେରାଇ ଦେବାକୁ । ବାହାଜେ ରାସ୍ତାରେ ଏକଡ଼ ସେକଡ଼ ହେଉଥିଲି । ଘରକୁ ପଶିବାକୁ ବି ଡର ମାଡୁଥିଲା ।

ହଠାତ୍ ବୁଦ୍ଧି ପଶିଲା । ବଟକରାକୁ ଦଉଡେଇଲି- ଜଳଦି ଯାଆ । ଆମ କ୍ଷୀରମାଆ ନାନୀଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣ-

ଖବର ପାଇବା ମାତ୍ରେ ନାନୀ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ପଚାରିଲେ- ଶାସନ ଗାଆଁକୁ ତ ଚିନିଥର ଝିଅକୁ ଖୋଜିବାକୁ ପଠେଇଲୁଣି । ତୋ ନିଜ ଘର ପୂରା ଖୋଜି ଦେଖୁଛୁ କି ? ମୋ ପୁଅଟା ଦିନେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁ ଖେଳୁ ଧାନ ଡୋଲି ଭିତରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । କେତେ ଯେ ଖୋଜିଛି- ମୋ ହାତଟା ଧରି ହଲେଇଲେ- ଝଲ ଝଲ ଆଗ ଘର ଦେଖିତେ, ଖୋଜିତେ ଝଲ ।

ଦୁହେଁ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ଦେଇ ଘରକୁ ପଶିଲୁ । ହଠାତ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା ପିଣ୍ଡାରେ ଓଦା ଚଢ଼ିଟେ ପଡ଼ିଛି । ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲି- ନାନୀ ! ନାନୀ ! ହେଇଟି ଝିଅର ଚଢ଼ି ।

ସେ ଶୋଇବା ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ସତେ କି ଜାଣିଥିବା ଭଳି କୋଣରେ ଡେରା ହୋଇଥିବା ମଣିଷାଟାକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଲେ । ତା ତଳେ ମୋ ନଜୁଲି ଝିଅଟା ଧକି ଧକି କାନ୍ଦୁଛି । ଦଉଡ଼ି ଆସି ତାକୁ କୋଡ଼କୁ ନେଲି, ଗେଲ କଲି । ପଚାରିଲା- କିଲୋ ମାଆ ! କାହିଁକି ? କାନ୍ଦୁଛୁ କାହିଁକି ?

ସେ ଧକିଧକି କହିଲା- ତୁ ପୋଖରୀ ପାଖେ କାନ୍ଦୁଥିଲୁ । ମତେ ବି କାନ୍ଦ ମାଡ଼ିଲା । ଡର ମାଡ଼ିଲା । ତୋ ପାଖକୁ ଗଲିନି ।

ନାନୀ ମତେ ଧମକାଇଲେ- ମାଆମାନେ କଣ ଏଇମିତି ହୁଅନ୍ତି ? ବୁଝାଇଲେ- ମାଆର ପହିଲା କାମ ହେଲା ଧୈର୍ଯ୍ୟ । ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ କୋଉ କାମ ହେଲାଣି ନା ହବ ।

କହିଲେ- ଯାଅ ଯାଅ । ମାଆ ଝିଅ ଖାଇବ ଯାଅ ।

X X X X X

ସାଲ ମସିହା ମନେନାହିଁ । ବଡ଼ ଭାଣିଜୀର ବିଭାଘର ବାସି । ବରକନ୍ୟାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କାରରେ ଆମେ ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଗାଁକୁ ଫେରିଯିବା କଥା । ବାଟରେ କାର ଆମକୁ

ଓହ୍ଲାଜ ଦେଇ ବରକନ୍ୟା ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବାହାରିଯିବ । ଆଗସିଂହରେ ସ୍ୱାମୀ ଓ ତାଙ୍କ ମାଉସୀପୁଅ ଭାଇ ବାବୁଲି ଗାଡ଼ି ଚଳଉଥିଲେ । ପଛରେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କ ସହ ମୁଁ ବସିଥିଲି । ଆସିବା ଆଗରୁ ମତେ କେମିତି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଲାଗୁଥିଲା । ଗାଡ଼ି ଝଲିବା ପରେ ମୁଁ ଦେଖିଲି ନିଜ ହାତ ମୁଁ ନିଜେ ଉଠାଇ ପାରୁନି । ଆଙ୍ଗୁଠିଗୁଡ଼ା କେମିତି ବଙ୍କା ବଙ୍କା ହୋଇ ଯାଉଛି । ଭାଣିଜାଙ୍କୁ କହିଲି- ଦେଖିଲ ଅଳକା । ମୋ ହାତଟା ଚଳୁନି । ଆଙ୍ଗୁଠି ଗୁଡ଼ା କେମିତି ହୋଇ ଯାଉଛି-

ମୋ ହାତଟା ଆପଣା ହାତରେ ତୋଳିଧରି ଅଳକା କହିଲେ- ମାଜିଁ ତୁମ ହାତ ବରଫ ଭଳି ଥଣ୍ଡା ।

ସାମାନ୍ୟ କମ୍ପନ ପରେ ଗୋଡ଼ ଦିଟା ତଳଆଡୁ ଅଚଳ ତଥା ଥଣ୍ଡା ହୋଇ ଆସିଲା । ଅଳକା ତାଙ୍କ ମାମୁଙ୍କୁ କହିଲେ । ମାମୁ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ କଲେ, କାଲି ଅନୁଗୁଳରୁ ଫେରିଲା ବେଳେ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଦିଟା ଝିମା ମାରି ଅଚଳ ଭଳିଆ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପୁଣି ଦଣ୍ଡକରେ ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା ।

କାର ଝଲିଥିଲା । ମତେ କିନ୍ତୁ କିଛି ଠିକ୍ ଲାଗୁ ନଥିଲା । ବେଲୁ ବେଳ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରୁଥିଲି । ଆସ୍ତେଆସ୍ତେ ଶରୀର ଉପରକୁ ଉପରକୁ ଅଚଳ ଓ ଥଣ୍ଡା ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠିଲି । ଦିଅର ଗାଡ଼ି ଅଟକାଇଲେ । ଦିଅର ବାବୁଲି ଓ ସ୍ୱାମୀ ଦୁଇ ଡେଣା ଧରି ଚଳାଇଲେ । କଥା ହେଲେ Sun stroke ହୋଇଥିବ । କୋଉଠୁ ଆଣି ପିଆଜ ପାଣି ପିଆଇଲେ ଖୁଆଇଲେ । ମୁଁ ଖାଲି କହୁଥିଲି- ମତେ ଟିକେ ଶୁଆଇ ଦିଅ । ମୁଁ ଟିକେ ଶୋଇ ପଡ଼ିବି ।

କିଛି ହୋଇ ପାରୁ ନଥିଲା । ବସିଲୁ, ଗାଡ଼ି ପୁଣି ଝଲିଲା । ଆସି ସିଧା ବେତନଟା ଡାକ୍ତରଖାନା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଅଟକିଲା । ସେତିକି ବେଳେ ମୋ ଓଠଟା ଥରି ଉଠିଲା । ମୁଁ ଚିତ୍କାର କଲି- ମୋ ଓଠ ଥରିଲା । ଆଉ ମୁଁ କଥା କହି ପାରିବିନି ।

ଡାକ୍ତର ନର୍ସ ସମସ୍ତେ କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ଆସିଗଲେ । ଦୁଇ ହାତରେ ମରଫିଆ କୋରାମିନ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦେଲେ । ବୁଝି ପାରୁଥିଲି କିନ୍ତୁ କହି ପାରୁ ନଥିଲି । ମତେ ଟେକି ଆଣି ଡାକ୍ତରଖାନା ବେଡ଼ରେ ଶୁଆଇଦେଲେ । ତା ପରେ କଣ ହେଲା ମୁଁ ବୁଝି

ପାରିନି । ହୁଏ ତ ଚେତା ହଜିଗଲା । କେତେ ସମୟ ଚେତା ନଥିଲା ମତେ ମାଲୁମ ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ଅନୁଭବ କଲି ସ୍ବାମୀଙ୍କ କୋଡ଼ରେ ମୁଣ୍ଡଦେଇ ଶୋଇଗି ମୁଁ । ଆଉ ମୋ ତାଲୁକାରୁ ସତେ କି କିଛି ବାୟବୀୟ ବସ୍ତୁଭଳି ବାହାରି ଓଡ଼ଣା ଭଳି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ବୁଲୁଛି । ଚିହ୍ନାର କରି ଉଠିଲି, - ମୁଁ ଯିବିନି । ମୁଁ ଯିବିନି । ମୁଁ ଯିବିନି- ପୁଣି ଚେତା ହଜିଗଲା ।

କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ପତଳା ଓଡ଼ଣୀ ଭଳି ବାୟବୀୟ ବସ୍ତୁଟା ମୋ ଡାଲୁକାରୁ ବାହାରି
ଉଡ଼ିଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲା, ସେଇଟା କଣ ମୋର ପ୍ରାଣ-ପୁରୁଷ ଥିଲା ? ଜୀବର ଆତ୍ମା
ଥିଲା ? ? କେଜାଣି ! ! ଯିବିନି କହିବାରୁ ଛାଡ଼ିଗଲା ? ?

ଘରକୁ ଆସିବା ବେଳେ ପୁଣି ଗାଁରେ ବସିବା ପୂର୍ବରୁ ସ୍ବାମୀ ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କୁ ପଚାରିବା ଶୁଣିଥିଲି- କଣ ହୋଇଥିଲା ଡାକ୍ତରବାବୁ !

ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ- ଆପଣ ତ ଶେଷ ବେଳେ ଆଣିଥିଲେ ।

ପ୍ରକୃତରେ ଏଇଟା ଯେ କି ରୋଗ, ମୁଁ ଏ ଯାଏ ବି ବୁଝି ପାରିନି । କାଜିକି ହେଲା ମଧ୍ୟ ଜାଣି ପାରିନି । କିଏ କହିଲା Sun stroke, କିଏ କହିଲା Food poison ତ କିଏ କହିଲା କ୍ୟାଲସିଅମ ଅଭାବ ।

ବହୁତ ଡେରି ହୋଇଗଲା । ଝିଅ ଲାଜ୍ ଆମକୁ ଆମ ଗାଁ ଦୁର୍ଗାପୁରରେ ଓହ୍ଲାଇ
ଦେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗଲିଗଲେ ।

ତା ପର ଭୂମିକା ଆମର ସାରମାଆ ନାନାଙ୍କର । ପ୍ରତିଦିନ ମୋ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଘରୁ ଝଙ୍କ ପଖାଳ, ସବୁଜା, ଲେମ୍ବୁଲୁଣ ଆଣି ମତେ ଖୁଆଇ ଶୁଆଇ ଯାଉଥିଲେ । ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦାଉରୁ କି କ'ଣ ମାସେ ପ୍ରାୟ ମୁଁ ଅଚେତନ, ଅର୍ଦ୍ଧ ଚେତନ ଅବସ୍ଥାରେ ରହୁଥିଲି । ନାନୀ ମୋ କଥା, ମୋ ସ୍ବାମୀ ଓ ପିଲା ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା କେତେ ଆପଣାର ଭଳି ବଢ଼ି ଯାଉଥିଲେ ।

ମୋ ଶାଶୁ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ଛୁଟି ମିଳିଥିଲା ।

X X X X X

ଆତ୍ମୀୟ ଯକ୍ଷ୍ମାରୋଗୀଙ୍କର ସେବା ସେ କେମିତି ବିନା ଦ୍ଵିଧାରେ, ବିନା ଘୃଣାରେ
କରିଛନ୍ତି ସେ କଥା ବି ମୁଁ ଜାଣିଛି । ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟରେ ଶୋଇଥିବା ରୋଗୀର ମୁଣ୍ଡ

ଆଡ଼କି ଭୁଲ୍ ମାଟି ପଲମଟାରେ ପାଉଁଶ ଥାଏ । ରୋଗୀ ସେଇ ରକ୍ତମିଶା ଖଙ୍କାର ଛେପ ସେଇ ପାଉଁଶରେ ପକାଏ । ଗାଧୋଇ ଯିବା ଆଗରୁ ନାନୀ ବାଡ଼ି କୋଣରେ ଖୋଳିଥିବା ଗାତରେ ତାକୁ ପକାଇ, ମାଟି ଘୋଡ଼ାଇ, ପଲମରେ ପାଉଁଶ ଦେଇ ଆଣି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ରଖନ୍ତି । ତାପରେ ଗାଧୁଆ ସ୍ନାନ ସାରି ଆସି, ଘରର ଓ ପିଲାଙ୍କ ତାବତୀୟ କାମ ସମାଧା କରନ୍ତି । ପୁଣି କୋଉ ପିଲାକୁ ଥଣ୍ଡା ଧଇଲେ, ସୋରିଷ ତେଲ ରସୁଣ କଳାଜିରା ଫୁଟାଇ ମାଲିଶ କରିବାକୁ କହନ୍ତି । କୋଉ ପିଲାକୁ ଋମୁଡ଼ି ଝାଡ଼ା ହେଲେ (ସବୁଜ ଝାଡ଼ା) ରନ୍ଧା ସିପତୁନର ଉପର ପୁରା ସାଧା ପାଣିରେ ଖାଲି ପାଣି ମିଶାଇ ଦୁଇ ତିନିଠୋପା ପିଲାକୁ ଶାମୁକାରେ ପିଆଇବାକୁ ବରାଦ କରନ୍ତି । ପୁଣି କାହାର ବଦହଜମ ହେଲେ ଗୋଲମରିଚ ସାତଟାକୁ ଦାନ୍ତରେ ଚିପି ନଖଉଷ୍ମୁମ ପାଣିରେ ଗିଳି ଦେବାକୁ କହନ୍ତି । ସେଇ ଉଦାର-ଚରିତ୍ର ମହାୟସୀ-ମହିଳାଙ୍କୁ କୋଟିକୋଟି ଦଣ୍ଡବତ । ଆର୍ତ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳରେ ଅନାହୂତ ଆଶା-ପ୍ରଦୀପ ଧାରିଣୀ ଆମ ପଲ୍ଲୀ ଗାଆଁର ପୁରେନ୍ଦୁ ନାଉଟିଙ୍ଗେଲ ଆମର ସ୍ନେହମୟୀ କ୍ଷୀରମାଆ ନାନୀଙ୍କୁ ଶତକୋଟି ପ୍ରଣାମ !!

ହେ ଠାକୁରେ ! ଏତିକି ମାଗୁଣି କରୁଚି- ଉତ୍ତରଦାୟାଦ ହିସାବରେ ତାଙ୍କ ସୁଗୁଣରୁ କାଣିରାଏ ହେଲେ ଆମ ହୃଦୟକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁ । ଏ ମର-ଜନ୍ମ ସାଥକ ହେଉ ।

ବଡ଼ ନାନୀ

(ସ୍ୱର୍ଗାତ୍ମା ହୈମବତୀ ପରିବ୍ରାଜିତ ସ୍ମୃତିସ୍ମରଣ)

ପ୍ରିୟ ପାଠକ ପାଠିକା ! କେବଳ ପାରିବାରିକ ସ୍ମୃତିସ୍ମରଣ ଏ ଲେଖନୀର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । ତତ୍କାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ ପରିବାରର ସାମାଜିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଚଳଣିର ଇନ୍ଦ୍ରେ ଏକ ଚଳନ୍ତିରୂପ, ଲିପିବିତ୍ର ! ଗୋଟିଏ ନାନୀ ଭିତରେ କୋଟିଏ ନାନୀଙ୍କୁ ଦେଖୁଛି ମୁଁ । ମନସିନ୍ଦୁକର ସ୍ମୃତି ପେଟେରାରୁ ଯେତିକି ଛାପ ବାହାରି ଆସିଛି, ସେତିକକୁ ସଜିଳି କରି ଅବିକଳ ରୂପରେ କାଢ଼ିଲି । ବାଢ଼ି ବସିଲି ଏଠି । ସୁଧା ପାଠକ ପାଠିକାଙ୍କୁ ବିନମ୍ର ନିବେଦନ, ସ୍ୱଗୁଣରେ ଅବିଗୁଣ ଧରିବେ ନାହିଁ ।

ଅତି ପିଲାଦିନ କଥା ଭିତରୁ, ଚଳନ୍ତିରୂପ ଭଳି ଆଜି ବି ଅନେକ ଛବି ମୋ ଆଖି ଉପରେ ଭାସିଉଠେ । ସେତେବେଳେ ଛୋଟ ଝିଅଟେ ମୁଁ । ଆଖିରୁ ନାକରୁ ଅବାରିତ ପାଣି ଗଡ଼ୁଛି । ଭୀଷଣ ଥଣ୍ଡା ହୋଇଛି ମତେ । ବଡ଼ନାନୀ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ ବସିଛି । ମୁଁ ତା ଗୋଡ଼ରେ ଶୋଇଛି । ସୋରିଷତେଲରେ ରସୁଣ କଳାଜିରା ଫୁଟେଇ ମୋ ପାଦ ତଳିପା, ହାତ ପାପୁଲି, ପୁଣି କାନମୁଲିଆ ମାଲିଶ କରୁଛି । ମାଟି ପଲମରେ ନିଆଁ ରଖି ନୁଶପୁଡ଼ିଆରେ ସେକ ଦେଉଛି । ତାର ବୟସ କେତେ ସେତେବେଳେ ? ତେଏର କି ଚଉଦ ? ତା ବିଭୀକ୍ଷଣ ମୋର ମନେ ନାହିଁ । କଟକରେ ହୋଇଥିବାରୁ ତା ସାଙ୍ଗେ ତା ଶାଶୁଘରକୁ ଆସିଥିଲି । ତାର ଏଇ କଟକ-ଶାଶୁଘର ଏବେ ବି ମନେପଡ଼େ । ଆହୁରି ମନେ ପଡ଼ନ୍ତି ତାର ଗୋରା ତକତକ ଦାଢ଼ିବାଲା ଖୁଡ଼ୁତା ଶୁଣୁର ଓ ଗୋରା ସୁନ୍ଦରୀ ଖୁଡ଼ୀଶାଶୁ । ଯିଏ, ତା କକେଇ ଶୁଣୁର ବାହାରକୁ ଯାଇଥିବା ବେଳେ ବର୍ଷା ହେଲେ ଆସି ଅଗଣାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଭିଜନ୍ତି, କଣ ନା, ତୋ କକେଇ ତିନିଥିବେ !

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୧୬୯

ଏବେ ମନେ ପଡ଼ିଲେ ହସମାଡ଼େ । ଭାବେ “ଗାନ୍ଧାରୀ ମତବାଦ” । ମଜା
ଲାଗେ ।

ନାନୀ ମୋ ନନା ଓ ବୋଉଙ୍କ ଝିଅମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପୋତୁଆଁ ଥିଲା । ନନା
ତାକୁ ବହୁତ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ସ୍କେକାଳରେ ସେ ମାଜନର ପଡୁଥିଲା । ଝାଉଁଟରେ
ମିଶିଥିଲା । ଇଂରାଜୀରେ ଦରଖାସ୍ତ, ଚିଠି ଲେଖୁ ପାରୁଥିଲା । ଏଗାର ବର୍ଷ ବୟସରେ
ବି ତା ଡେହେରା ବଢ଼ିଆଳ ଥିଲା । ଲମ୍ବା ବାଳ । ଢଳଢଳ ଆଖି । ଠିଆ ନାକ ।
ଚମ୍ପାଗୋରୀ, ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅଟା ହୁ ହୁ ବଢ଼ି ଯାଉଛି । ଦଦେଇ କୁଆଡ଼େ ସେଦିନ
ନନାଙ୍କୁ ଡାକିଲେ । କହିଲେ,

- ଆରେ ନାଲୁ ! (ନନାଙ୍କ ଡାକନାମ) ଏଇ ପାଖରେ ଭିଜାରପୁରଠି ଅପୂର୍ବ
ସୁନ୍ଦର ପାତ୍ରଟାଏ ଅଛି । ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ହୋଇଛି । ଝିଅ ପାଇଁକି କଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।
ଖାଲି, ଚବିଶ ଦିନ ହେଲା ତାର ପ୍ରଥମ-ସ୍ତ୍ରୀ ମରିଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ଭାଇନାଙ୍କ ମୁହଁର
ପ୍ରସ୍ରାବ । ନନା ହଁ ଭରିଥିଲେ । ନନା ଯେ ପଣ୍ଡିତ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଛଡ଼ା ଆଦର୍ଶବାଦୀ
ଏବଂ ଦୟାଳୁ ଏଥିରେ ଦ୍ଵିମତ ନାହିଁ । ନନାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିଥିଲି, ସେ କଳିକତା
ପ୍ରେସିଡେନ୍ସି କଲେଜରେ ପଢୁଥିବା ସମୟରେ ଥରେ କଳିକତା ଯାଇଥିବା ତାଙ୍କ
ବାପାଙ୍କ ସାମନାରେ ଚଟି ଜୋତା ମାଡୁ ନଥିଲେ । ପୁଣି ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ସାମନାକୁ
କୁଲି ନୁହେଁ ନିଜ ମୁଣ୍ଡରେ ଆଣି, ହାଉଡ଼ା ଷ୍ଟେସନରେ ଗାଡ଼ି ଚଢ଼ାଇବାରେ ଗୌରବ
ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । ନାନାର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ! ବଡ଼ ଭାଇନା ପ୍ରସ୍ରାବ ପକାଇଥିବାରୁ ଜ୍ଞାତ୍ତି
ବିଷୟକ କୌଣସି ତଦାରଖ ନନା ଆଉ କଲେନି । ନାନାଙ୍କୁ ଏଗାର ପୁରି ବାଆର
ବର୍ଷ ବୟସ ବେଳେ ଭିଣେଇଙ୍କୁ ପଇଁତିରିଶ ବର୍ଷ ବୟସ । ନନା ପରେ ଜାଣିଥିଲେ
ଯେ, ପ୍ରଥମ ପକ୍ଷଙ୍କ ତରଫରୁ ତାଙ୍କର ତିନୋଟି ପୁଅଝିଅ ଅଛନ୍ତି । ଛୁଆପିଲା ନଥିବାରୁ
ନାନାର କକେଇ ଶୁଶୁର ତାର ସାବତ ବଡ଼ପୁଅକୁ ପୁଅ କରି ନେଇଥିଲେ । ନାନା
ନାଆଁରେ ଏଗାର ମାଣ ଅଉଳ ଜମି ଖର୍ଦ୍ଦି-କବାଲା କରି ଦେଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ
ନାନାର ଦେହଭର୍ତ୍ତି ଅଳଙ୍କାର । ଲମ୍ବା ଗହବା ବାଳକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ସୁନାପାନିଆ, ଝୁମ୍ପା-
କଣ୍ଠାରେ ଖୋଷା, କପାଳରେ ସୁନା ଅଳକା, କାନରେ ପେଣ୍ଠି ଝୁମୁକା, ବେକରେ
ନାଳ ଭେଲଭେଟ ଉପରେ-ରୂପସରି, କୁରୁଜାତକ ମାଳର(ମହାଭାରତ ଖୋଦେଇ)

ଅସର୍ପି, ବଙ୍ଗାଳିଆ ନେକଲେସ । ବାହୁରେ ବାକୁବନ୍ଧ; ହାତରେ ସୁନାଖତୁ, ପଇଟି, ବାଲାକାଟ, ଅଣ୍ଟାରେ ଗୁପା ଚନ୍ଦ୍ରହାର, ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଚୁପୁଲି ଲଗା ପାଆପଦ୍ମ, ଝୁଣିଆ, ପାଉଜି, ଗୋଡ଼ଖତୁ, ନୂପୁର, ଆଠବାଙ୍କି ଆଦି ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧିବାର ଆଖିରେ ମୁଁ ଦେଖିଛି । ଝଲିବା ବେଳକୁ ଝମ୍ ଝମ୍ । ଏତେ ଛୋଟ ହେଲେବି ଦଡ଼ନାନୀର ଚେହେରା ମତେ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ଶାଶୁଘରୁ, ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ ମୁଁ ତା'ରି ପାଖେପାଖେ ରହୁଥିଲି । ତାରି ପାଖରେ ଶୋଇ ଶୋଇ କେତେ ଗପ ଶୁଣୁଥିଲି । କେତେବେଳେ ତାର୍ଜନ ସିନେମା ଗପ ତ କେତେବେଳେ ତା ଅଙ୍ଗନିଆ କାହାଣୀ । ଶାଶୁଘରକୁ ଗଲାପରେ, ପ୍ରଥମେ ସେ କେମିତି ଭିଶେଇକୁ ଡରୁଥିଲା । ତାଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ କେମିତି ଘଣ୍ଟାଘଣ୍ଟା ଆଖିବୁଜି ରହୁଥିଲା, ସେଇ ସବୁ କଥା । ନନା ସଦାବେଳେ ଆପଣାକୁ ଦୋଷୀ ମଣିଲେ ବି, ନାନାକୁ ବାରମ୍ବାର ବୁଝାଉଥିଲେ ସାବତ ପିଲାକୁ ଆପଣାର ମଣିବାକୁ । ନନାଙ୍କ କଥା ସତ ହୋଇଥିଲା । ତାର ତିନିପୁଅ ଯାକ ବଡ଼ ବଡ଼ ଝକିରୀ କରି ବହୁତ ଭଲରେ ରହିଥିଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ।

କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ସେ ମତେ ସାକ୍ଷୀ ମାନୁଥିଲା । କହୁଥିଲା- ନନା କହୁଛନ୍ତି, ମୋ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବି ମୁଁ ବୁଝୁଚି ଯେ, କଣ କରିବି । କୁଟା ଲେଣୁଆ କରି ଗୁହ ଉଠାଇଲା ବେଳେ, ମୁତକନା ଧୋଇବା ବେଳେ ମତେ ଏତେ ବାନ୍ତି ମାଡୁଛି ଯେ, ମୁଁ ସମ୍ଭାଳି ପାରୁନି ଜମା । ତୋ ଭିଶେଇ ଉଲୁଗୁଣା ଦେଉଛନ୍ତି ।

- ସାବତ ପିଲା ବୋଲି ସିନା ! ନିଜ ପିଲା ହୋଇଥିଲେ ? ? ହେଲେ କେମିତି କରିବି !! ଦିଅଁଙ୍କୁ ତାକୁଛି, ମୋତେ ଶକ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ ମୋ ମନରେ ବଳ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଦିନ ଗଢ଼ି ଯାଇଥିଲା ତା ପରେ । ଠାକୁରେ ତାକୁ ବି ଛୁଆପିଲା ଦେଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ମୋ ବୟସ କେତେ ଦଶ କି ଏଗାର !! ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ କ୍ଲାସ ସିଲେଇ ଝିଅପିଲାଙ୍କ ଫ୍ରକ୍ ଥିଲା । ସେଇ ନାନାଠୁ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ରନ ହେମ ବଞ୍ଚୁଆ ଶିଖୁଥିଲି । କୃଶ କଣ୍ଠରେ ବ୍ୟାଗ ଲେସ ମଧ୍ୟ ସିଏ ମତେ ଶିଖାଇ ଥିଲା । ପୁଣି ମୋ ବଡ଼ ଜାପାନୀକଣ୍ଠେଇ ପାଇଁ ଭଲ କଣ୍ଠରେ ଚୋପି ମୋଜା ସ୍ପେଟର ବୁଣା ଶିଖୁଥିଲି । ନାନା ହାରମୋନିଅମରେ ବଢ଼ିଆ ଚମ୍ପୁ ଛାନ୍ଦ ଭଜନ ବୋଲୁଥିଲା । ମୁଁ ବି ହାରମୋନିଅମ, ଏସରାଜ ଶିଖୁଥିଲି । ଏଉପେନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ ଗୁରୁଥିଲେ । ନନା ତାକୁ

ଯଉତୁକରେ ହାରମୋନିଅମ ଦେଉଥିଲେ । ସେ ଭିଣେଇଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କ ଝକିରୀ ଜାଗାରେ ସହରରେ ସହରରେ ରହୁଥିଲା । ବଢ଼ିଆ ବଢ଼ିଆ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧୁଥିଲା । ତାର ସବୁ ନୂଆଶାଢ଼ୀ ମତେ ଆଗ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଦେଉଥିଲା । ନଜଲେ ମୁଁ ରୁଷ୍ଟୁଥିଲି । ତାର ବଡ଼ପୁଅକୁ ମୁଁ ଅ ଆ ଶିଖାଇଥିଲି । ନାନୀର ବଡ଼ ମଶାରି ତଳେ ଭୂଇଁରେ ବିଛଣା ପଡ଼ୁଥିଲା । ତା ପିଲାଙ୍କ ସହିତ ମୁଁ ବି ତା ପାଖରେ ଶୋଉଥିଲି ।

ସେ ରାତି ଅଧ ହେବ ପ୍ରାୟ । ପୁରୁରା ଝିଅ ମୋତେ ହଲେଇ ଦେଲା । ମୋ ନିଦଟା ଖଜିନି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସିଏ ମୋ ପାଖକୁ ଭିଡ଼ି ଆସି ଫୁସ ଫୁସ କିନା କହିଲା, - କୁନୀ ମାଉସୀ ! କୁନୀ ମାଉସୀ ! ଦେଖିଲୁ, ଝରକା ସେପଟୁ କିଏ ଗୋଟେ ଡକୁଛି-

ହଠାତ୍ ଝରକା ସେପଟେ କିଏ ଗୋଟେ ଏକଡ଼ ସେକଡ଼ ହେଲା ଭଳି ମତେ ଦେଖାଗଲା । ନାନୀକୁ ହଲାଇ ହଲାଇ ମୁଁ ପାଟି କଲି- ଝେର ! ଝେର ! ନାନୀର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଉଠିପଡ଼ି ସିଏ ମୋ ସ୍ୱର ସହିତ ସ୍ୱର ମିଳାଇ ପାଟି କଲା- ଝେର ! ଝେର ! ! ଝେର ! ! !

ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡାରେ ଶୋଇଥିବା ଆମ ବୁଢ଼ା ଝକରଟା ପାଟି କଲା- ଝେର ! ଝେର ! ଝେର ! !

ଦଣ୍ଡକରେ ନନା, ଭାଇନା, ପୂଜାହାରୀ, ଝକର ସମସ୍ତେ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ । ସେତେବେଳେ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ଲାଇଟର ଚଳଣି ଆହୁରି ଆରମ୍ଭ ହେବାକୁ ଅନେକ ବାକି । ଗୋଟାକ ସାଙ୍ଗକୁ ତରବରିଆ ଆହୁରି ଦୁଇଟା ଲଣ୍ଡନ ଜଳାଗଲା । ସମସ୍ତେ ଦି ଦିକଣିଆ ଘର ଝରିପାଖକୁ ଖେଦି ଗଲେ । ଦୁଇ ଘେରା ବୁଲି ଆସିଲେ । କୌଣସି ସୁରାକ୍ ମିଳିଲାନି । ନନା ସବୁଦିନ ଭଳି ତାଙ୍କର ଆରାମ ଚଉକିଟା ଉପରେ ବସି ଜେରା ଆରମ୍ଭ କଲେ- ଝେରକୁ କିଏ ସେ ଦେଖିଲା ? ବୁଢ଼ା ଝକର ଦାଣ୍ଡରୁ ପାଟି କରିଥିଲା । ତାକୁ ପଛରିବାରେ ସିଏ ଉତ୍ତର ଦେଲା- ବଡ଼ ନାନୀ ପାଟି ଶୁଣି ସେ ଝେର ଝେର କହିଲା ।

ନାନୀଙ୍କୁ ପଛରିବାରେ ସିଏ ମୋ ନାମ କହିଲା ।

ମତେ ପଛରିବାରେ ମୁଁ ପୁରୁରା ଚୁନୁର ନାମ କହିଲି ।

ସରଜମିନ ତଦନ୍ତରେ ନିଜେ ନନା ଗଲେ । ଦେଖାଗଲା, ପୁରୁରା ଦେଖୁଥିବା ଝେରର ଡୁଙ୍ଗିବା ସ୍ଥାନରେ, ଆମ ଦୋଳି ଝୁଲୁ ବଡ଼ ନିମଗଛର ତାଳଟାଏ ସେତେବେଳେବି ଧାର ପବନରେ ଆପଣାର ତାଳ-ଦେହକୁ ହଲାଇ ଦୋହଲାଇ ଝରବା ଦେଇ ବାରମ୍ବାର ଡୁଙ୍ଗି ଦେଖାଯାଉଥିଲା ଏବଂ, ଆମ ମିଛ ଝେରଭୟର ପୀର୍ଷ ଦେଖୁ ହୁଏତ ମନେମନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆମୋଦିତ ହେଉଥିଲା ।

ନନା ହସିଲେ । ସମସ୍ତେ ହସିଲେ । ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଘଟଣାକୁ ଠିକ୍‌ସେ ନବୁଝି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିବା ଅନୁଚିତ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ହାସ୍ୟକର । !

ସେତେବେଳେ ନାନୀ ପୁରୀରେ ରହୁଥିଲା । ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କର ଅନୁମତି କ୍ରମେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସହ ପୁରୀ ଯାଇଥିଲି ତା ବଡ଼ପୁଅର ବ୍ରତଘରକୁ । ବ୍ରତଘର ସରିବାରେ ଭିଣେଇ ମତେ ବାରଟଙ୍କା ଦେଇ ବଢ଼ିଆ ଶାଢ଼ୀଟେ କିଣି ଦେଇଥିଲେ । ଗରମ ଦିନ । ରାତିରେ ନାନୀଘର କୋଠାର ଛାତ ଉପରେ ବିଛଣା କରି ସମସ୍ତେ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲୁ । ମୁଣ୍ଡ ତଳୁ କିଏ ତକିଆଟା ଟାଣି ନେବାରେ ନିଦଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ମୁଣ୍ଡତୋଳି ଦେଖୁଛି, ପାତି ମାଙ୍କଡ଼ଟାଏ ମୋ ତକିଆଟା ଟାଣିନେଇ କାଖତଳେ ଜାକି ଛାତର ବାଡ଼ାରେ ବସିଛି । ଡରିମରି ଅତର୍ଜ୍ଜିଆ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲି । ନାନୀକୁ କହିଲି । ସେ ପୁଲାଏ ହବ କଦଳୀ ନେଇ ଛାତରେ ଥୋଇଦେଲା । ମାଙ୍କଡ଼ଟା ଦଣ୍ଡକେ ତକିଆ ଫିଙ୍କି କଦଳୀତଳ ଉଠାଇ ନେଇ ଚାଲିଗଲା । ଏମିତି କୁଆଡ଼େ ଏଇ ପାତିମାଙ୍କଡ଼ ଛୋଟଛୁଆକୁ ବି ଉଠାଇ ନିଏ । କଦଳୀ ବା କିଛି ବଟି ପାଇଲେ ପୁଣି ଫେରାଇ ଦେଇଥାଏ । ଏସବୁ ମୋର ଅଜଣା ଅଭିଜ୍ଞତା । କାରଣ ମୋ ଶାଶୁଘର ଆଡ଼େ ବଣ ବହୁତ, ମାତ୍ର ମାଙ୍କଡ଼ ନାହିଁ ।

ବହୁବର୍ଷ ପରେ, ପୁଅଘରେ ପୁରୀରେ ଥିଲି । ଭୋର ସକାଳୁ ନାନୀ ତା' ପୁଅ ଗାଡ଼ିରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଭୋଅରରୁ ଉଠିବା ଓ ସକାଳ ଗାଧୁଆ ମୋର ବହୁଦିନର ଅଭ୍ୟାସ । ଗାଧୋଇ ସାରି ବାହାରୁଛି ଦେଖୁ ନାନୀ ଖୁସି ହୋଇଗଲା । କହିଲା-ଜଳଦି ଜଳଦି ବାହାରି ପଡ଼, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଯିବା । ଆଜି ବଳଦେବ ଜାଉଙ୍କର ଜନ୍ମଦିନ ।

ଠାକୁରଙ୍କର ତୋରି ନ ଲାଗିଲେ କେହି କେବେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇପାରେ ? ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ଅତୀତରେ ଝକିରୀ-କାଳରେ ଭିଣେଇ ବହୁତ ଦିନ ଧରି

ବଳଦେବଜୀଉଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିଲେ । ଜାଉଜର ପରମ ଭକ୍ତ ବି ଥିଲେ । ସେଠି ତାର କେତେ କେତେ ଚିହ୍ନାଲୋକ । କିଏ କିଏ ଅତି ଆପଣାର ଭଳି ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । କିଏ ତା ପାଇଁ ଦହି ସରବତ ବନାଇଲାଣି ତ କିଏ ନଡ଼ିଆ କୋରି ଡାଲିଭଜଲର ଖେଚେଡ଼ି ବସାଇଲାଣି ନାନୀ ହେରିକା ଖାଇବେ । ଗୋଟିଏ ବୋହୂକୁ ଦେଖାଇଦେଇ ନାନୀ ହସିଲା, କହିଲା- ତା ବର ତାକୁ ଏତେ ଭଲ ପାଏ ଯେ, କାଲେ କାହା ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଯିବ ବାହାରକୁ ଯିବାକୁ ଦିଏନି । ପୁଣି, ଦିନେ ଝରକାବାଟେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁଥିଲା ବୋହୂଟା । ତା ବର ଦେଖୁ ପାରି କଣ କହିଲା ଜାଣୁ ? କହିଲା- ତାମ୍ବି ତତେଇ ଦେବି ଯେ ଆଖିଟା ପୁଟିଯିବ, ଜାଣିବୁ । ପୁଣି କହିଲା- ଛୋଟ ବେଳଠୁ ମତେ ଟିକେ ଡରେ, ମାନେ । ମୋ ସାଙ୍ଗେ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ କିଛି କହେନି । ସେଇକଥା ମନେ ପକେଇ, ଆଉ କେହି ତାର ସାହା ନାହିଁ କହି ମୋ ହାତଧରି କାନ୍ଦୁଥିଲା ବୋହୂଟା ।

ବୋହୂଟା ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରୀ ନହେଲେ ବି ସୁନ୍ଦରୀ । ସତରେ କଣ ଏଇଟା ଭଲ ପାଇବାର ଆତିଶଯ୍ୟ ? ପୁରୁଷ ଜାତିର ଆଧିପତ୍ୟ ? ? ନା, ସନ୍ଦେହ-ବାତିକ ବେମାର ? ? ? ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁ ନଥିଲି ।

ନାନୀ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି । ତା ଦିଅଁଙ୍କ ଘରକୁ ଡାକି ନେଲା । ସେଦିନଟା ଥିଲା ମହାବାର ହନୁମାନ ଜୟନ୍ତୀ । ତା ଦିଅଁଙ୍କ ଘରେ ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚା ପକ୍କା ପିଣ୍ଡି ଉପରେ ବେଶ୍ ଉଚ୍ଚା ହନୁମାନଙ୍କ ବିଗ୍ରହ ବିରାଜ୍ମାନ । ତାଙ୍କ ଆଗରେ ପିତଳ ଛୋଟ ପରାତଟାରେ ଶହେ ଆଠ ତୁଳସୀ ପତ୍ରରେ ଛୁଞ୍ଚି ପଛପଟ ସାହାଯ୍ୟରେ ଚନ୍ଦନରେ ଶ୍ରୀରାମ ଲେଖି ଭେଟି ଥୋଇଥିଲା ନାନୀ । ଭିଣେଇଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଅଧିକାଂଶ ବେଳ ସେ ଦେଉଳରେ ବିତାଇ ଦେଉଥିଲା । କୌଣସି ନୂଆଲୁଗା ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ନ ଛୁଆଇଁ ପିନ୍ଧୁ ନଥିଲା । ଏମିତିକି ଇସ୍ତା ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧିଲେ ଦଉଡ଼ୁଥିଲା ଦେଉଳକୁ । ଏବେ ବି ଅପୂର୍ବ ହଳଦୀ ଗୋରା ଦେହ ମହଲନ ପଡ଼ି ଗଲାଣି । ବାଳ ଝୋଟ ହେଲାଣି । ଦାନ୍ତ ଝଡ଼ି ଗଲାଣି । ଦିନରେ ଓଲିଏ ଖାଇ ନିରାଡ଼ାଳ ରହି ଟିକିଏ ଠାକୁରଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରି, ଚଳୁଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଗର୍ଭ ଦିନ ସରିଯାଉଛି । ଝୋଟ ସମାନ ଜଟିଆ ଓଦା ବାଳ କେଇକେରା ତାର ମୁହଁରେ ପିଠିରେ ଖେଳେଇ ପଡ଼ିଛି । ପାଣି ଝରୁଛି । କପାଳରେ ଟିକେ ଚନ୍ଦନ । ବେକରେ ଦି ସୋର ତୁଳସୀ ମାଳ । ଓଦା ମଠା ବେହରଣ । ଦେହ

ଲୁଗା ଦେହରେ ଶୁଖୁଛି । ଦରମୁଦା ଆଖୁରୁ ଦିଧାର ଲୁହ ଦରଶୁଖିଲା ହୋଇ ଗାଲରେ ଲାଖୁଛି । ଗରୁଡ଼ ଖମ୍ବ କଡ଼େ ଠିଆ ହୋଇ ହାତ ଯୋଡ଼ିଛି । ଗୁଣ୍ଡଗୁଣ୍ଡ କରି କଥା କହୁଛି- ପରୁରୁଛି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ, - ଆରେ ହେ ଚକାତୋଳା । କାହାକୁ ଦୁଃଖ ତୁ ଦଉ ? ଏ ଆତ୍ମା ତ “ତୁ” । ଏ କାୟା ତ ତୋରି ମାୟା କେବେ ମୁକ୍ତି ଦେବୁ ଯାକୁ । ପାପ କଣ ପୁରିନି ? ଶାପ କଣ ସରିନି ? ? ଅପଲକ ଆଖୁ ଦିଟା ତୋର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ବିଗ୍ରହଠି ବିଲୟ ଲଭିଛି ।

ସେତିକି, ଦେଖିଲେ ମନେ ହେଉଛି, ମହୋଦରୀ ପରିତ୍ୟକ୍ତା, ଜନକନନ୍ଦିନୀ, ଶ୍ରୀରାମଘରଣୀ, କୁଶ ଲବ ଜନନୀ ଜନ୍ମ-ଅଭାଗିନୀ ସାତାଙ୍କୁ ବସୁନ୍ଧରା ଭଳି, ଜଗନ୍ନାଥେ ବଡ଼ଦେଉଳର ତଉକାକୁ ହାତବଢ଼ାଇ କୋଡେଇ ଧରିଛନ୍ତି ତାକୁ । ତା ଦୁଃଖ ଶୋକ ସବୁ ଆଜି ସତେ କି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ।।

କିନ୍ତୁ ନା- ଏଗାର ବର୍ଷଠୁ ଏ ସଂସାର ଜଂଜାଳରେ ଘାଣି ହୋଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାର ବିରାଗୀ ହେଲା ପରେବି ଠାକୁରେ ଛାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି ତାକୁ । ହଏତ ଆହୁରି କିଛି ପ୍ରାରବ୍ଧ ଅବଶିଷ୍ଟ ରହି ଯାଇଥିଲା ।

ଉଶେଇଶିଶହ ପଞ୍ଚାନବେ ମସିହାର ଏପ୍ରିଲ ତିନି ତାରିଖ । ସ୍ବାମୀଙ୍କ ଦେହ ସେତେ ଭଲ ନଥିଲା ତାଙ୍କବେଟିସ୍ ହେତୁ । କିନ୍ତୁ ଯିବାକୁ ଜିଗର କଲେ । ସାନଭାଇ ବି ବାରମ୍ବାର ଫୋନ କଲା । ଗାଁଆଠୁ ଭୁବନେଶ୍ବର ଟ୍ୟାକ୍ସିରେ ଗଲୁ । ଗାଁରେ ପୁତୁରା ଲେଖା ପିଲାଟିର ଟ୍ୟାକ୍ସି । ବଡ଼ପୁଅ ଓ ତା ପିଲାଙ୍କୁ ଡାକିଲି । ପିଲାଙ୍କ ପରୀକ୍ଷା ପାଖ, କେହି ଗଲେନି । ଏକା ସାନଝିଅ ଜ୍ଵାଙ୍ଗି ଅନୁମତି କ୍ରମେ ସାଙ୍ଗରେ ଗଲା । ଭୋଜିକୁ ଭାଜନା (ପଦ୍ମନାଭ ମିଶ୍ର ଆଇ.ଏ.ଏସ୍) ଭାଉଜ ଆସିଥିଲେ । ଭାଉଜ କହିଲେ- ବଡ଼ନାନକୁ ଦେଖିବାକୁ ମନଥିଲେ ଟିକେ ପୁରୀ ଯାଇ ଦେଖୁ ଆସ । ପିଲାମାନେ ବମ୍ବେ ନୈଞ୍ଜ ଯାଇଥିଲେ Throat Cancer । ଡାକ୍ତରମାନେ ହାଲ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ଯେ କୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅଘଟଣ କିଛି ଘଟିପାରେ । ତାଙ୍କର ଜିଦି ଯାହା ହବାର ପୁରୀରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଜାଗାରେ ହେବ !

ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଝିଆରୀ ପରଟା ଭଜା କରିଦେଲା । ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ କରିବୁ ବୋଲି ଜଳଖିଆ ପ୍ୟାକ କରି ନେଇଗଲୁ । ସିଧା ଦର୍ଶନ ସାରି ନାନାଘରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।

ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଗଲା । ଆହୁରି ଝଡ଼ି ଗଲାଣି । ଅଣ୍ଟା ବାଙ୍କି ନଇଁ ଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ଚାଲୁଛି । କହିଲା, ଏବେ ଭଲ ଅଛି । ଦିନକୁ ଦୁଇ ଗମୁଚ୍ ସୁଜି ଖାଇ ପାରିଲାଣି । ଆମକୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇବାକୁ କହିଲା । ସରବତ ଦେବାପାଇଁ ବରାଦ କଲା । ଘଣ୍ଟାଏ ଖଣ୍ଡେ ତା ପାଖରେ ରହି ଫେରିଲୁ । ଗାଡ଼ିରେ ବସି ମଧ୍ୟ ବାରମ୍ବାର ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଥିଲି । ଛାତି ଭିତରଟା ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଭାବୁଥିଲି ଆମର ହୁଏ ତ ଏଇଟା ଶେଷ ଦେଖା । !

କିନ୍ତୁ ନା, ଏଇଟା ଆମର ଶେଷ ଦେଖା ନଥିଲା । ଆଉ ଅରେ ଦେଖା ହୋଇଥିଲା ।

ତା ପର ଦେଖା, ଆମର ଶେଷ ଦେଖା ।

ଡାକ୍ତରକର ମାୟା ଅନୁସାରେ ସିଏ ତ ଆଗ ମରିବାର ଥିଲା । ମାତ୍ର ଚିତ୍ରଗୁପ୍ତର ମାଦଳା ପାଞ୍ଜିରେ ତାର ଦିନ ସରି ନଥିଲା, ଆୟୁଷ ଆହୁରି ପୂରି ନଥିଲା । ଆଗ ମୋ ସ୍ୱାମୀ ଛବିଶି ଜୁନ ଉଣେଇଶିଶହ ପଞ୍ଚାନବେରେ ସେରିକ୍ରାଲ ଷ୍ଟୋକରେ ଆମକୁ ଏକାକରି ଛାଡ଼ିଗଲେ । ତାର ପ୍ରାୟ ମାସକ ପରେ ଭାଇନା ହାର୍ ଆଟାକରେ ଗଲେ । ତଥାପି ନାନୀ ବଞ୍ଚିଥିଲା । ଚଳ ପ୍ରଚଳ ହେଉଥିଲା । ମତେ ଦେଖିବାକୁ ଆସିବା ସକାଶେ ଜିଦି କରୁଥିଲା । କାନ୍ଦୁଥିଲା । ରାତିରେ ବାନ୍ତି ହେବାରୁ ଡାକ୍ତର ଅନୁମତି ଦେଇ ନଥିଲେ ।

ଭାଇନାଙ୍କ ଶୁଦ୍ଧିଘରକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇଥିଲି । ତା ବଡ଼ପୁଅ ଗାଡ଼ି ପଠାଇଥିଲା । ତତେ ଦେଖିବାକୁ ବୋଉ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛି ଯା ।

ପରଦିନ ପ୍ରାୟ ନଅଟା ବେଳକୁ ମୋ ଉପର ଉତ୍ତଣୀ ଟିକିନାନୀ, ସାନ ଉତ୍ତଣୀ ମିନି ଓ ତା ଝିଅ ବେବା ମିଶିକରି ଗଲୁ ପୁରୀ । ନାନୀଘରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଗଲା । ଆମ ପାଇଁକି ବିନା ପିଆଜବାଲା ସିଙ୍ଗଡ଼ା ମଗେଇଲା । ଖାଇଲୁ । ନାନୀ ଆଗରୁ ଆହୁରି ଝଡ଼ିଛି । ହାତ ଗୋଡ଼ ଆହୁରି ସରୁ ସରୁ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଅଣ୍ଟା ସେମିତି ବାଙ୍କି ରହିଛି । ଏଥରକ ପ୍ରତିଦିନ ସାଲାଜନ ନେଉଛି । ସେଦିନର ସାଲାଜନ ନେଇ ସାରିଥିଲା । ପଛରିଲା ଆମର କଣ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ- ଖାଲି ଟିକେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ଫେରିଯିବା- କହିଲି । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସିଏ ବି ବାହାରି ପଡ଼ିଲା- ମୁଁ ବି ଯିବି । ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଛରିଲି- ତୁ କଣ ଯାଇ ପାରିବୁ ?

କହିଲା- ହଁ ହଁ । ଗାଡ଼ିରେ ତ ଯିବା । ଯାଇ ପାରିବିନି କାହିଁକି । କେତେଦିନୁ
ଦିଅଁଙ୍କୁ ଦେଖିନି, ମନଟା ଭାରି ଛଟପଟ ହେଉଛି ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଖିରେ ତାକୁ ଚାହିଁ ରହିଲି କେବଳ ।

ବଡ଼ ଦେଉଳକୁ କିଛି ବାଟ ଥାଏ ଆମକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦେଇ ଦ୍ରାଈତର ଷ୍ଟାଣ୍ଡକୁ
ଗାଡ଼ି ନେଇଗଲା । ଓହ୍ଲାଇବା ପରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନାନୀର ହାତଟା
ମୁଁ ଧରିଲି । କିନ୍ତୁ ମୋ ହାତଟା ଖସେଇ ଦେହୁ ତାର ସେ ସରୁସରୁ ହାତରେ ମୋ
ହାତଟା ସଞ୍ଜୁଆସୀ ଭଳିଆ ଗସି ଧରିଲା । କହିଲା,

- ଦେ ଗଲ-

କିନ୍ତୁ, ହାୟ ଭଗବାନ ! ତା ଗଲିଟା ଜମା ସାଧାରଣ ଗଲି ନଥିଲା । ସେ
ମୋ ହାତକୁ ଭିଡ଼ି ଏତେ ଖର ଗଲୁଥିଲା ଯେ, ତା ପାଦରେ ପାଦ ମିଳାଇ ଗଲିବା
ସକାଶେ ମତେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଦଉଡ଼ିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଗୋଡ଼ ଧୋଇ, ମନ୍ଦିର
ବେଢ଼ାକୁ ପଶି ବାଇଶି ପାହାଚ ଚଢ଼ିଲା । ପଛକୁ ଥରେ ଫେରି ଚାହିଁଥିଲି, ସାଥୁ କେହି
ଆହୁରି ମନ୍ଦିରକୁ ପଶି ନାହାନ୍ତି । ମନ୍ଦିର ବେଢ଼ା ଠାକୁରଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି
ବଡ଼ଠାକୁରଙ୍କ ରତ୍ନବେଦୀ ପାଖ ଉଠି ପାହାଚ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । କହିଲା- ଯା
ସେଉଠୁ ଦିଟା ଟିକଟ କାଟି ଆଣ । ଭିତରକୁ ଦିଅଁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବା ।

ଟିକଟ କାଟି ଆଣିଲି । ଭିତରକୁ ପଶିଲା । ମୋ ହାତଧରି ଠାକୁରଙ୍କ ରତ୍ନବେଦୀ
ଗରିପାଖେ ଘେରେ ବୁଲି ଆସିଲା । ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଆଉ ମାଆ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ
ଅତି ଆପଣାର ଭଳି ଆଦରରେ ଆଉଁସି ପକେଇଲା । ଚାହିଁ ରହିଲା ଦଣ୍ଡେ । ଛଡ଼ା
ଚନ୍ଦନ ଆଣିଲା । ମତେ ଦେଲା । ନିଜେ ପାଟିରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଦେଇ କହିଲା- ଜାଣିଛୁ ?
ଏଇ ରତ୍ନବେଦୀ ତଳେ ଲକ୍ଷେ ଶାଳଗ୍ରାମ ପୋତା ହୋଇଛନ୍ତି-

କିନ୍ତୁ ତାର ଏଇ କଂକାଳସାର ଚେହେରା, ଏଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ଶରୀର, ପୁଣି
ଏଇ ଅଣ୍ଟାଭଙ୍ଗା ନଇଁ ଗଲି ଦେଖି, କଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି ପଣ୍ଡାଏ ଧଣ୍ଡାବାଡ଼ି ଛୁଆଉଁ
ଛୁଆଉଁ ମତେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ- ମାଉସା ! ବୁଢ଼ୀମାଙ୍କୁ ଚଞ୍ଚଳ ଦେଉଳରୁ ଘେନିଯାଅ ।
ହୁଏତ କିଛି ଅଘଟଣ ଘଟିବା ଆଶଙ୍କା ସିଏ କରୁଥିଲେ କି ? ଆମେ ରତ୍ନବେଦୀରେ
ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ସାରି ବାହାରିବା ବେଳେ ଦେଖିଲୁ ମିନି ଟିକିନାନୀ ଆଉ ବେବୀ ଧୀରେ
ସୁସ୍ଥେ ଆହୁରି ଆସୁଛନ୍ତି, ପହଞ୍ଚି ନାହାନ୍ତି । ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ହେଉଛନ୍ତି ।

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୧୭୭

କ୍ୟାନସର ଭଳି ଏଡ଼େ ମାରାତ୍ମକ ରୋଗ ଦେହରେ ବୋହିଲା ପରେ ବି ତାର ମନର ଜୋର, ଦିଅଁ ଦର୍ଶନ ବେଳେ ତାର ଆକୁଳତା, ଆତ୍ମୀୟତା, ତାର ଆଖିଲୁହ, ପୁଣି ତା ଭାଙ୍ଗିଲା ଅଣ୍ଟା ନଇଁଲା ଝଲିର ସେଇ ଅସ୍ବାଭାବିକ କ୍ଷିପ୍ରତା ମୁଁ ଏବେ ବି ଭୁଲିନି । କେତେ ବି ଭୁଲି ପାରିବିନି ।

ତିନି ଏପ୍ରିଲକୁ ଦଶଦିନର ମିଆଦ ନେଇଥିଲେ ତାନ୍ତ୍ରମାନେ, କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁକୁ ମିଛ କରି ଗୁଡ଼ାଏ ଦିନ ବଞ୍ଚିଲା ପରେ ଦିନେ ରାତିରେ ଫୋନ ପାଇଲି- “ଆଜି ନାନୀ ଝଲିଗଲା ।” ମୋ ଜୀବନ ସୌଧର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦମ୍ଭିଲା ସ୍ତମ୍ଭ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ସତେ କି !!

ମୋ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ, ସତେ କି କିଛି ଅଘଟଣ ନ ଘଟିଲା ଭଳି ମୋ ପିଠିରେ ହାତ ଆଉଁସି ବୁଝାଇ ଥିଲା- କାଉଁଟି ମନ ଦୁଃଖ କରୁଛି ? ଯାହା ତୋର ପାଇବାର ଥିଲା ପାଇଲୁ । ଯାହା ଦବାକୁ ଥିଲା ଦେଲୁ । ଘଣ୍ଟାଏ ତତେ ପାଖରୁ ଛାଡ଼ୁ ନଥିଲେ । ଯେ କଣ କରିବା । ଆୟୁଷ-ରେଳଗାଡ଼ିରେ ଦେହଗଦି ଉପରେ ଆମେ ତ ବସିଛୁ । ତାଙ୍କର ଟିକିତ ସରିଗଲା । ଷ୍ଟେସନ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ସେ ତ ଓହ୍ଲାଇଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ତୁ କଣ କରି ପାରିବୁ ? ତୋ ଷ୍ଟେସନ, ମୋ ଷ୍ଟେସନ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଆମେ କି ଓହ୍ଲାଇ ଯିବା । ଚିନ୍ତା କରିବାର କିଛି ନାହିଁ ।

ଚିନ୍ତାର ହୁଏତ କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ବି ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଆଖି ଯୋଛୁଥିଲି । ଉଦ୍‌ଗତ ଅଶ୍ରୁରୋଧ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ହେଉଥିଲା । ପୁଣି, କୌଣସି ମୌଣ୍ଡିଆ ବିପଦ ଆପଦ ବେଳେ, ଅନ୍ୟାୟ ଅବିଚାର ବେଳେ ସେ ଉପଦେଶ ଦଉଥିଲା- ଦିଅଁଙ୍କଠି ନିର୍ଭର ରଖ । ବିଶ୍ବାସ ରଖ । ସବୁ ସେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ବୁଝୁଛନ୍ତି । ଶୁଣି କରୁଛନ୍ତି । ଭଲ-ମନ୍ଦ ସବୁ କର୍ମର ଫଳ ଏ ମଣିଷକୁ ଏଇ ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ଯୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି !!!

ଏବେ ବି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ସେ ତ ମାଇନର ବି ପାଣ୍ଟ କରି ନଥିଲା । ଏତେ ଅନବତୀ ବୁଦ୍ଧିମତୀ ଭଳି କଥାସବୁ ଶିଖିଲା କୋଉଠୁ ? ? ଠାକୁରଙ୍କଠି ଏଡ଼େବଡ଼ ଆଶ୍ରେ ବିଶ୍ବାସ ତାର ଜନ୍ମିଲା କେମିତି ? ? କେଜାଣି !!!

ବାଲ୍ୟସ୍ମୃତି : ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ନୀଳିମା ମିଶ୍ର

ନେଲି, ନୀଳିମା ମିଶ୍ର ।

ଏଇ ଛୋଟିଆ ନାଆଁଟି ସାଥରେ ପିଲାଦିନର ସେଇ ହଜିଲା ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ା ଦିନେ
ଅନ୍ତର ତଳୁ ଏମିତି ଉଛ୍ଛାସ ଚୋଲିବ, କେବେ ବି ଭାବିନି । ଭାବି ପାରିନି । ଏକା
ସ୍କୁଲରେ, ଏକା କ୍ଲବରେ, ଏକା ବେଞ୍ଚରେ ବସି ଏକଦା ପାଠ ପଢୁଥିଲେ ବି କାହା
ଜୀବନର କୁଆଡ଼େ ଗତି କିଏ କହିବ ?

କବିଙ୍କ ଭାଷାରେ, ଗୋଟିଏ କାଠରୁ-

ଆଶାବାଢ଼ି ଅବା ଖଣ୍ଡିଏ ଆସନ,

ଆନ ଜଳୁଥା ବୁଲୁଁ ସମାନ ।।

ସବୁ ଭାଗ୍ୟର ଖେଳ । ଠାକୁରଙ୍କର ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ । ଠାକୁରେ ନେଲିକୁ
ଆପଣା କୋଡ଼କୁ ଉଠାଇ ନେବାର ବର୍ଷେ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ସିଏ ଭାଗ୍ୟବତୀ ।
ପୁଣ୍ୟବତୀ ।। ତୁଟି ସିନ୍ଦୂର ପିନ୍ଧି, ଅହ୍ୟ ଡିଙ୍ଗୁରା ବଜାଇ, ଖଇ କଉଡ଼ି ଭିଣାଇ,
ସ୍ବାମୀ ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ଆଖି ଆଗରେ ବସାଇ, ଲୁଚକାଳି ଖେଳିଲା ଭଳିଆ ବିଦାୟ
ଘେନିଗଲା । ଆଉ ମୁଁ ? କେବେ ଯେ ଠାକୁରେ ଦୟା କରିବେ, ମତେ ନେବେ,
କଣ ନିଜେ ମୁଁ ଜାଣେ ।। ତାର ମୃତ୍ୟୁ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ, ଅଭୁଲା ଭସାଭସା
ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ା ଅପୂର୍ବ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ବୁକୁ ତଳେ ରକ୍ତ ସଲବଳ ଧକ୍ଧକ
କରୁଥିବା ତାଜା କ୍ଷତ ସତେ କି ।। ଏତେ ବର୍ଷ ପରେ ବି ମୁଁ ଭୁଲି ପାରୁନି । ନିଜକୁ

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିରୁ ସୁରୁଦ୍ଧି ।। ୧୭୯

ବୁଝାଇ ପାରୁନି । ଆଖିର ଲୁହ ମନ୍ଦର କୋହ ଗୋଳେଇ ସେଇ ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ାକୁ
ଆଉତେଇ ଝଲିଛି । କଲମ ମୁନରେ ବାଡ଼ି ବସୁଛି । ନିଜର ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ମନର-
ଓଜନ ଉଣା କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ଚଳେଇଛି ।

ନେଲିର ଜେଜେବାପା ଆମ ବଡ଼ ଜେଠେଇଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରୁ ଆମର ଅଜା ଥିଲେ ।
ତାଙ୍କର କଟକ-ଋଦ୍ଧିନୀଚୌକସ୍ଥିତ ଘରକୁ ପିଲାବେଳେ ବୋଉ ସାଙ୍ଗେ ପ୍ରାୟ ବୁଲିବାକୁ
ଯାଉଥିଲୁ । ଅଜା-ଆଇ, ମାମୁ-ମାଜିଁ ସମସ୍ତେ ମୋ ବୋଉକୁ ବହୁତ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ।
ବୋଉ ଚଉକି ଖଣ୍ଡକରେ ବସି ଅଜାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗପ କରୁଥିଲେ । ମାଳନାନୀ
ହୀରାମାଜିଙ୍କ (ନେଲିର ମାଆ) ବଡ଼ଝିଅ ଲୁଲିନାନୀ ସାଙ୍ଗେ ଓ ମୁଁ କୁଲି, ନେଲିଙ୍କ
ସାଙ୍ଗେ ଖେଳିବାକୁ ଉପର ମହଙ୍ଗାକୁ ଉଠି ଯାଉଥିଲୁ । ସାନ ଭାଇଟା ବୋଉ କଡ଼ରେ
ଲେଟ୍‌କି ରହୁଥିଲା । ଉପରେ ଆମେ ଖେଳୁଥିବା ଘରଟାରେ ବହୁତ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ଥିଲା ।
ବଡ଼ିଆ ଦରି ବିଛା ହୋଇଥିଲା । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଗୁରୁ ଆସି ସେମାନଙ୍କୁ ଗୀତ
ଶିଖାଉଥିଲେ । ଆମ ଘରକୁ ଆମମାନଙ୍କୁ ଗୀତ ଶିଖାଇବାକୁ ଗୁରୁ ଏଡ଼ପେହ ଦ୍ଵିପାଠୀ
ଆସୁଥିଲେ । ଗୀତ କୋଳିବା ଶିଖିବା ସେ ବେଳର ଝିଅମାନଙ୍କ ସମାଜ-ଚଳଣି
ଥିଲା । ସେଇ ଖେଳ ଭିତରୁ ମାଜିଁଙ୍କର ଖଞ୍ଜା ବାରିକାଣୀ ଆମମାନଙ୍କୁ ଡାକିନେଇ
ଜଣ ଜଣ କରି ଅଳତା ଲଗାଇ ଦେଉଥିଲା । ପୂଜା ପର୍ବରେ ଅଜାଙ୍କ ଘରେ କ୍ଷୀରିପିଠା,
ବୁଦିଆ ଜିଲାପି, ରସଗୋଲା ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ମିଠାରେ ହାଣ୍ଡି ହଣ୍ଡା ନନ୍ଦିଆ ପରାତ
ତଳାଚଳା ସବୁ ଭରି ଉଠୁଥିଲା । ଋକର ମେଳାମେଳା, ଋକରାଣୀଟିଏ ଆଇଙ୍କର
ଗୋଡ଼ ଘଷୁଥିଲା । ଆଉ ଜଣେ ଖାସ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପାନ ଭାଙ୍ଗୁଥିଲା । ଅଜାଘରେ
ଖୁଆପିଆ ସାରି, ମଜାମାରି, ଆମରି ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିରେ ଆମେ ଘରକୁ ବାହୁଡୁଥିଲୁ ।
ମାଧବ ଅଜା (ନେଲିର ଜେଜେବାପା) ସରକାରଙ୍କର ଜଣେ ପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ତଥା
ଇଂରେଜଙ୍କର ଖାସ ପାଖଲୋକ ଥିଲେ । ସଚ୍ଚିମାମୁ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ଋକିରୀ କରୁଥିଲେ ।
କାହିଁକି କେବେ ମନେ ପଡୁନି, କିନ୍ତୁ ମନେ ପଡୁଛି, ଏକଦା ମାଧବ ଅଜା ଓ
ମହାମୁରାବୀଙ୍କ ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ଘମାଘୋଟ ଭୋଟ ଲଢ଼େଇ ହୋଇଥିଲା । ବୋଉ
ଅଜାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଭୋଟ ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନିର୍ବାଚନଟା କୋଉଥିଲା ସେଇକଥାଟା
ବି ମୋର ମନେ ପଡୁନାହିଁ । ଆମ ହୀରାମାଜିଁ ବହୁତ ସୁନ୍ଦରୀ ତଥା ଗୁଣବତୀ
ଥିଲେ । ଅତିଥି ଅଭ୍ୟାଗତ ଚର୍ଚ୍ଚା ଛଡ଼ା, ଝୋଟି ଦ୍ଵିତୀ ମୁରୁଜ ପକାଇବାରେ, ପୁଣି

ସିଲେଇ କରିବାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦକ୍ଷା ଥିଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ସାଇବାଣୀ ଗଉଁସର ପନ୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ଗାଉନ ବନେଇ ଦେଇଥିଲେ । ମାଉଁଙ୍କ ବାପା ସେକାଳରେ ବିଳାତ (ଲଣ୍ଠନ) ଯାଇଥିଲେ । ସମୁଦ୍ର ପଥରେ ଫେରିବା ବାଟରେ ଜାହାଜ ଡୁବି ଯିବାରୁ ଏକମାତ୍ର ଜନ୍ୟା ମାଉଁଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ । ଜନ୍ୟା ସନ୍ତାନ ହୋଇଥିବାରୁ ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ ଧନବାନ୍ ପିତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଉତ୍ତରାଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା କାଣି-କଉଡ଼ିଟିଏ ବି ପାଇ ପାରି ନଥିଲେ ।

X X X X X

ଉଣେଇଶି ଶହ ଅଶ୍ଵଲିଖି ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସ । ନନା ଆମକୁ ରେଭେନ୍ସା ଗାର୍ଲ ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ନେଇଥିଲେ । ମୁଁ ଚତୁର୍ଥ, ଟିକିନାନୀ ଷଷ୍ଠରେ ବସିଲୁ । ମାଳନାନୀ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲା । ତାର ବିଭାଘର ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ମାତ୍ର ପିଲାକନ୍ୟା, ଶାଶୁଘରକୁ ଯାଇ ନଥିଲା ।

ନନା ପଚାରିଲେ, - ତୁ ପଢ଼ିବୁ ?

ତା ମୁହଁଟା ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଚୁଙ୍ଗାରି ହେଁ ଭରିଲା । କିନ୍ତୁ ବନ୍ଧାହେବା ପରୀକ୍ଷାରେ ବସିଲା ବେଳକୁ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟା ହେଲା । ନାଆଁ ଲେଖାର ଅନ୍ତିମ ତାରିଖ ଆହୁରି ଦଶଦିନ ବାକି ଥିଲା । ଟିକିନାନୀ (ତା ସାନ ଭଉଣୀ) ସାଙ୍ଗରେ ବସାଇବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ାଇ ନେଲେ ଓ ଆଠଦିନ ପରେ ପୁଣି ଆଣି ପରୀକ୍ଷାରେ ବସାଇଲେ । ସେ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ବନ୍ଧା ହେଲା । ସେ ପଢ଼ିବାକୁ ବହୁତ ଭଲ ପାଉଥିଲା । ପାଠ ପଢ଼ୁ ନଥିବା ବେଳେ ବି ଅଧରାତିରୁ ଉଠି, ଆମକୁ ଉଠାଇ ପଢ଼ିବାକୁ ବସାଉଥିଲା । ଆମକୁ ଅଙ୍କ ନ ଆସିଲେ, ଧାରା ବତେଇ ଦେଲେ ଯେତେ କଠିନ ହେଲେ ବି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଙ୍କଟିକୁ ଅବଲୀଳା କ୍ରମେ ଆମକୁ ସେ ଅତି ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ ବୁଝାଇ ଦେଇ ପାରୁଥିଲା । ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀ ଛମାସିଆ ପରୀକ୍ଷାରେ, ଅଙ୍କରେ ଶୂନ୍ୟ ରଖିଲେ ବି ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଅଙ୍କରେ ଶତକଡ଼ା ଶହେ ନମ୍ବର ରଖି କ୍ଲାସ୍‌ରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଭିଯାନ କରି ପାଶ କରିଥିଲା । ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିଲେ ପ୍ରଭାତନଳିନୀ ଦାସ । କିନ୍ତୁ ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆଉ ସେ ପଢ଼ି ପାରି ନଥିଲା । ତାକୁ ତା ଶାଶୁଘର ଗାଆଁକୁ ବିଶ୍ଵନାଥପୁରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । କେବଳ

ଝିଅ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହେବାଟା ତାର ଏକମାତ୍ର ଅପରାଧ ଥିଲା । ଯାହା ଫଳରେ ଏତେ କୃତିତ୍ୱ ଦେଖାଇବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଆଉ ଅଧିକ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ତାକୁ ମିଳି ନଥିଲା ।

ସେଇ ଜାନ୍ତୁଆରୀ ମାସ । ସେଦିନର ତାରିଖ ଆଜି ଆଉ ମନେ ନାହିଁ । ଆମ କ୍ଲାସକୁ ଯୋଡ଼ିଏ ନୂଆଝିଅ ନାଆଁ ଲେଖାଇବାକୁ ଆସିଲେ । ସେମାନେ ହେଲେ ଆମ ଜୁଲି ଆଉ ନେଲି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ମୋ ମନଟା ନାଚି ଉଠିଲା । ଆଗରୁ, ବେଳେ ଅଧେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଅଥବା ସେମାନେ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ ଦେଖା ହେଉଥିଲା । ଏବେ ନିତି ଦେଖା ହେବ, ନିତି ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ପାରିବା, ଏଣୁ ଏ ଆନନ୍ଦ ।

ସେତେବେଳେ ଶୈଳ-ମାସିମା କି ମଣି-ମାସିମା କିଏ ଆମ କ୍ଲାସ ଚିତର ଥିଲେ ଠିକ୍ ହେତୁରେ ଆସୁନି । କିନ୍ତୁ ହେତୁରେ ଅଛି ମିସ୍ ଖାନ୍ ନାମ୍ନା ଜଣେ ସ୍ମାର୍ଟ ଓ ସୁନ୍ଦରୀ ମହିଳା ଆମକୁ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ାଉଥିଲେ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତା ଏଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଏସରସ୍ୱତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଆମକୁ ହିନ୍ଦି ପଢ଼ାଉଥିଲେ । ପଢ଼ା ସାଙ୍ଗରେ ଆମର ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀର କ୍ଲାସ ସିଲେଇ ଥିଲା ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କ ଫୁକ । ସେତେବେଳର ସାଙ୍ଗମାନେ ଥିଲେ ନର୍ମଦା, ନନ୍ଦିନୀ (ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ) ନାଲିମା, ମଞ୍ଜୁ, ପ୍ରତିମା, କାଞ୍ଚନ, ଇନ୍ଦୁ, ଶାନ୍ତି, ପ୍ରମିଳା ହେରିକା । କିଏ କୁଆଡ଼େ ହଜି ଗଲେଣି । ତଥାପି ସେମାନଙ୍କ ସେଇ ସ୍ନେହବୋଲା କଅଁଳ ଛନଛନ ମୁହଁଗୁଡ଼ିକ ଭୁବି ଯାଇଥିବା ସମୟ-ସମୁଦ୍ରରୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତୁକି ଉଠି ବେଳେ ବେଳେ ମତେ ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି । ସେ ବେଳରେ ସେଇ ସ୍କୁଲ ଯାହାତରେ ଗାର ଟାଣି ଟଟା ଖେଳିବା, ବେଳେବେଳେ ସ୍କୁଲପଡ଼ିଆରେ ବସି ଗପ ମାରିବା, ପୁଣି ଡୁଡୁ, ଝେରଝେର, ବୋହୂଝେରୀ ଖେଳିବା ସେତେବେଳର ସ୍କୁଲ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅଙ୍ଗ ବନି ଯାଇଥିଲା । ତା ଛଡ଼ା ଖେଳଛୁଟିରେ ଦୁଇ ପଇସାରେ (ଏକଟଙ୍କା-ଚଉଷଠି ପଇସା) ଦୁଇଟି ପୁରି ସାଙ୍ଗରେ ତରକାରୀ, ଅଥବା ଝରି ପଇସାରେ ପୁରୀ ତରକାରୀ ସାଙ୍ଗକୁ ଗୋଟିଏ ରସଗୋଲା ଖାଇବା ପ୍ରାୟ ନିତିଦିନର ଘଟଣା ଥିଲା । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦିନ ଥିଲା ସେତେବେଳେ । ।

ଏଇ ସମୟରେ ମୋ ବୋଉର ଇଉଚ୍ଚସ କ୍ୟାନସର ଧରା ପଡ଼ିଲା । ଡକ୍ଟର ବୀଣା ଦେଇ ବାରମ୍ବାର ଆମ ଘରକୁ ଯିବା ଆସିବା କଲେ । ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ଚାଲିଲା ।

ଅବସ୍ଥା ବେଳୁବେଳ ଗୁରୁତର ଆଡ଼କୁ ଗଲା । ତାର କଷ୍ଟ ଉପଶମ ପାଇଁ ଆମେ ମଣ୍ଡୁରାବତୀ ଧରି ଅଷ୍ଟା ମାଡ଼ି ଚାଲୁଥିଲୁ । ଶେଷକୁ ସେ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଗଲେ । ଡାକ୍ତର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ରାୟ ଅପରେସନ କଲେ । ମାତ୍ର ଦୁଇ ଦିନରେ ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ଦେ ଚାଲିଗଲା । ଏ ସବୁ କେମିତି ଅଭିନବ ଘଟିଗଲା । ଘରଟା ସାଙ୍ଗକୁ ଜୀବନଟା ବି କେମିତି ଶୂନ୍ୟ ଜଣାଗଲା । ନନା କଲେଜରୁ ଫେରି କମ୍ବଳ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ ଶୋଇ ଶୋଇ କନ୍ଦୁଥିଲେ । ନିଜ ଦୁଃଖର ଅନ୍ତ ନଥିଲା । ତଥାପି ଆସି ତାଙ୍କ ପିଠିକୁ ଆଉଜି ବସୁଥିଲି । କମ୍ବଳ ଉପରେ ମୋର ଛୋଟିଆ ହାତଟାରେ ଆଉଁସି ଦେଉଥିଲି । ସତେ କି ମୁଁ ତାଙ୍କର ଛୋଟିଆ ମାଆଟାଏ । । ସାନଭାଇଟା ବୋଉର ଭାରି ଲେହେଟିଆ ଥିଲା । ମୋର ଛୋଟିଆ ହୃଦୟଟାର ସକଳ ମମତା ଅଜାଡ଼ି ତାର ମାତୃ-ଅଭାବଭରଣାର ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲି । ତିନି ବର୍ଷ ବୟସର ସାନ ଭଉଣୀଟାକୁ ମାଳିନୀ ସମ୍ଭାଳୁ ଥିଲା । ସେତିକି ବେଳେ, ନନାଙ୍କର, ଶିବର ଓ ଘରର ଅସୁବିଧା ଜଣାଇ ଲୁଚିଲୁଚି ବୋଉ ପାଖକୁ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଚିଠି ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । ତା ଛଡ଼ା, ଶୁଦ୍ଧିଘର ବେଳେ ଯାତ୍ରାରେ ଦେଖୁଥିବା ମାଆ-ଛେଉଣି-ରାଜାପୁଅର କାନ୍ଦଣା ଅନୁକରଣରେ ଗୀତ ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । କାନ୍ଦୁରେ ଟଙ୍କା ଯାଇଥିବା ବୋଉର ମଶାଣିରେ ଉଠିଥିବା ଫଟୋ ଦେହରେ ଛୁଆଁଇ ଝରକାବାଟେ ଗଲେଇ ଦେଉଥିଲି । ମୋ ବିଶ୍ୱାସରେ, ବିରାଟରେ ସେ ଚିଠି ସବୁ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଉଥିଲା ଓ ମୋ ବୋଉ ପାଉଥିଲା । କିଛି ଲେଖି ପାରି ନଥିବା ଦିନଗୁଡ଼ା ମୋର ଭାରି ଅସୁସ୍ଥିରେ କଟୁଥିଲା । ଓର ଉଣୁଥିଲି, ସବୁରି ଉହାଡ଼ରେ କେମିତି କେତେଧାଡ଼ି ଲେଖି ପାରିବି । ଏଇ କାର୍ଯ୍ୟ ମୋର ଏକାନ୍ତ ଗୋପନୀୟ ଥିଲା ।

ସେଦିନ, ଗାଆଁରେ ଥିଲୁ । ବୋଉ ଶୁଦ୍ଧିଘର ପରର ଘଟଣା ସେଇଟା । ସାନଭାଇ ଶିବ, ମୁଁ ମିଶି ଗୋଟିଏ ଶଗଡ଼ ଉପରେ ଚଢ଼ି ଖେଳୁଥିଲୁ । କଡ଼ ଦେଇ ଯାଉଥିବା ବାଟୁଆରୀ ଦି ଚାରି ଜଣରୁ କେହି ଗୋଟେ ମନ୍ତବ୍ୟ କାଟିଲା- ଆହା ! ଏଡ଼େ ଟିକି ଟିକି ପିଲାଗୁଡ଼ା ଛାଡ଼ି ମାଆଟା ମରିଗଲା !!

ଭାଇଟା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମୋ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସିଲା । ଅଭିଯୋଗ କଣ୍ଠରେ କହିଲା- ଆମେ ତ ଖେଳୁଥିଲୁ । ଏମାନେ କାହିଁକି ବୋଉ କଥା ମନେ ପକେଇ ଦେଇଗଲେ କହିଲୁ । ଭାରି ଭୋକ ହେଲାଣି । ଚାଲ କୁନ୍ନାନ୍ କାନ୍ଦିବା-

ନୂଆ ଘର ତିଆରି ବେଳେ, ବାରି ପିଣ୍ଡାରେ, ଆମେ ଖେଳିବାକୁ, ଋଷି ପାଞ୍ଚ
 ଫୁଟ ଲମ୍ବ ଓସାର ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ଦୁଆର ଓ ଦୁଇ କଡ଼ କାନ୍ଥରେ ଋଷିକ୍ଷେ ଦିଋଷିକ୍ଷେର
 ଛୋଟ ଦିଟା ଜଳାମୁଣ୍ଡି ଥିଲା । ଆମର ଏ ଛୋଟ ଘର ତୋଳା ଗାଆଁର ଆମରି
 ବୟସର ଆମର ସାଙ୍ଗମାନେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ନନାଙ୍କଠୁ ଆଣି, ପିଲାଙ୍କୁ
 ଋଷିପଇସା କାହାକୁ ବା ଦୁଇପଇସା ମଜୁରି ଦେଇଥିଲି । ଆପଣା ପରିଶ୍ରମର ପହିଲି
 ରୋଜଗାରରେ ସେମାନେ ବହୁତ ଖୁସି ହେଉଥିଲେ । ଭାଇ ଭଉଣୀ ଦୁହେଁ ହାତ
 ଧରାଧରି ହୋଇ ନଇଁ ନଇଁ ସେ ଖେଳଘରେ ପଶିଲୁ । ଜାକିକୁକି ହୋଇ ବସିଲୁ ।
 ବୋଉକୁ ମନେ ପକେଇ ପକେଇ କାନ୍ଦିବା ଆରମ୍ଭ କଲୁ । କାନ୍ଦିଲୁ । କେତେ ସମୟ
 କାନ୍ଦିଲୁ ତାର ହିସାବ ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ସଂବିତ୍ ଫେରି ପାଇଲି । ଭାଇଟା ମତେ ଆଉଜି
 ଅସହାୟ ଭଳିଆ ବିକଳ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଛି । ଧକେଇ ଧକେଇ ହିକ୍କା ଉଠୁଛି । ଆଖି
 ଫୁଲି ଗଲାଣି । ସାର୍ଗର ଆଗଟା ଲୁହରେ ତିକ୍ତି ଗଲାଣି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ହତାଶ ହୋଇ
 କାନ୍ଦୁଥିଲି । ଆଖିଭର୍ତ୍ତି ଲୁହ ଥିଲା । ପାପୁଲି ପଛରେ ପୋଛି ନେଲି । ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି
 ନେବାର ଚେଷ୍ଟା କଲି । ଛୋଟିଆ ହୃଦୟଟାରେ ଏତେ ଦୁଃଖ ସମ୍ଭାଳି ପଡ଼ୁ ନଥିଲା ।
 ଛାତିଟା ଫାଟିଯିବା ପରି କଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା । ଭାଇଟାକୁ ପାଖକୁ ଭିଡ଼ି ଆଣିଲି । ମୋ
 ଫୁକଟାରେ ତାର ଆଖି ନାକ ମୁହଁ ପୋଛି ଦେଲି । ସେ କାନ୍ଦିଲା କଣ୍ଠରେ ବୁଝେଇବାକୁ
 ଲାଗିଲି- ମୋ ଭାଇଟା ! ମୋ ସୁନା ଭାଇଟା ! ! କାନ୍ଦନା । ବ୍ୟଥା ଆଉ ଆସିବନି ।
 ଯାହା କହିବୁ ମତେ କହ । ମୁଁ ଅଛି । ଭୋକ କଲାଣି ପରା ? ଋଲ ଖାଇବା ଋଲ ।

ଏବେ ଭାବି ବସିଲେ ସେଇ “ଋଲ କୁନ୍ନାନା କାନ୍ଦିବା” କଥାଟା କେଡ଼େ
 ହାସ୍ୟକର ଲାଗେ । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ସେଇଟା କେଡ଼େ ବାସ୍ତବ ଥିଲା ! !

ଶୁଦ୍ଧଘର ପରେ ପୁଣି କଟକ ଫେରି ଆସିଲୁ । ସ୍କୁଲ ଗଲି । ଅନୁଭବ କଲି
 ମୋ ପ୍ରତି ସମ୍ପୃକ୍ତଙ୍କର କେମିତି ଗୋଟେ ଦୟାଦୟା ଭାବ । ସେଦିନ ସ୍କୁଲର ଲମ୍ବା
 ପିଣ୍ଡାଟାରେ ଯାଉଛି, ବିପରୀତ ଦିଗରୁ ହେଡ଼ମିଷ୍ଟ୍ରେସ୍ ମିସ୍ ହାଜରା ଆସୁଥିଲେ । ଠିଆ
 ହେଲି । ନମସ୍କାର କଲି । ସେ ମଧ୍ୟ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମୋ ଓଠରେ ହାତମାରି,
 ପିଠି ଆପୁଡ଼େଇ ହୁଏତ ଗେଲ କଲେ, ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲେ । କିଛି କଥା ସେ କହି
 ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋ ଆଖି ଦୁଇଟା ଲୁହରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲା । ମୁଣ୍ଡପୋତି ସେମିତି

ଠିଆ ହୋଇଥିଲି । ଦଣ୍ଡକରେ ସିଏ ଖୁଲିଗଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ କ୍ଲବକୁ ଗଲି । କିନ୍ତୁ ଏଇଟା କଣ ତାଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି ସୂଚକ ସମବେଦନା ଥିଲା । ବୋଉ ମରିବା କଥା କଣ ସିଏ ଜାଣିଥିଲେ । ଗୁରୁ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ଆନ୍ତରିକତା ଆସିଲା କୁଆଡୁ ? ?

ସେତେବେଳେ, ମ୍ୟାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ପୂର୍ବରୁ ସତରଙ୍ଗ (ଫାଷ୍ଟ ଏଣ୍ଡ଼) ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା କ୍ଲବରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଆମ କ୍ଲବ ଅର୍ଥାତ୍ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀର ଦୁଇ ତିନିଟା ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ଡକରା ପଡୁଥିଲା । ମଣିଷା ଉପରେ ଶୋଇବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ତାଙ୍କର ଚର୍ଚ୍ଚିତାମାନେ ବଡ଼କ୍ଲବ ପିଲାଏ, ହାତଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଲେ ତତ୍ତ୍ଵଶାସ୍ତ୍ର କେମିତି ସ୍କୁଲ ପଢ଼ା ଅଥବା ବାଉଁଶ ବତା ସାହାଯ୍ୟରେ ବ୍ୟାଣ୍ଡେଜ କରିବେ ଶିଖୁଥିଲୁ । ସେଦିନ ସେମିତି ଡକରା ପାଇ ନନ୍ଦିନୀ କି ନର୍ମଦା କାହା ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲି । ଯାଇ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡିଥିବା ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସିଥିଲୁ । ଯେତେବେଳେ ମଣିଷା ଉପରେ ଆସି ଶୋଇବାକୁ କୁହାଗଲା, ନଗୁଣି ପାରିବା ଭଲିଆ ସେମିତି ମୁଣ୍ଡପୋତି ବସି ରହିଲି । ଉଠିଲିନି । ବଡ଼କ୍ଲବ ଝିଅଟିଏ ପାଖକୁ ଆସି ମୋ ଓଠରେ ହାତ ମାରିଲେ, ପଚାରିଲେ- କଣ ହେଲା ? ଏଁ ? ? ଦେହ ଭଲ ଲାଗୁନି ? ତଥାପି କିଛି କହିଲିନି । ସେମିତି ମୁଣ୍ଡପୋତି ବସି ରହିଥିଲି । ଝିଅଟି ହୁଏ ତ ଦୟାକୁ । କହିଲେ- ତାକୁ ଆଜି ଭଲ ଲାଗୁନି । ସିଏ ଆଉ । ଅନ୍ୟ ସାଙ୍ଗ ଝିଅଟି ମଣିଷାରେ ଶୋଇବାରେ ସେମାନେ ସେବା ଶିକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ଓ ସାରିଥିଲେ ।

ସବୁଦିନ ଭଲି ନ ଶୋଇ ପାରିବାର ସେଦିନ ଗୋଟିଏ ଗୁରୁତର କାରଣ ଥିଲା । ବୋଉ ଥିବା ବେଳରୁ ଆମଘରେ ଆମ ଧୋବା ବାହାଲ ଥିଲା । ଯେତେ ଲୁଗା ନେଲେ ବି ତାର ମାସକୁ ଦରମା ଛଅଟଙ୍କା । ଆପେ ମଲିଆ ଲୁଗା ଖୋଜି ଲୋଡ଼ି ଗଣି ଗୁନ୍ତି ନେଇଯିବା ଦେଇଯିବା ତାର କାମ । ସେଦିନ ବି ସକାଳୁ ସେ ଆମର ଲୁଗାପଟା ନେଇ ଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ଗାଧୋଇ ସାରି ଖୋଜିବା ବେଳକୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ ପ୍ୟାଞ୍ଚ ନାହିଁ । ବେଳ ହୋଇଗଲାଣି । ସ୍କୁଲ ବସ୍ ଆସିଯିବ । କିନ୍ତୁ କଣ ଆଉ କରାଯାଏ । ବୋଉ ନାହିଁ । ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ନାହିଁ ? ଗାଆଁରେ ଥିଲାବେଳେ ନନା ବେଳେବେଳେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଆମେ ବି ସାଙ୍ଗରେ ଯାଉଁ । ନନା ହେରିକାଙ୍କୁ ଆଠଶା ଟଙ୍କେ ବିଦାକି ମିଳୁଥିବା ସୁଳେ ଆମକୁ ଅଣାଏ ଦୁଇଅଣା ବିଦାକି ମିଳିଥାଏ । ସେତିକି ବେଳେ କୋଉଠୁ କେଜାଣି, ଛୋଟ ଆଟିକାରେ ସିଧା

ସାଙ୍ଗରେ କରିଆ ଗାମୁଛା ଖଣ୍ଡେ ମିଳିଥିଲା । ତାକୁହିଁ ଆଣିଥିଲି । କାଣିଆକଛା ମାରି
 ଫୁଲ୍ ତଳେ ପିନ୍ଧି ପକାଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମଣିଶାରେ ଶୋଇଲେ, କାଳେ କାହା ନଜର
 ମୋର ପିନ୍ଧା ନାଲି କରିଆ ଗାମୁଛା ଉପରେ ପଡ଼ିଯିବ, ଜାଣିଦେବେ ମୁଁ କରିଆ
 ପିନ୍ଧିଛି ବୋଲି, ଏଣୁ ମୁଁ ମଣିଶାରେ ଶୋଇବାକୁ ଏକାନ୍ତ ନାରାଜ ଥିଲି । ଯେତେ
 ଡାକିଲେ ବି ଠାଆରୁ ଚଳି ନଥିଲି । ରୁପ୍ ରହିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ମୋର
 ସେତେବେଳର ସେଇ ଦୁଃଖ କିଏ ସେ ବୁଝିବ । କାହାକୁ କହିବି ? ? ବଡ଼ କ୍ଲ୍ୟସ
 ପିଲାଙ୍କ ପ୍ରାଥମିକ ସେବା ଶିକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ ସରିବା ଯାକେ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ସେମିତି
 ମୁଣ୍ଡପୋତି ମୁହିଁ ଶୁଖେଇ ବସିଥିଲି । ସରିବାରେ, ସାଙ୍ଗ ସାଙ୍ଗେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସିଡ଼ି
 ବୋହି ନିଜ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଥିଲି ।

କେବଳ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀଟି ମୁଁ ରେଭେନ୍ସା ବାଳିକା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ିଥିଲି ।
 ତାପରେ ବୋଉ ମରିଗଲା । ମାଳନାନୀ ଶାଶୁଘରକୁ ଗଲା । ଟିକିନାନୀର ବିଭାଘର
 ଠିକଣା ହୋଇ ଗଲାଣି । ପୁଣି ସାନଭାଇ ଚତୁର୍ଥରେ ବସିବ । ଏଣୁ ମତେ ପୁଣି
 ରାଣୀହାଟ ସ୍କୁଲରେ ପଞ୍ଚମଶ୍ରେଣୀରେ ନାଆଁ ଲେଖାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଗାର୍ଲସ୍କୁଲରୁ
 ଟି.ସି. ଆସିଗଲା । ମୁଁ ମୋ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ବସିଲି । କିନ୍ତୁ ଶିବ ଗୋଟିଏ କ୍ଲ୍ୟସ
 ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ସେଦିନ ଆମର ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଥାଏ, ଛମାସିଆ ଅଙ୍କରେ
 ମୋର ଭଲ ନମ୍ବର ରହେ । ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି, ପୂଜାରୀ ବାଡ଼ିଦେଲେ, ପୁରି ତରକାରୀ
 ଖାଉଥିଲୁ । ଭାଇନା ଆସି ସାନଭାଇକୁ ପଛରିଲେ,

- କିରେ ! ଅଙ୍କରେ କେତେ ରଖୁଛୁ ?

ସେ ମୁଣ୍ଡପୋତି ଖାଉଥିଲା । କିଛି କହିଲାନି । ପକ୍ସ ବଦମାସଟାଏ ଥିଲି ମୁଁ ।
 ସେ ଯେ ଅଙ୍କରେ ଶୂନ ରଖୁଛି ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି । ଝୋଳ ତରକାରିରୁ ଝେପାଛଡ଼ା ଗୋଲ
 ଆଳୁଟିଏ କାଢ଼ି ଭାଇନାଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଦେଲି । ସାନଭାଇଟା ଆଉ ଖାଇଲାନି । ଉଠି
 ପଡ଼ିଲା । କାନ୍ଦିଲା । ଭାଇନା ମତେ ଗାଳିଦେଲେ । ତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଡାକିନେଲେ ।
 କଣ ବୁଝାଇଲେ କେଜାଣି ! ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ! ତା ପରେ ଥରଟିଏ ଛାଡ଼ି ସବୁବେଳେ ସେ
 ଶ୍ରେଣୀରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ଆସିଛି । ଅଙ୍କରେ ଶତକଡ଼ା ଶହେ ରଖୁଛି ।
 ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସୁନାମେଡ଼େଲ ହାସଲ କରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଛାତ୍ର ବନି ଯାଇଛି । ପଢ଼ା

ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣାର ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ଥାନ ବଜାୟ ରଖିବି । ନନା ଭାଇନାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏ ଭାଇଟା କଣ ଉଣା ଗର୍ବର ?

ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ପରେ ପୁଣି ମୋର ବସ୍ତାନିରେ ଡୋରି ବନ୍ଧା, ହୋଇଗଲା । ମାଳନାନୀ ତା ଶାଶୁଘରେ । ଚିକିନାନୀ ବିଭାଘର ହେବ । ମୋର ମଧ୍ୟ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପଡ଼ିଲାଣି । ମତେ ଆଉ ସ୍କୁଲ ଯିବାକୁ କେହି କହିଲେନି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଆଉ ସ୍କୁଲ ଗଲିନି । ଇଣ୍ଡେ ଆଉ ଏକପ୍ରକାର ଜୀବନ । ସ୍କୁଲ ଯାଏନି ସିନା, ମୋ ରୁମ୍‌ରେ ଖଟ ପାଖରେ ଥିବା ଆକରେ, ମୋର କ୍ଲବବହି ଛଡ଼ା ଅନେକ ଅନ୍ୟ ବହି ଠୁଳ କରି ରଖିଥାଏ । ପିଲାଦିନର ନିତି ବୋଉ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖିବା ଅଭ୍ୟାସଟା ଏବେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନାନା ଲେଖିବାକୁ ସଂତରି ଗଲାଣି । ପ୍ରାୟ ଲେଖେ । ବର୍ଷେ ଦିବର୍ଷ ବେକାର ବୁଲିବା ପରେ ଆମ ଘର ପାଖକୁ ଆସିଲେ ପ୍ରଫେସର ଘନଶ୍ୟାମ ଦାଶ । ତାଙ୍କ ବଡ଼ଝିଅ ବେବୀ (ମନୋରମା) ଓ ମୁଁ ବହୁତ ସାଙ୍ଗ ହୋଇଗଲୁ । କୁଆଁର ପୁନେଇ ଦିନ ମିଠା ଖୁଆଖୋଇ ହୋଇ Sweet ବସିଗଲୁ । ବସ୍ ଆସେ, ସେ ପ୍ରତିଦିନ ଗାର୍ଲ ସ୍କୁଲକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଯାଏ । ମୋର ଭାରି ମନ ହୁଏ । ମୁଁ ବି ସ୍କୁଲ ଯାଆନ୍ତି, ପଢ଼ନ୍ତି । ସେଦିନ ନନା ଶିବକୁ ଅଙ୍କ ବୁଝାଉଥିଲେ । କବାଟ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲି, ହଜମ କରୁଥିଲି । ନନାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ମୁଁ ଦେଇଦେଲି । ନନା ମୋତେ ଝୁହୁଲେ, ପଛରିଲେ- ଅଙ୍କ କଷିବୁ କି ?

ମୁଣ୍ଡ ଚୁଙ୍ଗାରିଲି । ଖଣ୍ଡେ ଖାତା ମିଳିଗଲା । ଭାଇ ସାଙ୍ଗରେ ଉଦାହରଣମାଳା ପରେ ଉଦାହରଣ ମାଳା ଅଙ୍କ, ଆଲଜେବ୍ରା କଷି ଲାଗିଲୁ । ସାହସ ଟିକେ ବଢ଼ିଗଲା । ସେଦିନ ଖାଇ ବସିଥିଲୁ । ନନାଙ୍କୁ କହିଲି- ନନା ! ମୋର ନାଆଁ ଲେଖାଇ ଦିଅ ।

ମୁଁ ବି ସ୍କୁଲକୁ ଯିବି-

ନନା ହସିଲେ । ହାତକୁ ନଳି ଭଳି କରି କହିଲେ- ଝିଅ ମୋର $(a+b)^2 = a^2 + b^2 + 2ab$ କଷୁଥିବ, ଯାତେ ଆଫୁ-ଆଫୁ କରି ଚୁଲ୍ଲା ଫୁଙ୍କୁଥିବ । ଏକାସାଙ୍ଗେ ସମସ୍ତେ ହସି ଉଠିଲେ । ମୁଁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତିଲି । ମୋ ଆଖିର ଲୁହ ଖସି ଆସିଲା । ଦୁଇ ପହରେ ନନା କଲେଜ ଯାଆନ୍ତି । ସାନ ଭାଇ ଭଉଣୀ ସ୍କୁଲ ଯାଆନ୍ତି । ପୂଜାହାରା ଝକର କାମ ଖତମ କରି ତାଙ୍କ ରୁମ୍‌ରେ ଆଶାମ କରନ୍ତି । ଆଉ ମୁଁ ? ଏକା ମୁଁ

ମଲାବୋଉର କାରୁରେ ଲଟକା ଯାଇଥିବା ଫଟୋ ସାଙ୍ଗରେ କଥା ହୁଏ । ଫେରାଦ ବାଡ଼େ । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କିଛି ପ୍ରତିକାର କରିବା ସକାଶେ ନେହୁରା ହୁଏ । ପୁରୁଷ ଲୋକ ବାହାରେ କାମ କରିବେ । ଝିଅମାନେ ଘର ସମ୍ଭାଳିବେ ଏଇଟା ହୁଏ ତ ନନାକର ନିଜସ୍ବ ମତ । ସେଦିନ କହିଲେ- ଦେହରେ ବଳ କର । କାମ ଶିଖ । ପୂଜାହାରୀଙ୍କୁ ବରାଦ ହେଲା ଆମେ ଅର୍ଥାତ୍ ଟିକିନାନୀ ଆଉ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଦିନ କିଛି ନା କିଛି ରନ୍ଧାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବୁ । ତାଙ୍କର ହୁକୁମ ପାଳନ କରି ମୁଁ ଶିଳରେ ମଶଲା ବାଟିଲି । ଟିକିନାନୀ କିନ୍ତୁ ମନଧ୍ୟାନଦେଇ ତରକାରୀ ପତ୍ର କରୁଥିଲା । ରନ୍ଧା ଶିଖୁଥିଲା ।

ନନା ଆରାମ ଚଉକିରେ ବସିଥିଲେ । ଆସି ଚଉକି ବାଡ଼ାରେ ବସିଲି । ଖୋସାମତି କଲି । କହିଲି- ନନା ! ପୂଜାହାରୀଙ୍କୁ ଏଥର କାଢ଼ି ଦିଅ । ମୁଁ ରୋଷେଇ କରିବି । ତେବେ ବି ମତେ ସ୍କୁଲକୁ ଛାଡ଼ । ସେଦିନ ହୁଏ ତ ନନାଙ୍କ ମନ ଭଲ ଥିଲା । ସ୍କୁଲ ଯିବାର ଅନୁମତି ମିଳିଗଲା । କହିଲେ “ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭେ ଗୁରୁଶ୍ରେଷ୍ଠ” ଗୁରୁବାର ଦିନ ସ୍କୁଲ ଯିବାର ସ୍ଥିର ହେଲା । ପରେ ଶୁଣିଥିଲି କଲେଜ ଲାଇବ୍ରେରିଆନ ପଣ୍ଡିତ ଦାମ ମିଶ୍ର କୁଆଡ଼େ କହିଥିଲେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତିନିବର୍ଷ ଯାଏ ମୋର ବିଭାଯୋଗ ନାହିଁ । ଏଣୁ, ବସିବାଠୁଁ କାଶିବା ନ୍ୟାୟରେ ଏଇ ସ୍କୁଲ ଯିବାର ଅନୁମତି । ଗୁରୁବାର ହେଲା । ନନା ଭାଇନା ଭାଉଜଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଷ୍ଟେସନକୁ ଯାଇଥିଲେ । ହଁ କରିଥିଲେ, ଆଉ ପଚାରିଲି ନାହିଁ । ସ୍କୁଲ ବେଳ ହେଲା ସାନ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସ୍କୁଲ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ଯିବା ଆଗରୁ ପୂଜାରୀଙ୍କୁ କହିଗଲି ।

-ନନା ଆସିଲେ, କହିଦେବ ମୋ ନାମ ଲେଖାଇବା ପାଇଁ ସ୍କୁଲକୁ ଆସିବେ ।

କ୍ଲବ ଅନୁସାରେ ମୋର ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ହେବା କଥା । ସାନଭାଇଟା ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିଲା । ସାଙ୍ଗରେ ଗଲୁ ଗଲୁ ସବୁଦିନ ଭଲ ଚିଡ଼ାଇଲା, କହିଲା- ଏତେ ପଢ଼ିବୁ ପଢ଼ିବୁ ହଉରୁ- ହେଲେ ଗଢ଼ି ଗଢ଼ି (ଫେଲ ହୋଇ) ଆସି ମୋରି ସାଥରେ ପଢ଼ିବୁ ।

ଝିଅ ଜନ୍ମ ପାଇଲେ ବି, ସ୍ବାଭିମାନଟା ମୋର ବହୁତ ବେଶି । ତା ଉପରେ ରାଗିଗଲି । କହିଲି- ପଛକେ ପଢ଼ିବିନି । ପଛକେ ମୁଖ ରହିବି । ତୋ ସାଙ୍ଗେ ମୁଁ କେତେ ବି ପଢ଼ିବିନି । ମୁଁ ତୋର ନାନୀ । ତୋଠୁ ନିଷ୍ଠା ଉପରେ ରହିବି ।

ଘରେ ଧାରାବାହିକ କିଛି ପଡ଼ିନି । ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଋହଁଲେ ଯେ ମୁଁ
ପାରିବିନି ନିଶ୍ଚିତ ଜାଣିଥିଲି । ଛାତି ଭିତରଟା ଭୟରେ ଭର୍ତ୍ତି । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟଙ୍କର
ପାଖକୁ ଗଲି । ନମସ୍କାର କଲି ।

ପଞ୍ଜରିଲେ- କିରେ ଦୁର୍ଗା ! କୁଆଡ଼େ ଆସିଲୁ ?

କହିଲି- Sir ! ମୁଁ ପଢ଼ିବି ।

ସେଇଟା ଉଣେଇଶି ଶହ ଚଉରାଳିଶି ମସିହା, ଜାନୁଆରୀ ମାସ । ସାର୍
ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଲୋକ । କହିଲେ- ତୁଟା କିସ ପଢ଼ିବୁ ରେ ? ଘରେ ପଢୁଥିଲୁ ?

ଏକଦା ଏଇ ସ୍କୁଲରୁ ପଞ୍ଚମଶ୍ରେଣୀ ପାଶ୍ କରିଥିଲି । ଅଙ୍କରେ ଶହେରୁ ଶହେ
ରଖୁଥିଲି । ସାନ ଭାଇ ସହିତ ଘରେ ନମାଙ୍କ ପାଖରେ ଅଙ୍କ, ଆଲଜେବ୍ରା କଷ୍ଟୁଥିଲି,
ଇଂରାଜୀ ଖବର କାଗଜ ଗୋଟାଏ ପାରାଗ୍ରାଫ ପଢୁଥିଲି । Miss D'silva ନମାଙ୍କ
ଜଣେ ଆଙ୍ଗ୍ଲୋଇଣ୍ଡିଆନ ମହିଳା ଭାଉଜଙ୍କୁ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ାଇବାକୁ ଆସୁଥିଲେ ତାଙ୍କ
ପାଖେ ବସୁଥିଲି । ପିଲାଦିନର ବୋଉ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖିବା ଅଭ୍ୟାସଟା ଏବେ
ଛୋଟବଡ଼ ଗପ-କବିତା ଲେଖିବାରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ସାର୍‌ଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି
ମନରେ ଆଶଙ୍କା ଉଠୁଥିଲା । ଆଖିଦିଟା ଲୁହରେ ପୂରିଗଲା । ଏତେ ନେହୁରା ହୋଇ,
ଏତେ କଷ୍ଟ କରି ସ୍କୁଲ ଆସିବାଟା ଅକାରଣ ତେବେ ? ପଢ଼ି ପାରିବିନି ଆଉ ??
କଷ୍ଟରୁ ମୋର ନୈରାଶ୍ୟ ଝରିଲା । ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲି- ଘରେ ମୁଁ ପଢ଼ିନି । କିନ୍ତୁ
ସାର୍ । ଆପଣ ମନା କରିଦେଲେ ନନା ଆଉ ମତେ ପଢ଼ାଇବେନି ଜମା । ଉଦ୍‌ଗତ
ଅଶ୍ରୁରୋଧ କରିବାକୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇ ନେଲି । ଗଡ଼ି ଆସୁଥିବା ଲୁହ ଧାରାକୁ ପାପୁଲି
ପଛରେ ପୋଛି ପକାଇଲି । କଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି । ସାର୍ ମୋ ପିଠି ଆପୁଡେଇ
ସ୍ନେହବୋଲା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ- ହଁ ହଁ ତୁ ପଢ଼ିବୁ । ଯେ କୋଉ କ୍ଲାସରେ ? ତତେ
ପରୀକ୍ଷା କରି ନେବାକୁ ହେବ ତ ?

ତରବରିଆ ଉତ୍ତର ଦେଲି- ନାହିଁ ସାର୍ । ଏବେ ମତେ ପରୀକ୍ଷା କରିବେନି ।
ଦିମାସ ପରେ ପରୀକ୍ଷା କରିବେ, ନ ପାରିଲେ ତଳ କ୍ଲାସକୁ ଖସାଇ ଦେବେ ।

- ତେବେ ତୁ କୋଉ କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ିବୁ ବୋଲି କହୁଛୁ ? ଦକ୍ଷକରେ ଭିତରେ
ଭିତର ଝଡ଼ ବୋହିଗଲା । ଭାବନାରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଚରିଲା । ଦୁଇମାସ ମଧ୍ୟରେ

ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିବି ତ ? ନିଜେ ସନ୍ଦେହରେ ଥିଲି । ଶିବକୁ ଚିତ୍ତେଇବାର ମୋ ମନରେ ଥିଲା । ସେ ଅଷ୍ଟମରେ । କିନ୍ତୁ ବର୍ଷେ ଛମାସ ସମୟ ପାଇଲେ ଯେ ନିଜକୁ ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିବି । ଏ ବିଶ୍ୱାସ ମୋର ଥିଲା । କହିଲି- Sir ! ଦଶମରେ । ସାର୍ ହସିଲେ । କହିଲେ- ତୋ ନନା କହିଥିଲେ ନେଇ ନଥାନ୍ତି । ତୁ କହୁଛୁ ତ, ତତେ ସେଇ କ୍ଲାସରେ ନେବି ।

ଭାଇକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ମୋତେ ମୋ ଶ୍ରେଣୀଟା ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ । ଏତିକି ବେଳେ ପୂଜାରୀଠୁ ଶୁଣି ନନା ନାଆଁ ଲେଖାଇବାକୁ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ ଦଶମଶ୍ରେଣୀରେ ମୋର ନାଆଁ ଲେଖା ସରିଗଲା । ବେଳେବେଳେ ଏବେ ବି ମୁଁ ଭାବେ । ଏମିତି କଣ କେବେ କେଉଁଠି ହୁଏ ? ହୋଇପାରେ ? କେମିତି ହେଲା ? ଯାଇ କ୍ଲାସରେ ବସିଲି । ଦୁଇଟା ସେକ୍ସନରେ ଶହେଷାଠିଏ ପିଲା ଭିତରୁ ଆମେ ଦୁଇଜଣ ମାତ୍ର ଝିଅ । ମୋ ଛଡ଼ା ଥିଲା ସୁଧାମଞ୍ଜରୀ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସେ School Inspectress ହୋଇ ଅବସର ନେଇଥିଲା । ଏବଂ ପୂର୍ବତନ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ଏକାଙ୍କ ବିହାରୀ ଦାସଙ୍କ ଧର୍ମପତ୍ନୀ ହୋଇଥିଲା ।

ପ୍ରଥମ ପିରିଅଡ୍ ଜଂରାଜୀ ଥିଲା । ହେଡ଼ ମାଷ୍ଟରଙ୍କର କ୍ଲାସ । ଯୋଗ୍ୟତା ଉଣା ହେତୁ ଛୋଟ ଖେଳଛୁଟି ବେଳେ ସବୁ କଣ୍ଠଶବ୍ଦ ଲେଖିଲୁ । ବଡ଼ ଖେଳଛୁଟିରେ ଯେଉଁ Sirଙ୍କୁ ହାବୁଡ଼ିଲୁ ମାନେ ବୁଝିଲୁ ଓ ମୁଖସ୍ଥ କଲୁ । ପୁଣି ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହେବା ପରେ ଆପଣା ବିରର ଅନୁସାରେ ଯାଇ ହେଡ଼ Sirଙ୍କର ଅଫିସ ଦୁଆରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ଛିଡ଼ା ହେଲୁ । Sir ବାହାରିବା ମାତ୍ରେ ନମସ୍କାର କରି ବିନାନ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲୁ-Sir ! ଆମକୁ ପଢ଼ା ଦିଅନ୍ତୁ । ଖାତା ବି ବଢ଼େଇ ଦେଲୁ । Sir ବିନା ଦିଆରେ ଆମକୁ ପଢ଼ା ଦେଲେ । ପଢ଼ା ନେଲେ ପ୍ରତିଦିନ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ପାଠ ଦିଆନିଆରେ ଯେ ପଇସା ଲାଗେ ମତେ ମାଲୁମ ନଥିଲା । ପିଲାଦିନୁ କଲେଜ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନନା ପାଠ ବୁଝେଇବା ମୁଁ ଦେଖିଛି, କିନ୍ତୁ ପଇସା ନେବା କେବେ ବି ଦେଖିନି । ସେତେବେଳେ କେବଳ M.I.L. ଛଡ଼ା ସବୁ ବିଷୟ ଜଂରାଜୀରେ ପଢ଼ା ଯାଉଥିଲା । ଆମେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଫାର ମାଟ୍ରିକ ଛାତ୍ର-ଛାତ୍ରୀ ଥିଲୁ । ଉତ୍ତର କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆରେ ଲେଖିବା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲା । ସେଇ ୧୯୪୪ରେ Short session ଚାଲୁ

ହେଲା । ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ଆମେ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ପରୀକ୍ଷା ଏପ୍ରିଲରେ ଦେଲୁ, ଏବଂ ଆମର ନୂଆ ଶ୍ରେଣୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକାଦଶ ୧୯୪୪ ଜୁଲାଇରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ମତେ ଆଉ ଦୁଇମାସ ପରେ ପରୀକ୍ଷା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଠାକୁରଙ୍କ ଦୟା; ସବୁ ବିଷୟରେ ପାଶ୍ କରି ଏକାଦଶକୁ ଉଠିଗଲି । ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ ଶ୍ରେଣୀ ପିଲାଙ୍କଠାରୁ ଗୋଟିଏ କ୍ଲାସ ଉପରେ ବସିଲି ।

ସେତିକି ବେଳକୁ ନମାଙ୍କୁ ସମ୍ବଲପୁର G.M. College କୁ ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କରି ବଦଳା କରାଗଲା । ଆମେ ମଧ୍ୟ ଗଲୁ । ତତ୍କାଳୀନ ଜିଲ୍ଲାସ୍କୁଲ ଗୃହରେ କଲେଜର କ୍ଲାସ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା । ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱନାମ ଧନ୍ୟ ବ୍ୟାସକବି ଫକିରମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କ ନାତି ଅଧିରାଜ ମୋହନ ସେନାପତି ସେତେବେଳେ ଜିଲ୍ଲାସ୍କୁଲର ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଥିଲେ । ଆମ ସହିତ ଆମର ବୁଢ଼ା ପୂଜାହାରି ମଧ୍ୟ ଯାଇଥିଲେ । ପ୍ରିନ୍ସିପାଲଙ୍କ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ୱାର୍ଟର ନଥିବାରୁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ଘରର ଦିବଖରାରେ ଭାଗ ବସାଇଥିଲୁ । ତାଙ୍କ ଝିଅ ଗାୟତ୍ରୀ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗ ହେଉଥିଲି (ପରେ ସେ ମରିଯିବା ଖବର ପାଇଲି) ତାର ସାନସାନ ଭାଇମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଖୁରେଇ ହେବାରେ ବହୁତ ମଜା ପାଉଥିଲି । ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇଲୁ । ମୁଁ ଏକାଦଶ, ଶିବ ନବମ । ଆମ ପୂର୍ବରୁ ସେଠି Co-education ନଥିଲା । ପରର ଘଟଣା ମତେ ଅଜଣା । କଲେକ୍ଟର ଓ ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ପ୍ରସନ୍ନ ଦାସଙ୍କର ଦୁଇ ଝିଅ ରୋଜି ଓ ଲିଟ୍ଲି ଯଥାକ୍ରମେ ଦଶମ ଓ ଅଷ୍ଟମରେ ପଢୁଥିଲେ । ଥିଏାଟ୍ର ପୁଣି କଟକ ଆସିଲି ପରୀକ୍ଷାରେ ବସିଲି । ପାଶ୍ କରି ଓ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ P.C.M. ନେଇ ବିଜ୍ଞାନ ଶ୍ରେଣୀରେ ଯୋଗ ଦେଲି ।

କିନ୍ତୁ ପାଠପଢ଼ା ମୋର କପାଳଲିଖିତ ନୁହେଁ । ପରୀକ୍ଷା ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ବିଭାଘର ହୋଇଗଲା । ଆମ କ୍ଲାସର ଏଗାର ଜଣ ଝିଅରୁ ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ଖସିଲି । ମୋ ପରେ ଦୁର୍ଗେଶ ଓ ମନୋରମାଙ୍କ (Sweet) ବିଭାଘର ହୋଇଗଲା । ଅହଲ୍ୟା ବିଭା ହୋଇସାରି ପଡ଼ି ତାନ୍ତ୍ରାଶୀ ବନିଗଲା । ତା ଛଡ଼ା ଆଶା, ଉଷା, ଶର୍ମିଷ୍ଠା, ସରଳା ଓ ଯୋଗମାୟା ହେରିକା ତାନ୍ତ୍ରାଶୀ ହୋଇ ବହୁତ ନାମ କମାଇଲେ । ଦୁର୍ଗେଶ ତ ପୁଅଝିଅଙ୍କୁ ବଡ଼ କରି ପଢ଼ିଲା, ଲେକଟରର ହୋଇ ଅବସର ନେଲା । କଟକ ଛାଡ଼ି

ଆସିବା ବେଳେ ବହୁତ କଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ପରିବାରର ସ୍ନେହ ପ୍ରେମ କରୁଣାରେ ଅତୀତ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାସୋରି ହୋଇଗଲା । ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଶୁଶୁରଙ୍କ ପାଖରେ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରି କଟୁଥିଲା । ସେତେବେଳେ ମୋ ଡାକ୍ତର ଦିଅରଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଜେଲିଙ୍ଗ ବିବାହ-ପ୍ରସ୍ତାବ ପଡ଼ିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ରାଜି ହେଲାନି । ଅଜା ସେତେବେଳକୁ କୋଉ କାଲୁ ମଲେଣି । ଭାଇ ଭଉଣୀ କାହାରି ପାଠପଢ଼ା ସରିନି । ପତୁଆଁ ପୁଅପରି ଘରର ସକଳ ଦାୟିତ୍ବ ସେତେବେଳେ କାନ୍ଧରେ ଉଠାଇନେଲା ନେଲି । ସିଏ ମମର୍ପିତା ଥିଲା ତାର ପରିବାର ପାଖରେ ପୁଣି ଆପଣା ପ୍ରେମ ପାଖରେ । ସମୁ ଓ ସିଏ ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ପାଇଁ ବହୁ ବର୍ଷ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲେ । ନେଲିର ସକଳ ଦାୟିତ୍ବ ନିଭା ପରେ ବିଭା ହେଲେ । ସଂସାର କଲେ । ତା ତ୍ୟାଗର ଦୁଇନା ନାହିଁ । କେତେଟା ଝିଅ କରନ୍ତି, କରି ପାରନ୍ତି ଏମିତି ଦୃଢ଼ ମନ ନେଇ ।

କଥାରେ ଅଛି - ଦୁହିତା, ଦୁଇ କୁଳକୁ ହିତା,
ଅବା, ଦୁଇ କୁଳକୁ ପିତା ।।

ସେ ଦୁହିତା ହୋଇ କେବଳ ବାପକୁଳ, ଶୁଶୁର କୁଳର ନୁହେଁ, ସାରା ସଂସାର ହିତରେ ଜୀବନ ବିତାଇଛି । ଅଧ୍ୟାପିକା ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ହିସାବରେ କେତେ ଝିଅକୁ ସେ ମଣିଷ କରିଛି ତାର ହିସାବ କିଏ ରଖିଛି ନା ରଖି ପାରିଛି !! ବହୁ ଦିନୁ ସାକ୍ଷାତ ନାହିଁ । ତଥାପି ତାର ସେଇ ସ୍ନେହବୋଲା ସୁନ୍ଦରିଆ ମୁହଁଟା ଏବେ ବି ମୋ ସ୍ମୃତିରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ତାର ସେଇ ମିଠା ମିଠା କଥା ଏବେ ବି ମୋ କାନରେ ଗୁଞ୍ଜରଣ ଡୋଳୁଛି । କେବେ କଣ ଭୁଲିବି ! ଭୁଲି ପାରିବି ? ତା ମୃତ୍ୟୁପରେ ସମୁକୁ ବା ତା ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସାହୁନା ଦେବାର ଭାଷା ମୋ କଲମର ନାହିଁ ।

ସେଇଟା ଅବ୍ୟକ୍ତ ଥାଉ ।

‘ନେଲିର ଆତ୍ମା ଶାନ୍ତି ପାଉ’ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଏତିକି ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ମୋର ପହିଲି ଗପଲେଖା

(ସାମାନ୍ୟ କଥନ : ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ସମୟରେ ଗଞ୍ଜ କବିତା ଲେଖିବାର ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ଶାଶୁଘରକୁ ଆସିବା ପରେ ୧୯୫୦ ଦଶକରେ (ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ସ୍ଥାପିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ) ମୋର ବହୁ ଗଞ୍ଜ ରବିବାର ପ୍ରକାଶିତ, ସମାଜ, କଳିଙ୍ଗ, ଧରିତ୍ରୀ ଓ ସୁଚରିତାରେ ବହୁଲଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ ।)

ଖରାଛୁଟି । ସାନଭାଇ ଶିବ ଓ ମୁଁ ନନାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗାଆଁକୁ ଯାଉଥିଲୁ । କଟକରୁ ଆମ ଗାଆଁ ଜଗନ୍ନାଥପୁରକୁ ଯିବାକୁ ହେଲେ ଆମକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନରେ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ପଡ଼େ । ସେତେବେଳର ଭୁବନେଶ୍ୱର ରେଳଷ୍ଟେସନଟା ପୁରାପୁରି ନିଛାଟିଆ, ଶୂନଶାମ । ଆଜୁଠି ଗଣତି ଯାତ୍ରୀ କେବେ କେବେ ଉଠନ୍ତି ଓହ୍ଲନ୍ତି । ସେଦିନ ଟ୍ରେନରୁ ଆମେ ଓହ୍ଲାଇଲୁ । ନାଲି ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧା କୁଲିଟିଏ ଆମର ଟିଣ ବାକ୍ସ ଓ ହୋଲୁ ଅଲକୁ ଆଣି ବିଶ୍ରାମାଗାର ପିଣ୍ଡାରେ ଥୋଇଲା । ଆମେ ବସିଗଲୁ । ତାକୁ ନନା ଚୌକିଦାରକୁ ଡାକିବାକୁ ପଠାଇଲେ । ଚୌକିଦାର ଆସିଲେ କୁଞ୍ଚିକାଠି ଆଣିଲେ ଆମେ ଭିତରେ ଯାଇ ବସି ପାରିବୁ । ଗାଆଁଠୁ ଆମକୁ ନେବାପାଇଁ ଶଗଡ଼-ଶଗଡ଼ିଆ ଆହୁରି ପହଞ୍ଚି ନଥିଲେ । ପୁଣି, ବିଶ୍ରାମାଗାରଟାରେ ସବୁଦିନ ଭଳି ମଞ୍ଚଆଲିଗଡ଼ ତାଲାଟେ ଠୁଙ୍କା ଥିଲା । ପିଣ୍ଡାରେ ପକ୍କାରେ ବସିବସି ଆମେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲୁ ।

ହଠାତ୍ କୁଆଡ଼େ ଥିଲା କେଜାଣି କଳାହାଣ୍ଡିଆ ମେଘ ସାଙ୍ଗକୁ ଧୂମ ପବନ ମାଡ଼ି ଆସିଥିଲା । ଦଣ୍ଡକରେ ବରକୋଳିଆ ଠୋପା ବର୍ଷା କରୁଥିବା ଆରମ୍ଭ

ହୋଇଗଲା । ନନା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ହୋଲୁଅଲଟାକୁ ଲେଉଟା ବାରିଆ ଖୋଲି, ମେଘ ପାଣିକୁ ଉହାଡ଼ କରି ଆମକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦେଲେ । ନିଜେ ପିନ୍ଧା ଧୋତିର କୁଞ୍ଚକାନିକୁ ଅଧେ ଖୋଲି ଘୋଡ଼ି ହୋଇ ଆଖୁ ଜାକି ବସିଲେ । ବର୍ଷା ଦୁଇ ମୁହଁରେ ପାଣି ଗାଲୁଛି । ନନା ମଝିରେ ମଝିରେ ହାଙ୍କ ଦେଉଥାଆନ୍ତି,

- କୁନି । ଶିବ । ଭଲ ଅଛି ?

ହୋଲୁ ଅଲ ଉହାଡ଼ରୁ କାଂକୁଡ଼ି କୁଂକୁଡ଼ି ବସି ଭିଜୁ ଭିଜୁ ଆମେ ଉରର ଦେଉଥିଲୁ- ହଁ ଭଲ ଅଛି-

ଭିତରେ କିନ୍ତୁ ଅରୁଥିଲୁ । ନନା ତ ବର୍ଷା ମାଡ଼ରେ ପୂରା ସରପଟ ଓଦା ହୋଇ ବସି ସେମିତି ବର୍ଷା ଛାଟ ଖାଇ ଲାଗିଥିଲେ ।

ମନଭରି ବର୍ଷା ଦେଇ, ଘଡ଼ିକ ପରେ ବର୍ଷାଟା ଛାଡ଼ିଗଲା । ଖରା ପଡ଼ିଗଲା । ଆମେ ଝାଡ଼ି ଝାଡ଼ି ହୋଇ ହୋଲୁଅଲ ତଳୁ ବାହାରିଲୁ । ନନା ଜଡ଼କିଆ ଠିଆ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଓଦାଲୁଗାକୁ ଚିପୁଡୁ ଥିଲେ । ଏତିକିବେଳେ ଚଉକିଦାର ଛତା ଫୁଟେଇ ଋଷିକାଠି ନେଇ ପହଞ୍ଚିଲା । କବାଟ ଖୋଲିଲା । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଆଉ ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ସମୟ ପାଇ ନଥିଲୁ । ଆମକୁ ନେବା ପାଇଁ ଗାଆଁ ଶଗଡ଼-ଶଗଡ଼ିଆ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ସେଇ ଶଗଡ଼ରେ ଦଦେଇ କଟକ ବଡ଼-ଡାକ୍ତରଖାନା ନେବା ପାଇଁ ରାମା ଭାଇନାକୁ ଆଣି ଆସିଥିଲେ । ତାଟ ତଳକୁ ଋହିଁ ଦେଖିଲି ରାମା ଭାଇନା ବସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦରଗୋରା ତକତକ ଚେହେରା କଳା ପଡ଼ି ଯାଇଛି । ତାଙ୍କର ସେ ହସଖୁସିଆ ଭାବ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ବସିଛନ୍ତି । ଆଖି ତୋଳି ଅନଉ ନାହାନ୍ତି । ବିଷାଦଗ୍ରସ୍ତ କରୁଣ ମୁହଁ । ସତେ କି ବେଦନା ଝରି ପଡୁଛି । ଏଇ ଲାଗ ଲୁହ ଖସି ଆସିବ । ଏଇ ଲାଗ କାନ୍ଦି ଉଠିବେ ।

ଦଦେଇ ନନାଙ୍କୁ ଚୁପଚୁପ କହୁଥିଲେ, ଉମା ଭାଉଜ ମଲାଠୁ, ଝିଅଟା ମଲାଠୁ, ରାମା ଭାଇନା ଆଉ କଥା କହୁ ନାହାନ୍ତି, ଖାଉ ନାହାନ୍ତି । କେମିତି ମୁଁକ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ହଠାତ୍ ମୋ ଆଖି ଉପରେ ଚଳକିତ୍ତ ଭଳି ଭାସି ଉଠିଲା ଉମା ଭାଉଜଙ୍କର ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର ରୂପଟା ! ହଳଦିଆ ଚମ୍ପାଫୁଲିଆ ଗୋରା ସୁନ୍ଦରିଆ ବାର ତେର ବର୍ଷ

ବୟସର କିଶୋରୀ ବଧୂ । ରଙ୍ଗ ବୋଲିଲା ଭଳି ନାଲି ଚୁକୁଚୁକୁ ଓଠ । ଝାମ୍ବୁର ଝୁମ୍ବୁର କୁଞ୍ଚକୁଞ୍ଚିଆ ଗହବା ବାଳଗୁଡ଼ା କାନ୍ଧ ଉପରେ ସରିକି ଖେଳେଇ ପଡ଼ିଛି । କପାଳରେ ସାଧବଘର ବହୁ ରଙ୍ଗର ନାଲି ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା । ଆଖିରେ କଞ୍ଚଳ । ହାତରେ ନାଲି ପାଣିକାଟ ସାଜକୁ ଆରୁସି ଲଗା ଜଉଣିଜା । ସିଏ ଥିଲେ ରାମା ଭାଜନାଙ୍କ ବଡ଼ ଭାଇ ମୁଷା ଭାଜନାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ । ମୋର ବୟସ ତାଙ୍କଠାରୁ କମ୍ ଥିଲେ ବି ସିଏ ମତେ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥିଲେ । ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲେ । ଗାଆଁରେ ଥିବା ଦିନ ତକ ତାଙ୍କରି ପାଖେ ପାଖେ ଘୁରି ବୁଲିବାକୁ ମତେ ଭାରି ସୁଖ ଲାଗୁଥିଲା ।

ବଳି ଦଦେଇଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ ମୁଷା ଭାଜନା କଲିକତା ଯାଇଥିଲେ ଝକିରା କରିବାକୁ । ଅର୍ଥ ସହିତ ଅର୍ଜ୍ଜ ଆଣିଥିଲେ ରାଜଯନ୍ତ୍ରା ରୋଗ । ଭାଉଜ ଭାର ଘେନି ଆସିବା ବେଳକୁ ଭାଜନାଙ୍କ ରୋଗର ଚରମ ଅବସ୍ଥା । ଜେଠେଇ ବହୁକାଳୁ ମରିଛନ୍ତି ଦଦେଇ ବୁଢ଼ା ଲୋକ । ଘରେ ରହିଥିଲେ ସତର ଅଠରବର୍ଷ ବୟସର ରାମାଭାଜନା ଓ ବାର-ତେର ବର୍ଷ ବୟସର ସୁନ୍ଦରୀ କିଶୋରୀ ଉମା ଭାଉଜ । ମୁଷା ଭାଜନା ମଲା ପରେ, ଭାଉଜଙ୍କ ଚୁଡ଼ିଆ ଗା ଆନପିନ୍ଧାରେ କଣ ପ୍ରତିବାଦ କରିଥିଲେ ରାମା ଭାଜନା ? ହଁ ପ୍ରତିବାଦ କରିଥିଲେ ଓ ଝାହିଥିଲେ ଭାଉଜଙ୍କୁ ପୁଣି ତାଙ୍କରି ଘରେ ବୋହୂ ବନାଇ ରଖିବାକୁ । ଉମା ଭାଉଜ ମାଆ ବନି ଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବାପଘର ଲୋକ ପ୍ରବଳ ପ୍ରତିବାଦ କରି ଭାଉଜଙ୍କୁ ଜବରଦସ୍ତ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ ।

ଝିଅଟିଏ ହେଲା । ରାମା ଭାଜନାଙ୍କର ଝିଅ । ଭାଜନା ଲୁଚି ଲୁଚି ଯାଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ଝିଅକୁ ଦେଖିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ନିରାପଦ ସେଠାରୁ ମୁକୁଳି ବାହାରି ଆସି ପାରି ନଥିଲେ । ପିଟି ମାରି, ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା କରି, ମୁଣ୍ଡ ଫଟେଇ ଆଣି ତାଙ୍କ ଗାଆଁ ଟୋକାଏ ଆମ ଗାଆଁ ମୁଣ୍ଡରେ ପକାଇ ଦେଇ ଯାଇଥିଲେ ।

ସେଇ ଅବସ୍ଥାରେ, ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ଶୋଇ କୁଆଡ଼େ ମୋ ନାନୀକୁ କହୁଥିଲେ ରାମା ଭାଜନା- ତୋରି ଭଳିଆ ଭାରି ସୁନ୍ଦରିଆ ଗୁଲୁଗୁଲିଆ ହୋଇଛି ମୋ ଝିଅଟା-

କିନ୍ତୁ, କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ଆମ ସମାଜ ମାନି ନଥିଲା । ରାମା ଭାଜନା ଆସିବା ଦି'ଦିନରେ ଉମା ଭାଉଜ ଓ ତାଙ୍କ ଝିଅ ଦୁହେଁ ମରି ଯାଇଥିଲେ । ଏଇ ମାନସିକ ଆଘାତକୁ ରାମା ଭାଜନା ସହି ପାରି ନଥିଲେ । ବରଦାସ୍ତ କରି ପାରି ନଥିଲେ ।

ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ମୂଳ ପାଳଟି ଯାଇଥିଲେ ଓ ତାପରେ ମରିଥିଲେ ।
ତିନୋଟି ସୁନ୍ଦର ସୁକୁମାର ଜୀବନର ଅକାଳରେ ଅନ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ, ବୟସ ବଢ଼ିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ, ଅନେକ ସମୟରେ,
ଉମା ଭାଉଜଙ୍କର ସେ ହଳଦୀ ଗୁରୁଗୁରୁ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର କିଶୋରୀ ମୁହଁ, ହସଖୁସିଆ-
ଚଳଚଞ୍ଚଳ ରାମାଭାଜନାଙ୍କର ସେ ବିଷାଦଝରା କରୁଣ ବିଷୟ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ତାଙ୍କର ସେ
ସଦ୍ୟଜାତ ଶିଶୁ କନ୍ୟାଟିର ଚିନ୍ତା ମୋତେ ବ୍ୟସ୍ତ ବିବ୍ରତ କରୁଥିଲା । ଆମ ସମାଜରେ
ଯାର କଣ କିଛି ପ୍ରତିକାର କରାଯାଇ ପାରି ନଥାନ୍ତା । କେଜାଣି ।।

ଆମ ସମାଜର ଦଣ୍ଡ-ମୁଣ୍ଡମାନେ ଅବା କହି ପାରିବେ ।

ଅନ୍ତରର ବ୍ୟଥାର ଆଲୋଡ଼ନ ମନୁନ ମଧ୍ୟରୁ ସେଇ ଅଭିଶପ୍ତ ଚରିତ୍ରମାନେ ହିଁ
ଜନ୍ମଦେଲେ ମୋର ପ୍ରଥମ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ “ଅଭିଶପ୍ତା”କୁ ଉଣେଇଶଶହ ପରଶ ମସିହାର
ମେ ମାସରେ ।

ଝିଅଟାଏ ତ !

ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଆଠ ତାରିଖ । ଉଣେଇଶିଶହ ଚଉରାଶି ସାଲ । ସମୁଦି ଘର ବିଭାଘର ଭୋଜି ଖାଇ, ଦିନେ ରହି ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଆମେ ସୁଟରରେ ଯେଉଁଥିଲୁଁ । ବାଟରେ କୋଠାର ଗାଆଁ । ସ୍ବାମୀ କୋଉ ଜଗୁସାହୁକୁ ଭେଟିବେ ବୋଲି ଅଟକିଲେ । ତାଙ୍କରୁଜ୍ଜା ଧାନ ଗୁଆ ଝଲିଛି । ବୁଝିବା ବେଳକୁ ଜଗୁସାହୁ ତା ବିଲରେ । ତାକୁ ଡାକିବାକୁ ଜଣେ ଲୋକ ନେଇ ସ୍ବାମୀ ଝଲିଲେ ତା ସହିତ । ମୁଁ ସେଇ ଗାଉଁଳି ସଡ଼କ ପାଖରେ ସୁଟର କଡ଼ରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲି । ଜାଗାଟା ଏକ ରକମ ଛକି । ଦୁଇ ପଟେ ଦୁଇ ସାହାଡ଼ା ଝଲଘର । କାନ୍ଥର ମଗୁଣୀର ମାସିଆ ଝୋଟି ଚିତା ଆହୁରି ଲିଭିନି । ଛାଇ କଡ଼ିଆଣି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲି । ଦିନ ଦଶଟା ଉପରେ । ଖରା କାଟିଲାଣି । ହଠାତ୍ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା, ଓସାରିଆ ମାଟି ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ହାମୁଡ଼େଇ ଶୋଇଛି ପିଲାଟିଏ । ବେହରଣ ଖାଲି ଚଢ଼ି ଖଣ୍ଡେ । ଖରା ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ, ରେକେଟା ବଳବଳ, ଶୁଖି ଯାଇଛି । ଶହ ଶହ ମାଛି ଆସି ବସିଛନ୍ତି ସେଇ ମୁହଁଟା ଉପରେ । ଖାପଲା ଖାପଲା ମାଛିରେ କଳା ଦିଶୁଛି ମୁହଁଟା । ମୋତେ କେମିତି ଗୋଟେ ଲାଗିଗଲା । ଦେହଟା ଶୀତେଇ ଉଠିଲା । ପାଖକୁ ଆସି, ତାଟି ତଡ଼ୁଆ ଏକତୁ କାନିଟାକୁ ବଢ଼େଇ ମାଛି ହୁରୁଡ଼େଇବାର ଚେଷ୍ଟା କଲି । ଆଁ କରି ଶୋଇଛି ପିଲାଟି । ମାଛିଗୁଡ଼ା ତା ପାଟିର ନାକ ପୁଡ଼ାରେ ପଶିଛନ୍ତି । ହୁରୁଡ଼େଇବାରେ, ଗୋଟାକ ପରେ ଆଉ ଗୋଟାଏ କରି କେତେ ଯେ କେଜାଣି ମାଛି ସେ ଛୋଟ ନାକପୁଡ଼ା ଆଉ ପାଟି ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ମୁଁ ଗଣି ବି ପାରିଲିନି । ଦେହଟା ଶିତେଇ ଉଠିଲା- ଜୟ ।।

ଅଜଣା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ । ପୁଣି ଗାଉଁଳି ଗାଆଁର ରାସ୍ତାରେ ସୁଟର ଯାତ୍ରୀ । ପଡ଼ିଶା ଘରୁ କବାଟ ଫାଙ୍କରୁ କେତେବେଳୁ କେଜାଣି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିଏ ମତେ ଦେଖୁଥିଲା ।

ପିଣ୍ଡାକୁ ବାହାରି ଆସିଲା, ଠିଆ ହେଲା । ତାକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ପଛରିଲି, - ଏ ପିଲାଟି
ମାଆ ନାହିଁ କି ? ମୁହଁଟାରେ ଏତେ ମାଛି ବସୁଛନ୍ତି । ଦେହ ଖରାପ ହେବ ଯେ ।

ବିଦାରିଆ ମୁହଁ କରି ସିଏ ଉତ୍ତର ଦେଲା- ମାଆଟା ନ ଥିବ କାହିଁକି ବା ।
ଅଛି । ଯା ଉପରେ ତିନିଟା ଝିଅ ଅଛନ୍ତି । ପୁଣି ଝିଅଟାଏ ଜନ୍ମ ହେଲାଠାରୁ ବୋପା
ମାଆ ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ନଦେଇ ନଦେଇ କେମିତି କରିଛନ୍ତି ଦେଖୁନା- ପାଞ୍ଚ ବରଷର
ପିଲା ସିଏ, ଏ ଯାଏ ଝଲି ଶିଖିନି । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଦିନ ସାରାରେ ଥରେ କି ଦିଅର
ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ପେଟ ତୋରାଣି ପିଇ ସେ ବଞ୍ଚିଛି କେମିତି କେଜାଣି ।

- ଆହା ! ମୋ ପାଟିରୁ ଖସି ଆସିଲା- ମଣିଷ ଛୁଆ । ଚମ ପିତୁଳା ! ଲୋକ
ଖୋଜିଲେ ପାଉନି । ତୁମେମାନେ କେହି ତା ମାଆକୁ କିଛି କହୁନ ? ବାଉଁଶ କଣି
ଭଳି ସବୁ ସବୁ ହାତଗୋଡ଼ । ଏ ଯାଏ ପୁରା ଝଲି ପାରିନି । ଆମ କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ଉଠି
ପଡ଼ିଲାଣି । ତା ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଗଲାଣି । ଘୁଷୁଡ଼ି ଘୁଷୁଡ଼ି କାନ୍ଦୁ କଡ଼େ ଯାଇ ବସିଛି ।
ମିଲିମିଲି କରି ଆମକୁ ଝୁହୁଛି । ବ୍ୟାଗରେ ଆଖଣ୍ଡଳମଣିକ ଭୋଗ ଥିଲା । ଶୁଖିଲା
ଖଜା ପୁଞ୍ଜେ କାଢ଼ି ଦେଲି । ସେ ହାତ ବଢ଼େଇ ନେଲା, ଖାଇଲା ।

ସେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟି କହିଲା- ଯା ମାଆକୁ କହିବ ! ! ଜଲୋ ବୋପାଲୋ ।
କହିଲେ ଓଲଟି ଝଟାପଟା କଲି ଲଗେଇବ । କହିବ- ଆଗ ସମ୍ଭାଳ । ସମ୍ଭାଳି ସାର
କଥା କୁହ । ମୋ ଛୁଆ, ମୁଁ ଜନମଜାତ କରିଛି, ମୁଁ ଯାହା କଲି ତ- ! ! !

ହା ଉଗବାନ !

ମୋ ମନ ହେଉଥିଲା, ତା ମୁହଁଟା ଉଷ୍ମ ପାଣିରେ ଧୋଇ, ପତଳା ଓଦା
କନାରେ ସଫାକରି ପୋଛାପୋଛି କରି ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ ଅଧିକାର କଣ ମୋର
ଅଛି ? ତା ଛଡ଼ା ବେକାରିଆ ଧନୀ ନିର୍ଧନର ଭେଦଭାବ, ଏଇ ଲୋକ ଲଜ୍ଜା,
ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଧର ତଷ୍ଟି ଚିପି ଧରିଛି । ଏଇଟା ଆମ ସଭ୍ୟତା ? ଏଇ
ନକଲି ସଭ୍ୟତାଟା ଆମ ଉପରେ ଆବରଣ, ଆଭରଣ । ଛିଣ୍ଡାଇ ଫିଙ୍ଗିଦେବି ସେ
ଉପାୟ କାହିଁ ? କାହିଁ ସେ ଉପାୟ ?

ସ୍ବାମୀ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଆମେ ଷ୍ଟୁଟର ଯାତ୍ରୀ । ପୁଣି ଝଲିଲୁ ବାରିପଦା
ଅଭିମୁଖେ । ହଁ, ବାରିପଦାଟା ଏଠୁ ଅନେକ ଦୂର-

ସମ୍ପର୍କର ନାଆଁ !

କାଲି ତାଙ୍କର ଜଣେ ନାତିଠୁ ଫୋନରେ ଶୁଣିଲେ ଯେ, ବାଇଧରବାବୁ ଆଉ କହ ସଂସାରରେ ନାହାନ୍ତି । ମରି ଗଲେଣି । ଖବରଟା ଶୁଣି ମନଟା ଖରାପ ହୋଇଗଲା ।

କାଲିଠୁ ମୁଁ ଭାବି ହେଉଛି, କେତେ ଶୀଘ୍ର ଜଣେ ତରୁଣ ବୟସ୍କ ହୁଏ; କୁଆପିଲା ଘର ସଂସାର କରେ ।। ପୁଣି ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ବେମାର ପଡ଼େ । ମରିଯାଏ ! କେତେ ଶୀଘ୍ର ? ? ଏଇ ସମୟଟା କି ଜୋରରେ ଦଉଡୁଛିରେ ବାବା ? ?

ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ମୁଁ କେତେ ବି ଆଶ୍ଚରେ ଦେଖୁନି । ଉଣେଇଶିଶହ ପଇଁଝଲିଶି ମସିହାର ଆଜି ଦୁଇହଜାର ସାତର ଏଇ ବାଷ୍ପି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦିନେ ବି କୌଣସି ଖବର ନେଇନି । ଥରେ ଅଧେ ଖବର କାଗଜରେ ନାଆଁଟା ପଢ଼ିଥିବି ହୁଏ ତ ! କେବେ ତାଙ୍କ ମେସ ରହଣି ଖତମ ହୋଇଚି, ପଢ଼ା ସରିଚି, ଅଧ୍ୟାପକ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇଛନ୍ତି । ଅବସର ନେଇଛନ୍ତି । ପୁଣି କେବେ ମରିଛନ୍ତି ।। କେବେ ? କିଛି ମୁଁ ଜାଣି ପାରିନି ।

ସେତେବେଳେ ମୋର ସାଙ୍ଗର ଭାଇ ଧରଣୀ ଆସି ସେମାନଙ୍କର ମେସର ଖବର ତଥା ତାଙ୍କର ଖବର ଆସି ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲା । କହୁଥିଲା ବାଇଧର ବାବୁ କୁଆଡ଼େ ମୋର କଲେଜ ଯିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟଟାରେ ଟୁଲ ଖଣ୍ଡେ ପକେଇ ଝରକା ପାଖେ ବସି ଯାଉଥିଲେ । ପ୍ରତିଦିନ ମୋର କଲେଜ ଯିବାଟା ଦେଖିବା ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଦିନେ ଦିନେ ମୁଁ ନନାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ

କାରରେ ପଲେଇ ଯାଏ । ସେଦିନ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କ ମନଟା ବହୁତ ଖରାପ ହୋଇଯାଏ ।
ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ଶୁଖାଇ ଦିନସାରା ବୁଲନ୍ତି ।

ଧରଣୀ (ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ପଢୁଥିବା ମୋ ସାଙ୍ଗର ଭାଇ) ପଚାରେ- ଆପଣ
ଦୁର୍ଗା ସାଙ୍ଗେ କଥା ହେବେ ? ମୋ ଉତ୍ତର- ସାଙ୍ଗ । ମୁଁ ତାକି ପାରିବି ତାକୁ-

କିନ୍ତୁ ସେ ଉତ୍ତର ଶୁଣେ- ଆରେ ନା, ନା । କଥା ହେବା କି ଦରକାର ?
ଆଖିକୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଲା ଭଳିଆ ସୁନ୍ଦରିଆ କିଛି ଦେଖିବାକୁ କାହାକୁ ଭଲ ନଲାଗେ ।
ଏମିତିରେ ତାର କଲେଜ ଯିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ହୋଇଗଲେ ମୋ ଭିତରେ ଯେମିତି
ମତେ କିଏ ଦୋହଲାଇ ଦିଏ । ଆପଣା ଅଜାଣତରେ ଚୁଲ ଖଣ୍ଡେ ଆଣି ମୁଁ ବସି
ଯାଏ । ସେଇ ରାସ୍ତା ଆଡୁ ସେ ଛତ୍ରବଜାରର ଭିଡ଼ ଭିତରେ ରହି ରହି ଧୀରେ ଧୀରେ
ଆଗେଇ ଯାଏ । ଅପସରି ଯାଏ । ଆଉ ନ ଦିଶିବା ଯାଏ ମୁଁ ଋହୁଥାଏ । ଦେଖୁଥାଏ ।
ବାସ୍ ଏତିକି । ଏତିକିରେ ମୁଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।

ଆଜି ମୁଁ ଭାବୁଛି, ଏତିକିରେ କ'ଣ ସିଏ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିବା କଥା ।
ହୁଏତ ନିତାନ୍ତ ତରୁଣ ବୟସର ହୋଇଥିବେ । ଅଧ୍ୟାପକ-କନ୍ୟା ହୁଏତ କଥା କହିବାର
ସାହସ ସଂଚୟ କରି ପାରି ନଥିବେ । ହୁଏତ ଲାଜକୁଳା ପ୍ରକୃତିର ହୋଇଥିବେ ।
କିନ୍ତୁ ସାହସ ହାସଲ କଲାବେଳକୁ, କଣ ଆଉ ମୁଁ ଥିଲି ? ନା ନଥିଲି । ମୋର
ବିଭାବର ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ମୋ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୋ ଶାଶୁଘରକୁ ପଲେଇଥିଲି ।
ଝୁଲିଆସିଥିଲି ତାଙ୍କର ଆଖି ଆଡୁଆଳରୁ ଅନେକ ଅନେକ ଦୂର ଗାଆଁକୁ ।

କିନ୍ତୁ ସହସା ତାଙ୍କର ଏଇ ମୃତ୍ୟୁ ଖବରଟା ମୋ ମନଭିତରେ ପ୍ରବଳ ଆଲୋଡ଼ନ
ସୃଷ୍ଟି କରିଛି, ମନୁ ପକାଉଛି । ଆଜି ହଠାତ୍ ଅତୀତଟା ଆସି ମୋ ଆଗରେ ଆପଣା
ମୁହଁ ଦେଖାଉଛି । ଏତେ ବର୍ଷ ପରେ ! ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ମତେ ବୟସ ଅଣି ଛୁଇଁବ ଛୁଇଁବ
ହେଲାଣି । ତଥାପି, ଏତେଦିନ ପରେ ବି ଏଇ ସମ୍ପର୍କର ନାଆଁଟା କଅଣ ମୁଁ ବୁଝି
ପାରୁନି । କଅଣ ଏଇ ସମ୍ପର୍କର ନାଆଁ ?

ଦୁର୍ଗାପୁରରେ ପହିଲି ଜୀବନ, ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ-ବୀରିପଦା ଓ ଅନ୍ତକାଳର ଦୁର୍ଗାପୁର ସହ ସ୍ମୃତି ଅନୁଭୂତି

୧୯୪୬ ମସିହା । ପ୍ରାୟ ଜାନୁଆରୀ ହେବ । ଠିକ୍ ମନେ ନାହିଁ । ଶାଶୁ ଆସି ମୋ ଶୋଇବା ଘର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ତାକ ଦେଲେ- ଶୁଭୁଚି ? ଉଠ । ଉଠିପଡ଼ । ଅମ୍ମ (ମୋ ସ୍ବାମୀ) କିସ ଆଣିଚି ଦେଖୁ ଆ-

ଶୋଇଲାଠୁ ଆଖି ମକଚି ମକଚି ଉଠି ପଡ଼ିଲି । ତାଙ୍କ ପିଛା ଧରି ଗଲି ଆସି ବାଡ଼ିଦୁଆର ପିଣ୍ଡାରେ ଠିଆହେଲି । ପେଟ୍ରୋମାଙ୍କୁ ଆଲୁଅ ଦୁଇଟା ଜଳୁଛି । ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା ବାଡ଼ି ଦୁଆର ଅଗଣାଟାରେ ତିନିଟା ବଡ଼ ବଡ଼ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବିଛା ଯାଇଛି । ତହିଁରୁ ଗୋଟାକରେ ବଡ଼ ସିଂଘାଳ ହରିଣଟାଏ ଓ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟାରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସାନ ସାନ ଦୁଇଟା ହରିଣ । ସମସ୍ତେ ଗୁଲି ଖାଇ ମରି ଶୋଇଛନ୍ତି । ଶୁଶୁର ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗୀ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆଣି ପିଣ୍ଡାରେ ଆରାମ ଚଉକି ଉପରେ ବସା ଯାଇଛି । ସେ ତାଙ୍କପୁଅ (ସ୍ବାମୀ)ଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦକୁ ତାରିଫ କରୁଛନ୍ତି । ତତ୍କାଳୀନ ଶିକାରୀଙ୍କ ସହକାରୀ ଗଣ ତଥା ସହଯୋଗୀ ଦଶରଥସିଂ, ବୁଲ୍ ସିଂ, ବନ୍ନୁ ମିର୍ଜା ଆଦିମାନେ କତା କଟୁରୀ ଛୁରା ଛୁରୀ ଧରି ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କର ଚମଡ଼ା ଉତ୍ତାରିବାକୁ ତିଆର । ତାପରେ ମାଂସ କଟାଯିବ । କେତେ ମୁଁ ସାମନା ସାମନି ଏତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ମରାଜନ୍ତୁ ଦେଖୁ ନଥିଲି । ଏମାନଙ୍କ ଦର୍ଶନରେ ମୋର ତାଲୁରୁ ତଳିପା ଯାକେ ପାଣି ଫାଟିଗଲା । ଅବଶ ହୋଇ ଆସିଲା । ଆଖିର ଲୁହକୁ ରୋକି ପାରୁ ନଥିଲି । ଧୀରେ ଧୀରେ ପଛେଇ ପଛେଇ ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ ପଳାଇ ଆସିଥିଲି । ବାରମ୍ବାର ଆଖି ଲୁହ ପୋଛିବାକୁ ଲାଗିଥିଲି ।

ଶୋଇବା ପୂର୍ବରୁ ସେଦିନ ରାତିରେ ସ୍ବାମୀ ମତେ ଜଣାଇଥିଲେ ମହାରାଜା ସାହେବ ଖବର ପଠାଇଛନ୍ତି ଆଜି ଶିକାର ଯିବାକୁ ହେବ । ନରସିଂହପୁର ରାଜା ସାହେବ, ପୁରୁଲିଆ ରାଜା ସାହେବଙ୍କ ଛଡ଼ା ନେପାଳ ରାଜପରିବାରରୁ ମଧ୍ୟ କିଏ କିଏ ଆସୁଛନ୍ତି । ସୁତରାଂ ସ୍ବାମୀ ମଧ୍ୟ ଯିବେ । ନେପାଳର ଭୂତପୂର୍ବ ମହାରାଜା ତ୍ରିଭୁବନ ଦେବଙ୍କ କନ୍ୟା ତଥା ରାଜା ମହେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଭଉଣୀ ଆମ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ତତ୍କାଳୀନ ମହାରାଣୀ । ରାତି ଗୋଟେ ଦେଢ଼ଟା ହେବ, ବାଡ଼ି ଝରକା ଦୁଇ ଝରିଥର ଠକ୍ ଠକ୍ ଆବାଜ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ ଭିତରେ ସ୍ବାମୀ ତାଙ୍କର ହେଡ଼ ଲାଇଟ, ପାଞ୍ଚ ସେଲିଆ ଟର୍ଚ୍ଚ, ଗୁଳି ଥଳି ଓ ବାର ବୋରବାଲା ବନ୍ଧୁକ ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଥିଲେ । ମୁଁ ଘର ଭିତରେ ରହି ବାହାରେ ଦୁଇ ଡିନିଙ୍ଗ କାର୍ ଜିପ୍ ଯିବାର ଶବ୍ଦ ପାଇଥିଲି ଓ ତାପରେ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲି । ଏବେ ଶାଶୁ ଆସି ଡାକିବାରେ ଉଠିଥିଲି । ପୁଣି ସେ ଜନ୍ମମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ବାହୁଡ଼ି ଆସି ବିଛଣା ଧରିଥିଲି । କାନ୍ଦିଥିଲି । ବାରମ୍ବାର ଆଖି ପୋଛିବାକୁ ଲାଗିଥିଲି ।

ସ୍ବାମୀ ଆସିଲେ । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ତାଙ୍କ କୁଞ୍ଜକାନିରେ ମୋ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଲେ, କହିଲେ- ଛିଃ !! ଏଇ ହରିଣ ଗୁଡ଼ାଙ୍କ ପାଇଁକି ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ? ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ସବୁ ଜୀବ ଦିନେ ନା ଦିନେ ମରନ୍ତି । ଆଜି ଏମାନେ ମୋ ବନ୍ଧୁକରେ ମଲେ । କାଲି ନଜଲେ ଆଉ କାହା ମତରେ, କାଣ୍ଡଶରରେ କି ରୋଗବାଗରେ ମରି ଆଆନ୍ତେ !! ସେମିତି କାନ୍ଦୁଚା କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଥିଲି- ହେଲେ, ତୁମେ କାହିଁକି ମାରିଲ ଯେ- ସେ ପୁଣି ବୁଝାଇବା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ- ତାଙ୍କର ମୋରି ହାତରେ, ମୋରି ବନ୍ଧୁକରେ ମରିବାଟା ଠାକୁରଙ୍କର ବରାଦ ଥିଲା । ଆମେ କିସ ଜାଣିଛୁ । ଏବେ ମରି ଏମାନେ ହୁଏତ ତ ପରଜନ୍ମରେ ଅଧିକ ଭଲ ଜନ୍ମ ପାଇ ପୃଥିବୀକୁ ଫେରି ଆସିବେ- କିଏ ଜାଣିଛି !!

କଣ ବୁଝିଥିଲି କେଜାଣି । ଆଖି ପୋଛି ଧାର ହୋଇ ବସିଥିଲି ।

ମାଂସ କଟାଗଲା । ତୁମ ସାଇରୁ ନୂଆ ପାଛିଆ ଅଣାଯାଇ ଭର୍ତ୍ତି କରାଗଲା । କାଟିବା ବାଲା ଓ ଘର ପାଇଁ କିଛି ରଖି ରାଜବାଟୀକୁ ଜିପ୍ରେ ପଠାଗଲା । ସେଠାରେ ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କ ବରାଦ ଅନୁସାରେ କାହାକୁ କାହାକୁ ଦିଆଗଲା ପୁଣି, ହରିଣ ଚମଡ଼ାକୁ ଲୁଣ ଦେଇ ଶୁଖାଗଲା ।

ଆଉ ଥରେ, ସେଦିନ ବି ସ୍ବାମୀ ଶିକାର ଯାଇଥିଲେ । ଭୋର ଭୋର ଫେରି ମୋ ହାତରେ କନା ପୁରୁଳିଟିଏ ଧରାଇ ଦେଲେ । କପଡ଼ା ଖୋଲି ଦେଖୁଲି, ଚିତାବାଘ ହୁଆଟାଏ । ଆଖି ଫିଟିନି ।

କହିଲେ- ଶିକାରୀଙ୍କ ଗୁଳି ଆବାଜରେ ମାଆ ବାଘୁଣୀଟା ଦୁଇଟା ହୁଆକୁ ପାଟିରେ ଧରି ବଣ ଭିତରକୁ ପଳାଇଲା । ଏଇଟାକୁ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ମୁଁ ତୋ ପାଇଁକି ଘିନି ଆସିଲି । ପାଲିକୁ ପରା ।

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଯାଇ ଅଧରିନାଏ କ୍ଷୀର ଆଣିଲି । ଲୁଗା ଛିଡ଼ାଇ ପତଳା କନାରେ ଚୁରୁମା ଭଳି କଲି । କ୍ଷୀରରେ ଭିଜାଇ ଭିଜାଇ ତା ପାଟିରେ ଦେଲି । ସେ ଚୁକ୍‌ଚୁକ୍ କରି ପିଇ ଲାଗିଲା । ଆଖି ତ ଫିଟିନି । କେତେଦିନର ହୁଆଟା କେଜାଣି ।।

ସେତେବେଳେ ଘରେ ପ୍ରାୟ ଚଉଦସେର କ୍ଷୀର ହୁଏ । ଶାଶୁ ଓ ସ୍ବାମୀ କ୍ଷୀର ପିଅନ୍ତିନି । ଯାହା ଘିଅ, ଦହି, ଛେନା ଓ ଛେନା ଜଳଖିଆ ହୁଏ । ଶୁଶୁର ଓ ମୁଁ, ଆମେ ପିଉ । ଏଥରକ ମୋର ସକାଳ କାମ ହେଲା, ବାଘହୁଆ ପାଇଁ କ୍ଷୀର ଆଉଟିବା ଓ ଅଣ୍ଟାକରି ପିଆଇବା । ଏବେ ତାର ଆଖି ଖୋଲି ଗଲାଣି । ମୁଁ ମାଟି ଚୁଲି କଡ଼ରେ ପିଡ଼ାରେ ବସି କ୍ଷୀର ଆଉଟିବା ବେଳେ ବାଘହୁଆଟା ମୋ ପଛେ ପଛେ ଆସି ମୋ ପିଠିରେ ଲାଉ ହେଲା ଭଳି ପେଟେଇ କାନ୍ଦୁ ଆତୁ ମୁହଁ କାଢ଼ି ମୋ କ୍ଷୀର ଆଉଟା ଓ ଅଣ୍ଟା କରିବା ଦେଖେ ଓ ଅଣ୍ଟା ହେଲେ ପିଏ ।

ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ତିନିମାସର ହେବା ବେଳକୁ ସେ ଆଉ କ୍ଷୀର ପିଇବାକୁ ଜମା ରାଜି ହେଲାନି । ସବୁବେଳେ ମୁହଁ ଶୁଖେଇ ଶୁଖେଇ ବୁଲିଲା । ଘୁମେଇଲା । ତାର ଦେହରେ ଘାଆ ଭଳିଆ ହେଲା । ସେ ଆମ ଖଟରେ ଅଥବା ଗୋଟେ କେନଭାସ ଆରାମ ଚେଆରରେ ଶୋଉଥିଲା । ସେଦିନ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ତାକୁ କୋଡ଼ରେ ଧରିଥିଲି । ସେ ଆଉ ମୁଣ୍ଡଟେକି ମତେ ଝୁଲିଲାନି । ତା ମୁଣ୍ଡ ଢଳିଗଲା । ସେ ମରିଗଲା ।

ରାନ୍ଧୁଣୀ ନାନୀ ଆସି ମତେ ବିଚିଡ଼ିଲେ- ତାକୁ ତଳେ ରଖିଦିଅ ବୋହୂ ମାଆ । ଅସଜ ମଣିଷ ! ଏତେବେଳେ ଏ ମଲା ବାଘହୁଆଟାକୁ କିଏ ପି ଧରିବ ! !

ତାକୁ ଚଉକି ଉପରେ ଶୁଆଇ ଆଖି ପୋଛି ଉଠିଗଲି । ସେତେବେଳେ ମୋ ବଡ଼ ପୁଅ ମୋ ପେଟରେ ଝରିମାସର ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ମାଆ ହେବାକୁ ଯାଉଥିଲି ।

X X X X X

ବଡ଼ ପୋଖରୀର ଦଶବର୍ଷକୁ ଲିଜ ନିଆ ଯାଇଛି । ଏଣୁ ଶୀତ ଦିନରେ ପାଣି ଭିତରେ ଖୁଣ୍ଟ ପୋତି ଭାଡ଼ି ବନାଯାଏ । ଝରି ପାଞ୍ଚଟା ଭାଡ଼ି ହୁଏ । ବାରିପଦାର ବଡ଼ ବଡ଼ ମାଛଧରା ସଉଜିଆ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ଖଡ଼ା ପକାଇବାକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଏ । ଗୋଟାଏ ଭାଡ଼ି ସ୍ବାମୀଙ୍କର । ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ାକ ଭାଡ଼ି ଆମନ୍ତ୍ରିତ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ସକାଶେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ସେଥିରକ ଏମିତିକା ସମୟରେ ମୋତେ ଦେଖିବାକୁ ମୋ ଶାଶୁଘର-ଗାଁଆ-
ଦୁର୍ଗାପୁରକୁ ମୋ ସାନଭାଇ ଶିବ ଓ ତା ସାଙ୍ଗ ଜଗନ୍ନାଥ ଆସିଥିଲେ । (ପରବର୍ତ୍ତୀ
କାଳରେ Dr ଶିବ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦ ଦାସ ସାଇକୋଲୋଜି ଅଧ୍ୟାପକ,

କାନାଡ଼ା ବାସିନ୍ଦା) ଖବର ପାଇ ସ୍ବାମୀ ନିଜେ ଧରିଥିବା ଆଠ ଦଣ୍ଡ କିଲୋ ଓଜନର ଭାକୁଡ଼ିଆଟାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଓଦା ଲୁଗାରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ଭାକୁଡ଼ର ଲାଞ୍ଜମାଡ଼ରେ ତାଙ୍କର ସେ ଗୋରା ଛାତିଟା ପୂରା ନାଲି ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଯଦିବା ଶଳାମାନେ ଖାଇବେ ଭାବି ଏତେ କଷ୍ଟ କରି ମାଛଟାକୁ ଆଣିଲେ, ଯୋଡ଼ାକ ଯାକ ଶଳା ନିରାମିଷ୍ଟ । ପହଞ୍ଚିବା ସାଥେ ସାଥେ କାମତୁଣୀ କହି (କଥା କହି ପାରେନି) ତା ବାବୁଛୁଆଠୁ ମାଛଟାକୁ ନେଇ ମାରି, ପାଉଁଶ ଆଣି କେଳେଇ କାଟିବାକୁ ବସି ପଡ଼ିଲା । ଦହି ମାଛ ପାଇଁ ପେଟି, ଭଜା ପାଇଁ, ଚଡ଼ଚଡ଼ି ପାଇଁ ମୁଷ୍ଟ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କାଟିବାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଚାଲିଥିଲେ ମାଆ ଠିଆ ହୋଇ ।

ଆମନ୍ତ୍ରିତ ଉଦ୍ରଲୋକ କିଏ କେତେ ମାଛ ଧରିଥିଲେ ମତେ ଜଣା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦିବ୍ୟ ମାଛ ତରକାରୀ ସାଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ସହ ଅନ୍ନ ଭୋଜନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଉପର ଓଳି ଝ ଜଳଖିଆ ଅନ୍ତେ ଯେ ଯାହା ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରେ ମଧ୍ୟ ସେକାଳ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦର ଏକ ଅଂଶ ।

X X X X X

ବାରିପଦା-

- “ନନାଙ୍କୁ କହି ରଖୁଥିବୁ । ମୁଁ ଯାଇ ତତେ ନେଇ ଆସିବି । ଆମ ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନ ସକାଶେ ଆମ ବାରିପଦାରେ ବଡ଼ିଆ Exhibition (ପ୍ରଦର୍ଶନୀ) ବସେ । ତୁ ଆସିଲେ ଦେଖିବାକୁ ଯିବା”- ସ୍ବାମୀଙ୍କ ଚିଠି । ମୁଁ ଆସିଲି । ଦୁର୍ଗାପୁର ଆସିବା ପରେ କାର୍ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହେଲା । ବାରିପଦା ଗଲୁ । ସେଠାରେ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ପଡ଼ିଆକୁ ଗଲୁ ।

ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ସୁନ୍ଦର ସଜାଣିଆ ହୋଇ, ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ପଡ଼ିଆରେ ବିଭିନ୍ନ ଉକ୍ତ୍ତ୍ୱ କିସମର ଜିନିଷମାନ ଆପଣା ଆପଣା ଜମାଇ ପସରା ମେଲିଛନ୍ତି । ସେଇଟା ୧୯୪୬ ମସିହା । ରାକୁଡ଼ା ଅମଳ । ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କଠୁ ପୁରସ୍କାର ତଥା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପାଇବା ସକାଶେ ଋଷୀ, ମୂଲିଆ, କାରିଗର, ତନ୍ତୀ, କମାର, କୁମ୍ଭକାର ସମସ୍ତେ ତତ୍ପର । ସମସ୍ତେ ଆପଣା ଆପଣା ଉକ୍ତ୍ତ୍ୱ କର୍ମ ଦର୍ଶାଇ ପୁରସ୍କାର ଲାଭ କରିବାକୁ ଆଶାୟୀ । ବାରିପଦାର ନିଜସ୍ବ ତନ୍ତର ଶାଢ଼ୀ, ମଠାଟସର ଶାଢ଼ୀ, ଝଦର,

ସାର୍ବଜନୀ; ଶୁଚିର ଅପୂର୍ବ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଭରା ଆଶୁ ଲାଶୁଲା ଭଳି ପଥର ମୂର୍ତ୍ତି, ଉଦଳାରୁ
 ରାଜରଜପୁର ଆତୁ ଆସୁଥିବା ପିତଳର ହାତୀଘୋଡ଼ା, କଠା, ସେର, ଛଡ଼ା ବାଉଁଶ,
 କାଜୁଳି ତିଆରି ବିଭିନ୍ନ ସରଞ୍ଜାମ, ବୁଟବଜ ଦଉଡ଼ି ତିଆରି ସୁନ୍ଦର ରଜା ବେରଞ୍ଜ
 ମାଞ୍ଚିଆ, ଜଉ ତିଆରି ମୁଖା । ତା ଛଡ଼ା ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର
 ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହାତ ସିଲେଇ, ଏଣ୍ଡୋଡ଼ରି, ମାଳିକାମ । ଏହାଛଡ଼ା ପୁଣି ରହିଛି
 ସଫଳ ଉତ୍ସାମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତ କିସମର ଫଳ ପରିବା । ସବୁ ଜିନିଷର ମାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ
 ପାଇଁ କେତେକ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଫିସରଙ୍କୁ ନେଇ ବିଚାରକ ମଣ୍ଡଳୀ ଗଠିତ ହୁଏ ।
 ଏମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା, ମହାରାଜା ସାହେବ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଦ୍ଵିତୀୟ ତୃତୀୟ
 ପୁରସ୍କାର ଦିଅନ୍ତି । ସାର୍ବିଫିକେଟ ଦିଅନ୍ତି । ଉତ୍ତମ, ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଜ୍ଞାପ କରିବା ପାଇଁ
 ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଆନ୍ତରିକତା ସହକାରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ମଧ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି । ମୋ ଶୁଣୁରେ ଗୁଣରେ,
 ବାସ୍ତା ଗୁଣ, ଉତ୍କୃଷ୍ଟମାନର ପପୟା ଓ ପରିବା ପାଇଁ ସାର୍ବିଫିକେଟ ଓ ଶାଶୁ ସୁନ୍ଦର
 ଏଣ୍ଡୋଡ଼ରି, ମାଳିକାମ ପାଇଁ ସାର୍ବିଫିକେଟ ହାସଲ କରିଛନ୍ତି ।

ମୋ ପାଇଁ ଶାଶୁ ଦିଖଣ୍ଡ ବାରିପଦା ତନ୍ତ୍ରର ଡାଉରଜୀର ଶାଢ଼ୀ କିଣିଦେଲେ ଓ
 ତାଙ୍କର ନିଜ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଓସାର ଧଡ଼ିବାଲା ଦିଖଣ୍ଡ ଶାଢ଼ୀ କିଣିଲେ । ଅଜାଙ୍କ ଘରେ
 (ମାଆଙ୍କ କକେଇ) ଖାଇ ପିଇ ଘରକୁ ଗାଆଁକୁ ଫେରିବା ବେଳକୁ ରାତି । ଏକଟା
 ମୋର ପ୍ରଥମ ବାରିପଦା ଦର୍ଶନ ।

ସେ ସମୟରେ ବାରିପଦା ତନ୍ତ୍ରଶାଢ଼ୀ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଧରଣର ହେଉଥିଲା । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ
 ଗୋଞ୍ଜି ତିଆରି କାରଖାନା ଥିଲା ।

X X X X X

ମଝିରେ ମଝିରେ ବୁଲାବୁଲି କରିବାକୁ ଆସିଲୁ । ମୋର ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ
 ବାରିପଦାରେ ଭୂମିଷ୍ଠ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ପିଲାମାନେ ପଢ଼ିବା ସକାଶେ ପୁରୀ ରହିବାକୁ
 ଆସିଲୁ ପ୍ରାୟ ୧୯୬୨ ମସିହା ପୂଜା ସମୟରେ । ବାପା ବନାଇଥିବା ଦୋତାଲା ଘରୁ
 ଉଡ଼ାବାଲାଙ୍କୁ ଉଠାଇ ଦିଆଗଲା । ଆମେ ଆସି ବାରିପଦାରେ ରହିଲୁ । ବଡ଼ପୁଅ ତା
 ବଡ଼ ପିତୃସାଙ୍କ ଘରେ, ବଡ଼ଝିଅ ତା ସାନପିତୃସାଙ୍କ ଘରେ ଅନୁଗୁଳରେ ରହି ପଡ଼ୁଥିଲେ ।
 ବଡ଼ ପୁତୁରା ମେସରେ ରହି ସାଏନ୍ସ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଘରକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ ଓ

ଏକାଠି ରହିଲୁ । ଏକାଠି ସାନଝିଅ ଚତୁର୍ଥ ଓ ସାନ ପୁଅ ଦିବ୍ୟ ଶିଶୁ ଓ ପ୍ରଥମରୁ ପଢ଼ା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଋଷବାସ ପାଇଁ ରୁଆ ପୋତା ବେଳେ ଓ କଟାକଟି ବେଳେ ଯିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଶାଶୁ ଆସି ପିଲାଙ୍କ ପାଖେ ରହୁଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କ ସାନପୁଅ ମୋ ଦିଅର କଟକ S.C.B. Medical Collegeରେ ଡାକ୍ତର ହେଲେଣି । ମଝିରେ ମଝିରେ ମାଆ ତାଙ୍କ ପାଖେ ରହୁଥିଲେ । ଆମ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଆମର ଡକ୍ଟରାଳୀନ ମୂଲିଆ ମଙ୍ଗା ଋଷବାସ କାମ ତୁଲାଉଥିଲା । ତାର ସେତେବେଳର ବାର୍ଷିକ ଦରମା ଥିଲା ଶହେ ଟଙ୍କା ଅଥବା ପାଞ୍ଚ କୁଇଁଟାଲ ଧାନ । ଘରୁ ଋତଳ ଆଶୁଥିଲା । ବାରିପଦାରେ ଗାଜଟିଏ ଥିଲା । ସେରେ ପାଞ୍ଚପା ଶାର ଦିଏ । ନିଜେ ଦୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ଏଲସେସିଆନ କୁକୁର ଥିଲା । ଆଶ୍ରିତ ପିଲା ରବୀନ୍ଦ୍ର ସେତେବେଳକୁ ମାଟ୍ରିକ ପାଶ କରି ବାରିପଦା ଆସିଲାଣି । କିନ୍ତୁ ଚିତ୍ତସନ କରେ, ମେସ୍‌ରେ ରହି । Aରେ ନାମ ଲେଖାଇ ଥିଲା । ପହିଲା ଦୁଇ ଋଷଦିନ ଥିବ ମୋ ପାଖକୁ ଝଲି ଆସିବ, କହିବ “ପଇସା ସରିଗଲା, ଏଠି ଖାଇବି । ଦରମା ପାଇଲେ ପୁଣି ମେସକୁ ଯିବି”- ଏମିତି ଝଲିଥାଏ । ସେ B.A ପାଶ କଲା, ମାଷ୍ଟର ହେଲା, ରାଇରଙ୍ଗପୁର ଝଲିଗଲା । ବାରିପଦାରେ ଦୁଇଋଷଦିଆ କୁକୁଡ଼ା ସାନପୁଅ ରଖୁଥିଲା । ଅଣ୍ଡା ଶାର ପ୍ରାୟ ଘରେ ହୁଏ । ତା ଛଡ଼ା ଗାଆଁରୁ ମଧ୍ୟ ସମୟ ସମୟରେ ଶାର ଦହି ଅଣ୍ଡା ଆଦି ଆସେ ଝତଳ ସହ । ଏହି ସମୟରେ ମହାରାଜା ସାହେବ ବହୁବର୍ଷ ପରେ ପୁଣି ବାରିପଦା ଫେରିଲେ । ଫେରି ସ୍ବାମୀଙ୍କ ସନ୍ଧାନ ନେଲେ ଓ ତହସିଲଦାରୀ ନେଇ ନାହାନ୍ତି ଶୁଣି ତାଙ୍କୁ ରାଜବାଟୀରେ ଲିଆସନ ଅଫିସର ନିଯୁକ୍ତ କଲେ ।

ବଡ଼ଝିଅ ଏକାଦଶରେ ପଢୁଥିଲା । ତାର ବିଭାଘର ହେଲା । ପୁଅ କଟକରୁ ଓକିଲାତି ପାଶ କରି ବାରିପଦାରେ ଆସି ଓକିଲ ହେଲା । ସାନଝିଅ B.Sc ପରୀକ୍ଷା ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ତାର ମଧ୍ୟ ବିଭାଘର ହେଲା । ବଡ଼ପୁଅର ବିଭାଘର ସେତେବେଳକୁ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ଏପଣିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ରଙ୍କ ନାତୁଣୀ ସହିତ ୧୯୭୨ ମସିହାରେ । ସାନଝିଅ ବିଭାଘରେ ମହାରାଣୀ ସାହେବ ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ଆଠତାରି ସୁନା ଦେଇଥିଲେ ଓ ମହାରାଜା ସାହେବ ଦରମାରୁ କଟାଯିବା ସର୍ତ୍ତରେ, ଦୁଇହଜାର ଟଙ୍କା ଅଗ୍ରାମ ଦେଇଥିଲେ । ସୁନାତାରି ସେତେବେଳକୁ ଦୁଇଶହ ବାସ୍ତରାଟଙ୍କା ଥିଲା । ଯାହାହେଉ ଭଲରେ ଭଲରେ କାମ ସରିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମେ ଟିକେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲୁ

ଏଇ ସମୟରେ । ଏଇ ସମୟରେ ଠାକୁରଙ୍କର ଅପାର କରୁଣାକୁ ମୁଁ ଅନେକଥର ଅନୁଭବ କରିଚି । ସେତେବେଳର ଗୋଟିଏ ଯୋଡ଼ିଏ ଘଟଣା ଲେଖୁଚି ।

ଆମର ତ ଘରୁ ଝଉଳ ଆସେ । ସଠିକ୍ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଅତୀତରୁ ସେତେବେଳେ ଭଲ ଆମଦାନୀ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ନୂଆଧାନ ହେବାକୁ ମାସେ ପନ୍ଦରଦିନ ଥିବ ଝଉଳ ସରିଯିବ । ଜଣେ ପଡ଼ିଶାଘର ଅପା କହିଥାନ୍ତି- ଭାଉଜ ! ତୁମର ଯାହା ଝଉଳ ଦରକାର ମୋଠୁ ନେଇଯିବ । ବଦଳରେ ମତେ କାର୍ତ୍ତିକକୁ ନୂଆ ଅରୁଆ (ଆମର ବାସ୍ତାଧାନ ଋଷ ହୁଏ) ଝଉଳ ଦେଇଦେବ । ସେଇ ଅନୁସାରେ ସାନ ଝିଅଟାକୁ ଝଉଳ ପାଇଁ ପଠାଏ । ଦୁଇଦିନ ଯିବାପରେ ସେଦିନ ସେ ଯିବାକୁ ଜମା ରାଜି ହେଲାଣି । ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତରେ ବସିଥାଏ । ନିଜେ ବ୍ୟସ୍ତରେ ଥାଏ କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ କି ପୁଅକୁ ଏଇ ଅଭାବ କଥା ଜଣାଇ ବ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ଉଚିତ୍ ମନେ କରେ ନାହିଁ ।

- ମାଆ ! ମାଆ ! ବାହାରୁ ତାକ ଶୁଭିଲା । ଦାଣ୍ଡକୁ ଯାଇ ଦେଖେ ତ ଜଣେ କାଳିଆ ଲୋକ, ହୁଏ ତ ମାଝୀ ସାଁତାଳ ହେବ, ପଞ୍ଚରୁଟି,

- ମାଆ ! ତୁଇ ଝଉଳ ରଖୁ ?

କହିଲି- ଝଉଳ ରଖୁଥାଆନ୍ତି ଯେ, ବାପା ! ବାରୁ ଏବେ ଦରମା ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ମୋ ହାତରେ ପଇସା ନାହିଁ । କିଶ କରିବା ?

ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଲା- ମାଆ ଇ ଘରଟା ତ ତୋର ? ଆମ ଦୋତାଲା ଘରଟାକୁ ଦେଖାଇ ଦେଲା ।

କହିଲି- ହଁ ଘରଟା ମୋର ।

ସେ କହିଲା- ସଞ୍ଜ ହେଇଗତେ ବସୁଲାଣି । ଏବେ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯିବି । ଝଉଳ ତୁଇ ରଖ । ମୁଇଁ ପନ୍ଦର ଦିନ ବାଦେ ଆସି ପଏସା ନେଇଯିବି- ତରଠୁ-

ମନେମନେ ଠାକୁରଙ୍କୁ କୋଟି କୋଟି ଦଣ୍ଡବତ ଜଣାଉଥିଲି । ସେଦିନର ସେ ଛପନ କିଲୋ ଝଉଳ ଦେଇ ଯାଇଥିଲା । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଅପାର କରୁଣା ! !

X X X X X

ମୋ ଶାଶୁଙ୍କୁ କ୍ୟାନସର ହୋଇଥିଲା । କଟକରୁ ଖୁଲି ଆସିଥିଲେ ଗାଆଁକୁ । ମୁଁ ପ୍ରାୟ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ରହୁଥିଲି ସେ ସମୟରେ । ମୋ ବଡ଼ବୋହୂ ବାରିପଦା ଘର ଚଳନ୍ତ ଥିଲା ।

ଶାଶୁ ୧୯୮୦ ମସିହା ରଥଯାତ୍ରା ଦିନ ମରିଗଲେ । ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ଡାକବେଟିସ ଜଣା ପଡ଼ିଲା । ସାନ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କର ବିଭାଘର ପରେ ଆମେ ସ୍ବାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଣି ଆସି ଗାଆଁରେ ରହିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ମହାରାଜା ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଗଲାଣି ଓ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଯୁବରାଜ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ଗାଦିରେ ବସିଲେଣି ତଥାପି ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ସେମାନେ ଛାଡ଼ି ନଥିଲେ । ଡାକବେଟିସ କାରଣରୁ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଜଣା ପଡ଼ିଗଲାଣି । ତେଣୁ ସେ ଆଉ କାମ କରି ପାରିଲେନି । ତାଙ୍କୁ ଯେ କମ୍ ଦିଶୁଛି ଏକଥା କିନ୍ତୁ ସେଦିନେ ବି ମୋପାଖେ ପ୍ରକାଶ କରି ନଥିଲେ । ସବୁଆଡ଼େ ପୂର୍ବଭଳି ତାଙ୍କ ସ୍କୁଟର ଚଢ଼ି ଯିବା ଆସିବା କରୁଥିଲେ ।

ସେଦିନ ଇଲା(ସୁନାମ ଧନ୍ୟ ବଂଶୀ ପଣ୍ଡା, IMFAଙ୍କ ପତ୍ନୀ) ଫୋନ କଲା- ଅମୁବାରୁ ଆଉ ତମେ ନିହାତି ସରସ୍ବତୀ ପୂଜା ଆଗରୁ ଆସ । ଥଙ୍ଗା କଲା- ନ ଆସିଲେ ଜାଣିଥାଅ, ପୂଜା ନଡ଼ିଆଟା ନିଷ୍ଠେ ତୁମ ବୁଢ଼ାମୁଣ୍ଡରେ ଫଟାଇବି ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲୁ । ପୂଜା ଆଗଦିନ କିଛି ଆବଶ୍ୟକ ଜିନିଷ ଆଣିବାକୁ ବାରିପଦା ବାହାରିଲୁ । ଦୁଇ ପହରରେ ଫେରି ଆସିବା କଥା । ଫେରି ଆସିଥିଲୁ , କିନ୍ତୁ ସାମନା ଆଡୁ ଆଖିରେ ଖରା ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ଆଦୌ ଦେଖି ନ ପାରି ରାସ୍ତା କଡ଼ର ଗୋଟିଏ ଚିପ୍ସ ଗଦା ଉପରେ ସ୍କୁଟର ଚଢ଼ାଇ ଦେଲେ ଓ ମୁଁ- ଆରେ, ଆରେ, ଗୋଡ଼ିଗଦାଟା ଯେ- କହିବାରେ ହଠାତ୍ ବ୍ରେକ୍ ଦେଲେ ।

ସ୍କୁଟରଟି ଋରିହାତ ସରିକି ଉପରକୁ ଉଠି, ପୁଣି ଠିଆ ହୋଇଗଲା ଓ ସ୍ବାମୀ ମୁଁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିବା ବାଆଁ ହାତଟାରେ ଭାରା ଦେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗଡ଼ି ସିଧା ସଡ଼କ ଉପରେ ଶୋଇଗଲେ ଅଚେତ ହୋଇ । ମୋର ଆଖି-ଘୋଷାଡ଼ି ହୋଇ ହାଡ଼ ଦେଖାଗଲା । ରକ୍ତ ସରସର ବୋହିବାରେ ଲାଗିଲା ।

ବୁବେଇ ଦଉଡ଼ି ବଲୁଥିବା ଲୋକ ଜମା ହୋଇଗଲେ । ପାଣି ଆଣି ମତେ ଦେବାବେଳେ କହିଲି- ମୋର କିଛି ହେଜନି । ବାବୁଙ୍କୁ ଟିକେ ଠିକ୍‌ସେ ଶୁଆଇ ଦିଅ । ଲୋକେ କୋଉଠୁ ଖଟଟେ ଆଣି ତାଙ୍କୁ ଶୁଆଇ ଦେଲେ । କିଏ ଜଣେ ବାରିପଦା ଯାତ୍ରୀ ପଚାରିଲା- ବାରିପଦା କିଛି ଖବର ଦେବେ ?

କହିଲି- ଅଶୋକ (ମୋ ପୁତୁରା)କୁ କହିଦେବ- କଣ ବୁଝିଲା କେଜାଣି
ଲୋକଟି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମଟର ସାଇକେଲ ଚଳାଇ ଚାଲିଗଲା ।

ସେ ଠିକ୍ ଚିହ୍ନିଥିଲା । ପୁତୁରା ଅଶୋକ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଭିତରେ ଗାଡ଼ି ନେଇ
ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଚେତା ଫେରିଲାଣି । ଆମକୁ ନେଇ
ତାଙ୍କର ପାଖକୁ ବୋହୂ ଗଲା । ତାଙ୍କର କୌଣସି ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା ହୋଇ ନଥିଲା ।
କିନ୍ତୁ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ସେ ବହୁତ ଘାବୁରେଇ ଯାଇଥିଲେ । ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଉଣା ପଡ଼ି
ଯାଇଥିବାରୁ ପିଲାମାନେ ଆଉ ସ୍କୁଲର ଚଳାଇବା ସକାଶେ ବାରଣ କଲେ । ଯିଏ
ସବୁବେଳେ ସ୍କୁଲର ଚଳାଇ ବୁଲୁଥିଲେ ସିଏ ଘରେ ବସି ରହିଲେ । ଏଇଠି ସବୁ
ଗୋଳମାଳ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ତାଜବେଟିଏ ତ ଥିଲା । ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଅନ୍ୟ ବେମାର
ଆରମ୍ଭ ହେଲା ।

ସେଦିନ କହିଲେ- ମାଆ ଏତେ ପ୍ରକାର ତାଳପିଠା କରୁଥିଲା, ତୁ କରନା
ଦିନେ, ଖାଇବା ।

ପ୍ରକୃତରେ ମୋ ଶାଶୁ ରକ୍ଷାବତ୍ତା ପିଠାପଣା କରିବାରେ କରି ଖୁଆଇବାରେ
ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରବୀଣା ଥିଲେ । ପୁଣି ଶ୍ଵଶୁରଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଭଲଭଲ ଖାଇବାରେ ବହୁତ ସଉକ
ଥିଲା । ତାଳ ପାତିବାଠୁ ସରିବା ଯାକେ କୌଣସି ଦିନ ତାଳ ପିଠା ନ ହେବ ଏମିତି
କଥା ନାହିଁ । ସ୍ବାମୀଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଖାଇବା ସଉକ ପ୍ରବଳ । ଅବଶ୍ୟ ଶ୍ଵଶୁର ନିରାମିଷ ଓ
ସ୍ବାମୀ ଆମିଷ ଭୋଜି ।

ସେଦିନ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକକୁ ତାଳ ଛଡ଼ାଇ ଘଷାଘଷି କରି ମଣି କାଢ଼ିବାକୁ
ଡାକିଲି । ମନେ ମନେ ଭାବିଲି ଆଜି ସବୁପ୍ରକାର ପିଠା କରିଦେବି ଯେ, ସେ ଖୁସି
ହୋଇଯିବେ । ତାଳରୁଟି, କାକରା, ମଣ୍ଡା ଓ ମୁଆଁ ପିଠା ଛଡ଼ା ତାଳ ବଡ଼ା ବି
କରିଥିଲି । ସାଙ୍ଗକୁ ଥିଲା କୁଟାଛତୁ ତରକାରି । ଆମେ ରୋଷେଇ ଘରେ ପଡ଼ିଥିବା
ଖାଇବା ଟେବୁଲଟା ବାଡ଼ି ଦୁଆର କବାଟକୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ତିନିହାତ ଛଡ଼ାରେ ପଡ଼ିଥାଏ ।
କାରୁରେ ଗୋଟେ ଛୋଟ ଘଡ଼ି । ନଅଟା ବାଜିଲାଣି । ମୁଁ ଖାଇବାର ବାଡ଼ି ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ
ଖାଇବାକୁ ଡାକିଲି । ସେ ଆସି ବସିଲେ ଓ କାକରା ଛିଡ଼ାଇଛନ୍ତି ମାତ୍ର ପାଟିକୁ ନେଇ
ନାହାନ୍ତି । ବାଡ଼ି ଦୁଆରର ବନ୍ଦ କବାଟ ଆରକତୁ ଅଦ୍ଭୁତ ଧକିଧକି କେହି କାନ୍ଦିବାର

ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ମୁଁ ଦଉଡ଼ି ଆସି ସ୍ବାମୀଙ୍କ ହାତଟା ଧରି ପକାଇଲି- ରୁହ । ଖାଅନି ।
ସେ ମୋ ମୁହଁକୁ ବଳ ବଳ ଝଟୁଲେ । ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ,

- ମାଆକୁ ଦେଖନ୍ତୁ ?

ସେତେବେଳକୁ ମାଆ ମରିବାର ଦେହବର୍ଷ ହେଲାଣି । ଠିକ୍ ଏଇ ଧକିଧକି କାନ୍ଦିବା ଶବ୍ଦ ଶାଶୁଙ୍କ ମରିବା ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ସଂଧ୍ୟାବେଳେ ଶ୍ରମ୍ୟରୁ ଶୁଣା ଯାଇଥିଲା ।

ସେଦିନ ବି ସ୍ବାମୀ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଥିଲେ । ପଚାରିଲେ-

- କିଏ ?

ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି- ମାଆଙ୍କର ହୁଏତ ପୃଥୁବା ଛାଡ଼ି ଯିବାକୁ ବନ୍ଧ ହେଉଛି । ତାଙ୍କ ଆତ୍ମା ବୋଧେ କାହୁଁଛି- କାରଣ ସେତେବେଳେ ମାଆ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଦିନ ହେଲାଣି କମାରେ, ତାଙ୍କର ଆସିଲେ ରକ୍ତ ଦେବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଦେହରେ ଆଉ ରକ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରିବା କ୍ଷମତା ନଥଲା ।

ମରିବା ଯାକେ ମାଆ ସବୁଦିନେ ପିଠା ଖାଇବାକୁ ଖୋଜୁଥିଲେ । କମା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ଶେଷ ହୁକୁମ ପାଟିଲା ଆମର ମଣ୍ଡିରେ କାକରା କଲେ ଖାଇବେ । ଖାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ମଲା ପରେ ବି କଣ ଏମିତି ହୁଏ ? ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲି । କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନଥିଲି । ଶାଶୁଙ୍କ ପୁଅଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ସବୁପ୍ରକାର ପିଠା ଖଳିପତ୍ରରେ ବାଡ଼ି, ବାରି ଦୁଆର ପିଣ୍ଡାରେ ମାଆଙ୍କ ନାଆଁରେ ପାଣି ଛଡ଼େଇ ଜୁହାର କଲି । ତାପରେ ସ୍ବାମୀ ଖାଇଲେ ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରିୟ ପାଠକ ପାଠିକା, ଆମ୍ଭାର ବି କିସ ଆଶା ଥାଏ ?? କେଜାଣି !
ହୁଏ ତ ଥାଏ-

X X X X X

ପ୍ରତିଦିନ ଖାଇବା ଆଗରୁ କିସ ଖାଇବେ ବରାଦ କରିବା ଏମାନଙ୍କ ଘରର ଖାନଦାନୀ । ସେତେବେଳେ ସ୍ୱାମୀ ଦୁଇପ୍ରହର ଖେଚେଡ଼ି ଅଥବା ରୁଟି ଯାହା ମନ ବରାଦ କରିଥାଆନ୍ତି । ସେଦିନ କହିଲେ- ତଟକା ଫୁଲକା ଫୁଲକା ଗରମ ଗରମ ରୁଟି ଖାଇବେ । କିନ୍ତୁ ଖାଇବା ଟେବଲରେ ବସି ଖାଲି ଏକତ୍ର ସେକତ କଲେ ।

ଖାଇଲେନି । କହିଲି- ଖଣ୍ଡେ ଖାଅ, ସୁପ୍ତ ହେଲେ ପିଇଦିଅ- କିଛି ନଖାଇ କହିଲେ-
ଝାଡ଼ା ଯିବି ।

ଧରିକି ନେଇ ଯାଉଛି ସେ ପଡ଼ିଯିବାର ଉପକ୍ରମ କଲେ ମୂଲିଆ କାଳିଆ
ଗାଧୋଇ ସାରି ଖାଇବାକୁ ଆସୁଥିଲା । ଚଟପଟ ଧରି ପକାଇଲା । ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି କିନ୍ତୁ
ଆଖି ଲୋଉଟାଇ ଅନ୍ତେଡ଼ ହୋଇଗଲେ । ମୁହଁ ପୁରା ଶେତା ହୋଇ ଦଣ୍ଡକରେ ରଙ୍ଗ
ଫେରି ପାଇଲା । ପାଇଖାନା ଗଲେ, ଆସିଲେ । ଆସି ମତେ ପଚାରିଲେ- ସବୁଆଡ଼
ଅନ୍ଧାର କାଜି ହୋଇଗଲା ?

କହିଲି- ଅନ୍ଧାର କୋଉଠି ହେଉଛି । ପୁରା ଖରା ପରା-

ଆଉ କିଛି ସେ କହିଲେନି । ଏଇଟା ଥିଲା ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସେରିବ୍ରାଲ ଷ୍ଟ୍ରୋକ୍ ।
ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଜାଣି ପାରିନି ।

ବାଲେଶ୍ୱର ଗଲୁ । ସେଠାରୁ ସେ ଅଳ୍ପଦିନରେ ସ୍ୱସ୍ଥ ହୋଇ ଗାଆଁକୁ ଫେରି
ଆସିଲେ । ସେଦିନ ବଡ଼ପୁଅ ଆସିଥିଲା । ତାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରି ଭାରି ଖୁସିରେ ପଚାରିଲେ
- କେବେ ପୁଣି ଶିକାର ଯିବାରେ ? କୁଟାରା କି ଲେପଡ଼କ୍ୟାଟ ମାରିବା କହିଲୁ ?

ପୁଅ କହିଲା- ତୁମେ ଭଲ ହେଇଯାଅ । ପୁରା ଭଲ ହେଲେ ଯିବା-

ମଝିଆଁ ପୁଅକୁ ସେମିତି କହିଲେ- ତୁ ଆସିବା ବେଳେ ଛତିଆରୁ ଛେନାପୋଡ଼
ଆଣିବୁ ତ ।

ସାନଝିଅକୁ ପଚାରିଲେ- ତୁ କୋଉଦିନ ଆସିବୁ ?

ଝିଅ କହିଲା- ରବିବାର-

ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ- ନିଶ୍ଚେ ଆସିବୁ ତ ?

- ହଁ ନିଶ୍ଚେ ଆସିବି । ତୁମର କିସ ଦରକାର ?

ଶନିବାର ଦିନ ସାମାନ୍ୟ ଜର ଆସିଲା । ବେତନଟାରୁ ଡାକ୍ତର ଆସିଲେ ।
କୁର ୯୯ ଡିଗ୍ରୀ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭଲ କରୁ ନଥିଲେ । ପିଲାମାନେ ଆସିଲେ
ରାତିସାରା ରହି ସକାଳୁ ଫେରିଗଲେ କାରଣ ଡାକ୍ତର କହିଲେ- କିଛି ନାହିଁ ।
ଇଂଜେକ୍ସନ ପଠାଇ ଦେଉଛି- ସକାଳୁ ସକାଳୁ ବଡ଼ପୁଅ, ବୋହୂ ପିଲାମାନେ; ଝିଅ

ଜାଣି ଓ ତାଙ୍କ ପିଲାମାନେ ସମସ୍ତେ ଝଲିଗଲେ । ରାତିରେ ଥରେ ବାନ୍ତି ହୋଇଥିଲା ।
ମୁଁ ବିଛଣା ଉପର ବଦଳ କରୁଥିଲି । କନ୍ଦଲସନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଡାହାଣ ପଟ
ପୁରା ଅଙ୍ଗଟା ଧନୁଷ୍ଟଙ୍କାର ଭଳି ବାଜି ଯାଉଥିଲା । ମୁଁ କାନ୍ଦି ଉଠିଲି ସେ ବାଆଁ ହାତ
ହଲାଉ ମତେ କାନ୍ଦିବାକୁ ବାରଣ କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଫୋନ
କଲି । କହିଲି- ଟିକେ ଶିଘ୍ର ଆସନ୍ତୁ ।

ସେ ଉତ୍ତର କଲେ- ବହୁତ ପେସେଣ୍ଟ (ରୋଗୀ) ବସିଛନ୍ତି । ଏବେ ଯାଇ
ହେବନି । ଏବେ ତ ଦେଖୁ ଆସିଛି ।

ବିକଳରେ କହିଲି- ଆପଣଙ୍କର ସବୁ ପେସେଣ୍ଟଙ୍କ ଫିସ୍ ମୁଁ ଦେଇଦେବି,
ଆପଣ ଆସନ୍ତୁ । ଶିଘ୍ର ଆସନ୍ତୁ । ତାପରେ ପୁଣି ସବୁଠିକି ଫୋନ ଲଗାଇଲି ।
ସାନପୁଅ କପ୍ପିପଦାରୁ ଆସିଲା । ଝିଅ ଜାଣି ବୋହୂ ଓ ନାତିନାତୁଣୀ ଆସିଗଲେ କିନ୍ତୁ
ବଡ଼ ପୁଅ କଚେରୀ ଝଲି ଯାଇଥିଲା । ସେ ଠିକ୍ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ଯାଙ୍କର ପ୍ରାଣବାୟୁ
ଉଡ଼ିଗଲା । ସେଦିନଟା ଜୁନ ମାସର ତା ୨୬ରିଖ ୧୯୯୫ମସିହା ।

ମୁଁ ପୁରା ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲି ।

ଜୀବନଟା ନିରର୍ଥକ ମନେହେଲା ।

ଅମାବାସ୍ୟା ଶିବରାତ୍ରୀ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀର ଜନ୍ମିଥିଲେ ସୋମବାର । ସେଇ ସୋମବାର
ଅମାବାସ୍ୟା ଆଷାଢ଼ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀରେ ଗଲେ ।

ଅସ୍ତାବ୍ଦଳରେ ଜୀବନ

ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ଠାକୁରଙ୍କୁ କୋଟି କୋଟି ପ୍ରଣାମ । ଯେଉଁ ଗୁରୁ, ଗୁରୁଜନ ପୁଣି ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଦୟା ପ୍ରେମ କରୁଣାରୁ ଆଜି ଆସି ମୁଁ ବାରିପଦା-ମାଟି-ମାଆ କୋଡ଼ରେ ଛିଡ଼ା ହେବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭିଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୋର ଆତ୍ମନ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି ।

ପ୍ରିୟ ପାଠକ ପାଠିକା । ଆପଣମାନେ ପଶ୍ଚିମ ଆକାଶରେ ଅସ୍ତସୂର୍ଯ୍ୟର ଛଳଳ-ଛଟା ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଦେଖୁଛନ୍ତି କେବେ ? କେତେ ରଙ୍ଗର । କେତେ ସୁନ୍ଦର । ! ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି କେବେ ? ଅସ୍ତାବ୍ଦଳରେ ବୁଡ଼ିଯିବା ଆଗରୁ, ବୁଡ଼ିଯିବା ପୂର୍ବରୁ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାର ସୁନେଲି, ଗାଡ଼ ଗୋଲାପି, ପୁଣି ନାଲି ରଙ୍ଗର କିରଣ ବିକିରଣ କରି ସାରା ଆକାଶର ବୁକୁଟାକୁ ଛାଇଦିଏ । କି ଅପୂର୍ବ ଭାବରେ ଆପଣାର ଅପରୂପ ରୂପକୁ ଅଗଣିତ ଧରାର ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଦର୍ଶାଇ ଦିଏ ସତେ । ! ଆଖି ପୂରେଇ ମନ ଭରେଇ ଦେଖୁଛନ୍ତି କେବେ ? ନାଲିରୁ ଗାଡ଼ ନାଲି ହୋଇ ଉଜ୍ଜଳ ଥଳ ଥଳ ରକ୍ତ ପେଣ୍ଠଟାଏ ଭଳି ସୂର୍ଯ୍ୟଟା ଧୀରେଧୀରେ ଅସ୍ତାବ୍ଦଳରେ ବୁଡ଼ିଯାଏ, ହଜିଯାଏ । ଅନନ୍ତ ଆକାଶର, ଅନ୍ଧାରୀଆ- ଆସ୍ତରଣର ପାତଳ ଓଡ଼ିଶିଟାକୁ ଘୋଡ଼ି ହୋଇ ନିଘୋଡ଼ ନିଦ୍ରାଯାଏ । ନିଦ୍ରାଯାଏ, ପୁଣି ଅନ୍ଧାର ସରୁନସରୁଣୁ ଉଷାରାଣୀ କାକର ପାଣି ଛାଟି ଅକୁହା ନୋଲିରେ ବାରंबାର ତାକେ - ଉଠ । ଉଠ ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଉଠିପଡ଼ ।

ଉଷାରାଣୀର ଆଦର ତାକରେ ଉଦୟଭାନୁର ଅଳସ ଆଖି ଖୋଲେ । ଆଖି ଖୋଲି ସେ ନୂଆ ସକାଳକୁ ସ୍ବାଗତ ଜଣାଏ ।

ହେ ମୋର ପ୍ରିୟ ପାଠକ ପାଠିକା ! ଠିକ୍ ସେମିତି, ଠିକ୍ ସେମିତି ଏଇ ଅସ୍ଥାବଳ ଗାମୀ - ଜୀବନର ବିଗତ ଅତୀତର ଅପୂର୍ବ-ଅନୁଶ୍ୟ-ରୂପ-ରଙ୍ଗ-ରସ-ଗନ୍ଧର ଅନନ୍ୟ-ଅନୁଭବକୁ ଅନ୍ତର ଭରି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି କେବେ ? ଜୀବନଟା ପ୍ରକୃତରେ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର । ବାଲ୍ୟ, କୈଶୋର, ଯୌବନ, ପ୍ରୌଢ଼ତ୍ୱ ପୁଣି ବାଞ୍ଛକ୍ୟ ।। ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଭବ-ଭାବର ଅପରୂପ ନିଆରା ଅନୁଭବ । ଜୀବନକୁ ଠିକଣା ବାଟରେ ପାଛୋଟି ଜାଣିଲେ, ଆପଣାର କରି ପାରିଲେ, ତାର ଅପୂର୍ବ ମହକରେ, ସୁନ୍ଦର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ-ବୋଧରେ ଅନ୍ତରଟା ଭରି ଉଠେ । ଉଛୁଳି ଉଠେ । ଠାକୁରେ କିସ ବା ନ ଦେଇଛି ଏ ମଣିଷକୁ ।। ସୃଷ୍ଟିକୁ ଆସିବାର ଆବାସ ରୂପେ ଜନନୀର ଜଠର, ଜନ୍ମୁ ପିଆଇ ପାଳିବା ସକାଶେ ଜନ୍ମଦାତ୍ରୀ ମାତାର ଅନଭରା କ୍ଷୀର, ଖୁଆଇବା ବଢ଼ାଇବା ସକାଶେ ଧରିତ୍ରୀ-ମାତାର କ୍ଷେତଭରା ଶସ୍ୟ, ଫଳଫୁଲ, ପନିପରିବା; ଲାଜ ଲୁଚାଇବାକୁ ଦେଇଛି ଲୁଗା, ପୁଣି ଖରାବର୍ଷା ଶୀତ ଦାଉରୁ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ମଣିଷର ମଥା ମଥାନରେ ଦେଇଛି କୁଡ଼ିଆରୁ କୁଟା ଅବା ଟିଣ, ଅଥବା କଂକ୍ରିଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାତ ।

ଏତେକଥା ପାଇଲା ପରେ, ଏ ମଣିଷ ଖୁସି ହେବା କଥା, କୃତଜ୍ଞ ହେବା କଥା, କିନ୍ତୁ ହୋଇ ପାରୁନି । କାହିଁକି ? କାହିଁକି ହୋଇ ପାରୁନି ? ? କାରଣ ? କାରଣ, ତାର ଅବଚେତନ ମନତଳେ ରହିଛି ଅନେକ ଲୋଭ । ଅନେକ ଅନେକ ଲୋଭ ।। ଯେତେ ପାଇଲେ, ଆହୁରି ପାଇବାକୁ ଲୋଭ । ଅନ୍ତହୀନ ଲୋଭ ।। ଏହାର ପ୍ରତିକାର ଖାଲି ଠାକୁରେ କାହିଁକି । ଠାକୁରଙ୍କର ଠାକୁରେ ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ପୂରଣ ହେବା ଅସମ୍ଭବ, ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଆମେ କିସ ସତରେ ଦେଖୁ ପାରୁନା ? ଏଇ ଲୋଭ ଦାଉରୁ ଆମର ସୁସ୍ଥ ସୁନ୍ଦର ସମାଜ କେମିତି ଦନୁଦିନ ଠକ ଜୁଆରେରି, ଲାଞ୍ଜ, ମିଛ କବଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ।। ଅବଚେତନ ମନତଳରେ ଲୋଭ କାମନା ବାସନା କେମିତି ଆମକୁ ସଦାସର୍ବଦା ତଳକୁ ତଳକୁ ଓଟାରି ଲାଗିଛି ।। ପବିତ୍ର ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଶିକ୍ଷକସମାଜ ଇର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷାଦାନଠୁ, ଜ୍ଞାନଦାନଠୁ, ଅଧିକ ଆଗ୍ରହରେ ପିଲାଙ୍କୁ କପି କରିବା କୌଶଳ ଯୋଗାଇ ପକେଟରେ ଅର୍ଥ ପଇଠ କରୁଛନ୍ତି ।। ପିଲାମାନେ ବିନା ପାଠପଢ଼ା, ବିନା ଜ୍ଞାନ ଆହରଣରେ ସାର୍ବିପିକେଟ୍ ହାସଲ କରିବାର ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି ।

ସହଯୋଗ । ସବୁଠି ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ଅନୁଭୂତ ହେଲା । ଗାଆଁଟାକୁ ତାଙ୍କ ଘରଟାକୁ, ତାଙ୍କ ଋଷବାସକୁ, ଗାଉଁଲି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତର ଦେଇ ଭଲ ପାଇ ବସିଲି । ତାଙ୍କ ଭଲମନ୍ଦ ମୋ ଭଲମନ୍ଦ ବନିଗଲା । ଆଜିର ଶିକ୍ଷାଦାନ ପଦ୍ଧତି ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର କୌଣସି କୌଣସିଠି କପିକୁ ପ୍ରେସ୍‌ହସନ ଦେଉଥିବା ଦେଖି, ବ୍ୟସ୍ତ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ଉଠିଲି, ପ୍ରତିବାଦ କଲି । ସେଦିନ ଯୁବକ ଜଣେ ଆସି ହଠାତ୍ ମୋତେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା-

- ଜେଜେମା ! ଆପଣଙ୍କର କେହି ପିଲା ଆଉ ଏଲ.ପି., ଇଉ.ପି., ମାଜନର କି ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢୁଛନ୍ତି କି ?

ଉତ୍ତର କରିଥିଲି- ନାହିଁ ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ଜାଗାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ସଭିଙ୍କର ପାଠପଢ଼ା ସରି ଗଲାଣି ।

ପିଲାଟି ପଚାରିଲା - ତେବେ କିଏ ପଢ଼ିଲା କି କପି କଲା, ଆପଣ କାହିଁକି ଟେନ୍ସନ୍ ନେଉଛନ୍ତି ?

ତାର କଥା କେତେପଦ ମୋତେ ଋବୁକ ଖାଇଲା ଭଳି ଲାଗିଲା । ସିଧା ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲି । କହିଲି- ହଜରେ ! କିଷ୍ଟ ଭାବିଲୁ ତୁ ? ଏ ? ? ଖାଲି ଜନ୍ମ କଲା ପିଲା ମୋର ? ସେ କଥାରୁ ଜମାରୁ ନୁହେଁ, ଏ ଦୁର୍ଗାପୁର ଗାଆଁର ଯେତକ ପିଲା ସମସ୍ତେ ମୋର । ଏ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଯେତକ ପିଲା ସମସ୍ତେ ମୋର । ଏ ପୃଥିବୀର ଦୁଃଖ ରକ୍ତି ଯେତକ ପିଲା ସମସ୍ତେ ମୋର । ମୁଁ ମାଆ । ମାଆ ମୁଁ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ବି ପିଲା ଠକ, ଭଂଡ, ଖେର, ଛୁଆଖେର ହେଲେ ମୋ କଲିଜାକୁ କାଟିବ । ମୋ ମାଆ ପଣିଆକୁ ମୁଁ ଧକ୍କାରିବି । ମୁଁ ସବୁ ପିଲାଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ଝହେଁ -

ଏ ପୃଥିବୀରେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ବୌଦ୍ଧ ଜୈନ ଶିଖ ଆଦି କେତେ ଜାତି, କେତେ ଧର୍ମ । କିନ୍ତୁ ମୂର୍ଖ ମୁଁ ଠାକୁରଙ୍କର ଏଇ ପ୍ରକାର ଭେଦ, ବିଭିନ୍ନତା ମୋର ଜମ୍ମାରୁ ବୋଧଗମ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ମୋ ବିଷରରେ ସବୁ ଠାକୁର ଏକ । ରୂପ ନାମ ହୁଏ ତ ଭିନ୍ନ ।

ଏମିତି ଏ ଦିନ ଖଲିଡ଼ି । ଅଶୀ ହୋଇଗଲା । କେତେଦିନ ଖଲିବ, ଠାକୁରେ ବୁଲାଇବେ ତାଙ୍କୁ ଜଣା । ମୁଁ ଶରଣରେ ପଶିବି- ମରଣରେ ପଶିବି କୋଲ ।

ଆମେରିକା ପରିଦର୍ଶନ

- ଆମେରିକା ଯାଇ ପାରିବୁ ?

କହିଥିଲି- ଆନନ୍ଦରେ ଯାଇ ପାରିବି । ୧୯୯୭ ମସିହା, ସ୍ବାମୀ ୧୯୯୫ ଜୁନ ଛବିଶରେ ସଂସାର ଛାଡ଼ିଲେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତ ରହୁଥିଲି । କୁଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ ପଳାଇ ଯିବାକୁ ମନ ବଳୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁଲୋକକୁ କଣ ଯାଇହବ ! ତେଣୁ ସାନଭାଇ ଶିବର ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମ୍ମତି ଦେଇଥିଲି ।

ସବୁ ଠିକଣା ହେଲା । ନାତି ସାଙ୍ଗେ ଯାଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଅଫିସରୁ ପାସପୋର୍ଟ ଆଣିଲି । ଭିସା ପାଇଁ କଲିକତା ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କ୍ଲାଙ୍ଗ ରାମକୃଷ୍ଣ ସାଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଅଫିସରଙ୍କୁ ପଠାଇଥିଲେ । କଲିକତାରେ ପହଞ୍ଚି କାରରେ ଯାଇ ଅଫିସରେ ପହଞ୍ଚିଲି ଭିସା ପାଇଁ । ଭିସା ପାଇବା ପାଇଁ ଆସି, ଟିନିରୁଥର ଫେରିଥିବା ଲୋକଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଉଣା ନଥିଲା । ବାହାର ଛଡ଼ା, ହଲରେ ଚଉକିରେ ବସି ଭିସା ଅପେକ୍ଷାରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଅନେକ । ଅପେକ୍ଷାରେ ଥିଲେ କେତେବେଳେ ଭିସା ମିଳିବ । ମୁଁ ମୋ ଲେଖା ବହି ଦିଖାଉ ନେଇଥିଲି । ସେଠିକାର ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରକୁ ଉପହାର ଦେଲି । ମତେ ଡକରା ହେଲା । ପଚରାଉଚରା ଦାୟାଦ୍ୱରେ ଜଣେ ବାଇଶି ଚବିସ ବର୍ଷର ଆମେରିକୀୟ ଯୁବକ ଥିଲେ । ଇଂରାଜୀରେ ପଚାରିଲେ- କାହିଁକି ଯିବି ? ସେଠି କିଏ ସେ ଅଛନ୍ତି ? ସେଠାରେ ରହିଯିବେ କି ?

ତିନୋଟି ପ୍ରଶ୍ନର ସାଧାରଣ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି- ଲେଖାଲେଖି କରେ । ବିଦେଶୀ ଲୋକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ, ତାଙ୍କ ଚଳନୀ ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିବାକୁ ମନ । (୨) ସେଠି ମୋ

ଭାଇମାନଙ୍କ ପିଲାଏ ଅଛନ୍ତି (୩) ମୋର ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦେଶ ଛାଡ଼ି, ସେଠି ରହିବି କାହିଁକି ?

ପୁଣି ସେ ବାବୁ କହିଲେ- ଅଧିକା ପଇସା ଦେଲେ ଆଉ ଥରେ ଯାଇପାରିବେ । କହିଲି- ବୁଢ଼ୀ ଲୋକ । ବଂଚିଥିଲେ ତ ଆଉଥରେ । ଯଦି ଯିବି ସେତେବେଳେ ଦେବି । ବର୍ତ୍ତମାନ ନୁହେଁ-

ଅଳ୍ପ ବୟସର ଚେକିଂ ଅଫିସର ମଧ୍ୟ ହସିଲେ । କହିଲେ- ଦିନ ପାଞ୍ଚଟା ସୁଦ୍ଧା ଆସନ୍ତୁ । ଭିସା ପାଇଯିବେ ।

ଉପର ଓଳି ଆସିଲୁ । ଭିସା ଆଣି ଆସିବା ବେଳକୁ ସୁଦ୍ଧା ତଥାପି ବହୁଲୋକ ଭିସା ଅପେକ୍ଷାରେ ଥିଲେ । ଭିସା ପାଇଯିବା ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚକିତ ଆଖିରେ ଅନାଇଲେ । ମନ୍ତବ୍ୟ କଲେ- ଆମେ ଋଷି ପାଞ୍ଚଦିନ ହେଲା ଯା-ଆସ କରୁଛୁ, ଅଥର୍ ଆପଣଙ୍କୁ ଏକାଦିନେ ମିଳିଗଲା । !

କହିଲି- ଭାଗ୍ୟ । !

ଆହୁରି ସାତଶହ ଟଙ୍କା ନେଇଥିଲେ । କହିଥିଲେ ଯିବାବେଳେ ସେ ଦେଶ ଟଙ୍କା କରି (ଡଲାର) ଡଂଗାଇ ନେବି । ମାତ୍ର ମୁଁ ଦିଲ୍ଲୀ ଦେଇ ଯିବାରୁ ଆଉ ସେ ଟଙ୍କା ପାଇ ପାରି ନଥିଲି । ସଂଧ୍ୟା ଟ୍ରେନରେ ବାଲେଶ୍ୱର ଫେରି ଆସିଲୁ ।

X X X X X

ଆମେରିକା ଯିବାଟା ଟିକଟ ଝିଆରୀ ଜିରୁ ଓ କ୍ୱାର୍ଟା ଦୁର୍ଗା ପଠାଇଥିଲେ । ସେଠି ମୋର ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କରି ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ଯୋଜନା ଅନୁସାରେ ସତେଜଶି ତାରିଖ, ଜାନୁଆରୀ ମାସ ଉଣେଇଶିଶହ ସତାନବେ ମସିହା, ଦିନ ଋଷକାମ ଯଥାକଥା ଶେଷ କରି ଦୁର୍ଗାପୁର ଗାଆଁରୁ ବାହାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ପହଞ୍ଚିଲି । ସେ ଦିନଟା ବଡ଼ ପୁଅ ଘରେ ରହିଲି । ପରଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଠେଇଶି ଜାନୁଆରୀ ସଖାଲୁ ସାନଭାଇ ଶିବ ଘରକୁ ଗଲି । ସେ କାଗଜପତ୍ର, ଟିକଟ ଆଦି ତଦାରଖ କଲା । କେମିତି ଯିବି, କଣ କରିବି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲା । ଅଣତିରିଶ ତାରିଖ ଖାଇସାରି ଗୋଟାଏ ତିରିଶରେ ଭାଇ ଭଉଣୀ ଦୁହେଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠୁ ଏରୋପ୍ଲେନ ଯୋଗେ ଦିଲ୍ଲୀ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କଲୁ । ଦିଲ୍ଲୀରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ସଂଧ୍ୟା । ଶିବ ପୁଅ ଟିରୁର ଦେଢ଼ଶାଶୁ ଋଷୁଲ ଆସି ଆମକୁ ତା

କାରରେ ନେଇ ସମୁଧୀକ ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲା । କହିଗଲା ରାତି ଏଗାରରେ ଆସିବ । ସେ ଦିଲ୍ଲୀ ଏଆରପୋର୍ଟରେ କାମ କରେ । ସମୁଧୀ ସମୁଧୀଣୀ ଭାରି ସ୍ନେହୀ ଲୋକ । ଖୁଆଇ ପିଆଇ ଶୁଆଇ ଦେଲେ । ପ୍ରାୟ ଏଗାରଟାରେ ଝରୁଲ ପହଞ୍ଚିଗଲା ଓ ଆମକୁ ନେଇ ଏଆରପୋର୍ଟକୁ ଆସିଲା । ସେଠାରୁ ମତେ ନେଇ ଜିନିଷ ଟେକିଂ ଓ ମେଟାଲିକ ଟେକିଂ ଜାଗାରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲା । ସେଠାରେ ଆହୁରି ତିନିଶହ ଟଙ୍କା ଦେଲି । ଏଆର ପୋର୍ଟରେ କାମ କଲେ ବି, ସିକ୍ୟୁରିଟି ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ତାର ମଧ୍ୟ ଅନୁମତି ନାହିଁ । ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଉଡ଼ାଣ ରାତି ଦୁଇଟାରେ । ସିଟ ନମ୍ବର ଦେଖି, ଆସି ଝରକା କଣରେ ଆପଣା ସିଟ ଦଖଲ କଲି । ସମୁଧୀ ଶିବ ଆଉ ଝରୁଲ ବାହାରେ ରହିଗଲେ । ମୋ ଭାରତ ମାଟି ବାହାରେ ପଡ଼ି ରହିଲା ।

ରାତି ଠିକ୍ ଦୁଇଟାରେ ପ୍ଲେନ ଛାଡ଼ିଲା । ଝରକା କଡ଼େ ବସିଥିଲି । ତଥାପି ରାତ୍ରୀର ଅନ୍ଧକାରରେ ପ୍ଲେନ ଲାଇଟଟା ଛଡ଼ା କିଛି ଆଉ ଦିଶୁ ନଥିଲା । ସିଟ ସାମନାରେ ଛୋଟ ଟି ପୟ ଭଳି ଉଠିପକା କରି ପାରୁଥିବା ପଟାଟିଏ । ତା ଉପରକୁ ଗୋଲ ଲାଇଟଟିଏ ଭିତରେ ମଣିଷ ଛବିଟିଏ । ସୁଇଚ୍ ଚିପିଲେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସାହାଯ୍ୟ ହାଜିର ହୋଇଯିବ । ବେଡ୍ ଲାଇଟ ଭଳି ଆଲୁଅର ସ୍ୱଚ୍ଛ-ପ୍ରକାଶ । ଦଶ ଘଣ୍ଟାର ଯାତ୍ରା । ନିଦ ଆସୁ ନ ଥିଲା । ଭ୍ୟାନିଟି ବ୍ୟାଗରୁ କୃଷି ଓ ସୁତା କାଢ଼ିଲି । ଲେସ ବୁଣିବା ଆରମ୍ଭ କଲି । ମନ ଭିତରେ ଅଜସ୍ର ଭୟ ମିଶା କଚ୍ଚନା-କଚ୍ଚନା ସାଙ୍ଗରେ ସାଙ୍ଗରେ ଲେସ ବୁଣି ଚାଲିଥିଲି । ଲଣ୍ଡନ ପାଖ ହେଲା ବୋଲି ଜଂରାଜୀ ତଥା ହିନ୍ଦୀରେ ମାଜକରେ କୁହାଗଲା । ଯେ ଯାହା ସିଟବେଲୁ ବାନ୍ଧି ନେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମିଳିଲା । କାଳେ କିଏ ଲଣ୍ଡନକୁ କୌଣସି-ରୋଗ-ଜୀବାଣୁ ନେଇଯିବ, ପ୍ରତିଶେଧକ ମୂଳକ ଭାବରେ ସବୁରି ଉପରେ ଔଷଧ ସିଞ୍ଚନ କରାଗଲା । ଦଣ୍ଡକରେ ସବୁ ଲାଇଟ ଜଳି ଉଠିଲା । ଝରକା ବାରୁ ସକାଳର ଗୋଲାପି ଆକାଶ ସହିତ ଅଳ୍ପ ଫର୍ଜାରେ ବି ଲଣ୍ଡନର ଟେମ୍ପ୍ ନଈ, ଏଆର ପୋର୍ଟର ଦିକ୍ଷା ଘର ଓ ଲଣ୍ଡନ ସହର ଚିକିଟିକି କରି ଉଠିଲା । ସତେକି ହସୁଛି । ଆମକୁ ସ୍ବାଗତ ଜଣାଉଛି । ।

ଲେସକୁ ଗୁଡ଼ାଇ ରଖୁଥିଲି । ପାଖରେ ବସିଥିବା ପଞ୍ଜାବୀ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ମତେ ଝିଁ କମେଟ ମାରିଲେ- ଆପ୍ନେ ତୋ କମାଲ କରଦିଆ ମ୍ୟାଡ଼ାମ୍ ! ଇଡ଼ନ୍ କମ୍ ଲାଇଟ ମେ ଇଡ଼ନା ବଢ଼ିଆ ଲେସ୍ ବନାଦିଆ !

ଉତ୍ତରରେ ମୁଁ ହସିଥିଲି କେବଳ । ମଝି ଧାଡ଼ିରେ ବସିଥିବା ଅଷ୍ଟେଲିଆର ନବ ବିବାହିତ ଯୋଡ଼ିରୁ ଝିଅଟି ଉଠି ଆସି ମୋ ଲେସଟିକୁ ହାତରେ ନେଲା ଓ ଆପଣାର ଗାଡ଼ ସବୁଜ ଗାଈନ ଉପରେ ଲମ୍ବାଇ ଦେଖିଲା । ଧଳା ଲେସର ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ ତା ସବୁଜ ଗାଈନ ଉପରେ ଚମକୁ ଥିଲା । ଠାରରେ ସେଇଟି ତାକୁ ନେଇଯିବାକୁ କହିଲି । ଭାରି ଖୁସୀ ଜଣା ପଡୁଥିଲା । ଦୁହେଁ ଠାରରେ ଠାରରେ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇଲେ । ହନିମୁନରେ ଲଣ୍ଡନ ଆସିଛନ୍ତି ଜଣାଇଲେ । ଆପଣାର ଆନନ୍ଦ ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ । ଭାଷା ନ ବୁଝିଲେ ବି ଭାବ ବୁଝି ପାରିଲି । କଳା ଗାଈନ ପିନ୍ଧା ଏଆର ହୋଷ୍ଟେସଟିଏ ଆସି ତାର ସେ କୃଣ ଲେସକୁ ଲେଉଟାଇ ଲେଉଟାଇ ଦେଖୁଥିଲା । ଛୋଟ ଛୋଟ କୃଣଫୁଲ କେତୋଟି ଆଗରୁ କରିଥିଲି । ସେଥିରୁ କେତୋଟି ଦେଲି । ଛୋଟ ପିରଲ ସେଫ୍ଟିପିନ ଆଣି ସେ ମତେ ଦେଖାଇଲା । ଭାରି ଖୁସୀ । ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚମିନିଟରେ ମୋର କିଛି ଦରକାର କି ? ବୁଝୁଥାଏ । ଝରିମୁଠା United Airlines ର ତାସମୁଠା ଆଣି ଦେଲା- ପିଲାଏ ଖେଳିବେ । ଜୀବନର ଚଳାବାଟରେ ଟିକିଏ ସ୍ୱେହ ବାଞ୍ଛିଲେ, କେତେ ଯେ ସ୍ୱେହ ଉଜାଡ଼ି ଅଜାଡ଼ି ପଡ଼େ ସେଇଆ ଭାବୁଥିଲି, ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲି । ମନଟା ଅପୂର୍ବ ଆନନ୍ଦରେ ପୁରି ଉଠୁଥିଲା । ମାଲକରେ କହିବାନୁସାରେ ଅଣ୍ଟାରେ ବେଲୁ ଆଣିଥିଲୁ । ଦଣ୍ଡକରେ ଲଣ୍ଡନ ସହର, ଟେମସ ନଈର ପାଣି ସଖାଳର କଅଁଳ ଆଲୁଅରେ ଟିକିଟିକି ହସି ଦେଇ ମୁହଁ ଲୁଚାଇଲେ । ଆମ ପ୍ଲେନ ଆସି ଲଣ୍ଡନ ମାଟି ଛୁଇଁଲା । ଲଣ୍ଡନ ଏଆରପୋର୍ଟ । ଲଣ୍ଡନ ସମୟ ସଖାଳ ଛଅଟା । ମୋ ଘଣ୍ଟାରେ କିନ୍ତୁ ଦଶଟା ବାଜିଥିଲା । ଅର୍ଥାତ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଲଣ୍ଡନ ଆଠଘଣ୍ଟା ନେଲା ପହଞ୍ଚିବାକୁ ।

ପୁଣି ମାଲକରେ ଆନାଉନ୍ସ କରାଗଲା କି, ସାଢ଼େ ତିନିଘଣ୍ଟା ପରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ନଅଟା ଅଧେରେ ଆମ ପ୍ଲେନ ନିଉୟର୍କ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରିବ । କଟନାର ଇନ୍ଦ୍ରଭୁବନ ଭଳି ସଜାଣିଆ ବିମାନ ଘାଟି- ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର ଗାଲିଝ ଉପରେ ଧାଡ଼ିକିଧାଡ଼ି ସୁଦୃଶ୍ୟ ଚଉକିମାନେ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ କୋଳେଇ ଧରିବାକୁ ଅପେକ୍ଷମାଣ । ଯାଇ ଗୋଟିଏ ଚଉକିର କୋଳ ମଣ୍ଡନ କଲି । ବାହାରରେ ଯେତେ ସ୍ପାର୍ଟ ହେବାର ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ଛାତି ଭିତରେ କେମିତି ଗୋଟେ ଭୟ ଭୟ ଅସ୍ୱପ୍ନି ଭାବ । ସତେ କି ଓଲି ଓଡ଼ିଆଣୀ-ପଣିଆର ନାଗ ସାପଟା ଧାରେ ଧାରେ ଫଣା ତୋଳୁଛି । ଡରାଇବାର

ତେଣୁ ଚଳେଇଛି । ନୂଆ ଜାଗା । ପୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଳି ପୃଥ୍ବୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସହର । ଋଷିଆଡ଼କୁ ବୁଲିବୁଲି ଚାଲୁଥିଲି । ପାଖ ଚଉକିରେ ଝିଅଟିଏ ବସିଥିଲା । ଗାଉନ ପିନ୍ଧା, ବିଦେଶିନୀ ବନ୍ଧୁତା ଜମାଇବାକୁ, କୁଆଡ଼େ ଯିବ ପଚାରିଲି । ମାଘ ମାସର ଶୀତୁଆ ସଖାଳରେ ବି ବିମାନ ଘାଟିର ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକୁ ଭେଦ କରି ସେଇ ବାୟୁଆ ଶୀତର ପ୍ରକୋପ ପ୍ରବେଶ ସମ୍ଭାବନା ନଥିଲା । ପରମ ଗୁଡ଼ଜାଟିଏ ପିନ୍ଧିଥିଲି କାନ୍ଧରେ ଶାଳାଟିଏ ପକାଇ ଥିଲି । ଝିଅଟି ସେଇଠି ପାଖରେ କୁଆଡ଼େ ଯିବ କହିଲା । ତାକୁ, କୃଶ ଫୁଲ ପକାଇଥିବା ରୁମାଳଟିଏ ଦେଲି । ସେଇ ମୋତେ ଏଇ ଏଆରପୋର୍ଟ ଭିତରେ ଥିବା କାଫେକୁ ନେଇ କଫି ପିଆଇଲା ଓ ରୁମାଲ ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇଲା । କଫି ପଇସା ମୁଁ ଦେବାକୁ କହିବାରୁ ସେ ଦେବ କହିଲା । ଆହୁରି କହିଲା ସେ ମୋ ଝିଅଭଳି । ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କାଚ ମଗରେ ଖାଲି ନାଲି କଫି ଦେଲା । ମୁଁ କ୍ଷୀର ଚିନି ଅବଶ୍ୟକ କରେ କହିବାରୁ ହସିଲା । ଥଙ୍ଗା କଲା । ଖାଲି କ୍ଷୀର ଚିନି କାହିଁକି । ସାରା ପୃଥ୍ବୀଟା ତହିଁଠି ଗୋଳାନ୍ତୁ ନା-

କଫି ମାନେ ଖାଲି କଫି । କ୍ଷୀର ମାନେ ଖାଲି କ୍ଷୀର । ଏକାଠି କରି ପିଇବାଟା ହୁଏତ ତାର ନାପସନ୍ଦ ହେଲା । ସେଇ ଝିଅଟି ମତେ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧା ଝିଅଟିଏକୁ ଦେଖାଇ ଦେଲା । ପାଖକୁ ଯାଇ ବୁଝିଲି ସେ ନିଉୟାର୍କ ଦେଇ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଯିବ । ଝିଅଟି ତେଲେଙ୍ଗା ହେଲେ ବି ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଆସିଛି, ଆସିଛି ପଢ଼ିବାକୁ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସମୟ ସଖାଳ ନଅଟା ଡିରିଶରେ ଆମ ପ୍ଲେନ ଆସି ଲାଗିଗଲା । ନଅ ନମ୍ବର ଗେଟ ଦେଇ ଯିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମିଳିଲା । ଲୋକମାନଙ୍କ ପଛରେ ପଛରେ ଚାଲିଲି ଓ ସିଧା ପ୍ଲେନରେ ପଶି ଝରକା କଡ଼ରେ ଥିବା ମୋର ସତର ନମ୍ବର ସିଟ୍ ଦଖଲ କଲି । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏଆର ପୋର୍ଟରେ ଓହ୍ଲାଇଲା ବେଳେ ଜଣେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଠେଲା ଗାଡ଼ିଟିଏ ଧରି ଛିଡ଼ା ହେଲେ । ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ-ଯାଚନା କଲେ । ସାନଭାଇ ମୋ ଟିକଟ କଲାବେଳେ, "Old lady, Special care should be taken" ଲେଖି ଦେଇଥିଲା । ଏଣୁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଲୋକ ମୋତେ ବସାଇ ଚଉକିଟେ ଠେଲି ଠେଲି ନେବା କଥାଟା ମୋତେ ଲଜାକର ବୋଧ ହୋଇଥିଲା । ଚାଲିବାରେ ମୋର କୌଣସି ଅସୁବିଧା ତ ନଥିଲା । ପ୍ଲେନରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ । ପ୍ରାଏଡ଼ ରାଇସ୍, ପୁରି ଚାରିଖଣ୍ଡ, ସିମେଇ କ୍ଷିରୀ, ଛେନା ତରକାରୀ ଦହି ଆଉଁର ଛଡ଼ା ଘାଣ୍ଟ ତରକାରୀ ବି

ଥିଲା । ଗୋଟେ କାଗଜ ଚିଠିକା ଯାଇଥିଲା "Specially cooked for you !" ତା ମଧ୍ୟ ସାନଭାଇର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ୍ରମେ 'ନିରାମିଷ ଭୋଜି' ଲେଖିଥିବାରୁ । ମୁଁ ଦିଖିଏ ପୁରି ସିମେଜ କ୍ଷିରୀ ଖାଇଥିଲି । ଏତେକଥା ଖାଇବାକୁ ପେଟ ଥିଲେ ତ ।।

ବେଲୁ ବାନ୍ଧିଲା ପରେ, ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଉପରକୁ ଉଠିବାରେ ଝରକାବାଟେ ଦେଖୁଥିଲି । ପୃଥିବୀ ମାଟି ପାଣି ଘରଦ୍ୱାର କୁଆଡ଼େ ହଜିଗଲା । ଖାଲି ମେଘ ଆଉ ମେଘ । ଆମ ଗାଉଁଲା ତନ୍ତ୍ର ସତେ କି ବସ୍ତା ବସ୍ତା ତୁଳା କାଣ୍ଡକୁ ଭିଣି ବୁଣି ଦେଇଛି ଆକାଶ ସାରା । ଖରାପଡ଼ି ବାଦଲ ଉପରେ ଉପରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଛାଇଟା ବି କ୍ଷୀପ୍ର ଗତି ଧାଇଁଛି । ସେଇ ଛାଇ ଗୁରୁକଡ଼େ ଗୋଲାକାର କରିଛି ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ସାତରଙ୍ଗର ଛଇ । ସାଥ୍ ସାଥ୍ରେ ସିଏ ବି ଶୂନ୍ୟରେ ଦଉଡ଼ିଛି । ଲାଗୁଥିଲା ସତେ କି ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗରେ । ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ତୁଳା ଭଳି ବରଫ କରା କୈଳାଶ ପର୍ବତ ଉପରେ । ଶିବ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ପାଦତଳେ । ସବୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଭଳି ଲାଗୁଥିଲା ।

ଏଇ ମଧ୍ୟରେ ଆଠଘଣ୍ଟା କଟିଗଲା । କେନେଡ଼ି ଏଆର ପୋର୍ଟରେଆସି ପ୍ଲେନ ଓହ୍ଲାଇଲା । ଏଇଟା ହେଲା ନିଉୟର୍କ ସହର- ବରଫ ବର୍ଷୁଥିଲା । ଦୁର୍ଗା ଗରମ ଲୁଗାପଟା ଧରି ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଆସିଲି, ପହଞ୍ଚିଲି ୧ ଫେବୃଆରୀ ୧୯୯୭ । କ୍ୱାଙ୍ଗ ଦୁର୍ଗା ପ୍ରତି Week endରେ କୁଆଡ଼େ ନା କୁଆଡ଼େ ବୁଲାଇ ନେଉଥିଲେ । Elis Islandକୁ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ପଇଁଖଲିଶ ମିନିଟ୍ ଲାଗେ । ଆତଲାତିକ ମହାସାଗର ଉପରେ ଫେରି ବୋଟରେ । ଆଗରୁ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଏଇଠି ମାସମାସ ତନଖି ନାମରେ ପଡ଼ି ରହୁଥିଲେ । ମହାସାଗର ଛାଡ଼ି ତିନିମହଲା ବୋଟଯାତ୍ରା ପ୍ରକୃତରେ ମନମୁଗ୍ଧକର । ସେଠାରୁ ପୁଣି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଆମର ଜଳଯାନ ଆସି Statue of Liberty Islandରେ ପହଞ୍ଚିଲା, ବାଇଶ ମହଲା ଘର ଛାତର ଛାତି ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ଏକ ଉଜ୍ଜର ବ୍ରୋଞ୍ଜ ତିଆରି ମୁକ୍ତିର ଅପୂର୍ବ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ହାତରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପେଣ୍ଡୁ ? ଅସ୍ତଗାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣରେ ଚକ୍ଚକ୍ କରୁଛି । ସାମନାରେ ଗୋଲାକାର ସବୁଜ ପଡ଼ିଆକୁ ଘେରି ରହିଛି । ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଥିବା ତରୁଣ ଦମ୍ପତି କାନ୍ଧରୁ ପାରାମ୍ବୁଲେଟରଟିଏ ଓହ୍ଲାଇ, ଛୁଆକୁ ତହିଁରେ ଶୁଆଇ ଠେଲି ଠେଲି ଚାଲିଲେ ପୃଥିବୀର ଅପୂର୍ବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ।

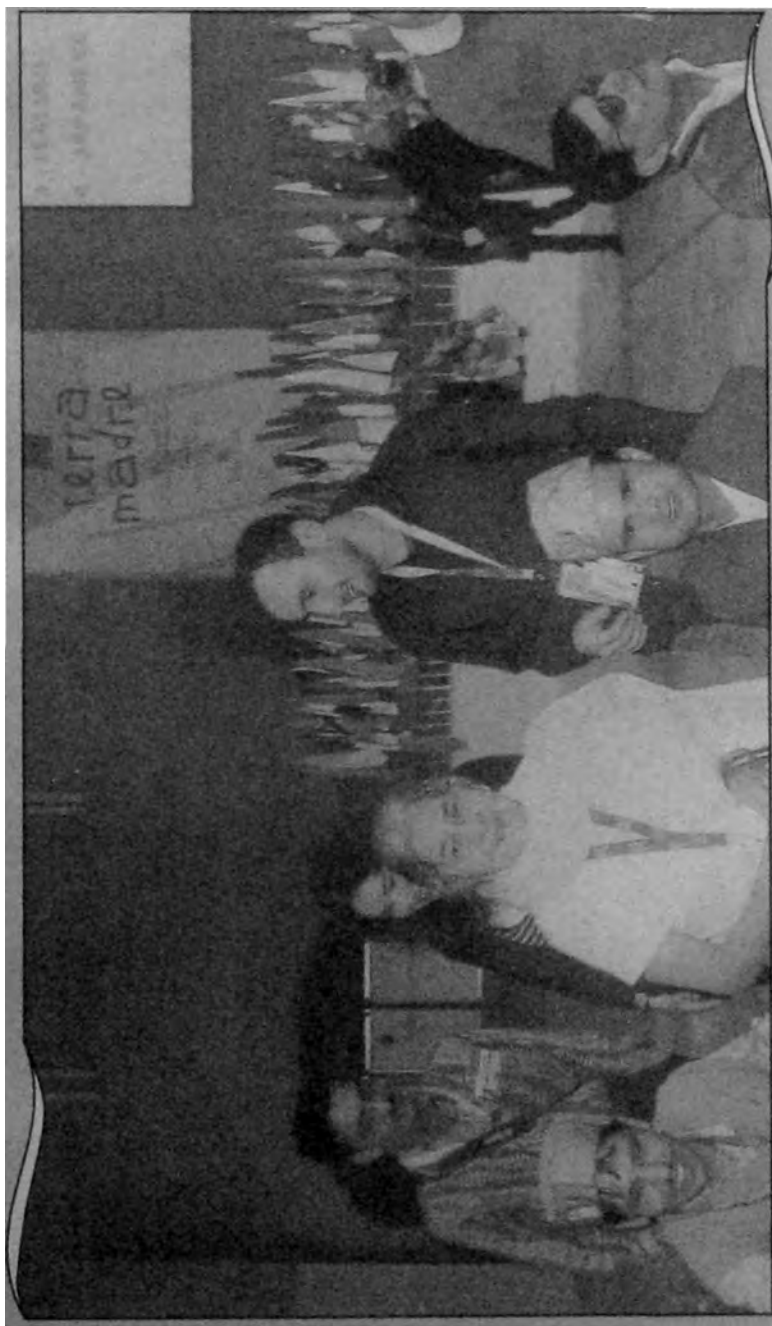
World trade Centreର ଉପର ମହଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡ଼କି ଦେଖିଲି Hotel View ରେ କ'ଣ ପିଇଲୁ । ଅଣି ମହଲା ଉପରେ ହୋଟେଲରେ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର ନାଲି ସରୁଜ ଗାଁଲିର ଉପରେ ଦୁଇ, ଚାରି, ଛ ଜଣିଆ ଟେବୁଲ ଚଉକି ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ଅଭ୍ୟାଗତମାନଙ୍କୁ । ତା ଉପରେ ଜଳୁଛି ଆମ ଓଡ଼ିଶା କୁଡ଼ିଆ ଘରମାନଙ୍କର ଜଳୁଥିବା ପୋଲଙ୍ଗ ତେଲଦୀପର ଆଲୁଅ ବିଛାଉଥିବା କମ ପାଖାର ବଲ୍‌ବମାନ । ଭୟେ ବି ଫେସନ ।।

X X X X X

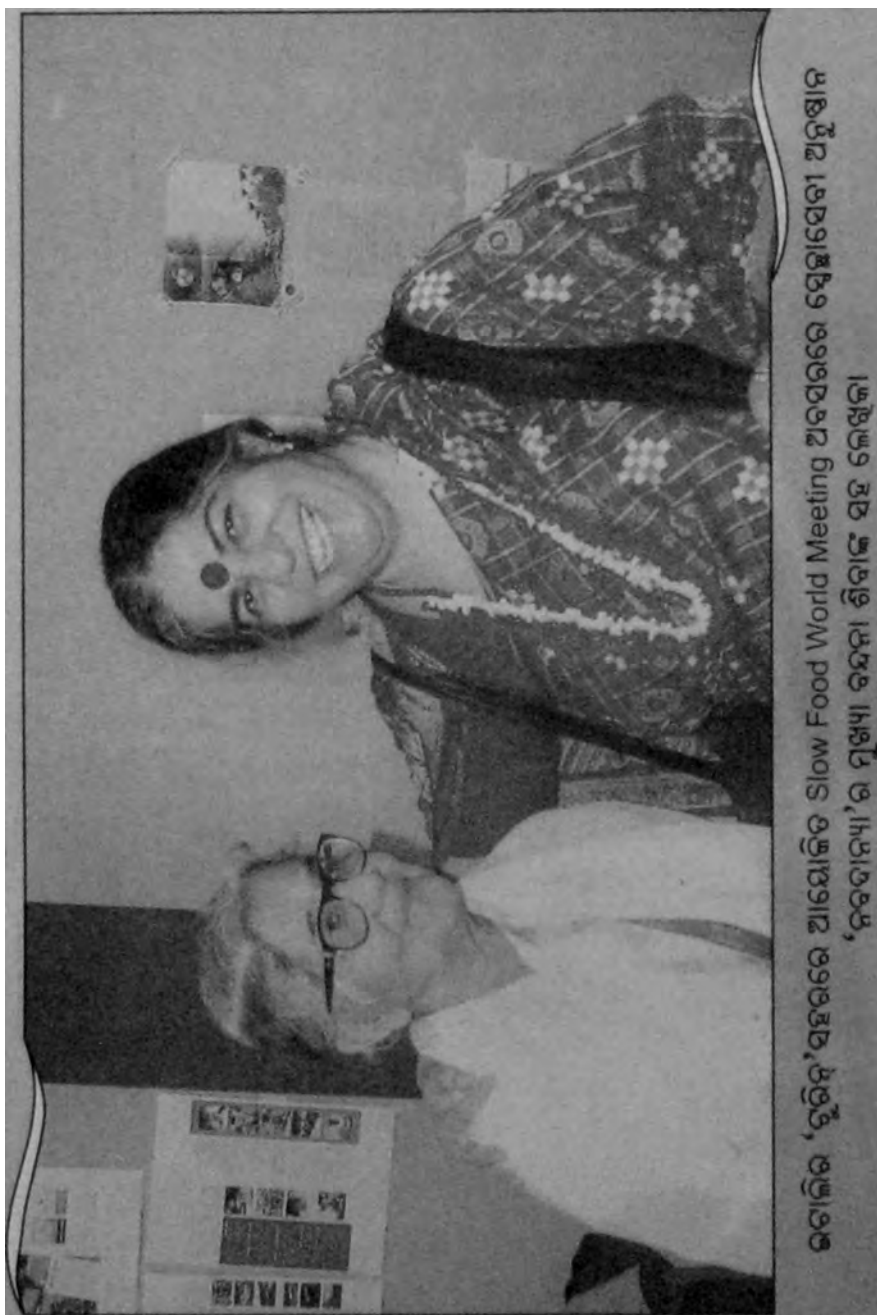
ଝିଆରି ଜିତୁ ନେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଅନୁସାରେ, ଗୋଟେ ଗୁରୁବାରରେ, ନେଇ ବସରେ ବସାଇ ଦେଲେ । ପହଞ୍ଚିଲି ଓପାସିଂଟନ ଡି:ସି: । ସେଠି ଭାଇନାଙ୍କ ପୁଅ ଜଞ୍ଜନିଅର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମିଶ୍ର ରୁହେ । ସେଦିନ ବୋହୂ ଆମକୁ ଜଳଖିଆ ପ୍ୟାକ କରି ଦେଲା । ପପକନ ପାକେଟ ଖାଇ ଖାଇ ଆମେ ଆର୍ଟ ଗ୍ୟାଲେରୀ, ମିଉଜିଅମରେ ମାମଥ, ଭାଇନୋସରର ଅଣାୟୁଟ ଲମ୍ବ କଂକାଳ ଦେଖୁଲୁ । ସାଙ୍ଗକୁ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ହାରାମାନ ଦେଖୁଲୁ । ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ ହାଉସ, ହାଇଟ୍ ହାଉସ ସାମନରୁ ଦେଖୁଲୁ । ମୋର ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହେଲା, ଯଦିଓ ଏଠି ପଇସା ପ୍ରବଳ, ପାରିବାରିକ ବନ୍ଧନ ଉଣା ।

ଆତଲାଣ୍ଟି ସିଟି ଗଲୁ । ସେଠିକାର ହୋଟେଲ ବନ୍ଧମାନଙ୍କ ପୋଷାକ ଦେଖିଲି କେଉଁଠି ଆମଦେଶ ରାଜପୁତ୍ରର ତ କେଉଁଠି ସନ୍ଧ୍ୟାସାର । ପାଞ୍ଚମ୍ବାସର ରହଣୀ ଭିତରେ ସେଠି ବରଫ ବର୍ଷା ଦେଖିଲି ତ ଟ୍ରେରିଫୁଲ୍‌ସୁଟା ମହୋତ୍ସବ ଦେଖିଲି । ଫେରିବା ସମୟ ଆସିଗଲା ପ୍ଲେନରେ ଡିନି ଡିନିଟା ତାରିଖ ବଢ଼ିଗଲା । ବାଟରେ କାହାକୁ କବିତା ପୁଣି କାହାକୁ ଛବି ତିଆରି ଦେଇଥିଲି । ଏମିତି ଏମିତି ଆସି ଭାରତ ମାଟି ଛୁଇଁଲି । କ୍ବାକ୍ ରାମକୃଷ୍ଣ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ବିଳାତ ଆମେରିକା ମନ ଭିତରେ ସ୍ମୃତି ରହିଗଲା କେବଳ ।।

ଇଟାଲିର 'ସ୍ଲୋ'ରେ ୨୦୦୭ ମସିହାରେ ଅଙ୍କୋରର ତା ୨୭ରୁ ୩୧ ଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା
 Slow Food World Meeting ରେ ଭାରତୀୟ ପ୍ରତିନିଧି- ଲେଖିକା

ଗୋଲିଡ 'ଡୁରିନ୍' ସମୟରେ ଆୟୋଜିତ Slow Food World Meeting ଆବସରରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ
 'ନବଦାନୀ'ର ମୁଖ୍ୟା ବନ୍ଦନା ଶିବାଙ୍କ ସହ ଲେଖିକା

ଫକୀର ମୋହନ ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ, ବାଲେଶ୍ଵର ପକ୍ଷରୁ ଲେଖକଙ୍କୁ ରତ୍ନମଣି ସ୍ମୃତି ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି
 ପ୍ରଜ୍ଞାତ ଔପନ୍ୟାସିକ ଶ୍ରୀମତୀ ଜୁମାର ଆବାସ୍ୟ

ଆତଙ୍କବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଧୂସପ୍ରାପ୍ତ ନିୟୁୟର୍କର 'ଓର୍ଲିଡ଼ ଟ୍ରେଡ଼ ସେଣ୍ଟର'
 ସମ୍ମୁଖରେ ଲେଖକ।
 (୧୯୯୭ରେ ଧୂସ ପୂର୍ବରୁ)

ଇଟାଲି ଯାତ୍ରା

ଝିଅ ମୋର ହଠାତ୍ ପଛରିଲା- ଏ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏତେ ଏତେ ବଡ଼ରକ୍ଷାମାନେ ଅଛନ୍ତି । ତୋ ମଥାରେ କିଏ କାଜିକି ସୁନା କଳସ ଢାଳିଲା କିଲୋ ମାଆ । ତୁ ଇଟାଲି ଯିବା ପାଇଁ ବନ୍ଧା ହୋଇଗଲୁ ?

ସତ କଥା କହିଲେ ମୁଁ ମଫସଲ ବାସିନ୍ଦା । ପୁଣି ବୟସ ହଟିଲାଣି । ନିଜର ଯୋଗ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଅଜ୍ଞ । ଅବସ୍ଥା ଚକ୍ରରେ ପଡ଼ି ବିଗତ ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ହେଲାଣି ଆପଣାର ଋଷ ବାସ ସମ୍ଭାଳୁଛି । ଆମର ପାରମ୍ପରିକ ବାପା ଧାନ ଋଷ କରୁଛି, ବାପା ଋଜୁଲ ଆମଦାନୀ କରୁଛି । କିଛି ବର୍ଷତଳେ ଜଣେ କୃଷି ସ୍ନାତକ, ଆମ ଗାଆଁ ଆସିଥିଲେ । ଜୈବିକ ସାର ଉପଯୋଗ କରି ଋଷ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ଦେଇଥିଲେ । ଧଣିଋ ବିହନ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲେ । କେବେ କେବେ ବାପା ଧାନ ବିହନ ନେଉଥିଲେ । କେବଳ ଅଧେ ବାପା ଋଜୁଲ ମଧ୍ୟ ନେଉଥିଲେ । ସିଏ ବେହେରାବାବୁ (ତାଙ୍କ ପୁରା ନାମ ମତେ ଏ ଅବଧି ଅଜଣା) କିନ୍ତୁ ସିଏ ଯେ କୌଣସି N.G.O. ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ମତେ ମାଲୁମ୍ ନଥିଲା ।

ରେଭେନ୍ସା କଲେଜର ତତ୍କାଳୀନ ଅଧ୍ୟାପକ ତ୍ରିଲୋଚନ ମିଶ୍ରଙ୍କ କନ୍ୟା କୁସୁମ ଦିନେ ମତେ ଚିହ୍ନା ଦେଇ ଫୋନ କଲା । କହିଲା ସେମାନେ ମତେ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିବେ । କହିଥିଲି- ଯେତେବେଳେ ସୁବିଧା ଆସ । କିନ୍ତୁ ଆଗରୁ ଫୋନ କରିଦେବ । କାଲେ ମୁଁ ପୁଅଝିଅ କାହା ପାଖକୁ ଯାଇଥିବି !

ସବୁଦିନ ବଡ଼ି ସଖାଲୁ ଉଠିବା ମୋର ଅଭ୍ୟାସ । ସଖାଳ ଛଅଟା ବେଳକୁ ସାଧରଣତଃ ମୋର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସରିଥାଏ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଦାଣ୍ଡରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପାଦ ଓ ଲୁଲିଆ ମୂଳେ ଜଗନ୍ନାଥ ବଳଭଦ୍ର ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ମୁରୁଜ ପକାଇଥାଏ (ବର୍ଷାଦିନ ଛଡ଼ା) । ଯା ଛଡ଼ା ଋଷ କାମ ବେଳେ ଧାନ ବାଡ଼ିଆ, ବେଙ୍ଗେଲା ପଡ଼ିବା ପୁଣି ଧାନ ଉଷୁଆଁ କାମ ମଧ୍ୟ ଖଲେ । ଏଣୁ ମୂଲିଆ ଲୋକ, ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ପ୍ରାୟ ରାତି ତିନିଟା ଋଷିଟା ସୁଦ୍ଧା ମୋ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି । ଶୀତ ଦିନ, ମୋରି କାମ ପାଇଁ, ଆସୁଛନ୍ତି, ଏଣୁ ନିଜେ ଖାଇବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଖି କରିଦିଏ । ସେଦିନ ବଡ଼ି ସଖାଳଟାରେ କୁସୁମ ଆଉ ତା ସ୍ବାମୀ ଅଶୋକ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଫୋନ କରି ମୋ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୟସ ତ ଅଠସ୍ତରି ହେଲା, ଏ ମହିଳା କେତେଦୂର ସକ୍ଷମ (Fit) ଦେଖିବେ । ଦେଖିଲେ । ତା ସହିତ ଧାନ ଉଷୁଆଁ, ମୋ ମୁରୁଜର ଫଟୋ, ମୋର ହାତବୁଣା କୃଣ ଟେବୁଲ ଋଦର ଫଟୋ, ଉଠାଇ CD ବନାଇ N.G.O.ର ମୁଖ୍ୟା Dr.ବନ୍ଦନା ଶିବାଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଦେଲେ । ତା ସହିତ ମୋର ବାସ୍ନା ଋଉଲର କିଛି ନମୁନା ମଧ୍ୟ ନେଲେ । ବାସ୍ନାଧାନ ଟା ପୁରୁଣା କାଳିଆ ଜୈବିକ ସାର ଖତ ସାହାଯ୍ୟରେ ଋଷ ହୁଏ । ସେ ଧାନର ରାସାୟନିକ ସାର ସହ୍ୟ କରିବା କ୍ଷମତା ଉଣା । ଫଳରେ, ସେ ଆତ୍ମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସିଲା କି, ଜଟାଲିର (Turin)ଠାରେ ହେବାକୁ ଥିବା, 26th to 31st October 2006ର Meetingsରେ ଏଇ ଋଷୁଣୀ ଯୋଗଦେବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । କୁସୁମ ମତେ ସେଇକଥା ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ଆଗରୁ ଆମେରିକା ଯାଇଥିଲି । ପାସ୍‌ପୋର୍ଟ ଥିଲା । ଜଟାଲି ପାଇଁ ଭିସା ଆଣିବାକୁ କଲିକତା ଗଲୁ । ଫଟୋ ଇତ୍ୟାଦି ଦାଖଲ କରି ଜଟାଲିର ଆମ୍ବାସିରୁ ଆଣିଲୁ । ତିରିଶ ହଜାର ଇଉରୋର ଆମ ଜୀବନ ବୀମା କରାଯାଇଥିଲା । କେବଳ କଲିକତା ଯିବା ଆସିବା ଛଡ଼ା ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ N.G.O. ନବଦାନ୍ୟା ବହନ କରିଥିଲେ । ଏକଶହ ଡେସରୀ ଦେଶ ଏଥିରେ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପାଞ୍ଚହଜାର ଲୋକ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଆମ ଭାରତରୁ ମୋଟେ ପଚାସ୍ତରି ଜଣ ଜ୍ଞାନୀ ଗୁଣୀ ତଥା ଅଧ୍ୟାପକ ବିଭିନ୍ନ କୋଣ ଅନୁକୋଣରୁ ଆସିଥିଲେ । ଆମେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଯାଇଥିଲୁ ତିନିଜଣ । ତା ଭିତରେ ଏକମାତ୍ର ଏତେ ବୟସ୍କା କ୍ଷୁଦ୍ର ଋଷୁଣୀ ହୁଏତ ପାସ୍‌ପୋର୍ଟ ଭିସା ସବୁ

ତୟାର । ଆମେ ତା ୨୫-୧୦-୨୦୦୬ରଖି ସଂଧ୍ୟା ସାତଘଣ୍ଟା ସମୟରେ ଦିଲ୍ଲୀ ବିମାନଘାଟିରୁ Lufthansa ବିମାନ ସେବା ଯୋଗେ ଆମ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କଲୁ ଏବଂ ସଖାଲୁ ସଖାଲୁ ଜର୍ମାନର ଫ୍ରାଙ୍କଫର୍ଟଠାରେ ଓହ୍ଲାଇଲୁ । ପାଖାପାଖି ତିନିଘଣ୍ଟା ପରେ ପୁଣି ବିମାନଯାତ୍ରା କଲୁ ଇଟାଲିର ଟିଉରିନ ସହର ଅଭିମୁଖେ । ଦିନବେଳା । ଝରକା ଜଡ଼ ସିଟରେ ବସି ଥିଲି । ପ୍ରକୃତିର ବିଚିତ୍ର ଶୋଭା ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲି । ମନ ଭିତରେ ଅପୂର୍ବ ପୁଲକ । ଉପରେ ଆକାଶ ଛୁଇଁବାକୁ ମନେ କରୁଥିବା ଗୋଜିଆ ଗୋଜିଆ ହାତ ବଢ଼ାଉଥିବା ଇତାଲୀୟ ପାହାଡ଼, ତଳେ ଦିଗନ୍ତ ବିସ୍ତାରି ସମୁଦ୍ର ଦିଗ୍‌ବଳୟ ମେଘକୁ ଲାଗିଛି । ତା’ରି ଉପରେ ଅଳ୍ପ ଛଡ଼ାରେ ଛଡ଼ାରେ ସାରା ସାଗର ଭରା ପ୍ରସ୍ତୁତିତ ଦୁଷ୍ଟାର ଧବଳ ଶ୍ୱେତପଦ୍ମର ଛବି । ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର । ଉଲ୍ଲାସିତ ହୋଇ ପାଖ ଯାତ୍ରିଣୀକୁ ହିନ୍ଦୀରେ ଫୁସଫୁସ କଣ୍ଠରେ କହିଲି- ଦେଖ୍ ତ ମାଆ । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ପଦ୍ମଫୁଲ ଫୁଟିଛି-

ସେ ନଇଁପଡ଼ି ଝରକା ଦେଇ ଉଠିଲା । ହସିଦେଲା । କହିଲା-ମାତାଜୀ ! ଇନ୍ଦ୍ରେ ପଦମ୍ବା ଫୁଲ୍ ନେହିଁ ହେଁ । ହେଁ ତୋ ସାଗରକା ଲହେରଯୋ ଠଣ୍ଡକେ ମାରେ ବର୍ଷ ବନ୍‌ଗୟା-

ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲି । ତଥାପି ସେ ଅପରୂପ ରୂପ ଦର୍ଶନ ଛାଡ଼ି ମୋ ଆଖି ଉଠୁ ନଥିଲା । କିଛି ସମୟରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ସମୁଦ୍ର ଛାଡ଼ି ସହର ଉପରେ ଉଡ଼ି ଉଠି ଆସି ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ଅବତରଣ କଲା । ସେଠାରେ ଆମମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବସ୍ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା । ଆପଣା ଜିନିଷ ତଦାରଖ କରି, ବୋହି ଆଣି, ରଖି, ବସ୍ ଯୋଗାଇ ଆମ Slow Food Meeting ଜାଗାକୁ ଆସିଗଲୁ । ବଡ଼ବଡ଼ ସାଭନ ବୋର୍ଡ଼ମାନଙ୍କରେ ଇଂରାଜୀ ଅକ୍ଷରରେ TERRA-MADRE ଅର୍ଥାତ୍ ଇତାଲି ଭାଷାରେ “ମାଟି-ମାଆ” ବିଜ୍ଞାପନ ମରା ଯାଇଛି । ଟିଣ ଛାତବାଲା ବିରାଟ ହଲ । ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ କାଠ ଓ ଟିଣ ପାଟିସନ ଦ୍ୱାରା ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁସାରେ ଘର ବନାଇ ପାରିବାର ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ । ତା ୨୬-୧୦-୨୦୦୬ ସଖାଳଠାରୁ ସାରା ପୃଥିବୀରୁ ଆସିଥିବା ଅତିଥି-ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଧୂମ । କୋଡ଼ିଏ ବାଇଶି ବର୍ଷର ବହୁ ଭଲେଷ୍ଟିଅର ପୁଅ ଝିଅ ଆମର ସୁବିଧା ଅସୁବିଧାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଥିଲେ ।

ସଖାଳଠାରୁ ବହୁ ଅତିଥି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ଆମେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ଆସନ୍ନ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଦଣ୍ଡକରେ ପୁଣି ବସରେ ବସିଲୁ । ଆମର ରହିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିବା ଅତିଥି ଭବନ ଅଭିମୁଖେ ବସ୍ ଆଗେଇ ଗଲିଲା । ପାହାଡ଼ି ସଡ଼କ, Hairpin bendରେ ଅଙ୍କେଇ ବଙ୍କେଇ ସେ ଉଠୁଥିଲା ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ । ମୋର ଶିମିଳିପାଳ ଉପରକୁ ଗଲାବେଳେ Hairpin bend ସଡ଼କ ମନେ ପଡୁଥିଲା । ଶେଷରେ ଗାଡ଼ି ଆସି ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ବହୁତଳ ବିଶିଷ୍ଟ ଅତିଥିଭବନ ସାମନାରେ ରହିଲା । ଲଗାଲଗି ପାହାଡ଼ ଉପରର କିଛି ସମତଳ ସ୍ଥାନରେ ଭବନଟି ନିର୍ମିତ । ପାହାଡ଼ର ନାମ Fenestrelle, ଉଚ୍ଚତା 0101884812 । ଯିଏ ଯାହାର ଜିନିଷ ଧରି ଗେଷ୍ଟ ହାଉସ ପାହାଚ ଚଢ଼ି ଭିତରକୁ ଗଲୁ । ସେଠାରେ ଅପେକ୍ଷାରତ କିଶୋର ପିଲାଟିଏ ଆମର ପାସପୋଟ ଭିସା, କେଉଁଠୁ ଆସିବୁ ଯାଅ କଲାପରେ ରାତି ରହଣି ପାଇଁ କୋଠରୀଟିଏର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । ତିନି ମହଲାରେ ରୁମ୍ । ମୋର ରୁମ୍‌ମେଟ ହେବା ପାଇଁ ବାଙ୍ଗାଲୋର ନିକଟସ୍ଥ ଚିତ୍ରକୋଣ୍ଡାର Director ଝିଅଟିଏ ମିଳିଗଲା । ନାମ ନନ୍ଦିତା । ରୁମ୍ ଝବୀ ଓ ଭାରତୀୟ ପ୍ରତିନିଧି (Indian Deligate)ର ପରିଚୟ ପତ୍ର ଥିବା ବେଳରେ ଝୁଲାଇବା ପାଇଁ ଲମ୍ବା ପିତାଟିଏ ମିଳିଲା । ଆମେ ଧୂଆଧୋଇ ହେବାପାଇଁ ଆମେ ରୁମ୍‌କୁ ଗଲୁ । ରୁମ୍‌ରେ ପଡ଼ିଟି ଦିଟା ଖଟ, ହାତେ ଉଜା ଗଦି ଉପରେ ଦୁଇଟା ଲେଖା ତକିଆ ଛଡ଼ା କମଳ, ଶେଜ, ଘୋଡ଼ି ହେବା ପାଇଁ ଲେପ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ବେଶ୍ ଶୀତ ପଡ଼ିଥିଲା । ଗାଧୁଆ ଘର ଧୋବ ଫରଫର ମାର୍ବଲ ବିଛାଣିଆ । ଦୁଇଟା ବଡ଼ ତଉଳିଆ । ଦୁଇଟି ସାବୁନ୍ ଥୁଆ । ଦୁଇଟି କଳର ଗରମ ଓ ଥଣ୍ଡାପାଣି ଉପଲବ୍ଧ । ଧୂଆ ଧୋଇ ହୋଇ ପୁଣି ତଳ ମହଲାକୁ ଆସିଲୁ । ବିରାଟ ଖାଇବା ହଲ । ଝରିଜଣିଆ, ଛଅଜଣିଆ, ଆଠଜଣିଆ ଲୋକ ବସି ଖାଇ ପାରିବା ଭଳି ଅନେକ ଟେବୁଲ୍ ଚଉକି ସଜାଣିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଗୋଟିଏ କଡ଼ ଆଡ଼କୁ କାନ୍ଥକୁ ଲାଗି ଅନେକ ପ୍ରକାର ରେଡ଼ିଫେଡ଼ ଖାଦ୍ୟ, ପେୟ, ଟ୍ରେ ପ୍ଲେଟ ଆଦି ମହଜୁଦ । ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଟ୍ରେ ଉପରେ ପ୍ଲେଟ ପେପର ଧରାଇ ଦେଇ, ନନ୍ଦିତା କଣ ଖାଇବି ବୋଲି ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ଅଧବାଟିଏ ଗରମ କ୍ଷୀର ସାଙ୍ଗେ କର୍ଣ୍ଣଫ୍ଲେକ୍ସ ନେଲି । ସେ ମଧ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ନିରାମିଷ ଖାଦ୍ୟ ଆଣିଲା । ବଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଇଡ଼ାଲିୟମାନଙ୍କର ସମ୍ବେଦ ଅତିଥି ସକ୍ଷର ଅନୁଭବ

କରି ଖୁସୀ ଲାଗିଲା । ଦୁହେଁ ଖାଇସାରି, ଉପରକୁ ଆମ ରୁମ୍ (ଡିନିତାଲା)କୁ ଆସି ବିଛଣା ଧରିଲୁ ଓ ଦୟାକରେ ଶୋଇଗଲୁ ।

ପରଦିନ ତା ୨୭-୧୦-୨୦୦୬ । ସଖାଳ ସାତଟା ସୁଦ୍ଧା ରେଡ଼ିହୋଇ ମିଟିଂ ଜାଗା ଅଭିମୁଖେ ବାହାରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଇଟାଲିରେ ପହଞ୍ଚି ତାଙ୍କ ଘଣ୍ଟା ସାଙ୍ଗେ ଘଣ୍ଟା ମିଳାଇ ନେଇଥିଲୁ । ଭୋ'ର ସାଙ୍ଗେ ପାଞ୍ଚଟା ସୁଦ୍ଧା ମୋର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ନନ୍ଦିତାକୁ ଡାକି ଦେଲି । ସେ ଗାଧୁଆ ପାଧୁଆ ସାରି ରେଡ଼ି ହୋଇ ଆସି ମତେ ଜୁହାର କଲା । କାରଣ ପରାରିବାରୁ ତା ଘରେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଓ ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଦିନ ଜୁହାର କରେ କହିଲା । ଆମ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ଜୀବନ୍ତ ରୂପ । ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଲା । ଯିବାପାଇଁ ଲୁଗାପଟା ପିନ୍ଧି, ବେକରେ Indian Deligate ର ପରିଚୟ ପତ୍ର ଝୁଲାଇ, ବତୁଆ (ଭ୍ୟାନିଟି ବ୍ୟାଗ) ଧରିଛି କି ନାହିଁ ଆମ ରୁମ୍‌ର ଛୋଟିଆ ବାଲକୋନି କବାଟ ଖୋଲି ସେ ଡାକ ଦେଲା,

- ମାତା ଜୀ ! ଜଳଦି ଆଇୟେ, ଦେଖୁଏ କିତିନି ସୁନ୍ଦର- !

ଗଲି । ଦେଖୁଲି । ଗୋଟିଆ ଗୋଟିଆ ଆକାଶଛୁଆଁ ଇଟାଲିୟ ପାହାଡ଼, ଆପଣାର ତରୁଳତା ଭରା ତରୁଳତାକୁ ବହନ କୁହୁଡ଼ିର ପାତଳ ଓଢ଼ଣୀ ତଳେ ଘୋଡ଼ାଇ, ସତେକି ଆମ ଭଳି ବିଦେଶାଗତ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଓଢ଼ଣୀ ଓଟାରି ସ୍ବାଗତ ଜଣାଉଛି । ଦୁଇ ପାହାଡ଼ ମଝିରୁ ଉଠି ଆସୁଛି ଟହଟହ ବଡ଼ ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା ଭଳିଆ ନାଲିଆ ସୂର୍ଯ୍ୟଟା । ଆଖି ଲାଖିଲା ଭଳି ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର ରୂପ । ଅକ୍ଟୋବର ମାସର ଶେଷ ପ୍ରାୟ । ପ୍ରବଳ ଶୀତ କଲିଜା କମ୍ପାଇ ଜବରଦସ୍ତ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁଥିଲା । ବାଧେ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଦୁହେଁ ଡାଉନିଂ ହଲକୁ ଆସିଲୁ । ନନ୍ଦିତା ମୋତେ ବସାଇ କଫି କପଟିଏ ଆଣିଦେଲା । ପ୍ଲାଷିକ୍ ପ୍ୟାକରେ ଥିବା ଦୁଇ ପିସ ପାଉଁରୁଟି, ଦୁଇଟି ପ୍ୟାକେଟ ମଖନ୍ ଓ ଦୁଇଟି ପ୍ୟାକେଟ ମହୁ ସାଙ୍ଗରେ ଖାଇଲି । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଫଳରସ । ନିଜ ରୁଚି ଅନୁସାରେ ଲୁଣ, ଚିନି ଅଥବା ଗୋଲମରିଚ ଗୁଣ୍ଡ ଦେଇ ପିଆ ଯାଇପାରେ । ଖାଇସାରି ଗିଳାସେ ଫଳରସ ଗୋଲମରିଚ ଲୁଣ ଚିନି ମିଶାଇ ପିଇଲି । ନନ୍ଦିତା ତାର ସ୍ବାମୀ ଓ ସାତବର୍ଷର ଝିଅଟିଏ ଛାଡ଼ି ଏ ମିଟିଂକୁ ଆସିଛି । ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ବସ୍ ନିକଟକୁ ଆସିଲୁ । ଆମକୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ

TURIN ଠାରେ ଆୟୋଜିତ Slow food meeting ଯୋଗ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦୁଇ ଘଣ୍ଟାର ରାସ୍ତା । ବାଟ ଯାକ ବନାରସ ହିନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ପାଣ୍ଡେଜୀଙ୍କ କହିବାନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯାତ୍ରୀ, ଆପଣାର ଯେ କୌଣସି ଅଭିଜ୍ଞତା ବିଷୟକ କିଛି ନା କିଛି ବକ୍ତବ୍ୟ ବାଢ଼ିଲେ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୋର ଇଂରାଜୀ କବିତା ଆଉଡ଼େଇଲି । ସମୟଟା ବିନା ଟେପ୍, ବିନା ମାଇକ୍ରେ ବଢ଼ିଆ କଟିଗଲା ଆନନ୍ଦରେ ।

ବିରାଟ ହଲ । ବିରାଟ ଜନ ସମାଗମ । ସେଠାରେ ଡକ୍ଟର ବନ୍ଦନା ଶିଭା ଆମମାନଙ୍କୁ, ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଋଷରେ ରାସାୟନିକ ସାର ଓ ବିଷ ପ୍ରୟୋଗର ମଣିଷ ଉପରେ ପଡ଼ୁଥିବା କୁପ୍ରଭାବ ବିଷୟ ବୁଝାଇଲେ, ଦର୍ଶାଇଲେ । ପୁଣି ରାସାୟନିକ ବିଷ ସାର ପଡ଼ୁଥିବା ଫସଲ ଓ ଜୈବିକ ସାର ବ୍ୟବହୃତ ଫସଲ ଖାଇ ବଢ଼ିଥିବା ମୂଷାମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଗତ ତାରତମ୍ୟ ଭିତ୍ତିରେ ଦର୍ଶାଇଲେ । ରାସାୟନିକ ବିଷ ଓ ସାର ପ୍ରୟୋଗ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଜୈବିକ ସାରକ ସାର ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଲେ । ଜର୍ମାନର ଜଣେ ଋଷୀ ଜୈବିକ ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଅଜୁର ଋଷରେ ବର୍ଷକୁ ଆଠଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା କମାଉଛନ୍ତି, କହିଲେ । ସମ୍ମିଳନୀରେ ଅନେକ ଋଷୀ ଆପଣା ଆପଣା ବକ୍ତବ୍ୟ ରଖିଲେ । କାନ ଲଗା ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଆମେ ବୁଝୁଥିବା ଇଂରାଜୀ ଭାଷାକୁ ଆମେ ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲୁ । ପାଣ୍ଡେଜୀ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେଜଣ ଆପଣା ଅନୁଭବ କହିଲେ । ମୁଁ ଆମର ଋଷର ବିଧି ବିଧାନ ଛଡ଼ା କ୍ଷୁଦ୍ରଋଷୀର ଚିକ୍ରୟ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଅସୁବିଧା ଦର୍ଶାଇ ଦୁଇଟି ଲେଖା (ଇଂରାଜୀରେ) ଦାଖଲ କରିଥିଲି । ପୃଥିବୀର ଶହେ ତେସୁରାଟି ଦେଶ ଏଇ ମିଟିଂରେ ମିଶିଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚହଜାର ଲୋକ ଆସିଥିଲେ । ଜର୍ମାନ, ଆମେରିକା ଆଫ୍ରିକା, ଲଣ୍ଡନର ଲୋକ ଛଡ଼ା ମୋରୁ ପ୍ରଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧି ଆସିଥିଲେ ଏଥିରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ । ଆମ ଭାରତର ଜ୍ଞାନୀ ଗୁଣୀ ଋଷୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଅନୁଭବୀ ପଞ୍ଚସ୍ରରା ଜଣ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରୁ ଆମେ ମାତ୍ର ତିନିଜଣ ଥିଲୁଁ । ସଭାଗୃହରେ ଆମର ବହୁତ ଫଟୋ ଉଠାଇଥିଲେ ।

ଏଠାକୁ ଆସି, ରାସାୟନିକ ସାର ଓ ବିଷର କୁପ୍ରଭାବ ବୁଝାଇବାରୁ ଉତ୍ତର ପାଇଲି, - ଆମର ଛଅଟା ଛୁଆ, ବାପାମାଆ ପୁଣି ଆମେ ଦିଜଣ । ଅଳପ ଜମି । ସାର ଓ ବିଷ ନ ଦେଲେ ଧାନ ପାଇବୁ କେତେ ? ଛୁଆ ପାଲିବୁ କେମିତି !! କିଏ ମରିବୁ ?

ହାୟରେ କପାଳ ! ଆମ ଛୁଆକୁ ଆମେ ବିଷାକ୍ତ ପସକ ଖୁଆଇ ପାରିବା,
ରୋଗିଣୀ କରି ପାରିବା । ଅଥଚ, ପରିବାର ସୀମିତ କରିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ
କରି ପାରିବାନି । ।

କୋଡ଼ିଏ ବାଜଣି ବର୍ଷ ବୟସର ବନ୍ଧୁ ଯୁଅ ଝିଅ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ହିସାବରେ ଆମ
ପାଖରେ ପାଖରେ ବୁଲୁଥିଲେ । ଖଣ୍ଡିଆ ଇଂରାଜୀ ଅଥବା ଅବୋଧ ଭାଷାରେ ଆମର
ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ବୁଝିବାରେ ତତ୍ପର ଥିଲେ । ଭାଷା ନ ବୁଝିଲେ ବି ସ୍ନେହବୋଲା ଭାବର
ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଆନନ୍ଦରେ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା । ମିଟି ହଲରୁ ବାହାରିବା ପରେ, ବାହାରେ
ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ବେଳେ, ମୋତେ ଠିଆ ହେବାର ଦେଖି, ପିଲାଟିଏ ଦଉଡ଼ି ଯାଇ
ଚଉକିଟିଏ ଆଣି ବସିବାକୁ ଦେଇଥିଲା ଓ ନିଜେ ତଳେ ମୋ ଗୋଡ଼ ପାଖେ ବସି ପଡ଼ିଥିଲା ।
ଆଉ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ମତେ ହାତଯୋଡ଼ି ଭାରତୀୟ ଠାଣିରେ ନମସ୍କାର କରି ମୋ ହାତଟିଏ
ନେଇ ତା ମୁଣ୍ଡରେ ରଖିଲା । ଠାରରେ କହିଲି- ମୁଁ ନୁହେଁ । ଠାକୁରେ କଲ୍ୟାଣ କରିବେ ।
ସେ ପ୍ରତିବାଦ କଲା- ଆଶୀର୍ବାଦ ତାକୁ ଠାକୁରଙ୍କଠାରୁ ମୋ ଜରିଆରେ ଆସିବ । ମୋ ଲେଖା
ଇଂରାଜୀ ବହି "My Identity"କୁ ଇତାଳି ଭାଷାରେ ଛାପିବାକୁ ସ୍ୱତ୍ୱଦାନ କଲି । ସାମ୍ବାଦିକ
ଝିଅଟିଏ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ିଲା, କହିଲା- (ଇଂରାଜୀରେ) ଶୁଣିଲି ଆପଣ ଜଣେ
କବି । ପାଞ୍ଚମିନିଟ୍ରେ ଉଚ୍ଚିତାଡ଼ିର କବିତାଟିଏ ଶୁଣାନ୍ତୁନା- ଇଂରାଜୀରେ କହିଥିଲି-

With the blessings of my father in-law

I have started to cultivate scented rice,

I wish it to be tested by each man of the world,

only in exchange of love but price.

ଆସିବା ବେଳକୁ ସବୁ ପିଲାଙ୍କର ବିଷାଦବୋଲା କରୁଣ ମୁହଁ । ମୋର ମନ
ହେଉଥିଲା ଏଠି ଭାରତ ବା ଇଟାଲିର ନାମ ଅର୍ଥହୀନ । ଆମ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ
ଥିବା ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, ମଣିଷପଣିଆ ହିଁ ଆମର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ ! ତାଙ୍କ ଭିତରୁ କିଏ
ଜଣେ ମତେ ମାଆଜୀ (ଜେଜେମା) ଡାକିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା; ପଛରେ ରହିଗଲା ।
ଆମେ ଫେରି ଆସିଲୁ ଜର୍ମାନ ମିଉନିକ ଦେଇ; ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲୁ ମାଡ୍ରାସ୍ ଭାରତରେ-
ଦିଲ୍ଲୀରେ ତା- ୧-୧୧-୨୦୦୬ ସକାଳ ୭ଟା ।

ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି ।। ୨୩୧

ଶିମିଳିପାଳ ପରିଦର୍ଶନ

- ହଜ ହୋ ! ଅମୁବାବୁ ! ଜଳା (ଶିଳ୍ପପତି ଡଃ ବଂଶୀଧର ପଣ୍ଡା, ଜମ୍ବୁପାଳ ପନ୍ଥୀ) କହୁଥିଲା-

- ପିଲାଦିନଠୁ ତ ବହୁତଶିକାର ଗପ ଶୁଣେଇଲା, ଜଂଗଲ କଥା କହିଲା, ଥରେ ସତସତ ଜଂଗଲରେ ଦି ଋଷିଦିନ ରହିବା ବୁଲିବା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କର । ବଂଶୀ ବି ରାଜି ହୋଇଛନ୍ତି । କୁନ୍ଦାନୀ ବି ଯିବେ । ଶିକାର ନୁହେଁ । ଜଂଗଲ ଦେଖିବା । ଜଂଗଲରେ ଜଂଗଲର ଜନ୍ତୁ ଦେଖିବା ।

ଅମୁବାବୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ ।

ସମୟଟା ଉଣେଇଶିଶହ ଅଠସ୍ତରୀ ଅଶୀଅଶୀ ହେବ ପରା ! ଠିକ୍ ମୋ ହେତୁରେ ଆସୁନି । ଅମୁବାବୁ ଜଂଗଲ ବିଭାଗ ଅଫିସରୁ ଅନୁମତି ଆଣିଲେ । ଚହଲା ଡାକବଂଗଲାରେ ରହିବା, ରୋଷେଇ କରିବା ସହ ପାଣିର ମଧ୍ୟ ସୁବିଧା ଅଛି । ପୁଣି ଚହଲା ବଂଗଲାରେ ପରିଷ୍କାର ବିଛଣାପତ୍ର, ନେଟ ମଶୁରୀ ଆଦି ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କ ଅମଳରୁ ମହକୁଦ ଥାଏ । କେବଳ ରାନ୍ଧିବା ସରଂଜାମ ଓ ରାନ୍ଧିବା ଲୋକ ନେଇଥିଲେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ସବୁ ନିଆଗଲା । ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଗଲା ।

ସେତେବେଳେ ଖଜରି ବାଘୁଣୀ ପାଇଁ ଶିମିଳିପାଳର ସରୋଜରାଜ ଚୌଧୁରୀ ଓ ନିହାରସ୍ବାଜ୍ଞଙ୍କର ବହୁତ ନାଆଁ । ଖଜରି ପାଇଁ ଟଙ୍କାର ସୁଅ ଛୁଟୁଛି । ସରୋଜବାବୁ ସେତେବେଳେ କଂଜରଭେଟର ଅମୁବାବୁଙ୍କର ଦୋଷ୍ଟ, ଛାତ୍ର ହିସାବରେ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଆଗରୁ ଜାଣିଥିଲି । ତାଙ୍କ ଉତ୍ତରୀ ଜ୍ଞାନଦୀ (ବିଖ୍ୟାତ ଗାନ୍ଧିକ ଅଖିଳମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ

ସ୍ତ୍ରୀ ମୋର କ୍ଲବମେଟ ଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ଆମେ ଖଇରିକୁ ଦେଖିବା ଛଡ଼ା ଜଂଗଲରେ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ବୁଝିବା ସକାଶେ ଯଶୀପୁରରେ ତାଙ୍କରି ବଂଗଳାକୁ ଗଲୁ । ମୋଟା ତାର-ଜାଲ ଘେରା ବିରାଟ ଜଂଗଲ ଏରିଆ । ପଶିବା ଗେଟ୍ରେ ବହୁକଧାରୀ ଦରୁଆନ । ଅମୁବାବୁ ସରୋଜବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଆଗରୁ କଥା ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଲୋକ ଆମକୁ ସରୋଜ ଓ ନିହାରଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲେ । ସରୋଜ ଓ ନିହାର ଆମମାନଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ନେଲେ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଥିଲା ଖଇରି ଓ ତା ସାଙ୍ଗ ବିରାଟକାୟ ହାଏନା (ହେଟାବାଘ; ଯାହାକୁ ସେମାନେ ଭାଜନା କହୁଥିଲେ) ଆମ ପାଖରେ ପାଖରେ, କଡ଼ରେ କଡ଼ରେ ଗୁଲିଥାନ୍ତି ସେମାନେ । ଆମେ ସଂକୁଚିତ ହୋଇ ପଡୁଥିଲୁ ଡରରେ । କିନ୍ତୁ ନିହାର ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଉଥିଲେ -କିଛି କରିବନି ।

ବିରାଟ ଏରିଆ ଭିତରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଗଛପତ୍ର । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଚଢ଼େଇ ଦେଖି, ବୁଲି ବୁଲି, ଫେରି, ଆମେ ଖୋଲା ପଡ଼ିଆରେ ଚଢ଼କିରେ ବସିଥାଉ । ଗୋଡ଼ ପାଖରେ ଖଇରି ପେଟେଇ ଶୋଇଥାଏ । ଠିକ୍ ପୋଷା ବିଲେଇଟେ ଭଲି ।

ଇଲାବତ୍ ପୁଅ ବନି ସେଇ ପୋକରେ ଫଟୋଟେ ଉଠାଇବାକୁ କ୍ୟାମେରା ରେଡ଼ି କଲା । କ୍ଲିକ୍ କରିଚି କି ନାହିଁ, ଖଇରି ରାଗିଗଲା । ଘାଉଁ କରି ଉଠିଲା । ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ତା ଆଗକୁ ସରୋଜ ତଥା ବଂଶୀ ଦୁହେଁ ଡେଇଁ ପଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ନିହାର ତାର ବେଲୁ ଧରି ତାକୁ ଆଉଁସି ଦେଲା । ହୁକୁମ କଲା- ଯା ବାଥରୁମରୁ ଆସିବୁ ଯା-

ଦେଖିଲି ମାଆ ବୋଲ ମାନୁଥିବା ସୁନା ପିଲା ଭଳିଆ ଖଇରି ବାଥରୁମ ଗଲା ଓ ସୁସୁ କରିସାରି ଫେରି ଆସିଲା । ପୁଣି ଶୋଇଲା ।

ଗାର୍ଡ଼ମାନେ ଲନକୁ ବଡ଼ ତାଜନିଂ ଟେବୁଲଟେ ବୋହି ଆଣିଲେ । ତହିଁ ଉପରେ ଋ ଜଳଖିଆ ଦିଆଗଲା । ଋ ପିଉଟି ହଠାତ୍ ଦୁଇଗୋଡ଼କୁ କେହି ଜାବୁଡ଼ି ଧରିବାର ଅନୁଭବ କଲି । ନଇଁପଡ଼ି ଟେବୁଲ ତଳକୁ ଅନାଇବା ବେଳକୁ ହାତେ ଦେହହାତ ଉଠଇ ଭାଲୁଟାଏ ମୋର ଦୁଇ ଗୋଡ଼କୁ ଲୁଗାମିଶା କୁଣ୍ଡେଇ ଧରିଚି । ମୋ ପାଦ ଉପରେ ବସି ଝୁଲୁଚି । ମୋର ମନଟା ଉପରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲା । ଭୟାତୁର କଣ୍ଠରେ ନିହାରକୁ ଡାକିବାରେ, ସେ ଭାଲୁଟାକୁ କାଖେଇ ନେଇଗଲା ହସି ହସି । ପୋଥି ପୁରାଣରେ ପଡ଼ିଥିଲି, ପୁରାକାଳରେ ମୁନିରଖିଙ୍କ ସାଧନା ବଳରେ ସେମାନଙ୍କ ଆଶ୍ରମରେ ବାଘ ଛେଳି ଏକାଠି ପାଣି ପିଉଥିଲେ । ହିଂସା ଅପସରି ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏ ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ସରୋଜବାବୁ ଓ ନିହାର ଦର୍ଶାଇ ଦେଲେ ଯେ,

ଖଇରି ବାଘୁଣୀ ଭଳି ହିଂସ୍ର ଜୀବଟିଏ ମଣିଷର ଆନୁଗତ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରି ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କରିପାରେ କେବଳ ସ୍ନେହ ପ୍ରେମ କରୁଣା ବଳରେ । ସ୍ନେହ ପ୍ରେମ କରୁଣାର ଶକ୍ତି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅସୀମ, ଅସୀମ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବ ।

X X X X X

ତହଲାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସନ୍ଧ୍ୟା । ରାତି ଖାଇବାର ଖାଇ ଶୋଇଲୁ । କିନ୍ତୁ ଟିଆଳ ତାଜ, ହାତୀର ସ୍ମରୁସ୍ମରି, ଆଉ ବାଘର ହେଣ୍ଟାଳ ମଧ୍ୟ ମନ କାନ ଦେଇ ଶୁଣିଲୁ ।

ସକାଳ ଆଠଟା ସାଢ଼େ ଆଠଟା ସୁଦ୍ଧା ରାନ୍ଧୁଣିଆ ଖେଡ଼େଡ଼ି, ମାଂସ ତରକାରୀ ଓ ସାଦା ତରକାରୀ ଗୋଟେ ରାନ୍ଧି ଦେଲା । ପାଉଁରୁଟି ମଖନ ଦେଲା, ଗରମ ପାଣିରେ ଗାଧୋଇ ସାରି ଖାଇନେଲୁ । ରେଡ଼ି ହୋଇଗଲା । ପାଖ ଜଂଗଲରେ କିଛି ଜଂଗଲି ହରିଣଦଳ ଦେଖିଲୁ । ଖାଇବାର ଜିପରେ ଲଦା ହୋଇଗଲା । ଖାଇବା ବେଳ ହେଲେ କୌଣସି ଡାକବଂଗଲାରେ ବସି ଖୁଆଯିବ । ଗଲୁ ବରେଇପାଣି ଯୋରନ୍ଦା । ବରେଇ ପାଣି ଜଳପ୍ରପାତ । ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର । ଜୋରନ୍ଦାର କାଠଗଡ଼ ଉପରେ ତିଆରି ହୋଇଛି ଡାକବଙ୍ଗଳା । ସେଠି ନିଜ ଫଟୋ ନିଆଗଲା । ବାଟରେ ବାଘପଞ୍ଜାର ଛାପ ଦେଖିଲୁ । ଦେଖିଲୁ ଗୋଟେ ମୋଟା ସୋଟା ସରିସୃପ ଯିବାର ଘୁଷୁଡ଼ା ଚିହ୍ନ । ତା'ମାନେ ଏଠି ବଡ଼ସାଥ ବି ବିଦ୍ୟମାନ । ଜଂଗଲରେ ଗୁଲିଗୁଲି ବୁଲିଲୁ । କୁଞ୍ଚକୁଞ୍ଚିଆ ସରୁସରୁ ଗୋଟେ ବୁଦାର ପତ୍ର ଛିଡ଼େଇ ଅମୁବାବୁ ଇଲାକୁ ଦେଲେ । ଶୁଙ୍ଘି ଇଲା ଚକିତରେ କହିଲା- ଠିକ୍ ତ ଧଣିଆପତ୍ରର ବାସନା । କିନ୍ତୁ ଧଣିଆପତ୍ର ତ ନୁହେଁ-

ଧୁତୁରୁଟମ୍ବା ଡାକବଂଗଳାଟା ସମୁଦ୍ର ପରମ୍ପରାରୁ ବହୁ ଉଦ୍ଭବ । ଆମେ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଋଷିଟା ବି ବାଜି ନଥିଲା । ଜାଗାଟା ବହୁତ ଥଣ୍ଡା । ଜଗୁଆଳି ବଣ୍ୟ-ବିଭାଗ ଲୋକମାନେ କହୁଥିଲେ ଏବର୍ଷ ସେଠି ବରଫ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେଠିକା ଡାକବଙ୍ଗଳା ଶାଳଖୁମ୍ବ ଉପରେ ଦୋତାଲା ମାଟି ଘର । ଉପର ମହଲାରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଜଳାମୁଣ୍ଡି । ହାତୀ ଉପଦ୍ରବ ସେଠାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକ । ଦୁଇ ଋଷିଶ୍ୱର ଜଳାମୁଣ୍ଡି ବାଟେ ଶୁଣି ଗଲେଇ ଜଗୁଆଳିମାନଙ୍କର ଋଷିଜ ତାଳି ଓ ତରକାରୀ ପତ୍ର ନେଇ ଖାଇ ଦିଅନ୍ତି । ପୁଣି ଶାଳଗଛର ମୋଟା ଖୁମ୍ବକୁ ହାତୀ ଦଳବାନ୍ଧି ହଲେଇ ଦୋହଲାଇ ବଙ୍କାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଜଂଗଲବାସୀଙ୍କ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ହାତୀ ସହିତ ଶତ୍ରୁତା କେତେ ବି କରିବ ନାହିଁ । ସେ ବହୁତ ମନେ ରଖିପାରେ । ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇପାରେ ।

ସେଠାରେ ଶୀତଦିନିଆ ପନିପରିବା ଓ ଫୁଲ ଆଦି ଦେଖି ଫେରିଲୁ । ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଅନୁଭବ । ପ୍ରକୃତରେ ଏ ପ୍ରକୃତି ମଣିଷର ଅନନ୍ୟ ଉପଭୋଗ ସକାଶେ କେତେକଥା ଦେଇଛି ସତେ ।

ଆଜି ଶେଷଦିନ । ଆଉ ମେଘାସନ ଯିବାକୁ ସମୟ ହେଲା ନାହିଁ । ପାହାଡ଼ର ଘେରା ମଝିରେ ଭାରିଆକାର ଡାକବଜାର ଋଷିକେତୁରେ ଗଭୀର ଖାଇ । ଖାଇ ଉପରେ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଶାଳ ଗଣ୍ଡି ଦୁଇଟା ଛଡ଼ା ଛଡ଼ାରେ ପକା ଯାଇଛି । ତାରି ଉପରେ ଡାକବଜାରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ଋଷିକେତୁ ଖାଇ ମଝିରେ ଗଛପତ୍ର ଘେରା ପଡ଼ିଆଟାରେ ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦର ଲିପାପୋଛା ମାଟି କାନ୍ଥ ଉପରେ ଝଲ ଛପରର ଡାକବଜାର । ସେଠାକୁ ଯିବାକୁ ହେଲେ ପାହାଡ଼ି ସଡ଼କ ଦେଇ Hairpin bend ପାହାଡ଼ର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେଠାରୁ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ଗଡ଼ାଣି । ଗଡ଼ାଣିରେ ଗାଡ଼ି ଗଡ଼ିଗଡ଼ି ଆସି କାରିଆକାର ବଙ୍ଗଳା ସାମନା ପାହାଡ଼ି ସଡ଼କରେ ଛିଡ଼ା ହେବ । ଦୁଇଟା ଜିପ୍ ଆଗପଛ ହୋଇ ଝଲିଛି । ଆଗ ଜିପ୍ରେ ମୁଁ ମୋ ନାତି ମୁନ୍ନା, ଜଲା ତାର ଦୁଇ ଝିଅ ଓ ସାନପୁଅ ମୁନ୍ନା । ମୋ ସ୍ବାମୀ ଗାଡ଼ି ଚଳାଉଥିଲେ । ପଛ ଗାଡ଼ିରେ ବଂଶୀ, ତାଙ୍କର ବଡ଼ପୁଅ ଓ ଆଉ କିଏ କିଏ ବସିଛନ୍ତି । ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ ଡ୍ରାଇଭର ଚଳାଉଛି । ପାହାଡ଼ି ଉଠାଣି ସଡ଼କ ଏତେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଯେ, ବ୍ରେକ କଷିକଷି ଚଳାଇବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବେଳେବେଳେ ଗାଡ଼ି ସ୍କିପ ଖାଉଛି । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ହେଲପର ଡିଆଁ ମାରି ଚକ ପଛରେ ପଥର ରଖି ଅଟକାଉଛି । ପୁଣି ପ୍ରସ୍ତୁତ ବେହା ପରେ ଗାଡ଼ି ଝଲୁଛି । ଉଠାଣି ଗଡ଼ାଣି ଦୁଇଟା ସାରା ବିପଦଜନକ କିନ୍ତୁ ଆଡ଼ଭେଞ୍ଚର ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ରହିଛି । ଡର ମାଡୁଥିଲେ ବି ବହୁତ ଉପଭୋଗ କଲୁ ସମସ୍ତେ । ବଂଶୀ କହିଲେ- ଅମୁବାବୁ ! ମତେ ଋଷିଦିନ ଧରି ଫୋନ ଆଦି ବ୍ୟସ୍ତତାରୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇଦେଲେ-

ସେଦିନ ହୋଲି । ବଂଶୀ, ଜଲା ଓ ପିଲାଏ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରିଗଲେ । ଆମେ ନାତିକୁ ଧରି ବାରିପଦା ଫେରି ଆସିଲୁ । ମନ ଭିତରେ ଆସ୍ଥାନ ଜମେଇ ରହିଗଲା ଆମ ଜଂଗଲ ଅନୁଭୂତି ।

ସଂସ୍କୃତ ଆରବରାଷ୍ଟ୍ରରେ ରହଣି ଓ ଲେଉଟାଣି

୨୦୦୮ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ମାସଷୋହଳ ତାରିଖର ରାତି । ଦୁବାଇର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିମାନ ଘାଟି । ବହୁ ଦେଶର ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଏଇଠି ରହି ପୁଣି ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ବିଦେଶ ପାଇଁ ଉଡ଼ାଣ କରେ । ଘାଟି ଛୁଇଁବ ଛୁଇଁବ ହେଲା ବେଳକୁ ରାତି ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ବାଜିବ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଦିନ ଭଳି ଆଲୁଅ । ବିମାନରୁ ଓହ୍ଲାଇବା ପରେ କିଛିବାଟ ଖଲି, କିଛିବାଟ ବସରେ ଯାଇ ପୁଣି କିଛିବାଟ ଖଲିବା ପରେ ବିମାନ ଘାଟିରୁ ବାହାରକୁ ଆସିଲୁ । ଆଗରେ ଗାଡ଼ି ପାର୍କିଂ ଏରିଆ । ନାତୁଣୀକୁଇଁ ତାଙ୍କ କାର ବାହାର କରିବାକୁ ଗଲେ । ଏଠାରୁ ନାତୁଣୀର ଘର ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାକର ରାସ୍ତା ।

ଚକିତ ହୋଇ ଖରି ଆଡ଼କୁ ବୁଲି ବୁଲି ଖହିଁଲି, ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ହରରଙ୍ଗୀ ବିଜୁଳିବତୀ ସଜାହୋଇଛି । ଉତ୍କଳ ଆଲୋକମାଳା ଝଲମଲ କରୁଛି । ସତେ କି ଦୁବାଇ-ନଗରୀ ରାଣୀ ଏ ପଡ଼ୋଶିନୀ ବୃଦ୍ଧା ମହିଳାକୁ ଅପୂର୍ବ ଦୀପ-ଦିହୁଡ଼ିରେ ବୟାପନା କରି ପାଛୋଟି ନେଉଛି କି ଆଉ ।। କେଜାଣି ।।। ଏଠିକାର ବାସିନ୍ଦା ଅଧା ପ୍ରାୟ ଭାରତୀୟ ।

ଉଡ଼ାଜାହାଜରୁ ଓହ୍ଲାଇ ମାଟି ଛୁଇଁ ନ ଥିଲି । ମାଟିରେ ହାତ ମାରି ଆଣି ମଥାରେ ଲଗାଇଲି । ପ୍ରଣାମ କଲି ମାଟିମାଆକୁ - ଯେଉଁ ଦେଶର ବି ହେଉ, ମାଟି ତ ଆମର ମାଆ ନା- ।।

ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଥିବାବେଳେ ନିଦ ଆସିଗଲା । ଶୋଇଗଲି । ନାତୁଣୀର ଘରଟା
 ଖୋଲି ମହଲା । ଆମେ ଥାଉ ବାର ମହଲାର ଫ୍ଲଟରେ । ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା
 ବେଳକୁ ନାତୁଣୀ ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ ରେଡ଼ି ହୋଇଗଲାଣି । ଝିଅ ସ୍କୁଲ ଯିବ, ତାକୁ
 ରେଡ଼ି କରି ଦେଲାଣି । ମୋତେ ମୋର ଗାଧୁଆଘର ଦେଖାଇଦେଲା । ତାର ଅଫିସ
 ସକାଳ ସାତରେ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଫ୍ରିଜରୁ ପରିବା କାଢ଼ି, କିସ କିସ ତରକାରି କରାଯିବ
 ଆୟାକୁ ବତାଇଲା । କ୍ଲାଙ୍ଗର ଅଫିସ ଦଶଟାରେ । ସେ କିସ ଜଳଖିଆ ଖାଇବେ
 ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲା । ମୋର ବିନା ପିଆଜ ରସୁଣ ତରକାରି ଅଳଗା ରଖିବାକୁ କହିଗଲା ।
 ନିଜ ଜଳଖିଆ ଖାଇ, ଟିଫିନରେ ନେଇ, ମୋତେ ଟିକେ ଗେଲ କରି ଅଫିସ
 ବାହାରିଗଲା ନିଜ କାରରେ । ଏଠି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ନିଜସ୍ବ କାର । ରାସ୍ତା କେଉଁଠି
 ଖୁବି ଲେନ ପୁଣି କେଉଁଠି ଛଅ ଲେନ ବା ତତୋଧିକ । ରାସ୍ତା ଘାଟ ପରିଷ୍କାର ।
 ଲୋକ ଚଳାଚଳ ନାହିଁ । -ରାସ୍ତା-ନିୟମ ଶୁଖିଲାରେ ଗାଡ଼ି ଖଲେ । କେବଳ ଗୋଟିଏ
 ଅସୁବିଧା ଯେ, ଏତେ ଗାଡ଼ିକୁ ପାର୍କ କରିବାର ଜାଗା ଅକ୍ଲାନ । ।

ନାତୁଣୀର ଦୁବାଇରେ ସରକାରୀ ଉକିରୀ; ଛୁଟି ପାଞ୍ଚଟାରେ । ସପ୍ତାହକୁ
 ଦୁଇଦିନ ଛୁଟି । କ୍ଲାଙ୍ଗର କମ୍ପାନୀ ଉକିରୀ ହେତୁ ଦିନେ ଛୁଟି । ସାଢ଼େ ଉକିରୀ
 ବେଳକୁ ଫୋନ୍ କଲା “ଆୟାକୁ କୁହ ପିଲାଙ୍କୁ ରେଡ଼ି କରିଦେବ । ତୁମେ ବି ରେଡ଼ି
 ହୋଇଯାଅ । ବୁଲିଯିବା ।” ଗଲୁ “କୁମେଇରା ପାର୍କ” ଅର୍ଥାତ୍ ଆରବ ସାଗରର
 ବେଳାଭୂଇଁ । କିନ୍ତୁ ସୁନ୍ଦର ବାଡ଼ିଆ ଗେଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଟିକଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ବାଲିରେ
 କାଠପଟା ବିଛାଣିଆ ରାସ୍ତା । କେଉଁଠି କେଉଁଠି ସମୁଦ୍ରପାଣି ଉପରେ କାଠପୋଲ
 ହୋଇଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଖଜୁରୀ ଗଛ । ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ସୁନ୍ଦର ପାର୍କ । ଖସଡ଼ା,
 କୁଦ, ଝୁଲା ତହିଁରେ ପୁଣି ବିଜୁଳିବତି ଜଳୁଛି । ସମୁଦ୍ରର ମାଟି ଉଠେଇ, ରାସ୍ତା
 ବନେଇ, ପାଣି ମଝିରେ ଟାପୁ ଭଳି କରି ହୋଟେଲ ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟ ବନାଇଛନ୍ତି ।
 ମଝିରେ ମଝିରେ ତମ୍ବୁ ଟଣା ଯାଇ ଚଢ଼କି ବିଛା ଯାଇଛି । ହୋଟେଲରୁ ଆଣି ବସି
 ପିକନିକ୍ ଖାଉଛନ୍ତି ଲୋକେ । ଦଳ ଦଳ ଟିକଟ କାଟି ପଶୁଛନ୍ତି ବାହାରୁଛନ୍ତି ।
 ତାଙ୍କରିଠୁ ପଇସା ନେଇ ତାଙ୍କରି ମନୋରଞ୍ଜନ ସକାଶେ ସୁନ୍ଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

X X X X X

X X X X X

X X X X X

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରତିଦିନ ଶହଶହ କାର୍ ଝଲିଛି ଦର୍ଶକ ଝଲିଛନ୍ତି, ସମୁଦ୍ର ଓ ସମାଧିର ଶୋଭା ଦର୍ଶନ ସକାଶେ ।

X X X X X

ଆଲ-ଆସନ୍ : ବାଲିର ପାହାଡ଼ । ଉପରକୁ ଯିବାକୁ ଶହଶହ ମାଜଲ ସୁନ୍ଦର ପିରୁ ସଡ଼କ । କାଳକ୍ରମେ ବାଲି କଠିନ ହୋଇ ଉଠିଛି । ଏଠିକା ବାଲିର ଖରା ଅନୁସାରେ ରଜା ବଦଳେ । ପାହାଡ଼ ଉପରେ ରାଜାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଉଆସ ରହିଛି । ତିନି ତିନି ଇଅ ଲେନ ଗାଡ଼ି ଯାଉଛି ଆସୁଛି । ଉପରର ଶୋଭା ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ଲୋକେ । ତଳକୁ ଅନାଇଲେ ଆବୁଧାବି ଓ ଅନ୍ୟ ସହରର ଆଲୁଅ ଜୁଲୁଜୁଲିଆ ପୋକ ଭଳି ଦିଶୁଛି । ସେଠି କାରରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଲୋକ ହାଉଜାଉ, ଆମ ଗାଁଆ ମେଳନ ଭଳି । ଆଲ-ଆସନରେ ବଡ଼ ମିଉଜିଅମଟିଏ ରହିଛି ।

ହଁ, ଗ୍ଲୋବାଲ ଭିଲେଜ ଓ Fun fair ର ମଧ୍ୟ ଏଇଭଳି ଆୟୋଜନ । ତା ସାଙ୍ଗରେ ଖେଳ, ତା ସାଙ୍ଗରେ ଚୁଲି ଜଳାଇ ହାତରେ ଗ୍ଲୋଭସ୍ ପିନ୍ଧି ସ୍ଥାନୋକମାନେ ବରା ଭଳି ଛାଣି ଖାଇବା ଜିନିଷ ବିକ୍ରି କରୁଛନ୍ତି । ବିରାଟ ପୋଖରୀ ଭଳି ଅଛି । ଯେଉଁଠି ପାଣି ଉପସ୍ଥିତ ଦେଖିଲେ ଲୋକେ ତାକୁ ସଜାଡ଼ିବାକୁ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ । ସତେ କି ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନ ।

ଗ୍ରୀନ ମୁଜାହେରା ଅର୍ଥାତ ମସ୍ତ ମୁଣ୍ଡିଆ ପାହାଡ଼ ଉପରେ (ଗଛ-ପତ୍ର ନାହିଁ) କେବଳ ସବୁଜ ଘାସର ବିଛଣା । ପାଖରେ ଉଷ୍ମ ପ୍ରସ୍ରବଣ । ରାତି ତିନିଟାରେ ବି ଶହଶହ ଗାଡ଼ି ପାର୍କ କରି ଲୋକମାନେ ଗାଧୁଆ ସାଙ୍ଗକୁ ଠାଆକୁ ଠାଆ ସେତେ ଜଳାଇ ବଣଭୋଜି କରୁଥିବାର ଦେଖିଲି ।

X X X X X

ଦୁବାଇରେ ଗାର୍ଜୀ, ମସ୍ଜିଦ୍ ସହିତ କୃଷ୍ଣ-ମନ୍ଦିର ବି ଦେଖିଲି । ବିନା ପିଆଜରେ ରନ୍ଧା ହୋଟେଲ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲି । ଦୁବାଇ ମିଉଜିଅମ ଦେଖିଲି । ସେଠାରେ ଫଟୋ ସହ ଅତୀତ କାଳର ଏଇଠିକାର ଲୋକଙ୍କ ଝଲିଚଳନ ଫଟୋଚିତ୍ର ସହ ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ଠିକ୍ ଆମ ଭାରତ ଭଳି । ଅନୁନୂତ । କଷ୍ଟ-ଜୀବ । କିନ୍ତୁ ୧୯୬୦ ମସିହାରେ ଇନ୍ଦନ ସନ୍ଧାନ ପରେ ଏଠିକା ଭାଗ୍ୟ ବଦଳିଗଲା । କେବଳ ରାଜା କାୟେଦଙ୍କର

ସୁପରିଷ୍କଳନା ଓ ସାଧାରଣ ପ୍ରଜାଙ୍କ ସହିତ ଆତ୍ମିକ ଭାଗିଦାରୀ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ । ଅଧିକାଂଶ ଜାଗାରେ ସାଜନ ବୋର୍ଡ଼ ମରା ଯାଇଛି “ଆସ, ଆମ ଦେଶକୁ ଆମେ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ିବା ।”

ମୋର ମନେ ପଡୁଛି, ଭାରତର ସ୍ବାଧୀନତାର ସେଇ ରାତି । ଆମେ ଯାଇଥିଲୁ କଟକ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ସାମନା ତତ୍କାଳୀନ ଟେନିସ୍ ଫିଲ୍ଡ ଥିବା ପଡ଼ିଆକୁ । ଶହ ଶହ ଲୋକ, କିନ୍ତୁ ନୀରବ, ନିଶ୍ଚଳ, ଛୁଞ୍ଚି ପଡ଼ିଲେ ବାରି ହେବ । ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ଦୋମହଲାର ଅଧିକାଂଶ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ରେଡ଼ିଓ । ପାଖରେ ଲାଗିଛି ବଡ଼ ଚୁଙ୍ଗା । ଲର୍ଡ଼ ମାଉଣ୍ଟ ବ୍ୟାଟେନ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କଲେ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କୁ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଗଗନ ପବନ କମ୍ପି ଉଠିଲା ‘ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଜିନ୍ଦାବାଦ’ ‘ଭାରତ ମାତା କି ଜୟ’, “ଝଣ୍ଡା ଉଡ଼ା ରହେ ହାମାରା” । ନନାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଆମେ ହୁଳହୁଳି ପକାଇଲୁ ଓ ଏନକୋର ଏନକୋର ଶହ ଆମ ଦେହ ମନ ଆତ୍ମା ଉଲ୍ଲୁସାଇ ଶାକ୍ରାର ଖେଳାଇ ଦେଲା । କେତେ କଞ୍ଚନା ! କେତେ ତ୍ୟାଗ ! କେତେ ସହିଦ ! ! ସବୁର ବଦଳରେ ଏଇ (୧୯୪୭ରୁ) ଏକଷ୍ଟି ବର୍ଷ ଭିତରେ ଆମେ ଉଠିଛୁ ନିଶ୍ଚୟ କିନ୍ତୁ କେତେ ? ସେ ଦେଶ ଯଦି ଝଲିଶି ପରଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଏତିକି ଉନ୍ନତି କରି ପାରିଲା, ସାଠିଏ ବର୍ଷ ପରେ ବି ଆମର ଏଇ ଧ୍ବମାଗତି କାହିଁକି ? ଏବେ ମଧ୍ୟ ଟଙ୍କାରେ ଦିଅଣା ଅଂଶ ଆମ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗି ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶ ଯାଉଛି କୁଆଡ଼େ ? ସତରେ କଣ ଏ ଦେଶର ମନ୍ତ୍ରୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ ଠିକାଦାର ସାହୁକାର ସବୁରି ଜମାଖାତା ବିଦେଶରେ ? କିଏ ପରଖିବ ? କିଏ ସୁଧାରିବ ? ? କେତେଦିନ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକଜୁଟ ନ ହୋଇ ଏମିତି ସ୍ଵାର୍ଥସର୍ବସ୍ୱ ହୋଇ ଉକୁଣା ଛାରପୋକଙ୍କର ଜୀବନ ବିତାଉଥିବା ? କେତେଦିନ ? ଆଉ କେତେଦିନ ? ? ?

ହେ ପ୍ରଭୁ ! ଦୟାକର । ମୋ ଦେଶକୁ ଜାଗ୍ରତ କର । ଉନ୍ନତ କର । ସରକାର ଓ ସର୍ବସାଧାରଣ ମିଳିମିଶି ଦେଶକୁ ଗଢ଼ନ୍ତୁ, ଗଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଆନ୍ତୁ । ଏ ଜୀବନର ଅନ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ଆସ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଏ ଦେଶକୁ ସୁନ୍ଦର କରି ଡୋଳିବା ।

ଦୁର୍ଗାବତୀ ତ୍ରିପାଠୀ

ଦୁର୍ଗାପୁର, ବେତନଟୀ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ

ଜନ୍ମ : ୦୩.୧୦.୧୯୨୯

ଦୀର୍ଘ ସାଠିଏ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ଧରି ସାରସ୍ୱତ ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ ଥାଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଭଣ୍ଡାରକୁ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଆସିଛନ୍ତି । କଟକ ସହରର ଏକ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମନେଇ ନିପଟ ମଫସଲଗ୍ରାମ ଦୁର୍ଗାପୁର (ମୟୂରଭଞ୍ଜ) ରୁ ବିଭାହୋଇ ଆସିବା ପରଠାରୁ ସେହି ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନକୁ ଆପଣେଇ ନେଇ ନିଜର କ୍ଷେତ୍ରବାଡ଼ିର ତାଷକାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କରିବା ସହ ଜଣେ ସୁଗୃହିଣୀ ଭାବେ ଯାବତୀୟ ପାରିବାରିକ ଜଞ୍ଜାଳକୁ ସୈର୍ଯ୍ୟର ସହ ଭୁଲାଇ ଚାଲିଥିଲାବେଳେ, ନିଜର ଲେଖନୀ ଚାଳନାରୁ କିନ୍ତୁ କେବେ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ୧୯୪୪ରୁ ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ଚାକର ଗଳ୍ପ, ପ୍ରବନ୍ଧ, କବିତା ପ୍ରକାଶିତ । ୧୯୭୭ରେ ‘ନାରୀର ନିଜକଥା’ (ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ), ୧୯୮୦ରେ ‘ଶିଳାଲିପି’ (ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ), ୧୯୯୧ରେ ‘ନୈବେଦ୍ୟ’ (ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ), ୨୦୦୩ରେ ‘ଲିପିକା’ (କବିତା ସଂକଳନ), ୨୦୦୫ରେ ଇଂରାଜୀରେ ‘My identity’ (A Collection of poems & short stories) ପ୍ରକାଶିତ ।

ନିଜ ସାଧନାର ସ୍ୱୀକୃତି ଶ୍ରେୟ ୧୯୫୪ରେ ‘ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି’ ପୁରସ୍କାର, ୧୯୮୦ରେ ‘ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ’ ସମ୍ମାନ, ୧୯୮୧ରେ ‘ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ’ ସମ୍ମାନ, ୧୯୮୨ରେ ‘Lion’s Club Inner wheel’ ସମ୍ମାନ, ୨୦୦୦ ମସିହାରେ ‘IMFA’ ପକ୍ଷରୁ ‘ସାରଳା ସମ୍ମାନ’, ୨୦୦୨ରେ ଓଡ଼ିଶା ଲେଖିକା ସଂସଦ ଦ୍ୱାରା ‘ସତ୍ୟ ଭାବନା’ ପୁରସ୍କାର ଏବଂ ଫକୀରମୋହନ ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ ପକ୍ଷରୁ ‘ରତ୍ନମଣି ସ୍ମୃତି ପୁରସ୍କାର’ ଆଦି ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ।

‘ସୁନେଲି ସ୍ମୃତିର ସୁରଭି’ ଲେଖିକାଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ଅଶୀ ବର୍ଷ ଜୀବନଯାତ୍ରା ପଥର ସ୍ମୃତିଲିପି । ଏହା କେବଳ ତାଙ୍କ ଜୀବନ ଗାଥା ନୁହେଁ, ଦୀର୍ଘ ଅଶୀ ବର୍ଷ ତଳର ସମାଜ ଜୀବନର ନିହିତ ପ୍ରତିଛବି ଥାଇ ତାଙ୍କ ଅନୁଭବ ଓ ଅନୁଭୂତିରେ ରସାଶିତ । ପଲ୍ଲୀ ଭାଷାର ଏକ ନିଆରା ଶୈଳୀରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି ସମସ୍ତ ଆତ୍ମଚରିତ, ଯାହା ପାଠକଙ୍କୁ ମୋହାବିଷ୍ଟ କରିବ ।

ପ୍ରକାଶକ

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପ୍ରକାଶନ